

Academia de Studii
Economice a Moldovei

Universitatea Ștefan cel
Mare, Suceava, România

Universitatea de
Stat, Poloțk,
Republica Belarus

Universitatea 1
Decembrie 1918,
Alba Iulia, România

Curtea de Conturi a
Republicii Moldova

PARTENER GENERAL: CURTEA DE CONTURI A REPUBLICII MOLDOVA

**CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ
INTERNAȚIONALĂ STUDENȚEASCĂ,
ISSC 2021
„PROVOCĂRILE CONTABILITĂȚII ÎN
VIZIUNEA TINERILOR
CERCETĂTORI”**

Ediția a V-a

11-12 martie 2021

Culegere de articole științifice

Chișinău, 2021

Academia de Studii
Economice a Moldovei

Universitatea Ștefan cel
Mare, Suceava, România

Universitatea de
Stat, Poloțk,
Republica Belarus

Universitatea 1
Decembrie 1918,
Alba Iulia, România

Curtea de Conturi a
Republicii Moldova

PARTENER GENERAL: CURTEA DE CONTURI A REPUBLICII MOLDOVA

**CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ
INTERNAȚIONALĂ STUDENȚEASCĂ,
ISSC 2021
„PROVOCĂRILE CONTABILITĂȚII ÎN
VIZIUNEA TINERILOR
CERCETĂTORI”**

Ediția a V-a

11-12 martie 2021

Culegere de articole științifice

Chișinău, 2021

CZU 657+33(082)=135.1=161.1

P 95

Responsabilitatea pentru conținutul fiecărui articol aparține autorilor

Machetare și tehnoredactare:

Svetlana MIHAILA, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII:

"Provocările contabilității în viziunea tinerilor cercetători", conferință științifică internațională studențească (5 ; 2021, Chișinău). Conferința științifică internațională studențească, ISSC 2021 "Provocările contabilității în viziunea tinerilor cercetători", Ediția a 5-a, 11-12 martie 2021 : Culegere de articole științifice / comitetul științific: Grigoroș Lilia (copreședinte) (Moldova), Hilaciuc Elena (copreședinte) (România) [et al.]. – Chișinău : ASEM, 2021. – 396 p. : fig., tab.

Cerințe de sistem : PDF Reader.

Antetit.: Acad. de Studii Econ. a Moldovei, Univ. "Ștefan cel Mare", Suceava, România, Univ. de Stat, Poloțk, Republica Belarus [et al.]. – Texte : lb. rom., rusă. – Rez.: lb. rom., engl. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art..

©ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN MOLDOVA, 2020
©UNIVERSITATEA ȘTEFAN CEL MARE, SUCEAVA, ROMÂNIA, 2020
©UNIVERSITATEA DE STAT, POLOȚK, REPUBLICA BELARUS, 2020
©UNIVERSITATEA 1 DECEMBRIE 1918, ALBA IULIA, ROMÂNIA, 2020

ISBN 978-9975-155-12-0 (PDF).

COMITETUL DE ORGANIZARE AL CONFERINȚEI:

Academia de Studii Economice din Moldova

Universitatea Ștefan cel Mare, Suceava, România

Universitatea de Stat, Polořk, Republica Belarus

Universitatea 1 Decembrie 1918, Alba Iulia, România

Curtea de Conturi a Republicii Moldova

GRIGOROI Lilia, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei – copreședinte

HLACIUC Elena, dr., prof. univ., Universitatea Ștefan cel Mare, Suceava, România – copreședinte

LAZARI Liliana, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei - vicepreședinte

GROSU Veronica, dr., prof. univ., Universitatea Ștefan cel Mare, Suceava, România- vicepreședinte

LUPU Marian, Curtea de Conturi a Republicii Moldova

ROTARU Petru, Curtea de Conturi a Republicii Moldova

TOPOR Dan, conf. univ. dr., Universitatea 1 decembrie, Alba Iulia, România

CENAR Iuliana, dr., prof. univ. dr., Universitatea 1 decembrie, Alba Iulia, România

MASKO L. V., Ph. D., associate Professor, Polotsk state University

MIHAILA Svetlana, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei

BAJAN Maia, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei

MIHALCIUC Camelia, dr., conf. univ., Universitatea Ștefan cel Mare, Suceava, România

BĂDICU Galina, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei

SOCOLIUC Marian, dr., conf. univ., Universitatea Ștefan cel Mare, Suceava, România

COSMULESE Cristina Gabriela, asis. univ. dr., Universitatea Ștefan cel Mare, Suceava, România

CARAMAN Stela, lect. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei

COMITETUL ȘTIINȚIFIC AL CONFERINȚEI:

GRIGOROI Lilia, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei - copreședinte

HLACIUC Elena, dr., prof. univ., Universitatea Ștefan cel Mare, Suceava, România- copreședinte

LAZARI Liliana, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei- vicepreședinte

GROSU Veronica, dr., prof. univ., Universitatea Ștefan cel Mare, Suceava, România- vicepreședinte

LUPU Marian, Curtea de Conturi a Republicii Moldova

ROTARU Petru, Curtea de Conturi a Republicii Moldova

TOPOR Dan, conf. univ. dr., Universitatea 1 decembrie, Alba Iulia, România

CENAR Iuliana, dr., prof. univ. dr., Universitatea 1 decembrie, Alba Iulia, România

MASKO L. V., Ph. D., associate Professor, Polotsk state University

MIHAILA Svetlana, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei

MALEI Elena, associate Professor, Polotsk state University

NEDERIȚA Alexandru, dr. hab., prof. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei

SOCOLIUC Marian, dr., conf. univ., Universitatea Ștefan cel Mare, Suceava, România

MIHALCIUC Camelia, dr., conf. univ., Universitatea Ștefan cel Mare, Suceava, România

BĂDICU Galina, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei

BAJAN Maia, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei

CIUBOTARIU Marius, asis. univ. dr., Universitatea Ștefan cel Mare, Suceava, România

POPOVICI Angela, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei

CUȘMĂUNSA Rodica, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei

IACHIMOVȘCHI Anatol, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei

CARAMAN Stela, lect. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei

CUPRINS:

EVALUAREA ULTERIOARĂ A STOCURILOR: TEORIE ȘI PRACTICĂ Marinela VEDEANU	9
EVALUAREA VENITURILOR PRIN PRISMA IFRS 15 „VENITURI DIN CONTRACTELE CU CLIEŢII” Valeria MAICAN	15
IMPLEMENTAREA SISTEMULUI UNITAR DE SALARIZARE ÎN SECTORUL BUGETAR: PROVOCĂRI ȘI EFECTE Irina CHIȘLEAC	21
ASPECTE COMPLEXE ALE CONTABILITĂȚII ȘI AUDITULUI COSTURILOR ÎNDATORĂRII Nicolai RUSSU	34
CONTABILITATEA PRODUSELOR ȘI MĂRFURILOR ÎN UNITĂȚILE ALIMENTAȚIEI PUBLICE Doina REPEDE	50
CONTABILITATEA REPARAȚIEI MIJLOACELOR FIXE Nicoleta MOSCALIUC	57
ASPECTE NOI AFERENTE CONTABILITĂȚII CONTRIBUȚIILOR SALARIALE Inesa OSEDLOV	64
SPECIFICUL CONTABILIZĂRII DREPTURILOR SALARIALE CONFORM PREVEDERILOR NOI Anastasia SLOBODZEAN	70
DIVERGENȚE PRIVIND CONTABILIZAREA ECHIPAMENTULUI AGRICOL PROCURAT ÎN RATE Maxim GRIBENCEA	78
PERFORMANȚA FINANCIARĂ: SEMNIFICAȚIE, EVALUARE ȘI RAPORTARE Vilena TIȘCENCO, Galina BĂDICU	84
BARIERE ÎN IMPLEMENTAREA CADRULUI DE RAPORTARE INTEGRATĂ - PERSPECTIVA REPUBLICII MOLDOVA Ana-Carolina BĂRBIERU	94
FUNDAMENTAREA RAȚIONAMENTULUI PROFESIONAL CONTABIL ÎN APLICAREA PRAGULUI DE SEMNIFICAȚIE Violeta CODREAN	102
ABORDAREA CHELTUIELILOR SUB ASPECT CONTABIL ȘI FISCAL Maia BAJAN, Irina BRIGHIDIN	110
PROVOCĂRILE GENERATE DE CRIZA COVID-19 ÎN CADRUL DOMENIULUI FINANCIAR-CONTABIL Maia BAJAN, Ana MOISEI	113
RAPORTAREA FINANCIARĂ CONFORM STANDARDELOR INTERNAȚIONALE ȘI LOCALE Maia BAJAN, Marina SÎRBU	119

ASPECTE COMPARATIVE PRIVIND STRUCTURA BILANȚULUI CONFORM SNC VS IFRS	
Maia BAJAN, Viorica VDOVICENCO	132
ASPECTE PRACTICE PRIVIND CONTABILITATEA PROVIZIOANELOR	
Catalina BARAC, Rodica CUȘMĂUNSA	137
UNELE ASPECTE PRACTICE ALE CONTABILITĂȚII CARBURANȚILOR	
Dorin BÎRZOI, Stela CARAMAN	143
IMPLICAȚIILE CONTABILE CAUZATE DE PANDEMIA COVID-19	
Aurelia CUCU, Stela CARAMAN	150
PARTICULARITĂȚILE TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIONALE CONTABILE ÎN CONTEXTUL AUDITULUI SITUAȚIILOR FINANCIARE	
Violeta DABIJA	158
EXAMINAREA RISCURILOR DENATURĂRII INFORMAȚIILOR PRIVIND STOCURILE LA EXERCITAREA AUDITULUI SITUAȚIILOR FINANCIARE	
Anatolia ROTARU	166
ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ШТРАФНЫЕ САНКЦИИ В РЕСПУБЛИКЕ МОЛДОВА	
Эмма ГЕРГИ, Ирина ВЛАХ, Михаил ГЕРАСИМОВ	171
ПРОБЛЕМНЫЕ АСПЕКТЫ УЧЕТА В НЕБАНКОВСКИХ КРЕДИТНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ	
Anna DIMOVA	176
PERCEȚIA TINERILOR PRACTICIENI DIN DOMENIUL CONTABIL ASUPRA PRACTICII PROFESIEI CONTABILE ÎN CONTEXTUL GLOBALIZĂRII ȘI AL DIGITALIZĂRII LA NIVEL INTERNAȚIONAL	
Maria GHERMAN (BURSUC), Veronica GROSU	186
PROBLEMATICA CRIPTOMONEDELOR ÎN CONTABILITATE	
Camelia MIHALCIUC, Alexandru-Petrică OBREJA, Maria GROSU	195
SPECIFICUL ORGANIZĂRII CONTABILITĂȚII ENTITĂȚILOR DIN SECTORUL AGRICOL	
Camelia MIHALCIUC, Maria GROSU, Maria BOTNAR	202
DINAMICA EFICIENȚEI ECONOMICE A FURNIZORILOR DE ENERGIE ÎN CONTEXTUL LIBERALIZĂRII PIETEII DE ENERGIE DIN ROMÂNIA	
Estera PAMPARĂU (OROȘANU), Monica Laura ZLATI, Anamaria-Geanina MACOVEI	214
IMPACTUL CHELTUIELILOR CU EDUCAȚIA ASUPRA CREȘTERII ECONOMICE: EXEMPLUL ROMÂNIEI	
Alina CRÎȘMARIU (căs. ȘOMÎTCĂ)	229
PARTICULARITĂȚI ALE CONTABILITĂȚII SOCIALE ÎN PERIOADA PANDEMIEI DE CORONAVIRUS	
Delia Andreea FLOREA, Diana Iulia OPRÎȘ	235
ANALIZA STATICĂ A RISCULUI DE FALIMENT	
Mădălina - Simona RODEAN	242
DIMENSIUNI FINANCIAR CONTABILE PRIVIND EXECUTAREA SILITĂ A IMPOZITELOR ȘI TAXELOR LOCALE	

Emanuela-Larisa LITAN	248
INVESTIȚIILE STRĂINE DIRECTE ÎN ȚĂRILE DIN EUROPA CENTRALĂ ȘI DE EST – ANALIZĂ COMPARATIVĂ	
Nadia Marcela PAȘCA	260
РИСКИ ОПЕРАЦИЙ СЕКЬЮРИТИЗАЦИИ В СИСТЕМЕ ВНУТРЕННЕГО КОНТРОЛЯ ОРГАНИЗАЦИИ	
Ludmila MASKO, Egor ZAHAR	284
РАЗВИТИЕ ЦИФРОВОЙ ЭКОСИСТЕМЫ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ	
Юлия БАШКИРОВА	291
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КИБЕРБЕЗОПАСНОСТИ В УСЛОВИЯХ РАЗВИТИЯ ЭЛЕКТРОННОГО БАНКИНГА	
Юлия БАШКИРОВА	297
НАПРАВЛЕНИЯ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ БАНКОВСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	
Юлия БАШКИРОВА	304
ПРОЦЕСС УПРАВЛЕНИЯ КРЕДИТНЫМ РИСКОМ КОММЕРЧЕСКОГО БАНКА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ	
Ксения БЕКИШ	309
АНАЛИЗ КРЕДИТНОГО РИСКА НА ПРИМЕРЕ «ПРИОРБАНК» ОАО	
Ксения БЕКИШ	317
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ПОНЯТИЮ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КОММЕРЧЕСКОГО БАНКА	
Роман ДОНЦОВ	324
СБАЛАНСИРОВАННАЯ СИСТЕМА ПОКАЗАТЕЛЕЙ КАК ИННОВАЦИОННАЯ МОДЕЛЬ ОЦЕНКИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ	
Роман ДОНЦОВ	329
ОСНОВНЫЕ ПОКАЗАТЕЛИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КОММЕРЧЕСКОГО БАНКА	
Роман ДОНЦОВ	333
МОДЕЛЬ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ «1С:БУХГАЛТЕРИЯ» И КРЕДИТОВАНИЯ БАНКАМИ МАЛОГО БИЗНЕСА	
Наталья ЖЕРНОСЕК	339
РАЗВИТИЕ БАНКОВСКОГО КРЕДИТОВАНИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	
Наталья ЖЕРНОСЕК	344
СОСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ ДОЛГОВОГО РЫНКА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ	
Елена ЗАЙКОВИЧ	350
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ ПОНЯТИЯ «ЦЕННЫЕ БУМАГИ»	
Елена ЗАЙКОВИЧ	355
АНАЛИЗ СОСТОЯНИЯ РЫНКА ЦЕННЫХ БУМАГ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ	
Елена ЗАЙКОВИЧ	360

КЛАССИФИКАЦИЯ БАНКОВСКИХ РИСКОВ	
Ольга КАСЕВИЧ	365
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ ПОНЯТИЯ «БАНКОВСКИЙ РИСК»	
Ольга КАСЕВИЧ	369
ПОДХОДЫ СТАНДАРТИЗАЦИИ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ РИСКАМИ БАНКА	
Ольга КАСЕВИЧ	374
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ ПОНЯТИЯ «ИНВЕСТИЦИИ»	
Маргарита МОРОЗ	378
ПЕРВИЧНЫЕ ДОКУМЕНТЫ ПОЛОЦКОГО ВОЕВОДСТВА В XVI ВЕКЕ	
Виктория ЯЦЕНКО, Игорь МАТЮШ	382
РЕЕСТРЫ УЧЁТА НА ТЕРРИТОРИИ ПОЛОЦКОГО ВОЕВОДСТВА В XVI ВЕКЕ	
Виктория ЯЦЕНКО, Игорь МАТЮШ	386
МОНЕТАРНЫЕ АКТИВЫ ОРГАНИЗАЦИИ	
Inna SAPEGO, Ivan GAISENOK	389

EVALUAREA ULTERIOARĂ A STOCURILOR: TEORIE ȘI PRACTICĂ

SUBSEQUENT EVALUATION OF STOCKS: THEORY AND PRACTICE

Autor : **Marinela VEDEANU**

e-mail: marinelusa@mail.ru

Conducător științific: **Lilia GRIGOROI**

e-mail: lilia.grigoroii@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract. *The further evaluation is one of the stages of the accounting cycle, and it is applied to accounting of any accounting item. However, in the current context of entity development, also influenced by Covid-19, it is important to point out the importance of prudence in accounting by taking into account the depreciation of the stocks at the balance sheet date, especially of the stocks. The respect of the caution in the further evaluation of stocks aims to avoid the risk of a transfer in the future periods of the present uncertainties likely to encumber the entity. The accounting treatment of the stock's valuation regulates the Law on Accounting and Financial Reporting, SNC „Stocks”. Additional can be consulted IAS 2 “Stocks”. The topicality of the research topic is determined by the fact that the knowledge and the correct further evaluation of the stocks allows the impeccable appreciation of the results of the activity and, consequently, the obtaining of profits. The purpose of the research consists in the theoretical documentation of the further evaluation of stocks, resulting in the presentation of practical examples.*

We have used the following research tools and methods to achieve the research goal: the documentary method, based on the study of legislation and bibliographic sources, analysis, comparison, induction and deduction. The information provided by the standard indicates that at the reporting date, the stocks are valued at the lowest sum of the carrying amount determined on the basis of the current measurement method and the net realizable value. It has been established that the amount of any decrease in the value of the stocks up to the net realizable value is accounted as an increase in the current expenses and an increase in the adjustment for the depreciation of the stocks, so the accounting does not allow the retention of information reduction of stocks in reference sub-accounts of their synthetic accounting accounts.

Keywords: Further evaluation, stocks, expenses, entry cost, book value, net realizable value.

JEL Classification: M41

Introducere.

Evaluarea ulterioară constituie una din etapele ciclului contabil prezent contabilității oricărui element contabil, inclusiv și a stocurilor. Conform Legii contabilității și raportării financiare [1, articolul 13], evaluarea elementelor contabile se efectuează în conformitate cu prevederile standardelor naționale de contabilitate și altor acte normative.

Standardul Național de Contabilitate care tratează modul de evaluare ulterioară a stocurilor entităților autohtone este SNC “Stocuri”[2], obligatoriu pentru entitățile care țin contabilitatea în partidă dublă, cu excepția celor de interes public și altor entități, care aplică reglementările contabile internaționale. În altă ordine de idei, pentru entitățile de interes public și alte entități care aplică reglementările contabile internaționale se utilizează standardul internațional de contabilitate (IAS) 2 „Stocuri” [3].

Actualitatea temei de cercetare este determinată de necesitatea aplicării unei evaluări ulterioare fiabile a stocurilor, întrucât va permite aprecierea ireproșabilă a rezultatelor activității și, în consecință, obținerea de profituri. Scopul cercetării noastre este de a atesta importanța aplicării metodelor de evaluare ulterioară a stocurilor în elaborarea și prezentarea situațiilor financiare și a tratamentelor aplicabile în asemenea situații.

Metodele de cercetare utilizate. Pentru realizarea scopului cercetării au fost utilizate următoarele instrumente și metode de cercetare: metoda documentară bazată pe studierea actelor normative și a surselor bibliografice, analiza, comparația, inducția și respectiv deducția. Prin documentarea bibliografică autorul a analizat stadiul cunoașterii în domeniul contabilității stocurilor, identificând mai mulți economiști autohtoni preocupați de acest subiect, după cum urmează: Grigori L. [4], Popovici A., [5] Nedeiță A., [6] Erhan L., [7], Vîrtosu A. [8].

Conținutul de bază.

Analizând șirul de definiții furnizat de literatura de specialitate și actele normative în vigoare, evaluarea este un procedeu de determinare a mărimii valorice a elementelor contabile.

Conform SNC „Stocuri” [3] evaluarea ulterioară a stocurilor se efectuează la data raportării ținând cont de metoda de evaluare curentă aplicată de entitate în cursul perioadei de gestiune. La data raportării stocurile se evaluează la suma cea mai mică dintre valoarea contabilă, determinată în baza metodei de evaluare curentă și valoarea realizabilă netă. Așadar, conform pct. 5 al standardului menționat, valoarea contabilă este valoarea la care stocurile se evaluează la ieșire și se recunosc în bilanț/bilanțul prescurtat, iar valoarea realizabilă netă reprezintă prețul de vânzare estimat al stocurilor diminuat cu costurile estimate pentru finalizare (completare) și costurile estimate de vânzare. Aplicarea acestei reguli de evaluare rezultă din principiul prudenței care nu permite supraevaluarea activelor și subevaluarea cheltuielilor.

Pentru a fi mai explicit, SNC „Stocuri” [3] determină condițiile în care valoarea realizabilă netă este mai mică decât valoarea contabilă, după cum urmează:

- Deteriorarea sau degradarea parțială a stocurilor;
- Învechirea morală parțială sau totală a stocurilor;
- Reducerea prețului de vânzare a stocurilor;
- Majorarea eventualelor cheltuieli aferente finalizării și vânzării stocurilor etc.

Menționăm faptul, că există **3 metode de determinare a valorii realizabile nete a stocurilor**, acestea fiind prezentate în SNC „Stocuri” [3, pct. 46].

- metoda categoriilor (elementelor) de stocuri, care prevede stabilirea celei mai mici sume dintre valoarea contabilă și valoarea realizabilă netă pe fiecare element de stocuri;
- metoda grupelor omogene de stocuri, care prevede stabilirea celei mai mici sume dintre valoarea contabilă și valoarea realizabilă netă pe fiecare grupă omogenă de stocuri;
- metoda volumului total de stocuri, care prevede stabilirea celei mai mici sume dintre valoarea contabilă și valoarea realizabilă netă a tuturor stocurilor entității.

În scopul solidarizării materialului teoretic expus, autorul prezintă exemplul practic de aplicare a acestor 3 metode.

***Exemplul 1.** O entitate comercializează telefoane mobile. Soldul telefoanelor mobile la 31 decembrie 2020 constituia 10 unități care sunt divizate în trei grupe: „A”, „B” și „C”. Costul de intrare și valoarea realizabilă netă a soldului de telefoane mobile la 31 decembrie 2020 sunt prezentate în tabelul 1.*

Tabelul 1. Costul de intrare și valoarea realizabilă netă a soldului de telefoane mobile la 31 decembrie 2020

Cod	Grupa	Costul de intrare, lei	Valoarea realizabilă netă , lei
1	2	3	4
1	„A”	5 900	6 000
2	„A”	7 900	6 000
3	„A”	7 999	6 000
4	„B”	8 000	10 000
5	„B”	9 000	10 000
6	„B”	9 500	10 000
7	„C”	13 000	15 000
8	„C”	14 000	15 000
9	„C”	14 500	15 000
10	„C”	14 900	15 000

În baza datelor din tabelul 1 se calculează valoarea telefoanelor mobile care va fi reflectată în bilanț în funcție de modul determinării valorii realizabile nete: pe fiecare telefon mobil, pe fiecare grupă de telefoane mobile, pe toate telefoanele mobile aflate în stoc. Pentru determinarea valorii contabile a telefoanelor mobile trebuie comparate, respectiv, costul de intrare și valoarea realizabilă netă pe fiecare telefon mobil, grupă de telefoane mobile și toate telefoanele aflate în stoc (tabelul 2).

Tabelul 2. Calculul valorii contabile a telefoanelor mobile la 31 decembrie 2020

Cod	Grupa	Costul de intrare, lei	Valoare realizabilă netă, lei	Valoarea cea mai mică dintre costul de intrare și valoarea realizabilă netă, lei
1	2	3	4	5
1	“A”	5 900	6 000	5 900
2	“A”	7 900	6 000	6 000
3	“A”	7 999	6 000	6 000
Total		21 799	18 000	17 900
1	“B”	8 000	10 000	8 000
2	“B”	9 000	10 000	9 000
3	“B”	9 500	10 000	9 500
Total		26 500	30 000	26 500
1	“C”	13 000	15 000	13 000
2	“C”	14 000	15 000	14 000
3	“C”	14 500	15 000	14 500
4	“C”	14 900	15 000	14 900
Total		56 400	60 000	56 400
Total general		104 699	108 000	100 800

În baza datelor Tabelului 2, valoarea contabilă a telefoanelor mobile va constitui:

1) Varianta I: în cazul determinării valorii realizabile nete pe fiecare telefon - 100 800 lei. Diferența dintre costul de intrare și valoarea realizabilă netă în sumă de 3 899 lei (104 699 lei – 100 800 lei) se contabilizează astfel:

Debit contul 714 „Alte cheltuieli operaționale” 7146 „Cheltuieli aferente ajustărilor privind deprecierea activelor circulante”

Credit 218 „Ajustări pentru deprecierea stocurilor” 2186 „Ajustări pentru deprecierea mărfurilor”.

2) Varianta II: în cazul determinării valorii realizabile nete pe fiecare grupă de telefoane mobile – 100 900 lei (18 000 lei + 26 500 lei + 56 400 lei). Diferența dintre costul de intrare și valoarea realizabilă netă – 3 799 lei (104 699 lei – 100 900 lei) se contabilizează după cum urmează:

Debit contul 714 „Alte cheltuieli operaționale” 7146 „Cheltuieli aferente ajustărilor privind deprecierea activelor circulante”

Credit 218 „Ajustări pentru deprecierea stocurilor” 2186 „Ajustări pentru deprecierea mărfurilor”.

3) Varianta III: în cazul determinării valorii realizabile nete pe toate telefoanele aflate în stoc – 104 699 lei. În această situație nu trebuie întocmite careva înregistrări contabile, deoarece stocurile se reflectă în bilanț la costul de intrare.

Suma oricărei diminuări a valorii stocurilor până la valoarea realizabilă netă se contabilizează ca majorare a cheltuielilor curente și majorare a ajustării pentru deprecierea stocurilor [3, art.49].

Evaluarea ulterioară necesită eforturi considerabile și presupune analiza datelor inventarierii cât și o analiză complexă din partea specialiștilor din funcțiile operaționale, comerciale și financiar-contabile [9].

De remarcat că unele entități subestimează importanța evaluării stocurilor conform valorii realizabile nete la data raportării. Drept consecință, în cazul în care valoarea contabilă a soldului stocurilor diferă semnificativ de valoarea realizabilă netă a acestora, se majorează, în mod artificial, rezultatul financiar net, precum și se repartizează dividende în mărime majorată. În cazul evaluării stocurilor conform valorii realizabile nete, apar probleme aferente determinării acestora și perfectării documentare. Modul de perfectare documentară a rezultatelor evaluării stocurilor conform valorii realizabile nete nu este prevăzut în actele normative în vigoare. În acest context susțin propunerea furnizată de alții cercetători [6], care susțin că procesul de evaluare a stocurilor la valoarea realizabilă netă poate fi realizat printr-un proces-verbal de diminuare a valorii stocurilor, întocmit de către comisia de inventariere a entității sau de către evaluatori independenți. Formularul documentului nominalizat trebuie să fie elaborat de către entitate de sine stătător și să conțină elementele obligatorii prevăzute pentru documentele primare în Legea contabilității și raportării financiare [1].

Determinarea la data de raportare a valorii realizabile netă a stocurilor este influențată de mai mulți factori. Prin urmare, entitățile sunt în drept și pot folosi diferite tehnici și modalități de determinare a acestora. Or, SNC “Stocuri” [3, art. 47], recomandă că valoarea realizabilă netă se determină în baza :

- prețurilor contractuale, în cazul în care stocurile sunt destinate vânzării conform contractelor încheiate;
- prețurilor de piață curente, în cazul în care nu sunt încheiate contracte de vânzare a stocurilor, dar acestea sunt destinate vânzării;

- altor informații credibile deținute de către entitate.

Aceste referințe sunt susținute și de prevederile din IAS 2 „Stocuri” [4]. Prin urmare apar semne de întrebări la deținerea și utilizarea altor informații credibile? Or, cadrul normativ nu oferă unele îndrumări în acest sens, ceea ce creează cele mai mari dificultăți pentru entitate în stabilirea valorii realizabile nete. Expunerea teoretică se explică prin următorul exemplu:

Exemplul 2. Entitatea „Floare-Carpet” SRL cumpără în cursul anului 2020 un stoc de lână la costul de achiziție de 50 000 lei. La sfârșitul anului 2020, se estimează pentru materia primă o valoare realizabilă netă de 42 000 lei. Totodată, conducerea entității estimează că produsele finite, covoarele, în care urmează să fie încorporată lâna vor fi vândute la prețul de 60 000 lei, costul de producție fiind estimat la 55 000 lei.

Cum se înregistrează deprecierea stocului de lână la sfârșitul anului 2020? Dar dacă pentru produsele finite se estimează un preț de vânzare de 54.000 lei? Astfel în primul caz, deoarece valoarea realizabilă netă a produselor finite este de 60 000 lei și este mai mare decât costul de producție de 55 000 lei, atunci materia primă (lâna) va rămâne în continuare înregistrată la costul de achiziție de 50 000 lei. Deci, la sfârșitul anului 2020, nu se va înregistra nicio înregistrare privind deprecierea stocurilor.

În al doilea caz, deoarece valoarea realizabilă netă a produselor finite este mai mică decât costul de producție, atunci pentru materia primă se va înregistra o depreciere la nivelul sumei de 1 000 lei, contabilizându-se după cum urmează:

Debit contul 714 „Alte cheltuieli operaționale” 7146 „Cheltuieli aferente ajustărilor privind deprecierea activelor circulante”

Credit 218 „Ajustări pentru deprecierea stocurilor” 2181 „Ajustări pentru deprecierea materialelor”.

Concluzii.

Concluzionând, accentuăm că potrivit reglementărilor naționale, dar și internaționale, evaluarea ulterioară a stocurilor se efectuează, la data raportării, la suma cea mai mică dintre valoarea contabilă și valoarea realizabilă netă. Întrucât unele entități subestimează importanța evaluării stocurilor conform valorii realizabile nete la data raportării, aceasta ar putea genera indicatori economici artificiali. Confort pct. 49 al SNC “Stocuri” suma oricărei diminuări a valorii stocurilor până la valoarea realizabilă netă se contabilizează ca majorare a cheltuielilor curente și majorare a ajustării pentru deprecierea stocurilor”.

Referințe bibliografice:

1. Legea contabilității și raportării financiare nr.287 din 15 decembrie 2017, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120938&lang=ro
2. Standardul Național de Contabilitate, “Stocuri”, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=117793&lang=ro
3. IAS 2 “Stocuri”, <http://old.mf.gov.md/actnorm/contabil/standartraport>
4. GRIGOROI, Lilia, Definiția, componența, recunoașterea și evaluarea imobilizărilor corporale. În: Contabilitatea întreprinderii. Manual. Chișinău, 2017 Cap. 3, & 3.1 pp. 87-97, Chișinău, 2017
5. NEDERITĂ Alexandru, POPOVICI Angela, Probleme aferente evaluării inițiale și ulterioare a stocurilor, lucrări științifice 23-24 septembrie, 2016, vol. IV, pp. 9-10

6. NEDERIȚA, Alexandru, Comentarii privind conținutul și modul de aplicare a modificărilor de bază operate în SNC „Stocuri”. În: Contabilitate și audit, 2019, Nr. 12, pp. 30-39
7. ERHAN, Lica, Noțiunea, clasificarea, recunoașterea și evaluarea stocurilor. În: Contabilitatea întreprinderii. Manual. Chișinău, 2017 Cap. 5, &5.1, pp. 183-188
8. VÎRTOSU, Artur, Abordări naționale și internaționale privind definirea, componența și evaluarea stocurilor. În: Conferința Științifică Internațională „Contabilitatea și profesia contabilă în era provocărilor = Accounting and the accounting profession in the century of challenges”, 5-6 aprilie, 2017, Chișinău, pp. 89-94
9. VÎRSTOSU, Artur, Considerațiuni privind prezentarea informațiilor aferente stocurilor în situațiile financiare. În: Conferința Științifică Internațională Studențească, lucrări științifice 15.03.2018, pp. 34.
10. Planul general de conturi contabile cu modificările ulterioare, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115293&lang=ro

EVALUAREA VENITURILOR PRIN PRISMA IFRS 15 „VENITURI DIN CONTRACTELE CU CLIENȚII”

THE EVALUATION OF REVENUE FROM IFRS 15 „REVENUE FROM CONTRACTS WITH CUSTOMERS”

Autor: **Valeria MAICAN**

e-mail: maicanvaleria99@gmail.com

Conducător științific: **Lilia GRIGOROI dr., conf. univ.**

e-mail: lilia.grigoroii@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei, Republica Moldova

***Abstract.** The purpose of the paper is to analyze the provisions of IFRS 15 “Revenues from contracts with customers” with reference to the evaluation of revenues and the simulation the applicability of these provisions for domestic entities. The users of financial statements, firstly, analyze the value and composition of revenues for the current reporting period. Thus, the rules for recognizing and measuring income have changed significantly in recent years, with the introduction of IFRS 15 “Revenues from contracts with customers” which in turn brought together all the recommendations on revenue recognition and conceptually changed the approach to their recognition. Qualitative research methods were used as research methods, especially the method of empirical theory that allows to study about actions and interactions between different phenomena. As a result of the research, we determined that the evaluation of revenues from the perspective of IFRS 15, “Revenues from customer contracts” is a complex process that requires going through several stages and analysis of all factors that influence both directly and indirectly the process of evaluating the entity's revenues. This revenue measurement process differs radically from the previous one, and IFRS 15 has adjusted revenue recognition and measurement practices, regardless of the industry in which the entity operates, thus creating the premises for quality assurance in the financial statements.*

Keywords: IFRS, customers, revenue, contracts, reporting, recognition, incomes

JEL Classification: M41

Introducere

Evaluarea stării financiare a unei entități începe, de regulă de la analiza veniturilor acesteia. Veniturile se consideră a fi, de regulă, cel mai semnificativ element din situația rezultatului global, fiind urmat de cheltuielile suportate. Prin urmare, utilizatorii de situații financiare, analizează în primul rând valoarea și compoziția veniturilor perioadei de raportare curentă.

Or, regulile de recunoaștere și evaluare a veniturilor s-au schimbat esențial în ultimii ani, odată cu introducerea IFRS 15 „Veniturile din contractele cu clienții”. Utilizatorii de informații se confruntă cu multe provocări și activități suplimentare pentru a înțelege și implementa fiabil prevederile acestuia. În Republica Moldova provocările sunt resimțite doar de entitățile de interes public care sunt obligate să aplice IFRS, în timp ce restul entităților nu sunt afectate de aceste provocări, atât timp cât aplică SNC, la baza cărora stau IAS-urile (18 și 11) deja abrogate.

IFRS 15 „Veniturile din contractele cu clienții” vine cu o abordare comprehensivă, în prezent invalidând IAS 11 „Contracte de construcție”, IAS 18 „Venituri”, IFRIC 13 „Programe de fidelizare a clienților”, IFRIC 15 „Acorduri privind construcția proprietăților imobiliare”, IFRIC 18 „Transferuri de active de la clienți” și SIC-31 „Venituri – Tranzacții barter care presupun servicii de publicitate”

[Farcane, N., Bliidișel, R. G., Bunget, O.C., Dumitrescu, A. (2019)]. IFRS 15 „Veniturile din contractele cu clienții” a unit toate recomandările privind recunoașterea veniturilor, ce, anterior, se regăseau în cadrul unor standarde diferite, într-unul singur și a schimbat conceptual abordarea recunoașterii acestora (Grigoroș L., 2017).

Scopul lucrării constă în analiza prevederilor IFRS 15 „Venituri din contractele cu clienții” cu referință la evaluarea veniturilor și simularea aplicabilității acestor prevederi pentru entitățile autohtone din perspectiva viitorilor absolvenți și tineri specialiști.

Drept metode de cercetare s-au folosit metodele calitative de cercetare, printre care, metoda teoriei empirice, care este o „modalitate de a studia acțiunile și interacțiunile dintre fenomene, fiind recomandabilă pentru a răspunde la întrebări orientate spre evenimente (de ex., ”ce se întâmplă?”, ”cum se explică?”, etc.)” [3].

Contribuția adusă de prezenta lucrare constă în interpretarea modului de evaluare a veniturilor din perspectiva IFRS 15. Rezultatele cercetării vor fi utilizate, în primul rând în elaborarea și susținerea propriei teze de licență și în viitoarea activitate profesională, iar în al doilea rând o pot folosi studenții în scopuri didactice.

Conținutul de bază

Evaluarea veniturilor conform IFRS 15 se bazează pe determinarea și alocarea prețului tranzacției asupra obligației de executat, fiind pasul trei în procesul de recunoaștere, evaluare și contabilizare a veniturilor. Prețul tranzacției reprezintă quantumul contravalorii la care o entitate se așteaptă să aibă dreptul în schimbul transferului bunurilor sau serviciilor promise către un client, neincluzând sumele colectate în numele unor terțe părți. Deci, în acest preț al tranzacției nu se includ taxele de vânzare sau alt gen de sume colectate în numele unor terți. Totodată, contravaloarea promisă într-un contract cu un client poate include componente fixe, variabile sau poate avea ambele. Ținem să menționăm că contraprestația promisă poate fi nu doar în numerar, ci și sub altă formă. Un exemplu relevant în acest sens poate fi considerat situația când clientul contribuie cu bunuri sau servicii, cum ar fi echipamente sau materiale necesare, pentru a facilita îndeplinirea contractului. În asemenea situații, entitatea trebuie să testeze criteriile de recunoaștere a contractului cu clienții și să evalueze dacă obține controlul asupra acelor bunuri, precum și dovada că contravaloarea nemonetară satisface toate condițiile.

Conform prevederilor IFRS 15, în viziunea noastră, prețul tranzacției este influențat cel mai des de stimulentele acordate clienților, cum ar fi rabaturile și reducerile, concesiile de preț, primele de performanță, dreptul de retur al bunurilor și serviciilor, dar și amenzile aplicate, etc. Toate aceste stimulente și penalizări formează contraprestația variabilă. În asemenea situații, entitatea va estima suma contravalorii variabile la care va avea dreptul în baza contractului. O contravaloare variabilă este, de asemenea, prezentă în situația în care dreptul entității de a o încasa depinde de un eveniment ulterior, cum ar fi, un criteriu ulterior de performanță a unui activ. Incertitudinea legată de contravaloarea variabilă este tratată prin limitarea sumei care poate fi recunoscută în legătură cu aceasta. Mai exact, contravaloarea variabilă va fi inclusă în prețul tranzacției dacă și în măsura în care este foarte probabil ca includerea acesteia să nu aibă ca rezultat o reversare semnificativă de venit în viitor, când incertitudinea va fi soluționată.

Exemplul 1. O entitate, producătoare de computere, vinde produse unui client la prețul de 160 000 u.m. Costul de producție al produselor vândute este de 130 000 de u.m. Clientul poate returna produsele într-o perioadă de 3 luni.

După cum reiese din acest exemplu, contraprestația obținută în schimbul transferului produselor este variabilă, deoarece este influențat de numărul de produse ce se estimează că nu vor fi returnate. Presupunem că 98% din produse nu vor fi returnate. Entitatea estimează că va putea vinde în profit produsele returnate, fără a suporta cheltuieli semnificative suplimentare. Entitatea apreciază că nu va avea loc o anulare semnificativă a veniturii cumulat atunci când incertitudinea asociată contraprestației variabile va fi îndepărtată (la expirarea celor 3 luni). Astfel, entitatea recunoaște un venit în sumă de 156 800 u.m. și o datorie aferentă contractului de 3 200 u.m. (160 000 x 2%). Prețul tranzacției și datoria aferentă obligației de returnare (evaluată la valoarea contraprestației primite pentru produsele estimate a fi returnate) vor fi actualizate la sfârșitul perioadei de raportare pentru a reflecta schimbarea împrejurărilor.

Valoarea unei contraprestații variabile poate fi estimată prin două metode: valoarea preconizată sau valoarea cea mai probabilă. Alegerea metodei potrivite este în funcție de estimarea cea mai fiabilă a cuantumului contravalorii.

Valoarea preconizată este suma valorilor ponderate, în funcție de probabilitate, dintr-o gamă de valori posibile ale contraprestației.

Valoarea cea mai probabilă este valoarea unică, cea mai probabilă, dintr-o gamă de valori posibile. O entitate trebuie să aplice consecvent o singură metodă pe parcursul contractului atunci când estimează efectul unei incertitudini asupra unui quantum al contravalorii variabile la care va avea dreptul entitatea. De asemenea entitatea trebuie să examineze toate aspectele pentru a identifica un număr de valori rezonabil contravalorii. Așadar odată ce s-a stabilit prețul tranzacției entitatea trebuie să recunoască datorie de rambursare odată ce primește contravaloarea și preconizează că îi va rambursa o parte sau întreaga contravaloare unui client. Această datorie fiind evaluate la cuantumul contravalorii primare, de asemenea datoria de rambursare necesită a fi actualizată la finele perioade de raportare pentru modificările circumstanțelor care presupun factori ce determină influența prețului tranzacției.

Prin urmare standardul descrie o serie de factori de influență indirectă a evaluării probabilității de a primi o contraprestație variabilă care conduc la creșterea probabilității reluării unor venituri. Așadar factorii ce influențează indirect contraprestația variabilă sunt enumerate în figura 1.

Figura 1. Factorii de influență indirectă asupra contraprestației variabile

Sursa: elaborate de autor în baza IFRS15 [5]

Așadar, după estimarea și determinarea prețului tranzacției urmează etapa de alocare a acestuia asupra obligațiilor de exercitat. Deci, entitatea va aloca pentru fiecare obligație de executare prețul tranzacției la valoarea care ilustrează cuantumul contravalorii preconizată de entitate că va avea dreptul în urma transferării bunurilor sau prestării serviciilor către client. Însă procesul de alocare a prețului unei tranzacții este mult mai complex decât s-ar părea la prima vedere. Astfel, în situația în care un contract prevede îndeplinirea unor obligații multiple, entitatea va aloca prețul contractului pe fiecare dintre aceste obligații, în funcție de prețul lor individual relativ. Dacă un preț individual nu poate fi identificat în mod direct, entitatea va trebui să procedeze la estimarea acestuia. Deci, pentru a aloca prețul tranzacției e nevoie ca entitatea să determine prețul individual de vânzare la care entitatea ar vinde separat un bun sau serviciu clienților săi. Or, entitatea identifică prețurile individuale ale obligațiilor de exercitat și le determină proporțional prețului de tranzacție. Astfel, prețul individual trebuie să fie determinat înainte de încheierea contractului cu clienții.

Exemplul 2. Un furnizor încheie un contract cu un client care prevede vânzarea a trei categorii de produse: detergenți, produse de înfrumusețare și produse de curățenie, la prețul de 8 000 lei. Compania vinde de obicei doar detergenți și produse de curățare, prin urmare prețul acestor produse este direct observabil. Pentru produsele de înfrumusețare, este posibil ca prețurile să nu fie observabile, deoarece de obicei entitatea nu vinde aceste produse separat. Conform IFRS 15, prețurile pentru produsul final ar trebui estimate.

Prețurile pentru cele 3 produse sunt:

- detergenți: 5 000 lei
- produse cosmetice: 3 000 lei
- produse de curățare: 2 000 lei

TOTAL = 10 000 lei

Furnizorul acordă clientului o reducere de 2 000 lei, care se distribuie între cele 3 produse proporțional cu prețul lor de vânzare. Prețul de vânzare de 8 000 lei (10 000 lei minus reducere de 2 000 lei) este alocat între cele 3 produse după cum urmează:

- detergenți – $5\,000\text{ lei} / 10\,000\text{ lei} * 8\,000\text{ lei} = 4\,000\text{ lei}$.
- produse cosmetice – $3\,000\text{ lei} / 10\,000\text{ lei} * 8\,000\text{ lei} = 2\,400\text{ lei}$.
- produse de curățare – $2\,000\text{ lei} / 10\,000\text{ lei} * 8\,000\text{ lei} = 1\,600\text{ lei}$.

Deseori prețul individual al produsului livrat sau a serviciilor prestate nu poate fi estimat. Or, în asemenea situații sunt utilizate metode specifice care facilitează determinarea acestui preț. În figura 2 sunt prezentate cele mai frecvente metode utilizate pentru estimarea prețului individual al bunurilor sau serviciilor prestate.

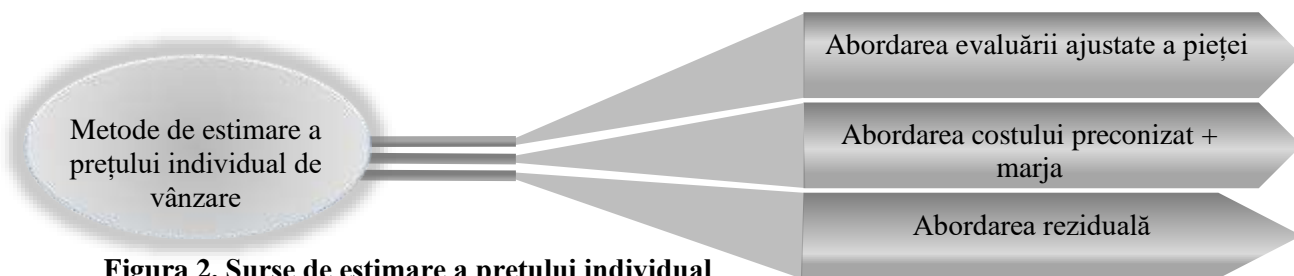

Figura 2. Surse de estimare a prețului individual

Sursa: elaborat de autor în baza IFRS15[5]

Prima metodă este *abordarea evaluării ajustate a pieței* care presupune că entitatea evaluează piața pe care comercializează bunuri sau prestează servicii, astfel estimează prețul pe care un client ar fi dispus să îl plătească. De asemenea aceasta include cercetarea pieței din perspectiva prețurilor concurenților care oferă o gamă de produse asemănătoare.

Metoda abordării costului preconizat plus marja presupune că entitatea poate prognoza costurile preconizate pentru satisfacerea unei obligații de executare iar apoi adaugă o marjă corespunzătoare pentru acel bun sau serviciu.

Metoda reziduală creionează că entitatea poate estima prețul individual de vânzare în raport cu prețul total al tranzacției fără suma prețurilor individuale de vânzare ale altor bunuri sau servicii promise în contract, însă trebuie să ținem cont de faptul că entitatea poate vinde aceleași bunuri sau servicii pentru o gamă vastă de valori variabile concomitent unor clienți diferiți, astfel nu se poate distinge un preț individual din tranzacție. Un alt caz poate să denote din faptul că entitatea nu a stabilit un preț individual bunului sau serviciului, din motiv că anterior nu a fost vândut, având un preț incert. Însă de obicei entitățile combină aceste metode pentru a putea determina cât mai exact prețul individual al bunului vândut sau a serviciului prestat clienților săi.

În urma determinării prețului individual de vânzare entitatea poate oferi reduceri, astfel orice reducere oferită clienților poate fi alocată în întregime unei sau mai multor obligații de executare din contract. Această reducere se alocă proporțional între obligații. În anumite circumstanțe, pot fi alocate reduceri doar unora dintre obligațiile contractuale. În situația în care contravaloarea contractului este încasată în avans sau în rate, entitatea va trebui să ia în considerare dacă contractul include un aranjament financiar semnificativ și, dacă se confirmă acest fapt se ține cont de puterea de cumpărare a banilor în timp. Însă aceasta nu se aplică în situația în care intervalul între transferul bunurilor și serviciilor către client și plată este estimat a fi mai mic de douăsprezece luni.

Deseori din cauza unor factori imprevizibili prețul tranzacției poate fi modificat inclusiv soluționarea evenimentelor incerte care au determinat o modificare a cuantumului contravalorii care este așteptat de entitate în schimbul bunurilor sau serviciilor promise, însă modificarea prețului trebuie să se conformeze cu punctele contractului încheiat cu clienții.

În măsura în care se pot efectua modificări în prețul tranzacției se încadrează în mărimea cuantumului acelei contravalori variabile promise înaintea modificării contractului. Deoarece odată cu modificarea prețului tranzacției se modifică și contractul care la rândul său trebuie contabilizat ca un contract separat. Însă dacă această procedură nu a fost efectuată, atunci entitatea trebuie să aloce prompt modificarea în prețul tranzacției la obligațiile neîndeplinite sau parțial îndeplinite după ce a avut loc modificarea contractului.

Concluzii

În baza cercetării efectuate, putem concluziona că evaluarea veniturilor din perspectiva IFRS 15 „Veniturile din contractele cu clienții” este un proces complex care necesită parcurgerea mai multor etape și analiza tuturor factorilor care influențează atât direct cât și indirect procesul de evaluare a veniturilor entității. Procesul actualizat de evaluare a veniturilor se deosebește radical de cel existent anterior, iar IFRS 15 a armonizat practicile de recunoaștere și evaluare a veniturilor, indiferent de industria în care activează entitatea, astfel creându-se premisele pentru asigurarea calității informațiilor prezentate în situațiile financiare. Aportul și contribuția științifică a autorului acestei lucrări se înscrie în misiunea ASEM de a dezvolta competențe de cercetare științifică viitorilor absolvenți, atât de

necesare într-un mediu de afaceri permanent în schimbări. Rezultatele cercetării vor fi utilizate, în primul rând în elaborarea și susținerea propriei teze de licență și în viitoarea activitate profesională, iar în al doilea rând poate servi călăuză studenților în scopuri didactice.

Referințe bibliografice.

1. Farcane, N., Blișișel, R. G., Bunget, O.C., Dumitrescu, A. (2019), Perceptions Regarding the Impact of IFRS 15 – Illustrative Examples Step by Step, *Audit Financiar*, vol. XVII, no. 2(154)/2019, pp. 283-297, DOI: 10.20869/AUDIT/2019/154/011
2. Grigori, L. (2017), Venituri din contractele cu clienții: aspecte-cheie din perspectiva IFRS 15, *Journal „ECONOMICA”*, nr. 4(102), pp. 61-71.
3. Popa, M. APIO - Metodologia cercetării (note de curs): Noțiuni de cercetare calitativă, pag. 11. Disponibil: http://www.apio.ro/upload/mc11_cerc_calit_12.pdf
4. Gîrbină, M. (2014), Noi prevederi internaționale privind recunoașterea veniturilor (IFRS 15 Venituri din contractele cu clienții) (I și II), *Curierul National*, edițiile din 19 iulie și 31 iulie, 2014.
5. IFRS 15 „Veniturile din contractele cu clienții”.
[https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/JURI/DV/2016/05-23/COM-AC_DRC\(2016\)D044460-01\(ANN1\)_RO.pdf](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/JURI/DV/2016/05-23/COM-AC_DRC(2016)D044460-01(ANN1)_RO.pdf)

IMPLEMENTAREA SISTEMULUI UNITAR DE SALARIZARE ÎN SECTORUL BUGETAR: PROVOCĂRI ȘI EFECTE

IMPLEMENTATION OF THE UNITARY SALARY SYSTEM IN THE BUDGET SECTOR: CHALLENGES AND EFFECTS

Autor: Irina CHIȘLEAC

e-mail: irinachishleac@gmail.com

Conducător științific: Liliana LAZARI, dr., conf. univ.

e-mail: liliana.lazari@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

***Abstract.** In order to reform the salary system in the budget sector, considered fragmented, difficult to manage and unfair, on November 23, 2018 was adopted the Law on the unitary salary system in the budget sector, implemented since December 1, 2018. The research aims to identify the challenges and effects produced by the implementation of the unitary salary system in the budget sector. The importance of the research emerges from the essential role of labor remuneration in society and economy, due to the functions it performs, the level of salaries being always at the center of economists' concerns in order to ensure respect for human rights and quality of life. In the process were used scientific research methods such as: analysis of the legal framework governing the object of the study, synthesis of information, comparison in order to identify the distinctive features, deduction of challenges, as well as the assessment of the impact through the effects produced by the salary reform in the budget sector. The study reveals that the implementation of the unitary salary system in the budget sector has confronted some challenges: the short term in which the law was publicly consulted before coming into force, the difficulty of accurate estimates of budget expenditures generated by such reform, which led to the need to identify alternative sources of financing unforeseen expenses. In conclusion the author has given an appreciation through the reform's produced effects and exposed the opinion on certain specific aspects of the salary system in the budget sector.*

Keywords: Unitary salary system, fixed part, variable part, basic salary, salary step, salary class, salary coefficient, reference value, performance increase, specific increase.

JEL classification: J38, M41

Introducere.

În teoria și practica economică salariul ocupă un loc deosebit de important. Actualitatea acestui subiect rezidă din **importanța** incontestabilă pe care o deține remunerarea muncii sub aspect economic și social, atât la nivel macroeconomic, cât și la nivel individual. Pe lângă funcția socială, salariul reprezintă un mijloc de motivare care asigură corelarea nivelului cantitativ al remunerației cu cantitatea, calitatea și rezultatele muncii prestate. Salarizarea în sectorul bugetar este strict reglementată de prevederile legislației în vigoare, astfel mărimea salariului în sectorul bugetar nu se negociază. **Motivarea** alegerii temei studiului „Implementarea sistemului unitar de salarizare în sectorul bugetar: provocări și efecte” rezidă din interesul profesional pentru politicile din domeniul salarizării și aprofundarea cunoștințelor în domeniu în scopul desfășurării unei activități profesionale eficiente. **Scopul** studiului constă în identificarea provocărilor implementării sistemului unitar de salarizare în sectorul bugetar în R.M., aprecierea efectelor reformei și formarea unei imagini de ansamblu referitoare la politica de salarizare în sectorul bugetar.

Structura studiului are la bază următoarele **obiective**:

1. Examinarea conceptului sistemului unitar de salarizare în sectorul bugetar;
2. Stabilirea salariului de bază în sectorul bugetar - principalul element al remunerației;
3. Stabilirea componentelor salariului în sectorul bugetar;
4. Provocările și efectele implementării sistemului unitar de salarizare în sectorul bugetar;
5. Concluzii.

Metodele de cercetare utilizate.

În procesul elaborării studiului au fost utilizate metode de cercetare științifică precum: analiza cadrului legal care reglementează obiectul studiului, sinteza informațiilor, comparația în vederea identificării caracteristicilor distinctive, deducția provocărilor la etapa implementării sistemului unitar de salarizare în sectorul bugetar, precum și aprecierea impactului prin efectele produse de reforma salarizării în sectorul bugetar.

1. Examinarea conceptului sistemului unitar de salarizare în sectorul bugetar

În scopul dezvoltării unei noi politici salariale unitare, echitabile, bazate pe performanțe și meritocrație în sectorul bugetar, avînd în vedere disfuncțiile atestate în sistemul de salarizare a angajaților din sectorul bugetar, lipsa unei baze de date autentice naționale necesare pentru analiza și fundamentarea politicii salariale [1] a fost elaborat Conceptul privind sistemul de salarizare unitară a personalului din sectorul bugetar, aprobat prin *Dispoziția prim-ministrului nr.80-d din 28 iulie 2017*, prin care se stabilesc principiile de bază și acțiunile principale pentru elaborarea unui sistem de salarizare unitar, transparent, echitabil, atractiv, în special pentru tinerii specialiști, nediscriminatoriu, simplu de gestionat, capabil să reflecte și să remunereze performanța profesională din domeniul de activitate [2].

Ministerul Finanțelor fiind desemnat responsabilul principal pentru realizarea planului de acțiuni privind punerea în aplicare a prevederilor Conceptului cu privire la elaborarea sistemului de salarizare unitară a elaborat proiectul Legii cu privire la sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, În acest sens, Ministerul Finanțelor a fost asistat de o echipă multidisciplinară constituită atât din funcționari publici din autoritățile publice centrale și locale, cât și din experți internaționali și naționali în domeniul salarizării publice, activitatea cărora a fost realizată cu suportul *Organizației Internaționale a Muncii, Societății Germane pentru Cooperare Internațională și Comisiei Europene*, care au oferit consultanță în procesul de inițiere, elaborare și evaluare [3].

Proiectul legii prevedea că normele privind salarizarea personalului din sectorul bugetar țin în exclusivitate de legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar și nu pot fi obiectul de reglementare al altor legi, oferind o viziune nouă asupra structurii sistemului de salarizare, stabilea drepturile salariale și condițiile de formare a salariului de bază, conform gradelor și treptelor de salarizare.

Sfera de aplicare a sistemului unitar de salarizare constituie toate categoriile de angajați din sectorul bugetar, inclusiv persoanele de demnitate publică, judecătorii, procurorii, funcționarii publici cu statut general și funcționarii publici cu statut special.

Scopul implementării sistemului unitar de salarizare constă în asigurarea unui sistem de salarizare a personalului din sectorul bugetar transparent, echitabil, atractiv, simplu de gestionat, capabil să reflecte și să remunereze performanța, în cadrul căruia salariul de bază să reprezinte principalul element al remunerației personalului [4].

Sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar are la bază următoarele principii [4]:

- a) *supremația legii*, în sensul că drepturile salariale se stabilesc cu respectarea prevederilor legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar;
- b) *nediscriminare, echitate și coerență*, în sensul asigurării tratamentului egal și a remunerării egale pentru muncă de valoare egală;
- c) *ierarhizare*, în funcție de responsabilitatea, complexitatea și importanța activității desfășurate, stabilite în urma evaluării funcțiilor din sectorul bugetar;
- d) *transparență*, în sensul că mecanismul de stabilire a salariilor și a altor drepturi de natură salarială face parte din categoria informațiilor de interes public;
- e) *salarizarea în raport cu performanța*, care presupune creșterea salariului pe orizontală, fără ca persoana să fie promovată, pe baza unui sistem de evaluare a performanței clar și obiectiv;
- f) *sustenabilitate financiară*, în sensul stabilirii nivelului de salarizare pentru personalul din unitățile bugetare cu respectarea cadrului de resurse prevăzute în bugetele componente ale bugetului public național.

Grila de salarizare din sectorul bugetar (Anexa 1 la *Legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar Nr. 270 din 23.11.2018*) asigură stabilirea salariului de bază pentru fiecare funcție conform ierarhiei posturilor și include gradele de salarizare, clasele de salarizare și coeficienții de salarizare [4].

Sistemul de clasificare și de evaluare a funcțiilor din sectorul bugetar are scopul de a sistematiza funcțiile generice din sectorul bugetar în grupuri ocupaționale și subgrupuri de funcții, în raport cu domeniul de activitate, precum și de a stabili ierarhia acestora [4].

Evaluarea funcțiilor incluse în registrul funcțiilor din sectorul bugetar, ierarhizarea și echivalarea acestora, în vederea stabilirii salariilor de bază, atât între grupuri ocupaționale, cât și în cadrul aceluiași grup, au la bază următoarele criterii generale [4]:

- a) studii, cunoștințe și experiență;
- b) complexitate, creativitate și diversitate;
- c) responsabilitate decizională;
- d) conducere, coordonare și supervizare;
- e) comunicare;
- f) condiții de muncă;
- g) efort fizic și mental.

Registrul funcțiilor din sectorul bugetar cuprinde 8 grupuri ocupaționale corespunzătoare domeniilor de activitate bugetară, codificate cu litere, după cum urmează:

Tabelul nr.1

Nr.ord.	Cod	Grup ocupațional	Anexa la Legea Nr. 270 din 23.11.2018
1	A	Administrație publică	Anexa 3
2	B	Justiție	Anexa 4
3	C	Apărare națională	Anexa 5
4	D	Ordine publică și securitate a statului	Anexa 6
5	E	Învățământ și cercetare	Anexa 7
6	F	Cultură, tineret și sport	Anexa 8
7	G	Asistență socială și sănătate	Anexa 9
8	H	Funcții complexe	Anexa 10

Sursa:Elaborat de autor în baza *Legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar nr.270 din 23.11.2018*

Fiecare grup ocupațional cuprinde câteva subgrupuri de funcții, grupate în raport cu anumite caracteristici comune. Grupurile ocupaționale, subgrupurile de funcții și funcțiile din sectorul bugetar cuprinse în Registrul funcțiilor din sectorul bugetar sunt detaliate în anexele nr. 3–10 la *Legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar Nr. 270 din 23.11.2018*.

2. Stabilirea salariului de bază în sectorul bugetar - principalul element al remunerației.

Salariul de bază corespunde muncii prestate în cadrul programului complet de muncă în cursul unei luni și se stabilește conform coeficienților de salarizare prevăzuți în anexele nr. 3–10 la *Legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar Nr. 270 din 23.11.2018*, în raport cu funcția deținută, nivelul de studii, categoria de calificare, gradul didactic, vechimea în muncă sau treapta de salarizare, după caz [4]. Clasele de salarizare și coeficienții de salarizare prevăzuți în anexele nr. 3–10 la *Legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar Nr. 270 din 23.11.2018* corespund treptei de salarizare I și nivelului de studii și/sau de calificare necesar pentru ocuparea funcției, după caz [4].

Fiecărei funcții îi corespund 6 trepte de salarizare corespunzătoare perioadelor de vechime în muncă, cu excepția funcțiilor de demnitate publică, personalului din cabinetul persoanelor cu funcții de demnitate publică, funcționarilor publici de conducere de nivel superior și a conducătorilor unităților bugetare, indiferent de statut sau categoria de personal a acestora [4].

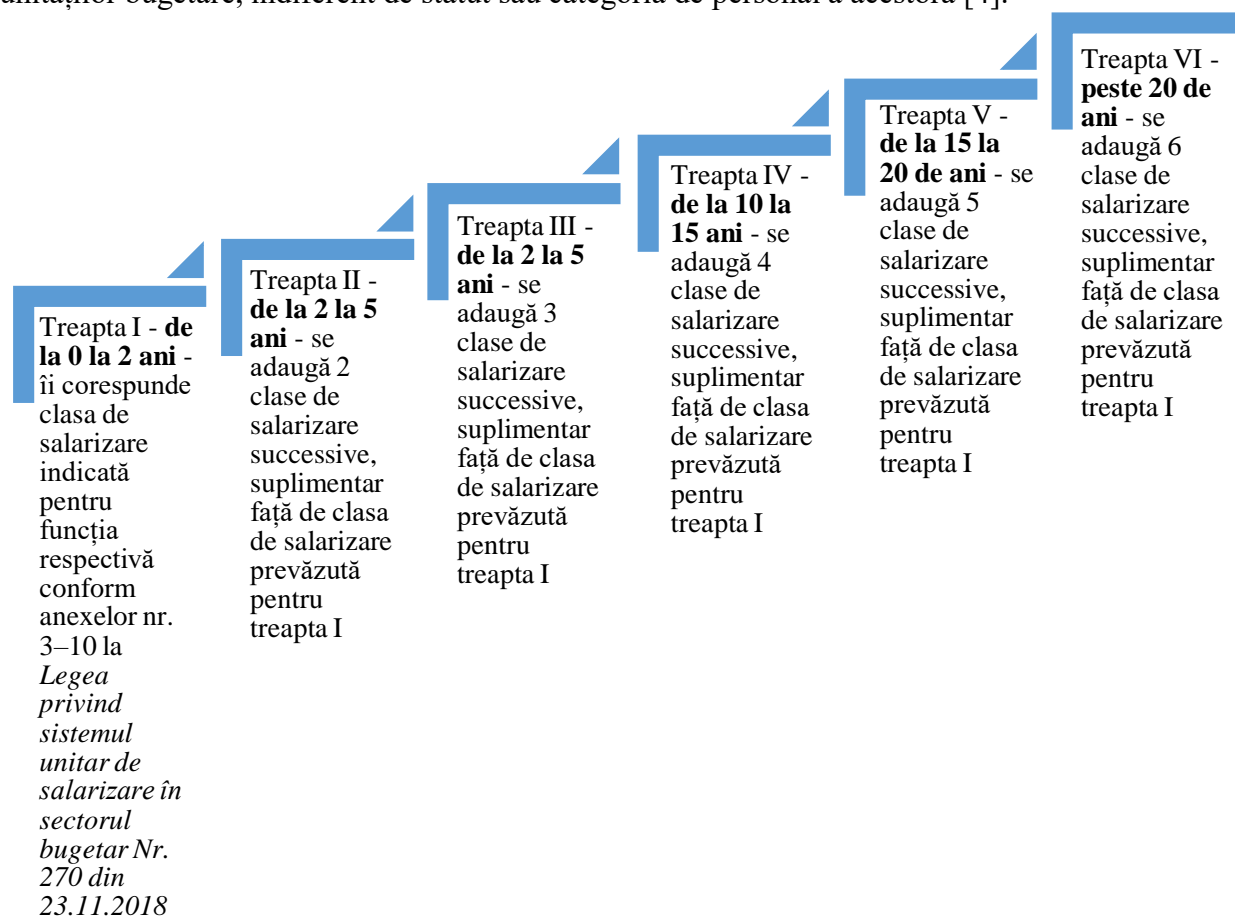

Figura 1. Treptele de salarizare corespunzătoare vechimii în muncă

Sursa: Elaborat de autor în baza Legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar nr.270 din 23.11.2018

Procedura de determinare a perioadei de vechime în muncă pentru stabilirea treptelor de salarizare corespunzătoare vechimii în muncă, în funcție de categoriile de angajați din sectorul bugetar se stabilește în baza *Regulamentului cu privire la modul de determinare a perioadei de vechime în muncă pentru stabilirea treptelor de salarizare, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1231 din*

12.12.2018. Atribuirea pentru personal a unei noi trepte de salarizare corespunzătoare vechimii în muncă se efectuează prin actul administrativ al conducătorului unității bugetare de la data atingerii următoarei tranșe de vechime în muncă [5].

Persoanele care nu au absolvit nivelul necesar de studii pentru ocuparea funcției beneficiază de salariul de bază pentru aceste funcții, prevăzut de *Legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar Nr. 270 din 23.11.2018*, redus cu 5 clase de salarizare succesive [4].

Persoanele care ocupă funcții de vicepreședinte, adjunct, locțiitor, cu excepția funcțiilor care se regăsesc expres în anexele nr. 3–10 la *Legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar Nr. 270 din 23.11.2018*, beneficiază de salariul de bază, determinat în condițiile legii, redus cu 4 clase de salarizare succesive față de clasa de salarizare indicată pentru conducătorul ierarhic superior [4].

Personalul unităților bugetare din partea stângă a Nistrului, al celor din satul Varnița, raionul Anenii Noi, din satele Copanca și Hagimus, raionul Căușeni, din municipiul Bender, precum și personalul din cadrul subdiviziunilor Ministerului Afacerilor Interne din raionul Dubăsari beneficiază de salariul de bază determinat în condițiile *Legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar Nr. 270 din 23.11.2018*, majorat cu 4 clase de salarizare succesive [4].

Personalul care desfășoară activitate în cadrul delegației Republicii Moldova în Comisia Unificată de Control, pe perioada activității în cadrul delegației, beneficiază de salariul de bază, determinat în condițiile *Legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar Nr. 270 din 23.11.2018*, majorat cu 2 clase de salarizare succesive [4].

Salariul de bază se calculează prin înmulțirea valorii de referință stabilite cu coeficientul de salarizare corespunzător clasei de salarizare pentru funcția respectivă, determinată în condițiile *Legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar Nr. 270 din 23.11.2018*, cu rotunjire pînă la 10 lei în favoarea salariatului [4].

Valoarea de referință corespunzătoare coeficientului de salarizare 1,00 se stabilește în *Legea bugetului de stat pentru anul respectiv*. Conform *art. 10, alin.(1) din Legea bugetului de stat pentru anul 2021 nr. 258 din 16.12.2020*, începînd cu 1 ianuarie 2021, pentru calcularea salariilor angajaților din sectorul bugetar, în conformitate cu prevederile *Legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar Nr. 270 din 23.11.2018*, se stabilește valoarea de referință în mărime de 1700 de lei [6].

Valoarea de referință se reexaminează anual în funcție de condițiile economice din țară și de posibilitățile bugetului public național, cel puțin la nivelul prognozat al ratei inflației și nu poate fi mai mică decît cuantumul stabilit în anul precedent [4], astfel, valoarea de referință devine principalul instrument care asigură creșterea salarială anuală în sectorul bugetar.

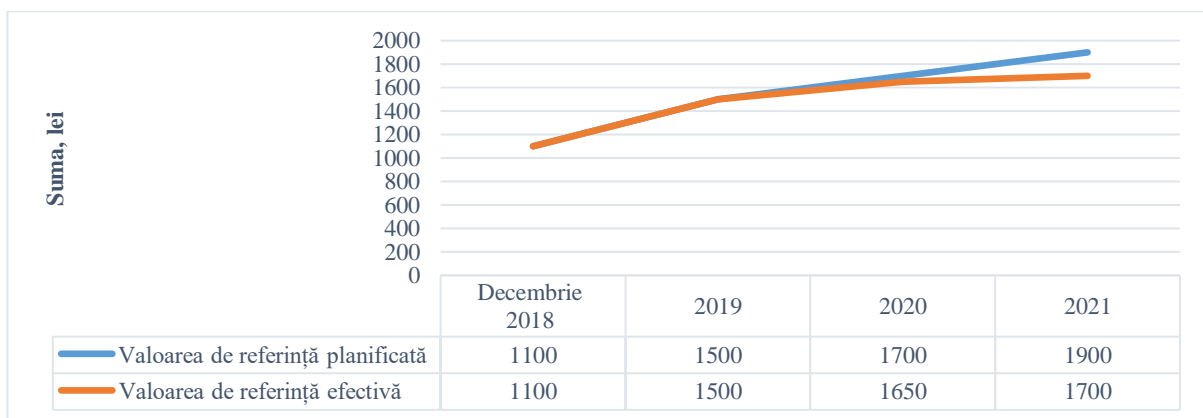

Figura 2. Evoluția cuantumului valorii de referință generale

Sursa: Elaborat de autor în baza Proiectului *Legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar nr.270 din 23.11.2018*, prezentat de Ministerul Finanțelor și *Legii bugetului de stat pentru anul 2021 nr. 258 din 16.12.2020*

La etapa elaborării proiectului *Legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar*, a fost prognozată o creștere în dinamică a valorii de referință, astfel ca anul 2021 să constituie 1900 lei [7], însă ținând cont de dificultățile estimării evoluției fondului de salarizare și a indicatorilor macroeconomici, valoarea de referință efectivă în anul 2021 constituie 1700 lei.

În primii ani de implementare a noului sistem de salarizare, pentru unele categorii de angajați se aplică valori de referință derogatorii de la valoarea generală [6]:

a) în mărime de 1300 de lei pentru:

– persoanele cu funcții de demnitate publică din cadrul autorităților/instituțiilor finanțate de la bugetul de stat, cu excepția judecătorilor, a procurorilor, a inspectorilor-judecători, a secretarului general al Guvernului, a secretarilor de stat, a șefilor și șefilor adjuncți ai oficiilor teritoriale ale Cancelariei de Stat, a consilierilor pentru soluționarea contestațiilor;

– șefii de cabinet și consilierii din cadrul cabinetului Președintelui Parlamentului, al Președintelui Republicii Moldova și al Prim-ministrului;

b) în mărime de 1750 de lei pentru:

– corpul de ofițeri din cadrul Inspectoratului Național de Securitate Publică al Inspectoratului General al Poliției al Ministerului Afacerilor Interne (cu excepția Secției asigurare ordine publică a Direcției Patrulare „Centru”), din cadrul subdiviziunilor deconcentrate ale Inspectoratului General al Poliției, Inspectoratului General pentru Situații de Urgență și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri din subordinea Ministerului Afacerilor Interne;

– corpul de ofițeri din cadrul unităților militare ale Ministerului Apărării;

– angajații sistemului administrației penitenciare;

c) în mărime de 1800 de lei pentru:

– personalul didactic, științifico-didactic și personalul de conducere din cadrul instituțiilor de învățământ, conducătorii (directori și directori adjuncți) instituțiilor de educație timpurie, de învățământ primar, gimnazial, liceal și profesional tehnic, directorii adjuncți ai altor instituții de învățământ decât cele de educație timpurie, de învățământ primar, gimnazial, liceal și profesional tehnic;

– personalul care, conform anexelor la *Legea nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar*, se încadrează în clasele de salarizare de la 1 până la 25;

– corpul de subofițeri din cadrul Inspectoratului Național de Securitate Publică al Inspectoratului General al Poliției al Ministerului Afacerilor Interne (cu excepția Secției asigurare ordine publică a Direcției Patrulare „Centru”), din cadrul subdiviziunilor deconcentrate ale Inspectoratului General al Poliției, Inspectoratului General pentru Situații de Urgență și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri din subordinea Ministerului Afacerilor Interne;

– consilierii pentru soluționarea contestațiilor din cadrul Agenției Naționale pentru Soluționarea Contestațiilor, inclusiv directorul general și directorul general adjunct;

– efectivul de soldați și sergenți din cadrul Ministerului Apărării;

d) în mărime de 1900 de lei – pentru directorii instituțiilor de învățământ general, altele decât instituțiile de educație timpurie, învățământ primar, gimnazial, liceal și profesional tehnic;

e) în mărime de 2000 de lei – pentru personalul, inclusiv cu funcții de demnitate publică, din cadrul Serviciului Protecție și Pază de Stat;

f) în mărime de 2500 de lei pentru:

– judecători (cu excepția judecătorilor din cadrul Curții Constituționale, al Consiliului Superior al Magistraturii și al Curții Supreme de Justiție), procurori, inspectori-judecători, inspectori din cadrul Inspecției procurorilor;

– personalul, inclusiv cu funcții de demnitate publică, din cadrul Serviciului de Informații și Securitate, al Centrului Național Anticorupție, al Autorității Naționale de Integritate și al Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor;

– personalul, inclusiv cu funcții publice de conducere, din cadrul Autorității Aeronautice Civile;

g) în mărime de 2600 de lei – pentru judecătorii din cadrul Curții Constituționale, al Consiliului Superior al Magistraturii și al Curții Supreme de Justiție.

Valorile de referință pentru aceste categorii nu pot fi reexamine anuale în funcție de condițiile economice din țară și de posibilitățile bugetului public național, cel puțin la nivelul prognozat al ratei inflației.

3. Componentele salariului în sectorul bugetar

Salariul lunar al personalului din unitățile bugetare pentru activitatea desfășurată pe durata normală a timpului de lucru stabilită de *Legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar Nr. 270 din 23.11.2018* este constituit din [4]:

☐ a) partea fixă	☐ b) partea variabilă
☐ – salariul de bază;	☐ – sporul pentru performanță;
☐ – sporul lunar pentru gradul profesional;	☐ – sporuri cu caracter specific.
☐ – sporul lunar pentru deținerea titlului științific și/sau științifico-didactic;	
☐ – sporul lunar pentru deținerea titlului onorific.	

Figura 3. Componentele salariului lunar în sectorul bugetar

Sursa: Elaborat de autor în baza Legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar nr.270 din 23.11.2018

Suplimentar, personalul unităților bugetare beneficiază, după caz, de [4]:

– sporul de compensare pentru munca prestată în condiții nefavorabile;

– sporuri pentru munca suplimentară, pentru munca de noapte și/sau pentru munca prestată în zilele de sărbătoare nelucrătoare și/sau în zilele de repaus;

– supliment pentru participare în proiecte de dezvoltare în domeniul de competență în cadrul unității bugetare în care este angajat;

– premii unice;

– premiu anual.

Sporul lunar pentru grad profesional se plătește în mărimile specificate în anexa nr. 2 la *Legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar Nr. 270 din 23.11.2018*, proporțional timpului efectiv lucrat, în funcție de [4]:

a) Gradele de calificare pentru funcționarii publici, care cuprind mărimi între 100 și 500 lei;

b) Rangurile diplomatice, care cuprind mărimi între 100 și 500 lei;

c) Gradele de calificare pentru judecători și procurori, care cuprind mărimi între 100 și 500 lei;

d) Gradele militare/special, care cuprind mărimi între 100 și 800 lei;

Sporul lunar pentru titlul științific și/sau științifico-didactic se acordă proporțional timpului lucrat în limitele duratei zilnice normale a timpului de muncă sau ale unei norme didactice [4]:

a) în mărime de 1100 de lei, cercetătorilor științifici și personalului de conducere care activează în organizații din domeniile cercetării și inovării, personalului științifico-didactic și de conducere din învățământul superior, care dețin titlul științific de doctor habilitat și/sau titlul științifico-didactic de profesor universitar, și/sau titlul științific de profesor cercetător;

- b) în mărime de 600 de lei, cercetătorilor științifici și personalului de conducere care activează în organizații din domeniile cercetării și inovării, personalului științifico-didactic și personalului de conducere din învățământul superior, care dețin titlul științific de doctor și/sau titlul științifico-didactic de conferențiar universitar, și/sau titlul științific de conferențiar cercetător;
- c) în mărime de 50% din cuantumurile stabilite la lit. a) și b), personalului din alte domenii de activitate care deține titlul științific de doctor habilitat sau doctor în științe în specialitatea ce corespunde obligațiilor funcției.

Sporul lunar pentru titlul onorific se plătește în sumă fixă doar la locul de muncă de bază se stabilește persoanelor distinse cu titluri onorifice, pentru un singur titlu, cel mai înalt, cu condiția exercitării unei funcții corespunzătoare profilului, după cum urmează [4]:

- a) „Artist al Poporului”, „Maestru în Artă” – în mărime de 250 de lei;
- b) „Emerit”, „Om Emerit”, „Maestru al Literaturii”, „Meșter-Faur”, „Maestru Emerit al Sportului” – în mărime de 200 de lei;
- c) „Maestru Internațional al Sportului”, „Maestru Internațional” – în mărime de 150 de lei;
- d) „Maestru al Sportului” – în mărime de 100 de lei.

Sporul pentru performanță poartă caracter stimulator și se bazează pe calitatea muncii, aportul și profesionalismul angajatului, obiectivitate și imparțialitate, fiind stabilit și achitat în funcție de aportul angajatului la obținerea rezultatelor [5].

Evaluarea performanțelor se efectuează, de regulă, trimestrial, pentru trimestrul precedent. În instituțiile de învățământ, în legătură cu specificul organizării activității, evaluarea performanțelor poate fi efectuată semestrial, conform reglementărilor interne [5].

Sporul pentru performanță se acordă lunar, conform performanței individuale obținute, concomitent cu salariul și se aplică pe parcursul trimestrului/semestrului curent, pentru rezultatele activității desfășurate în trimestrul/semestrul precedent [5].

Sporul pentru performanță poate fi acordat tuturor angajaților din unitatea bugetară, cu excepția persoanelor care dețin funcții de demnitate publică și a personalului din cabinetul persoanelor cu funcții de demnitate publică. În cazul conducătorilor și personalului didactic din instituțiile de învățământ general și profesional tehnic, la elaborarea actului intern privind sporul de performanță se va ține cont de metodologia de evaluare aprobată de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării [5].

Aprecierea aportului angajatului la obținerea rezultatelor și evaluarea performanțelor individuale ale acestuia se realizează de către evaluator - persoana din cadrul unității bugetare care are atribuții de conducere a subdiviziunilor/ instituției în cadrul căreia își desfășoară activitatea angajatul sau, după caz, care coordonează activitatea respectivului angajat. Evaluatorul acordă note de la 1 (reprezentând nivelul minim) la 4 (reprezentând nivelul maxim), fără zecimi, nota exprimând aprecierea nivelului de manifestare a următoarelor criterii prevăzute în fișa de evaluare a performanțelor profesionale individuale ale angajatului [5]:

- 1) cunoștințe și experiență;
- 2) complexitate, creativitate și diversitatea activităților;
- 3) conceptualizare și responsabilitate, inclusiv decizională;
- 4) conducere, coordonare și supervizare (suplimentar pentru funcțiile de conducere);
- 5) comunicare;
- 6) volumul, calitatea și eficiența sarcinilor executate.

Calificativul final al evaluării se stabilește pe baza notei finale care reprezintă media aritmetică a notelor acordate pentru fiecare criteriu de evaluare, după cum urmează [5]:

- 1) între 1,00 și 1,50 – „nesatisfăcător”. Performanța este cu mult sub standard;
- 2) între 1,51 și 2,50 – „satisfăcător”. Performanța este la nivelul minim al standardelor sau puțin deasupra lor. Acesta este nivelul minim acceptabil al performanțelor care trebuie atins și de către angajații mai puțin competenți sau lipsiți de experiență;
- 3) între 2,51 și 3,50 – „bine”. Performanța se situează în limitele superioare ale standardelor și performanțelor realizate de către ceilalți angajați;
- 4) între 3,51 și 4,00 – „foarte bine”. Persoana merită o apreciere specială, deoarece performanțele sale se situează peste limitele superioare ale standardelor și performanțelor celorlalți angajați.

Sporul pentru performanță nu se acordă [5]:

- a) Salariaților care au fost sancționați disciplinar pentru perioada validității sancțiunii. În cazul suspendării de către instanța de judecată a actului administrativ de sancționare a angajatului, sporul se va acorda în modul stabilit.
- b) Personalului care nu a fost sancționat disciplinar, dar care la evaluarea performanțelor trimestriale/semestriale a obținut calificativele „nesatisfăcător” sau „satisfăcător” pentru perioada respectivă.

Mijloacele necesare pentru acordarea sporului pentru performanță se alocă anual în limita a 10% din suma anuală a salariilor de bază pentru personalul cu drept de a beneficia de spor de performanță [4].

Sporul cu caracter specific se acordă personalului pentru compensarea efortului depus sau a riscului asumat în condițiile specifice de activitate, pentru timpul lucrat în aceste condiții [5].

Suma anuală a sporurilor cu caracter specific incluse în partea variabilă a salariului lunar nu va depăși [4]:

- a) 10% din suma anuală a salariilor de bază pentru personalul cu drept de a beneficia de spor cu caracter specific pentru personalul din domeniile învățământului, cercetării, culturii, tineretului, sportului, asistenței sociale;
- b) 20% din suma anuală a salariilor de bază pentru personalul cu drept de a beneficia de spor cu caracter specific pentru personalul din domeniul apărării naționale, securității statului și ordinii publice;
- c) 120% din suma anuală a salariilor de bază pentru personalul cu drept de a beneficia de spor cu caracter specific prin derogare de la prevederile lit. b), pentru personalul din domeniul apărării naționale, securității statului și ordinii publice implicat în activități speciale de combatere a terorismului;
- d) 40% din suma anuală a salariilor de bază pentru personalul cu drept de a beneficia de spor cu caracter specific pentru personalul din autoritatea responsabilă de exercitarea controlului parlamentar și din autoritatea responsabilă de controlul constituționalității;
- e) 60% din suma anuală a salariilor de bază pentru personalul cu drept de a beneficia de spor cu caracter specific pentru personalul medical, inclusiv care deține funcții publice cu statut special, din autoritățile/instituțiile/structurile medicale, din Centrul de Medicină Legală și din instituțiile de asistență socială;

- f) 100% din suma anuală a salariilor de bază prevăzută în schema de încadrare a autorității pentru autoritatea administrativă din domeniul aviației civile, pentru caracterul specific al activităților de certificare, supraveghere și control în domeniul aviației civile
- g) 110% din suma anuală a salariilor de bază prevăzută în schema de încadrare a autorității pentru Serviciul Vamal și Serviciul Fiscal de Stat, în funcție de eficiența în activitate și riscul asumat [5].

Funcțiile concrete pentru care se acordă sporurile, gradul de pericol/condițiile de activitate, mărimea concretă a procentului, precum și normele de acordare se stabilesc prin actul normativ cu caracter intern al conducătorului autorității [5].

4. Provocările și efectele implementării sistemului unitar de salarizare în sectorul bugetar

La etapa adoptării sistemului unitar de salarizare în sectorul bugetar au fost identificate următoarele provocări:

a) *Implementarea în termen restrâns a unei reforme de avertură* - o asemenea reformă ar fi trebuit implementată după cel puțin un an de negocieri și discuții publice.

b) *Determinarea diferenței de salariu și achitarea plăților compensatorii*. Una din garanțiile sociale ale noului sistem de salarizare prevede ca angajatul să nu primească un salariu mai mic decât cel anterior.

c) *Costuri suplimentare neplanificate de peste 1 mlrd. lei, în condițiile unui deficit bugetar în mărime de peste 5,5 mlrd. lei* [8], fiind necesară modificarea Legii bugetului de stat pentru anul 2019 [9]. Dificultatea estimării cu exactitate a evoluției fondurilor de salariu ale instituțiilor bugetare a condus la comiterea erorilor la etapa de planificare, astfel încât implementarea sistemului unitar de salarizare în sectorul bugetar să coste cu peste 1 mlrd. lei mai mult decât planificat.

d) *Necesitatea stabilirii moratoriului temporar privind încadrarea personalului în sectorul bugetar în funcțiile vacante înregistrate* [10] și amânarea punerii în aplicare a prevederii ce oferă dreptul personalului din unitățile bugetare de a beneficia de premii unice cu prilejul sărbătorilor profesionale și al zilelor de sărbătoare nelucrătoare până la 01.01.2020 [11] - măsuri introduse în contextul necesității stringente de acoperire financiară a prevederilor legii privind sistemul unic de salarizare în sectorul bugetar în primul an de implementare.

e) *Incertitudinea privind existența surselor de finanțare pentru aceste majorări*. Potrivit unui studiu realizat de către Transparency International - Moldova, creșterea economică nu poate asigura finanțarea integrală a majorării salariilor în sectorul bugetar, astfel e necesară identificarea unor surse de finanțare alternative precum posibile majorări ale poverii fiscale și apelarea la resurse externe de finanțare [12].

Impactul implementării sistemului unitar de salarizare se apreciază prin următoarele **efecte** [7]:

- a) Majorarea salariilor de la 7% până peste 100% pentru personalul din sectorul public.
- b) Asigurarea majorării anuale a salariilor pentru toate categoriile de angajați.
- c) Reducerea discrepanței dintre salariile cele mai mari și cele mai mici de la 33:1 la 15:1.
- d) Sistemul de salarizare devine cu mult mai simplu, transparent și motivant.
- e) Pentru prima dată în Republica Moldova nici un angajat din sectorul public nu va primi salariu mai mic decât minimul de existență (la situația de până la 01.12.2018 circa 20% din angajații sectorului bugetar (40 mii persoane) aveau un salariu mediu mai mic decât 2000 lei).
- f) Garantarea păstrării integrale a salariului în cazul în care, conform noilor reguli de salarizare, angajatului i se stabilește un salariu mai mic decât cel deținut anterior. Astfel nici un angajat din

sectorul public nu va avea salariu mai mic decât în condițiile de pînă la implementarea legii, datorită aplicării mecanismului de compensări și a valorii de referință diferențiată.

Tabelul 2. Valori extreme ale salariul de bază în condițiile sistemului unitar de salarizare în sectorul bugetar pentru anul 2021

Funcția	Clasa de salarizare	Coeficientul de salarizare	Valoarea de referință, lei	Salariul de bază, lei
Președinte al Curții Constituționale	130	15	2 600	39 000
Președinte al Consiliului Superior al Magistraturii, cu vechimea în muncă în funcția de judecător de peste 16 ani	129	14,53	2 600	37 778
Președinte al Curții Supreme de Justiție	127	13,94	2 600	36 244
.....
Paznic	7	1,13	1 800	2 034
Muncitor necalificat	1	1	1 800	1 800

Sursa: Elaborat de autor în baza Legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar nr.270 din 23.11.2018 și Legii bugetului de stat pentru anul 2021 nr. 258 din 16.12.2020

În cazul în care, pentru unii salariați din unitățile bugetare, prin aplicarea *Legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar Nr. 270 din 23.11.2018*, salariul lunar calculat începînd cu 1 decembrie 2018, pentru o funcție cu durata normală a timpului de muncă, este mai mare decât salariul mediu lunar calculat anterior intrării în vigoare a *Legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar Nr. 270 din 23.11.2018* și mai mic decât 2200 de lei, aceștia vor beneficia de plăți compensatorii [4]. Plata compensatorie se determină ca diferență dintre 2200 de lei și salariul lunar calculat în condițiile *Legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar Nr. 270 din 23.11.2018* și se recalculează proporțional timpului efectiv lucrat.

Sfera de aplicare a *Legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar Nr. 270 din 23.11.2018* cuprinde circa 200 mii de salariați din 2700 de autorități și instituții bugetare. Costul implementării proiectului în instituțiile finanțate din bugetul de stat și bugetele locale, prevăzut în Cadrul bugetar pe termen mediu 2019-2021 constituie 3,95 mlrd. lei [3].

Studiind implicațiile legii salarizării bugetare în România, se atestă următoarele aspecte:

- *Dublarea în ultimii 4 ani a cheltuielilor de personal la stat* [13]. Se atestă o tendință accelerată de creștere a cheltuielilor de personal, iar legea salarizării nu reflectă legătura directă și transparentă între performanță și venit, astfel salariile din sectorul bugetar sunt supradimensionate în raport cu munca depusă.
- *România deține primul loc în Uniunea Europeană la capitolul sume alocate de către stat bugetarilor în raport cu veniturile bugetare.* Din anul 2018, România se află pe primul loc în topul țărilor din UE privind sumele alocate salariilor bugetarilor din total venituri colectate din impozite și taxe. Ponderea în PIB a cheltuielilor cu salariile angajaților din sectorul public în anul 2019 a constituit 11,2% [14], pe când într-o economie sănătoasă acest indicator este de 5-7%.
- *Discrepanțe mari între salariile bugetarilor și cele ale angajaților din mediul privat.* Salariile medii brute ale bugetarilor sunt cu 45% mai mari față de cele obținute de angajații din sectorul

privat. În anul 2020 salariu mediu brut în sectorul bugetar depășește 6.800 RON (echivalentul a cca 30.000 MDL), iar salariul mediu brut în sectorul privat a constituit 4.700 RON (echivalentul a cca 20.500 MDL) [15].

- *Necesitatea reajustării legii salarizării bugetare în scopul eliminării inechității din sistemul public.* Se urmărește examinarea sporurilor, acordarea unor sporuri în mărime fixă și nu variabilă, precum și eliminarea anumitor sporuri ca: sporul de calculator, sporul pentru „uzura prematură a organismului”, sporul pentru praf, spor de risc și suprasolicitare neuropsihică, sporul de confidențialitate (atribuție care reiese din specificul funcției) etc [16].

Concluzii.

În rezultatul cercetării bazate pe studierea mecanismului salarizării în sectorul bugetar, identificarea provocărilor și aprecierea efectelor implementării sistemului unitar de salarizare în sectorul bugetar, autorul trasează următoarele concluzii:

- Creșterea salarială continuă în sectorul bugetar este asigurată printr-un mecanism simplu de aplicare – valoarea de referință, care se reexaminează anual în funcție de condițiile economice din țară și de posibilitățile bugetului public național, cel puțin la nivelul prognozat al ratei inflației.
- Se atestă o discrepanță considerabilă dintre salariul cel mai mare și salariul cel mai mic în sectorul bugetar, în special în condițiile aplicării sporurilor ca parte variabilă a salariului lunar în sectorul bugetar.
- Majorarea valorii de referință generează creșteri excesive a salariilor mari și creșteri moderate a salariilor mici.
- Din motiv că baza de calcul a sporurilor cuprinse în partea variabilă a salariului lunar este salariul de bază, care se determină conform criteriului vechimii în muncă, principiul echității sociale pe care se bazează *Legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar Nr. 270 din 23.11.2018* (plată egală pentru muncă egală) nu este respectat. Mărimea remunerației aceleiași performanțe va prevala în situația unei vechimi mai mari.

Din motiv că salariul e o pârghie extrem de sensibilă aplicarea unor soluții drastice privind micșorarea cheltuielilor bugetare în acest sens ar avea implicații negative. În urma celor expuse, ca măsură de atenuare a consecințelor majorării valorii de referință ar fi plafonarea salariilor mari. De asemenea, în scopul asigurării principiilor pe care se statuează legea ar fi recomandată revizuirea bazei de calcul a sporurilor incluse în partea variabilă a salariului, astfel încât aceasta să reprezinte o mărime identică pentru toți angajații, iar sporul stabilit să reflecte în mod exclusiv performanța și eficiența activității desfășurate conform atribuțiilor funcției.

Referințe bibliografice:

1. Dispoziția Guvernului nr.1 din 16.01.2017.

Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=97393&lang=ro

2. Dispoziția prim-ministrului nr.80-d din 28 iulie 2017

Disponibil: <https://mf.gov.md/sites/default/files/Conceptul%20privind%20sistemul%20unitar%20de%20salarizare.pdf>

3. Nota informativă la proiectul Legii privind sistemul unitar de salarizare în sector bugetar

Disponibil: https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/intr54_1.pdf

4. Legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar nr.270 din 23.11.2018
Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=124904&lang=ro#
5. Hotărîrea Guvernului Nr.1231 pentru punerea în aplicare a prevederilor Legii nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar
Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125192&lang=ro#
6. Legea bugetului de stat pentru anul 2021 nr. 258 din 16.12.2020
Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=124567&lang=ro
7. Publicația periodică Monitorul Fiscal FISC.MD „Prezentarea sistemului unitar de salarizare în sectorul bugetar” din 05.11.2018
Disponibil: <https://monitorul.fisc.md/editorial/prezentarea-sistemului-unitar-de-salarizare-in-sectorul-bugetar.html>
8. Legea bugetului de stat pentru anul 2019 Nr. 303 din 30-11-2018
Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=117024&lang=ro
9. Legea privind modificarea Legii bugetului de stat pentru anul 2019 nr. 303/2018 Nr. 112 din 04-09-2019
Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=116878&lang=ro
10. Hotărîrea Guvernului pentru stabilirea moratorului temporar privind încadrarea personalului în sectorul bugetar în funcțiile vacante înregistrate Nr. 1281 din 26.12.2018
Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=113713&lang=ro
11. Legea pentru modificarea unor acte legislative Nr. 63 din 05.07.2019
Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115131&lang=ro
12. Publicația *Observatorul de Politici Publice* Transparency International Moldova „Majorarea salariilor în sectorul public – între declarații electorale și angajamente de politici” Nr. 15 din octombrie 2018
Disponibil: <http://www.transparency.md/wp-content/uploads/2018/10/Observator-Nr.-15.pdf>
13. Sursă mass-media: <https://www.zf.ro/eveniment/dezmat-stat-cheltuielile-salariile-bugetarilor-s-au-dublat-ultimii-patru-ani-57-miliarde-lei-108-miliarde-lei-greseala-majora-s-facut-nivelul-autoritatilor-locale-guvernul-le-permis-majoreze-18102038>
14. Sursă mass-media: <https://www.profit.ro/taxe-si-consultanta/romania-lider-ue-cat-aloca-statul-salariile-propriilor-angajati-statul-roman-sarac-incearca-plateasca-bine-salariatii-numarul-bugetarilor-creste-indiferent-partid-afla-guvernare-19342046>
15. Sursă mass-media: <https://romania.europalibera.org/a/bugetarii-salarii-cu-45-mai-mari-dec%C3%A2t-priv%C8%9Bii-%C8%99eful-aoar-costul-sectorului-public-este-at%C3%A2t-de-mare-c%C4%83-ne-pr%C4%83bu%C8%99im-/30932250.html>
16. Comunicat de presă „Ministrul Muncii analizează posibilitatea eliminării inechităților din legea salarizării personalului plătit din fonduri publice” din 13 ianuarie 2021
Disponibil: <https://mmuncii.ro/j33/index.php/ro/comunicare/comunicate-de-presa/6195-ministrul-muncii-analizeaza-posibilitatea-eliminarii-inechitatilor-din-legea-salarizarii-personalului-platit-din-fonduri-publice>

ASPECTE COMPLEXE ALE CONTABILITĂȚII ȘI AUDITULUI COSTURILOR ÎNDATORĂRII

COMPLEX ASPECTS OF ACCOUNTING AND AUDITING OF BORROWING COSTS

Autor: Nicolai RUSSU, Drd.

e-mail: cochermoldova@gmail.com

Coordonator științific: Alexandru NEDERIȚA

e-mail: nederita.alexandru@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract. *Considering that the capital of any entity can be constituted both from its own sources and from borrowed sources, they are subject to the laws of economic activity, namely the dynamic correlation between the increase of needs and the limitation of resources. With each stage of evolution of the world economy, the needs increase and the resources become more and more limited. Thus, a mechanism for lending resources against a payment was created, which from the point of view of accounting and auditing is a complex procedure based on the influence of various factors. The major objectives of the research are focused on establishing the importance and problems of accounting and auditing of borrowing costs and designing possible solutions and concrete results applying various particular research methods and techniques, as well as formulating conclusions specific to the topic. The theoretical research is based on scientific papers and publications of national and international scholars, as well as national and international regulations and those widely accepted in the field of accounting and auditing of financial debts. Borrowing costs as a study element of the accounting science is treated as a component of an entity's financial obligations for the temporary use of attracted resources, which in itself is an element of financial liabilities and has a significant impact on the appreciation of the entity's activity and provides users with situations. A detailed picture of the components and the degree of indebtedness of the entity, delimiting the borrowed sources of payment for them, or these two complementary components are based on similar economic characteristics based on time and risk elements. The part of the recommendations and solutions related to the researched issues incorporates in its content modern and necessary aspects for the interested parties, based on the mission of exhaustive approach of the accounting and financial reporting processes of indebtedness costs as well as their audit, avoiding maximum safety moments or reserves exposure, motivated by an incomplete or superficial image and presentation of information. The additional value of the research has a special theoretical-practical importance for the target groups that practice accounting and /or audit of the borrowing costs and the complementary accounting elements that interact in a correlated way.*

Keywords: Qualifying asset; Capitalization; Borrowing costs; Foreign exchanges rates; Notes to the financial statements.

JEL classification: M4 Accounting and Auditing

Introducere.

Integrarea Republicii Moldova în spațiul economic european condiționează necesitatea armonizării contabilității și auditului cu legislația Uniunii Europene, Standardele Internaționale de Raportare Financiară și Standardele Internaționale de Audit. Aceasta se referă, în special, la contabilitatea și auditul costurilor îndatorării care, după metodologia și mecanismul de realizare, este unul dintre cele mai importante și de perspectivă sectoare de evidență a entităților care își dezvoltă activitatea prin atagerea surselor externe de finanțare.

Pe parcursul timpului relațiile economice mondiale au fost globalizate pînă la un nivel fără precedent, fapt care a dezvoltat în sine o ramură specifică de interacțiune mutual avantajoasă de schimb de capital în diferite scopuri, punînd în evidență o trăsătură specifică acestor relații sub formă de cost sau plată pentru aceste schimburi. Avînd în vedere, că capitalul oricărei entități poate fi constituit atît din surse proprii cît și din surse împrumutate acestea se supun legilor activității economice și anume corelației dinamice dintre creșterea nevoilor și limitarea resurselor. Cu fiecare treaptă de evoluție a economiei mondiale nevoile cresc, iar resursele devin tot mai limitate. Astfel s-a creat un mecanism de împrumut de resurse contra unei plăți.

În prezent, importanța costurilor îndatorării ca un element semnificativ și tematic al datoriilor financiare în contabilitatea financiară capătă o valoare majoră în situația în care piața creditelor bancare și împrumuturilor de diferită natură se dezvoltă calitativ, oferind oportunități entităților de a solicita și folosi aceste capitaluri întru dezvoltarea și amplificarea afacerilor.

Această situație generează efecte directe asupra contabilității costurilor aferente atragerii și utilizării creditelor bancare și împrumuturilor și impactul acestora asupra altor elemente contabile, precum și poziția lor în situațiile financiare. Mai mult ca atît, auditarea costurilor împrumuturilor sub aspect particular evidențiază o multitudine de abordări specifice fiecărei entități bazate pe caracteristicile domeniului de activitate, scopurile utilizării creditelor și împrumuturilor, precum și raționamentul profesional al contabililor care implementează, de comun cu managementul sisteme complexe de administrare și raportare a costurilor îndatorării.

Aspecte Problematic.

Este de menționat, că legislația națională în domeniul contabilității și raportării financiare, cu referire la costurile îndatorării, conține prevederi specifice incluse în Standardul Național de Contabilitate „Costurile îndatorării” (în continuare - SNC „Costurile îndatorării”). Totodată dreptul entităților de a aplica Standarde Internaționale de Raportare Financiară, oferă posibilitate acestora să se bazeze în activitatea sa pe normele descrise în ele. În dezvoltarea subiectului reglementărilor naționale aferente costurilor îndatorării sub aspect contabil cu referire la Standardul Național de Contabilitate specific, se conturează unele particularități discutabile aferente prevederilor care le descrie acesta. Astfel, domeniul de aplicare al standardului, componența costurilor îndatorării precum și caracteristicile activelor cu ciclu lung de producție, nu doar diferă de prevederile Standardului Internațional de Contabilitate 23 „Costurile îndatorării” (în continuare – IAS 23 „Costurile îndatorării”), dar și prezintă unele prevederi fără o aplicare expresă, oferind spațiu pentru o tratare multilaterală și în unele cazuri chiar abuzivă, cu consecințe fiscale de rigoare.

Cele mai evidente dificultăți în gestionarea costurilor îndatorării în contabilitatea financiară pot fi poziționate pe aspecte ce țin de identificarea costurilor îndatorării, avînd în vedere prevederile reglementărilor contabile naționale și cele internaționale, sub conținutul definiției acestora, precum și noțiunile similare aplicabile sectoarelor bancare din perspectiva finanțelor publice și abordărilor macroeconomice. Mai mult ca atît, particularitățile de specificare a noțiunilor de către corporațiile internaționale sau entitățile cu capital străin, membre a grupurilor și care întocmesc situații financiare consolidate și rapoarte internaționale, generează probleme în stabilirea univocă și indiscutabilă a definiției costurilor îndatorării.

Totodată, problemele ce țin de clasificarea și stabilirea elementelor componente ale costurilor îndatorării și activelor cu ciclu lung de producție reprezintă o provocare pentru utilizatori și auditori,

care urmează la rândul său în cele mai dese cazuri să contrapună reglementările existente, clasificările legale, practicile larg admisibile precum și necesitățile interne și externe ale entității în stabilirea gradului de exhaustivitate a detalierei elementelor componente și clasificării acestora.

Concomitent un factor semnificativ și relevant pentru aprecierea eficienței și gradului de atingere rațională a raportului cost-beneficiu în raport cu utilizarea și gestionarea împrumuturilor și plăților aferente acestora sunt metodele de recunoaștere a costurilor îndatorării. În acest sens o îngrijorare a clarității și corectitudinii atribuirii unei metode sau a alteia sunt factorii subiectivi ce țin de raționamentul profesional al contabililor în aprecierea beneficiilor ulterioare entității și certitudinea evaluării mărimii costurilor îndatorării în mod credibil. Mai mult ca atât, de la o perioadă de gestiune la alta aceste condiții pot să se modifice ceea ce poate influența deciziile manageriale cu referire la costurile îndatorării, având consecințe fiscale de diferită natură.

Încă un factor semnificativ care generează neclarități și probleme în aplicarea deplină a prevederilor reglementărilor privind costurile îndatorării sunt diferențele de curs valutar aferente împrumuturilor, care după natura sa pot fi catalogate ca costuri suplimentare sau aferente și pot fi parte a costurilor îndatorării, însă abordarea descrisă poate avea efecte neargumentate asupra nivelului costurilor îndatorării și poate denatura valoarea indicatorilor de diferențe de curs valutar și de sumă în situațiile financiare.

Multitudinea aspectelor problematice aferente costurilor îndatorării au un impact direct asupra activității entității și edificarea unei imagini corespunzătoare de către utilizatorii situațiilor financiare. În acest context poate fi remarcat faptul, că legislația națională în domeniul contabilității și raportării financiare oferă posibilitatea entităților de a elabora și întocmi note explicative tematice, ca parte componentă a situațiilor financiare reglementate, în care ar putea fi incluse informații relevante și detaliate referitor la costurile îndatorării, dinamica acestora, modificările extraordinare survenite pe parcursul perioadei de gestiune în raport cu activele cu ciclu lung de producție care au influențat costurile îndatorării și altele.

Întru consolidarea bazei care generează apariția în contabilitatea financiară a costurilor îndatorării a fost realizat un *studiu în natura creditelor bancare noi emise de băncile comerciale ale Republicii Moldova pe perioada 2010-2018*, conform căruia se conturează o dinamică amplitudinală de la o perioadă la alta. Cu toate acestea, pentru ultimii trei ani ponderea creditelor noi acordate cât persoanelor fizice, atât și celor juridice din numărul total de credite existente-emise înregistrează o descreștere graduală de la 16 la 9% [2] în dinamică. Totodată, pentru o imagine comparativă clară la nivel european, aceste date nu pot fi comparate cu statistica băncilor Uniunii Europene, deoarece natura indicatorilor și metodologia de raportare nu sunt integrate pe deplin. Însă, conform informațiilor statistice prezentate la nivel european [4], cotele creditelor bancare de diferită natură și termen acordate persoanelor juridice se mențin de la an la an la nivel constant, fără identificarea unor aspecte de discordanță majoră pe o perioadă lungă.

Pornind de la faptul, că reducerea numărului de credite noi acordate în dinamică pare a fi un factor dezorientat de contabilitatea financiară, totuși acesta contribuie la stabilirea gradului de acoperire și de diseminare a informațiilor teoretice și practice între contabili referitor la problemele complexe ale costurilor îndatorării și sporirea nivelului expertizei acestui domeniu de către auditori, or cu cât mai multe credite noi sunt emise cu atât gradul de informare a contabililor este mai dezvoltat.

În esența sa costurile îndatorării sunt comune tuturor sistemelor de reglementare naționale și comunitare din lume. Diferențele primordiale între definirea acestora au un impact nesemnificativ, care în nucleul său întrunesc aceleași principii și transmit un mesaj comparabil, cu unele elemente de concretizare.

Metode de cercetare utilizate.

În sensul *metodelor, tehnicilor și procedeele de cercetare a domeniului* se preconizează aplicarea direcționată a modelărilor prin exemplificarea situațiilor reale aferente costurilor îndatorării, prin prisma prevederilor instituționale.

Printre metodele generale de studiu se planifică analiza și sinteza informațiilor din actele normative de specialitate, lucrările științifice și practicile agreate.

Aplicarea în situații individuale a procedeele de agregare și dezagregare, la nivel concret prezintă o soluție reală întru atingerea obiectivelor menționate în introducere.

Cu caracter general, autorul se orientează, de asemenea, în aplicarea tehnicilor generale de studiere economice prin corelarea științelor economice cu cele juridice cu referire la datoriile financiare și urmărirea efectului juridic al acțiunilor contabile cu referire la costurile îndatorării.

Utilizarea focalizată și/sau combinată a metodelor descrise are ca scop valorificarea potențialului contabilității financiare a costurilor îndatorării și ajustarea auditului acestora la practicile reale cu efecte relevante utilizatorilor.

Totodată aplicarea procedeele și tehnicilor descrise în sensul abordării legislației civile din punctul de vedere a raporturilor juridice existente și prezentarea acestora în contabilitate, ar vărsa lumină peste procesele de corelare corectă a intențiilor și realităților juridice în raport cu informația contabilă.

În baza afirmațiilor prezentate se conturează un tip interdisciplinar al cercetării cu elemente evidente aplicative care se referă la o dinamică pronunțată a faptelor economice ce stau la baza explorării și afectează sursele inițiale de cercetare a costurilor îndatorării.

Conținutul de bază.

În *descrierea detaliată a problemelor și posibilelor soluții pentru acestea*, autorul se orientează spre o abordare teoretică cu aplicabilitate practică, ce ar contribui la perfecționarea mecanismului de reglementare și aplicare a tehnicilor de contabilizare și auditare a costurilor îndatorării.

Cu referire la *problema bazei normative naționale și internaționale*, cu referire la costurile îndatorării, domeniului de aplicare, clasificare și descriere a componenței, este de menționat, că actul normativ specific la nivel național pentru contabilizarea și prezentarea informațiilor aferente costurilor îndatorării este SNC „Costurile îndatorării”.

Potrivit regulatorului în domeniu, la elaborarea acestuia s-a luat ca bază legislația Uniunii Europene în materie ce ține de contabilitatea și raportarea costurilor îndatorării, în particular Directivele Uniunii Europene, precum și IAS 23 „Costurile îndatorării”. Urmînd logica propusă, poate fi identificată o posibilă relație prin care prevederile descrise de Directivele Uniunii Europene și a IAS 23 „Costurile îndatorării” se încorporează în SNC „Costurile îndatorării”. Prin urmare, declarația de introducere a SNC „Costurile îndatorării” stabilește clar și exhaustiv, că alte norme specifice altor regulatori internaționali nu vor fi introduse în standardul național, sub rezerva unei abordări liberale prin care se oferă posibilitate de a reglementa suplimentar unele aspecte la decizia regulatorului.

Potrivit reglementărilor Uniunii Europene, Standardele Internaționale de Raportare Financiară sunt aprobate prin Regulamentul (CE) NR. 1126/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 03.11.2008 de adoptare a anumitor standarde internaționale de contabilitate în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 1606/2002 al Parlamentului European și al Consiliului, unde se specifică clar, că „Standardele Internaționale de Raportare Financiară astfel cum sunt definite la articolul 2 din Regulamentul (CE) nr. 1606/2002, se adoptă în conformitate cu prevederile din anexă” [6, art.1].

Totodată, Regulamentul (CE) NR. 1126/2008 în art.3 și Regulamentul (CE) nr. 1606/2002 în partea finală prevăd, că acestea sunt obligatorii în toate elementele sale și se aplică direct în toate statele membre [6, art.3; 7, art.11].

Valorificând prevederile anexei II la capitolul 3 (Dreptul societăților comerciale, contabilitate și audit și guvernanta corporativă) din titlul IV la Acordul de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, semnat la Bruxelles la 27.06.2014 și ratificat de Parlamentul Republicii Moldova prin Legea nr.112 din 02.07.2014, se constată, că o condiție obligatorie a documentului menționat este, că dispozițiile Regulamentului (CE) nr. 1606/2002 al Parlamentului European și al Consiliului se pun în aplicare în termen de 2 ani de la intrarea în vigoare a Acordului. [1, anexa II]

Este de remarcat faptul, că pînă în prezent nu a fost aprobat nici un act normativ prin care Republica Moldova la nivel național să pună în aplicare dispozițiile Regulamentului (CE) nr. 1606/2002.

Totodată, avînd prevederile legale ale Republicii Moldova prin care Regulamentul (CE) nr. 1606/2002 și Regulamentul (CE) NR. 1126/2008, ca act normativ de complementare-executare, sunt documente spre aplicare directă pe teritoriul statului, se poate ajunge la concluzia, că acestea pot fi tratate ca bază pentru elaborarea și aprobarea Standardelor Naționale de Contabilitate.

Cu referire directă la SNC „Costurile îndatorării” și ținînd cont de argumentele aduse mai sus, se consideră adecvat, ca în partea introductivă a documentului normativ să fie specificată referința la Regulamentele CE menționate, ca fiind bază pentru elaborarea și aplicarea prevederilor aferente costurilor îndatorării prin standardul specific în Republica Moldova.

Mai mult ca atît, reglementările naționale la nivel de legi și/sau acte normative interdepartamentale, cum ar fi Standardele Naționale de Contabilitate, oferă entităților dreptul de a aplica Standardele Internaționale de Raportare Financiară în set complet sau în anumite cazuri de evaluare a elementelor contabile. Astfel, Regulamentul (CE) nr. 1606/2002 al Parlamentului European și al Consiliului și Regulamentul (CE) NR. 1126/2008 Consiliului European pot fi considerate ca fiind direct aplicabile de entitățile interesate în Republica Moldova.

Cuntuînd trendul comparațiilor dintre legislația comunitară în baza căreia a fost elaborată legislația națională în domeniul contabilității costurilor îndatorării, se poate identifica un moment de ***o importanță semnificativă aferent domeniului de aplicare***. Astfel, se conturează o omitere în SNC „Costurile îndatorării”, în partea ce ține de „costul actual sau stabilit al capitalurilor proprii, inclusiv capitalul preferențial care nu este clasificat drept datorie” [9, pct.3].

Astfel, IAS 23 „Costurile îndatorării” prevede expres, că domeniul de aplicare a standardului nu ține de un anumit grup specific de costuri, care după natura sa ar putea fi tratate în diferite situații ca costuri ale îndatorării.

În opinia autorului acest fapt nu diminuează din calitatea SNC „Costurile îndatorării”, însă poate crea divergențe în situații concrete, având în vedere, că standardul național nu lasă loc de suplimentare, specificând exhaustiv în ce cazuri se aplică acesta.

Totodată, la tema domeniului de aplicare pot fi menționate și cercetările efectuate, în care se menționează ca o problemă generală, modul de determinare a sumelor costurilor îndatorării, în funcție de caz și de contabilizare a acestora, punând la bază obținerea informațiilor obiective despre faptele economice aferente creării activelor cu ciclu lung de producție și în alte situații, reflectând adevărul [3, p.40]. Printre cauzele care au stat la baza acestor afirmații se numără lipsa specializării domeniului de aplicare a SNC „Costurile îndatorării”, acesta fiind foarte universal prin faptul, că nu toate costurile îndatorării sunt acoperite de domeniul de aplicare, unele fiind omise.

Sub aspect teoretic, regulatorul a lăsat spațiu pentru completarea listei costurilor îndatorării deoarece pct.5 al SNC „Costurile îndatorării” nu se limitează doar la lista prezentată, oferind utilizatorilor posibilitate de aplicare a standardului menționat și pentru costurile care nu au fost descrise, dar care după natura sa pot fi caracterizate ca costuri ale îndatorării.

Această situație poate fi tratată ca fiind o oportunitate pentru utilizatorii SNC „Costurile îndatorării” de a aplica prevederile acestuia și în cazuri mai puțin specifice însă caracterizabile, dar totodată este și o problemă inclusiv pentru organele de control, care neavând competență și expertiză necesară și/sau adecvată, precum și atribuții de interpretare a actelor normative care nu au fost emise de acestea, vor genera conflicte de aplicare cu consecințe fiscale și sancționale.

Suplimentar, pentru o comparație clară cu IAS 23 „Costurile îndatorării” este de menționat, că ultimul stabilește exhaustiv lista costurilor îndatorării care este cu mult mai redusă în comparație cu SNC „Costurile îndatorării” și nu oferă posibilitate de a fi completată cu alte elemente. Cu toate acestea autorul presupune, că lista propusă de IAS 23 „Costurile îndatorării” este una de bază care include cele mai răspândite situații, iar pentru cazuri special caracterizabile, standardul nu interzice aplicabilitatea sa.

În baza celor expuse, autorul consideră oportună specificarea separată a prevederilor relevante **componenței costurilor îndatorării** tratate de SNC „Costurile îndatorării” cu menționarea clară despre posibilitatea aplicării prevederilor standardului menționat și în cazul costurilor care întrunesc caracteristicile costurilor îndatorării, însă nu sunt specificate expres în standard.

Totodată pentru o procesare continuă a argumentelor este necesară detalizarea **modului de expunere a definițiilor de bază aferente contabilității costurilor îndatorării**. În acest domeniu se constată unele probleme în interpretarea definiției costurilor îndatorării conform reglementărilor naționale și celor prevăzute de Standardele Internaționale de Raportare Financiară.

O caracteristică evidentă este faptul, că IAS 23 „Costurile îndatorării” nu se referă în definiția costurilor îndatorării în particular la costurile aferente contractelor de leasing financiar, ceea ce este menționat în SNC „Costurile îndatorării”. Această concretizare în standardul național vine să clarifice situațiile în care contractele de leasing financiar urmează a fi percepute ca un împrumut de fonduri, indiferent de forma acestora dar cu focusare pe conținut. Totodată sintagmele utilizate în definiția costurilor îndatorării așa ca „alte costuri aferente” în cazul SNC „Costurile îndatorării” și „alte costuri suportate de o entitate pentru împrumutarea de fonduri” în cazul IAS, trezesc suspiciuni evidente de necesitatea concretizării.

Cu toate că lista de bază a costurilor îndatorării este expusă în ambele standarde, unele din elemente așa ca costurile suplimentare aferente împrumuturilor (SNC) sau cheltuielile de finanțare aferente contractelor de leasing financiar (IAS) nu redau o claritate în partea ce ține de componența acestor costuri/cheltuieli și pasibilitatea acestora de a fi tratate și recunoscute ca costuri ale îndatorării. Momentul dat se amplifică în cazul unor situații de divergență formate ca rezultat al derulării contractelor de împrumut sau leasing financiar, urmare a cărora pot fi înaintate sancțiuni între părți. Respectiv, acele elemente ale datoriilor contingente care într-un final pot fi atribuite spre executare pot influența valoarea costurilor îndatorării în cazul în care acestea vor fi atribuibile. Cu toate acestea, autorul nu consideră transparentă decizia de atribuire a amenzilor și penalităților, care sunt „alte costuri aferente” sau „alte costuri suportate” în componența costurilor îndatorării pe motivul, că acestea pot fi aplicate și recunoscute în mod speculativ și abuziv pentru influențarea valorii costurilor îndatorării și modificarea imaginii reale a situațiilor financiare.

În baza celor expuse, se consideră productiv de a dezvolta acest aspect în SNC „Costurile îndatorării” în scopul evitării unei tratări diferențiate și discordante a situațiilor în care standardul nu prevede o abordare expresă. Mai mult ca atât, aceasta ar oferi o încredere suplimentară contabililor, iar utilizatorilor situațiilor financiare o imagine reală și complexă.

La examinarea problemelor de interpretare subiectivă sau incompletă, un element substanțial reprezintă și **activele cu ciclu lung de producție, ca o parte indispensabilă a procesului de contabilizare a costurilor îndatorării**. Un argument esențial în acest sens ar fi tratamentul suplimentar care îl oferă SNC „Costurile îndatorării” diferit de IAS 23 „Costurile îndatorării”. Acesta se caracterizează prin lista cu descriere detaliată a activelor cu ciclu lung de producție, pe când standardul internațional se limitează la o apreciere restrânsă, cu limitarea imobilizărilor corporale pînă la unități de producție și unități producătoare de energie.

În opinia autorului acest aspect, la nivel de IAS 23 „Costurile îndatorării” poate descuraja potențialii beneficiari de a aplica prevederile acestui standard în favoarea SNC „Costurile îndatorării”. Concomitent acest fapt poate contribui la interpretarea greșită a sintagmelor „unități de producție” și „unități producătoare de energie” lăsînd într-o parte imobilizările corporale deoarece, primele în anumite situații pot fi catalogate în componența altor elemente contabile, diferite de imobilizări corporale. Astfel, IAS 23 „Costurile îndatorării” are un tratament selectiv și limitat în privința activelor cu ciclu lung de producție, însă nu îi limitează pe utilizatori să califice activele în componența activelor cu ciclu lung de producție, acelea care corespund caracteristicilor generale bazate pe definiție.

Pornind de la cele expuse, **componența activelor cu ciclu lung de producție** poate fi identificată individual de utilizatori avînd la bază elementele cheie care caracterizează aceste active. Cu toate acestea, autorul atenționează, că în scopul evitării unor interpretări diferite este necesară o abordare exhaustivă și clară referitor la activele cu ciclu lung de producție cît la nivel de IAS 23 „Costurile îndatorării” atît și la nivel de SNC „Costurile îndatorării”.

În sensul **aprecierii problematice recunoașterii și evaluării costurilor îndatorării** care se efectuează conform politicilor contabile ale entității în baza raționamentului profesional și cu respectarea raportului cost-beneficiu, autorul menționează, că prevederile incluse în SNC „Costurile îndatorării” au un caracter general și o aplicare subiectivă. Aceasta se argumentează prin faptul, că definițiile costurilor îndatorării și activelor cu ciclu lung de producție precum și clasificarea acestora au un statut reglementat, în măsură mai amplă de cît în IAS 23 „Costurile îndatorării”, iar oportunitatea

aplicării raționamentului profesional de către utilizatori poate duce spre o aplicare incorectă a prevederile standardului național, în unele cazuri și respectiv influența rezultatele financiare ale entităților.

Cu alte cuvinte, oferire posibilității entităților de a dezvolta de sine stătător un element contabil sub formă de cost al îndatorării sau activ cu ciclu lung de producție, cu respectarea caracteristicilor specifice, generează riscul unei abordări unilaterale. Acest fapt poate fi aplicat cu subiectivism de către regulatori și utilizatori pînă la infinit. Poziția autorului constă în aceea, că reglementările cu referire la aplicarea raționamentului profesional și aprecierea raportului cost-beneficiu, precum și alte abordări, urmează a fi explicate prin documente normative sau preluate din cadre-legale exterioare, pentru a avea o înțelegere clară care sunt principiile de aplicare a raționamentului profesional, metodele de apreciere a raportului cost-beneficiu etc.

În baza celor expuse, este necesară și indispensabilă de conținutul reglementării prevederea aferentă raționamentului profesional, însă aplicarea acestora urmează a fi percepută clar și profesionist de utilizatori, fără posibilul risc de interpretare greșită, unilaterală, neprofesionistă sau chiar abuzivă.

Pentru o analiză amplă a ***problemelor diferențelor de curs valutar și de sumă aferente costurilor îndatorării***, autorul propune punerea în discuție prin comparație a prevederilor SNC „Costurile îndatorării” și SNC „Diferențe de curs valutar și de sumă” în scopul aprecierii terminologiei, conținutului, precum și corectitudinii includerii sumelor rezultate din diferențe de curs valutar și de sumă în componența costurilor îndatorării, mai mult ca atît capitalizării acestora.

Pornind de la faptul, că diferențele de curs valutar și de sumă sunt admisibile pentru clasificare în componența costurilor îndatorării, conform prevederilor legale, acestea urmează a avea un tratament contabil analogic cu celelalte elemente ale costurilor îndatorării. Suplimentar se menționează, că costurile îndatorării care sînt atribuibile direct achiziției, construcției sau producției unui activ cu ciclu lung de producție se capitalizează, iar costurile îndatorării care nu sînt atribuibile direct achiziției, construcției sau producției unui activ cu ciclu lung de producție și/sau care nu corespund cerințelor de capitalizare se recunosc drept cheltuieli curente în perioada în care acestea au fost efectiv suportate.

În această situație apare o întrebare dificilă, dacă diferențele de curs valutar și de sumă pot fi tratate ca costuri ale îndatorării care sînt atribuibile direct achiziției, construcției sau producției unui activ cu ciclu lung de producție și sunt pasibile capitalizării. O mică descriere aferentă subiectului propus este prezentată în IAS 23 „Costurile îndatorării” potrivit căruia „diferențele de curs valutar aferente împrumuturilor în valută, în măsura în care acestea sunt privite ca o ajustare a cheltuielilor cu dobînda” [9, pct.6] se consideră a fi costuri ale îndatorării. Totodată standardul menționat relatează că „complicații apar la utilizarea împrumuturilor exprimate în sau legate de valute, în cazul în care grupul își desfășoară activitatea în economii hiperinflaționiste, și din fluctuații ale cursurilor de schimb valutar. Prin urmare, determinarea valorii costurilor îndatorării care sunt atribuibile direct achiziției unui activ cu ciclu lung de producție este dificilă și este necesară exercitarea raționamentului profesional.” [9, pct.11] Pasajul în cauză nu oferă un răspuns direct la problema abordată, însă sugerează utilizatorilor, că problematica aplicării și contabilizării diferențelor de curs valutar în cadrul împrumuturilor cu evidențierea costurilor îndatorării este una specifică și necesită o examinare complexă și este necesară exercitarea raționamentului profesional.

Totodată SNC „Costurile îndatorării” sugerează expres, că diferențele de curs valutar și de sumă aferente dobânzilor privind împrumuturile, trebuie recunoscute în calitate de costuri ale îndatorării, asupra cărora se aplică regulile de contabilizare descrise de standard.

În același sens SNC „Diferențe de curs valutar și de sumă” este actul normativ obiectivul căruia constă în stabilirea modului de contabilizare a diferențelor decurs valutar și de sumă și de prezentare a informațiilor aferente în situațiile financiare [11, pct.2]. Respectiv, primirea creditelor și împrumuturilor în valută străină este considerată o operațiune în valută străină și poate fi tratată în contextul standardului menționat.

Suplimentar SNC „Diferențe de curs valutar și de sumă” stabilește concret și fără rezerve, că „operațiunile în valută străină se contabilizează inițial în monedă națională prin aplicarea cursului oficial al leului moldovenesc la data primirii creditelor și împrumuturilor. Achitarea datoriilor în valută străină se înregistrează prin aplicarea cursului oficial al leului moldovenesc la data achitării. Diferențele de curs valutar favorabile și nefavorabile care apar la data achitării datoriilor se recunosc ca venituri sau cheltuieli curente” [9, pct.7].

Astfel, se poate face o concluzie preliminară, că diferențe de curs valutar aferente costurilor îndatorării sunt evidențiate sub aspect contabil în două acte normative, care au abordări metodologice diferite. O astfel de situație creează dificultăți în aplicarea corectă și deplină a prevederilor SNC „Costurile îndatorării”, având rezerve de aplicabilitate eronată în raport cu SNC „Diferențe de curs valutar și de sumă”.

În această situație autorul concluzionează, că costurile îndatorării eligibile capitalizării pot fi și diferențe de curs valutar în măsura în care acestea influențează mărimea dobânzii prin ajustarea mărimii acesteia. Cu alte cuvinte „cîștigurile și pierderile care reprezintă o ajustare a costurilor cu dobânda includ diferența dintre rata dobânzii dintre costurile îndatorării care ar fi suportate în cazul în care entitatea a împrumutat fonduri în moneda sa funcțională și costurile aferente împrumuturilor efectuate efectiv asupra împrumuturilor în valută” [5, pct.5]. În aceste condiții diferențele de curs valutar pozitive și negative se referă în special la nivelarea sau ajustarea efectelor diversificative dintre dobânzile obținute în valuta funcțională și cele în valuta străină.

Suplimentar se poate de menționat, că „împrumuturile de capital nu sunt capitalizabile, dacă împrumutul în valută străină a fost atras cu scopul de a nivela riscul cu altă valută. Dobânda aferentă valutei străine deja include riscul aferent. De aceea diferențele de curs valutar care pot fi capitalizate se limitează la mărimile dobânzilor calculate, în condiții și împrejurări similare, pentru împrumuturi în valuta funcțională a entității. Toate diferențele de curs pozitive și/sau negative ce depășesc afirmația de mai sus trebuie recunoscute în calitate de venituri și/sau cheltuieli”. [12]

O altă abordare acceptată în practică întru interpretarea prevederilor referitor la mărimea diferențelor de curs valutar aferente capitalizării, se referă la fluctuațiile agresive cu amplitudine evidentă a cursului de schimb valutar, care poate influența semnificativ cota capitalizării.

Astfel, entitatea este în drept să stabilească de sine stătător, aplicînd raționamentul profesional sau apelînd la suportul din exterior, dacă fluctuațiile cursurilor de schimb valutar au fost semnificative și respectiv cum această situație va influența capitalizarea costurilor îndatorării sub formă de diferențe de curs valutar.

Concomitent este de remarcat faptul, că această metodă are un impact subiectiv asupra gradului de pregătire și apreciere a informațiilor despre fluctuații ale cursului de schimb valutar. Totodată, în cazuri particulare se poate crea situația de tatonare a părerilor cu argumentare solidă din ambele părți.

Pornind de la cele expuse, autorul consideră, că pentru o expunere exhaustivă a principiilor de aplicare a prevederilor ce se referă la capitalizarea diferențelor de curs valutar, cu caracter de costuri ale îndatorării, regulatorul trebuie să aprecieze importanța și relevanța acestor elemente contabile și impactul lor fiscal și ulterior să dezvolte partea normativă în acest sens.

Suplimentar la cele menționate referitor la caracterul și mărimea diferențelor de curs valutar pasibile capitalizării conform principiilor de abordare a costurilor îndatorării, în teoria și practica contabilă există și divergența de abordare în sensul statutului dobânzilor exprimate în valută străină care generează apariția diferențelor de curs valutar. În această ordine de idei o întrebare evidentă se referă la momentul calculării și achitării obligațiilor în valută străină. Astfel, în opinia autorului o soluție reală și sustenabilă pentru aprecierea corectă a mărimii costurilor îndatorării exprimate prin diferențe de curs valutar ar fi evaluarea mărimii obligațiilor calculate și neachitate care pot fi tratate în sensul descris mai sus. Pe de altă parte, obligațiile achitate nu pot fi subiectul recalculării din motivul stingerii acestora și lipsei oricărei influențe asupra situației financiare a entității. În acest sens, suplimentar se poate de menționat, că „capitalizării sunt pasibile doar diferențele de curs pozitive, iar cel negative urmează să diminueze” [13] volumul părții asistabile a creditelor și împrumuturilor atrase pentru constituirea activelor cu ciclu lung de producție.

Mai mult ca atât, o altă expunere pe subiectul dat argumentează faptul, că “costurile îndatorării trebuie să includă doar diferențele nefavorabile aferente dobânzilor calculate, însă neachitate” [14].

Aspectul problematic de totalizare a rezultatelor și edificarea unei imagini adecvate și transparente aferente costurilor îndatorării în situațiile financiare este modul de prezentare și conținutul informațiilor.

Problema în cauză poate fi considerată ca fiind cea mai relevantă pentru utilizatorii situațiilor financiare deoarece în dependență de modul de contabilizare și raportare a rezultatelor sunt luate decizii cu impact direct asupra sustenabilității entității. În contextul costurilor îndatorării aceste decizii s-ar referi la domeniile de apreciere a gradului de îndatorare a entității, poziția sa financiară în grup, posibilitatea de ași onora obligațiile, respectarea termenilor proiectelor de investiții și altele.

În acest sens legislația națională prezintă unele cerințe exacte privind conținutul specific al informațiilor privind costurile îndatorării și anume: suma costurilor îndatorării capitalizate în perioada de gestiune; suma costurilor îndatorării recunoscute drept cheltuieli curente; rata de capitalizare folosită pentru determinarea sumei costurilor îndatorării care urmează a fi capitalizate; sumele obținute din investirea temporară a împrumuturilor; suma datoriilor aferente dobânzilor neachitate în termenele stabilite [10, pct.33].

În opinia autorului setul de informații prestabilit este unul suficient în măsura în care entitatea nu are în derulare o multitudine de contracte de împrumut pentru crearea sau procurarea unor active cu statut ulterior de active cu ciclu lung de producție și nu efectuează aceste activități în mod repetitiv de la o perioadă la alta.

În cazuri mai complexe, când activitatea entităților este legată strâns de necesitatea atragerii împrumuturilor cu ulterioara capitalizare a costurilor îndatorării, se consideră oportună dezvoltarea modului și calității de prezentare a informațiilor aferente acestor aspecte specifice.

Potrivit recomandărilor autorului este necesară atragerea atenției semnificative asupra metodologiei de obținere a informațiilor prezentate și ulterioara informare, după necesitate a utilizatorilor situațiilor financiare. Aceasta se referă în special *la metodologia de calculare a ratei de capitalizare; procedura de determinare a gradului de capitalizare a diferențelor de curs valutar cu statut de costuri ale îndatorării; modalitățile și criteriile de identificare a activelor cu ciclu lung de producție*. În acest context se propune dezvoltarea conținutului notelor explicative la situațiile financiare sub aspect calitativ și de conținut.

Cu referire la calcularea ratei de capitalizare se consideră benefic ca nota explicativă să conțină tabele individuale, în care să fie posibilă reflectarea tuturor informațiilor necesare și după caz, suplimentare care pot avea o importanță pentru utilizatorii situațiilor financiare, *conform anexei nr.1*.

Anexa nr.1

CALCULUL

ratei de capitalizare a costurilor îndatorării pentru anul 201X

Costuri aferente activelor cu ciclu lung de producție pe anul 201X						
Denumirea activului cu ciclu lung de producție	Perioada de gestiune de începere a capitalizării, an	Perioada de gestiune preconizată de încetare a capitalizării, an	Costurile aferente activelor cu ciclu lung de producție, lei			
			Suma costurilor aferente	Cost nr.1	Cost nr.2	Cost nr.3
A	B	C	1=2+3+4	2	3	4
Total						

Calcularea ratei de capitalizare a costurilor îndatorării pe anul 201X					
Tipul împrumutului	Data primirii împrumutului	Suma împrumutului, lei	Rata dobânzii, %	Suma dobânzilor, lei	Rata de capitalizare, %
A	B	1	2	3 = 1*2	4 = total 3/total 1*100%
Total			x		

Calcularea costurilor îndatorării pe anul 201X			
Denumirea activului cu ciclu lung de producție	Suma costurilor aferente	Rata de capitalizare	Costuri ale îndatorării aferente
A	1	2	3 = 1*2
Total		x	

Tabelul de comparație Capitalizare/Cheltuieli ale perioadei		
<i>Total Costuri ale îndatorării aferente < Total Suma dobânzilor</i>	<i>Total Costuri ale îndatorării aferente > Total Suma dobânzilor*</i>	<i>Total Costuri ale îndatorării aferente = Total suma dobânzilor*</i>
		
<u>Total Costuri ale îndatorării aferente se capitalizează</u> (Total suma dobânzilor- Total Costuri ale îndatorării aferente) se includ în cheltuielile perioadei	<u>Total Suma dobânzilor se capitalizează</u>	<u>Total Suma dobânzilor se capitalizează</u>

****Situatie teoretică care poate apărea în cazul creșterii neașteptate și hiperinflaționiste a ratei dobânzii flotante, indicate în contractul de împrumut sau aplicării incorecte a prevederilor Standardelor Naționale de Contabilitate***

Sursa: elaborat de autor

Aceasta se argumentează prin faptul, că utilizatorii situațiilor financiare au nevoie în cazuri concrete să obțină o imagine exactă și reală, fără a apela la alte surse ce conțin informații preliminare despre costurile îndatorării. Totodată, pentru utilizatorii externi ai situațiilor financiare este important, ca conținutul politicilor contabile cu referire la costurile îndatorării să fie transpus explicit în situații financiare, de aceea selectînd o metodă sau alta de contabilizare se consideră oportun ca informația obținută să fie interconectată detaliat, cu respectarea lanțului informațional.

În partea ce ține de procedura de determinare a gradului de capitalizare a diferențelor de curs valutar cu statut de costuri ale îndatorării, autorul menționează, că în cazul dat actele de reglementare exclud o abordare pronunțată, făcîndu-se referință la norme generale, care pot avea o aplicabilitate diversificată în dependență de raționamentul profesional. Totodată, urmare a analizei metodelor de determinare și divizare în cele capitalizabile și cele recunoscute ca cheltuieli ale perioadei, a costurilor îndatorării angajate cu diferențe de curs valutar, autorul propune lăsarea la discreția contabililor/altor părți implicate și/sau interesate a formatului notelor explicative cu indicarea informației și calculelor respective. În același sens, se recomandă, ca informația prezentată să posede o abordare exhaustivă și

argumentată din punct de vedere a metodei selectate (metoda bazată pe variații semnificative a cursului valutar sau metoda comparației cu valuta operațională a entității), cu identificarea factorilor care au contribuit la selectarea metodei și calculele aferente.

Această informație, în opinia autorului, reprezintă o dovadă a corectitudinii și preciziei, prin care utilizatorii interni și externi ai rapoartelor financiare pot determina cu un grad de încredere major și profesionist aspectele generatoare și rezultatele care au influențat respectarea uneia sau alteia metode și prezentarea informațiilor cuvenite.

Un sector care necesită o abordare și prezentare mai avansată și mai profundă în situații financiare sunt modalitățile și criteriile de identificare a activelor cu ciclu lung de producție. Pe tema menționată, poate fi remarcat faptul, că recunoașterea unui activ cu ciclu lung de producție trebuie să aibă o procedură definită și acceptată în politicile contabile ale entității. Pe lângă cerințele și prevederile SNC „Costurile îndatorării”, se recomandă în calitate de suport adițional și de autocontrol îndeplinirea chestionarului de identificare a activelor cu ciclu lung de producție, **conform anexei nr.2.**

Anexa nr.2.

Chestionar de identificare a activelor cu ciclu lung de producție

Denumirea activului

Nr.d/o	Criteriu de apreciere	Da	Nu	Nu se aplică
1	Activul corespunde definiției din pct.21 subpct.1) al SNC „Prezentarea situațiilor financiare”			
2	Activul este în stare de creare și/sau pregătire			
3	Activul necesită în mod obligatoriu perioadă lungă pentru creare și/sau pregătire			
4	Perioada de creare și/sau pregătire a activului este mai mică de 1 an			
5	Activul este destinat pentru vânzare			
6	Activul va fi utilizat conform destinației			
7	Activul reprezintă stocuri care sînt fabricate în cantități mari în mod repetitiv pe parcursul unei perioade scurte de timp			
8	Activul face parte din componența activelor financiare			
9	Activul este gata pentru utilizarea prestabilită sau pentru vânzare în momentul achiziției			
10	Există factori și /sau situații (împrejurări) care pot contribui negativ la aprecierea activului cu ciclu lung de producție În cazul răspunsului Da - se menționează: - -			
11	Entitatea are necesitatea să recunoască activul în calitate de activ cu ciclu lung de producție			
12	Activul corespunde exact și complet definiției din pct.4 al SNC „Costurile îndatorării”			

Decizie de identificare:

Sursa: elaborat de autor

Acest document poate fi benefic utilizatorilor situațiilor financiare pentru aprecierea gradului de corectitudine de identificare a activelor cu ciclu lung de producție. În baza rezultatelor obținute, aplicînd raționamentul profesional se poate de identificat dacă activul examinat este un activ cu ciclu lung de producție sau nu.

Pornind de la cele expuse și metodele adiționale de prezentare a informațiilor în situațiile financiare, se poate de concluzionat, că cerințele existente față de prezentarea informațiilor aferente costurilor îndatorării sunt cu caracter general și nu oferă o claritate exactă cum ar trebuie să fie expuse informațiile pentru a respecta prevederile legale. Totodată, propunerile autorului de perfecționare a modului de prezentare a informațiilor, structurarea logică a acestora precum și gradul de acoperire a necesităților utilizatorilor sunt în avantaj evident și promovează o abordare transparentă în dezvoltarea informațiilor.

Cu referire particulară la **auditul costurilor îndatorării**, este de remarcat faptul, că la efectuarea misiunilor de audit pe domeniul de analiză și domeniile conexe de complementare, se conturează o atmosferă de examinare și apreciere diversificată, generată de posibilitățile extinse de contabilizare și prezentare a informațiilor în situațiile financiare.

În acest context, aplicarea unor proceduri, metode sau tehnici utilizate pe larg aproape că nu este posibilă. În această situație, la **auditarea componentelor costurilor îndatorării** vor fi utilizate abordări individuale bazate pe specificul activității entității auditate și particularitățile factorilor externi care influențează rezultatele obținute. În detaliu, la examinarea problematicii descrise în cercetare, auditorul urmează să aprecieze măsura în care situațiile financiare sunt întocmite, sub toate aspectele semnificative (sau oferă o imagine corectă și fidelă sau sunt prezentate corect, sub toate aspectele semnificative), în conformitate cu un cadru de raportare financiară aplicabil, precum o misiune efectuată în conformitate cu Standardele Internaționale de Audit [8, p.91].

Pornind de la faptul, că notele aferente situațiilor financiare conțin, în mod obișnuit, un sumar al politicilor contabile semnificative și alte informații explicative [8, p.120], la auditarea rezultatelor obținute și menționate în acestea se consideră adecvat de pus în evidență aspectele semnificative și modul de obținere a acestora.

Mai mult ca atât la identificarea pozițiilor sensibile ale situațiilor financiare, în partea costurilor îndatorării, se consideră progresiv să se identifice și să se analizeze aspectele relevante, inclusiv prin efectuarea procedurilor suplimentare pentru a ajunge la o anumită concluzie cu privire la o problemă.

Suplimentar, pentru a ajunge la **obiectivul propus în cadrul misiunii de audit**, cu referire la costurile îndatorării și de a realiza prezentarea fidelă a situațiilor financiare, poate fi necesar ca membrii conducerii să furnizeze prezentări mai ample decât cele solicitate, de regulă, de către cadrul general [8, p.111]. În acest sens, autorul vine cu propunerile prezentate în **anexele nr.1 și nr.2** pentru a oferi în avans auditorului informația detaliată cu referire la aspectele particulare ale costurilor îndatorării în cadrul entității.

În același sens, documentele din **anexa nr.1 și nr.2** au o menire direcționată pentru a reduce la minim suspiciunea de inconsecvență manifestată prin informații care contrazic informațiile cuprinse în situațiile financiare auditate și care pot influența opinia auditorului asupra situațiilor financiare.

În concluziile cu referire la **auditul special al costurilor îndatorării**, se poate de menționat, că în cadrul acestui proces este necesară aplicarea responsabilă și cu viziuni particulare a Standardelor Internaționale de Audit în diferite aspecte. Această recomandare are ca scop punerea în aplicare nu

doar a unor momente generale și superficiale, dar asigură combinația măsurilor descrise întru oferirea auditorului într-un final a informațiilor corecte și generarea unei opinii de audit adecvate.

Concluzii.

În concluzii generale asupra cercetării este de menționat, că lucrarea întrunește unele din cele mai importante și problematice aspecte ale contabilității și auditului costurilor îndatorării. Prin aplicarea metodelor și tehnicilor de cercetare științifică, autorul a reușit să pună în dezbatere și să analizeze din punct de vedere științific aspectele ce stau la baza contabilității și auditului costurilor îndatorării, care pot conține rezerve nevalorificate pentru dezvoltare instituțională și practică.

Un moment special care a asigurat efectuarea cu succes a cercetării au fost publicațiile de specialitate la tema discutată și opiniile expuse, precum și recomandările înaintate. Totodată, autorul consideră, că pentru o deschidere mai amplă a subiectului este necesară o abordare tematică și aprofundată a cadrului legal. Mai mult ca atât, opiniile și recomandările expuse în publicațiile de specialitate nu sunt poziționate stabil pe o normă instituțională, fiind o argumentare teoretico-practică, care în unele situații poate avea efecte adverse pentru utilizatorii situațiilor financiare.

În același sens, autorul conștientizează, că criticile obiective aduse cadrului legal existent, precum și standardelor internaționale, au scopul de a identifica lacunele posibile și de a elimina orice incertitudine în raport cu aplicarea prevederilor.

Într-un final, contabilitatea și auditul costurilor îndatorării în situații particulare și de exemplificare a prevederilor incluse în documente normative, este un subiect mai puțin tratat de Standardele Internaționale de Raportare Financiare, Standardele Naționale de Contabilitate precum și în literatura de specialitate. Acest fapt reprezintă o provocare pentru părțile interesate în dezvoltarea teoretică și practică a domeniului menționat și modernizarea abordărilor existente pentru a ajunge la o prezentare exhaustivă a informațiilor în situațiile financiare cu referire la costurile îndatorării.

Acceptarea provocărilor menționate poate avea un efect de expansiune regulatorie în situațiile în care raționamentul profesional poate fi trata subiectiv de organele de supraveghere și control. Totodată, orice mișcare în acest domeniu reprezintă un pas spre edificarea sustenabilă și calitativă a sectorului contabilității și auditului costurilor îndatorării.

Propunerile de perfecționare și posibilele soluții enunțate în lucrare pot fi folosite ca bază pentru alte lucrări în sensul aplicării gândirii critice și orientate spre crearea unei platforme tematice de examinare a problemelor și soluțiilor în domeniul contabilității și auditului costurilor îndatorării.

Referințe bibliografice.

1. Acordul de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, semnat la Bruxelles la 27.06.2014, Legea nr.112 din 02.07.2014, Monitorul Oficial, 2014, Nr. 185-199, 442
2. Baza de date statistică interactivă, www.bnm.md
3. BUCUR, V., BĂDICU G., DRAGOMIR N. Aspecte ale recunoașterii, evaluării și contabilizării costurilor îndatorării, Analele ASEM, ediția a XIII-a. Nr.1 / 2015
4. EURO Area Statistics, <https://www.euro-area-statistics.org/bank-interest-rates-loans?cr=eur&lg=en&page=1&visited=1>

5. IAS 23 - Capitalisation of borrowing costs, PwC In depth INT2015-09, 2015, <https://inform.pwc.com/?action=informContent&id=1538060103119384>
6. Regulamentul (CE) nr. 1126/2008 al Parlamentului European și al Consiliului, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=LEGISSUM%3A126040>
7. Regulamentul (CE) nr. 1606/2002 al Parlamentului European și al Consiliului <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex:32002R1606>
8. Standarde Internaționale de Audit, Codul etic al profesioniștilor contabili și SIA revizuite, prezentate de IFAC, <http://mf.gov.md/ro/content/codul-etic-al-profesioni%C8%99tilor-contabili-%C8%99i-sia-revizuite-prezentate-de-ifac>
9. Standardul Internațional de Contabilitate „Costurile îndatorării”, ordinul Ministrului Finanțelor nr.109 din 19.12.2008, Monitorul Oficial, 2008, Nr. 237-240, 692
10. Standardul Național de Contabilitate „Costurile îndatorării”, ordinul Ministrului Finanțelor nr.118 din 06.08.2013, Monitorul Oficial, 2013, Nr. 233-237, 1533
11. Standardul Național de Contabilitate „Diferențe de curs valutar și de sumă”, ordinul Ministrului Finanțelor nr.118 din 06.08.2013, Monitorul Oficial, 2013, Nr. 233-237, 1533
12. ЧАЛЫЙ, ИВАН , кандидат экономических наук, Инвалютные кредиты: капитализация курсовых разниц, МСФО в Украине, 2015, http://msfz.ligazakon.ua/magazine_article/fz000615
13. NEDERÎȚA A. О капитализации курсовых разниц по кредитам и займам, полученным для создания/приобретения квалифицируемых активов, publicația periodică Contabilitateși audit 3/2015
14. NEDERÎȚA A. Comentarii privind conținutul și modul de aplicare a modificărilor de bază operate în SNC „Costurile îndatorării”, publicația periodică Contabilitate și audit 5/2020.

CONTABILITATEA PRODUSELOR ȘI MĂRFURILOR ÎN UNITĂȚILE ALIMENTAȚIEI PUBLICE

ACCOUNTING OF PRODUCTS AND GOODS IN PUBLIC CATERING UNITS

Autor: **Doina REPEDE**

e-mail: doina.repede@mail.ru

Conducător științific: **Angela POPOVICI**

e-mail: a.j.popovici@gmail.com

Academia de Studii Economice a Moldovei, Republica Moldova

***Abstract.** Public catering represents the production and marketing of its own products, as well as purchased for resale through its own sales network. Purpose and objectives of the research lies in examining the main accounting operations performed in public catering establishments in the context of legal requirements in force in Moldova, the drawbacks of the field detection and substantiation of a concept of its improvement in accordance with new requirements, and study of the methodological problems of accounting applied economic goods-the main elements of doing business in catering. Given the purpose and objectives were examined issues related to the definition, valuation of goods, trade margins in the determination of catering establishments and different pricing methods.*

Keywords: public catering, goods, outputs, prices, method.

JEL classification: M41

Introducere

Alimentația publică reprezintă producerea și comercializarea produselor proprii, precum și a celor procurate în scopul revânzării prin intermediul rețelei proprii de desfaceri. Organizarea corectă a gestiunii și contabilității în unitățile de alimentație publică reprezintă un domeniu deosebit de important și specific ca sferă de activitate. În pofida faptului că normele contabilității sunt unice pentru toate tipurile de activitate, la entitățile din diferite ramuri, acestea se deosebesc. Aceste deosebiri sunt condiționate de specificul tipului de activitate. Sectorul alimentației publice cuprinde un număr mare de unități economice, activitatea cărora trebuie să se desfășoare în conformitate cu prevederile actelor normative în vigoare, fiind necesară o evidență financiar-contabilă adecvată cerințelor economice actuale. Ținând cont de noile condiții de gestiune, când situația din alimentația publică s-a modificat cardinal, au apărut o mulțime de unități de alimentație publică cu diferite forme organizatorico-juridice de proprietate, cu o variată structură ramurală, sesizăm faptul că tema abordată în prezenta lucrare este actuală.

Scopul cercetării constă în examinarea contabilizării principalelor operații ce țin de fluxul mărfurilor și produselor în unitățile de alimentație publică, depistarea neajunsurilor aferente domeniului respectiv, precum și fundamentarea unor idei de perfecționare a acestuia. Pentru realizarea acestui scop au fost stabilite următoarele *obiective*:

- Examinarea teoretică a organizării gestiunii și contabilității stocurilor în unitățile de alimentație publică și analiza formării prețurilor;
- Analiza contabilizării intrărilor mărfurilor la depozit;

- Abordarea contabilității vânzărilor;
- Formularea concluziilor privind particularitățile contabilității în alimentația publică.

Baza informațională la care s-a făcut referire în articol este constituită din acte normative și legislative: Legea contabilității și raportării financiare nr. 287 din 15.12.2017 [4], Planul general de conturi contabile [5], Standardul Național de Contabilitate "Stocuri" [6], Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la prestarea serviciilor de alimentație publică nr. 1209 din 08.11.2007 [3], precum și lucrări științifice din literatura de specialitate autohtonă.

Metodele de cercetare utilizate

Pentru realizarea scopului cercetării au fost utilizate următoarele metode și instrumente de cercetare: metoda documentară, bazată pe accesarea și studierea surselor bibliografice; metoda analitică prin care s-a ajuns la esența proceselor cercetate; metoda de sinteză, inducerea și deducerea, analiza logică, analiza critică a materialelor cu privire la contabilitatea în unitățile alimentației publice.

Conținutul de bază. În unitățile de alimentație publică, contabilitatea prezintă particularități specifice. Particularitățile organizării contabilității în alimentația publică sunt determinat de:

- specializarea unității, deosebirea tipurilor și categoriilor acestora;
- nomenclatorul mare și variat al serviciilor acordate consumatorilor;
- specificul, diversitatea și complexitatea materiilor prime, produselor și mărfurilor;
- complexitatea și cerințele speciale față de producerea produselor.

Pentru contabilizarea informațiilor despre existența și fluxul bunurilor achiziționate în scopul revânzării; a producției transmise pentru vânzare în magazinele proprii și a mărfurilor transmise temporar unor terți, este folosit contul activ 217 „Mărfuri”.

În cadrul contului respectiv, se deschid următoarele subconturi:

- 2171 „Bunuri procurate în vederea revânzării” – pentru contabilitatea circulației mărfurilor, a materiei prime la depozit (magazii);
- 2172 „Produse transmise spre vânzare magazinelor proprii” – pentru contabilitatea producției, a mărfurilor în cazul vânzării cu amănuntul.

Adaosul comercial inclus în prețul de vânzare se reflectă în contul 831 „Adaos comercial”. Mărimea adaosului comercial se aprobă prin ordinul conducătorului unității de alimentație publică.

În scopul evidenței materiei prime necesare pentru fabricarea preparatelor culinare, este folosit contul 811 „Activități de bază”. În acest cont, este reflectată intrarea materiei prime conform valorii contabile. Preparatele culinare fabricate sunt comercializate prin diverse forme.

Decontarea preparatelor culinare este reflectată la debitul contului 711 „Costul vânzărilor” la valoarea contabilă, iar diferența de preț (adaos comercial) este reflectată la debitul contului 831 „Adaos comercial” și creditul contului 811 „Activități de bază”. Toate celelalte cheltuieli, ce țin de prepararea alimentelor, sunt reflectate la conturile de cheltuieli ale activității operaționale.

În ceea ce privește veniturile obținute din comercializarea producției proprii, acestea sunt contabilizate în creditul contului 611.1 „Venituri din vânzarea produselor”, iar veniturile obținute din revânzarea mărfurilor – în creditul contului 611.2 „Venituri din vânzarea mărfurilor”.

În conformitate cu punctul 39 din Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1209 din 08.11.2007, cu privire la prestarea serviciilor de alimentație publică, unitățile de alimentație publică formează prețurile la produsele fabricate și comercializate în baza prețurilor de achiziție a produselor,

inclusiv a materiei prime, cu aplicarea adaosului comercial la totalul cheltuielilor activității operaționale a unității de alimentație publică [4].

Unitățile alimentației publice folosesc mai multe categorii de prețuri:

-prețul cu amănuntul format din costul de achiziție și adaosul comercial pentru mărfurile ce sunt comercializate fără a le schimba starea lor;

- prețul cu amănuntul de alimentație publică care constă din prețul cu amănuntul menționat mai sus și adaosul comercial destinat pentru acoperirea cheltuielilor de producție și efectuarea vânzării produselor proprii.

Întreprinderile de comerț cu amănuntul țin evidența mărfurilor (procurarea, circulația internă, decontarea după vânzare) la preț de vânzare. În practică sînt folosite două modele ale prețului de vânzare cu amănuntul:

1. Modelul prețului de vânzare cu amănuntul fără TVA – care se compune din prețul de achiziție (suma tuturor cheltuielilor pentru procurarea mărfurilor) plus adaosul comercial;
2. Modelul prețului de vânzare cu amănuntul plus TVA – care presupune existența prețului de achiziție, a adaosului comercial la care se însumează TVA prevăzută de legislația fiscală.

Folosind un exemplu arbitrar vom examina modul de calculare a prețului în funcție de modelul folosit:

Exemplul 1. Calculul prețului de vânzare la bucatele preparate folosind modelul prețului de vânzare cu amănuntul, fără TVA

Tabelul 1 Salată de pește cu legume și maioneză

Materie primă	Prețul pentru 1 kg, lei	Norma de consum pentru 100 porții	
		Cantitatea, kg	Sumă, lei
Pește marinat	23,0	15,0	345,0
Cartofi	3,0	15,0	45,0
Morcov	4,0	5,0	20,0
Mazăre	7,0	5,0	35,0
Maioneză	17,0	8,0	136,0
Muștar	23,0	1,0	23,0
Sare	2,0	1,0	2,0
Piper negru	46,0	0,8	36,80
Total, preț achiziție	x	x	642,80
Adaos comercial (15 % x total, preț achiziție)			96,42
Total, preț vânzare (total, preț achiziție + adaos comercial)			739,22
Preț de vânzare pentru o porție (total, preț vânzare / 100)			7,39

Sursa: elaborat de autor

Astfel, în baza exemplului prețul de vânzare pentru o porție de salată de pește cu legume și maioneză, fără TVA constituie 7,39.

Exemplul 2. Calculul prețului de vânzare la bucatele preparate folosind modelul prețului de vânzare cu amănuntul plus TVA

Tabelul 2. Salată de pește cu legume și maioneză

Materie primă	Prețul pentru 1 kg, lei	Norma de consum pentru 100 porții	
		Cantitatea, kg	Sumă, lei
Pește marinat	23,0	15,0	345,0
Cartofi	3,0	15,0	45,0
Morcov	4,0	5,0	20,0
Mazăre	7,0	5,0	35,0
Maioneză	17,0	8,0	136,0
Muștar	23,0	1,0	23,0
Sare	2,0	1,0	2,0
Piper negru	46,0	0,8	36,80
Total, preț achiziție	x	x	642,80
Adaos comercial (15 % x total, preț achiziție)			96,42
TVA (20 % x (total, preț achiziție + adaos comercial))			147,85
Total, preț vânzare (total, preț achiziție + adaos comercial + TVA)			887,07
Preț de vânzare pentru o porție (total, preț vânzare / 100)			8,90

Sursa: elaborat de autor

În baza exemplului 2 prețul de vânzare pentru o porție de salată de pește cu legume și maioneză, inclusiv TVA constituie 8,90.

Mărimea adaosului comercial pentru mărfurile sociale este reglementată prin Hotărârea Guvernului nr.547 Cu privire la măsurile de coordonare și reglementare de către stat a prețurilor (tarifelor) din 04.08.1995 cu modificările și completările ulterioare.

Un alt capitol al cercetării reprezintă contabilizarea intrărilor mărfurilor la depozit.

Așadar, *procesul de circulație* a mărfurilor cuprinde aprovizionarea, păstrarea și desfacerea mărfurilor atât în starea în care au fost cumpărate, cât și a mărfurilor obținute din producția proprie.

- Intrarea în depozit a mărfurilor care nu au fost realizate, se contabilizează:

Debit contul 217 „Mărfuri”, subcontul 217.1 „Mărfuri în depozit”

Credit contul 217 „Mărfuri”, subcontul 217.2 „Mărfuri și produse în zona de distribuție”

- La transmiterea mărfurilor și a materiilor prime de la depozit spre relizare se întocmește formula contabilă:

Debit contul 217 „Mărfuri”, subcontul 217.2 „Mărfuri și produse în zona de distribuție”

Credit contul 217 „Mărfuri”, subcontul 217.1 „Mărfuri în depozit”

Unitățile de alimentație publică se aprovizionează cu mărfuri și produse de la furnizori. Contabilizarea acestor intrări o vom examina prin următorul exemplu.

Exemplul 3. La data de 11.12.N, SC „X” SRL a procurat ciuperci în asortiment, în baza facturii fiscale de la furnizorul „Y” SRL în cantitatea de 223,80 kilograme și în valoarea totală, inclusiv TVA - de 3240 lei. La procurarea mărfii în baza facturii fiscale se întocmește formula contabilă:

Debit contul 217 „Mărfuri”, subcontul 217.1 „Mărfuri în depozit” – 2 700 lei – la valoarea mărfii procurate

Debit contul 534 „Datorii privind decontările cu bugetul”, subcontul 534.2 „Datorii privind taxa pe valoarea adăugată” – 540 - la suma TVA

Credit contul 521 „Datorii pe termen scurt privind facturile comerciale” – 3 240 lei.

În unitățile alimentației publice, evidența mărfurilor poate fi ținută la preț de vânzare cu amănuntul cu sau fără evidențierea TVA cuprinsă în prețul de vânzare. În acest caz apare necesitatea folosirii conturilor contabilității de gestiune 831 „Adaos comercial” și 832 „Încasări din vânzarea bunurilor în numerar”.

• La eliberarea mărfurilor din depozit în magazine și alte locuri de comercializare a mărfurilor se întocmește formula contabilă:

Debit contul 217 „Mărfuri”, subcontul 217.2 „Mărfuri și produse în zona de distribuție”

Credit contul 217 „Mărfuri”, subcontul 217.1 „Mărfuri în depozit”

• Adaosul comercial inclus în prețul mărfurilor în zona de distribuire se reflectă prin formula contabilă:

Debit contul 217 „Mărfuri”, subcontul 217.2 „Mărfuri și produse în zona de distribuție”-

Credit contul 831 „Adaos comercial”

Vânzările de mărfuri pot avea loc prin încasarea mijloacelor bănești la contul curent al întreprinderii sau prin încasarea acestora în casă.

Exemplul 4. La data de 31.12.N a fost încasată suma de 13 990 lei în casă. La suma mijloacelor bănești primite din realizarea mărfii cu amănuntul se întocmește formula contabilă:

Debit contul 241 „Casa” – 13 990 lei

Credit contul 832 „Încasări din vânzarea bunurilor în numerar” – 13 990 lei.

Încasarea banilor din realizări se constată drept venituri din vânzări.

Astfel, la reflectarea veniturilor din vânzarea mărfurilor cu amănuntul contabilizăm :

Debit contul 832 „Încasări din vânzarea bunurilor în numerar”

Credit contul 611 „Venituri din vânzări”

Credit contul 534 ”Datorii față de buget”

La sfârșitul lunii se înregistrează costul mărfurilor vândute la prețul de achiziție a acestora prin întocmirea formulei contabile:

Debit contul 711 „Costul vânzărilor”

Credit contul 217 „Mărfuri”, subcontul 217.2 „Mărfuri și produse în zona de distribuție”

Adaosul comercial aferent mărfurilor vândute se înregistrează prin formula contabilă:

Debit contul 831 „Adaos comercial”

Credit contul 217 „Mărfuri”, subcontul 217.2 „Mărfuri și produse în zona de distribuție”

Valoarea produselor proprii vândute se reflectă prin formula contabilă:

Debit contul 711 „Costul vânzărilor”

Credit contul 811 ”Activități de bază”

Adaosul comercial inclus în prețul produselor proprii se reflectă prin formula contabilă:

Debit contul 831 „Adaos comercial”

Credit contul 811 ”Activități de bază”

La sfârșitul perioadei de gestiune se calculează soldul la contul 217 „Mărfuri”, subcontul 217.1 „Mărfuri în depozit” care este egal cu soldul la începutul perioadei de gestiune, plus rulajul debitor al acestuia, minus rulajul creditor, și reprezintă valoarea mărfurilor aflate în depozit la data respectivă.

Concluzii

Spre deosebire de unitățile de producție, unitățile de alimentație publică prezintă particularități specifice. Dintre aceste particularități putem enumera:

- Prestarea serviciilor de alimentație publică este posibilă doar în cazul existenței documentelor și autorizațiilor speciale eliberate de organele administrației publice locale.

- Calcularea prețurilor de vânzare trebuie să fie efectuată în strictă concordanță cu prevederile actelor normative, dar și în baza conjuncturii pieței, astfel încât să fie stabilit un adaos comercial de alimentație publică adecvat localului sau unității de alimentație publică care ar putea acoperi toate cheltuielile generate de procesul de pregătire a preparatelor culinare, a produselor de cofetărie, precum și a celor determinate de realizarea mărfurilor.

- Unitățile de alimentație publică operează cu volume mari de stocuri de mărfuri și materiale, de aceea gestiunea eficientă a acestora constituie o problemă importantă în procesul activității unităților de alimentație publică. Astfel normarea acestor stocuri, depozitarea lor, efectuarea oportună și rațională a comenzilor, stabilirea necesarului de mărfuri astfel încât să nu fie acordate surse suplimentare pentru întreținerea acestor stocuri, dar în același timp și să fie satisfăcute necesitățile clienților-constituie un obiectiv principal în organizarea activității.

- Deasemenea spre deosebire de unitățile de producție, în cadrul unităților de alimentație publică obiectul de calculație constituie prețul și nu costul, ceea ce prin urmare condiționează un proces complex de determinare a prețurilor, avînd în vedere sinecostul preparatului culinar respectiv (adică doar costul materiilor prime calculate) și mărimea adaosului comercial specific, capabil să acopere cheltuielile generate de procesul de producție și desfacere și să ”creeze” profit.

Toate aceste momente avînd o influență nemijlocită în organizarea contabilității în unitățile de alimentație publică, care la prima vedere pare atît de evidentă și de simplă, însă care într-adevăr reprezintă un proces foarte complex atît în esența sa de prestare a acestor servicii de alimentație publică, cît și din punct de vedere a sistemului informațional, în special al organizării evidenței contabile-componentei de bază a acestui sistem, care necesită prelucrarea unui volum enorm de informații începînd de la necesitățile și cele mai alese preferințe ale clienților (calculațiile pentru preparatele culinare) și finisînd cu întocmirea rapoartelor financiare și luarea deciziilor economico-financiare de lungă și scurtă durată.

Referințe bibliografice:

1. BAJEREAN E., MELNIC G., ȚUGULSCHI IU., BUGAN C. Contabilitatea în comerț: conform noilor reglementări contabile. Editura: Chișinău ASEM, 2016, 310 p.
2. HAREA R. Contabilitatea operațiilor comerciale (lucrare metodică-didactică). Editura Chișinău ASEM, 2004, 260 p.

3. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la prestarea serviciilor de alimentație publică nr. 1209 din 08.11.2007. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 180-183 din 23.11.2007.
4. Legea contabilității și raportării financiare nr. 287 din 15.12.2017. <http://lex.justice.md/md/373601/>
5. Planul general de conturi contabile cu modificările ulterioare. <http://mf.gov.md/ro/content/planul-general-de-conturi-contabile-aprobat-prin-ordinul-nr119>
6. Standardul Național de Contabilitate ”Stocuri”, cu modificările ulterioare. <http://mf.gov.md/ro/content/standardele-na%C8%9Bionale-de-contabilitate-aprobate-prin-ordinul-nr118-0>
7. TUHARI T. Contabilitatea operațiilor în comerț. Editura: Chișinău, ASEM, 2002, 340 p.
8. TUHARI T. Organizarea contabilității și controlului în unitățile economice. – Chișinău: ASEM, 2005, 127 p.

CONTABILITATEA REPARAȚIEI MIJLOACELOR FIXE

ACCOUNTING OF FIXED ASSETS REPAIR

Autor: Nicoleta MOSCALIUC,

e-mail: nicoletamoscal@gmail.com

Conducător științific: Angela POPOVICI, conf. univ., dr.

e-mail: a.j.popovici@gmail.com

Academia de Studii Economice a Moldovei

***Abstract.** Analyzing the given topic, I understood that there is certainly a need to improve the accounting of fixed assets repairs in accordance with IFRS and SNC, "Tangible and intangible assets", because there is a continuous development of accounting. These statements apply to all sectors of the economy, including large and small entities. This article aims to present the accounting rules on the types of fixed assets repairs and how they are presented, their importance and why they are so important to a company. Also, after reading it, you will be able to understand how the repair process is carried out, through the examples given.*

Keywords: accounting, fixed assets, repair, classification, methods.

JEL classification: M41

Introducere

La nivelul unei entități, contabilitatea este cel mai important element al sistemului informațional. Contabilitatea reparației mijloacelor fixe joacă un rol specific în cadrul unei entități, deoarece trebuie să furnizeze informații veridice și transparente în legătură cu costurile și cheltuielile de reparație, la toate etapele de realizare, începând cu căutarea unei echipe de specialiști care decid ce mijloace fixe trebuie reparate și de ce tip de reparație au nevoie și terminând cu încheierea lucrărilor de reparație și darea în utilizare a mijloacelor fixe. Informațiile veridice referitoare la reparația obiectelor de mijloace fixe duc la o gestionare mai bună a veniturilor și cheltuielilor firmei, la determinarea volumului și costurilor lucrărilor de reparație, la prognozarea volumului și rezultatelor activității entității.

Obiectivul propus în prezentul articol constă în studierea particularităților contabilității reparațiilor mijloacelor fixe în baza actelor normative și legislative, a literaturii de specialitate, precum și a practicii entităților autohtone. Pentru realizarea obiectivului propus, vom examina componența mijloacelor fixe și a tipurilor de reparații a acestora în scopuri contabile și fiscale, reflectarea și examinarea operațiunilor legate de contabilitatea reparației curente și a celei capitale a mijloacelor fixe. *Metodologia cercetării* este constituită din metoda dialectică, cu elementele sale fundamentale: analiza, sinteza, inducția, deducția. La fel, au fost utilizate metode inerente ale disciplinelor economice precum observarea, compararea, selectarea și gruparea legată nemijlocit de contabilitatea reparației mijloacelor fixe.

Baza informațională la care s-a făcut referire în articol este constituită din lucrări științifice din domeniul contabil referitoare la tema abordată, documentele primare și centralizatoare, acte normative și legislative precum: Codul Fiscal al Republicii Moldova [1], Legea contabilității și raportării financiare [4], Planul general de conturi contabile [7], SNC „Imobilizări corporale și necorporale” [10], Regulamentul privind evidența și calcularea amortizării mijloacelor fixe în scopuri fiscale [8], Standardele de Raportare Financiară (IAS) 16 [9], precum și lucrări științifice din literatura de specialitate autohtonă și străină. Astfel, la nivel național, au cercetat acest compartiment al

contabilității savanții: Bucur V., Țurcanu V., Grigori L., Lazări L., Nedeiță A. etc., iar printre savanții străini preocupați de contabilitatea reparațiilor mijloacelor fixe pot fi menționați: Ionuș V. și Moldoveanu Gh. (România), Needles B., Caldwell J.(SUA), etc.

Conținutul de bază

Reparația mijloacelor fixe reprezintă un domeniu de activitate actual, deoarece orice entitate înregistrează o creștere a numărului de mijloace fixe care necesită o majorare a volumului lucrărilor de reparație. Reparația este un ansamblu de acțiuni efectuate asupra unui lucru defectat, amortizat sau stricat, pentru a-l menține în stare funcțională sau pentru a-l readuce la calitățile proprii inițiale. În opinia cercetătorilor români, Ionuș V și Moldoveanu Gh., reparația reprezintă procesul tehnologic de înlăturare a efectelor negative ale amortizării sau avariilor, astfel încât mijlocul să fie readus în stare normală de funcționare [3, p.89].

Planificarea reparației mijloacelor fixe și întreținerea acestora, îmbină două aspecte:

- în primul rând, are loc planificarea reparației și întreținerii mijloacelor fixe, care au nevoie în permanență de modernizare, precum: mașini, utilaje, mijloace de transport;
- în al doilea rând, are loc încheierea unui contract cu firmele specializate care prestează servicii de reparații, care analizează planul de producție, planul de reparații a mijloacelor fixe elaborat de entitatea analizată și efectuează un plan privind cheltuielile ulterioare ce vor apărea în urmă reparației curente sau capitale.

Reglementările actuale din Republica Moldova clasifică tipurile de reparații a mijloacelor fixe după două criterii de bază [8]:

1. după gradul de complexitate se clasifică în:
 - reparația curentă;
 - reparația capitală.
2. după modul efectuării se clasifică în:
 - reparația în regie;
 - reparația în antrepriză.

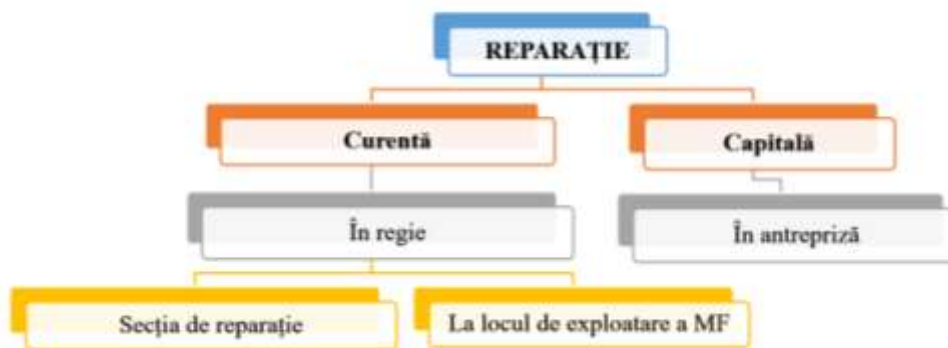

Figura 1. Clasificarea tipurilor de reparație

Sursa: Elaborat de autor în baza literaturii de specialitate [2,8]

Reparația curentă a obiectelor de mijloace fixe se efectuează pentru menținerea acestora în stare de lucru normală și restabilirea unor calități inițiale pierdute, dar cu schimbări neesențiale, însă reparația capitală a mijloacelor fixe se efectuează cu scopul îmbunătățirii caracteristicilor tehnice și majorării beneficiilor economice a acestora, cu schimbări esențiale.

Savantul din Republica Moldova, Bucur V., clasifică reparațiile în funcție de volumul, complexitatea și peridocitatea executării lucrărilor de reparatii a obiectelor de mijloace fixe. Astfel, afirmă că reparația curentă reprezintă un schimb parțial al unor piese neesențiale, reparație neînsemnată, lichidare a unor deteriorări, fără demontarea mașinii sau utilajului, varuirea, vopsirea clădirilor și construcțiilor special [5, p.135].

Savanții americani, Needles B., Caldwell J., clasifică reparațiile în două tipuri: curentă și capitală. Aceștia afirmă că reparația curentă reprezintă cheltuielile necesare întreținerii obiectului în stare bună de funcționare. Reparația capitală reprezintă cheltuielile care au o importanță majoră în cadrul componentei mijlocului fix, ele afectează valoarea reziduală estimată a unui activ [6, p.504].

Indiferent de tipul de reparație care se execută administrația urmărește procesul de lucru, calitatea și efectele ulterioare obținute asupra mijloacelor fixe reparate. Efectuarea unei reparații efective și calitative presupune căpătarea unor noi beneficii economice.

Efectuarea lucrărilor de reparație în regie proprie poate fi realizată de către:

- subdiviziunea sau secția de reparație a firmei;
- angajați, nemijlocit la locul de exploatare a obiectelor de mijloace fixe.

În cazul în care reparația este efectuată de către secția de reparație a firmei, atunci costurile efective se acumulează în debitul contului 812 “Activități auxiliare” în corespondență cu creditul conturilor de evidență a materialelor, datoriilor privind retribuirea muncii, contribuțiile pentru asigurări sociale, a obiectelor de mică valoare și scurtă durată, etc. La finalizarea lucrărilor de reparație, costul efectiv al acestora se decontează în conturile corespunzătoare de active, costuri, cheltuieli sau provizioane constituite anterior.

Exemplul 1. În luna noiembrie, entitatea „ARAMA R” S.R.L. a decis vopsirea depozitului cu destinație comercială. În procesul executării lucrărilor de reparație a participat personalul din cadrul secției de reparație a firmei, care au folosit vopsea în valoare de 19660 lei, mănuși și pensule în valoare de 400 lei. Conform Borderoului de plată angajatul a primit un salariu de 6747,50 lei. În urma reparației efectuate de către secția de reparație, în evidență se înregistrează următoarele formule contabile:

- Reflectarea decontării valorii vopselei utilizate la reparația obiectelor de mijloace fixe:

<i>Debit contul 812 “Activități auxiliare”</i>	<i>19660 lei</i>
<i>Credit contul 211 “Materiale”</i>	<i>19660 lei</i>

- Reflectarea casării obiectelor de mică valoare și scurtă durată folosite la reparația obiectelor de mijloace fixe:

<i>Debit contul 812 “Activități auxiliare”</i>	<i>400 lei</i>
<i>Credit contul 213 “Obiecte de mică valoare și scurtă durată”</i>	<i>400 lei</i>

- Reflectarea calculului salariilor muncitorilor angajați în procesul de reparație a depozitului:

<i>Debit contul 812 “ Activități auxiliare ”</i>	<i>6747,50 lei</i>
<i>Credit contul 531 “Datorii față de personal privind retribuirea muncii”</i>	<i>6747,50 lei</i>

- Reflectarea calculului contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii aferente remunerațiilor angajaților încadrați în procesul de reparație a mijloacelor fixe:

<i>Debit contul 812 “ Activități auxiliare ”</i>	<i>1619,40 lei</i>
<i>Credit contul 533 “Datorii privind asigurările sociale și medicale”</i>	<i>1619,40 lei</i>

- Reflectarea casării cheltuielilor de reparații a depozitului cu destinație comercială:

Debit contul 712 " Cheltuieli de distribuire " 28426,9 lei
Credit contul 812 " Activități auxiliare " 28426,9 lei

Efectuarea lucrărilor de reparație, în antrepriză, presupune că reparația mijloacelor fixe este realizată de către firme specializate sau în baza contractelor încheiate cu anumite persoane. La reparația executată prin antrepriză, între client și antreprenor se întocmește un contract, în care se indică volumul lucrărilor, valoarea stabilită prin înțelegere, modul de achitare. La finisarea lucrărilor firma specializată întocmește o factură fiscală și o prezintă clientului spre achitare.

Exemplul 2. Firma „ARAMA R” S.R.L., pe parcursul lunii septembrie, beneficiază de un serviciu de reparație în valoare de 609 lei de la entitatea specializată “ X” S.R.L. referitor la un computer PC Yaki din oficiu. Entitatea se achită cu firma specializată în baza ordinului de plată și întocmește următoarele formule contabile:

– Reflectarea costurilor privind efectuarea reparațiilor de către firma specializată:

Debit contul 713 " Cheltuieli administrative " – 609 lei - la suma cheltuielilor de reparații, fără TVA
Debit contul 534 " Datorii față de buget " –121,8 lei - la suma TVA aferentă serviciilor de reparație
Credit contul 544 "Alte datorii curente" – 730,8 lei - la suma datoriei pentru serviciile de reparații, inclusiv TVA

– Reflectarea achitării cu firma specializată de reparații:

Debit contul 544 " Alte datorii curente " 730,8 lei
Credit contul 242 " Conturi curente în monedă națională " 730,8 lei

Pe parcursul exploatării, mijloacele fixe existente la entitate se amortizează și au nevoie, uneori de schimbări esențiale, astfel se apelează la tipul de reparație capitală, care presupune îmbunătățirea caracteristicilor tehnice a obiectelor de mijloace fixe și majorarea beneficiilor economice.

La efectuarea reparației capitale a mijloacelor fixe, evidența cheltuielilor supuse capitalizării se înregistrează în contul 812 "Activități auxiliare" - în cazul în care reparația se efectuează în secția de reparație. Iar în cazul în care reparația se efectuează cu surse proprii la locurile de exploatare a mijloacelor fixe atunci evidența cheltuielilor supuse capitalizării se înregistrează în contul 121 „Imobilizări corporale în curs de execuție”. Dacă lucrările de reparație capitală se efectuează în antrepriză și după aceste servicii prestate obiectul nu necesită cheltuieli suplimentare de montare, atunci cheltuielile de reparații supuse capitalizării se înregistrează în contul 123 "Mijloace fixe".

Exemplul 3. Entitatea „ARAMA R” S.R.L. împreună cu o comisie de specialiști, a decis repararea mașinii unelte “OLIMPIC K560” HP T-ER2 din cadrul secției de producere. La repararea mijlocului fix s-au folosit piese de schimb în valoare de 20100 lei, precum și materiale în valoare de 8000 lei. Salariul muncitorului, constituie 4600 lei. După reparația efectuată a fost majorată durata de utilizare cu 3 ani. Costul de intrare a mașinii unelte constituie 1109872,77 lei. Firma „ARAMA R” S.R.L. înregistrează următoarele formule contabile:

Reflectarea decontării valorii pieselor de schimb utilizate la reparația obiectelor de mijloace fixe:

Debit contul 121 "Imobilizări corporale în curs de execuție " 20100 lei
Credit contul 211 "Materiale " 20100 lei

– Reflectarea decontării valorii materialelor utilizate la reparația obiectelor de mijloace fixe:

<i>Debit contul 121 "Imobilizări corporale în curs de execuție"</i>	<i>8000 lei</i>
<i>Credit contul 211 "Materiale"</i>	<i>8000 lei</i>
– Reflectarea calculului salariilor muncitorilor angajați în procesul de reparație a mijloacelor fixe:	
<i>Debit contul 121 "Imobilizări corporale în curs de execuție"</i>	<i>4600 lei</i>
<i>Credit contul 531 "Datorii față de personal privind retribuirea muncii"</i>	<i>4600 lei</i>
– Reflectarea calculului contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii aferente remunerațiilor angajaților încadrați în procesul de reparație a mijloacelor fixe:	
<i>Debit contul 121 "Imobilizări corporale în curs de execuție"</i>	<i>1104 lei</i>
<i>Credit contul 533 "Datorii privind asigurările sociale și medicale"</i>	<i>1104 lei</i>
– Reflectarea capitalizării cheltuielilor de reparație a mașinii unelte reparate:	
<i>Debit contul 123 "Mijloace fixe"</i>	<i>33804 lei</i>
<i>Credit contul 121 "Imobilizări corporale în curs de execuție"</i>	<i>33804 lei</i>

Reparația capitală a obiectelor de mijloace fixe din cadrul entității poate avea loc și în antrepriză, în cazul în care aceasta beneficiază de servicii de reparație din partea unor entități specializate.

Exemplul 4. Entitatea „ARAMA R” S.R.L., a decis, să repare un aparat de ridicare din secția comercială în valoare de 3500 lei. Serviciul de reparare a fost prestat de către o firmă specializată ”Y” S.R.L. și a constituit 1000 de lei, TVA 20%. După reparație, durata de utilizare s-a mărit cu un an. Firma „ARAMA R” S.R.L. înregistrează următoarele formule contabile:

– Reflectarea executării serviciilor de reparație de către firma specializată:	
<i>Debit contul 121 "Imobilizări corporale în curs de execuție" - 1000 lei - la suma cheltuielilor de reparații, fără TVA</i>	
<i>Debit contul 534 "Datorii la buget" - 200 lei - la suma TVA aferentă serviciilor de reparație efectuate</i>	
<i>Credit contul 544 "Alte datorii curente" - 1200 lei - la suma datoriei pentru serviciile de reparații, inclusiv TVA</i>	
– Reflectarea capitalizării cheltuielilor de reparație a aparatului de ridicare reparat și pus în funcțiune:	
<i>Debit contul 123 "Mijloace fixe"</i>	<i>1000 lei</i>
<i>Credit contul 121 "Imobilizări corporale în curs de execuție"</i>	<i>1000 lei</i>
– Reflectarea achitării cu firma specializată:	
<i>Debit contul 544 "Alte datorii curente"</i>	<i>1200 lei</i>
<i>Credit contul 242 "Conturi curente în monedă națională"</i>	<i>1200 lei</i>

De menționat, că după capitalizarea costurilor ulterioare se va:

- recalcula valoarea amortizabilă;
- revizui durata de utilizare a imobilizărilor.

În acest caz, amortizarea mijloacelor fixe după capitalizarea costurilor ulterioare, se calculează din valoarea (costul) colectat a imobilizărilor, după relația:

Figura 2. Calculul amortizării mijloacelor fixe după capitalizarea costurilor ulterioare

Sursa: Elaborat de autor în baza informației din SNC, „Imobilizări corporale și necorporale” [10]

De menționat că, potrivit prevederilor art. 26¹alin.11 din Codul fiscal, cheltuielile aferente reparației curente și capitale a mijloacelor fixe ce nu corespund prevederilor alin.2, care stipulează că mijloacele fixe pentru care se calculează amortizarea sunt proprietatea materială reflectată în bilanțul contribuabilului în conformitate cu legislația și care este prevăzută a fi utilizată în activitatea de întreprinzător, a căror valoare scade prezumtiv ca urmare a uzurii fizice și morale și a cărei perioadă de exploatare este mai mare de un an, iar valoarea ei depășește suma de 6000 de lei; se permit spre deducere în limita a 15% din suma calculată a locațiunii, arendei, leasingului operațional sau redevenței, suportată pe parcursul perioadei fiscale, iar în cazul cheltuielilor de reparație a mijloacelor de transport aerian internațional – în mărime de 100% din suma calculată a ratei de leasing operațional, suportată pe parcursul perioadei fiscale [1].

Cheltuielile aferente reparației curente și capitale a mijloacelor fixe ce nu corespund prevederilor art. 26¹alin. 2 din Codul fiscal, care prevede că amortizarea mijloacelor fixe se calculează în conformitate cu legislația în vigoare și care este prevăzută a fi utilizată în activitatea de întreprinzător, a căror valoare se diminuează ca urmare a uzurii fizice și morale și a cărei perioadă de exploatare este mai mare de un an, iar valoarea ei depășește suma de 6000 de lei; se permit spre deducere în limita stabilită la alin. 11, care prevede că pentru mijloacele fixe utilizate sezonier, precum și pentru cele aflate în procesul de reparație, de modernizare, în conservare temporar sau integral pe parcursul perioadei fiscale, dar care nu sînt scoase din funcțiune, amortizarea se calculează pentru întreaga perioadă fiscală [8].

Concluzii

În concluzie, putem afirma că evidența și gestionarea corectă a reparației mijloacelor fixe permite obținerea unui profit mai mare, evitarea erorilor care pot produce pagube considerabile și crearea unei imagini clare privind situația patrimonială a entității. Mijloacele fixe sunt activele care ocupă cea mai mare pondere în patrimoniul unei entități, din acest motiv eficacitatea îmbunătățirii lor este una din problemele de bază în activitatea fiecărui antreprenor, care își dorește o stabilitate economică.

De cantitatea, calitatea și structura mijloacelor fixe depinde în cea mai mare măsură rezultatul activității firmei, astfel pentru a îmbunătăți calitatea mijloacelor fixe, managerii firmei împreună cu ceilalți membri prognozează timpul în care va avea loc reparația mijloacelor fixe, fie cu schimbări neesențiale sau cu schimbări esențiale în structura acestora.

În majoritatea cazurilor, eficiența și viabilitatea unei firme, într-o economie concurențială, este asigurată de măsura în care dispune de un potențial tehnic, precum: mașini, utilaje, inventar, mijloace de transport, instalații tehnice la un nivel înalt, care corespunde noilor cerințe ale economiei de piață.

Drept recomandare, propunem instruirea periodică a personalului responsabil de contabilizarea mijloacelor fixe și reparația acestora, verificarea calității reparației efectuate, conformarea la

prevederile actelor normative din domeniul contabil în vederea prevenirii viitoarelor erori metodologice și asigurării unei credibilități a informațiilor din domeniul financiar contabil.

Referințe bibliografice:

1. Codul Fiscal al Republicii Moldova <https://sfs.md/CodulfiscalalRM.aspx>
2. GRIGOROI L., ș.a. Contabilitatea întreprinderii, Ed. Cartier, 2020. 800 p.
3. IONUȘ V., MOLDOVEANU Gh., Tehnologia reparării și fiabilității utilajului agricol. Ed. Didactică și Pedagogică, 1998. 607 p.
4. Legea contabilității și raportării financiare nr. 287 din 15.12.2017.
<http://lex.justice.md/md/373601/>
5. NEDERIȚĂ A., BUCUR V., Contabilitate financiară Ed. a II-a, Chișinău, ASEM, 2003. 640 p.
6. NEEDLES B.E., CALDWELL J., Principiile de bază ale contabilității. Ed. A IV-a ARC, Chișinău, 2000. 1240 p.
7. Planul general de conturi contabile cu modificările ulterioare.
<http://mf.gov.md/ro/content/planul-general-de-conturi-contabile-aprobat-prin-ordinul-nr119>
8. Regulamentul privind evidența și calcularea amortizării mijloacelor fixe în scopuri fiscale.
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119735&lang=ro
9. Standardele Internaționale de Raportare Financiară (IAS) 16 „Imobilizări corporale”
<https://www.scribub.com/economie/contabilitate/Standardul-International-de-Co75218120.php>
10. Standardele Naționale de Contabilitate, Imobilizări corporale și necorporale”
<https://www.contabilsef.md/ro-snc-imobiliz-ri-necorporale-i-corporale-ru-en-46675/>

ASPECTE NOI AFERENTE CONTABILITĂȚII CONTRIBUȚIILOR SALARIALE

NEW ASPECTS OF SALARY CONTRIBUTION ACCOUNTING

Autor: **Inesa OSEDLOV**,

e-mail: inesa.osedlov20@gmail.com

Conducător științific: **Angela POPOVICI, conf. univ., dr.**

e-mail: a.j.popovici@gmail.com

Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract: *This article examines new aspects of the accounting of wage contributions, in particular state, social security contributions, referring to the following: identification of changes that have taken place, the impact of new regulations, the problems with which practitioners face as a result of the changes and their solution. This article contains complex scientific information and methodological materials, using descriptive, cross-sectional and observational research methods. Among the most important and the relevant results obtained can be mentioned: analysis and assimilation of the theoretical and practical basis of the changes in the calculation of state social insurance contributions.*

Keywords: accounting, social security contributios, sallary, methods.

JEL classification: M 41

Introducere

Într-o relație de angajare, datoriile față de personal reprezintă angajamentele întreprinderii față de salariat pentru munca prestată, precum și recompensele garantate de stat și alte plăți suplimentare, conform contractelor între plăți. Scopul asigurărilor sociale constă în garantarea unui nivel de trai decent persoanelor, prin acordarea prestațiilor de asigurări sociale corespunzătoare și suficiente în cazul survenirii unui risc social. Pentru suținerea financiară și prevenirea riscurilor angajaților este necesară cunoașterea mărimii și a modului de calculare a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii, precum și a modificărilor legislative care se referă la acestea, atât de către angajat, cât și de către angajator. Conform prevederilor Codului Muncii al Republicii Moldova [2], fiecare salariat este obligat să achite contribuțiile de asigurări sociale de stat obligatorii și primele de asigurare obligatorie de asistență medicală în modul stabilit, fapt pentru care trebuie să cunoaștem care este cota procentuală a acestor contribuții, modul de calcul și de determinare și nemijlocit trebuie să fim la curent cu noile implementări adoptate de Guvern tangențiale cu respectivul subiect.

De menționat că, de la 1 ianuarie 2021 se aplică noile proceduri de calcul și plată a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii (CAS), precum și a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală (PAM), fapt care manifestă interes sporit asupra temei abordate în prezentul articol.

Obiectivele cercetării reprezintă:

- ❖ constatarea modificărilor ce au avut loc și influența acestora;
- ❖ compararea informațiilor aferente subiectului dat în diverse perioade de timp;
- ❖ impactul noilor reglementări;
- ❖ modalități de soluționare a impactului noilor reglementări.

Conținutul de bază

Drept bază teoretică și metodologică de cercetare au servit: Codul Muncii al Republicii Moldova [2], Legea privind sistemul public de asigurări sociale nr. 489-XIV din 08.07.1999 [4], Ordinul Nr. 94 din 30-07-2020 cu privire la darea de seamă privind reținerea impozitului pe venit, a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală și a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii calculate [6], Codul Fiscal al Republicii Moldova [1], Legii Nr. 1593 din 26.12.2002 cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală [8], Legea fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pentru anul 2021 [9] etc.

Pentru a atinge scopul urmărit în lucrarea respectivă au fost utilizate drept metode de cercetare documentarea normativă, bibliografică și webografică, analiza, comparația, inducția, deducția, etc. În funcție de criteriul temporal s-a utilizat cercetarea transversală, care presupune analiza informației actuale și prezentarea acesteia reflectând starea de moment a subiectului cercetat. După criteriul de reactivitate a fost folosită cercetarea observațională, bazată pe noile prevederi ale actelor legislative precum și reviste de specialitate.

Reiterăm că, potrivit noilor reglementări, de la 1 ianuarie 2021, prin Legea nr. 60/2020 privind instituirea unor măsuri de susținere a activității de întreprinzător [3] și modificarea unor acte normative, au fost operate modificări în Legea nr. 489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale [4]. Potrivit prevederilor acestei legi, pentru angajați a fost anulată obligația privind achitarea contribuției individuale de asigurări sociale din plățile salariale calculate pentru perioada începând cu luna ianuarie 2021 [4]. Astfel, de la 01.01.2021, obligația de achitare a contribuțiilor de de stat obligatorii pentru asigurarea socială a angajaților o vor avea doar angajatorii. Angajatorii vor calcula, declara și achita contribuția de asigurări sociale de stat obligatorie conform tarifelor prezentate în anexa nr. 1 la Legea nr. 489/1999 [5].

În același timp, o altă modificare care a intrat în vigoare la 01.01.2021, se referă la primele de asigurare obligatorie de asistență medicală. Angajatorii nu vor mai achita primele de asigurare obligatorie de asistență medicală, însă pentru angajați PAM constituie cota de 9% (4,5%+4,5%). Vizavi de impactul propunerilor înaintate pentru persoanele angajate relatăm, că în cazul comasării PAM la nivel de angajat (cu excluderea simultană a CAS) suma plăților suportate se va diminua cu 1,5% puncte procentuale.

De asemenea, conform Legii nr. 224/2020 cu privire la modificarea unor acte normative [10], începând cu 22.12.2020 din plățile efectuate de angajator pentru testarea salariaților în vederea depistării prezenței virusului SARS-CoV-2 nu se calculează contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii.

În tabelul ce urmează, vom prezenta tipuri de angajatori și cotele CAS pentru anul 2021, conform datelor publicate de Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova [7].

Tabelul 1. Tipuri de angajatori și cotele CAS pentru anul 2021

Cota	Tipuri de angajatori	Declararea, achitarea
29%	Angajatorii autorității/instituții publice la autogestiune, cu excepția instituțiilor de învățământ superior și a instituțiilor medico-sanitare;	

	Instituții de învățământ secundar (<i>liceele, gimnaziile</i>) publice, instituțiile de învățământ profesional etnic post-secundar și post-secundar non terțiar publice (<i>colegiile</i>)	IPC 21 Se achită la codul ECO 121100
24%	Angajatorii sectorului privat: Instituțiile de învățământ superior publice și private (<i>universitățile, academiile de studii, institutele, școlile superioare, școlile de înalte studii etc.</i>) și a instituțiilor medico-sanitare publice și private ; Persoanele care exercită independent profesiunea de medic în una dintre formele de organizare a activității profesionale (<i>cabinetul individual al medicului de familie au centrul medicilor de familie</i>). <i>Baza impozabilă -venitul medicului de familie titular al practicii medicului de familie.</i>	
39%	Angajatorii autorități/instituții bugetare și autorități/instituții publice la autogestiune din aviația civilă.	
32%	Angajatorii sectorului privat din aviația civilă.	
24%	Pentru angajatorii din agricultură (persoane fizice și juridice) care practică în decursul perioadei de gestiune nu mai puțin de 95% din activitățile stipulate în grupele 01.1-01.6 din <i>Clasificatorul activităților din economia Moldovei</i> : 18% - din mijloacele proprii; 6% - se compensează de la bugetul de stat; Procentul de 95% trebuie să fie indicat în Politicile contabile!!! <i>Dacă pe parcursul anului, entitatea a aplicat tariful redus de 18%, însă ponderea venitului obținut din activitățile specificate la grupele 01.1-01.6 este mai mic de 95%, atunci entitatea va depune Dărilor de seamă IPC 21 CORECTATE, recalculând CAS la tariful general de 24%.</i>	
944,25 lei/lună	Fondatorii întreprinderilor individuale;	IPC 21 (dacă au angajați) CAS18-AN (dacă nu au angajați) Achitarea la codul ECO 121310
	Persoane fizice care desfășoară activități independente în comerțul cu amănuntul sau în domeniul achizițiilor de produse din fitotehnie și/sau horticultură și/sau obiecte ale regnului vegetal;	
	Titularii patentei de întreprinzător;	
	Angajatorii din domeniul transportului rutier de persoane în regim de taxi.	TAXI 18. Se achită la codul ECO 121100
2021,25 lei/lună	Liber-profesioniști ce practică activitate în sectorul justiției (notari, avocați, executori judecătorești, mediatori).	IPC 21 Se achită la codul ECO 121310
240,25 lei	Persoane fizice care desfășoară activități în calitate de zilieri.	Se achită la codul ECO 121320

Sursa: cnas.md [7]

În baza unui exemplu convențional, vom examina modul de contabilizare și calcul a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii, ținând cont de noile prevederi operate în legislație.

Exemplul 1. Salariul calculat în luna ianuarie 2021 contabilului entității SRL „Metropola” constituie 10 500,00 lei (a lucrat întreaga lună). Angajatul beneficiază de scutire personală (2100 lei) și pentru o persoană întreținută (375 lei). Salariul a fost achitat la 31 ianuarie 2021.

De contabilizat tranzacțiile privind calculul salariului contabilului entității și achitarea acestuia.

Conform datelor inițiale, se întocmesc următoarele înregistrări contabile:

1. Reflectarea calculului salariului contabilului entității.

Debit contul 713 „Cheltuieli administrative”, subcontul 7131,, Cheltuieli cu personalul administrativ” - 10 500,00 lei

Credit contul 531,,Datorii față de personal privind retribuirea muncii”, subcontul 5311,,Datorii salariale” - 10 500,00 lei

2. Reflectarea calculului CAS, suportate de către angajator (10 500 lei x 24%):

Debit contul 713 „Cheltuieli administrative”, subcontul 7131,, Cheltuieli cu personalul administrativ” - 2 520,00 lei

Credit contul 533,,Datorii privind asigurările sociale și medicale”, subcontul 5331,,Datorii față de bugetul asigurărilor sociale de stat” - 2 520,00 lei

3. Reflectarea reținerii din salariu a PAM (10500 lei x 9%):

Debit contul 531,,Datorii față de personal privind retribuirea muncii”, subcontul 5311,,Datorii salariale” - 945,00 lei

Credit contul 533,,Datorii privind asigurările sociale și medicale”, subcontul 5332,,Datorii față de fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală” -945,00 lei

4. Reflectarea reținerii din salariu a impozitului pe venit (10500 lei - 2100 lei - 945 lei - 375 lei)x12%:

Debit contul 531,,Datorii față de personal privind retribuirea muncii”, subcontul 5311,,Datorii salariale” -849,60 lei

Credit contul 534,,Datorii față de buget”, subcontul 5342,, Datorii privind impozitul pe venit din salariu” -849,60 lei

5. Reflectarea achitării salariului contabilului entității (10500 lei - 945 lei - 849,60 lei):

Debit contul 531,,Datorii față de personal privind retribuirea muncii”, subcontul 5311,,Datorii salariale” -8 705,40 lei

Credit contul 242,, Conturi curente în monedă națională” -8 705,40 lei

În tabelul 2 vom prezenta particularitățile calculării și achitării CAS și PAM pentru anul 2020 și anul 2021 atât pentru angajator, cât și pentru angajat:

Tabelul 2. Particularitățile calculării și achitării CAS și PAM pentru anul 2020 și anul 2021

Anul 2020	Începând cu 01.01.2021
Obligațiile angajatorului	Obligațiile angajatorului
CAS - 23%, 18%, 33%, 26%, 12%	CAS - 24% (18%+6%); 29% (23%+6%); 39% (33%+6%);

PAM - 4,5%	32% (26%+6%); 18% (12%+6%) PAM -
Obligațiile angajatului	Obligațiile angajatului
CAS - 6%	CAS -
PAM - 4,5%	PAM - 9% (4,5%+4,5%)

Sursa: elaborat de către autor în baza literaturii de specialitate

Concluzii/recomandări

În rezultatul cercetărilor efectuate, putem menționa faptul, că modificările operate în legislația Republicii Moldova referitoare la contabilitatea contribuțiilor salariale generează diverse probleme practice aferente implementării acestora.

Pentru aplicarea corectă a noilor prevederi legislative se recomandă:

- includerea în politicile contabile ale entității pe anul 2021 a noilor metode de calcul și contabilizare a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii;
- identificarea divergențelor aferente modificărilor legislative, precum și înlăturarea contradicțiilor dintre diverse hotărâri guvernamentale aferente domeniului;
- modificarea actelor legislative de bază, naționale conform noilor necesități și doleanțe.

Considerăm, că aplicarea în practică a recomandărilor sus-menționate va asigura concordanța normelor contabile naționale cu cele internaționale și, drept urmare, compararea la nivelul internațional a indicatorilor macroeconomici.

În opinia noastră, toate modificările realizate au drept scop comasarea contribuțiilor de asigurări sociale (atât a celor datorate de angajator, cât și cele datorate de angajați) la nivel de angajator (cu excluderea simultană a primelor de asistență medicală) fapt care va permite repartizarea poverii fiscale între angajator și angajat.

Referințe bibliografice:

1. Codul Fiscal al Republicii Moldova. [online] [accesat 12.02.2021]. Disponibil: <https://www.sfs.md/CodulfiscalalRM.aspx>
2. Codul Muncii al Republicii Moldova. [online] [accesat 12.02.2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=124959&lang=ro#
3. Legea nr. 60/2020 privind instituirea unor măsuri de susținere a activității de întreprinzător și modificarea unor acte normative. [online] [accesat 14.02.2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125056&lang=ro#
4. Legea nr. 489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale. [online] [accesat 14.02.2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125055&lang=ro
5. Anexa nr.1 la Legea nr. 489/1999. [online] [accesat 12.02.2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125055&lang=ro
6. Ordinul Nr. 94 din 30-07-2020 cu privire la darea de seamă privind reținerea impozitului pe venit, a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală și a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii calculate. [online] [accesat 12.02.2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122628&lang=ro
7. Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova. [online] [accesat 13.02.2021]. Disponibil: <http://cnas.md/lib.php?l=ro&idc=514&t=/Cadrul-juridic/Acte-normative-interne/Dispozitii>

8. Legea Nr. 1593 din 26.12.2002 cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală. [online] [accesat 28.02.2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121301&lang=ro#
9. Legea Nr. 256 privind fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală pe anul 2021. [online] [accesat 28.02.2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=124560&lang=ro
10. Legea nr. 224/2020 cu privire la modificarea unor acte normative. [online] [accesat 28.02.2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=124537&lang=ro

SPECIFICUL CONTABILIZĂRII DREPTURILOR SALARIALE CONFORM PREVEDERILOR NOI

SPECIFICS OF PAYROLL ACCOUNTING UNDER THE NEW REQUIREMENTS

Autor: Anastasia SLOBODZEAN, masterand, ASEM

e-mail: slobodzean96@mail.ru

Coordonator științific: Iuliana ȚUGULSCHI, dr., conf. univ., ASEM

***Abstract.** In order to solve the economic constraints and ensure the sustainable development of the Republic of Moldova in the context of the pandemic crisis starting with April 2020, a series of fiscal and customs policy measures were adopted aimed at supporting the business environment. Among them is Law no. 60/2020, which changed the calculation method of social and medical contributions. The author has assessed its impact on the tax burden of the employer and the employee and has come to the conclusion that, in order to decrease its tax burden, the employer can calculate payroll taxes based on the employee's net salary, which is legal since Salary Payment Law no.847/2002 doesn't expressly stipulate what salary the employer should indicate in the individual work agreement – gross (including payroll taxes), or net.*

Keywords: social and medical contributions, net salary, gross salary, calculation method, meal tickets, individual work agreement.

JEL classification: M 41

Introducere

Pentru a soluționa constrângerile economice și a asigura dezvoltarea durabilă a Republicii Moldova în contextul crizei pandemice, începând cu luna aprilie a anului 2020 au fost adoptate o serie de măsuri de politică fiscală și vamală menite să susțină mediul de afaceri. Printre ele se regăsește și Legea nr.60/2020, care a schimbat modul de calcul a contribuțiilor de asigurări sociale (în continuare – CAS) și primelor de asistență medicală (în continuare – PAM). Scopul cercetării efectuate constă în evaluarea impactului acesteia asupra poverii fiscale a angajatorului și a angajatului.

Metodele de cercetare utilizate

Pentru a atinge scopul urmărit în cercetarea respectivă autorul a utilizat drept metodă de cercetare documentarea normativă, bibliografică și webografică, analiza, comparația, inducția, deducția etc. Astfel în cadrul documentării normative au fost analizate prevederile cadrului normativ contabil. Prin documentarea bibliografică și webografică autorul a analizat stadiul cunoașterii în domeniul schimbărilor în calculele salariale în anul 2021, identificând mai mulți economiști preocupați de acest subiect, după cum urmează: Bejan, Iavorscaia, etc. Lucrarea în cauză poate fi catalogată ca o cercetare aprofundată, deoarece derivă din necesitatea cunoașterii mai aprofundate a cadrului teoretic cu privire la subiectul analizat.

Conținutul de bază

Începând cu 1 ianuarie 2021, obligația de achitare a CAS o au doar angajatorii. Astfel, în Legea nr.489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale a fost exclusă noțiunea de “contribuții individuale de asigurări sociale”, iar în categoria plătitorilor de CAS nu se mai regăsesc persoanele angajate prin contract individual de muncă. De asemenea, în anexa nr.1 la Legea menționată

“Categoriile de plătitori și de asigurați, tarifele și termenele de virare a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii” a fost exclus tariful contribuțiilor individuale de asigurări sociale (în continuare – CIAS) și majorat cu 6% tariful CAS datorate de categoriile de plătitori pentru care acesta este stabilit în mărime procentuală. Astfel, a avut loc comasarea CAS introdusă prin Legea nr.60/2020, ceea ce înseamnă că de la angajator se reține nu numai contribuția de asigurări sociale (fond social), dar și contribuția individuală (fond pensii), care se reținea anterior de la angajat.

Conform ultimelor schimbări operate în Legea nr.1593/2002 cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală și Legea nr.1585/1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală începând cu 1 ianuarie 2021 angajatorul este obligat să calculeze și să rețină 9% PAM din salariul angajatului, acestea incluzând și obligația lui anterioară de 4,5%.

Analiza comparativă a cotelor de CAS și PAM în anii 2020 și 2021 este prezentată în tabelul de mai jos.

Tabelul 1

Cotele CAS și PAM pentru anii 2020 și 2021

anul 2020	anul 2021
Angajatorul: 22,5% (18% CAS + 4,5% PAM)	Angajatorul: 24% (CAS)
Angajatul: 10,5% (6% CIAS + 4,5% PAM)	Angajatul: 9% (PAM)

Sursa: elaborat de autor în baza [7]

În afară de modificarea cotelor CAS și PAM în anul 2021 au fost schimbate și mărimile scutirilor. Astfel, pentru a atenua impactul inflației asupra veniturilor cetățenilor și a susține familiile cu copii au fost majorate scutirea personală și scutirea suplimentară majoră cu 5% - de la 24 000 lei până la 25 200 lei și respectiv de la 18 000 lei până la 18 900 lei, iar scutirea pentru persoanele întreținute – cu 50%, de la 3 000 lei până la 4 500 lei.

Totodată, pentru a simplifica mecanismul de impozitare a persoanelor fizice și a stimula încadrarea tuturor persoanelor în câmpul muncii au fost anulate scutirile acordate pentru soț/soție în mărime de 11 280 lei, iar scutirea suplimentară majoră a fost păstrată.

Mărimile scutirilor acordate în anii 2020 și 2021 se regăsesc în următorul tabel.

Tabelul 2

Scutirile pentru anii 2020 și 2021

Tipul scutirii	anul 2020	anul 2021
Scutirea personală	24 000 lei	25 200 lei (+5%)
Scutirea pentru persoane întreținute (copii)	3 000 lei	4 500 lei (+50%)
Scutirea pentru persoane întreținute (persoane cu dizabilități)	18 000 lei	18 900 lei (+5%)
Scutirea soț/soție	11 280 lei	0
Scutirea suplimentară majoră	18 000 lei	18 900 lei

Sursa: elaborat de autor în baza [8]

Cota impozitului pe venit pentru persoane fizice în anul 2021 nu s-a schimbat – a rămas de 12% din mărimea venitului impozabil.

Pentru a evalua impactul acestor schimbări asupra poverii fiscale a angajatului și a angajatorului, autorul a recurs la analiza acestora prin prisma unor exemple practice.

Exemplul 1. Entitatea “ArtDeco” SRL calculează CAS și PAM de la mărimea salariului brut. Salariul lunar brut al directorului executiv constituie 16 000 lei și nu s-a schimbat în anul 2021. Angajatul nu a depus cererea pentru scutiri.

Pentru a compara modul de calculare a CAS și PAM conform prevederilor noi comparativ cu prevederile vechi vom efectua calculele salariului și reținerilor din acesta pentru anii 2020 și 2021.

În anul 2020:

1) Calcularea salariului directorului executiv:

Dt 713.1 “Cheltuieli cu personalul administrativ” – 16 000 lei

Ct 531.1 “Datorii salariale” – 16 000 lei

2) Reținerea CAS de la angajator (16 000 lei x 18%):

Dt 713.1 “Cheltuieli cu personalul administrativ” – 2 880 lei

Ct 533.1 “Datorii față de bugetul asigurărilor sociale de stat” – 2 880 lei

3) Reținerea PAM (4,5%) de la angajator (16 000 lei x 4,5%):

Dt 713.1 “Cheltuieli cu personalul administrativ” – 720 lei

Ct 533.2 “Datorii față de fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală” – 720 lei

4) Reținerea PAM de la angajat (16 000 lei x 4,5%):

Dt 531.1 “Datorii salariale” – 720 lei

Ct 533.2 “Datorii față de fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală” – 720 lei

5) Reținerea CIAS de la angajat (16 000 lei x 6%):

Dt 531.1 “Datorii salariale” – 960 lei

Ct 533.1 “Datorii față de bugetul asigurărilor sociale de stat” – 960 lei

6) Reținerea impozitului pe venit de la angajat (16 000 lei – (16 000 lei x 10,5%)) x 12%):

Dt 531.1 “Datorii salariale” – 1718,4 lei

Ct 534.2 “Datorii privind impozitul pe venit din salariu” – 1718,4 lei

În anul 2021:

1) Calcularea salariului directorului executiv:

Dt 713.1 “Cheltuieli cu personalul administrativ” – 16 000 lei

Ct 531.1 “Datorii salariale” – 16 000 lei

2) Reținerea CAS de la angajator (16 000 lei x 24%):

Dt 713.1 “Cheltuieli cu personalul administrativ” – 3 840 lei

Ct 533.1 “Datorii față de bugetul asigurărilor sociale de stat” – 3 840 lei

3) Reținerea PAM de la angajat (16 000 lei x 9%):

Dt 531.1 “Datorii salariale” – 1 440 lei

Ct 533.2 “Datorii față de fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală” – 1 440 lei

4) Reținerea impozitului pe venit de la angajat (16 000 lei – (16 000 lei x 9%)) x 12%):

Dt 531.1 “Datorii salariale” – 1747,2 lei

Ct 534.2 “Datorii privind impozitul pe venit din salariu” – 1747,2 lei

Din cele analizate reiese că în cazul determinării obligațiilor privind CAS și PAM în baza la salariul brut povara fiscală a angajatorului în anul 2021 a crescut, iar salariul brut al angajatului a rămas neschimbat.

***Exemplul 2.** Entitatea “Sweets&Co” SRL calculează CAS și PAM de la salariul net. Salariul net lunar al vânzătorului este în mărime de 5 000 lei și nu s-a schimbat în anul 2021. Angajatul nu a depus cererea pentru scutiri.*

În anul 2020:

- 1) Reținerea impozitului pe venit de la angajat (5 000 lei : 88% x 100% x 12%):
Dt 531.1 “Datorii salariale” – 681,82 lei
Ct 534.2 “Datorii privind impozitul pe venit din salariu” – 681,82 lei
- 2) Reținerea PAM de la angajat ((5 000 lei+681,82 lei) : 89,5% x 100% x 4,5%):
Dt 531.1 “Datorii salariale” – 285,68 lei
Ct 533.2 “Datorii față de fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală” – 285,68 lei
- 3) Reținerea CIAS de la angajat ((5 000 lei + 681,82 lei) : 89,5% x 100% x 6%):
Dt 531.1 “Datorii salariale” – 380,90 lei
Ct 533.1 “Datorii față de bugetul asigurărilor sociale de stat” – 380,90 lei
- 4) Calcularea salariului brut al vânzătorului (5 000 lei + 681,82 lei + 285,68 lei + 380,90 lei):
Dt 712.1 “Cheltuieli cu personalul comercial” – 6 348,4 lei
Ct 531.1 “Datorii salariale” – 6 348,4 lei
- 5) Calcularea CAS de la angajator (6 348,4 lei x 18%):
Dt 712.1 “Cheltuieli cu personalul comercial” – 1 142,71 lei
Ct 533.1 “Datorii față de bugetul asigurărilor sociale de stat” – 1 142,71 lei
- 6) Calcularea PAM de la angajator (6 348,4 lei x 4,5%):
Dt 712.1 “Cheltuieli cu personalul comercial” – 285,68 lei
Ct 533.2 “Datorii față de fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală” – 285,68 lei

În anul 2021:

- 1) Reținerea impozitului pe venit de la angajat (5 000 lei : 88% x 100% x 12%):
Dt 531.1 “Datorii salariale” – 681,82 lei
Ct 534.2 “Datorii privind impozitul pe venit din salariu” – 681,82 lei
- 2) Reținerea PAM de la angajat ((5 000 lei+681,82 lei) : 91% x 100% x 9%):
Dt 531.1 “Datorii salariale” – 561,94 lei
Ct 533.2 “Datorii față de fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală” – 561,94 lei
- 3) Calcularea salariului vânzătorului (5 000 lei + 681,82 lei +561,94 lei):
Dt 712.1 “Cheltuieli cu personalul comercial” – 6 243,76 lei
Ct 531.1 “Datorii salariale” – 6 243,76 lei
- 4) Calcularea CAS de la angajator (6 243,76 lei x 24%):
Dt 712.1 “Cheltuieli cu personalul comercial” – 1498,50 lei
Ct 533.1 “Datorii față de bugetul asigurărilor sociale de stat” – 1498,50 lei

Din cele analizate reiese că în cazul determinării obligațiilor privind CAS și PAM în baza la salariul net povara fiscală a angajatorului în anul 2021 a scăzut, iar salariul net al angajatului a rămas neschimbat.

Rezultatele analizei comparative a cheltuielilor angajatorului și a impozitelor din salariile brut și net în anii 2020 și 2021 pot fi reprezentate în tabelul de mai jos.

Tabelul 3

Analiza comparativă a calculelor impozitelor din salariile brut și net

Indicatori	Salariul brut			Salariul net		
	an.2020	an.2021	Δ	an.2020	an.2021	Δ
Cheltuielile angajatorului	19 600 lei (16 000+2 880+720)	19 840 lei (16 000+3 840)	↑	7 776,79 lei (6 348,4+1 142,71+285,68)	7742,26 lei (6 243,76+1498,50)	↓
Salariul spre plată	12601, 6 lei (16 000-720-960-1718,4)	12812,8 lei (16 000-1 440 -1747,2)	↑	5 000 lei	5 000 lei	=
Impozitele la buget	6998,4 lei (2 880+720+720+960+1718,4)	7027,2 lei (3 840+1 440+1747,2)	↑	2776,79 lei (681,82+285,68+380,90+1 142,71+285,68)	2742,26 lei (681,82+561,94+1498,50)	↓

Sursa: elaborat de autor în baza [7]

Astfel, în cazul în care impozitele se calculează de la *salariul brut* au loc următoarele consecințe:

- angajatorul are cheltuieli mai mari;
- angajatul primește mai mult din cauza CAS și mai puțin din cauza impozitului pe venit;
- bugetul primește mai mult din cauza majorării impozitului pe venit reținut de la angajat, iar CAS și PAM rămân aceleași.

În cazul în care impozitele se calculează de la mărimea *salariul net* au loc următoarele consecințe:

- angajatorul are cheltuieli mai mici;
- angajatul primește același salariu net ca și în anul precedent;
- bugetul încasează mai puține impozite.

În legătură cu ultimele schimbări în calculul CAS și PAM prin Ordinul MF nr.94/2020 a fost aprobat noul formular al Dării de seamă – IPC21, care a înlocuit formularul IPC18. Astfel, începând cu luna ianuarie 2021 obligațiile aferente impozitului pe venit, a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală și a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii calculate se raportează potrivit IPC21. Contribuțiile de asigurări sociale se declară în tabelul nr.2 din Darea de seamă IPC21, care este asemănător cu tabelul nr.3 din IPC18, principala diferență fiind lipsa coloanei destinate reflectării contribuțiilor individuale de asigurări sociale. Asta semnifică că în tabelul nr.2 din IPC21 pentru reflectarea contribuțiilor de asigurări sociale este prevăzută doar o singură coloană. Totodată în IPC21 nu se mai regăsește tabelul nr.2 din IPC18, informația privind începerea, suspendarea și desfacerea relațiilor de muncă fiind declarată în formularul IRM19.

Modificările au fost operate și în Clasificatorul categoriilor persoanelor asigurate. Începând cu 1 ianuarie 2021 în acesta sunt stabilite doar tarifele contribuției de asigurări sociale de stat utilizate de angajatori la completarea coloanei 7¹ din tabelul nr.2 al IPC21. Tarifele noi stabilite pentru angajatori sunt reflectate în tabelul de mai jos.

Tarifele contribuțiilor de asigurări sociale în anul 2021

Cota contribuției	Categoria
24%	Pentru angajatorii sectorului privat, instituțiilor de învățământ superior și ai instituțiilor medico-sanitare
29%	Pentru angajatorii autorităților/ instituțiilor bugetare și autorităților/ instituțiilor publice la autogestiune, cu excepția instituțiilor de învățământ superior și a instituțiilor medico-sanitare
32%	Pentru angajatorii sectorului privat, instituțiilor de învățământ superior și ai instituțiilor medico-sanitare (*persoanele care activează în condiții speciale de muncă)
39%	Pentru angajatorii autorităților/ instituțiilor bugetare și autorităților/ instituțiilor publice la autogestiune, cu excepția instituțiilor de învățământ superior și a instituțiilor medico-sanitare (*persoanele care activează în condiții speciale de muncă)

Sursa: elaborat de autor în baza [9]

Dacă în perioadele de după 1 ianuarie 2021 apare necesitatea recalculării fondului de salariu și a altor recompense, aceste recalculări trebuie declarate în IPC21 în luna în care ele au fost efectuate, indiferent dacă acestea se referă la o perioadă a anului precedent. Conform Instrucțiunii, fondul de retribuire a muncii și alte recompense recalculate de către angajator pentru perioadele precedente lunii de raportare trebuie declarate în luna în care acestea sunt reflectate în contabilitate. Recalculările sunt reflectate prin majorarea sau micșorarea fondului de retribuire a muncii pentru luna de raportare, fără indicarea sumelor aferente perioadelor anterioare în rânduri separate.

Exemplul 3. Presupunem că în luna ianuarie 2021 pentru un angajat al entității cu program de activitate nenormat a fost recalculat spre micșorare cu 1 800 lei fondul de retribuire a muncii. Drept motiv a servit întocmirea incorectă, în luna noiembrie 2020 a tabelului de pontaj. Salariul calculat pentru luna ianuarie 2021 constituie 8 000 lei.

Dat fiind faptul că suma care trebuie recalculată pentru luna noiembrie 2020 va fi reflectată în contabilitate în luna ianuarie 2021, ea va fi inclusă în tabelul nr.2 din IPC21 pentru această lună. Astfel, suma declarată a fondului de retribuire a muncii pentru luna ianuarie 2021 va fi de 6 200 lei.

Totodată, dacă recalculările efectuate afectează stagiul de cotizare (adică în IPC trebuie reflectate sumele negative, cu semnul “-”), se prezintă Darea de seamă de corectare.

Exemplul 4. Să presupunem că angajatul unei entități, în luna iulie 2021, va solicita concediul ordinar plătit pentru întreg anul 2021 (până la finele lunii august a aceluiași an), care se va reflecta în tabelul nr.2 din IPC21 pe luna iulie 2021. La revenirea din concediu, angajatul va depune cererea de eliberare din serviciu.

Potrivit art. 148 alin. (4) din Codul muncii, în caz de eliberare a salariatului înainte de expirarea anului de muncă în contul căruia el a folosit deja concediul, angajatorul îi poate reține din salariu suma achitată pentru zilele fără acoperire ale concediului. Ca urmare, angajatorul va recalcula suma indemnizației care urmează a fi reținută de la angajat. Întrucât angajatul nu a activat pe parcursul lunii august 2021, suma recalculată se va reflecta în contabilitate cu semnul minus și urmează a fi restituită de către angajat. În cazul dat, angajatorul va prezenta IPC21 corectată pe luna iulie 2021 pentru a nu afecta stagiul de cotizare al persoanei asigurate [1].

Comasarea CIAS ale angajatului cu CAS ale angajatorului a influențat și asupra modului de calcul și impozitare a tichetelor de masă. Dacă mai înainte tichetele de masă se impozitau cu CIAS 6%

și CAS 18%, începând cu 1 ianuarie 2021 suma brută a acestora va fi aceeași ca și suma netă și impozitată numai cu CAS 24%. Impactul schimbărilor CAS asupra tichetelor de masă autorul le va analiza prin prisma exemplului practic.

Exemplul 5. La entitatea “Luceafărul” lucrează 30 angajați. Costul tichetului net pentru o persoană este de 45 lei. Pentru simplificarea calculelor să presupunem că toți angajații au lucrat toată lună.

În anul 2020:

1) Calculul tichetelor de masă ((30 ang.*45 lei/pers.) : 94%):

Dt 226.4 “Alte creanțe ale personalului” – 1 436,17 lei

Ct 531.1 “Datorii salariale” – 1 436,17 lei

2) Reținerea CIAS (1 436,17 * 6%):

Dt 531.1 “Datorii salariale” – 86,17 lei

Ct 533.1 “Datorii față de bugetul asigurărilor sociale de stat” – 86,17 lei

3) Reținerea CAS ((1 436,17 + 86,17) x 18%) (18%):

Dt 713.3 “Cheltuieli cu impozitele și taxele, cu excepția impozitului pe venit” – 274,02 lei

Ct 533.1 “Datorii față de bugetul asigurărilor sociale de stat” – 274,02 lei

4) Reflectarea sumei nete a tichetelor de masă (1 436,17 - 86,17):

Dt 531.1 “Datorii salariale” – 1 350 lei

Ct 226.4 “Alte creanțe ale personalului” – 1 350 lei

În anul 2021:

1) Calculul tichetelor de masă (30 ang.*45 lei/pers.):

Dt 226.4 “Alte creanțe ale personalului” – 1 350 lei

Ct 531.1 “Datorii salariale” – 1 350 lei

2) Reținerea CAS (1 350 lei x 24%):

Dt 713.3 “Cheltuieli cu impozitele și taxele, cu excepția impozitului pe venit” – 324 lei

Ct 533.1 “Datorii față de bugetul asigurărilor sociale de stat” – 324 lei

3) Reflectarea sumei nete a tichetelor de masă:

Dt 531.1 “Datorii salariale” – 1 350 lei

Ct 226.4 “Alte creanțe ale personalului” – 1 350 lei

Rezultatele analizei comparative a impozitelor aferente tichetelor de masă pentru anii 2020 și 2021 sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Tabelul 5

Analiza comparativă a calculelor impozitelor din tichetele de masă

Indicatorii	Anul 2020	Anul 2021	Δ
Tichetele de masă brut	1436,17 lei (30*45) : 94%)	1 350 lei (30*45)	↓
Impozitele la buget	360,19 lei (86,17+274,02)	324 lei (1 350 x 24%)	↓
Tichetele de masă net	1 350 lei	1 350 lei	↑

Sursa: elaborat de autor în baza surselor bibliografice [7]

Din cele analizate reiese că suma totală a impozitelor aferente tichetelor de masă în anul 2021 a scăzut, cu toate că cota totală a contribuțiilor de asigurări sociale a rămas neschimbată (18%+6%=24%). Aceasta se datorează faptului că în anul 2020 CIAS (6%) și CAS (18%) se calculau din suma de 1 436,17 lei față de suma de 1 350 lei.

Concluzii

În rezultatul cercetării efectuate autorul s-a bazat pe analiza cadrului contabil autohton cu referință la schimbările în domeniul calculelor salariale în anul 2021. Ca rezultat s-a ajuns la concluzia că impactul acestor schimbări asupra poverii fiscale a angajatorului și a angajatului depinde de tipul salariului în baza la care se stabilește mărimea CAS și PAM – brut sau net. Dacă angajatorul consideră că, aplicând metoda de calcul al CAS și PAM după salariul brut suportă pierderi semnificative (adică povara lui fiscală s-a majorat semnificativ față de anul trecut), el poate recurge la schimbarea metodei de calcul al salariului cu acordul angajatului, ceea ce trebuie confirmat și prin anexa la contractul individual de muncă cu indicarea sumei salariului net.

O altă modalitate de micșorare a poverii fiscale a angajatorului ar fi majorarea neesențială a salariilor brute cu menținerea aceluiași mod de impozitare. Dacă angajatorul nu consideră impactul schimbărilor în calculele salariale atât de semnificativ, el poate să nu recurgă la aceste măsuri. Ceea ce ține de angajat, în cazul aplicării metodei de calcul al impozitelor după salariul brut el primește un salariu mai mare datorită excluderii contribuțiilor individuale de asigurări sociale și în același timp mai puțin din cauza impozitului pe venit. În cazul aplicării metodei de calcul al impozitelor după salariul net angajatul încasează același salariu ca și până la efectuarea modificărilor.

Referințe bibliografice:

1. BEJAN Gh. Particularitățile declarării contribuțiilor de asigurări sociale în anul 2021. În: Contabilitate și audit, 2020, nr.12, pp. 70-71.
2. Legea nr.1585 din 27.02.1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală.
3. Legea nr.1593 din 26.12.2002 cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală.
4. Legea nr.489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale.
5. Legea nr.60 din 23.04.2020 privind instituirea unor măsuri de susținere a activității de întreprinzător și modificarea unor acte normative.
6. Ordinul nr.94 din 30.07.2020 cu privire la aprobarea formularului tipizat (Forma IPC21) Darea de seamă privind reținerea impozitului pe venit, a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală și a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii calculate și a Instrucțiunii cu privire la modul de completare a formularului nominalizat.
7. ЯВОРСКАЯ Е. Налогообложение зарплаты в 2021 году. În: Contabilitate și audit, 2020, nr.7, pp. 42-51.
8. <https://mf.gov.md/sites/default/files/sites/default/files/atasamente/comunicate/Politica%20fiscal%20C4%83%20C8%99i%20vamal%20C4%83%202021%2005.10.2020.pdf>
9. <https://salarii.md/modificari-taxe-si-scutiri-salarii-2021/>

DIVERGENȚE PRIVIND CONTABILIZAREA ECHIPAMENTULUI AGRICOL PROCURAT ÎN RATE

DIVERGENCES REGARDING THE ACCOUNTING OF AGRICULTURAL EQUIPMENT PURCHASED WITH PAYMENT IN INSTALMENTS

Autor: **Maxim GRIBENCEA, masterand**

Coordonator științific: **Iuliana ȚUGULSCHI, dr., conf. univ.,
Academia de Studii Economice a Moldovei**

***Abstract.** The Importance of this study arose from the difficulties encountered by practicing accountants in the process of accounting for economic operations, on contracts for the purchase of agricultural equipment, through IS ITA Mecagro, a state-owned enterprise. The issue of the study consists in the divergences that appeared in the accounting process, because from a legal point of view, the beneficiary does not have the right to register in the balance sheet the goods purchased in instalments. From an accounting and fiscal point of view these goods constitute a financial lease, but the opinions between practitioners are divided, so we aim to bring clarity on the accounting operations of purchasing these goods, according to current economic legislation in the Republic of Moldova.*

Keywords: accounting process, agreements, payment in instalments, agricultural enterprise, transaction, legal point.

JEL classification: M 41

Introducere

În cadrul entităților agricole, fluxul imobilizărilor corporale este considerabil, datorită mai multor factori, precum, amortizarea rapidă, ca urmare a fluctuațiilor permanente a condițiilor climaterice și progresul tehnologic, prin implementarea noilor tehnologii pentru creșterea productivității. Aceștia și alți factori condiționează proprietarii fermelor agricole să înnoiască în permanență parcul de mașini agricole.

Ciclul de producere în agricultură este unul foarte complex care necesită o perioadă mai lungă de timp, uneori chiar și mai multe perioade de gestiune. Datorită acestui fapt sunt implicate foarte multe resurse, inclusiv financiare, însă beneficiile economice se înregistrează mult mai târziu. Astfel, de cele mai dese ori se creează un deficit de lichidități de numerar, pentru perioade îndelungate de timp. Din aceste considerente, cei mai mulți producători agricoli apelează la numeroase modalități de achiziționare a tehnicii și a echipamentului agricol, printre care destul de răspândită este și procurarea echipamentelor și utilajelor agricole în rate.

Metodele de cercetare utilizate

Pentru a atinge scopul urmărit în lucrarea respectivă autorul a utilizat drept metodă de cercetare documentarea normativă, bibliografică și webografică, analiza, comparația, inducția, deducția, etc. Astfel în cadrul documentării normative au fost analizate prevederile cadrului normativ contabil. Necesitatea abordării subiectului în cauză, rezultă din dificultățile apărute din activitatea practică care a creat divergențe în contabilizarea echipamentului agricol procurat în rate.

Conținutul de bază

Procesul tranzacțiilor de echipamente agricole nu este unul deosebit de alte contracte din punct de vedere juridic, însă, divergențe apar atunci când analizăm aspectul contabil și cel fiscal existând disonanțe anume prin prisma jurisprudenței.

După tipul și forma contractelor, identificăm unele tipuri specifice în cadrul acestui sector:

- contracte de leasing;
- contracte de vânzare-cumpărare în rate;
- contract de vânzare în rate.

Fiecare dintre modele de contracte menționate mai sus, au particularități și similarități, finalitatea și esența economică a acestora însă este aceeași, bunurile procurate participă în activitatea de bază sau cea auxiliară a entității aducând beneficii economice și, acestea reprezintă parte din patrimoniul întreprinderii beneficiare.

Particularitățile privind contabilizarea echipamentelor agricole procurate în rate se regăsesc în mai multe documente legislative ale RM, și anume:

- Codul civil nr.1107 din 06.06.2002;
- Codul Fiscal al RM nr.1163 din 24.04.1997;
- Legea Contabilității și raportării financiare nr.287 din 15.12.2017;
- Standardele Naționale de Contabilitate aprobate prin ordinul MF nr.118 din 06.08.2013;
- Alte ordine și regulamente întocmite de instituțiile de resort.

În continuare ne propunem să analizăm un exemplu concret privind procurarea tehnicii agricole în rate prin intermediul creditului tehnic din cadrul IS Institutul de Tehnică Agricolă Mecagro. Instituția de Stat respectivă face parte din industria prelucrătoare în domeniul mecanizării agriculturii din Republica Moldova. Obiectivele de bază ale institutului sunt:

- elaborarea documentelor de politici privind dezvoltarea mecanizării sectorului agroalimentar și utilizarea eficientă a mijloacelor tehnice;
- efectuează cercetări științifice și proiectări tehnologice;
- elaborează tehnologii și mijloace tehnice pentru sectorul agroalimentar, pentru producerea și utilizarea surselor regenerabile de energie;
- gestionarea mijloacelor financiare conform HG 355/2012, privind creditele tehnice alocate din bugetul de stat în perioada 2004-2009.

În situația analizată, ne referim anume la distribuirea de către IS ITA Mecagro a mijloacelor financiare din bugetul de stat sub formă de credite tehnice, conform Regulamentului privind modul de utilizare a mijloacelor financiare provenite din rambursarea creditelor tehnice alocate de la bugetul de stat în anii 2004-2009 aprobat prin HG 355/2012. În pct.13 al regulamentul menționat mai sus, se stipulează următorul enunț: ”Beneficiarul va semna cu Institutul un contract de vânzare-cumpărare”. În mod practic, acest contract este încheiat între trei părți poate fi elucidat conform modelului de mai jos.

Figura 1. Părțile contractului de vânzare-cumpărare în rate

Sursa. elaborat de autor

Executorul este ÎS ITA Mecagro, Beneficiarul fiind cumpărătorul sau fermierul agricol și, Vânzătorul este furnizorul de echipamente agricole. Conform procedurii stabilite în contract, transmiterea tehnicii agricole are loc în felul următor:

1. Vânzătorul, după semnarea contractului de vânzare-cumpărare, eliberează o factură fiscală cu transmiterea dreptului de proprietate asupra mărfurilor către ÎS ITA Mecagro;
2. Institutul, după perfectarea actelor de proprietate a echipamentului agricol procurat, de facto nu preia echipamentul fizic, însă îl transmite de la depozitul Vânzătorului către Beneficiar, printr-o factură fiscală cu mențiunea Non Livrare, cu indicarea pe poziții separate a valorii totale a bunului, gestiunea financiară (10%), asigurarea Casco, cheltuieli de înregistrare în registrul de stat al bunurilor mobile. De asemenea, se grevează dreptul de proprietate asupra bunului mobil, prin eliberarea a unui certificat tehnic provizoriu, pe perioada valabilității contractului.
3. Ulterior, Beneficiarul preia bunurile procurate în rate, cu obligația respectării tuturor clauzelor contractuale, cu achitarea în rate fixe anuale, pe o perioadă de 3 ani. După achitarea tuturor ratelor, conform contractului de vânzare-cumpărare, cumpărătorul are dreptul să treacă în proprietate bunurile, deoarece abia la achitarea integrală va primi factură fiscală, cu dreptul de a trece în proprietate echipamentul și totodată va primi certificatul tehnic nelimitat.

Acest tip de contract se clasifică conform art.1191 pct.1 din Codul Civil al RM - vânzarea cumpărarea cu rezerva proprietății cu următorul conținut: ”Atunci când, într-o vânzare-cumpărare cu plată în rate, obligația de plată este garantată cu rezerva dreptului de proprietate (rezerva proprietății), cumpărătorul dobândește dreptul de proprietate la data plății ultimei rate din preț”

Un alt aspect juridic referitor la contractul analizat se regăsește în art.994 din Codul Civil al RM, care stipulează care sunt contractele numite și nenumite, astfel doar contractele reglementate prin lege în mod special sunt numite, celelalte contracte sunt nenumite. Așadar, contractul de vânzare-cumpărare a tehnicii agricole achiziționate prin intermediul ÎS ITA Mecagro reprezintă este un contract numit, bazându-se pe prevederile HG 355 din 31.05.2012, unde în pct. 13 al Regulamentului privind modul de utilizare a mijloacelor financiare provenite din rambursarea creditelor tehnice alocate de la bugetul de stat în anii 2004-2009 aprobat prin Hotărâre se menționează expres denumirea de ”Contract de vânzare-cumpărare”.

Acste constatări juridice, fortifică tot mai mult faptul că nu avem dreptul de înregistrare asupra proprietății. Ca urmare, apare și neclaritatea înregistrării în contabilitatea cumpărătorului (entității

agricole) a activelor imobilizate, deoarece nu se respectă principiul separarea patrimoniului și datoriiilor, prin faptul că dacă am contabiliza bunurile în cadrul activelor imobilizate, patrimoniul totuși nu aparține entității.

Totodată analizând clauzele contractuale apar divergențe în legătură cu conținutul și natura contractului, de iure acesta clasificându-se conform art.1191 - vânzarea cumpărarea cu rezerva proprietății, însă de facto din punct de vedere contabil-fiscal reprezintă un contract de leasing financiar.

Soluția și raționamentul profesional asupra necesității efectuării înregistrărilor se deduc din pârghiile legale menționate în următoarele alte legislative:

- Legea Contabilității și raportării financiare care art. 6, lit (h) prevede că potrivit principiului prioritatea conținutului asupra formei, chiar dacă din punct de vedere juridic contractul prevede rezerva proprietății și produce neclarități din punct de vedere contabil și fiscal, esența economică a acestuia este clară, bunul urmează să fie utilizat în activitatea entității și să producă beneficii economice;
- SNC "Contracte de leasing" care stipulează că contractul de vânzare-cumpărare întrunește cel puțin 2 condiții menționate în art.8 al standardului și anume:
 - *la expirarea contractului de leasing dreptul de proprietate asupra activului transmis în leasing trece la locatar;*
 - *suma plăților minime de leasing constituie cel puțin 90% din valoarea justă a activului transmis în leasing;*
- Codul fiscal al RM, care în art.5 (pct.18) prevede că în cazul leasingului financiar locatarul este tratat ca proprietar al bunurilor primite în leasing;
- Codul civil al RM în art.1101 cu privire la interpretarea contractului stabilește că la interpretarea contractului se va ține cont primordial de natura lui.

Considerăm că, deși apar neclarități și divergențe privind aspectul juridic, înregistrările economice în contabilitatea entității se vor efectua conform justificărilor legale abordate anterior, fiind bazate pe raționamentul profesional și legislația contabilă actuală, respectiv această operațiune va fi tratată de contabilitatea întreprinderii ca leasing financiar.

În continuare, în baza unui exemplu vom analiza modul de contabilizare a unui bun procurat în rate, conform contractului de vânzare-cumpărare în rate.

Exemplu 1. *La data de 13 ianuarie 2020, entitatea "X" a încheiat un contract de vânzare cumpărare cu ÎS ITA Mecagro, pentru procurarea unui tocător de resturi vegetale, cu achitarea în rate pe parcursul a 3 ani. Valoarea totală facturată, constituie 89 960,00 lei și include:*

- *Tocător de resturi vegetale – 80 900,00 lei (fără TVA);*
- *10 % gestiunea financiară – 8 090,00 lei;*
- *Asigurarea Casco pe perioada contractului 0,266% - 646,00 lei;*
- *Înregistrarea de stat și scoaterea de la evidență – 324,00 lei.*

Conform condițiilor contractuale, anual se achită rata de 30% din valoarea facturată și 10 % în ultimul an. Prima rată 30% (avansul) s-a achitat la 17.01.2020 în sumă de 26988,00.

Durata de funcționare a bunului achiziționat este de 5 ani, cu calcularea amortizării prin metoda liniară.

Tabelul 1. Jurnalul operațiunilor economice la entitatea "X" de procurare a tocătorului de resturi vegetale cu plata în rate

Nr.	Conținutul operațiunilor	Suma, lei	Dt	Ct
1.	Reflectarea avansului acordat către IS ITA Mecagro în contul achitării valorii rambursabile a tocătorului	26 988,00	224	242
2.	Reflectarea valorii de achiziție a tocătorului primit în leasing financiar	80 900,00	121	421
3.	Reflectarea gestiunii financiare în mărime de 10% din valoarea de achiziție	8 090,00	121	421
4.	Reflectarea primei de asigurare Casco	646,00	261	421
5.	Înregistrarea de stat și scoaterea de la evidență	324,00	121	421
6.	Reflectarea costului de intrare a mijlocului fix primit în leasing financiar	89314,00	123	121
7.	Reflectarea cotei curente a datoriei ce urmează a fi achitate în primul an	26 988,00	421	521
8.	Trecerea în cont a avansului acordat	26 988,00	521	224
9.	Calcularea amortizării lunare a tocătorului primit în leasing financiar ($89\,314,00 \cdot 0,2 / 12$ luni)	1 488,57	821	124
10.	Decontarea la cheltuieli a cotei primei de asigurare Casco pentru primul an în mărimea ratei achitate ($646,00 \cdot 30\%$)	193,80	821	261

Concluzie

Considerăm că legiuitorul în procesul de elaborare a HG 355/2012, respectiv a Regulamentului privind debursarea mijloacelor financiare din bugetul de stat nu a avut intenția să reducă din beneficiile economice ale beneficiarului sau să inducă careva neclarități în tranzacțiile cu echipamentele agricole procurate cu plata în rate. Divergența s-a creat în procesul de documentare a operațiunilor economice de către executor, fapt care generează în continuare neclarități privind modul de contabilizare a acestor operațiuni. În acest context, propunem unele soluții care vor contribui la eliminarea neclarităților și simplificarea procesului de tranzacționare a bunurilor procurate în rate, și anume:

- revizuirea de către executorul ÎS ITA Mecagro a modelului de contract propus;

- revizuirea modului de documentare a operațiunilor legate de transmiterea bunurilor similar modului aplicat în cazul leasingului financiar;
- coordonarea de comun acord cu Ministerul Finanțelor, referitor la modalitatea de documentare și contabilizare a tranzacției la cumpărător.

Referințe bibliografice:

1. Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107 din 06.06.2002.
2. Codul fiscal al Republicii Moldova nr. 1163 din 24.04.1997.
3. Legea Contabilității și raportării financiare nr.287 din 15.12.2017;
4. Standardele Naționale de Contabilitate aprobate prin ordinul MF nr.118 din 06.08.2013.
5. Hotărârea de Guvern 355 din 31.05.2012 cu privire la transmiterea în gestionare a mijloacelor financiare alocate în anii 2004-2009 pentru crearea stațiilor tehnologice de mașini și a mijloacelor provenite din rambursarea creditelor tehnice.

PERFORMANȚA FINANCIARĂ: SEMNIFICAȚIE, EVALUARE ȘI RAPORTARE

FINANCIAL PERFORMANCE: SIGNIFICANCE, EVALUATION AND REPORTING

Vilena TIȘCENCO, drd.

e-mail: vilenatiscenco1996@gmail.com

Galina BĂDICU, dr. conf. univ.

e-mail: badicu.galina@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei, RM

***Abstract.** Recunoașterea și evaluarea elementelor bilanțiere mereu a fost un subiect discutat, ținând cont că anume de acest aspect depinde și rezultatul financiar reflectat în situațiile financiare. Fie că este vorba de evaluarea la cost de intrare, la valoare contabilă sau la valoare reevaluată, prezentarea elementelor constitutive, în speță, ale situației de profit și pierdere constituie un aspect esențial în cunoașterea și analiza situației performanței financiare. Având la dispoziție un considerabil izvor de surse bibliografice și acte normative naționale și internaționale, s-a purces la realizarea unei analize calitative privind semnificația, evaluarea și raportarea performanței financiare. Astfel, a fost atestat faptul că însăși prezentarea unor tranzacții comerciale poate fi realizată în moduri complet diferite, aceasta conducând la rezultate financiare variate. Evoluția standardelor de contabilitate a condiționat implementarea unor perspective noi ce vizează prezentarea rezultatului financiar al activității entităților economice, complementar modelului clasic, respectiv prin prisma rezultatului global. Acest fapt a generat o serie de dezbateri privind utilitatea și oportunitatea creșterii complexității cadrului de raportare a performanței entităților. Cercetarea științifică este motivată de importanța calității informațiilor financiar-contabile generate pentru utilizatorii interesați, în vederea aprecierii performanței financiare, implicit creșterea competitivității.*

Keywords: performanță financiară, standarde de contabilitate, situații financiare, rezultat financiar, rezultat global.

JEL Classification: M41

Introducere

Procesul de întocmire a situațiilor financiare tinde să se perfecționează în contextul globalizării. Aceasta condiționează prezentarea situațiilor financiare într-o formă din ce în ce mai practică și indicată întru monitorizarea poziției și performanței financiare. Principiile fundamentale ale politicilor contabile invocă că situațiile financiare trebuie să prezinte fidel poziția financiară, performanța financiară, fluxurile de trezorerie, astfel încât să fie complete, neutre și fără erori. Aceasta se încearcă a se realiza anume prin respectarea tuturor prevederilor internaționale de contabilitate. Ori, odată cu modificările operate în domeniul contabilității și raportării financiare, a apărut o caracteristică ce conferă libertate în aplicarea politicilor contabile și luarea deciziilor și în ceea ce privește prezentarea datelor aferente. Printre caracteristicile esențiale prin care se poate exprima performanța, enumerăm obiectivele așteptate, perioada raportată, rezultatele obținute din activitatea desfășurată, efortul și resursele puse în aplicare [5].

Mediul de afaceri se confruntă, în prezent, cu numeroase provocări, care pot avea un impact major asupra performanței entităților. Necesitatea măsurării și evaluării performanței în cadrul

entităților apare ca urmare a creșterii gradului de dificultate al soluționării problemelor, tot mai complexe, cu care se confruntă entitățile economice.

Astfel, una din problemele prioritare în prezentarea informațiilor în situațiile financiare fiabile este problema de conformitate a calculului rezultatului financiar. Cercetarea științifică este motivată prin necesitatea importantă a calității și fidelității informațiilor financiar-contabile puse la dispoziția utilizatorilor interni, astfel încât să se poată condiționa maximizarea profitului și, implicit, a creșterii competitivității prin luare unor decizii coerente (susținute și argumentate). Lipsa condiției date ar putea determina dezintegrarea patrimoniului și reducerea funcționării normale a entității prin prisma gestionării deficitare a unor rezultate financiare eronate sau incompatibil de analizat.

Metode de cercetare utilizate. Utilizarea metodelor de analiză și sinteză a literaturii de specialitate, a diverselor cercetări autohtone și străine au servit drept călăuză în elaborarea acestui articol, legislația în vigoare și prevederile standardelor internaționale de contabilitate și raportare financiară fundamentându-l cu idei ferm expuse și universal valabile, răsfrânse asupra entităților naționale și internaționale. Metodele de inducție, de deducție și de cercetare descriptivă aplicate au facilitat descrierea mai detaliată a caracteristicilor esențiale ale performanței financiare, în special, în contextul IFRS.

Conținut de bază

Odată cu consolidarea unor poziții din ce în ce mai rigide pe piață, entitatea urmărește o continuă dezvoltare prin atingerea unor noi culmi, din ce în ce mai înalte. Astfel, apare necondiționatul termen de „**performanță**”, cu origini latine, dar semnificație care vine din limba engleză, acesta presupunând „maniera în care o entitate își atinge obiectivele propuse” (Collin și Jollife, 2000). Potrivit Dicționarului Explicativ Online, performanța capătă înțelesuri precum „realizarea deosebită într-un domeniu de activitate oarecare” sau „cel mai bun rezultat dat de un sistem tehnic, de un aparat, de un motor etc. în ceea ce privește una din caracteristicile lui”. După Bădicu G. (2012), o noțiune mai amplă a performanței ar consta într-o „stare, de fapt, caracterizată prin stabilitate decizională, legislativă, monitorizare și coordonare cu prudență a tuturor fenomenelor economice” [2].

În literatura de specialitate, conceptul de performanță este caracterizat, având în vizor mai multe considerente, astfel încât putem surprinde următoarele arii ale acestuia:

1. *Performanța generală* cuprinde ansamblul reușitelor financiare și nefinanciare obținute pentru parteneri, alături de garanția obținerii beneficiilor pe un termen lung.
2. *Performanța socială* se axează implicit pe acțiunile de promovare a intereselor sociale de către entitate, precursori elementelor de ordin stric economic sau legislativ (Ștahovschi și Mircea-Dafinescu, 2013).
3. *Performanța organizațională* implică utilizarea indicatorilor economici precum: creșterea organizațională, cifra de afaceri sau cota de piață și a factorilor intangibili ca imaginea sau satisfacția angajaților, toți aceștia servind drept suport întru setarea și atingerea obiectivelor sociale (Ciubotariu, Socoliuc, Mihaila și Savchuk, 2019).
4. *Performanța financiară* vizează instrumentul de măsurare și prezentare a informațiilor contabile prin intermediul situațiilor financiare [5].

Situațiile financiare sunt cele care sistematizează în tabele speciale ansamblul de indicatori ce caracterizează activitatea economică, reflectând o imagine complexă și completă a entității pentru o perioadă de gestiune (de regulă, un an calendaristic), fiind întocmite conform cerințelor prevăzute de

standardele naționale și internaționale de raportare financiară, și anume SNC „Prezentarea situațiilor financiare” [12] și IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare” [11].

Setul complet al situațiilor financiare conform standardelor internaționale prezentate de către entități conține următoarele (vezi **Figura 1**):

1. Situația poziției financiare la finalul perioadei
2. Situația profitului sau pierderii și alte elemente ale rezultatului global pe perioadă (situația rezultatului global)
3. Situația modificărilor capitalurilor proprii aferentă perioadei
4. Situația fluxurilor de trezorerie aferentă perioadei
5. Note cuprinzând un rezumat al politicilor contabile semnificative și alte informații explicative
6. Informații comparative pentru perioada precedentă (p. 38 și 38A)
7. Situația poziției financiare la începutul perioadei precedente în care entitatea aplică retroactiv o politică contabilă sau realizează o retratare retroactivă a elementelor din situațiile sale financiare, sau atunci când reclasifică elementele din situațiile sale financiare (p. 40A-40D)

Figura 1. Conținutul setului complet de situații financiare

Sursa: elaborată de autori în baza [11]

În contextul aplicării IFRS, indicatorii financiar tradiționali reflectă performanța istorică a entităților, având o relevanță limitată în previzionarea evoluției viitoare a acestora. De exemplu, profitul net oferă informații privind capacitatea entității de a controla cheltuielile și de a obține venituri superioare cheltuielilor. Orientarea utilizatorului și concentrarea lui asupra utilității deciziei, bazată pe ideea că profitul este măsura sporirii averii proprietarului (profitul global), precum și măsura performanței unei afaceri și a managementului acesteia (profitul net), constituie o abordare contemporană a prevederilor IFRS.

În Republica Moldova, conform Legii contabilității și a raportării financiare, situațiile financiare complete includ: **1. bilanțul; 2. situația de profit și pierdere; 3. situația modificărilor capitalului propriu; 4. situația fluxurilor de numerar; 5. nota explicativă** [8].

Investigarea prevederilor contabile naționale a permis constatarea mecanismului formării rezultatelor financiare, prezentat în Situația de profit și pierdere. Astfel, constatăm că rezultatele financiare ale entității au o structură complexă, caracterizând două tipuri de activități: activitatea operațională și alte activități, inclusiv operațiuni cu active imobilizate, financiare și evenimente excepționale. Fiecare activitate presupune cheltuieli și venituri specifice și pentru fiecare se evidențiază rezultatul activității, ca diferența dintre veniturile și cheltuielile aferente. Prin însumarea

rezultatelor pe tipuri de activități, se determină rezultatul contabil până la impozitare. Diminuând cu cheltuielile privind impozitul pe venit, se calculează rezultatul net al perioadei de gestiune.

Prezentarea fidelă a informațiilor de ordin contabil sub aspectul raportărilor standardizate internațional ar implica și o prezentare clară, concisă a informațiilor, respectiv inteligibilă. Totodată, există informații care nu pot fi „consumate” în starea lor brută, acestea prezentând și o anumită complexitate greu de asimilat, pentru situația dată fiind indicată transformarea în ceva mai ușor de perceput. Excluderea lor, însă, ar condiționa niște rapoarte incomplete, prin urmare, potențial înșelătoare.

Măsurarea performanțelor a reprezentat și reprezintă încă un motiv pentru studierea performanței, care trezește interesul multor cercetători, investigațiile dovedindu-se numeroase în acest domeniu. În opinia noastră, cea mai completă accepție a conceptului de performanță este oferită de IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare”, și anume, de performanță globală. Explicația existenței diverselor accepții referitoare la performanță este următoarea: utilizatorii informațiilor definesc conceptul de performanță, în mod diferit, în funcție de propriile lor interese. Astfel, managerii sunt interesați de performanța globală a entității, investitorii actuali și potențiali sesizează performanța prin prisma rentabilității investițiilor lor, creditorii manifestă interes pentru solvabilitatea entității, clienții sunt preocupați, în principal, de stabilitatea companiei, iar salariații sunt interesați de stabilitatea și rentabilitatea entității.

Măsurarea performanței este un proces ce se subordonează *managementului performanței* (cel din urmă îmbrățișând procese precum planificarea, îmbunătățirea și revizuirea) și funcționează după următorul model [15] (vezi **Figura 2**):

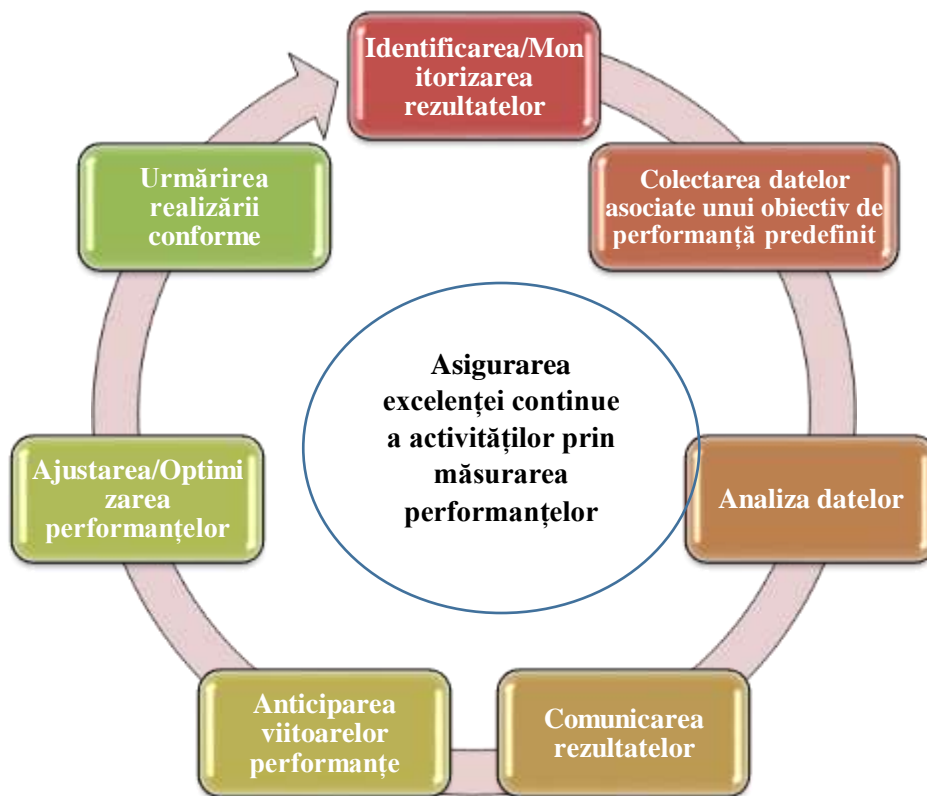

Figura 2. Modelul măsurării performanțelor

Sursa: elaborată de autori în baza [6]

Măsurarea performanței entităților economice nu este deloc ușoară, cel puțin două motive putând fi invocate în acest sens. În opinia noastră, performanța este influențată, în primul rând, de factori externi extrem de importanți, cum sunt consumatorii de bunuri și servicii și partenerii de afaceri, pe care entitatea nu-i poate controla. În al doilea rând, performanța exercită un rol de mediere între factorii externi și diferitele procese interne organizaționale. O entitate va fi mult mai expusă riscurilor, dacă nu identifică și monitorizează adecvat indicatorii care îi reflectă performanța, precum: atragerea de noi consumatori și veniturile generate de ei, creșterea venitului, inclusiv din produse și servicii noi, cota de piață, loialitatea și satisfacția consumatorilor etc.

Evaluarea performanței financiare a entității este reprezentată direct prin *venituri, cheltuieli*. Această abordare a rezultatului recurge la două elemente specifice contabilității de angajamente și presupune măsurarea rezultatului pe baza relației: venituri-cheltuieli. Acest mod de determinare a rezultatului este propriu tuturor contabilităților în care operează principiul dublei înregistrări. Pornind de la faptul că entitatea a câștigat ceva ca rezultat al influenței factorilor ce nu depind de ea, nu putem deduce că s-a lucrat mai efektiv. Pentru a obține profit, în toate cazurile, veniturile trebuie să fie mai mari decât cheltuielile.

În viziunea economiștilor americani, Paton și Littleton, determinarea rezultatului constă în calcularea valorii reziduale, unui sold, ca diferență între venituri și cheltuieli (eforturi)”. Diferența reflectă eficacitate managerială și se dovedește semnificativă pentru aporturi de capital, care își asumă riscul [4]. În opinia noastră, remunerarea pentru riscul asumat nu poate constitui decât consecințele acestuia, exprimate prin eficiența sau ineficiența cu care s-a desfășurat activitatea economică a entității.

În aceeași ordine de idei, economistul francez Dubois evaluează performanța economico-financiară prin folosirea a cinci **amplificări** [7].:

- 1- *creșterea*: % în valoarea adăugată realizată într-o perioadă;
- 2- *rentabilitatea*: excedentul brut din exploatare / cifra de afaceri;
- 3- *productivitatea*: valoarea adăugată / activele imobilizate la valoarea brută;
- 4- *îndatorarea*: datoriile financiare / capacitatea de autofinanțare;
- 5- *solvabilitatea*: datoriile financiare / valoarea netă contabilă a activelor imobilizate

Existența unei liste impunătoare a acelor normative aplicate în domeniul evidenței contabile determină un grad de precizie și de completitudine a situațiilor financiare, servind, totodată, drept călăuză în monitorizarea tuturor factorilor determinanți și în implementarea unor decizii care ar garanta succesul economic al performanței financiare a oricărei entități ce-și desfășoară activitatea atât pe teritoriul țării, cât și în afara acesteia.

După cum am și menționat anterior, Situația de profit și pierdere rămâne a fi principala sursă de stabilire a nivelului de performanță financiară atins de entitate într-o perioadă. Acesta ne permite să determinăm indicatorii de profitabilitate ai fiecărei din cele două activități – *operațională*, precum și rezultatele generate din alte activități. Pe lângă acestea, mai poate fi determinat și **rezultatul brut** ca diferență dintre veniturile obținute de entități din livrări de bunuri, prestări de servicii și costul vânzărilor, dar și **marja brută din vânzări** printr-o formulă de structură a profitului brut raportat la venituri din vânzări.

Totodată, în conjunctura implementării IFRS-urilor și în viziunea Consiliului pentru Standarde Internaționale de Contabilitate, performanța entităților nu pare a fi reflectată complet în Contul de profit și pierdere. Drept consecință, se impune întocmirea fie a „Situației câștigurilor și pierderilor”,

care să prezinte performanța în format global, fie a „Situației variației capitalului propriu”, și anume – modificările sub forma tranzacțiilor survenite la nivelul capitalului propriu (Jianu, 2007; Tabără, Horomnea și Dicu, 2008) [7]. Și aici se conturează un moment oportun de a introduce un nou parametru de prezentare a performanței financiare „all inclusive” sau a unui „venit excedentar curat”, respectiv, rezultatul global (Janin et. al., 2012; Le Manh, 2009), care a luat naștere în spațiul anglo-saxon, economiile căruia aveau ca figură centrală investitorul și odată cu el, și situațiile financiare corecte și complete.

Acesta a fost studiat și analizat în amploarea sa prin prisma mai multor aspecte:

1. Originile profitului, după Dumitrana et. al. (2010) entitățile economice obținându-l din 2 (două) surse:

- ✓ Transformând factorii de producție în bunuri, a căror valoare de vânzare depășește costul resurselor întrebuintate, și
- ✓ Majorând prețul factorilor de producție deținuți de entitatea economică. Anume datorită acestui fapt se cere a fi delimitată performanța care reiese din activitatea operațională de performanța care este generată de simpla trecere a timpului.

În aceeași ordine de idei, Institutul Analiztilor Financiar Autorizați (Chartered Financial Analysts Institute), în anul 2007, susținea că toate evenimentele și tranzacțiile care influențează valoarea activului net al unei companii și, implicit, variația valorii capitalului trebuie să se regăsească în situațiile financiare raportate. Cadrul conceptual al IASB (Consiliul pentru Standarde Internaționale de Contabilitate) – FASB (Consiliul de Standarde de Contabilitate Financiară) se axează pe implementarea standardelor bazate pe recunoaștere activelor și pasivelor la „valoarea lor justă”, constituind un instrument relevant de previziune a viitoarelor fluxuri de numerar, în acest sens, crescând și capacitatea de analizare și comparare a informațiilor contabile ce țin preponderent de variațiile de capital și de fluxurile de numerar viitoare, extinzându-se, astfel, conceptul de rezultat financiar.

2. Caracteristicile calitative ale informației financiar-contabile, și anume relevanța și credibilitatea datelor prezentate sub forma situațiilor financiare. *Relevanța* se localizează la hotarul informațiilor contabile cu reacția pieței financiare, astfel descriind capacitatea cifrelor contabile de a colecta informații care să influențeze prețul acțiunii, respectiv, valoarea societății economice (Francis și Schipper, 1999; Barth et. al., 2001; Azzali et. al., 2011). Dacă relevanța vizează natura predictivă și, precum susținea El-Sayed Ebaid în 2012, constituie doar un produs al efortului de explicare a domeniului, nefiind tocmai în vizorul reglementărilor contabile internaționale, atunci *credibilitatea* ar putea fi evaluată numai prin nivelul de corespundere al situațiilor financiare cu normele contabile.

În contextul dat, prezintă un interes esențial auditul financiar care, după Toma (2009), oferă o garanție suplimentară utilizatorilor externi, certificând veridicitatea informațiilor contabile prezentate. Chersan (2012) completează mai apoi cu ideea necesității prezentării datelor de încredere terților, fără posibile erori sau favorizări generate de opinii prea optimiste ale managerilor, contabililor sau altor persoane cu funcție de răspundere din cadrul entității.

3. Dependentele statistice analizate prin prisma modelelor econometrice consacrate dezvoltate de Easton și Harris (1991) și Ohlson (1995) care au subliniat o dată în plus relevanța valorii datelor contabile și intensitatea relației de dependență dintre indicatorii ce compun și descriu performanța financiară. Alali și Foote (2012), Filip și Raffournier (2010), Karampinis și Hevas (2009),

Barth et. al. (2008) studiază acest aspect, având în model randamentul pe piață al acțiunilor ca indicator relativ de măsurare, iar ca indicator absolut – prețul acțiunii sau capitalizarea bursieră. Rezultatul operațional, cel net sau cel global cel mai des servesc drept factori de influență ai modelului. Nu sunt neglijate nici variabilele, precum: tipologia sistemului contabil, adoptarea normelor IFRS, structura acționariatului, dimensiunea companiei și alte variabile de acest gen care vin să completeze conceptul de dependență statistică prezentă și în cazul performanței financiare [9].

Conform doctrinei britanice, **rezultatul global** reprezintă doar o *diferență dintre câștiguri și pierderi*, pe când raportându-ne la cadrul general american, găsim rezultatul global ca expresie a 4 (patru) elemente:

$$\text{Rezultatul global} = \text{Venituri} - \text{Cheltuieli} + \text{Câștiguri} - \text{Pierderi}.$$

Recomandarea calculării rezultatului global a pornit de la prezentarea performanței în cadrul general IASB, prin intermediul cheltuielilor și veniturilor, care includ câștiguri din alte surse și pierderi, care pot apărea sau nu pe parcursul desfășurării activităților curente ale entității [ias]. Deși aceste elemente corespund definiției veniturilor și cheltuielilor, IFRS cer, în mod specific, ca ele să afecteze capitalul propriu. Elementele de câștig și de pierderi constituie un rezultat direct al introducerii evaluării la valoarea justă a anumitor active și datorii, aspect care a schimbat radical punctul de vedere atât al celor care întocmesc situațiile financiare, cât și al utilizatorilor acestora.

Spre deosebire de rezultatul financiar, rezultatul global explică modul de formare a performanței globale, deoarece include toți factorii de producție care au concurat la formarea acestuia. Menționăm că, la nivel național, performanța are doar o semnificație financiară, definită de rezultatul financiar.

Performanța entității se realizează „prin echilibrarea și interconținerea a patru forțe: eficiența proceselor de producție, satisfacerea acționarilor și clienților, capacitatea de creștere și dezvoltare a entității, gradul de inovare și utilizare a oportunităților” (model propus de Kaplan R. și Norton D.) [3, p 97].

Problematika generală a performanței este prezentată de Bouquin H. [14], menționând că adevărata performanță se obține prin îmbinarea economiei, ca o condiție esențială în asigurarea eficienței, iar eficacitatea depinde de gradul lor de realizare, reprezentând, de fapt, finalitatea performanței.

Eficiența reprezintă utilizarea resurselor disponibile care asigură o creștere a raportului efectului obținut către efortul depus de către entitate în perioada de gestiune față de perioada precedentă [3, 189].

Eficacitatea reprezintă realizarea capacităților și posibilităților de a satisface anumite cerințe personale sau de producție pentru diferite grupuri de clienți, acționari/investitori, creditorii, managerii, salariați, precum și de creștere a indicatorilor absoluți de evaluare a activității entității. [3, 190].

Susținem că performanța reprezintă o trăsătură specifică privind evaluarea activităților, serviciilor și rezultatelor obținute de entitate, în funcție de obiectivele sale și oferă informații (o gamă de indicatori) despre eficiența și eficacitatea cu care s-a desfășurat întreaga activitate [1, p. 100]. Pentru fiecare sarcină, trebuie să fie stabilit cel puțin un indicator.

Fiecare entitate este interesată de obținerea unui rezultat financiar corect și, în asemenea circumstanțe, ea este pusă în situația de a-și optimiza profitul. Determinarea rezultatelor financiare este importantă, deoarece ne permite să apreciem performanța financiară a entității, precum și luarea deciziilor manageriale adecvate. În acest context, formarea obiectivă a rezultatelor financiare în

telecomunicații depinde de alegerea principiilor, regulilor și cerințelor, care să corespundă specificului acestui sector, indicându-le în politicile contabile.

Principala *influență a politicilor contabile* asupra performanței financiare a unei entități economice, observată de-a lungul anilor, a fost atestată în ideea *creșterii sau reducerii rezultatului*, conform concepției în care aplicarea politicilor contabile permite unei entități economice să își dezvăluie poziția și performanța financiară (Okpala, 2016). Obligativitatea prezentării politicilor contabile aplicate drept note semnificative la situațiile financiare generează automat și respectarea caracteristicii de aplicare consecventă a acestora, astfel încât să ofere o imagine de ansamblu a entității în concordanță cu opinia conducerii, specificul activității și circumstanțele existente [10]. Toate acestea conduc la evitarea disproporționalității politicilor contabile și reducerea asimetriei informaționale, întrucât utilizatorii (atât interni, cât și externi) ar dispune de o imagine fidelă, corectă și completă a operațiunilor efectuate de entitatea respectivă într-o anumită perioadă, creșterile înregistrate fiind susținute de notele explicative aferente politicilor contabile care ar infirma aplicarea unor tratamente contabile avantajoase, ci dimpotrivă, ar sublinia obiectivitatea metodelor utilizate, cât și fidelitatea datelor prezentate.

Concluzii

Performanța rezidă în utilizarea resurselor disponibile obținând o creștere a raportului efectului către efortul depus, asigurând satisfacerea cerințelor diferitelor grupuri de persoane (clienți, salariați, acționari, manageri, creditorii, investitori etc.) la nivelul stabilit sau în creștere cu perioada precedentă.

În practică, există o adevărată polemică între diferiți autori, cu privire la definirea performanței și cei mai potriviți indicatori de măsurare a performanței entității. Explicația existenței diverselor accepții referitoare la performanță este următoarea: utilizatorii informațiilor definesc conceptul de performanță, în mod diferit, în funcție de propriile lor interese.

În acest sens, raportarea performanței acționari constă în selectarea indicatorilor relevanți pentru investitorii de pe piața de capital, iar raportarea pentru manageri va îngloba atât indicatorii financiari, cât și indicatorii calitativi, la fel de importanți. Investigațiile denotă că sistemul indicatorilor de performanță include mai multe categorii de indicatori: financiari, de activitate, de măsurare a costurilor, de rentabilitate, de productivitate, specifici într-un anumit domeniu.

Performanța în economie poate surveni în cazul în care entitatea obține și eficiență și eficacitate. În opinia noastră, pentru a analiza, la nivel general, performanța entității economice, este necesară evaluarea concomitentă a evoluției mai multor indicatori, precum: venitul din vânzări, creșterea numărului de clienți, creșterea cotei de piață, dinamica profitului activității de bază, rezultatul pe acțiune etc. Corectitudinea și relevanța deciziilor manageriale adecvate sunt condiționate de integritatea informațiilor referitoare și la mărimea rezultatelor financiare, fapt ce permite aprecierea performanței entității. În decursul timpului, performanța s-a măsurat fie prin mărimea entității, fie prin rentabilitatea și profitul obținut, fie prin trezorerie.

Or, măsurarea performanței, din perspectiva grupurilor de persoane interesate, constituie un instrument util și necesar utilizatorilor, destinat furnizării cât mai complete și de ansamblu a informației indispensabile evidențierii, evaluării și îmbunătățirii diferitelor aspecte ale proceselor și activităților unei entități.

Referințe bibliografice:

1. ALBU N., ALBU C. Instrumente de management al performanței. București: Editura Economică, 2003. Volumul II. 272 p.
2. BĂDICU G. Profitul – etalon de evaluare a performanței financiare. *Economica*. 2012, nr. 4 (82), pp. 114-120. ISSN: 1810-9136. Disponibil:
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Profitul_etalon%20de%20evaluare%20a%20performantei%20financiare.pdf
3. BUCUR V., BĂDICU G. Contabilitatea rezultatelor financiare și performanța entităților de telecomunicații. Chișinău: ASEM, 2015. 304 p.
4. BUNEA Ș. Monocromie și policromie în proiectarea politicilor contabile ale întreprinderilor. București: Editura Economică, 2006. 391 p.
5. COSMULESE Cristina Gabriela, HLACIUC Elena. Asserments on performance of economic entities. *European journal of accounting, finance & business*. 2019, vol. X, Issue XX/June. ISSN: 2344-102X. Disponibil: <http://www.accounting-management.ro/index.php?pag=showcontent&issue=20&year=2019>
6. Indicatori de performanță <https://www.indicatorideperformanta.ro/kpi-101/managementul-si-masurarea-performantei>
7. IMBRESCU Carmen Mihaela, HAȚEGAN Camelia-Daniela. Contabilitatea și performanța economico-financiară. *Studia Universitatis „Vasile Goldiș” Arad - Seria Științe Economice*. 21/2011, partea a II-a, pp. 38-45. ISSN: 1584-2339 (Print)/ISSN: 2285-3065 (Online). Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/308904468_Contabilitatea_si_Performanta_Economico-Financiara_Accounting_and_economic_and_financial_performance
8. Legea contabilității și raportării financiare nr. 287 din 15.12.2017. În: *Monitorul Oficial nr. 1-6 art. 22 din 05.01.2018*.
9. MIRONIUCA Marilena, CARP Mihai, CHERSAN. Ionela-Corina The relevance of financial reporting on the performance of quoted Romanian companies in the context of adopting the IFRS. *Procedia Economics and Finance*. 2015, vol. 20, pp. 404-413. ISSN/ISSN-L: 2212-5671. Disponibil: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212567115000908>
10. PHAM Cuong Duc, Trong Van PHI. Factors Influencing the Choices of Accounting Policies in Small and Medium Enterprises in Vietnam. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business*. 2020, vol. 7, no. 10, pp. 687-696. ISSN: 2288-4637 (Print)/ISSN: 2288-4645(Online). Disponibil: <https://www.koreascience.or.kr/article/JAKO202029062616634.page>
11. Standardele Internaționale de Raportare Financiară (IFRS), incluzând Standardele Internaționale de Contabilitate (IAS) și Interpretările lor la 1 ianuarie 2013.
12. SNC „Prezentarea situațiilor financiare” aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr.48 din 12.03.2019. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2019, nr. 101-107 art. 528, publicat 22.03.2019.
13. TABĂRĂ N., Roxana-Manuela DICU. Indicatori de performanță în contextul reglementărilor contabile internaționale. *EIRP Proceedings*. 2007, vol. 2, pp. 368-374. ISSN: 2067-9211

(Print)/ISSN: 2069-9344 (Online). Disponibil: <http://proceedings.univ-danubius.ro/index.php/eirp/article/viewFile/933/852>

14. TABĂRĂ N. Modernizarea contabilității și controlului de gestiune. Iași: Editura TipoMoldova, 2006, 408 p.
15. TIȘCENCO V., MIHAILA A., SOCOLIUC Mihaela Ionela. Importanța indicatorilor KPI în evaluarea performanței și luarea deciziilor. In-Extenso, Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia. 2020, nr. 7, p. 182-189.

BARIERE ÎN IMPLEMENTAREA CADRULUI DE RAPORTARE INTEGRATĂ - PERSPECTIVA REPUBLICII MOLDOVA

BARRIERS IN IMPLEMENTING THE INTEGRATED REPORTING FRAMEWORK - PERSPECTIVE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Autor: Ana-Carolina BĂRBIERU, drd.

carolinabarbiereu@gmail.com

Coordonator științific: Svetlana MIHAILA, dr., conf. univ.,

svetlana.mihaila@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

***Abstract:** Integrated reporting (IR) is a novelty in the field of corporate reporting, and in the Republic of Moldova, it is a completely unknown realm. The growing interest in integrated reporting motivates researchers in developing countries who are increasingly addressing this topic in the studies presented. We aimed to determine the barriers in the implementation of the IR framework, both at international and national level. One of the limitations of the study is the analysis of the existing literature, which is still in its infancy, but this offers the prospect for new studies, with the development of integrated reporting practices. And things can propose to serve as a basis for the analysis of barriers in the implementation of IR in the Republic of Moldova, providing perspectives for overcoming and removing them. The topicality of the topic consists in the need to provide concise information about integrated reporting, in relation to the possible barriers that may be encountered in the Republic of Moldova, integrated reporting being a concept that is increasingly addressed in the European space.*

Cuvinte-cheie: rapoarte integrată, bariere în implementarea IR, cadrul de raportare integrată, Consiliul Internațional de Raportare Integrată, gândire integrată.

Cod JEL. M40, M41

Introducere.

Deși raportarea integrată se referă de obicei la practicile de raportare externe, creșterea sa de aplicare în practică este determinată în principal de nevoile interne ale organizațiilor. Actualitatea temei constă în necesitatea de a furniza informații concise despre raportarea integrată, în raport cu barierele posibile care pot fi întâmpinate în Republica Moldova, raportarea integrată fiind un concept care se abordează din în ce mai des în spațiul european.

Una dintre principalele provăcări a raportării integrate este adaptarea proceselor interne unei companii în legătură cu activitățile de raportare menite să realizeze raportul integrat, dar și legătura cu luarea deciziilor interne. În acest sens, se evidențiază necesitatea unei explorări suplimentare a aspectelor interne ale raportării integrate și sublinierea problemelor de cercetare despre procesele interne care stau la baza raportării integrate [2].

La fel de importantă este și necesitatea cercetării impactului raportării integrate asupra gândirii managementului companiei și a companiei în general. Odată ce compania adoptă raportarea integrată, managementul întreprinderii ar putea să privească strategiile și oportunitățile pe termen lung dintr-o altă perspectivă [3].

Primul pas în cercetarea proceselor interne (figura 1) este identificarea și analiza posibilelor bariere în implementarea cadrului de raportare integrată, care pot furniza informații despre modul în care procesele interne pot fi ajustate.

Figura 1. Procese interne pe parcursul adoptării raportării integrate

Sursa: Elaborat de autor în baza [5]

Metodele de cercetare utilizate.

Scopul acestui studiu este determinarea barierelor în implimentarea cadrului de raportare integrată în Republica Moldova. Pentru a atinge scopul urmărit, drept suport metodologic al investigației a servit metoda universală de cercetare a materiei, fenomenelor, proceselor – metoda dialectică a cunoașterii cu componentele ei: analiza, sintetiza, inducția și deducția, precum și metodele inerente disciplinelor economice: observarea, compararea, selectarea, gruparea, abstractia științifică. Investigațiile au fost efectuate în baza prevederilor Cadrului Raportării Integrate realizat de Consiliul Internațional al Raportării Integrate (IIRC) și a Standardelor Inițiativei de Raportare Globală GRI), precum și surselor bibliografice de specialitate.

Analiza literaturii de specialitate.

Raportarea integrată continuă să fie o modalitate de raportare necunoscută pentru multe companii, chiar și în spațiul european. În Republica Moldova, mai mult ca atât, însăși conceptul de raportare integrată nu este cunoscut, iar pentru companiile raportoare, cu siguranță este o noutate. Având în vedere aceste aspecte, se resimte necesitatea de analiză a limitărilor care servesc drept bariere în implimentarea raportării integrate.

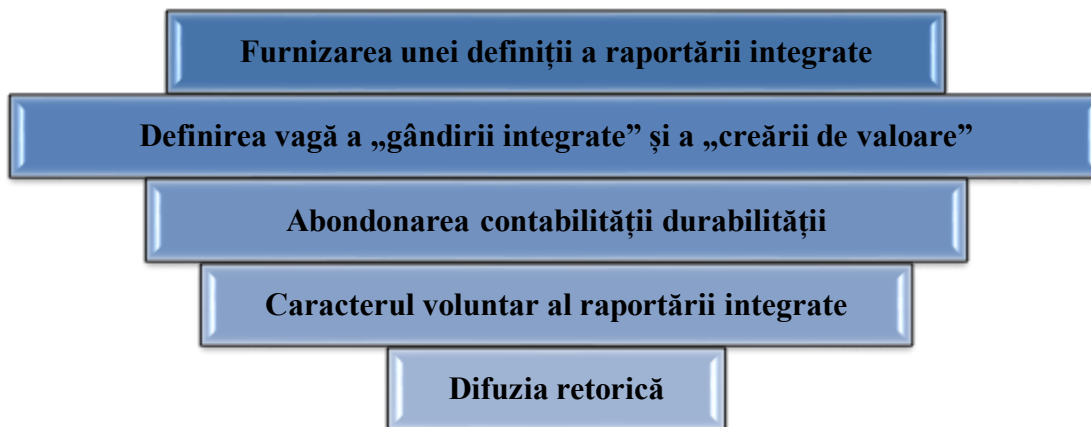

Figura 2. Bariere în implimentarea raportării integrate

Sursa: Elaborat de autor în baza [5]

Definiția raportării integrate se referă deopotrivă la trei modele distincte de „raportare integrată”, o barieră în calea adoptării raportării integrate fiind confuzia cu privire la ceea ce înseamnă acest concept. Raportarea integrată fiind un concept nou, necesită o definiție clară și concisă, universal acceptată, însă până acum aceasta nu a fost identificată.

O versiune a modelului de raportare integrată este regăsită în rapoartele King II și King III, realizate de către Institutul Directorilor din Africa de Sud (în continuare, IoDSA). Deși se exercită o presiune instituțională puternică asupra companiilor sud-africane să respecte toate recomandările King III, aceasta este în esență o politică privind guvernanta corporativă, nu un cadru de raportare specific.

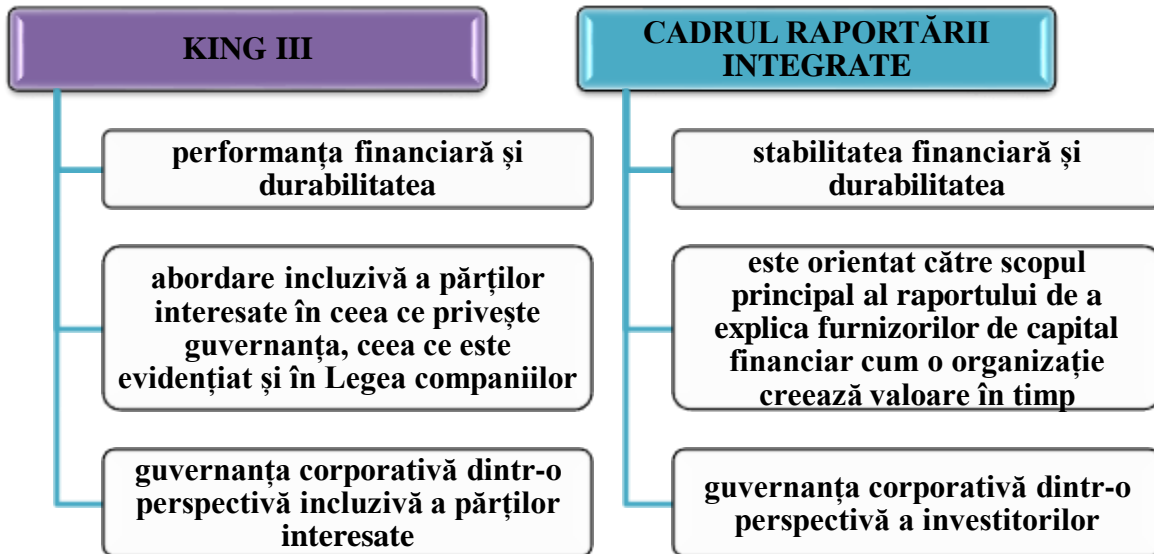

Figura 3. Aspecte comparative ale King III și a cadrului de raportare integrată

Sursa: Elaborat de autor în baza [9, 10, 11]

Un alt model al raportării integrate a fost propus de economiștii Eccles și Krzus în cartea „One Report”. Acest model de raportare integrată a fost dezvoltat înainte ca Comitetul Internațional de Raportare Integrată să fie format în anul 2009. În acest fel, se poate menționa că ideile lui Eccles și Krzus, cât și recomandările din King III, au servit drept baza pentru elaborarea proiectului Comitetului Internațional de Raportare Integrată [6].

Al treilea model al raportării integrate este versiunea prezentată de IIRC în anul 2013. Conform IIRC, cadrul de raportare integrată este acum o parte integrantă a noilor linii directe de guvernanta corporativă King IV [12]. Dar, ca și în cazul raportului King III și IV, utilizarea actualului cadru de raportare integrată nu este o cerință. Abordarea bazată pe rezultate determină faptul că companiile din Africa de Sud pot pregăti un raport integrat în orice formă pe care o aleg, atâta timp cât demonstrează conformitatea cu toate recomandările King IV, iar acest lucru nu solicită în mod explicit utilizarea cadrului de raportare integrată.

În ciuda principiului fundamental de a promova sustenabilitatea în contabilitate [15], lansarea cadrului de raportare integrată în 2013 a abandonat contabilitatea durabilității, iar aceasta a devenit ulterior o altă barieră în implementarea cadrului de raportare integrată [8]. Lipsa de implicare în contabilitatea durabilității a distanțat cercetătorii și raportorii preocupați de durabilitatea socială și de

mediu de cadrul raportării integrate. În acest sens, GRI și alte cadre de raportare continuă să fie lideri în raportarea corporativă [4]. Corporate Reporting Dialogue subliniază faptul că IIRC încearcă să identifice soluțiile pentru diminuarea diferenței dintre raportarea durabilității și contabilitatea ESG.

Încă o barieră în implimentarea cadrului de raportare integrată este lipsa unei definiții concrete a conceptelor de „gândire integrată” și „crearea de valoare”. În timp ce definițiile care necesită judecată profesională și permit interpretarea sunt adaptabile astfel încât organizațiile să le poată adapta pentru a se potrivi nevoilor lor, ele prezintă, de asemenea, o barieră în implementarea cadrului de raportare integrată, deoarece modul în care ar trebui aplicate nu este clar [5].

IIRC definește gândirea integrată ca: *„considerarea activă de către o organizație a relațiilor dintre diferitele sale unități operaționale și funcționale și capitalurile pe care organizația le folosește sau le afectează. Gândirea integrată duce la luarea deciziilor integrate și la acțiuni care iau în considerare crearea, conservarea sau erodarea valorii pe termen scurt, mediu și lung.”* [11].

IIRC până acum încă nu a formulat o definiție a raportării integrate care să ofere o explicație cuprinzătoare a acestui concept [7]. Una dintre problemele care pot apărea în cadrul companiilor este transpunerea în practică a conceptului de gândire integrată, deoarece sunt necesare modificări ale comportamentului, care este o formă de control al managementului cunoscută sub numele de control cultural [13]. Culturile organizaționale puternice nu sunt ușor de schimbat, mai ales dacă sunt asociate cu succesul trecut al unei organizații.

IIRC definește crearea de valoare ca: *„procesul care are ca rezultat creșteri, scăderi sau transformări ale capitalurilor cauzate de activitățile și rezultatele de afaceri ale organizației”* [11].

Reconcilierea a ceea ce constituie valoarea este o altă barieră în calea implementării cadrului de raportare integrată. Atunci când o companie are în vedere operaționalizarea definiției IIRC, aceasta este vagă și are puțin sens. Solicitarea tuturor organizațiilor raportoare să identifice în mod clar toate „creșterile, scăderile sau transformările capitalurilor cauzate de activitățile și rezultatele de afaceri ale organizației” necesită analiza complexă nu numai a creării de valoare, ci și a distrugerii valorii pe care companiile le cauzează. Acesta ar putea fi unul dintre motivele pentru care atât de puține companii se implică în raportarea celor șase capitale.

IIRC urmărește în primul rând: *„îmbunătățirea calității informațiilor disponibile furnizorilor de capital financiar pentru a permite o alocare mai eficientă și mai productivă a capitalului”* [11].

În urma adoptării cadrului de raportare integrate, se observă o reducere a erorilor de prognoză a analiștilor, iar pentru unele companii aceasta are ca rezultat o reducere a costului capitalului [14, 16]. În examinarea valorii pe care raportarea integrată o poate crea, economiștii Baboukardos și Rimmel constată că o abordare integrată de raportare îmbunătățește utilitatea raportării pentru investitori și este asociată cu beneficii economice pozitive - o lichiditate mai mare a acțiunilor, o valoare fermă mai mare și fluxuri de numerar operaționale viitoare mai mari [1]. Chiar dacă studiile pot argumenta în mod convingător că îmbunătățirile din mediul informațional apar din adoptarea raportării integrate, este probabil ca organizațiile să țină cont de alți factori în luarea deciziei de a adopta cadru de raportare integrată în mod voluntar.

Un alt impediment în calea implementării cadrului de raportare integrată este caracterul voluntar al raportării integrate. Cercetările efectuate rezumă că majoritatea companiilor nu folosesc cadrul de raportare integrată pentru a produce rapoartele lor corporative [4]. Un exemplu, poate fi experiența companiilor din Africa de Sud, care trebuie să se alinieze în mod obligatoriu principiilor

din King IV, însă nu sunt presate să se alinieze și la cadrul de raportare integrată. Însă, mereu există a două față a monedei, iar reglementarea poate avea dezavantaje, precum abordarea bazată pe conformitate, adică companiile vor avea tendința să fie preocupate de forma raportului, mai mult decât de conținutul acestuia [3].

Rezultate.

Pentru Republica Moldova cadrul de raportare integrată este un tărâm necunoscut, atât din perspectiva practicii, cât și a bazelor teoretice. Posibilele provocări care ar putea fi întâmpinate în procesul de implementare a rapoartelor integrate în Republica Moldova sunt:

1. *Integrarea raportului financiar și de sustenabilitate al companiei:* Rapoartele financiare actuale promovează concentrarea asupra problemelor financiare și contabile, ceea ce va face ca, la pregătirea rapoartelor integrate, să nu fie clar ce și cum trebuie prezentat. Raportul integrat reflectă atât informații financiare, cât și informații privind sustenabilitatea companiei, aspecte care pot să nu fie clare pentru toți participanții la pregătirea rapoartelor.

2. *Suficiența informațiilor:* companiile trebuie să aibă suficiente informații pentru a putea sintetiza modul în care fiecare companie afectează și a afectat economia comunității (fie pozitiv, fie negativ).

3. *Integrarea proceselor:* raportul trebuie să fie integrat și monitorizat cu alte procese pe tot parcursul anului, pentru a asigura calitatea și acuratețea informațiilor care urmează să fie integrate în raport.

4. *Cerere numai pentru anumite tipuri de companii:* Nu toate companiile vor avea necesarul de cunoștințe, resurse și buget pentru a produce astfel de rapoarte. Cu toate acestea, companiile mari, mici și mijlocii ar putea spori reputația afacerii lor prin prezentarea de informații care reflectă valorile lor umane și sociale și relația lor de durabilitate cu mediul.

5. *Software și specialiști IT:* dezvoltarea de instrumente care gestionează informațiile non-financiare și care generează suport pentru asigurarea informațiilor reflectate în rapoarte.

6. *Controale interne adecvate:* eficiența controalelor interne asupra informațiilor care nu sunt cuantificabile vor fi o adevărată provocare pentru comitetele de audit

7. *Desemnarea persoanei strategice care conduce procesul:* una dintre marile provocări în realizarea raportului integrat este ca oamenii cheie să internalizeze avantajele raportului

8. *Asigurarea informațiilor non-financiare:* provocarea asigurării informațiilor non-financiare de către auditori.

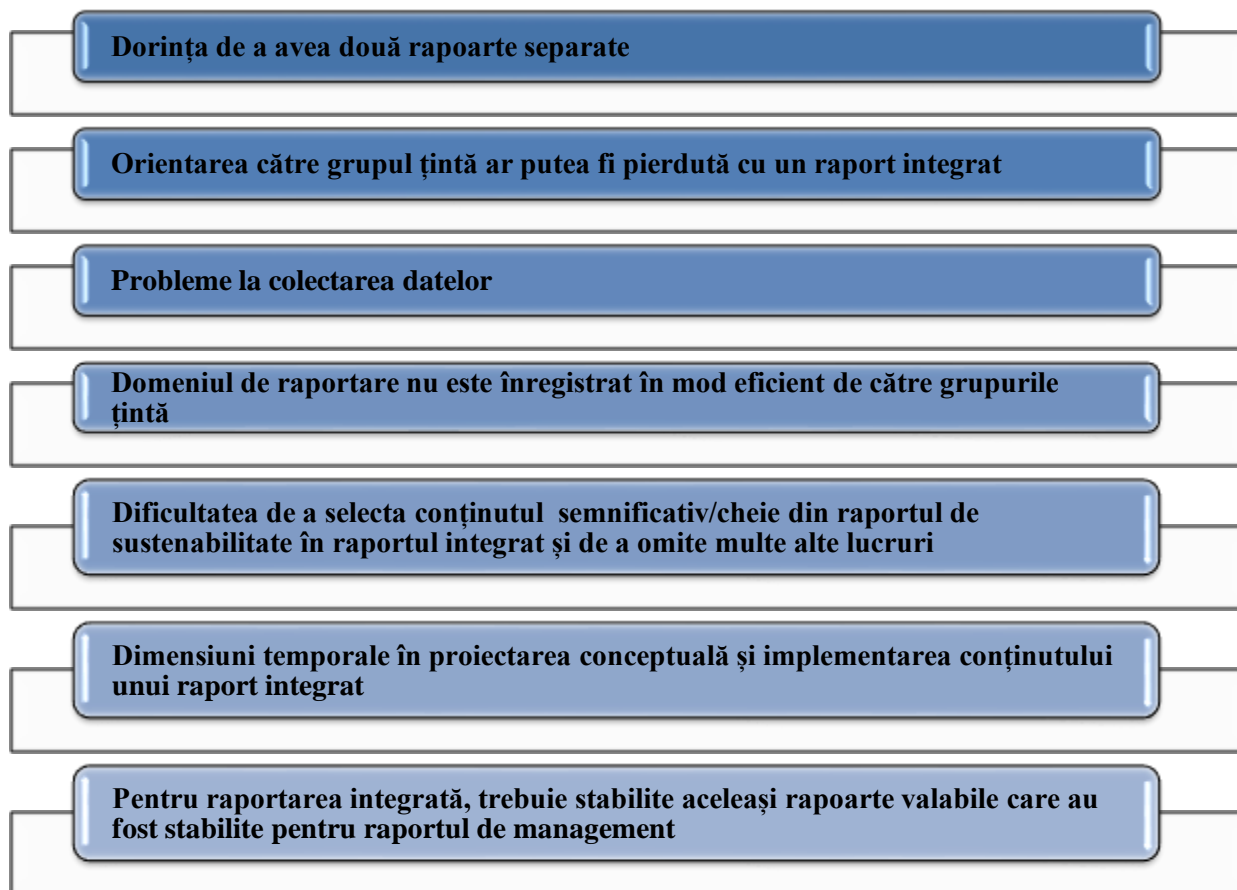

Figura 4. Posibile bariere în gândirea responsabililor de raportare în Republica Moldova

Sursa: elaborat de autor

Din păcate, în Republica Moldova nu există încă nicio cerință legală pentru companii de a utiliza cadrul de raportare integrată și, prin urmare, poate fi prevăzută doar o adoptare parțială pentru a se potrivi nevoilor întreprinderilor. Însă, interesul în creștere față de raportarea integrată în rândul cercetătorilor din Republica Moldova, poate să impulsioneze crearea unei baze teoretice și aplicative pentru companiile interesate de raportarea activității acestora ținând cont de responsabilitatea economică, socială și de mediu.

Concluzii.

Literatura de specialitate în domeniul raportării integrate s-a dezvoltat considerabil de când IIRC a publicat cadrul de raportare integrată [11]. Mai multe studii empirice examinează din ce în ce mai mult impactul general al raportării integrate, identificând avantajele și dezavantajele adoptării raportării integrate, dar în viziunea noastră beneficiile acestea predomină și le vom prezenta în figura 5.

Figura 5. Beneficiile raportării integrate

Sursa: Elaborat de autor în baza [11]

Provocarea IIRC este de a convinge utilizatorii rapoartelor că actualul cadru de raportare integrată este oportun pentru raportarea corporativă. Pentru a putea înlătura unele bariere în calea implementării cadrului de raportare integrată, IIRC ar trebui să revizuiască problemele cu care se confruntă companiile și să ajusteze conceptele și principiile la nevoile utilizatorilor de rapoarte.

În Republica Moldova este nevoie de dezvoltat cadrul teoretic și aplicativ al *raportării integrate* pentru a putea depăși bariera necunoscutului. *Un prim pas* în direcția descoperirii raportării integrate este făcut de către cercetători, care își propun elucidarea aspectelor legate de raportarea integrată și, mai ales, racordarea acestora la condițiile din RM. Identificând posibilele bariere în implimentarea raportării integrate în RM, va fi mai ușor de depășit aceste impedimente și, respectiv, va fi mai lesne de câștigat interesul companiilor pentru adoptarea cadrului de raportare integrată în raportarea activității întreprinderii.

Referinte bibliografice:

1. Baboukardos, Diogenis, Rimmel, Gunnar. Value relevance of accounting information under an integrated reporting approach: A research note. *Journal of Accounting and Public Policy*. 2016, vol. 35, nr. 4, pp. 437-452. ISSN 0278-4254.
2. De villiers, Charl, Rinaldi, Leonardo, Unerman, Jeffrey. Integrated Reporting: Insights, gaps and an agenda for future research. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. 2014, vol. 27, nr. 7, pp. 1042-1067. ISSN 0951-3574.
3. De villiers, Charl, Venter, Elmar, Hsiao, Pei-Chi Kelly. Integrated reporting: background, measurement issues, approaches and an agenda for future research. *Accounting and Finance, Accounting and Finance Association of Australia and New Zealand*. 2017, vol. 57, nr. 4, pp. 937-959. ISSN: 1467-629X.
4. Dumay, John. A critical reflection on the future of intellectual capital: from reporting to disclosure. *Journal of Intellectual Capital*. 2016, vol. 17, nr. 1, pp. 168-184. ISSN 1469-1930.
5. Dumay, John, Bernardi, Cristiana, Guthrie, James, LA TORRE, Matteo. Barriers to Implementing the International Integrated Reporting Framework: A Contemporary Academic Perspective. *Meditari Accountancy Research*. 2017, 25, pp. 461-480. ISSN 2049-372X.

6. Eccles, Robert, Krzus, Michael. *One Report: Integrated Reporting for a Sustainable Strategy*. Hoboken: Wiley & Sons, 2010. ISBN 978-0-470-58751-5.
7. Feng, Tianyuan, Cummings, Lorne, Tweedie, Dale. Exploring integrated thinking in integrated reporting – an exploratory study in Australia. *Journal of Intellectual Capital*. 2017, vol. 18, nr. 2, pp. 330-353. ISSN 1469-1930.
8. Flower, John. The International Integrated Reporting Council: A story of failure. *Critical Perspectives on Accounting*. 2015, vol. 27, nr. 1, pp. 1-17. ISSN 1045-2354.
9. Institute of directors in southern africa (IoDSA). *King Report on Corporate Governance for South Africa (III)*. Johannesburg: 2009. Institute of Directors in Southern Africa. Disponibil: https://cdn.ymaws.com/www.iodsa.co.za/resource/resmgr/king_iii/King_Report_on_Governance_fo.pdf.
10. Institute of directors in southern Africa (IoDSA). *King IV: Report on Corporate Governance for South Africa*. Johannesburg: 2016. Institute of Directors in Southern Africa. Disponibil: https://cdn.ymaws.com/www.iodsa.co.za/resource/collection/684B68A7-B768-465C-8214-E3A007F15A5A/IoDSA_King_IV_Report_-_WebVersion.pdf
11. International integrated reporting Council (IIRC). *The International Integrated Reporting Framework*. London: 2013. Disponibil: <https://integratedreporting.org/resource/international-ir-framework/>.
12. International integrated reporting council (IIRC). *IIRC of South Africa: Integrated Reporting is a key feature of King IV*. 2016. Disponibil: <http://integratedreporting.org/news/irc-of-south-africa-integrated-reporting-is-a-key-feature-of-king-iv/>.
13. Merchant, Kenneth, Van Der Stede, Wim. *Management control systems: Performance measurement, evaluation and incentives*. Harlow: Pearson, 2017. ISBN 978-1-292-11055-4.
14. Svetlana, M., Simona-Maria, T., Veronica, G., & Cristina, T. (2020, July). Integrated Reporting– An Influencing Factor on the Solvency and Liquidity of a Company and Its Role in the Managerial Decision-Making Process. In International Conference on Management Science and Engineering Management (pp. 783-794). Springer, Cham.
15. Socoliuc, M., Cosmulese, C. G., Ciubotariu, M. S., Mihaila, S., Arion, I. D., & Grosu, V. (2020). Sustainability reporting as a mixture of CSR and sustainable development. A model for micro-enterprises within the romanian forestry sector. *Sustainability*, 12(2), 603.
16. Zhou, Shan, Simnett, Roger, Green, Wendy. Does Integrated Reporting Matter to the Capital Market?. *Abacus*. 2017, vol. 53, nr. 1, pp. 94-132. ISSN 0001-3072.

FUNDAMENTAREA RAȚIONAMENTULUI PROFESIONAL CONTABIL ÎN APLICAREA PRAGULUI DE SEMNIFICAȚIE

BASIS OF ACCOUNTING PROFESSIONAL REASONING IN THE APPLICATION OF THE SIGNIFICANCE THRESHOLD

Autor: **Violeta CODREAN**

e-mail: codrean2013@mail.ru

Conducător științific: **Svetlana MIHAILA**

e-mail: svetlana.mihaila@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

***Abstract.** Significance threshold means the value, error or omission with power to influence the correctness and accuracy of financial statements, equally - the true picture of the financial result. In order to support the information presented, the article was based on the provisions of normative acts, the opinions of the authors of scientific papers but also the findings of researchers based on published articles. In other words, with the help of the targeted concept, the entity has the possibility to externalize the significant accounting elements by establishing it in absolute or relative size in its accounting policies. The article aims to present the interpretation of the significance threshold in accounting, with slight audit tangents, to present by practical examples the exact application of the significance threshold, in which cases and how it modifies the interpretation of amounts for accounting purposes. The significance threshold is a key factor in the interpretation of the financial statements, in this context, it contributes to the performance of audit procedures, the evaluation of the results obtained and the issuance of the final audit report.*

Keywords: prag de semnificație, semnificativ, element contabil, situații financiare, audit

JEL classification: M40, M41

Introducere.

Potențialul și calitatea sistemului informațional ce cuantifică, prelucrează și comunică informațiile financiare cu privire la o entitate depinde în măsură decisivă de capacitatea acesteia de a furniza informații clare și exacte utilizatorilor potențiali ai informației financiare.

În vederea cristalizării cumulului de informații furnizate, în practica contabilă, s-a impus aplicarea conceptului relevanței informației, mai exact, conceptul pragului de semnificație, care tinde să demonstreze că nu toate informațiile sunt relevante pentru entitate și utilizatori.

Informațiile au caracter relevant atunci când influențează deciziile beneficiarilor situațiilor financiare și totodată îi ajută în evaluarea evenimentelor anterioare, prezente sau viitoare, dar și în confirmarea sau corectarea evaluărilor precedente realizate de aceștia. Pe de altă parte, pentru ca situațiile financiare să conțină o reprezentare exactă a evenimentelor economice, descrierea trebuie să îndeplinească următoarele atribute: să fie completă, lipsită de erori și neutră.

Astfel, pragul de semnificație reprezintă o noțiune relativ nouă, iar în noile reglementări contabile, noțiunea de „semnificație” se asociază cu îmbinările: „informație semnificativă”, „informație nesemnificativă”, „eroare semnificativă”, „prag de semnificație” etc. Având în vedere novitatea termenilor, în exercitarea sarcinilor contabile apar incertitudini în ceea ce privește stabilirea

elementelor semnificative și a criteriilor pentru determinarea pragului de semnificație, de unde și rezidă *actualitatea temei*, din importanța pragului de semnificație la întocmirea situațiilor financiare și la determinarea semnificației erorilor.

Scopul temei cercetate este de a pune în lumină aspectele atât teoretice și practice privind determinarea și aplicarea pragului de semnificație atât în contabilitate, cât și în audit.

Metodele de cercetare utilizate.

În demersul examinării temei propuse, autorul a utilizat drept metodă de cercetare documentarea normativă, analiza literaturii de specialitate, a webografiei, utilizând metode precum comparația, inducția, deducția etc. Drept urmare, s-au analizat minuțios prevederile standardelor naționale și internaționale de contabilitate și audit, lucrările științifice atât naționale, cât și internaționale precum și analiza logică și critică a materialelor cu privire la aplicarea națională a pragului de semnificație dar și la nivel transfrontalier.

Revizuirea literaturii de specialitate.

Pragul de semnificație reprezintă un concept al noțiunii de relevanță, care reliefează efectele relevante ale tranzacțiilor economice și reprezentarea fidelă a acestora în situațiile financiare, altfel spus, pragul de semnificație exprimă nivelul de eroare sub care înțelegerea și interpretarea situațiilor financiare nu vor fi afectate semnificativ.

În actele normative naționale, pragul de semnificație este tratat în *SNC „Politici contabile, modificări ale estimărilor contabile, erori și evenimente ulterioare”* [1], de asemenea este abordat pe larg în auditul financiar, în componența Standardelor Internaționale de Audit valabile în Republica Moldova datorită semnării *Ordinului Ministerului Finanțelor nr. 64/2012 privind acceptarea și publicarea Standardelor de audit și Codului etic* [2]. În egală măsură, conceptul a fost și este dezbătut în lucrările mai multor autori autohtoni, de către: Nederița A. [3], Panuș V. [4], Iachimovschi A. [5], Mihaila S. [6.], Manoli M. [7], Zlatina N. [7] etc.

La nivel internațional, pragul de semnificație este tratat pe larg în *IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare”* [9], *Cadrul general pentru întocmirea și prezentarea situațiilor financiare”* [10] adoptat de Consiliul Internațional pentru Standarde de Contabilitate, din punct de vedere al auditului, *Codului etic al auditorului intern* și a *Cartei de audit intern* adoptate prin Hotărârea Guvernului nr.557/2019 [11]. În egală măsură, pragul de semnificație este abordat de autori din România, cum ar fi: Tiron A. [12], Grosu V. [6, 8], etc.

Noțiunea pragului de semnificație întâlnește mici abateri de la sursă la sursă, astfel, analizând actele normative, s-a observat că *SNC „Politici contabile, modificări ale estimărilor contabile, erori și evenimente ulterioare”* definește pragul de semnificație drept „criteriul privind necesitatea prezentării/corectării informațiilor în situațiile financiare și influența acestora asupra deciziilor economice ale utilizatorilor” [1], pe când în perspectiva *IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare”*, pragul de semnificație presupune „evaluarea măsurii în care o omisiune sau o prezentare eronată ar putea influența deciziile economice ale utilizatorilor, luând în mod obligatoriu, luarea în considerare a caracteristicilor acelor utilizatori” [9], iar *Cadrul general pentru întocmirea și prezentarea situațiilor financiare* menționează „informațiile sunt semnificative dacă omisiunea sau declararea lor eronată ar putea influența deciziile economice ale utilizatorilor; pragul de semnificație depinde de mărimea elementului sau a erorii, oferind o limită, decât însușire calitativă primară pe care informația trebuie să o aibă pentru a fi utilă” [10]. În acest context, se evidențiază că în opinia *Cadrului general*, pragul

oferă mai degrabă o limită, decât o însușire calitativă primară pe care informația trebuie să o aibă pentru a fi utilă.

Sensul „semnificației” prevăzut în noile reglementări se poate regăsi prin noțiunile de „considerabil”, „importanță relativă” etc. În acest context, prin importanță relativă se înțelege încuviințarea nerespectării exigențelor privind recunoașterea și evaluarea elementelor contabile, dar și prezentarea informațiilor aferente când consecințele respectării lor sunt ne semnificative.

Determinarea pragului de semnificație este un aspect cu referire la judecata profesională a contabilului, stabilirea și tehnica de aplicare a acestuia fiind deosebit de relevantă pentru entitate. Valorile pragului de semnificație, după caz, trebuie determinate și incluse în politicile contabile până la aprobarea acestora [4].

Noțiunea de „semnificație” stă la baza întocmirii situațiilor financiare, drept urmare, pragul de semnificație se stabilește în politicile contabile ale entității ca un criteriu unic aplicabil pentru toate elementele situațiilor financiare, sau drept câteva criterii pentru grupe separate de elemente.

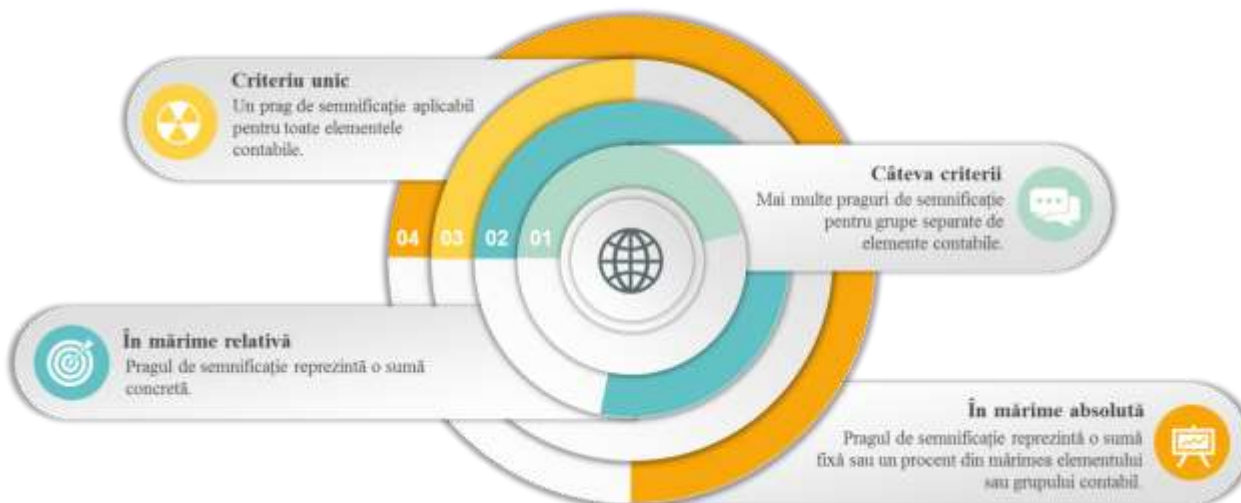

Figura 1. Modalitățile de determinare a pragului de semnificație

Sursa: elaborat de autor în baza [5]

În baza figurii 1, se reliefează că în mărime relativă, pragul de semnificație reprezintă o valoare exactă, drept urmare:

- a) pentru elementele bilanțului, pragul de semnificație poate să constituie 1–2% din valoarea totală a activelor la data raportării (întocmirii situațiilor financiare),
- b) pentru elementele situației de profit și pierdere – 3–5% din suma veniturilor din vânzări obținute în perioada de gestiune).

Indicatorul sau combinația de indicatori depinde de structura entității. De exemplu, o entitate prestatoare de servicii care nu are active prea multe nu ar trebui să ia în calculul pragului de semnificație un procent din total active ci mai degrabă un procent din cifra de afaceri sau profitul brut [14].

Fiecare entitate, în mod individual, apreciază de sine stătător semnificația erorilor luând în considerare natura, precum și mărimea acestora în comparație cu pragul de semnificație conform figurii 2:

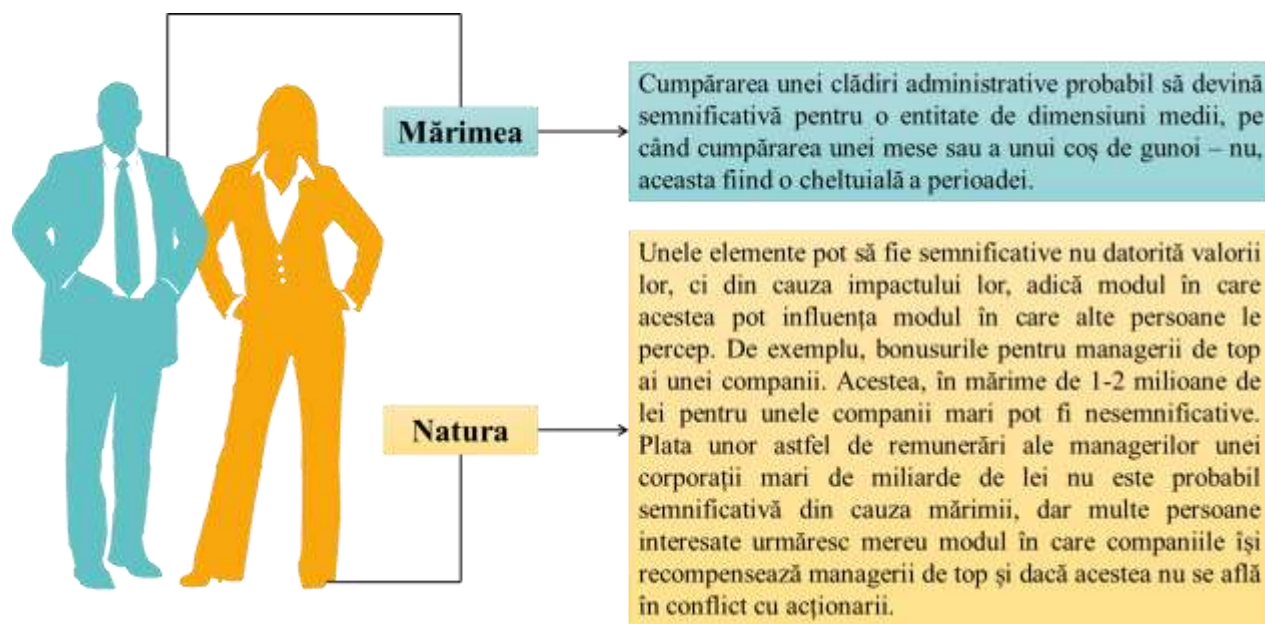

Figura 2. Mărimea sau natura – factori hotărâtori în determinarea semnificației

Sursa: Elaborat de autor în baza Jn baza literaturii studiate

Pragul de semnificație exprimă nivelul maxim admisibil de eroare acceptat pentru a putea decide dacă conturile sunt corecte sau nu, respectiv, acesta se aplică în următoarele cazuri:

- 1) *Influențarea la calcularea amortizării mijloacelor fixe, pragul de semnificație fiind aplicat de entitate în calculul valorii reziduale:*

Exemplul 1. În conformitate cu politicile contabile ale entității A, dacă valoarea reziduală este mai mică de 1,5% din costul de intrare, atunci valoarea reziduală se consideră egală cu zero la calcularea amortizării. Calculul amortizării – începând cu data transmiterii în utilizare. În luna septembrie 2020 entitatea A a achiziționat un utilaj, costul de intrare constituie 157 840 lei, durata de utilizare 7 ani. Entitatea a estimat valoarea reziduală de 2000 lei. Cât v-a constitui amortizarea lunară?

Rezolvare:

- a) *Reflectarea mărimii relative a valorii reziduale a utilajului procurat:*
 $2\ 000\ lei : 157\ 840\ lei * 100\% = 1,27\% \Rightarrow 1,27\% < 1,5\%$
- b) *Reflectarea calculului amortizării anuale a utilajului prin metoda liniară:*
 $157\ 840\ lei : 7\ ani = 22\ 548,57\ lei$
- c) *Reflectarea calculului amortizării lunare a utilajului prin metoda liniară:*
 $22\ 548,57\ lei : 12\ luni = 1\ 879,05\ lei$

Valoarea reziduală se consideră nulă iar amortizarea lunară este 1 879,05 lei.

- 2) *Cheltuieli suportate în perioada de gestiune, dar care se referă la perioade ulterioare:*

Exemplul 2. Entitatea a suportat costuri aferente cedării unui obiect de mijloc fix în sumă de 8 500 lei în luna decembrie 2020. Valoarea inițială constituie 1 000 000 lei iar amortizarea acumulată – 955 000 lei. Mijlocul fix a fost vândut în luna ianuarie 2021. Conform politicilor contabile ale entității, dacă costurile aferente ieșirii depășesc pragul de semnificație de 0,5% din valoarea inițială, atunci

costurile suportate se înregistrează ca cheltuieli anticipate și se decontează ulterior la costuri curente în perioada când a fost efectuată ieșirea efectivă. Să se contabilizeze operațiunile economice.

Rezolvare:

a) *Reflectarea calculului costurilor aferente ieșirii mijlocului fix:*

$$1\,000\,000 * 0,5\% = 5\,000\text{ lei} \Rightarrow 8\,500\text{ lei} > 5\,000\text{ lei}$$

b) *Reflectarea contabilizării operațiunilor economice în decembrie 2020:*

Debit contul 261 „Cheltuieli anticipate curente” – 8 500 lei

Credit contul 211 „Materiale” – ... lei

Credit contul 521 „Datorii comerciale curente” – ... lei

Credit contul „Datorii față de personal privind retribuirea muncii” – ... lei

Credit contul „Datorii privind asigurările sociale” – ... lei

c) *Reflectarea contabilizării operațiunilor economice în ianuarie 2021:*

Debit contul 721 „Cheltuieli cu active imobilizate” – 8 500 lei

Credit contul 261 „Cheltuieli anticipate curente” – 8 500 lei

Costurile aferente ieșirii depășesc pragul de semnificație (8 500 lei > 5 000 lei), respectiv, se înregistrează drept cheltuieli anticipate și se decontează ulterior la costuri curente în perioada când a fost efectuată ieșirea efectivă.

3) *Corectarea erorilor comise în perioade precedente:*

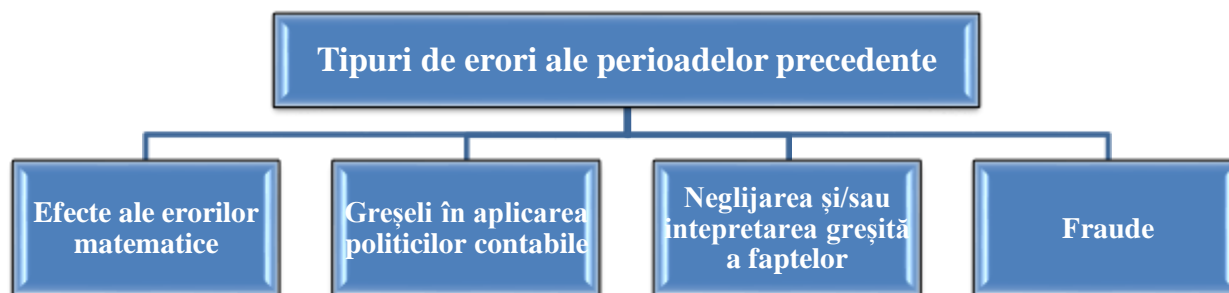

Figura 3. Tipuri de erori ale perioadelor precedente

Sursa: Elaborat de autor

Analizând erorile expuse în figura 3, se conchide că entitatea trebuie să-și corecteze retroactiv erorile semnificative ale perioadei anterioare în primul set de situații financiare aprobate.

4) *Reflectării evenimentelor ulterioare datei raportării, necesitând ajustarea valorilor recunoscute în situațiile financiare:*

Entitatea are misiunea de a ajusta valorile declarate în situațiile financiare pentru a reflecta evenimentele semnificative care au determinat ajustarea situațiilor financiare după perioada de raportare.

Exemplul 3. Entitatea B a asigurat la 01.10.2019 un utilaj cu o valoare contabilă de 578 560 lei utilizat în procesul de fabricație a produselor entității. Asigurarea este prevăzută pe o perioadă de 12 luni în sumă de 28 650 lei. Conform politicilor contabile, în cazul când costurile de asigurare se referă la perioadele viitoare și depășesc 1% din valoarea contabilă a utilajelor ele se recunosc ca cheltuieli anticipate, și se alocă costurilor curente în limita duratei asigurării.

Rezolvare:

a) *Reflectarea calculului costurilor de asigurare conform politicilor contabile:*

$$1\% * 578\,560 \text{ lei} = 5\,785,60 \text{ lei}$$

b) *Reflectarea calculului sumei lunare a asigurării prevăzute pe 12 luni:*

$$28\,650 : 12 \text{ luni} = 2\,387,50 \text{ lei}$$

c) *Reflectarea calculului cheltuielilor anticipate:*

$$2\,387,50 * 9 \text{ luni} = 21\,487,50 \text{ lei}$$

d) *Reflectarea costului poliței de asigurare procurate:*

Debit contul 261 „Cheltuieli anticipate curente” – 28 650 lei

Credit contul 542 „Datorii privind asigurarea bunurilor și a persoanelor” – 28 650 lei

e) *Reflectarea decontării sumei lunare a cheltuielilor anticipate:*

Debit contul 811 „Activități de bază” – 2 387,50 lei

Credit contul „Cheltuieli anticipate curente” – 2 387,50 lei

Entitatea contabilizează primele 9 luni ca cheltuieli anticipate deoarece depășesc pragul de semnificație, iar următoarele 3 luni le trece la cheltuieli.

5) *Delimitarea investiției imobiliare de proprietatea imobiliară deținută de posesor:*

Anumite proprietăți includ o parte care este deținută pentru a fi închiriată sau cu scopul creșterii valorii capitalului și o altă parte care este deținută pentru a fi utilizată la producerea sau furnizarea de bunuri sau servicii ori în scopuri administrative. Dacă aceste părți pot fi vândute separat, o entitate le contabilizează separat. Dacă părțile nu pot fi vândute separat, proprietatea imobiliară este o investiție imobiliară doar în cazul în care o parte nesemnificativă este deținută pentru a fi utilizată la producerea sau furnizarea de bunuri sau servicii ori în scopuri administrative.

Exemplul 4. O entitate deține o proprietate imobiliară cu o suprafață de 150 m² care nu poate fi vândută separat. O parte din aceasta (25 m²) este utilizată în scopuri administrative, cealaltă suprafață este transmisă în locațiune. Pragul de semnificație stabilit în politicile contabile pentru delimitarea investiției imobiliare de proprietatea imobiliară deținută de posesor este de 20%. Cum consideră în cazul dat entitatea proprietatea imobiliară: investiție imobiliară sau deținută de posesor ?

Rezolvare:

a) *Reflectarea calculului părții deținute de către entitate potrivit mărimii absolute stabilite în politicile contabile:*

$$20\% \text{ din } 150 \text{ m}^2 = 30 \text{ m}^2 \Rightarrow 25 \text{ m}^2 < 30 \text{ m}^2$$

Entitatea deține mai puțin de 20% din 100%, adică mai puțin de 30 m² din 150 m², mai exact 25 m², elementul contabil este pentru entitate o investiție imobiliară.

Pragul de semnificație poate fi considerat, prin urmare, un element cheie al calității deciziilor luate de către profesioniștii contabili în procesul de auditare al situațiilor financiare. Din punct de vedere al auditului financiar, auditorii nu pot garanta utilizatorilor situațiilor financiare că informațiile prezentate sunt corecte fără o examinare prealabilă a acestora, în egală măsură, aceștia nu pot examina fiecare tranzacție reflectată în situațiile financiare, fiind dispuși să accepte o valoare redusă de erori.

Datorită costurilor ridicate, auditorii folosesc, adesea, diferite procedee în examinarea probelor necesare, care să ateste fidelitatea imaginilor financiare [7], cum ar fi conceptul pragului de semnificație. Acest concept, „este aplicat de auditor atât în planificarea și desfășurarea auditului, cât și în evaluarea efectului denaturărilor identificate asupra auditului și a denaturărilor necorectate, dacă există, asupra situațiilor financiare și în formarea opiniei din raportul auditorului” [13].

În vedere fundamentării informației privind pragul de semnificație în audit, se operează cu o serie de acte normative precum:

- ISA 320 „Pragul de semnificație în planificarea și desfășurarea unui audit” [15];
- ISA 200 „Obiective generale ale auditorului independent și desfășurarea unui audit în conformitate cu SIA” [16];
- ISA 450 „Evaluarea denaturărilor identificate pe parcursul auditului” [17];
- Cadrul general pentru întocmirea și prezentarea situațiilor financiare [10] adoptat de Consiliul Internațional pentru Standarde de Contabilitate.

Auditorul ia în considerare pragul de semnificație atât la nivelul global al situațiilor financiare, cât și în relația cu soldurile conturilor individuale, categoriilor de tranzacții și prezentărilor de informații.

Există o relație inversă între pragul de semnificație și nivelul riscului de audit, și anume, cu cât este mai înalt nivelul pragului de semnificație, cu atât este mai scăzut riscul de audit și invers. De exemplu, dacă după planificarea procedurilor specifice de audit, auditorul determină că nivelul acceptabil al pragului de semnificație este scăzut, atunci riscul de audit este crescut.

Auditorul ia în considerare relația inversă dintre pragul de semnificație și riscul de audit atunci când determină natura, durata și întinderea procedurilor de audit.

Concluzii.

Aspirația studierii conceptului de „prag de semnificație” vine din latura mai puțin studiată și aplicată la nivel național și internațional, având în vedere multitudinea operațiunilor necesare instituirii, derulării și respectării prevederilor stipulate în politicile contabile.

Pragul de semnificație este instituit în numeroase moduri în politicile contabile la discreția entității, utilizarea sa fiind condiționată în exclusivitate în urma prevederii în acestuia în document. Menirea „semnificației” în demersul activității economice ordinare a unității econo-mice este de a indica valoarea erorii sub care interpretarea situațiilor financiare nu va fi afectată nuanțat, în acest context, unitatea delimitează ce este semnificativ și ceea ce nu prezintă interes.

În definitiv, pragul de semnificație prezintă interes utilizatorilor informației financiare atât în practica contabilă, cât și în practica auditării deoarece „un prag de semnificație prea ridicat poate duce la neincluderea în aria auditului a unor sume semnificative, după cum un prag de semnificație scăzut poate complica inutil munca de audit, prin includerea unor eșantioane nereprezentative” [7].

În concluzie, profesionistul contabil trebuie să ia în considerare mențiunile referitoare la pragul de semnificație în scopul stabilirii caracterului semnificativ pe care îl are o eroare constatată, iar auditorul trebuie să aibă în vedere relația de dependență existentă între pragul de semnificație și riscul de audit și, nu în ultimul rând, raționamentul său profesional [18].

Referințe bibliografice:

1. SNC „Politici contabile, modificări ale estimărilor contabile, erori și evenimente ulterioare”;
2. OMF nr. 64/2012 privind acceptarea și publicarea Standardelor de audit și Codului etic;
3. Nedeița A., Vitiuc A. Unele probleme privind aplicarea pragului de semnificație în contabilitate și audit. Politici economice de integrare europeană: conf. șt. int.(23-24 sept. 2005)., Chișinău, 2005, p. 477-479;

4. Panuș V., Aspecte aplicative în determinarea pragului de semnificație conform noilor reglementări contabile. În: Monitorul fiscal FISC.md. 2015, nr. 28;
5. Iachimovschi A., Erhan T., Conceptul de prag de semnificație aplicat în contabilitate și audit. ASEM, 2016;
6. Grosu, V., Mateș, D., Zlati, M. L., Mihaila, S., Socoliuc, M., Ciubotariu, M. S., & Tanasă, S. M. (2020). Econometric Model for Readjusting Significance Threshold Levels through Quick Audit Tests Used on Sustainable Companies. Sustainability, 12(19), 8136.
7. Manoli M., Zlatina, N., Pragul de semnificație: factor important în planificarea și desfășurarea unui audit. În: Analele ASEM. 2013, ediția a XI-a, nr.1, p.162-173;
8. Socoliuc, M., Cosmulese, C. G., Ciubotariu, M. S., Mihaila, S., Arion, I. D., & Grosu, V. (2020). Sustainability reporting as a mixture of CSR and sustainable development. A model for micro-enterprises within the romanian forestry sector. Sustainability, 12(2), 603.
9. IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare”;
10. Cadrul general pentru întocmirea și prezentarea situațiilor financiare;
11. Hotărârea Guvernului nr.557 din 19.11. 2019 cu privire la aprobarea Codului etic al auditorului intern și a Cartei de audit intern. În: Monitorul Oficial nr. 352-359 art. 863 din 29.11.2019;
12. Ardelean A., Tiron-Tudor A., Angajamentul pentru interesul public al auditorilor –imperativ al consolidării încrederii în profesie, https://www.researchgate.net/profile/Adriana-Tiron-Tudor/publication/329390460_Commitment_to_public_interest_in_audit-an_imperative_of_strengthening_trust_in_the_profession/links/5c064c1c299bf169ae307d2d/Commitment-to-public-interest-in-audit-an-imperative-of-strengthening-trust-in-the-profession.pdf
13. <https://www.contzilla.ro/ce-este-pragul-de-semnificatie/>
14. IAASB (2016), Manual de Reglementări Internaționale de Control al Calității, Audit, Revizuire, Alte Servicii de Asigurare și Servicii Conexe, ediția 2015, traducere, CAFR, București;
15. ISA 320 „Pragul de semnificație în planificarea și desfășurarea unui audit”;
16. ISA 200 „Obiective generale ale auditorului independent și desfășurarea unui audit în conformitate cu SIA”;
17. ISA 450 „Evaluarea denaturărilor identificate pe parcursul auditului”
18. <https://www.ceccarbusinessmagazine.ro/conceptul-de-prag-de-semnificatie-aplicat-in-contabilitate-si-audit-a5049/>.

ABORDAREA CHELTUIELILOR SUB ASPECT CONTABIL ȘI FISCAL

APPROACH TO EXPENSES IN TERMS OF ACCOUNTING AND TAXATION

Maia BAJAN, dr., conf. univ.

e-mail: bajan.maia@ase.md

Irina BRIGHIDIN,

e-mail: irinabrichidin12@gmail.com

Academia de Studii Economice a Moldovei

***Abstract.** Expenditures represent decreases in economic benefits recorded during the management period in the form of outflows or reductions in the value of assets or increases in debts that contribute to decreases in equity, other than those resulting from its distribution to owners. During the course of the separate economic activity, there is a difference between the approach of accounting and fiscal expenses. This research focuses on the study of expenditure from an accounting and fiscal point of view, by studying the national regulatory framework for expenditure accounting. Deductible or non-deductible expenses? This is a question that taxpayers ask themselves when it comes time to complete their annual income tax return. It is known that the understanding of the deductibility of expenses by taxpayers and tax authorities may differ, although, in most cases, both parties refer to one and the same rule of the Fiscal Code (art. 24(1)): "It is allowed to deduct ordinary and necessary expenses, paid or borne by the taxpayer during the fiscal period, exclusively within the entrepreneurial activity.". This provision contains a whole philosophy on understanding the deductibility of expenses for tax purposes. The divergences that appear in this context are generated by the fact that the agreement of the two parties regarding the "accounting character" and the "fiscal character" of some expenses for the entrepreneurial activity is different.*

Keywords: deductible and non-deductible expenses, recognition, national accounting standards, accounting principles, fiscal code.

JEL clasification: M41, E62

Introducere.

Dezvoltarea continuă și favorabilă a unei entități depinde de numeroși factori economici, iar unul dintre cei mai importanți se bazează pe informația financiar-contabilă, care este furnizată de contabilitate pentru diferiți utilizatori de informație.

Un rol important în luarea deciziilor o au cheltuielile suportate de entitate. Orice activitate dobândește valențe și trăsături distincte. Indiferent de domeniul de activitate, cheltuielile reprezintă un element important, care își lasă amprenta asupra diferitor factori de decizie. Evidența corectă a cheltuielilor joacă un rol major la nivel microeconomic, unde se reflectă faptul că acestea contribuie la rezolvarea celor mai variate probleme ce țin de evaluarea performanțelor entității, evaluarea competitivității și eficacității acesteia.

Metode de cercetare utilizate.

Pentru realizarea obiectivelor propuse au fost utilizate următoarele metode de cercetare precum: documentarea care s-a bazat pe studierea surselor bibliografice, analiza logică și sinteza materialului expus, analiza cheltuielilor deductibile și nedeductibile conform Codului Fiscal al Republicii Moldova.

Conținutul de bază.

Actualmente, contabilitatea și fiscalitatea au devenit domenii strâns legate și formează un tot întreg în procesul de desfășurare a activității tuturor entităților. Obiectivul contabilității constă în asigurarea cu informație veridică și obiectivă privind performanța și poziția financiară a entității. Pe când regulile fiscale apără interesele statului și stimulează unele activități. Totodată în Republica Moldova sistemul contabil la fel ca și cel fiscal sunt controlate și determinate de legislație.

Sistemul contabil are drept obiectiv întocmirea situațiilor financiare prin respectarea Legii contabilității și raportării financiare, Standardele Naționale de Contabilitate, Planul general de conturi contabile, iar sistemul fiscal este bazat pe respectarea cerințelor stipulate în Codul Fiscal și alte acte normative, precum Legea bugetului pentru fiecare an, diverse Regulamente și instrucțiuni stabilite de Serviciul Fiscal de Stat.

În literatura de specialitate, des se menționează că profesia contabilă este un actor esențial în funcționarea sistemului fiscal. Astfel, prin cunoștințele, profesionalismul și experiența pe care o dețin contabilii față de cerințele Codului fiscal, entitatea devine un contribuitor esențial la formarea bugetului de stat.

Cheltuielile suportate de entitate au un rol important în luarea deciziilor. Între contabilitate și fiscalitate apare o divergență și anume cea a înregistrării și recunoașterii cheltuielilor. În contabilitate conform SNC „Cheltuieli” acestea se recunosc dacă se respectă următoarele criterii:

- ✓ există o certitudine întemeiată privind diminuarea beneficiilor economice ale entității;
- ✓ mărimea cheltuielilor poate fi evaluată în mod credibil.

În contabilitate cheltuielile se recunosc în baza următoarelor principii contabile:

- **contabilitatea de angajamente**, care presupune recunoașterea cheltuielilor în perioada în care au fost suportate, indiferent de momentul plății sau compensării sub altă formă.
- **prudența**, care ține de recunoașterea cheltuielilor astfel încât mărimea acestora să nu fie subevaluată. În contabilitate se înregistrează toate cheltuielile, inclusiv pierderile aferente perioadei de gestiune, indiferent de faptul dacă există sau nu posibilitatea recuperării acestora.

Pe când în scopuri fiscale cheltuielile se clasifică în cheltuieli deductibile și nedeductibile. Această delimitare a cheltuielilor apare în momentul când contabilii țin să completeze Declarația cu privire la impozitul pe venit. Pentru practica fiscală situația în care contribuabilul trebuie să se justifice pentru unele cheltuieli, suportate în cadrul activității sale de antreprenariat, este o realitate obișnuită. În unele situații, viziunea antreprenorului privind organizarea afacerii proprii diferă de viziunea inspectorului fiscal.

Astfel conform art.24 al Codului Fiscal în cazul în care cheltuielile suportate de contribuabil cuprind cheltuielile aferente activității de întreprinzător și cheltuielile personale, deducerea se permite doar în cazul când cheltuielile aferente activității de întreprinzător le depășesc pe cele personale și numai pentru acea parte a cheltuielilor care se referă nemijlocit la desfășurarea activității de întreprinzător.

Exemplu: O entitate deține un activ al cărui cost de intrare constituie 60000 lei, iar suma amortizării acumulate la 31.12.202X este de 20000 lei. În conformitate cu politicile contabile ale entității, evaluarea ulterioară a activului se efectuează la valoarea contabilă, iar pierderile din

depreciere se contabilizează la un cont separat. La data raportării valoarea justă minus costurile de vânzare a activului este egală cu 30000 lei.

În baza datelor din exemplu, în contabilitate entitatea recunoaște la 31.12.202X pierderea din depreciere în sumă de 10000 lei [(60000 lei - 20000 lei) - 30000 lei] care se contabilizează ca majorare concomitentă a cheltuielilor curente și pierderilor din depreciere. Însă în scopuri fiscale, această sumă de 10000 lei nu se va prezenta drept cheltuieli deductibile.

În baza exemplului prezentat se completează Anexa 2D la Declarația VEN 12:

Extras la anexa 2D „Ajustarea veniturilor” la Declarația VEN 12

Indicatori	Codul rd.	Suma recunoscută		Diferența
		evidența contabilă	scopuri fiscale	
Cheltuielile din reevaluarea mijloacelor fixe și a altor active (art.24 alin.(18) din Codul fiscal)	03041	10000	0	(10000)

Ținând cont de situația actuală a pandemiei create de care suntem afectați la nivel global, apare o întrebarea ce ține de permiterea spre deducere în scopuri fiscale a cheltuielilor suportate de entitate pentru procurarea testelor COVID-19 cu scopul testării salariaților săi, precum și cheltuielilor legate de procurarea echipamentului de protecție: măști, viziere, dezinfectanți.

În conformitate cu prevederile art.24 din Codul fiscal, se permite deducerea cheltuielilor suportate de angajator pentru testarea salariaților în vederea depistării prezenței virusului SARS-CoV-2, precum și deducerea cheltuielilor suportate de entitate pentru procurarea echipamentului de protecție a angajaților împotriva Corona-virusului.

O altă divergență dintre contabilitate și fiscalitate apare în momentul de recunoaștere a cheltuielilor privind impozitele și amenzile. În conformitate cu art.30 din Codul Fiscal se limitează prin deducere unele cheltuieli și anume: nu se permite deducerea impozitului pe venit, instituit în prezentul titlu, a penalităților și a amenzilor aferente lui, precum și a amenzilor și penalităților aferente altor impozite, taxe și plăți obligatorii la buget, a amenzilor și penalităților aplicate pentru încălcarea actelor normative. Pe când în contabilitate se vor înregistra aceste amenzi și penalități și într-un final și se vor stinge aceste datorii.

Conform art. 24 din Codul Fiscal al R.M. nu se permite deducerea provizioanelor, cu excepția reducerilor pentru pierderi la active și la angajamente condiționale, pentru bănci, efectuate conform, și pentru pierderi la împrumuturi și dobânzile aferente (provizioane), pentru organizațiile de creditare nebanară.

Exemplu: În anul 202X o entitate a vândut mărfuri cu termen de garanție de 12 luni. Dacă la toate mărfurile vândute s-ar găsi defecte minore, costurile de reparație ar constitui 100000 lei, iar la depistarea defectelor majore costurile de reparație s-ar ridica la 500000 lei. Experiența anterioară și previziunile entității arată că în anul următor 75% din mărfurile vândute nu vor avea defecte, 20% vor avea defecte minore, iar 5% - defecte majore.

În contabilitatea entității în anul 202X entitatea va constitui un provizion pentru acoperirea costurilor de reparație pe perioada de garanție în sumă de 45000 lei $[(75\% \times 0) + (20\% \times 100000 \text{ lei}) + (5\% \times 500000 \text{ lei})]$ care va fi înregistrat ca majorare simultană a cheltuielilor și a datoriilor curente.

În baza exemplului prezentat se completează Anexa 2D la Declarația VEN 12:

Extras la anexa 2D „Ajustarea veniturilor” la Declarația VEN 12

Indicatori	Codul rd.	Suma recunoscută		Diferența
		evidența contabilă	scopuri fiscale	
Cheltuielile pentru formarea provizioanelor (art.31 alin.(4) din Codul fiscal)	03042	45000	0	(45000)

Concluzii.

Cadrul național legislativ privind abordarea cheltuielilor sub aspect contabil și fiscal vizează același aspect aferent noțiunii de cheltuieli, doar că tratarea este diferită în contabilitate și în scopuri fiscale. Performanța financiară a entității este direct influențată de relevanța și fiabilitatea informațiilor privind recunoașterea elementelor de cheltuieli. Există o dependență directă între măsura de corectitudine a înregistrării faptelor economice generatoare de cheltuieli în contabilitate și tratarea acestora din punct de vedere fiscal. Însă un fapt este sigur, ambele componente urmăresc tendința entității de continuitate a activității economice.

Referințe bibliografice

1. Codul fiscal. Disponibil:
<http://demo.weblex.md/item/view/iddbtype/1/id/LPLP199704241163/specialview/1/ref/sf#T2>
2. Legea contabilității și raportării financiare nr 287 din 15.12.2017. Disponibil:
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120938&lang=ro
3. Standardele Naționale de Contabilitate. Disponibil:
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=117850&lang=ro
4. Graur A., Bucur V. Contabilitatea impozitelor. Manual. Chișinău 2016.
5. Teiușan S.-C. recunoașterea cheltuielilor. Disponibil:
<http://www.oeconomica.uab.ro/upload/lucrari/820061/37.pdf>

PROVOCĂRILE GENERATE DE CRIZA COVID-19 ÎN CADRUL DOMENIULUI FINANCIAR-CONTABIL

THE CHALLENGES GENERATED BY THE COVID-19 CRISIS IN THE FINANCIAL-ACCOUNTING FIELD

Maia BAJAN, dr., conf.univ

e-mail: bajan.maia@ase.md

Ana MOISEI

e-mail: anamoisei1998@gmail.com

Academia de Studii Economice a Moldovei, Republica Moldova

***Abstract.** The article aim is to study the impact of the pandemic crisis in the financial institutions. For study, we used the methods of synthesis and analysis, formalization and specification. Financial institutions are playing an important role to minimize the effect as much possible. The unprecedented current situation caused by Covid-19, has disrupted most professions across the globe with accounting and auditing being no exception. The positive side to this significant challenge for auditors, it is that the audit profession was already on a journey to becoming more digital. This paper highlights some of the practical challenges auditors are now faced with, in light of Covid-19, and highlights some of the key considerations for auditors by referring to the relevant International Auditing Standards.*

Keywords: accounting, IFRS, crisis, financial reporting, audit, financial instruments, audit report, Big four audit firms.

JEL classification: M41, M13, M14

Introducere.

Situația actuală fără precedent cauzată de pandemia COVID-19 a perturbat majoritatea profesiilor din întreaga lume, nefiind o excepție atât contabilitatea cât și auditul. Măsurile obligatorii de blocare impuse de guverne pentru a controla răspândirea virusului, a impus ca urmare angajații să-și facă meseria de la distanță și în același timp să facă față cerințelor stipulate în fișa postului.

Astfel, profesioniștii contabili dedicați învățării pe tot parcursul vieții, pentru a rămâne relevanți într-un mediu caracterizat prin schimbare rapidă, trebuie să demonstreze că dețin tot mai multe abilități dincolo de competențele contabile. În același timp, din cauza crizei create de pandemie, auditorii nu mai pot vizita entitatea auditată, sediile și chiar propriile birouri, iar lucrările de audit trebuie finalizate de la distanță.

Din punct de vedere financiar instituțiile se confruntă cu diverse dificultăți în ceea ce privește: activitățile economice, potențiale în împrumut, plăți ipotecare și asigurare, limitările impuse de deplasare și deficiențe de personal. Instituțiile financiare trebuie să se adopte la aceste circumstanțe unice pentru a minimiza impactul focarului de pandemie asupra activităților sale.

Impactul economic resimțit este concretizat într-o încetinire economică generală care include, însă nu se limitează la, volatilitatea și eroziunea pieței financiare, deteriorarea creditelor, preocupările legate de lichiditate, continua creștere a intervenției guvernamentale, creșterea șomajului, scăderea generală a cheltuielilor discreționare ale consumatorilor, creșterea nivelurilor stocurilor, reducerea producției din cauza scăderii cererii, concedierilor, precum și a unor alte activități de restructurare.

Continuarea acestor circumstanțe ar putea duce la o încetinire economică și mai amplă care ar putea influența negativ asupra rezultatelor financiare ale unei entități.

Ca latură pozitivă a acestei provocări create de pandemie pentru profesia contabilă, este impunerea digitalizării tranzacțiilor care transformă rapid realitatea prin trecerea contabililor de la o abordare retrospectivă la una bazată pe previziune. Acceptarea noilor tehnologii permite înțelegerea puterii informațiilor într-o lume bazată pe date și valorificarea lor în mod eficient, iar investiția în dezvoltarea digitală a profesiei contabile a permis multor entități și practicieni să se adapteze noilor circumstanțe mai rapid decât altele industriei. În plus, se pare că pandemia de COVID-19 a forțat o schimbare importantă în dezvoltarea profesiei contabile, tehnologia jucând un rol central în acest demers.

Metodele de cercetare utilizate.

Cercetarea dată se bazează diverse metode de analiză ce țin de opiniile contabililor și auditorilor referitor la subiectul studiat. În lucrarea dată s-a utilizat cercetarea de tip calitativ și cantitativ, prin studierea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară și analiza opiniilor cercetătorilor din străinătate. Printre procedeele comune tuturor științelor în cadrul cercetării calitative s-au utilizat: observarea, analiza, sinteza etc.

Abordarea temei propuse spre cercetare se datorează stadiului actual de cunoaștere în domeniul dat, prin diverse comparații realizate, opinii proprii exprimate și concluzii formulate care evidențiază aspectele cercetării și relevanța informațiilor transmise.

Analiza literaturii de specialitate.

În lucrarea dată au fost analizate opiniile profesioniștilor contabili internaționali, precum: ACCA; BIG FOUR: KPMG, Deloitte, Ernst Young, PricewaterhouseCoopers; Organizația internațională a contabililor cu privire la practicile utilizate în domeniul financiar-contabil, modul de adaptare precum și unele metode de eficientizare a activității din domeniul financiar-contabil în perioada pandemiei COVID-19.

Adaptarea profesioniștilor contabili la condițiile crizei create de COVID-19.

În prezent, societățile și economiile de la nivel global încearcă să găsească o cale de a merge mai departe într-un an afectat de criză. Profesioniștii contabili sunt extrem de strategici, flexibili și găsesc diverse soluții doar ca să meargă mai departe.

Astfel, în *Olanda*, munca la distanță este un lucru obișnuit deja mai mult de un deceniu. Când COVID-19 a impus instituirea carantinei, profesioniștii contabili erau pregătiți. În alte regiuni transformările nu au fost la fel de simple. Între timp, în *China*, trecerea în regim online a fost rapidă. În *SUA* și în multe alte țări, noile sisteme au prins rădăcini peste noapte, dar ele au generat preocupări noi privind securitatea și disponibilitatea tehnologiei. Criza dată a influențat și contabilitatea de pe teritoriul *Republica Moldova*, mulți contabili au fost nevoiți să-și ia concedii din cont propriu, alții s-au concediat, s-au înregistrat micșorări de salarii, însă un factor pozitiv adus de această pandemie a ținut de dezvoltarea digitalizării contabilității.

Aflată în fața unui asemenea crize, entitatea poate să-și analizeze resursele interne și să ia în considerare cea mai bună soluție, în funcție de particularitățile situației în care se află. Astfel, ținând cont de experiența altor țări, pentru Republica Moldova se prezintă unele recomandări ce țin de ameliorarea consecințelor crizei COVID-19 aduse contabilității [6], precum:

- *Accelerarea digitalizării în cadrul domeniului contabil* prin adoptarea unor instrumente existente pe piață, poate fi o soluție pentru companiile care doresc rezolvarea nu doar a unei probleme legate de imposibilitatea angajaților de a-și desfășura activitatea, ci urmăresc și o fluidizare a proceselor existente.
- *Externalizarea proceselor* din cadrul departamentului financiar-contabil care asigură rapoartele necesare luării de decizii.
- *Externalizarea raportării operaționale* prin folosirea unor instrumente de business intelligence pot reprezenta soluții pe care companiile să le aibă în vedere atunci când analizează situația echipei din cadrul departamentului financiar-contabil.

Profioniștii contabili sunt și vor continua să fie parteneri strategici în orice context, fie că este vorba despre sectorul privat sau sectorul public. Pandemia a testat capacitatea contabililor în calitate de promotori ai afacerilor.

Având în vedere contextul economic actual și cerințele de raportare pe care societățile trebuie să le îndeplinească în perioada următoare, misiunea contabililor rămâne de a identifica și de a reflecta în situațiile financiare impactul pandemiei asupra activității acestora.

În demersul lor, societățile pot considera următoarele „zone” care pot conduce la ajustări ale activelor sau pasivelor [6]:

1. Indicatorii de depreciere a activelor imobilizate;
2. Ajustarea stocurilor;
3. Dreptul de utilizare a activelor;
4. Prezentarea datoriilor curente sau pe termen lung și calculul provizioanelor;
5. Provizioane pentru contracte oneroase;
6. Schimbarea momentului de recunoaștere a veniturilor precum și expunerea la penalități contractuale;
7. Evenimente ulterioare.

Influența crizei asupra domeniului de audit.

Criza COVID-19 la fel a fost afectat și domeniul auditului. Printre laturile afectate se regăsește ISA 500 „Probe de audit”, care cere auditorilor să proiecteze și să efectueze proceduri de audit pentru a permite să obțină suficiente probe de audit, din care să deducă concluzii rezonabile pe care se va baza opinia auditorului.

Cu toate acestea, din cauza restricțiilor actuale în vigoare datorate COVID-19, auditorii în majoritatea cazurilor nu mai au posibilitatea de a vizita sediul entității auditate. Acest lucru creează provocări practice evidente pentru auditori care trebuie să obțină forme fizice de dovezi. Prin intermediul tehnologiilor auditorii depășesc aceste provocări. De exemplu, este posibil ca auditorii să nu poată participa fizic la inventariere, dar totodată aceasta se poate observa prin procesul de apeluri video. Auditorii trebuie să se asigure că se pot baza pe tehnologiile pe care intenționează să le folosească și rămân sceptici atunci când observă procesul. Astfel, pentru efectuarea inventarierii este nevoie să ia în considerare solicitarea auditorilor ca să le prezinte o vedere clară asupra întregului depozit înainte de începerea inventarierii.

Este important ca procesul urmat să fie bine documentat, astfel trebuie respectate anumite cerințe prezentate în ISA 500 „Probe de audit”, printre care:

- participarea mai multor membri a echipei de audit în timpul observării prin video-echipamente pentru a spori capacitățile de observare și de a atenua riscul;
- selectarea diferitor elemente de testat în timpul observării online decât de obicei;
- realizarea capturilor de ecran în timpul observării pentru a spori dovezile obținute.

Scepticismul profesional este o atitudine care include o minte întrebătoare, fiind atent la condițiile care pot indica posibile denaturări datorate fraudei sau erorii și o evaluare critică a probelor de audit.

Actualmente, ținând cont că mulți auditori lucrează de la distanță, firmele sunt încurajate pentru a reaminti auditorilor mai puțin experimentați, despre importanța de a rămâne atent la calitatea dovezilor și dacă acestea sunt suficiente și adecvate având drept scop reducerea riscului de audit. Nu este vorba doar de verificarea procedurilor de audit, completarea formularelor și listelor de verificare, ci mai degrabă, necesită un raționament profesional cu privire la acumularea de probe.

Conform ISA 540 „Auditarea estimărilor contabile” oferă informații conexe care impune auditorii să obțină suficiente probe de audit privind estimările contabile și caracterul rezonabil la dezvăluirea acestora, în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil. Incertitudinea COVID-19 creează provocări pentru managementul entității, iar auditorii ar trebui să rămână sceptici atunci când evaluează judecățile conducerii.

Cele mai îngrijorătoare domenii observate în practica auditorilor în perioada crizei sunt prezentate în figura 1:

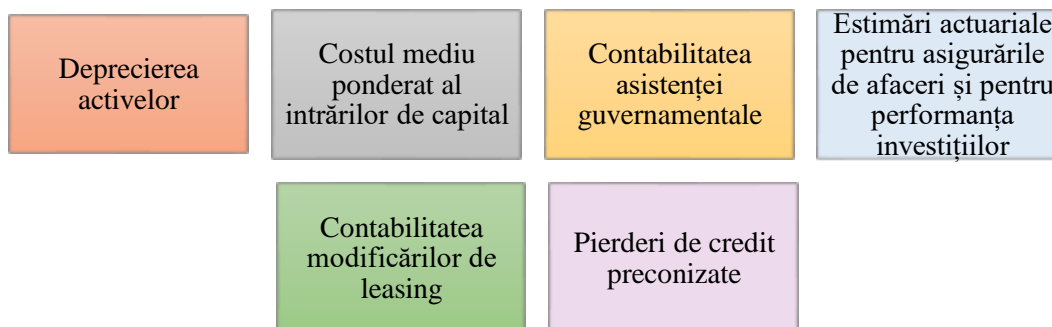

Figura 1. Domeniile auditate influențate de către COVID-19

Sursa: elaborat de autori

Auditarea estimărilor contabile este inerent riscantă atât din cauza complexității, cât și a judecăților implicate. Auditorii trebuie să rămână atenți la orice creștere a riscurilor de denaturări semnificative datorate oricărui impact suplimentar asupra complexității în estimări precum în cazul crizei create.

Concluzii.

Măsurile fără precedent care au fost luate în vederea controlării pandemiei cu noul Coronavirus și-au lăsat amprenta asupra multor sectoare și domenii de activitate, iar multe dintre aceste se află într-un punct critic, și în mod de urgență trebuie să își regăsească strategia de ași proteja angajații și să se asigure cu continuitatea activității.

Pandemia COVID-19 a fost și este o provocare pentru toate sectoarele, în special pentru domeniul financiar-contabil. Ca rezultat a crizei create pe piața financiară au „rezistat cei mai puternici”, cei care au putut organiza activitatea și au luat în calcul unele aspecte precum:

- digitalizarea activității domeniului financiar-contabil;

- managementul activității entităților de la distanță;
- organizarea activității personalului de la distanță precum și monitorizarea sarcinilor efectuate;
- motivarea personalului;
- adaptarea activității conform noilor cerințe pe piața financiară;
- efectuarea training-urilor în regim online.

Referințe bibliografice

1. Consequences of COVID-19: Potential Auditing Challenges. Disponibil: <https://future.aicpa.org/resources/download/consequences-of-covid-19-potential-auditing-challenges>
2. ISA 540 (Revised), auditing accounting estimates and related disclosures. Disponibil: <https://www.iaasb.org/publications/isa-540-revised-auditing-accounting-estimates-and-related-disclosures-9>
3. ISA 500, International standard on audit evidence. Disponibil: <https://www.ifac.org/system/files/downloads/a022-2010-iaasb-handbook-isa-500.pdf>
4. Impact of the COVID-19 crisis on Internal Audit Functions of financial institutions. Disponibil: <https://home.kpmg/cy/en/home/insights/2020/04/impact-of-the-covid-19-crisis-on-internal-audit-functions-of-financial-institutions.html>
5. Summary of COVID-19 Audit Considerations. Disponibil: <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/supporting-international-standards/discussion/summary-covid-19-audit-considerations>
6. Potențialele provocări din cadrul departamentelor financiar-contabile în contextul COVID-19. Disponibil: <https://www2.deloitte.com/ro/en/pages/business-continuity/articles/potențialele-provocari-din-cadrul-departamentelor-financiar-contabile-in-contextul-COVID-19.html>
7. Șova R.-A., Popa A.F. Educația contabilă, între digitalizare și criza generată de pandemia de COVID-19. Disponibil: <https://www.ceccarbusinessreview.ro/ro/educatia-contabila-intre-digitalizare-si-criza-generata-de-pandemia-de-covid-19-a71/>
8. Sahlian D.-N., Vuță M., Stănciulescu E., Pantazi F. Rolul competențelor digitale în relansarea economică în timpul pandemiei de COVID-19. Disponibil: <https://www.ceccarbusinessreview.ro/ro/rolul-competentelor-digitale-in-relansarea-economica-in-timpul-pandemiei-de-covid-19-a83/>
9. David D., Cernușca L. Percepția profesioniștilor contabili în ceea ce privește viitorul profesiei contabile în era digitalizării. Disponibil: <https://www.ceccarbusinessreview.ro/ro/perceptia-profesionistilor-contabili-in-ceea-ce-priveste-viitorul-profesiei-contabile-in-era-digitalizarii-a48/>

RAPORTAREA FINANCIARĂ CONFORM STANDARDELOR INTERNAȚIONALE ȘI LOCALE

FINANCIAL REPORTING ACCORDING TO INTERNATIONAL AND LOCAL STANDARDS

Maia BAJAN

e-mail: bajan.maia@ase.md

Marina SÎRBU

e-mail: marina.syrbu@mail.ru

Academia de Studii Economice a Moldovei, Republica Moldova

***Abstract.** The world economy has become increasingly interdependent over time, and this process of economic globalization has accelerated significantly in recent years. The growing scale of cross-border trade and international capital flow has led to its own challenges, one of which is the presentation and interpretation of comparable financial information.*

One of the basic pillars in the decision-making process and in attracting new capital for the continuous improvement of a company's activity is the existence of quality information. Thus, a significant amount of information is obtained from accounting, in particular through the preparation and presentation of financial statements, which must contain accurate information and present realistically and objectively the economic situation of the entity.

At present, some countries still maintain and apply their own sets of national accounting and financial reporting standards, resulting in information interpreted differently by foreign partners. Even some minor differences in the accounting standards of different states could have a significant impact on a company's performance and financial position.

In this context, we decided to analyze some features of the presentation of financial statements, making a comparison between National Accounting Standards, International Financial Reporting Standards and US GAAP, which are of major interest to companies intending to share in the world market.

The research methodology was based on studying the publications of the local economists, which analyse the similarities and divergences between NAS and IFRS; international audit companies, which annually make a comparison between two most important sets of standards: IFRS and US GAAP; and examining the financial statements of an international company.

Keywords: globalisation, financial reporting, IFRS, US GAAP, National Accounting Standards.

JEL classification: M41

Introducere.

Unul dintre pilonii de bază în procesul decizional și de atragere a noilor capitaluri pentru dezvoltarea continuă a activității unei companii este existența informațiilor de calitate. Astfel, informațiile necesare sunt preponderent obținute din contabilitate, în special prin intermediul elaborării și prezentării situațiilor financiare, care trebuie să conțină informații corecte și să prezinte realist și obiectiv situația economică a entității.

La momentul actual, unele țări își mai mențin și aplică propriile seturi de standarde naționale de contabilitate și raportare financiară, rezultând informații interpretate diferit de către partenerii străini. Chiar și unele diferențe minore în standardele contabile a diferitor state ar putea avea un impact semnificativ asupra performanței și a poziției financiare a unei companii.

Fundația IFRS a fost înființată pentru a răspunde necesității de prezentare a unor informații financiare relevante, fiabile și comparabile. Aceasta este o organizație internațională responsabilă

pentru dezvoltarea unui set unic de standarde contabile globale de înaltă calitate. Misiunea Fundației este să aducă transparență, responsabilitate și eficiență pe piețele financiare din întreaga lume prin dezvoltarea standardelor IFRS.

Necesitatea aplicării standardelor IFRS reiese din avantajele pe care le oferă, și anume:

- aducerea transparenței prin îmbunătățirea comparabilității internaționale și a calității informațiilor financiare, permițând investitorilor și altor participanți la piață să ia decizii economice în cunoștință de cauză;
- consolidarea responsabilității prin reducerea decalajului informațional dintre furnizorii de capital și persoanele cărora aceștia le-au încredințat resursele. Standardele furnizează informațiile necesare pentru a ține cont de management. Ca sursă de informații comparabile la nivel global, standardele IFRS sunt, de asemenea, de o importanță vitală pentru autoritățile de reglementare din întreaga lume;
- utilizarea unui singur limbaj de contabilitate de încredere scade costul capitalului și reduce costurile de raportare internațională pentru companii.

Prin urmare, standardele IFRS au fost elaborate pentru a face față provocării ce ține de prezentarea și interpretarea informațiilor ale piețelor financiare fără hotare. Aplicarea unui set de standarde de înaltă calitate de către companiile din întreaga lume îmbunătățește comparabilitatea și transparența informațiilor și reduce costurile de întocmire a situațiilor financiare. Atunci când aceste standarde sunt aplicate riguros și constant, participanții la piața de capital primesc informații de calitate pentru luarea deciziilor.

În Republica Moldova o cota majoră este deținută de entitățile micro, mici și mijlocii care preponderent aplică SNC pentru prezentarea situațiilor financiare, iar IFRS sunt obligatorii doar pentru entitățile de interes public [1]. Deși celelalte categorii de entități au opțiunea de a aplica IFRS, cauza esențială în alegerea SNC constă în faptul că implementarea IFRS implică costuri considerabile ce țin de: formarea personalului, ajustarea programelor informatice, apelarea la consultanți, precum și existența unei legături strânse între contabilitate și fiscalitate.

Totodată, nici SUA nu renunță la setul său propriu de standarde în favoarea IFRS, cu toate că nivelul său de dezvoltare și situația economică nu-i creează obstacole în acest sens, spre deosebire de cazul Republicii Moldova. Argumentul de bază este următorul: US GAAP presupune reguli clare, și nu principii, ce se pot interpreta diferit în cazul aplicării IFRS, iar FASB oferă ghiduri detaliate pentru aplicarea corectă a setului de standarde american. De asemenea, aplicarea US GAAP garantează informații mai comparabile datorită faptului că tratamentul contabil este unul pentru toți și nu poate fi interpretat diferit, spre deosebire de IFRS. Tocmai din aceste considerente majoritatea companiilor cotate la bursa de valori din SUA se opresc la alegerea US GAAP, cu toate că pentru companiile străine este permisă aplicarea IFRS.

Generalizând cele menționate, considerăm această temă de actualitate și de real interes pentru companiile multinaționale, pentru investitori și creditori, cu scopul de a înțelege efectul divergențelor dintre tratamentele diferitor standarde de raportare financiară asupra calității informațiilor din situațiile financiare.

Scopul cercetării constă în studierea cadrului normativ și a publicațiilor aferente standardelor de raportare financiară menționate, dar și analiza rapoartelor financiare ale companiei belgiene ASML Holding NV, cotate la bursele din UE și SUA, care întocmește două seturi de rapoarte financiare: conform IFRS și US GAAP.

Pentru atingerea scopului propus, au fost stabilite următoarele obiective:

- examinarea unor particularități de raportare financiară conform SNC, IFRS și US GAAP;
- analiza situațiilor financiare ale unei companii, raportate conform IFRS și US GAAP;
- compararea informațiilor prezentate în rapoartele anuale ale companiei analizate;
- formularea concluziilor în vederea alegerii setului de standarde de raportare financiară, ținând cont de posibilitățile entității și cotarea sa pe piața internațională.

Metodele de cercetare utilizate.

Metodologia de cercetare aferentă aspectelor teoretice ale lucrării s-a bazat pe metoda dialectică cu elementele sale fundamentale de cunoaștere: inducție și deducție, analiză și comparare, selectare și grupare. Suportul informațional al cercetării îl constituie publicațiile economiștilor autohtoni în cadrul simpozioanelor, conferințelor și seminarelor științifice, precum: Lazari L. [2], Mihaila S., Jieri N. [3], Țurcanu V., Golocialova I. [4]; revista de specialitate „Contabilitate și audit” [5]; comparații între IFRS și US GAAP, elaborate de companiile de audit Deloitte [6], PricewaterhouseCoopers [7] și KPMG [8].

Cercetarea aspectelor practice a constat în: examinarea rapoartelor financiare pentru anul 2019 ale companiei ASML Holding NV [9] conform IFRS și US GAAP și analiza cadrului normativ-legal aferent standardelor de contabilitate și de raportare financiară SNC, IFRS și US GAAP.

Conținutul de bază.

Organizațiile internaționale, investitorii și profesioniștii contabili la nivel mondial susțin obiectivul unui singur set de standarde de contabilitate globale de înaltă calitate. Economii moderne se bazează pe tranzacțiile transfrontaliere și pe libera circulație a capitalului internațional. Mai mult de o treime din toate tranzacțiile financiare au loc peste hotarele țării și se așteaptă ca acest număr să crească.

În trecut, astfel de activități transfrontaliere au fost complicate prin faptul că diferite țări își păstrau propriile seturi de standarde contabile naționale. Acest amestec de cerințe contabile a adus adesea costuri, complexitate și, în cele din urmă, risc atât pentru entitățile care pregătesc situații financiare, cât și pentru investitori, precum și pentru utilizatorii de informații a situațiilor financiare respective pentru a lua decizii economice.

Prin aplicarea standardelor naționale de contabilitate, sumele raportate în situațiile financiare ar putea fi calculate pe o bază diferită. Eliminarea acestei complexități a presupus studierea detaliilor standardelor naționale de contabilitate, deoarece chiar și o mică diferență de cerințe ar putea avea un impact major asupra performanței financiare raportate și a poziției financiare ale unei companii - de exemplu, o companie poate recunoaște profiturile în cadrul unui set de standarde naționale de contabilitate și pierderi sub alta.

Astfel, IFRS abordează această provocare oferind un set de standarde contabile de înaltă calitate, recunoscut la nivel internațional, care aduc transparență, responsabilitate și eficiență piețelor financiare din întreaga lume.

La momentul actual, în 144 de jurisdicții din cele 166 existente, standardele IFRS se aplică obligatoriu de către toate sau majoritatea companiilor cotate la bursă, în timp ce alte 12 jurisdicții permit utilizarea acestora. În figura 1 sunt ilustrate jurisdicțiile la nivel global care aplică IFRS.

În Republica Moldova se aplică versiunea IFRS acceptată de către Ministerul Finanțelor [5]. Conform situației din 15 iunie 2019, această versiune include 16 IFRS, 25 IAS, 15 Interpretări IFRIC și 5 Interpretări SIC. La aplicarea acestor standarde, entitățile trebuie să țină cont și de Cadrul general

conceptual pentru raportarea financiară, de Ghidurile de implementare a IFRS, precum și de Recomandările metodice privind tranziția de la Standardele Naționale de Contabilitate la Standardele Internaționale de Raportare Financiară [11]. De menționat că Ministerul Finanțelor nu are dreptul să opereze careva modificări în versiunea acceptată a IFRS, precum și să interpreteze prevederile acestor standarde.

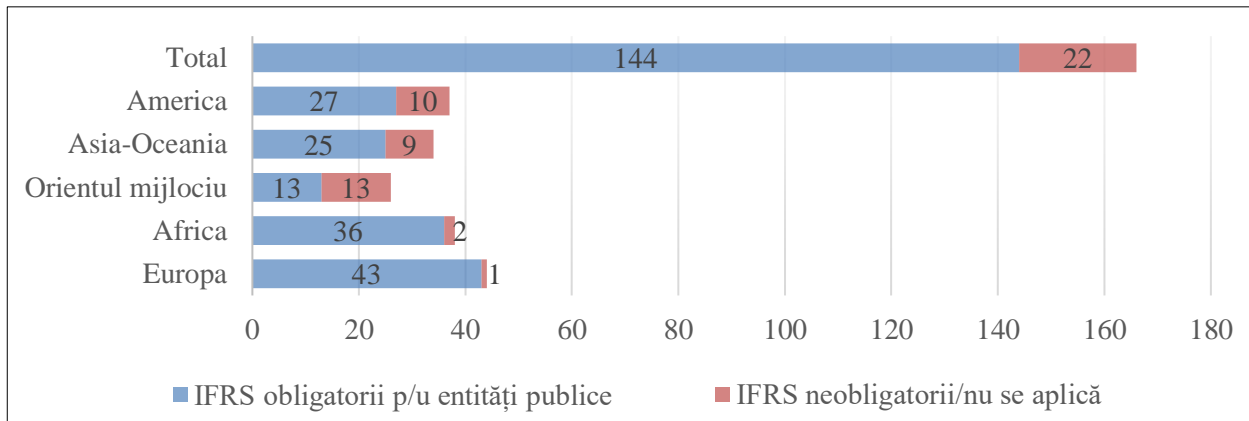

Figura 1. Aplicarea globală a standardelor IFRS

Sursa: elaborate de autori în baza [10]

La fel ca și în alte țări emergente, în Republica Moldova o influență în procesul de implementare a Standardelor Internaționale de Contabilitate au avut atât Banca Mondială, cât și Fondul Monetar Internațional, prin promovarea acestora ca modele de urmat. Astfel, reforma autohtonă privind modificarea și îmbunătățirea SNC a fost executată în baza IFRS și a Directivelor europene [3] [16]. La 01.01.2019 a intrat în vigoare Legea contabilității și raportării financiare nr.287 din 15.12.2017 [1], elaborată în contextul semnării Acordului de asociere a Republicii Moldova și Uniunii Europene [12], în vigoare din 01.09.2014, prin asumarea angajamentului de a transpune acquis-ul comunitar în domeniul raportării financiare corporative în legislația națională. Conform Acordului, în domeniul contabilității au fost parțial transpuse: Directiva privind contabilitatea 2013/34/EU și Regulamentul nr. 1606/2002 privind aplicarea standardelor internaționale de contabilitate. Astfel, circa 50% din prevederile IFRS sunt reflectate în SNC și aproape 20% din normele directivei nominalizate – transpuse în Legea contabilității [4].

De menționat că, până la 01.01.2020, entitățile care aplicau SNC au avut posibilitatea de a utiliza conform politicilor contabile și unele prevederi distincte ale IFRS în următoarele cazuri:

1. la selectarea metodelor alternative de evaluare și recunoaștere a anumitor elemente contabile care sunt prevăzute de IFRS și admise de SNC;
2. în cazul elaborării de către entitate de sine stătător a metodelor de evidență a unor elemente contabile în baza prevederilor IFRS [5].

Începând cu 01.01.2020, în conformitate cu prevederile Ordinului nr.100 din 28.06.2019 cu privire la aprobarea modificărilor la Ordinul ministerului finanțelor nr.119/2013 ce ține de aprobarea SNC, entitățile care vor utiliza standardele locale se vor conduce doar de prevederile acestora, fără a mai avea dreptul de aplicare a normelor IFRS [13].

Unele prevederi ale standardelor internaționale de contabilitate care nu au putut fi transpuse în domeniul contabilității sunt prezentate în tabelul 1, care enumeră câteva diferențe dintre SNC și IFRS.

La momentul actual IFRS se aplică în mod obligatoriu doar de către entitățile cu interes public, iar în bază benevolă – de către entitățile mici, mijocii și mari. Entitățile care utilizează SNC sunt obligate să respecte toate cerințele acestor standarde. Aplicarea paralelă a prevederilor IFRS și SNC pentru contabilizarea unora și acelorași elemente și tranzacții nu se permite [1].

Tabelul 1. Prevederile SNC versus IFRS

SNC	IFRS
Întocmirea situațiilor financiare	
Formă fixă de întocmire <i>(SNC „Prezentarea situațiilor financiare”)</i>	Nu este posibil de a elabora un model rezonabil universal de situații financiare, majoritatea informației dezvăluite impune aplicarea raționamentului profesional <i>(IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare”)</i>
Modificarea politicilor contabile	
Prospectiv sau retroactiv <i>(SNC „Politici contabile, modificări ale estimărilor contabile, erori și evenimente ulterioare”)</i>	Retroactiv <i>(IAS 8 „Politici contabile, modificări ale estimărilor contabile și erori”)</i>
Compensarea unor elemente contabile	
Nu se permite	Se compensează: - Venitul din cedări și valoarea contabilă netă la data vânzării de active imobilizate și de exploatare - Cheltuieli și rambursarea aferentă în baza unui acord contractual - Câștiguri și pierderi rezultate dintr-un grup de elemente similare, cu excepția cazului în care acestea sunt semnificative, fiind necesară o prezentare separată (ex.: câștiguri și pierderi de schimb valutar)
Metoda de determinare a impozitului pe venit	
Metoda impozitului curent <i>(SNC „Cheltuieli”)</i>	Metoda impozitului amânat <i>(IAS 12 „Impozitul pe profit”)</i>
Recunoașterea OMVSD	
În componența stocurilor <i>(SNC „Stocuri”)</i>	Pentru durata de utilizare > 1 an – imobilizări corporale; Pentru durata de utilizare < 1 an – materiale sau cheltuieli (în funcție de pragul de semnificație)

Sursa: elaborat de autori în baza [14]

În SUA sunt aplicate principiile locale de contabilitate general acceptate, numite US GAAP – un set de reguli care cuprinde detaliile, complexitățile și legalitățile contabilității comerciale și corporative. Comitetul pentru standarde de contabilitate financiară (FASB) utilizează GAAP ca bază pentru setul său cuprinzător de metode și practici contabile aprobate.

Companiile locale cotate la bursă sunt obligate să prezinte situațiile financiare în conformitate cu US GAAP, iar cele străine au posibilitatea de a raporta conform IFRS. În acest context, US GAAP, deși este un set de reguli locale, prezintă interes pentru întreaga lume, având în vedere că sunt aplicate de companiile influente pe plan mondial, precum: Apple Inc., Microsoft, Google, Tesla, Nordstorm,

General Motors, Procter&Gamble, Philip Morris International, Coca-Cola, Pepsico, Amazon, McDonald's etc.

US GAAP încorporează 10 principii contabile (numite concepte cheie) [15]:

1. *regularității*: respectarea strictă a regulilor și reglementărilor stabilite.
2. *coerenței*: aplicarea standardelor coerente în perioada de raportare.
3. *sincerității*: prezentarea informației cu acuratețe și imparțialitate.
4. *permanenței metodelor*: utilizarea procedurilor coerente de raportare financiară.
5. *necompensării*: toate aspectele performanței unei entități, indiferent dacă sunt pozitive sau negative, sunt raportate pe deplin fără perspectivă de compensare a datoriilor.
6. *prudenței*: previziunile nu influențează raportarea datelor financiare.
7. *continuității activității*: la evaluarea activelor se presupune că entitatea își va continua activitatea.
8. *periodicității*: raportarea veniturilor pe trimestrele fiscale sau ani fiscali.
9. *dezvăluirii complete*: rapoartele financiare dezvăluie pe deplin situația monetară a entității.
10. *credibilității*: se presupune că toate părțile implicate acționează sincer.

O comparație între principiile contabile potrivit US GAAP, IFRS și SNC sunt prezentate în tabelul 2.

Tabelul 2. Principii contabile potrivit US GAAP, IFRS și SNC

US GAAP	IFRS	SNC
Regularitatea	Consecvența prezentării	-
Coerența		
Sinceritatea	-	-
Permanența metodelor	Informații comparative	Permanența metodelor
Necompensarea	Compensare	Necompensare
Prudența	-	Prudența
Continuitatea activității	Continuitatea activității	Continuitatea activității
Periodicitatea	Contabilitatea de angajamente	Contabilitatea de angajamente
Dezvăluirea completă	Pragul de semnificație și agregarea	Importanța relativă
Credibilitatea	-	-
-	-	Intangibilitatea
-	-	Separarea patrimoniului și datoriilor
-	-	Prioritatea conținutului asupra formei
-	-	Evaluare la cost de intrare

Sursa: elaborat de autori în baza [1], [2] și [15].

În 2002, Comitetul pentru standardele internaționale de contabilitate (IASB) și FASB au emis un memorandum care stabilește prioritățile și etapele ce trebuie atinse în cadrul proiectelor comune majore. Aceste două consilii au lucrat împreună pentru a-și îmbunătăți standardele și a căuta convergență. Cu toate acestea, între US GAAP și IFRS au mai rămas divergențe semnificative, iar deocamdată, proiectele rămase în temeiul memorandumului au fost amânate și nu există proiecte actuale la care consiliile lucrează împreună pentru soluții convergente. În tabelul 3 sunt prezentate unele deosebiri dintre prevederile IFRS și US GAAP.

Tabelul 3. Prevederile IFRS versus US GAAP

Descriere	IFRS	US GAAP
<i>Stocuri</i>		
Metode de evaluare permise	FIFO, CMP, metoda identificării specifice. LIFO este interzisă	FIFO, LIFO, CMP, metoda identificării specifice
Coerența metodelor de evaluare la ieșire	Aceeași metodă de calculare a costurilor aplicată tuturor stocurilor care au o natură și utilizare similară la entitate	Nu există cerințe similare
Reluarea pierderilor din depreciere	Reluarea pierderilor din depreciere în limita valorii contabile	Reluarea pierderilor din depreciere este interzisă
<i>Active imobilizate</i>		
Evaluarea ulterioară	Reevaluare la valoarea justă dacă aceasta poate fi determinată în mod fiabil. Este obligatorie pentru toate activele din aceeași categorie	Reevaluarea nu se permite. Activele sunt reflectate în situațiile financiare la cost istoric
Amortizarea separată a componentelor unui activ	Activul care constă din mai multe componente ce au durată de viață utilă diferită se amortizează separat pentru fiecare componentă	Amortizarea separată a componentelor unui activ nu este obligatorie, dar se acceptă
Reluarea pierderilor din depreciere	Reluarea pierderilor din deprecierea activelor este obligatorie pentru toate activele (cu excepția goodwill-ului) în limita valorii contabile	Reluarea pierderilor din depreciere este interzisă
Deprecierea fondului comercial	Testul pentru depreciere se efectuează într-o singură etapă cel puțin anual pentru a compara valoarea contabilă a unităților generatoare de numerar, inclusiv fondul comercial, cu valoarea recuperabilă. Pierderea din depreciere în primul rând reduce valoarea fondului comercial până la zero și, dacă mai rămâne pierdere din depreciere, entitatea o va aloca proporțional fiecărui activ din grupul unităților generatoare de numerar	Fondul comercial poate fi testat pentru depreciere în componența unui segment de activitate. Determinarea pierderii din depreciere pentru fondul comercial în acest caz are loc în două etape: 1. valoarea contabilă a segmentului ce conține fondul comercial este comparată cu valoarea sa justă. 2. valoarea contabilă a fondului comercial este comparată cu valoarea sa justă. Pierderea din depreciere a fondului comercial este recunoscută pentru suma excedentă
<i>Prezentarea situațiilor financiare</i>		
Situații financiare comparative	Entitatea trebuie să furnizeze informații comparative pentru un	Nu există nici o cerință de a prezenta informații comparative în situațiile financiare.

	an de gestiune în situațiile financiare	Totodată, entitățile publice se conduc de reglementările Comisiei pentru valori mobiliare și burse de valori, care are cerințe de pe a prezenta informația pentru cel puțin doi ani comparativi în situația de profit sau pierdere, situația capitalurilor proprii și situația fluxului de numerar
Activele deținute în vederea distribuirii către proprietari	Sunt evaluate la valoarea sa justă minus costurile de vânzare într - un mod similar cu activele deținute în scopul vânzării	Sunt evaluate la valoarea contabilă
Moneda funcțională	Utilizarea monedei țării în care entitatea își desfășoară activitatea	Utilizarea monedei în care entitatea obține cea mai mare pondere din venituri și suportă cele mai multe cheltuieli
Prezentarea bilanțului în cazul unei modificări retroactive	Entitatea trebuie să prezinte în bilanț începutul perioadei precedente (sunt prezentate trei perioade de gestiune)	Entitatea nu este obligată să prezinte în bilanț începutul perioadei precedente
Corectarea retroactivă a erorilor anilor precedenți	Retratărea retroactivă pentru corectarea erorilor este necesară cu excepția cazurilor în care este impracticabil	Retratărea retroactivă este obligatorie pentru corectarea erorilor, excepții nu sunt permise
Prezentarea overdraft-urilor bancare în situația fluxurilor de numerar	Overdraft-urile bancare pot fi incluse drept numerar și echivalente de numerar în anumite situații, dacă acestea reprezintă o parte integrantă din gestiunea numerarului entității, chiar dacă acestea nu sunt prezentate în bilanțul entității la capitolul numerar	Overdraft-urile bancare nu pot fi reflectate în situația fluxurilor de numerar

Sursa: elaborat de autori în baza [6], [7] și [8].

Divergențele prezentate mai sus sunt doar câteva din multitudinea existentă. O altă deosebire între aceste două seturi de standarde constă în modul de prezentare a aceluiași indicatori în bilanț după gradul de lichiditate al activelor și gradul de exigibilitate al datoriilor. Pe când toată lumea prezintă activele și datoriile începând cu cele mai puțin lichide și mai puțin exigibile, în SUA se aplică o practică inversă.

Tabelul 4 ilustrează modul de prezentare în bilanț a indicatorilor financiari, dar și diferențele valorice dintre prezentarea informației conform IFRS și US GAAP.

Tabelul 4. Bilanțul companiei ASML Holding NV pentru anul 2019

IFRS	2019, mln €	US GAAP	2019, mln €
Activ			
Active imobilizate		Active circulante	
Creanțe comerciale	421,1	Numerar	3532,3
Creanțe privind impozitul amânat	573,4	Investiții curente	1185,8
Alte active imobilizate	727,4	Creanțe comerciale	1786,8
Instrumente financiare	103,0	Creanțe financiare	564,5
Investiții în entități asociate	833,0	Creanțe aferente bugetului	178,7
Goodwill	4562,7	Active contractuale	231,0
Alte imobilizări necorporale	2519,4	Stocuri	3809,2
Imobilizări corporale	1999,3	Alte active circulante	842,8
Active cu drept de utilizare	323,9		
Total active imobilizate	12063,2	Total active circulante	12131,1
Active circulante		Active imobilizate	
Numerar	3532,3	Creanțe comerciale	421,1
Investiții curente	1185,8	Creanțe privind impozitul amânat	445,3
Creanțe comerciale	1786,8	Alte active imobilizate	830,4
Creanțe financiare	564,5	Investiții în entități asociate	833,0
Active contractuale	231,0	Goodwill	4541,1
Creanțe aferente bugetului	178,7	Alte imobilizări necorporale	1104,4
Stocuri	3809,2	Imobilizări corporale	1999,3
Alte active circulante	649,1	Active cu drept de utilizare	323,9
Instrumente financiare	34,5		
Total active circulante	11971,9	Total active imobilizate	10498,5
Total activ	24035,1	Total activ	22629,6
Pasiv			
Capital propriu	13876,9	Datorii curente	
Datorii pe termen lung		Datorii comerciale	1062,2
Datorii comerciale	3108,3	Provizioane	1039,9
Datorii privind impozitul amânat	355,2	Datorii cu bugetul	65,6
Datorii contractuale	1759,6	Datorii contractuale	2526,4
Provizioane	241,0		
Total datorii pe termen lung	5464,1	Total datorii curente	4694,1
Datorii curente		Datorii pe termen lung	
Datorii comerciale	1062,2	Datorii comerciale	3108,3
Provizioane	1036,0	Datorii privind impozitul amânat	234,4

Instrumente financiare	3,9	Datorii contractuale	1759,6
Datorii cu bugetul	65,6	Provizioane	241,0
Datorii contractuale	2526,4	Total datorii pe termen lung	5343,3
Total datorii curente	4694,1	Capital propriu	12592,2
Total pasiv	24035,1	Total pasiv	22629,6

Sursa: elaborat de autori în baza [9].

Din datele prezentate în tabelul 4 observăm o diferență de 1405,5 mln € (24035,1 – 22629,6) între totalul activelor raportate conform IFRS versus US GAAP. Aceasta se datorează în cea mai mare parte tratamentului diferit al costurilor de cercetare și dezvoltare și a impozitului pe profit.

IFRS	US GAAP
Costuri de cercetare și dezvoltare	
Potrivit IAS 38 „Imobilizări necorporale” costurile de dezvoltare au fost capitalizate și amortizate pentru durata de viață utilă preconizată a produsului creat, în general cuprinsă între unu și cinci ani. Amortizarea începe a fi calculată când produsul dezvoltat este gata pentru producție	În baza ASC 730 „Cercetare și dezvoltare” costurile de cercetare și dezvoltare sunt reflectate drept cheltuieli operaționale în mărimea în care au fost suportate.
Impozitul pe profit	
Conform IAS 12 „Impozitul pe profit” profitul net nerealizat rezultat tranzacțiile inter-grup aferente stocurilor vândute este eliminat din consolidare, ceea ce dă naștere unei diferențe temporare pentru care trebuie să fie recunoscute impozite amânate. Impozitele amânate sunt calculate în baza cotei de impozitare aplicabile în jurisdicția fiscală a cumpărătorului.	Potrivit US GAAP, profitul net nerealizat din tranzacțiile inter-grup aferente stocurilor vândute este eliminat din consolidare, ceea ce dă naștere unei diferențe temporare pentru impozitele preplătite, care trebuie recunoscute în consolidare. Impozitele plătite în avans conform US GAAP sunt calculate în baza cotei de impozitare aplicabile în jurisdicția vânzătorului.

Aceste diferențe se ilustrează mai bine în situația de profit sau pierdere a entității, prezentată în tabelul 5.

Tabelul 5. Situația de profit (pierdere) a companiei ASML Holding NV pentru anul 2019

IFRS	2019, mln €	US GAAP	2019, mln €
Venituri din vânzări	11820,0	Venituri din vânzări	11820,0
Costul vânzărilor	(6919,9)	Costul vânzărilor	(6540,2)
Profitul brut	4900,1	Profitul brut	5279,8
Alte venituri din activitatea operațională	-	Alte venituri din activitatea operațională	-
Costuri de cercetare și dezvoltare	(1662,9)	Costuri de cercetare și dezvoltare	(1968,5)
Alte cheltuieli din activitatea operațională	(520,5)	Alte cheltuieli din activitatea operațională	(520,5)
Rezultatul din activitatea operațională	2716,7	Rezultatul din activitatea operațională	2790,8

Venituri din activitatea financiară	11,6	Venituri din activitatea financiară	11,6
Cheltuieli din activitatea financiară	(36,6)	Cheltuieli din activitatea financiară	(36,6)
Profitul până la impozitare	2691,7	Profitul până la impozitare	2765,8
Cheltuieli privind impozitul pe profit	(128,8)	Provizioane aferente impozitelor pe profit	(191,7)
Profitul după impozitare	2562,9	Profitul după impozitare	2574,1
Profit aferent investițiilor în entități asociate	18,2	Profit aferent investițiilor în entități asociate	18,2
Profitul net	2581,1	Profitul net	2592,3

Sursa: elaborat de autori în baza [9].

ASML Holding NV la momentul actual este unica entitate care întocmește două seturi de situații financiare: conform IFRS și US GAAP. Aceasta se datorează faptului că compania este cotate la două burse de valori: din Uniunea Europeană și din SUA. Diferența pozitivă dintre valoarea activelor raportate conform US GAAP în raport cu IFRS a fost motivul care a determinat-o la ținerea evidenței contabilă duble, deoarece informațiile prezentate în situațiile financiare conform US GAAP o poziționează mai avantajos la bursa de valori americană.

Concluzii.

Aplicarea IFRS permite entităților să se raporteze la alte societăți similare de nivel mondial și oferă investitorilor și altor utilizatori interesați posibilitatea de a compara performanța acestor entități cu competitori de nivel global. În contextul semnării Acordului de asociere a Republicii Moldova cu Uniunea Europeană, a fost efectuat un șir de modificări în legislația autohtonă ce ține de domeniul contabilității și raportării financiare, fiind transpuse parțial la prevederile standardelor internaționale.

Totodată, IFRS și SNC reprezintă seturi separate de reglementări contabile. Prevederile IFRS sunt obligatorii doar pentru entitățile de interes public. Pentru alte entități acestea au doar un caracter de recomandare. Fiecare entitate (cu excepția entităților de interes public) are dreptul să selecteze și să aplice de sine stătător setul de IFRS sau SNC.

Aplicarea IFRS generează însă o serie de dificultăți pentru majoritatea entităților autohtone: existența relației contabilitate-fiscalitate, costul ridicat al pregătirii profesionale a personalului contabil, costuri cu achiziția programelor IT conforme cu nevoile de raportare IFRS. În vederea implementării standardelor IFRS, companiile ar trebui să investească în atragerea de personal care să lucreze la proiect, dar și în instruirea corespunzătoare a angajaților săi.

Pentru a se asigura o implementare completă a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară, managerii nu ar trebui să vadă această adoptare a IFRS doar ca pe un simplu exercițiu de contabilitate. Astfel, în funcție de cum se implementează aceste standarde, se poate evalua succesul aplicării lor, care influențează conținutul informațional al situațiilor financiare.

Având în vedere faptul că ponderea esențială în economia națională revine întreprinderilor mici și mijlocii, pentru majoritatea entităților naționale este totuși mai rezonabilă aplicarea SNC. În cazul selectării acestor standarde, entitatea este obligată să respecte toate prevederile lor, chiar în cazul necorespunderii SNC cerințelor IFRS.

De asemenea, observăm că și SUA, deși este o jurisdicție cu cea mai dezvoltată economie, la care participă o listă enormă de actori economici străini, nu are intenția de a înlocui standardele sale naționale de raportare financiară cu IFRS.

US GAAP are o serie de limitări, precum: se aplică doar local, într-o singură țară; presupune aceeași abordare pentru toți; este un set de reguli rigide și voluminoase. Necătând la aceste neajunsuri, SUA nu prezintă o necesitate stringentă de a se alinia la standardele globale de raportare financiară, dat fiind faptul că este cea mai dezvoltată piață din lume și oferă cele mai bune condiții pentru atragerea investițiilor, iar astfel își poate permite să impună pe ceilalți să joace după regulile sale.

De asemenea, SUA nu va renunța la US GAAP, deoarece acestea oferă informații comparabile ale participanților la bursa de valori și permit o înțelegere ușoară a cifrelor datorită unor reguli clare stabilite și a ghidurilor, deși voluminoase, dar foarte detaliate, înlăturând riscul de interpretare eronată sau frauduloasă a tratamentelor contabile.

Referințe bibliografice.

1. Legea contabilității și raportării financiare nr.287 din 15.12.2017. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110399&lang=ro
2. LAZARI L. Principiile contabile: evoluție, conținut, consecințe. Chișinău: Revista Economică, nr.4 (102) 2017. pp. 72-82.
3. MIHAILA, Svetlana; JIERI, Nicolai. Eficiența aplicării Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS) în Republica Moldova, în condițiile actuale ale economiei de piață. Studia Universitatis Moldaviae-Științe Exacte și Economice, 2018, 7 (107).
4. ȚURCANU V., GOLOCIALOVA I. Dezvoltarea concepției contabilității în Republica Moldova. Chișinău: Conferința științifică internațională „Contabilitatea și auditul în condițiile globalizării: realități și perspective de dezvoltare”, ed.VII, 19-20.04.2018, p.33.
5. NEDERIȚĂ A. Aspecte generale privind aplicarea IFRS pe teritoriul Republicii Moldova. Chișinău: Revista Contabilitate și audit nr.6/2019.
6. Deloitte. A Roadmap to Comparing IFRS Standards and U.S. GAAP: Bridging the Differences. November 2020. Deloitte Development LLC. Disponibil: <https://dart.deloitte.com/USDART/ov-resource/057be505-289e-11e9-818d-67c85cbcc7fa.pdf>
7. PricewaterhouseCoopers. IFRS and US GAAP: similarities and differences. November 2020. PricewaterhouseCoopers LLP. Disponibil: <https://www.pwc.com/us/en/cfodirect/assets/pdf/accounting-guides/pwc-ifs-us-gaap-similarities-and-differences.pdf>
8. KPMG. IFRS compared to US GAAP. Handbook. December 2020. KPMG LLP. Sursa online: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2020/12/ifs-us-gaap-12-2020.pdf>.
9. ASML. 2019 Annual Report. Disponibil: <https://www.asml.com/en/investors/annual-report/2019>
10. Analiza utilizării standardelor IFRS în lume. Disponibil: <https://www.ifs.org/use-around-the-world/use-of-ifs-standards-by-jurisdiction/#analysis>
11. Ordinul MF cu privire la aprobarea Recomandărilor metodice nr. 69 din 17.09.2009. Disponibil: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=332381>
12. Acordul de asociere a Republicii Moldova și Uniunii Europene. Disponibil: <https://www.mfa.gov.md/img/docs/Acordul-de-Asociere-RM-UE.pdf>

13. Ordinul MF nr.100 din 28.06.2019. Disponibil:
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119663&lang=ro#
14. PricewaterhouseCoopers. Metodologia pentru implementarea IFRS în cadrul pieței financiare nebankare. PwC SRL. Disponibil:
https://www.cnpf.md/storage/old_site_files/file/CNPF/2012/Martie/Metodologia.pdf
15. What is GAAP? Disponibil: <https://www.accounting.com/resources/gAAP/>
16. GROSU, Veronica; MIHAILA, Svetlana. Efectele implementării IFRS asupra situațiilor financiare. 2019.

ASPECTE COMPARATIVE PRIVIND STRUCTURA BILANȚULUI CONFORM SNC VS IFRS

COMPARATIVE ASPECTS REGARDING THE STRUCTURE OF THE BALANCE SHEET ACCORDING TO SNC VS IFRS

Maia BAJAN, dr., conf. univ.,

e-mail: bajan.maia@ase.md

Viorica VDOVICENCO

e-mail: viorica.vdovicenco@gmail.com

Academia de Studii Economice a Moldovei, Republica Moldova

Abstract. *We are the witnesses of the biggest changes in the world, in different areas, including the economic field. Today, we need to be able to adapt ourselves to the requirements of international arena. This also applies to the accounting in the Republic of Moldova. When a lot of foreign investors comes to Moldova, to create here business, appear the need to adapt the financial information, such that it can be understood by a large number of information users.*

This study is based on a analysis of the structure of the accounting balance, elaborate according the National Accounting Standards (NAS) of Republic of Moldova versus the International Financial Reporting Standards (IFRS). The goal of the study is to identify the aim of the study of this two sets of standards. The specific research methods used by the author to achieve the predetermined goal are analysis, synthesis, study of the normative framework, documentation, observation, comparison, selection, grouping.

At the end of the research, the author identified some similarities and differences between the reporting method according to NAS and IFRS. One of the most important differences between the two is that NAS provides a mandatory structure of the accounting balance, while IFRS does not establish a certain structure of it, but only the mandatory elements that must exist in the accounting balance.

Keywords: standard, accounting balance, reporting, liquidity, exigibility, financial situation.

Cod Jel: M40

Introducere.

Lumea contemporană cunoaște pe zi ce trece schimbări care se produc cu o viteză tot mai accelerată. Este practic imposibil ca vreun stat să supraviețuiască în condiții de izolare absolută, fără să stabilească anumite relații, indiferent de natura lor, cu alte țări. Tocmai din acest motiv apare necesitatea adaptării contabilității la realitățile internaționale.

Acesta este și cazul Republicii Moldova (RM) – un stat relativ tânăr, care preia practici și tehnici de la alte state, în vederea propriei dezvoltări. Totodată, Republica Moldova este și ținta investitorilor străini, care vin pentru a-și dezvolta afacerile și a cuceri noi piețe de desfacere. Reieșind din cele expuse, motivul pentru care contabilitatea din Republica Moldova cunoaște noi provocări, și anume adaptarea informației financiare la cerințele internaționale, astfel încât aceasta să fie înțeleasă de un număr tot mai mare de utilizatori ai informației. În acest context, se conturează tot mai mult necesitatea de a apela nu doar la Standardele Naționale de Contabilitate (SNC) care sunt definatorii strict pentru RM, ci și la Standardele Internaționale de Raportare Financiară (IFRS).

Scopul prezentei lucrări constă în analiza structurii bilanțului elaborat în baza SNC versus IFRS, studierea elementelor definatorii ale acestuia conform celor două seturi de reglementări, precum

și identificarea și prezentarea asemănarilor și deosebirilor dintre prevederile SNC și IFRS la întocmirea bilanțului.

Metodele de cercetare.

Pentru realizarea scopului prestabilit s-au utilizat metodele de cercetare tradiționale, precum: analiza, sinteza, studiere cadrului normativ, documentarea, observarea, compararea, selectarea, gruparea.

Conținutul de bază.

Situațiile financiare sunt considerate o sursă principală de informație pe care o poate furniza entitatea utilizatorilor interesați. Scopul acestora constă în oferirea informațiilor despre poziția financiară (prin intermediul *bilanțului*) a entității, precum și despre performanța financiară (prin *Situația de profit și pierdere*), în vederea luării unor decizii eficiente.

La nivel național, SNC „Prezentarea situațiilor financiare” reglementează modul de întocmire și conținutul bilanțului, iar la nivel internațional – IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare”. Aici putem distinge prima deosebire dintre cele două seturi de reglementări. Dacă SNC „Prezentarea situațiilor financiare” ne oferă un formular în formă tipizată, prestabilit pentru situațiile financiare, pe când IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare” nu stabilește expres care este structura obligatorie a bilanțului. Cel din urmă ne oferă doar anumite elemente de bază, care trebuie să se regăsească în mod obligatoriu în conținutul situațiilor financiare. Totuși, ambele standarde prevăd necesitatea divizării elementelor bilanțului în active, capital propriu și datorii.

De menționat este faptul că la baza SNC „Prezentarea situațiilor financiare” a stat Directiva 2013/34/UE, Cadrul general conceptual pentru raportarea financiară, IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare” și IAS 7 „Situația fluxurilor de trezorerie”. În acest mod, SNC „Prezentarea situațiilor financiare” este practic o adaptare a Republicii Moldova la realitatea financiar-contabilă a reglementărilor internaționale.

Conform SNC „Prezentarea situațiilor financiare” – bilanțul prezintă poziția financiară a entității și include informații aferente soldurilor existente la data raportării privind activele, capitalul propriu și datoriile entității” [1]. Elementele bilanțului sunt prezentate în figura 1.

Bilanțul	
Activele reprezintă resurse economice identificabile și controlabile de către entitate ce provin din fapte economice trecute din a căror utilizare se așteaptă obținerea unor beneficii economice.	Capitalul propriu este mărimea rămasă în activele entității după scăderea datoriilor.
	Datoriile sunt obligații actuale ale entității provenite din fapte economice trecute a căror stingere contribuie la o reducere a resurselor, purtătoare de beneficii economice
În bilanț totalul activelor este echivalent cu suma totalurilor capitalului propriu și datoriilor	

Figura 1. Elementele bilanțului

Sursa: elaborat de autori în baza [1]

Atât SNC „Prezentarea situațiilor financiare”, cât și în IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare” prevăd necesitatea divizării activelor după principiul creșterii lichidității acestora în active imobilizate și active curente.

Active circulante conform SNC „Prezentarea situațiilor financiare”	Active circulante conform IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare”
Activele ce se așteaptă să fie consumate în ciclul normal de activitate, vândute sau primite în termen de 12 luni sau care reprezintă numerar	<p>Un activ este considerat a fi circulant dacă întrunește cel puțin una din următoarele condiții:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se așteaptă să fie realizat sau este deținut în vederea vânzării sau consumat în cursul normal al ciclului de exploatare al entității; - este deținut în principal în scopul a fi tranzacționat; - se așteaptă a fi realizat în termen de 12 luni de la data bilanțului; sau - reprezintă numerar sau echivalente de numerar (conform definiției din IAS 7), cu excepția cazului în care este interzisă tranzacționarea sau utilizarea sa pentru a deconta o datorie pentru o perioadă de cel puțin 12 luni de la data bilanțului.

Figura 2. Definierea activelor circulante

Sursa: elaborat de autori în baza [1] și [2]

Toate celelalte active ale entității, care nu întrunesc aceste condiții, sunt catalogate drept active imobilizare. Această prevedere se regăsește atât în SNC ”Prezentarea situațiilor financiare”, cât și în IAS 1, ”Prezentarea situațiilor financiare”.

Datoriile, la rândul lor, sunt divizate după principiul creșterii exigibilității acestora - în datorii pe termen lung și datorii curente. SNC „Prezentarea situațiilor financiare” definește datoriile curente drept „datorii ce se așteaptă să fie achitate sau decontate în termen de 12 luni din data raportării” [1], iar toate celelalte datorii, care nu întrunesc această condiție sunt considerate datorii pe termen lung.

IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare” de asemenea prevede divizarea datoriilor în datorii curente și datorii pe termen lung, în baza aceluiași principiu. Criteriile în baza cărora o datorie este clasificată drept datorie curentă sunt [2]:

- se așteaptă să fie decontată în cursul normal al ciclului de exploatare al entității;
- deținută în primul rând în scopul de a fi tranzacționată;
- exigibilă în termen de 12 luni după data bilanțului; sau
- entitatea nu are un drept necondiționat de a amâna decontarea datoriei pentru cel puțin 12 luni după data bilanțului.

Dacă nici unul din aceste criterii nu este valabil, atunci datoria este considerată a fi datorie pe termen lung.

În anexa la SNC „Prezentarea situațiilor financiare” regăsim setul de Situații Financiare, unde este prezentată și structura bilanțului și bilanțului prescurtat. Astfel, capitolele obligatorii în bilanț sunt prezentate în figura 3.

Deși IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare” nu oferă o structură prestabilită a bilanțului, însă în standard sunt enumerate elementele obligatorii care trebuie să fie reflectate în bilanț.

Active	Pasive
A. Active immobilizate	C. Capitalul propriu
B. Active circulante	D. Datorii pe termen lung
	E. Datorii curente
	F. Provizioane
Total active	Total pasive

Figura 3. Structura bilanțului conform SNC

Sursa: elaborat de autori în baza [1]

Totodată, bilanțul trebuie să conțină și următoarele valori:

- totalul activelor clasificate drept deținute în vederea vânzării și active incluse în grupurile destinate cedării, clasificate drept deținute în vederea vânzării în conformitate cu IFRS 5 „Active immobilizate deținute în vederea vânzării și activități întrerupte”; și
- datoriile incluse în grupurile destinate cedării, clasificate drept deținute în vederea vânzării în conformitate cu IFRS 5 „Active immobilizate deținute în vederea vânzării și activități întrerupte”.

IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare” prevede prezentarea poziției financiare a entității a subclasificărilor elementelor generale [2], precum:

- elementele de imobilizări corporale sunt clasificate pe clase, în conformitate cu IAS 16 „Imobilizări corporale”;
- creanțele sunt dezagregate în conturi de creanțe de la clienții comerciali, creanțe de la părți afiliate, plăți efectuate în avans și alte sume;
- stocurile sunt subclasificate, conform IAS 2 „Stocuri”, în categorii precum marfă, materii prime și materiale, producție în curs de execuție și produse finite;
- provizioanele sunt clasificate în provizioane pentru beneficiile angajaților și alte elemente;
- capitalurile proprii și rezervele sunt subclasificate în capital vărsat, prime de emisiune și rezerve.”

De asemenea, IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare”, prevede că entitatea poate prezenta în bilanț oricare alte elemente care ar permite o mai bună înțelegere a poziției financiare.

Concluzii.

Între prevederile celor două standarde analizate, observăm o multitudine de asemănări. Este un lucru firesc, având în vedere că la baza elaborării SNC „Prezentarea situațiilor financiare” a stat anume IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare”. Elementele obligatorii prevăzute în bilanț conform IAS 1, se regăsesc în mare parte și în formularul Situațiilor Financiare anexate la SNC „Prezentarea situațiilor financiare”.

Totodată, observăm că între cele două standarde se conturează și diferențe esențiale. Dacă SNC ne oferă un formular prestabilit, o structură concretă a Situațiilor financiare și, respectiv, a bilanțului, atunci IAS 1 nu prevede o astfel de structură exactă, ci doar elemente-rânduri care trebuie să se regăsească în cadrul bilanțului în mod obligatoriu. În acest mod, putem spune că IAS 1 oferă mai multă libertate în structurarea bilanțului, comparativ cu SNC „Prezentarea Situațiilor financiare”.

Cu toate acestea, asemănările dintre cele două standarde crează condiții favorabile contabililor din Republica Moldova, care pregătesc Situațiile financiare și conform reglementărilor internaționale.

Acestea înlesnesc trecerea de la un standard la altul, și raportarea conform IFRS nu mai pare a fi o provocare fără soluții.

Referințe bibliografice:

1. Standardul Național de Contabilitate „Prezentarea situațiilor financiare”. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=117850&lang=ro
2. Standardul Internațional de Contabilitate (IAS) 1 „Prezentarea situațiilor financiare”. Disponibil: <https://www.mf.gov.md/ro/content/standardele-interna%C8%9Bionale-de-raportare-financiar%C4%83-2017-red-book>
3. Nedeița, A. Aspecte generale privind aplicarea IFRS pe teritoriul Republicii Moldova. În: Contabilitate și audit, 2019, nr. 6, pag.18-22.
4. Nedeița A., Noile formate de situații financiare: conținutul de bază și interconexiunea cu conturile contabile. În: Contabilitate și audit, 2021, nr. 2, pag. 84-99.
5. Țurcanu, V., Golocialova I. Raportarea financiară conform standardelor internaționale. Chișinău, 2015.
6. Contabilitatea întreprinderii: Manual. Grigoroii L., Lazari L., ș.a. - Ed. a 3-a. Chișinău: Cartier, 2020.

ASPECTE PRACTICE PRIVIND CONTABILITATEA PROVIZIOANELOR

RECOGNIZING AND BOOKING OF EXPENCES ACCORDING TO ACCRUAL METHOD OF ACCOUNTING

Catalina BARAC

e-mail: catalina.barac@gmail.com

Rodica CUȘMĂUNȘĂ dr., conf. univ.

e-mail: cusmaunsa.rodica.gheorghe@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

***Abstract.** In this article, the authors will examine the process of recognizing and booking for the accruals related to the payment of rewards for the results of the entity's annual activity and their specific on accounting policies. Also, it will be examined the accounting and tax treatment for the creation and use of that accruals to render a true and fair view of the entity's economic and financial performance.*

Keywords: accruals, accrual method of accounting, bonus

JEL classification: M41, L25

Introducere

Odată cu armonizarea contabilității locale cu cea internațională, pătrunderea tot mai multor companii cu capital străin și impunerea normelor de raportare către grup (compania mamă), apare necesitatea de a aplica prevederile standardelor internaționale de raportare contabilă. În procesul desfășurării activității de întreprinzător, orice entitate este supusă unor riscuri multiple care pot genera cheltuieli (pierderi) neprevăzute. Un aspect foarte important și util în acest caz este formarea provizioanelor, întrucât aceasta permite reflectarea veniturilor și cheltuielilor apărute în perioada de gestiune corespunzătoare. Iar acest principiu stă la baza unei analize financiare eficiente.

Scopul și obiectivele cercetării

Scopul studiului constă în realizarea unei analize empirice privind provizioanele calificate drept datorii, constituirea, utilizarea, contabilizarea și prezentarea informațiilor aferente în situațiile financiare, în vederea identificării actualului context aferent temei, dar și pentru a formula concluziile legate de subiectul cercetării.

Pentru a realiza și pune în valoare scopul cercetării, au fost stabilite următoarele **obiective**:

- a) examinarea teoretică a conținutului economic al noțiunii de provizioane;
- b) identificarea și caracteristica criteriilor de clasificare și componența provizioanelor;
- c) delimitarea și examinarea problemelor privind recunoașterea provizioanelor;
- d) identificarea bazei de calcul pentru constituirea provizionului aferent premiilor calculate pentru rezultatele economico-financiare ale entității din perioada de gestiune precedentă;
- f) analiza aspectelor metodologice generale ale contabilității părovizioanelor, precum și a celor fiscale;
- g) sinteza aspectelor cercetate și formularea concluziilor.

Metodele de cercetare utilizate

Cercetarea noastră intenționează să demonstreze și să accentueze importanța constituirii provizioanelor în asigurarea competitivității informației contabile prezentate în situațiile financiare. Astfel, investigarea implică observarea obiectivă, raționamentul profesional și se axează pe expunerea cercetării empirice privind percepția și rolul contabilității în gestionarea provizioanelor. Ca tehnică indirectă de cercetare s-a utilizat analiza prevederilor legislației în domeniul contabilității în vederea realizării unei recenzii calitative cu privire la provizioane. Cercetarea științifică are drept scop obținerea informațiilor necesare pentru validarea obiectivelor cercetării.

Conținutul de bază

La nivelul prevederilor contabile naționale ale Republicii Moldova, aspectele legate de contabilizarea provizioanelor se regăsesc în cadrul SNC „Capital propriu și datorii”. Acest standard prevede modul de recunoaștere ca provizioane dacă și numai dacă sunt îndeplinite criteriile specifice. Totodată, standardul precizează modul de recunoaștere a provizioanelor, contabilizare și precizează informațiile specifice privind provizionale ce trebuie raportate [3].

Conform prevederilor SNC „Capital propriu și datorii” provizioanele se recunosc în cazul în care sunt respectate simultan următoarele condiții redate în următoarea figură:

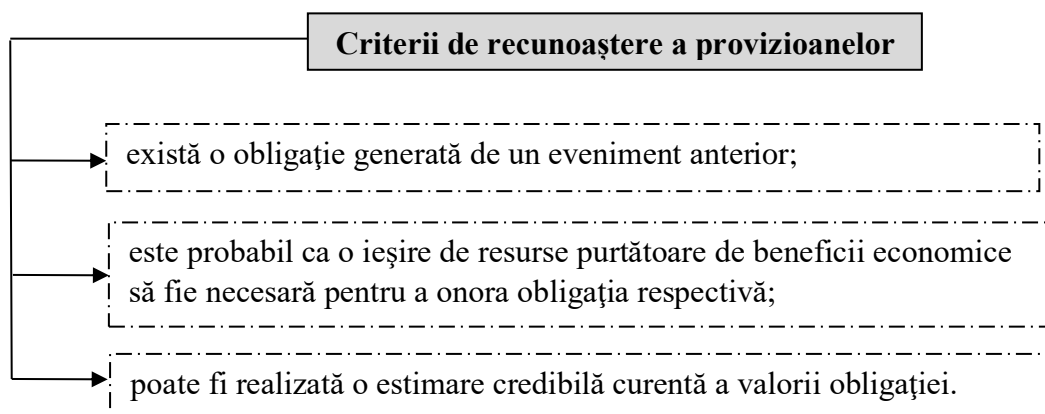

Fig. 1. Criterii de recunoaștere a provizioanelor

Sursa: elaborat de autori în baza prevederilor SNC „Capital propriu și datorii” [3]

Potrivit pct. 83 din SNC „Capital propriu și datorii”, obligațiile aferente provizioanelor includ:

- obligațiile legale care rezultă dintr-un contract (în mod explicit sau implicit) sau din prevederile legislației;
- obligațiile implicite care rezultă din acțiunile entității în cazul în care în rezultatul unei practici anterioare, prin politica sau declarația scrisă se confirmă că entitatea:
 - își asumă anumite responsabilități;
 - oferă asigurări partenerilor că își va onora responsabilitățile stabilite. [3]

Din punct de vedere practic, ca exemplu de obligații aferente provizioanelor care includ obligațiile implicite ce rezultă din acțiunile politicii entității de ași asumă anumite responsabilități putem menționa obligația privind plata recompenselor pentru rezultatele activității anuale ale entității.

Este o remunerare determinată după finalizarea exercițiului financiar. De obicei această operațiune se efectuează în lunile februarie-martie al anului următor de gestiune, dar care se referă la

perioada precedentă de gestiune. În acest caz, reieșind din dezideratul că cheltuielile trebuie să fie raportate în perioada în care ele au avut loc de facto, apare necesitatea de a crea provizion la 31.12.202N pentru suma care urmează a fi achitată în 202N+1. Totodată, în componența acestui provizion trebuie să fie incluse și contribuțiile privind asigurările sociale obligatorii aferente mărimii bonusurilor/premiei calculate.

Reieșind din caracteristica prezentată a recunoașterii și plății recompenselor pentru rezultatele activității anuale ale entității, aceasta corespunde tuturor prevederilor menționate anterior și, prin urmare este necesar să fie creat un provizion pentru aceasta cheltuiala ulterioară.

O altă încercare constă în determinarea mărimii provizionului format. Conform pct. 84 din SNC „Capital propriu și datorii”, provizioanele trebuie să fie strict corelate cu riscurile și cheltuielile estimate. Provizioanele se evaluează în suma costurilor necesare stingerii obligației aferente. Cea mai bună estimare a costurilor necesare stingerii obligațiilor aferente provizioanelor este suma pe care o entitate ar plăti-o, în mod rațional, pentru stingerea datoriei la data raportării sau pentru transferarea acestei sume unei terțe părți la acel moment.

În acest sens trebuie să apelăm la prevederile documentului normativ la nivelul entității - Politici contabile. În practică pot fi folosite următoarele metode la determinarea provizionului ce urmează a fi creat la plata recompenselor pentru rezultatele activității anuale ale entității:

- salariu mediu al angajatului din anul pentru care va primi premiu anual;
- sporul adus companiei, în dependență de activitatea realizată (este relevant pentru departamentul vânzări);
- bugetul neutilizat pentru salarizarea departamentului, și altele.

În cazul entității cercetate a fost selectată metoda salariului mediu al angajatului aferent anului pentru care se va achita premiu. Pentru a determina această sumă au fost calculate mediile pe fiecare persoană din borderoul de calcul al salariului lunar.

Tabelul 1

Extras din borderoul de calcul a salariului

Numele, prenumele	Popescu I.	Niculescu A.	Moraru V.	Darii A.	Mîndru V.	Total
Lunile						
Salariu calculat 01	10 000	11 000	7 500	8 000	12 500	
Salariu calculat 02	10 000	11 000	7 500	8 000	12 500	
Salariu calculat 03	10 000	11 000	7 500	8 000	12 500	
Salariu calculat 04	12 000	11 000	4 200	8 000	12 500	
Salariu calculat 05	12 000	11 000	7 500	8 000	12 500	
Salariu calculat 06	8 000	11 000	7 500	8 000	8 000	
Salariu calculat 07	12 000	7 000	7 500	6 000	8 000	
Salariu calculat 08	12 000	11 000	3 000	9 000	15 000	
Salariu calculat 09	12 000	11 000	7 500	9 000	15 000	
Salariu calculat 10	12 000	8 000	7 500	9 000	15 000	
Salariu calculat 11	12 000	11 000	7 500	9 000	15 000	
Salariu calculat 12	12 000	11 000	7 500	9 000	15 000	
Salariu mediu pe an	11 166,67	10 416,67	6 850	8 250	12 791,67	49 475,01

Sursa: elaborat de autori în baza datelor entității cercetate

Având datele din tabelul 1, au fost perfectate următoarele formule contabile la data de 31.12.202N:

- constituirea provizionului aferent sumei primei anuale ale personalului administrativ al entității:

Debit contul 713 „Cheltuieli administrative”, subcontul 7131 „Cheltuieli cu personalul administrativ” *49 475,01 lei*

Credit contul 538 „Provizioane curente”, subcontul 5381 „Provizioane pentru beneficiile angajaților”
*11 874,00 lei (49 475,01 * 24%)*

- constituirea provizionului privind contribuții de asigurări sociale obligatorii aferente sumei primei anuale ale personalului administrativ al entității:

Debit contul 713 „Cheltuieli administrative”, subcontul 7131 „Cheltuieli cu personalul administrativ” *11 874,00 lei*

Credit contul 538 „Provizioane curente”, subcontul 5381 „Provizioane pentru beneficiile angajaților”
11 874,00 lei

Din punct de vedere fiscal, potrivit art. 31 alin. (2) din Codul fiscal, nu se permit spre deducere provizioanele, cu excepția reducerilor pentru pierderi la active și la angajamente condiționale, pentru instituțiile financiare, efectuate conform alin. (3), și pentru pierderi la împrumuturi și dobânzile aferente (provizioane), pentru organizațiile de microfinanțare și persoanele care practică activitatea de leasing financiar, efectuate conform alin.(4) din articolul menționat.

Prin urmare, în Declarația cu privire la impozitul pe venit VEN 12, suma de 61 349,01 lei (49 475,01 + 11 874,00) va fi indicată în coloana 2, în rândul 03014 „Defalcări în fondurile de rezerva”. Astfel, în scopuri fiscale aceste cheltuieli vor fi ajustate.

În cazul în care provizionul creat pe parcursul anului se utilizează, această sumă se indică în rândul 03016 „Alte cheltuieli legate de activitatea de întreprinzător deduse în evidenta contribuabilului din fondurile de rezerva create pe parcursul anului fiscal” în coloana 3, astfel în scopuri fiscale cheltuielile vor fi majorate cu suma respectivă. La fel, se procedează dacă provizionul creat nu este utilizat, acesta se decontează la venituri și se constată ca venit impozabil.

La achitarea primei anuale în 202N+1 se vor perfecta următoarele formule contabile:

- utilizarea provizionului aferent sumei primei anuale ale personalului administrativ al entității:

Debit contul 538 „Provizioane curente”, subcontul 5381 „Provizioane pentru beneficiile angajaților” *49 475,01 lei*

Credit contul 531 „Datorii față de personal privind retribuirea muncii”, subcontul 5311 „Datorii salariale” *49 475,01 lei*

- utilizarea provizionului privind contribuții de asigurări sociale obligatorii aferente sumei primei anuale ale personalului administrativ al entității:

Debit contul 538 „Provizioane curente”, subcontul 5381 „Provizioane pentru beneficiile angajaților”
11 874,00 lei

Credit contul 533 „Datorii privind contribuțiile de asigurări sociale și medicale administrative”, subcontul 5331 „Datorii față de bugetul asigurărilor sociale de stat” *11 874,00 lei*

Provizioanele neutilizate care urmează a fi folosite în perioadele de gestiune următoare nu trebuie să fie decontate la data raportării. Ca urmare, în astfel de cazuri, conturile de provizioane nu se închid la această dată. Soldurile acestor conturi se reflectă, respectiv, în capitolul F „Provizioane” la postul 220 al bilanțului prescurtat la suma totală a datoriilor pe termen lung și scurt aferente provizionelor și la posturile 830 „Provizioane pentru beneficiile angajaților”, 840 „Provizioane pentru garanții acordate cumpărătorilor/clientilor”, 850 „Provizioane pentru impozite”, 860 „Alte provizioane” reieșind din categoria respectivă de provizion al bilanțului.

În conformitate cu pct. 88 din SNC „Capital propriu și datorii”, provizioanele constituite se anulează prin decontare la veniturile curente în cazul în care pentru stingerea unei obligații nu mai este probabilă o ieșire de resurse purtătoare de beneficii economice. Această situație poate apărea în cazul în care entitatea încetează să mai constituie provizioane pentru anumite scopuri. Anularea provizioanelor se reflectă prin următoarea formulă contabilă:

Debit contul 538 „Provizioane curente”, subcontul 5381 „Provizioane pentru beneficiile angajaților”

Credit contul 612 „Alte venituri din activitatea operațională”, subcontul 6126 „Alte venituri operaționale”

În practică pentru anularea provizionului constituit în plus se mai poate întocmi și formula contabilă de stornare.

Concluzii

Constituirea provizioanelor nu este obligatorie pentru entitate. Necesitatea constituirii provizioanelor se stabilește de către fiecare entitate de sine stătător, în funcție de necesitățile informaționale proprii, condițiile concrete de desfășurare a activității, probabilitatea apariției unor cheltuieli (pierderi) neprevăzute în perioadele de gestiune viitoare. În cazul în care entitatea decide să creeze provizioane, nomenclatorul, precum și modul de determinare și de utilizare a acestora trebuie să fie reflectate în politicile contabile.

Reieșind din caracteristica prezentată a recunoașterii și plății recompenselor pentru rezultatele activității anuale ale entității este necesar să fie creat un provizion pentru aceasta cheltuiala ulterioară ca să fie:

- respectat principiului prudenței care nu permite supraevaluarea activelor și veniturilor și subevaluarea datoriilor și cheltuielilor (dacă entitatea nu constituie provizioane, cheltuielile și datoriile entității vor fi subevaluate);
- asigurată concordanța veniturilor și cheltuielilor pe perioade de gestiune;
- calculat corect profitului net (pierderii nete) al perioadei de gestiune curente (în cazul neconstituirii provizioanelor, profitul net va fi majorat și nu va reflecta în mod corect rezultatul activității economico-financiare a entității);
- excluse cazuri de repartizare a dividendelor în mărime majorată (dacă entitatea nu constituie provizioane, suma dividendelor repartizate se majorează în mod artificial, ceea ce poate crea dificultăți de ordin financiar la achitarea acestora).

Referințe bibliografice

1. Legea contabilității și raportării financiare nr.287 din 15.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2018, nr.1-6, art.22.
2. Codul Fiscal al Republicii Moldova al RM nr.1163 din 24.04.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2007, ediție specială din 08.02.2007.
3. SNC “Capital propriu și datorii”. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2013, Nr. 233-237, 68-76.
4. SNC „Prezentarea situațiilor financiare”. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2013, Nr. 233-237, 68-76.
5. Planul general de conturi contabile nr.1534 din 22.10.2013. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. Nr. 233-237, art nr : 1534
6. NEDERIȚA A., Aspecte practice ale contabilității și impozitării provizioanelor, *Contabilitate și Audit*, 2017, nr.8 pp. 25-36.
7. Provizioane privind indemnizația pentru concediu de odihnă: formare, utilizare, prezentare [accesat 01.03.2021]. Disponibil: https://monitorul.fisc.md/practice_accounts/provizioane-privind-indemnizatia-pentru-concediu-de-odihna-formare-utilizare-prezentare.html

UNELE ASPECTE PRACTICE ALE CONTABILITĂȚII CARBURANȚILOR

SOME PRACTICAL ASPECTS OF FUEL ACCOUNTING

Dorin BÎRZOI,

e-mail: birzoi.99@mail.ru

Stela CARAMAN

e-mail: caraman@ase.md

Academia de studii economice a Moldovei

***Abstract.** Analyzing the given topic, I understood that it is certainly necessary to identify the norms of fuel consumption, in accordance with the CNS "Inventory". Hence, the fuel consumption norms vary by the types of transportation, conditions of use, the usage duration of transport mean and they are applied on all economic sectors, who owns any mean of transport. This article aims to present accounting rules on the establishment of consumption norms, as well as how to purchase, pay, scrap fuel. Also, after studying this article, you can understand how consumption norms are established, how all fuel-related events are accounted for through examples presented above.*

Keywords: accounting, fuel, norms, transport.

JEL classification: M41

Introducere.

Pe parcursul ultimilor ani, se observă creșterea necesității utilizării transportului auto, care ușurează activitatea zilnică și permite deplasarea în scop lucrativ a angajaților. Iar, pentru propulsarea transportului auto (autoturisme, autobuze, camioane etc.) se utilizează combustibilul de funcționare a motoarelor, cum ar fi: benzină, motorină sau gaz lichefiat.

În această cercetare, autorul și-a propus să examineze următoarele aspecte:

- evidența combustibilului procurat, și în special al reducerilor de preț primite la procurarea acetuia în baza cardurilor corporative;
- modul de contabilizare a combustibilului procurat peste hotarele țării;
- analiza modului de determinare a normelor de consum a combustibilului;
- evidența consumat la utilizarea autoturismului atât în scopuri personale ale angajatului/propietarului, cât și pentru necesitățile entității.

Metodele de cercetare utilizate.

Pentru realizarea acestui articol s-au analizat mai multe studii și cercetări în domeniu. Cercetarea noastră implică observarea obiectivă, raționamentul profesional și verificarea, cu scopul de a reprezenta evenimentele într-o perioadă finită de timp. Ca tehnică indirectă de cercetare am utilizat analiza de documente, ce provin de la o anumită entitate, pentru a realiza o analiză calitativă cu privire la evidența corespunzătoare a carburanților. Demersul nostru privește modul în care toate operațiunile privind procurarea și decontarea combustibilului vor fi reflectate în evidența contabilă.

Conținutul de bază.

Combustibilul este un produs petrolier destinat funcționării motoarelor cu ardere internă, care se utilizează pentru propulsarea autovehiculelor. De regulă, acesta poate fi sub formă de: benzină, motorină sau gaze lichifiate.

Pentru generalizarea informației privind existența și mișcarea carburanților este destinat contul 211 „Materiale”, subcontul 2114 “Combustibil”.

De regulă, entitățile procură carburanții în baza cardurilor corporative valorice, prin achitarea acestora în avans. Astfel, operațiunile de procurare a combustibilului în baza cardurilor valorice se reflectă prin următoarele formule contabile:

1) acordarea avansurilor pentru procurarea combustibilului: *Dt 224,,Avansuri acordate curente” Ct 242,,Conturi curente în monedă națională” (Extras de cont);*

2) reflectarea valorii de procurare (fără TVA) a combustibilului conform *Facturilor fiscale* ale furnizorilor: *Dt 211 Materiale” Ct 521 „Datorii comerciale curente”;*

3) deducerea sumei TVA de la valoarea de procurare a combustibilului: *Dt 534 ”Datorii față de buget” Ct 521 Datorii comerciale curente” (Factură fiscală);*

4) stingerea datoriilor față de furnizorii de produse petroliere pe seama avansurilor acordate: *Dt 521 ”Datorii comerciale curente”, Ct 224,,Avansuri acordate curente” (Notă de contabilitate).*

La sfârșitul lunii, furnizorul de combustibil facturează combustibilul livrat cumpărătorului la un preț mai mic decât prețul afișat pe panou, acordând astfel o reducere de preț.

În acest context, apare întrebarea: *Care este modul de contabilizare a reducerilor de preț primite la procurarea combustibilului prin cardurile valorice?* Răspunsul la întrebarea enunțată este ilustrat în Tabelul 1.

Tabelul 1

Modul de contabilizare a reducerilor de preț primite la procurarea combustibilului

Varianta 1 - prin luarea în calcul la determinarea valorii de procurare a combustibilului	Varianta II - prin decontarea la veniturile curente
<p>Această variantă se aplică în cazul contabilizării combustibilului la sfârșitul lunii în baza facturilor fiscale primite de la furnizori. În acest caz, se consideră că reducerile de preț sînt primite în momentul intrării combustibilului și se scad la determinarea costului de intrare a acestuia și nu se reflectă în contabilitate. Această modalitate de contabilizare a reducerilor rezultă din pct.15 al SNC „Stocuri”, conform căruia reducerile comerciale, rabaturile și alte elemente similare sînt deduse la determinarea costului de intrare a stocurilor achiziționate.</p>	<p>Varianta dată se utilizează la contabilizarea combustibilului după fiecare procurare în cazul cînd primirea reducerilor are loc după determinarea costului de intrare a acestuia. La aplicarea acestei variante, se consideră că reducerile de preț sînt primite de la furnizori după intrarea combustibilului. Potrivit pct.48 din SNC „Capital propriu și datorii”, astfel de reduceri se contabilizează ca diminuare concomitentă a datoriilor și majorare a veniturilor curente. În acest caz, trebuie să fie întocmite următoarele formule contabile:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ reflectarea reducerilor de preț primite: <i>Dt 521 „Datorii comerciale curente” Ct 612 ”Alte venituri din activitatea operațională”;</i> ✓ stornarea TVA aferente reducerilor de preț primite, care a fost trecută anterior în cont: <i>Dt 521,,Datorii comerciale curente” Ct 534”Datorii față de buget”.</i>
<p>Varianta privind recunoașterea reducerii în calitate de venituri ar putea fi neconvenabilă în cazul cînd entitățile aplică regimul simplificat de impozitare (pentru subiecții întreprinderilor mici și mijlocii), deoarece aceasta generează o obligație fiscală suplimentară calculată în mărime de 4%.</p>	

Statul, în persoana Guvernului RM, poate să nu fie de acord, în cazul importului mărfurilor social importante, cu utilizarea transportului propriu, atunci când costul combustibilului procurat este inclus în prețul de achiziție prin cheltuielile de transport la care se aplică adaosul comercial limitat. În asemenea cazuri, aceasta este o problemă destul de greu de gestionat.

Sursa. Elaborat de către autor

În cazul utilizării unui card valoric de către mai mulți șoferi, repartizarea combustibilului procurat se efectuează în baza: bonurilor fiscale emise de mașinile de casă și control; foilor de parcurs; extraselor din sistemul electronic de evidență a furnizorilor de produse petroliere. Această repartizare este necesară pentru evidența cantitativă a combustibilului: a) pe tipurile acestuia; b) pe mijloace de transport; c) pe șoferi. Informațiile privind repartizarea combustibilului se generalizează în borderourile (situațiile) analitice ale căror structură, mod și periodicitate de întocmire se stabilesc de către fiecare entitate de sine stătător.

Modul de contabilizare a combustibilului procurat de către șoferi în cazul delegării peste hotarele țării se stabilește de către entitate de sine stătător și se reflectă în politicile contabile ale acesteia. În funcție de necesitățile informaționale proprii, entitatea poate să aplice una din cele două variante de contabilizare a operațiunilor de procurare și de casare a combustibilului, ilustrate în tabelul 2:

Tabelul 2

Modul de contabilizare a combustibilului procurat peste hotarele țării

Varianta I - prin decontarea directă a valorii combustibilului procurat la costurile/cheltuielile curente în baza decontului de avans, cu anexarea documentelor confirmative	Varianta II - prin reflectarea inițială a combustibilului procurat în contul de evidență a materialelor și decontarea ulterioară a valorii acestuia la costurile/cheltuielile curente
<p>Valoarea combustibilului consumat se include în suma totală a cheltuielilor de delegare și se decontează la costurile/cheltuielile curente prin formula contabilă: <i>Dt Conturi de cheltuieli/costuri (în funcție de scopul delegării angajatului) Ct 226 „Creanțe ale personalului” sau 532 ”Datorii față de personal privind alte operațiuni”</i></p>	<p>Combustibilul procurat se înregistrează inițial ca materiale și ulterior se decontează la costurile/cheltuielile curente. Această variantă este necesară pentru evidența cantitativă și verificarea respectării normelor de consum al combustibilului și, de regulă, se aplică în cazul în care combustibilul procurat nu a fost consumat integral sau la entitățile specializate de transport auto la care combustibilul este evidențiat ca un articol de costuri separat. La utilizarea variantei a doua, trebuie întocmite următoarele formule contabile:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ reflectarea valorii de cumpărare a combustibilului conform chitanțelor sau cecurilor anexate la decontul de avans: <i>Dt 211 ”Materiale” Ct 226 „Creanțe ale personalului” sau 532 ”Datorii față de personal privind alte operațiuni”;</i>

	✓ 2) decontarea valorii contabile a combustibilului consumat conform parcursului efectiv determinat în baza foii de parcurs: <i>Dt Conturi de cheltuieli/costuri (în funcție de scopul delegării angajatului) Ct 211 "Materiale"</i> .
--	--

Sursa. elaborat de către autor

Decontarea consumului de carburanți și lubrifianți se efectuează în conformitate cu Normele de consum de combustibil și lubrifianți prevăzute în actele normative (ORDIN nr.172/2005) care poartă un caracter de recomandare și pot fi modificate, în funcție de factorii rutieri de transport, climaterici, etc.

Normele de consum de combustibil la 100 km de parcurs pot fi stabilite în litri de benzină, de motorină, de gaz lichefiat etc., în funcție de tipul combustibilului utilizat de automobilul corespunzător, ținând cont de condițiile de funcționare a acestora (în raza orașului, pe traseele interurbane, pe timp de vară sau de iarnă etc.). În cazul în care nu sînt stabilite norme pentru modelele, mărcile și modificările noi de automobile, entitatea este în drept să le elaboreze de sine stătător, care urmează a fi, aprobate prin ordinul conducătorului și anexate la politicile contabile.

Normele de consum de combustibil se majorează în următoarele condiții:

- ✓ funcționarea transportului auto pe timp de iarnă – 10%;
- ✓ funcționarea transportului auto pe drumuri publice (în dependență de distanța parcursă consumul se poate majora de la 5% pînă la 20%);
- ✓ funcționarea transportului auto care necesită opriri tehnologice frecvente, legate de încărcarea și descărcarea mărfurilor, îmbarcarea și debarcarea pasagerilor sau alte opriri se poate majora pînă la 10%;
- ✓ pentru funcționarea transportului auto în localități:
 - cu populația de peste 3,0 milioane de locuitori - 30%;
 - cu populația de la 1,0 pînă la 3,0 milioane de locuitori – 25%;
 - cu populația de la 250 mii pînă la 1,0 milion de locuitori - 20%;
 - cu populația de la 100 mii pînă la 250 mii de locuitori - 15%;
 - cu populație pînă la 100 mii locuitori (în orașe și orașele dotate cu semafoare și alte semne rutiere de circulație) – 10%.
- ✓ pentru automobilele aflate în exploatare peste 5 ani – pînă la 5%, peste 8 ani – pînă la 10%;
- ✓ pentru utilizarea condiționerului sau instalației "control-climă" în timpul mersului automobilului - pînă la 7%;

În continuare, se va prezenta modelul recomandat de către autor pentru calcularea normei de consum a combustibil.

Exemplu. În conformitate cu manualul de exploatare elaborat de producătorul Dacia, pentru autorurismul de model Dacia Duster, sunt stabilite următoarele norme: consum urban - 5,7 litri/100km, consum extraurban - 5,0 litri/100km, consum mixt - 5,2 litri/100km.

Modul de stabilire a normei de consum este prezentat în Tabelul 3.

Tabelul 3*Calculul normei de consum de combustibil, litri/100 km*

DACIA DUSTER		Urban		Interurban		Mixt	
		5,7 l/100km		5,0 l/100km		5,2 l/100km	
		vara	iarna	vara	iarna	vara	iarna
Iarna	10%	-	0,57	-	0,50	-	0,52
Condiționar, control-climă	7%	0,399	0,399	0,35	0,35	0,364	0,364
Vârsta autoturismului, 6 ani	5%	0,285	0,285	0,25	0,25	0,26	0,26
Localitate cu populația de la 250 mii până la 1,0 milion de locuitori (raza mun. Chișinău)	20%	1,14	1,14	-	-	1,04	1,04
TOTAL		7,524	8,094	5,60	6,10	6,864	7,384

Sursa. elaborat de către autor

Drept temei pentru decontarea combustibilului, servesc *Foile de parcurs*. Modul și periodicitatea întocmirii Foilor de parcurs sunt stabilite de *Instrucțiunile privind completarea și prelucrarea foii de parcurs pentru autoturisme, autocamioane și autobuze, aprobate prin Ordinul Departamentului Analize Statistice și Sociologice nr. 108/1998* [4]. Periodicitatea întocmirii Foilor de parcurs depinde de faptul dacă entitatea prestează sau nu servicii de transport contra plată, fiind prezentată în tabelul 4.

Tabelul 4

Periodicitatea întocmirii Foilor de parcurs pentru transporturile rutiere de către întreprinderile din Republica Moldova (contra plată)

Transport rutier în trafic național		Transport rutier în trafic internațional și/sau transfrontalier
Transport rutier de mărfuri	Transport rutier de persoane	
Foaia de parcurs este valabilă pentru o perioadă de 48 de ore din momentul eliberării.	Foaia de parcurs este valabilă pentru 36 de ore (cu excepția transporturilor în regim de taxi la care valabilitatea foii de parcurs nu poate depăși 24 de ore)	Foaia de parcurs este valabilă până la efectuarea cursei tur-retur

Sursa. elaborat de către autor, în baza *Instrucțiunii privind completarea și prelucrarea foii de parcurs pentru autoturisme, autocamioane și autobuze*

Pentru transportarea mărfurilor în interes personal sau utilizarea autoturismelor pentru necesități proprii, întreprinderea este în drept să decidă pentru care perioadă se eliberează foaia de parcurs, în funcție de necesitățile informaționale ale acesteia.

Decontarea valorii contabile a combustibilului consumat conform parcursului efectiv determinat în baza foii de parcurs se reflectă prin formula contabilă: *Dt Conturi de cheltuieli/costuri (în funcție de destinați utilizării mijlocului de transport) Ct 211 "Materiale"*.

Deseori, în practică economică se obișnuiește că proprietarul afacerii sau un angajat al companiei să folosească automobilul propriu și pentru necesitățile companiei, dar și pentru necesitățile proprii în baza unui *Contract de comodat*.

În cazul când combustibilul consumat la utilizarea autoturismului în scopuri personale este procurat pe contul angajatului, angajatul prezintă un raport în care indică kilometrajul parcurs în scopuri personale, care se aprobă de către conducere, anexînd documentele ce confirmă procurarea combustibilului (bonurile de la stațiile de alimentare cu combustibil) sau această mențiune se face în foaia de parcurs în rîndul „întîrzieri, staționări pe rută, intrări în garaj, alte mențiuni”.

Dacă, angajatul nu procură combustibilul pe cont propriu, acesta urmează să restituie costul combustibilului consumat la prețul de procurare de către întreprindere sau să fie reținut din salariu numai cu acordul angajatului. Întru confirmarea cheltuielilor aferente consumului de combustibil în scopuri de serviciu, conducerea aprobă printr-un ordin intern normele de consum al combustibilului, conducîndu-se de normele aprobate prin Ordinul nr.172/2005 și norma indicată în pașaportul tehnic al autoturismului

În acest caz, recomandăm elaborarea unui tabel suplimentar la Foaia de parcurs pentru a ține evidența numărului de km parcurși pentru necesitățile companiei pentru a deconta corect consumul de combustibil. Acest tabel poate avea următoarea formă (Tabel 4):

Tabelul 4

Evidența numărului de km parcurși

La plecare 01.03.2021	La sosire 01.03.2021	263200	263300	Intreprinderea
La plecare 02.03.2021	La sosire 02.03.2021	263300	263350	Pers fizică , proprietarul
La plecare 03.03.2021	La sosire 03.03.2021	263350	263450	Intreprinderea

Sursa. elaborat de către autor

Rezultate și concluzii.

În scopul desfășurării activității orice agent economic folosește, de regulă, cel puțin un mijloc de transport, fie că acesta este în proprietatea agentului economic, fie este închiriat sau primit în comodat. Necesitatea determinării corecte a consumului de combustibil este un obiectiv major al companiilor, acesta urmînd să fie corect documentat și contabilizat. În acest scop, autorul a elaborat modelul unei fișe de lucru ”*Calculul normei de consum de combustibil*”, care ilustrează în mod clar și laconic normele de consum aplicabile în diverse condiții de exploatare a mijlocului de transport.

O altă recomandare a autorului prevede elaborarea formei unui tabel suplimentar la Foaia de parcurs, aplicabilă în situația utilizării mijlocului de transport atât în scopurile personale ale angajatului/proprietarului, cât și pentru necesitățile entității. În opinia autorului, utilizarea acestui tabel ar permite evidența numărului de km parcurși pentru necesitățile companiei, iar, în consecință, decontarea justificată a consumului de combustibil la costuri/cheltuieli.

Referințe bibliografice:

1. Legea privind contabilitatea și raportarea financiară nr. 287 din 15.12.2017 (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110399&lang=ru);
2. Standardul Național de Contabilitate ”Stocuri”, aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 118 din 06.08.2013 (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=43853&lang=ro);
3. Planul general de conturi contabile, aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 119 din 06.08.2013 (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=81622&lang=ro);
4. **Normele de consum de combustibil și lubrifianți în transportul auto, aprobate prin Ordinul Ministerului Transporturilor și Gospodăriei Drumurilor nr. 172 din 09.12.2005** (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=9957&lang=ro);
5. **Ordinul Ministerului Economiei și Infrastructurii nr. 348 din 11.07.2018 privind** modificarea și completarea Ordinului Ministerului Transporturilor și Gospodăriei Drumurilor nr. 172 din 09.12.2005 cu privire la aprobarea Normelor de consum de combustibil și lubrifianți în transportul auto. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 277-284.
6. Instrucțiuni privind completarea și prelucrarea foii de parcurs pentru autoturisme, autocamioane și autobuze, aprobate prin Ordinul Departamentului Analize Statistice și Sociologice nr. 108 din 17.12.1998
7. NEGARĂ, Ghenadie. *Contabilizarea operațiunilor de procurare a combustibilului în baza cardurilor corporative valorice. În Contabilitate și audit, 2014, nr.12* (<http://www.contabilitate.md/?mod=article&id=6144>).

IMPLICAȚIILE CONTABILE CAUZATE DE PANDEMIA COVID-19

ACCOUNTING IMPLICATIONS CAUSED BY THE COVID-19 PANDEMIC

Aurelia CUCU

e-mail: kuku-aurelya@mail.ru

Stela CARAMAN

e-mail: caraman@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

***Abstract.** In the context of the current pandemic, more and more Moldova companies find themselves in the situation where their activity is highly reduced, therefore affecting their financial stability. The diminished income is also reflected in the reduced possibility of companies to continue their payments and timely honor their financial obligations. In such cases, where both demand and financial possibilities of the companies are scarce, the provisions of legislation allow several options to be implemented, each carrying their own advantages and disadvantages. In any scenarios, companies need to assess the impact on their financial performance.*

***Keywords:** accounting, expenses, fiscality, deductible expenses, fiscal Code, taxpayer, accounting changes.*

JEL CLASSIFICATION: M41

Întroducere. Pe lângă amenințările la adresa sănătății populației, criza COVID-19 aduce noi provocări la nivel macroeconomic. Incertitudinea este prezentă chiar și pe termen scurt și băntuie economia mondială, iar Moldova nu este o excepție. Instituțiile publice, firmele și gospodăriile casnice, toate sunt afectate de încetinirea activității economice. Marea majoritate a sectoarelor se confruntă cu o scădere drastică a vânzărilor și a veniturilor din cauza imposibilității de a desfășura activitatea obișnuită.

În aceste condiții, atenuarea efectelor COVID-19 asupra stării de sănătate și asupra economiei naționale trebuie să fie prioritatea guvernării. Acțiuni decisive și la timp trebuie întreprinse de Guvern, banca centrală, autorități de reglementare, dar și alți actori, pentru a minimiza efectele crizei. De cealaltă parte, agenții economici și populația au rolul lor în a da dovadă de responsabilitate și a face tot posibilul pentru atenuarea efectelor devastatoare.

În prezentul articol, sunt examinate problemele contabilității cheltuielilor și deducerii fiscale precum și tipuri de cheltuieli efectuate de către agenții economici în vederea prevenirii răspunderii Coronavirusului:

- cheltuielile pentru procurarea testelor COVID-19 cu scopul testării salariaților;
- cheltuielile pentru procurarea echipamentului de protecție contra COVID-19 (măști, viziere, dezinfectanți) asigurând cu acesta pe salariații;
- cheltuielile cu donațiile efectuate în folosul instituțiile medicale specializate COVID 19;
- deducerea amortizării și a TVA aferente cheltuielilor suportate în perioada stării de urgență;
- reflectarea crizei COVID în Situațiile Financiare;

Material și metodă. Pentru realizarea cercetării au fost consultate mai multe surse bibliografice, formate preponderent din articole, precum și surse disponibile pe site-uri web.

În procesul cercetării s-a aplicat metoda documentării (studiul documentelor oficiale), care a presupus o etapă de informare privind sursele existente, studiere a surselor identificate și sintetizare a informațiilor oferite de acestea, respectiv evaluare a rezultatelor sintetizate în vederea efectuării analizei critice a stadiului actual al cunoașterii în domeniul abordat. Metodele folosite în această etapă au fost analiza de conținut și metoda comparativă.

Articolul se axează pe o abordare deductivă de la general la particular, îmbinând studiile cantitative cu cele calitative.

Conținut de bază. Deși se împlinește un an de când a trebuit să ne adaptăm acestei noi situații fără precedent pentru care mulți dintre noi nu eram pregătiți, majoritatea întreprinderilor încă sunt preocupate să asigure condiții optime pentru ca angajații să își desfășoare activitatea în contextul actual.

Astfel, sunt tot mai multe întreprinderi care își pun problema ce ar putea să le ofere angajaților pentru a se acomoda mai ușor la lucrul de acasă, pe de altă parte, trebuie să ținem cont și de contextul economic actual, întrucât pentru multe întreprinderi veniturile au scăzut în această perioadă, astfel acum este și mai important de văzut dacă statul acordă anumite facilități fiscale în acest sens.

Până de curând Codul Fiscal nu a fost modificat astfel încât să fie aliniat cu noua realitate. Astfel, întreprinderile încercau să aplice prevederile dinainte pe situația curentă, dar, din fericire, la sfârșitul lunii decembrie conform Monitorului Oficial din 22. 12. 2020, a fost publicată Legea nr. 224 din 04.12.2020 [4] cu privire la modificarea unor acte normative.

Modificările au la bază stabilirea unui regim special pentru plățile efectuate de către angajator pentru testarea salariaților în vederea identificării virusului SARS-CoV-2. Astfel, plățile respective vor constitui facilități neimpozabile acordate de angajator, aferent cărora nu urmează a fi calculate și achitate impozitul pe venit, contribuțiile de asigurări sociale de stat obligatorii și primele de asigurare obligatorie de asistență medicală, datorate de angajator și angajați. Totodată, cheltuielile suportate de angajator pentru testarea salariaților vor fi recunoscute spre deducere în scopuri fiscale, cu condiția confirmării documentare a acestora.

Modificările în actele normative se prezintă în ordinea următoare:

I. Codul fiscal se completează cu următoarele:

➤ La articolul 20 cu litera z¹⁸ : [1]

”Articolul 20. Sursele de venit neimpozabile

În venitul brut nu se includ următoarele tipuri de venit:

z¹⁸) plățile efectuate de angajator pentru testarea salariaților în vederea depistării prezenței virusului SARS-CoV-2.”

➤ La articolul 24 cu alineatul (25): [1]

„Articolul 24. Deducerea cheltuielilor aferente activității de întreprinzător

(25) Se permite deducerea cheltuielilor suportate de angajator pentru testarea salariaților în vederea depistării prezenței virusului SARS-CoV-2.”

În ceea ce privește, **deducerea cheltuielilor suportate de agentul economic pentru procurarea echipamentului de protecție a angajaților contra COVID-19** prin asigurarea acestora cu măști, viziere, dezinfectanți relatăm că în conformitate Codul fiscal, se permite deducerea cheltuielilor ordinare și necesare, achitate sau suportate de contribuabil pe parcursul perioadei fiscale, exclusiv în cadrul activității de întreprinzător.

***Situația 1:** Conducerea întreprinderii „X”, al cărei gen de activitate este fabricarea produselor de panificație, a decis suportarea cheltuielilor pentru procurarea echipamentului de protecție a angajaților contra COVID-19 prin asigurarea acestora cu măști, viziere, dezinfectanți. Se deduc în scopuri fiscale aceste cheltuieli? Reprezintă surse de venit impozabile pentru salariați cheltuielile respective suportate de angajator?*

În conformitate cu art. 24 alin. (1) din Codul Fiscal [1], se permite deducerea cheltuielilor ordinare și necesare, achitate sau suportate de contribuabil pe parcursul perioadei fiscale, exclusiv în cadrul activității de întreprinzător.

Conform pct. 26 din Anexa nr. 1 la HG nr. 693 din 11 iulie 2018 [9], cheltuielile ordinare și necesare reprezintă cheltuielile caracteristice gestionării activității de întreprinzător și cheltuielile reglementate prin acte normative în vigoare, caracteristice pentru gestionarea anumitor tipuri de activități de întreprinzător, în scopul desfășurării activității economice și obținerii de venituri.

Potrivit art. 10 alin. (1) din Legea securității și sănătății în muncă nr. 186-XVI din 10.07.2008 (Legea nr. 186/2008) [5], în cadrul responsabilităților sale, angajatorul este obligat să ia măsurile necesare pentru protecția securității și sănătății lucrătorilor, inclusiv pentru prevenirea riscurilor profesionale, asigurarea informării și instruirii, precum și pentru asigurarea organizării și a mijloacelor necesare.

În baza art. 10 alin. (6) din Legea nr. 186/2008 [5], mijloacele financiare cheltuite de către angajator pentru realizarea măsurilor de securitate și sănătate în muncă sunt deductibile, iar potrivit art. 10 alin. (7) din Legea nr. 186/2008 [5], măsurile privind securitatea, igiena și sănătatea în muncă nu vor comporta, în nici o situație, obligații financiare din partea lucrătorilor.

În legătură cu pandemia COVID-19 și starea de urgență declarată în Republica Moldova în baza Hotărârii Parlamentului privind declararea stării de urgență nr. 55 din 17.03.2020 din 17.03 - 15.05 2020 (HP nr. 55/2020) și starea de urgență în sănătate publică în RM din 16.05 – 15.07.2020, agenții economici sunt obligați să respecte și să implementeze acele măsuri stabilite prin dispozițiile Comisiei pentru Situații Excepționale a RM și a hotărârilor Comisiei Naționale Extraordinare de Sănătate Publică aferente protecției și securității muncii în timpul pandemiei COVID-19.

Prin ordinul Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale nr. 315 din 25.03.2020, a fost aprobat Ghidul practic „Măsurile de prevenire a infecției COVID-19 la locul de muncă”. Astfel, reieșind din prevederile menționate ale legislației, precum și ale art. 24 alin. (1) din Codul Fiscal [1], cheltuielile suportate de angajator pentru protecția sănătății și securității muncii prin aprovizionarea angajaților cu dezinfectanți, măști, viziere, se consideră cheltuieli necesare și ordinare și vor fi deductibile la determinarea de către angajator a obligațiilor fiscale privind impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător pentru anul 2020.

Aceste cheltuieli vor fi deductibile, precum și în cazul confirmării documentare a acestora în modul general stabilit în strictă conformitate cu Legea contabilității și raportării financiare nr. 287/2017 [2] și HG cu privire la executarea Decretului Președintelui RM nr. 406-II/1997 nr. 294/1998 [7], cu modificările și completările ulterioare. În cazul lipsei modului de documentare prevăzut, aceste cheltuieli se vor deduce în scopuri fiscale în baza art. 24 alin. (10) din Codul Fiscal [1], în mărime de 0,2% din venitul impozabil.

Cheltuielile respective, în cazul respectării normelor legale menționate, fiind suportate strict în cadrul activității de antreprenariat a întreprinderii, nu cad sub noțiunea de „facilitate acordată de

angajator” impozabilă în baza art. 18 lit. c) și art. 19 din Codul Fiscal [1] și, respectiv, nu se includ în venitul impozabil al angajaților, nefiind aplicate impozitul pe venit, contribuții obligatorii în bugetul asigurărilor sociale de stat și primele de asigurare obligatorie de asistență medicală.

Și în Republica Moldova, persoanele juridice și cetățenii de rând au dat dovadă de solidaritate și au donat sub diferite forme: bani, produse alimentare, transport gratuit, prânz cald pentru personalul medical, echipamente medicale, bunuri materiale și activități voluntare supuse unui risc sporit de infectare pentru acordarea unui ajutor primar

Sectorul privat s-a implicat activ la combaterea Pandemiei COVID-19 cu donații filantropice, procurarea echipamentelor medicale, servicii de catering, transport, petrol gratuit, cum ar fi:

✓ **Kaufland Moldova** a oferit un suport în valoare de peste 2 milioane de lei instituțiilor naționale și municipale, care se află în prima linie de luptă împotriva COVID-19, pentru procurarea echipamentului medical și a consumabilelor. Totodată, Kaufland Moldova a donat un lot de 5.000 de teste pentru depistarea COVID-19.

✓ **METRO Cash & Carry Moldova** a donat 1.000.000 de lei pentru susținerea sistemului medical în lupta cu noul coronavirus – pentru achiziționarea de echipament medical și remunerarea personalului medical din țară.

✓ **Moldova Agroindbank** a decis să doneze suma de 500 000 lei Spitalului Clinic de Boli Infecțioase „Toma Ciorbă”.

✓ **Purcari Wineries Group** 1 mln lei, din care s-a procurat un ventilator elvețian de ultimă generație „Hamilton C6”;

✓ **Compania ITAXI** a pus la dispoziția cadrelor medicale 900 de taxiuri etc.

Activitatea filantropică în Republica Moldova este reglementată de:

- Legea nr. 1420 din 31.10.2002 cu privire la filantropie și sponsorizare [3],
- Codul Fiscal al Republicii Moldova [1];
- Regulamentul cu privire la determinarea obligațiilor fiscale aferente impozitului pe venitul persoanelor juridice și persoanelor fizice care practică activitate de întreprinzător, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 693 din 11 iulie 2018.[9]

În conformitate cu *prevederile art. 36 alin. (2) și (3) din Codul fiscal* [1], pot fi deduse, numai donațiile făcute în scopuri filantropice sau de sponsorizare în favoarea autorităților publice și instituțiilor publice specificate la art. 51, a organizațiilor necomerciale specificate la art. 52 alin. (1), precum și în favoarea caselor de copii de tip familial,

Totodată, potrivit prevederilor alin. (1) din articolul menționat, agentul economic rezident are dreptul la deducerea oricăror donații făcute de el pe parcursul perioadei fiscale în scopuri filantropice sau de sponsorizare, în mărimea stabilită la acest articol.

Agenții economici rezidenți au dreptul la deducerea oricăror donații efectuate pe parcursul anului 2020 pentru combaterea coronavirusului (COVID-19) la conturile bancare deschise de Ministerul Finanțelor în acest sens sau către instituțiile medico-sanitare publice. Măsura se va aplica prin derogare de la prevederile Codului fiscal, în conformitate cu Legea privind instituirea unor măsuri de susținere a activității de întreprinzător și modificarea unor acte normative.

În opinia mea consider căci, în art. 36 Codul Fiscal ar trebui să fie extinsă lista destinațiilor admisibile pentru efectuarea operațiunilor de filantropie. În mod special extinderea aceste liste este

necesară în perioada pandemiei COVID-19, pentru a simplifica posibilitatea agenților economici de a efectua donații cu destinație specială instituțiilor medicale.

Deducerea amortizării și a TVA aferente cheltuielilor suportate în perioada stării de urgență

Situația 2: Genul de activitate practicat de entitatea „X” include prepararea cafelei cu ajutorul aparatelor de cafea și comercializarea acesteia în unitățile comerciale de alimentație publică staționare și prin intermediul comerțului ambulant (autoturismele dotate cu aparate de cafea). Conform hotărârilor Comisiei Naționale Extraordinare de Sănătate Publică și a dispozițiilor Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, entitatea „X” a fost nevoită să-și sisteze activitatea. La data suspendării activității entitatea deținea în stoc frișcă în valoare de 25 000 lei, care s-a alterat. Suma TVA aferentă valorii stocului de frișcă constituie 5 000 lei.

În situația dată, apar următoarele întrebări:

1. Este în drept sau nu entitatea „X” să calculeze în contabilitate și în scopuri fiscale amortizarea aparatelor de cafea în perioada stării de urgență?

2. Se permite sau nu deducerea sumei TVA aferente cantității de frișcă casate ca urmare a alterării acesteia?

3. Vor fi acceptate la deduceri în scopuri fiscale sau nu cheltuielile aferente casării stocului de frișcă alterată?

1. În sensul Legii cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător nr. 235/2006, suspendarea (limitarea) activității de întreprinzător presupune sistarea temporară a valabilității și/sau retragerea licenței/autorizației pentru activitatea de întreprinzător, fapt ce are ca efect imposibilitatea continuării acestei activități la nivel de întreprindere sau de unitate funcțională autorizată a acesteia (art. 17 alin. (1)). Conform prevederilor HG nr.1076/2010 [8], situația de pandemie este tratată ca o situație excepțională, iar, potrivit pct. 7 lit. b) din Regulamentul aprobat prin această Hotărâre, conducătorii lucrărilor de lichidare a consecințelor situației excepționale au dreptul de a lua personal decizii cu privire la suspendarea activității organizațiilor care se află în zona situației excepționale.

În legătură cu sistarea activității, constatăm că în perioada stării de urgență entitatea „X” nu a utilizat mijloacele fixe în activitatea de întreprinzător.

Conform prevederilor pct. 63 din SNC „Imobilizări Necorporale și Corporale” [6], calcularea amortizării mijloacelor fixe nu se întrerupe pentru obiecte aflate în procesul de reparație, de modernizare, în rezervă, în conservare sau nefolosite din alte motive. Deci, în perioada suspendării activității în legătură cu declararea stării de urgență, entitatea „X” va continua calcularea amortizării aparatelor de cafea, care va fi atribuită la cheltuielile excepționale.

Potrivit prevederilor pct. 22 din același SNC, la calcularea amortizării unei imobilizări pot fi aplicate următoarele metode: metoda liniară, metoda unităților de producție, metoda de diminuare a soldului.

Metoda unităților de producție presupune calcularea amortizării prin înmulțirea mărimii amortizării pe unitatea de produs (servicii) la volumul de produse fabricate (servicii prestate) în perioada de gestiune. La rândul său, mărimea amortizării pe unitatea de produs (servicii) se determină ca raportul dintre valoarea amortizabilă și numărul de unități de produse (servicii). Celelalte două metode prevăd calcularea amortizării în funcție de durata de utilizare a mijloacelor fixe cu aplicarea normei respective, indiferent de volumul de produse fabricate.

În cazul în care entitatea „X”, conform politicilor contabile, aplică metoda unităților de producție pentru aparatele de cafea, amortizarea acestora în perioada suspendării activității pe durata stării de urgență va fi egală cu 0. La aplicarea uneia din celelalte 2 metode amortizarea va fi calculată în mod obișnuit.

În ceea ce privește amortizarea calculată în scopuri fiscale este de menționat că, potrivit prevederilor pct. 11 din Regulamentul privind evidența și calcularea amortizării mijloacelor fixe în scopuri fiscale, pentru mijloacele fixe utilizate sezonier, precum și pentru cele aflate în procesul de reparație, de modernizare, în conservare temporar sau integral pe parcursul perioadei fiscale, dar care nu sunt scoase din funcțiune, amortizarea se calculează pentru întreaga perioadă fiscală. După cum rezultă din pct. 14 al Regulamentului, mărimea anuală a amortizării ce urmează a fi dedusă se determină prin înmulțirea valorii amortizabile a mijloacelor fixe cu norma de amortizare respectivă, care se raportează la 12 luni și se înmulțește cu numărul de luni în care mijloacele fixe se află în funcțiune pe parcursul perioadei fiscale.

Amortizarea mijloacelor fixe în scopuri fiscale se calculează pentru întreaga perioadă în care mijlocul fix se află în funcțiune, indiferent de faptul dacă acesta se utilizează sau nu în activitatea de întreprinzător.

În situația examinată, pentru perioada celor două luni de suspendare a activității entitatea „X” va calcula amortizarea în scopuri fiscale a aparatelor de cafea aflate în funcțiune, chiar dacă în perioada respectivă acestea nu au fost utilizate în activitatea de întreprinzător.

2.În conformitate cu art. 102 alin. (8) din Codul Fiscal [1], suma TVA aferentă mărfurilor și serviciilor care nu sunt utilizate în activitatea de întreprinzător nu se deduce și se raportează la costurile sau cheltuielile perioadei. Astfel, TVA în sumă de 5 000 lei, aferentă stocului de frișcă, urmează a fi exclusă de la deduceri în perioada fiscală în care a avut loc casarea mărfii alterate, cu reflectarea în boxa 16 „Ajustarea TVA aferentă procurărilor” din Declarația privind TVA (forma TVA 12).

3.În ceea ce privește cantitatea de frișcă casată în perioada în care entitatea și-a suspendat activitatea de întreprinzător în legătură cu starea excepțională menționăm următoarele. Conform prevederilor pct. 33 din Regulamentul cu privire la determinarea obligațiilor fiscale aferente impozitului pe venitul persoanelor juridice și persoanelor fizice care practică activitate de întreprinzător, în cazul în care agentul economic a înregistrat cheltuieli în procesul exercitării activității de întreprinzător ca rezultat al constatării unei situații excepționale și nu a înregistrat (a înregistrat parțial) venituri, cheltuielile în cauză, în conformitate cu prevederile art. 24 alin. (1) din Codul Fiscal [1], se deduc în scopuri fiscale. Astfel, cheltuielile constatate ca urmare a casării valorii mărfii (frișcă) în sumă de 25 000 lei și TVA aferentă în mărime de 5 000 lei vor fi reflectate la cheltuielile perioadei fiscale respective cu dreptul de a fi deduse în scopuri fiscale la determinarea obligațiilor fiscale aferente impozitului pe venit.

Reflectarea crizei COVID în situațiile financiare

Impactul pandemiei COVID-19 trebuie să se reflecte în mod clar în situațiile financiare anuale pe care trebuie să le depună companiile pentru anul 2020, până pe 30 mai 2021. Acum mai mult ca în alți ani situațiile trebuie întocmite cu ceva mai multă atenție asupra unor aspecte ce țin de continuitatea afacerii, astfel încât să reflecte o imagine cât mai clară asupra „stării de sănătate economice” a companiei.

În contextul crizei determinate de COVID 19, entitățile au trecut prin diverse situații de reducere a activității, de întrerupere temporară, de restructurare, caz în care pentru reflectarea corectă a acestor situații în situațiile financiare apare necesitatea analizei și construirii de provizioane. Constituirea provizioanelor este o consecință a aplicării principiului prudenței, acestea fiind un instrument de gestiune a riscurilor la care entitatea este supusă.

Exemple de provizioane care ar putea să apară în astfel de situații ar fi provizioane din litigii, în contextul COVID putem avea litigii de muncă, litigii comerciale sau litigii fiscale, provizioane pentru garanții acordate clienților.

La întocmirea situațiilor financiare, companiile ar trebui să includă în nota explicativă, precum și în raportul administratorilor, analiza incertitudinilor și riscurilor la care a fost expusă compania.

În aceste condiții, se recomandă companiilor să ia în considerare probleme potențiale, cum ar fi pierderea clienților sau scăderea fluxului acestora în unitățile de desfacere, impactul asupra lanțului de distribuție și întârzieri sau întreruperi în aprovizionare și întârzieri de producție sau limitări ale acesteia. Totodată, trebuie să se ia în calcul impactul asupra capitalului uman, măsurile de siguranță suplimentare care se impun și impactul acestora asupra producției.

Totodată, situația cauzată de pandemie poate determina necesitatea înregistrării de ajustări de valoare asupra stocurilor, soldurilor de la clienți, împrumuturilor acordate și investițiilor, iar monitorizarea situației economice și estimarea implicațiilor asupra continuității activității companiei devin prioritare.

Rezultate și concluzii. Situația de incertitudine generată de pandemia de COVID-19 sau de munca de la distanță generează diverse probleme pentru companii și angajații acestora. Măsurile fără precedent care au fost luate în vederea controlării pandemiei cu noul coronavirus și-au lăsat amprenta asupra multor sectoare și domenii de activitate, iar multe dintre aceste se află în acest moment în punctul în care trebuie să își regândească strategia, să își protejeze angajații și să asigure continuitatea activității.

În contextul actual, companiile trebuie să exploateze la maxim măsurile de sprijin adoptate de Guvern și, în același timp, să-și îndeplinească cu bună credință obligațiile, dacă sunt în măsură să o facă. Totodată nu trebuie să uite nici facilitățile fiscale acordate precum și deducerile cheltuielilor suportate de agentul economic pentru procurarea echipamentului de protecție a angajaților contra COVID-19.

Referințe bibliografice:

1. Cod fiscal aprobat prin Legea nr. 1163 – XIII din 24.04.1997 (<http://www.lex.md/fisc/codfiscaltxtro.htm>);
2. Legea privind contabilitatea și raportarea financiară nr. 287 din 15.12.2017 (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110399&lang=ru);
3. Legea cu privire la filantropie și sponsorizare nr. 1420 din 31.10.2002 (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=108161&lang=ru);
4. Legea nr. 224 din 04.12.20201 cu privire la modificarea unor acte normative (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=124537&lang=ro);
5. Legea securității și sănătății în muncă nr. 186 din 10.07.2008 (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110580&lang=ro);

6. SNC ”Imobilizări necorporale și corporale”, aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 118 din 06.08.2013 (<https://www.contabilsef.md/ro-snc-imobiliz-ri-necorporale-i-corporale-ru-en-46675/>);
7. Hotărârea Guvernului cu privire la executarea Decretului Președintelui RM nr. 406-II/1997 nr. 294/1998 (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=18881&lang=ru);
8. Hotărârea Guvernului cu privire la clasificarea situațiilor excepționale și la modul de acumulare și prezentare a informațiilor în domeniul protecției populației și teritoriului în caz de situații excepționale nr.1076/2010 (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=66776&lang=ro);
9. Hotărârea Guvernului cu privire la determinarea obligațiilor fiscale aferente impozitului pe venit nr. 693 din 11 iulie 2018 (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119870&lang=ro).

PARTICULARITĂȚILE TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIONALE CONTABILE ÎN CONTEXTUL AUDITULUI SITUAȚIILOR FINANCIARE

PARTICULARITIES OF ACCOUNTING INFORMATION TECHNOLOGIES IN THE CONTEXT OF THE AUDIT OF FINANCIAL STATEMENTS

Autor: **Violeta DABIJA**

e-mail: violetadabija99@gmail.com

Coordonator științific: **Anatolie IACHIMOVSCI, conf. univ., dr.**
Academia de Studii Economice a Moldovei

***Abstract.** The reliability of the accounting information of a public interest entity, synthesized using computer applications in the financial statements, is validated by an independent professional, who usually holds the status of auditor. Under current conditions, the audit is not limited to traditionally performed audits, but performs audits ranging in scope from assurance to related services, such as accounting information technology audits.*

Key words: financial audit, accounting information technologies, automated environment, authenticity of financial statements, application control, audit evidence.

JEL : M42

Introducere

Fiabilitatea informațiilor contabile ale unei entități de interes public, sintetizate cu ajutorul aplicațiilor computerizate în situațiile financiare, este validată de către un profesionist independent, care de obicei deține calificarea de auditor. În condițiile actuale, auditul nu se limitează doar la verificările realizate tradițional, ci efectuează verificări a căror amploare variază de la misiune de asigurare la cele legate de servicii conexe, cum ar auditul tehnologiilor informaționale contabile.

Metode de cercetare

Baza metodologică și teoretico – științific al cercetării reprezintă metoda universală de cunoaștere a materiei, fenomenelor, proceselor – metoda dialectică (analiza, sinteza, inducția, deducția), precum și metodele specifice disciplinelor economice – observarea, compararea, selectarea, gruparea, raționamentul.

Lucrarea în cauză se înscrie într-o cercetare de referință în domeniu, ce poate fi aplicată în derularea și exercitarea testelor substanțiale și de evaluare a controlului intern, prin propunerile de prezentare a diferitelor lucrări și documente de audit.

Conținutul de bază

Scopul primordial al unei misiuni de audit a tehnologiilor informaționale computerizate constă în examinarea avantajelor și dezavantajelor aplicațiilor pentru a stabili nivelul de asigurare a elaborării și implementării adecvate a tehnicilor contabile, precum și a integrității programelor, fișierelor de date și operațiunilor computerizate.

Potrivit ISA 315 „Identificarea și evaluarea riscurilor de denaturare semnificativă prin înțelegerea entității și a mediului său” (paragraful 18) auditorul trebuie să studieze și respectiv să realizeze o testare a sistemelor tehnologice de sistematizare a informației prin care tranzacțiile entității sunt inițiate, înregistrate, procesate, corectate după caz, transpuse în registrul general și raportate în situațiile financiare. Totodată, în conformitate cu prevederile acestui standard auditorul trebuie să obțină o înțelegere a modului în care entitatea a răspuns la riscurile aferente sectorului informatic, această analiză va furniza punctele “sensibile” ale sistemului informațional.

Principalele tehnologii informaționale actuale utilizate la ținerea contabilității în R.Moldova:

- 1C – un program aplicat de multe companii din R.Moldova;
- Elemento – un program elaborat de compania de contabilitate Ducont;
- Universal Accounting - program ce oferă multe posibilități utilizatorului.

Tabulul 1. Programele de contabilitate actuale

Programul	Aria de aplicabilitate	Costuri	Consultanță și update-urile
<i>1C - Contabilitate</i>	Începând cu întreprinderile mici până la holding-uri și corporații	Începe de la 6000 lei standart	Circa 480lei/lună
<i>Elemento</i>	Entități mici și mijlocii	Contractat de la 200 lei/lună	Linie de consultanță online direct din program
<i>Universal Accounting</i>	Companii mari și mijlocii	De la 3000 EUR	Programatori specializați în domeniul dat

Sursa: Elaborat în baza publicației „Programe de contabilitate din R. Moldova” [5]

Programul 1C este destinat evidenței contabile a diverselor entități. Este frecvent întâlnit la entități mici, mijlocii și mari.

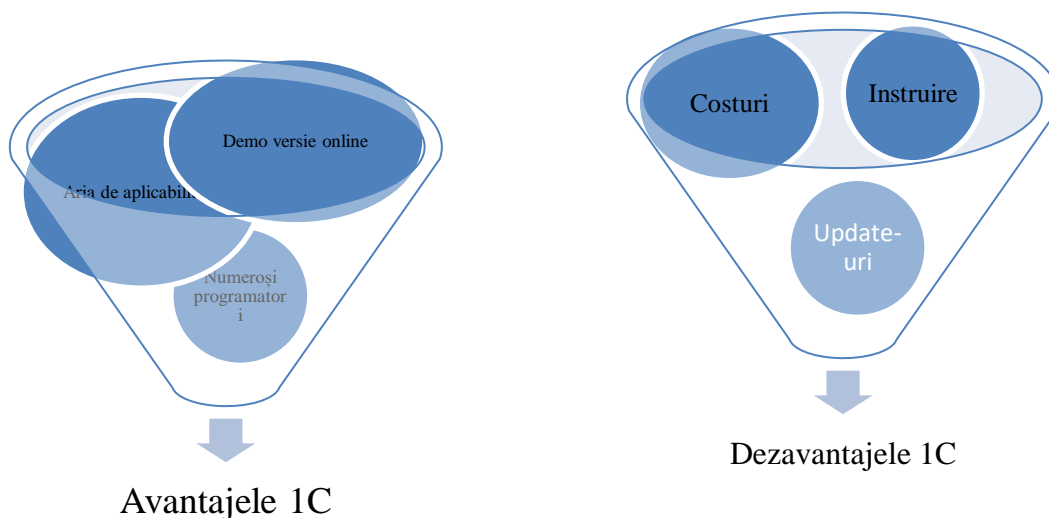

Figura 1. Avantajele și dezavantajele programei automatizate de contabilitate 1C

Avantajele 1C: diversitatea mare a companiilor care țin evidența contabilă; numeroși specialiști/programatori; demoversia.

Dezavantajele 1C: costuri relativ semnificative de întreținere; necesitatea instruirii utilizatorilor; configurare complexă.

Elemento – reprezintă un program pentru contabilitate utilizat din a. 2016. Acest program este elaborat de compania de contabilitate Ducont. *Avantajele Elemento:* prețul programului poate fi contractat de la 200 lei/lună; informațiile sunt păstrate în cloud și se lucrează online; update-urile se fac automat și gratis. *Dezavantajele Elemento:* este puțin cunoscut fiind utilizat din a. 2016; aria de aplicabilitate fiind mai modestă comparativ cu alte programe.

Pentru utilizarea acestui program nu este nevoie de instruire, deoarece este intuitiv și ghidează pas cu pas, iar în cazul în care apar neclarități utilizatorul poate beneficia de o linie de consultanță online direct din program și absolut gratuit.

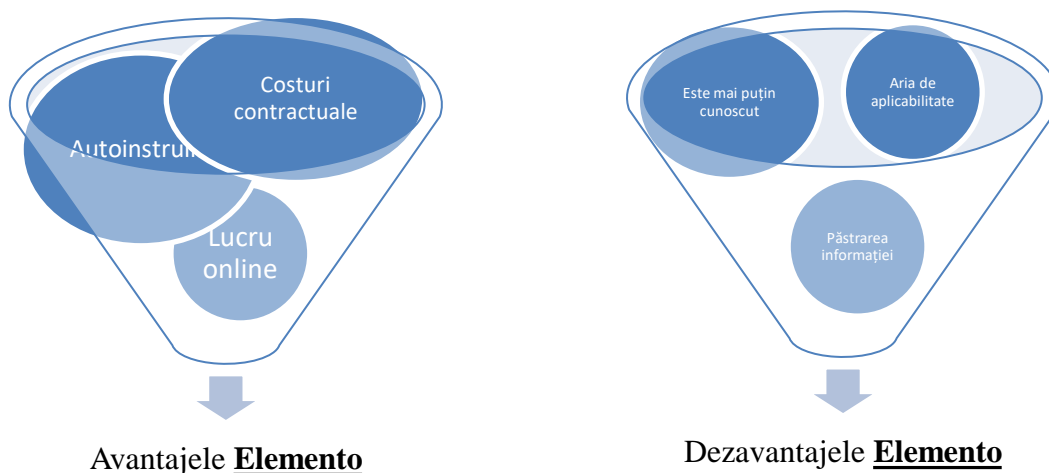

Figura 2. Avantajele și dezavantajele programei automatizate de contabilitate **Elemento**

Universal Accounting se aplică pentru păstrarea și prelucrarea datelor baza de date de tip Oracle. Aplicațiile Oracle sunt portabile peste un număr mare de stații de lucru și sisteme de operare, de la calculatoare personale la procesoare paralele. Avantajele Universal Accounting: oferă multe posibilități utilizatorului; se aplică de către diverse sisteme de operare; frecvent utilizat de companiile mari și mijlocii. Dezavantajele Universal Accounting: costuri semnificative de achiziție; update-urile se fac de către specialiștii companiei ce comercializează programul sau alți programatori specializați în domeniul dat. Este nevoie și de instruire pentru a putea utiliza acest program.

Utilizarea sistemului informațional afectează modul în care sunt implementate activitățile de control. Din perspectiva auditorului, controalele sistemelor informaționale sunt eficiente atunci când păstrează integritatea informațiilor și securitatea datelor pe care aceste sisteme le procesează, și includ controale aferente constantelor și controale ale documentelor electronice.

Constantele aplicate pentru procesarea informațiilor financiar – contabile constituie datele permanente despre entitate. Compartimentul „Constante” în cadrul programei automatizate 1C versiunea 8.3 se accesează în modul următor:

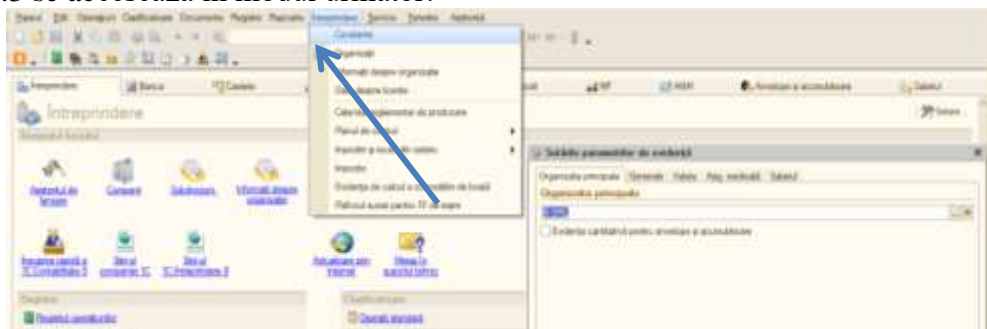

Fig. 3. Extrasul prezentării compartimentului „Constante” al programei automatizate 1C versiunea 8.3

În acest compartiment al programei se precizează datele permanente, precum informația de înregistrare a întreprinderii:

- Denumirea entității, forma juridică a entității;
- Data înregistrării entității și de înregistrare în calitate de plătitor al TVA;
- Adresa juridică a entității;
- Codul fiscal, TVA;
- Administratorul entității, contabilul –șef al entității;
- Conturile bancare ale entității;
- Genul de activitate;
- Cod CNAS;
- Cod CAEM;
- Contacte (telefon, fax, email).

Compartimentul „Constante” în cadrul programei automatizate Elemento se accesează în modul următor:

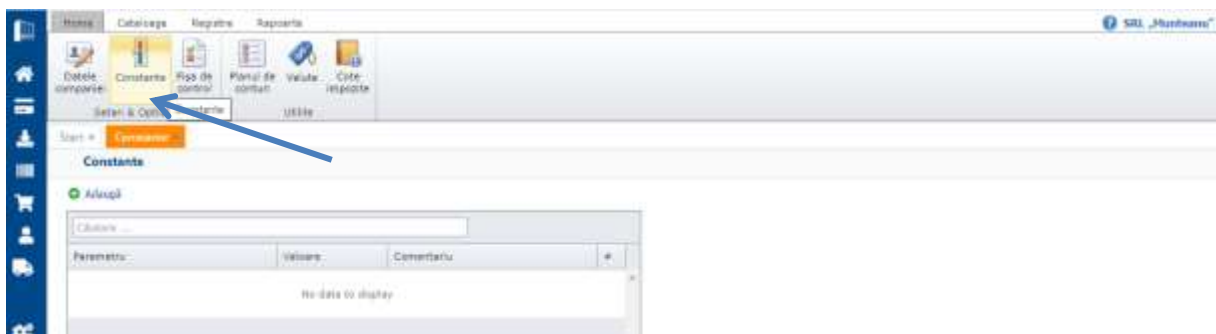

Fig. 4. Extrasul compartimentului „Constante” al programei automatizate „Elemento”

Clasificatoare numite și cataloage aplicate pentru procesarea informațiilor financiar – contabile, precum:

- Salariații entității;
- Lista contractanților/contragenților (furnizorii, clienții etc);
- Stocurile de materiale, OMVSD, produse, mărfuri;
- Catalogul serviciilor;
- Imobilizările corporale și necorporale;
- Lista băncilor;
- Catalogul cheltuielilor anticipate, etc..

Compartimentul „Clasificatoare” în cadrul programei automatizate 1C versiunea 8.3 se accesează astfel:

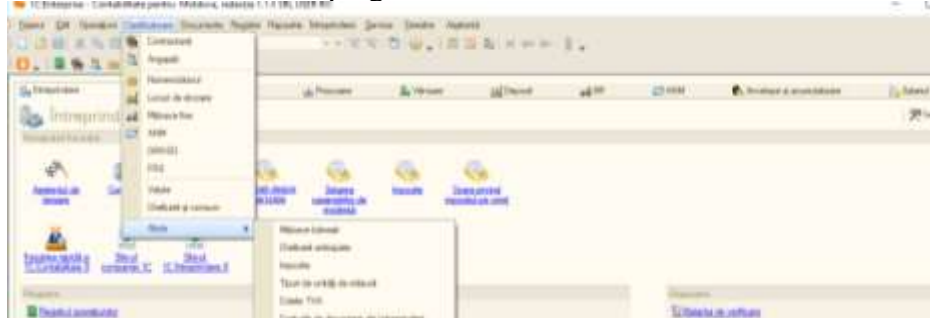

Fig. 5. Extrasul compartimentului „Clasificatoare” al programei automatizate 1C versiunea 8.3

Compartimentul „Cataloge” în cadrul programei automatizate Elemento:

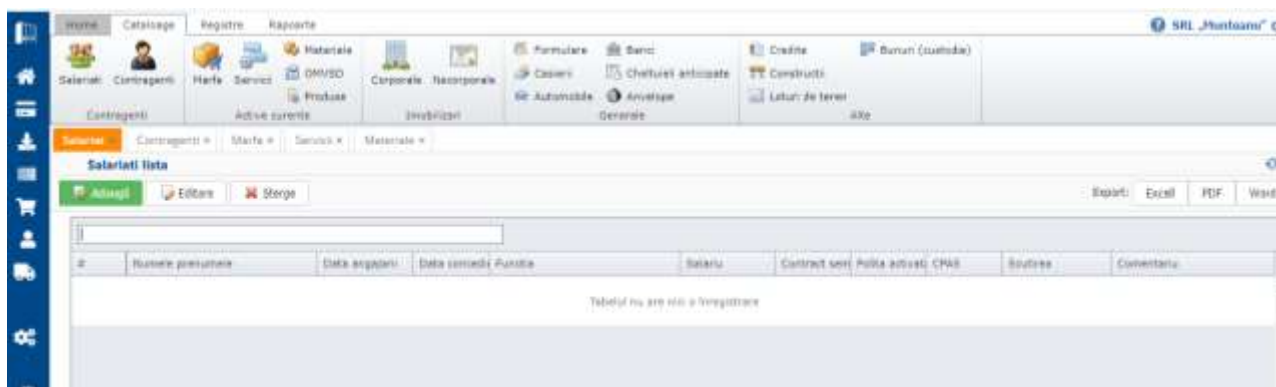

Fig. 6. Extrasul prezentării compartimentului „Cataloge” al programei automatizate „Elemento”

Cunoașterea modului de configurare a cataloagelor ajută auditorului la evaluarea riscurilor generate de deficiente ale tehnologiilor informaționale, cum ar fi de exemplu existența potențialului de apariție a erorilor și a activităților frauduloase, precum și faptul că o eroare individuală în cadrul tehnologiilor informaționale poate afecta întregul ansamblu informațional al entității. La aprecierea riscului inerent se ține cont de politica conducerii entității referitor la asigurarea tehnologiilor informaționale cu hardware și rețele de comunicații, sisteme de operare, software de aplicație.

De asemenea, este important de a fi apreciată și atitudinea entității referitor la monitorizare și gestionare a riscurilor asociate documentelor utilizate în cadrul sistemului informațional contabil: concentrarea funcțiilor (cunoștințelor, programelor, datelor), alterarea aplicațiilor și furtul datelor, accesibilitatea angajaților la resurse informaționale.

Documentele utilizate în cadrul sistemului informațional contabil se clasifică în:

- Documente de casierie și bancare;
- Documente privind salariul;
- Documente de intrare și ieșire.

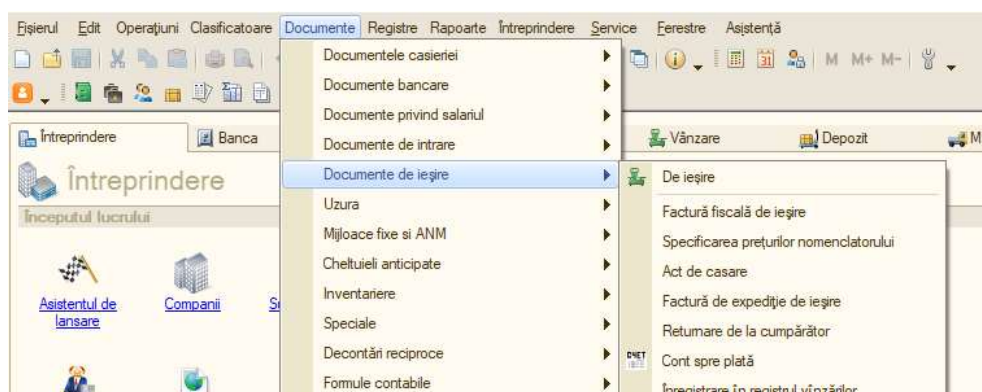

Fig. 7. Tipologia documentelor în cadrul sistemului informațional contabil

Structura registrelor în format electronic: registrul universal de documente; registrul operațiilor; registrul formulelor contabile.

Registrul universal de documente conține informația aplicată la perfectarea formularelor, precum:

- Cererea de acordare a scutiilor;
- Act de montare a anvelopelor și acumuloarelor;
- Calcularea taxelor locale, etc.

Structura Registrului universal de documente în programa automatizată 1C versiunea 8.3 se prezintă în felul următor:

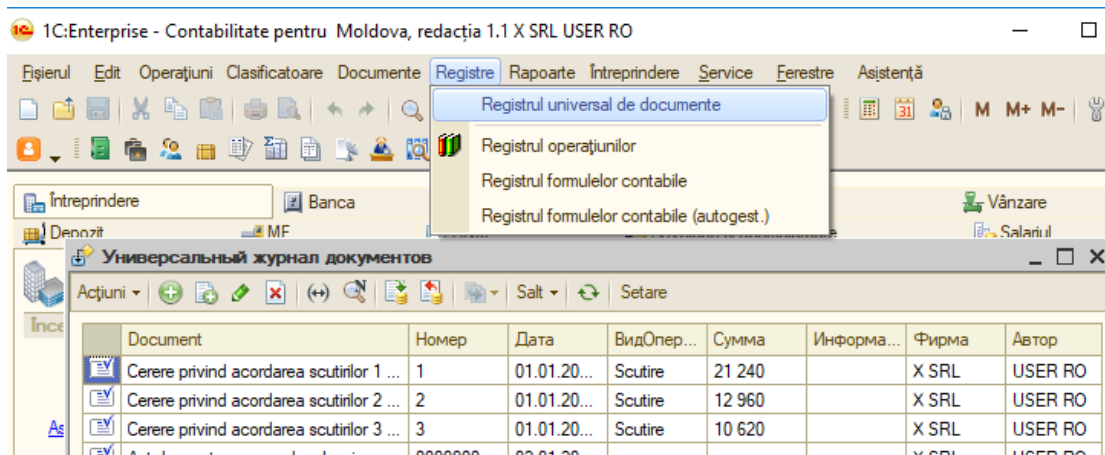

Fig. 8. Registrului universal al programei automatizate 1C versiunea 8.3

Examinarea structurii registrului universal de documente în programa automatizată oferă sprijin auditorului în procesul de stabilire a riscului de control intern în mediu automatizat, care se referă la posibilitatea că o denaturare a soldului unui cont sau unui grup de tranzacții, să nu fie prevenită sau descoperită și corectată la timp de tehnologiile informaționale. Apariția denaturării în mediu automatizat este rezultatul neglijării aspectelor ce țin de natura procesării, cum ar fi de exemplu: lipsa documentelor de intrare, absența probelor vizibile a tranzacției, lipsa unor ieșiri vizibile de informație, accesul neautorizat la date și software. Riscul legat de control ține, de asemenea și de existența deficiențelor aferente aspectelor procedurale: consecvența execuției procedurilor de control intern, neglijarea procedurilor programate de control intern, o tranzacție are efect în fișiere multiple, vulnerabilitatea mediilor de stocare, pierderea și modificarea informațiilor, întreruperea procesării.

Registrul operațiunilor conține informații privind tranzacțiile înregistrate în contabilitate:

- Data operațiunii;
- Documentul înregistrării operațiunii;
- Entitățile participante la operațiune, etc

Exemplu de conținut al registrului operațiunilor este expus în figura de mai jos.

Fig. 9. Extrasul din Registrul operațiunilor în cadrul programei automatizate 1C versiunea 8.3

Registrul formulelor contabile are rolul de a prezenta lista tuturor înregistrărilor contabile care au fost întocmite în decursul unei perioade determinate. Exemplul unui astfel de registru este prezentat în continuare:

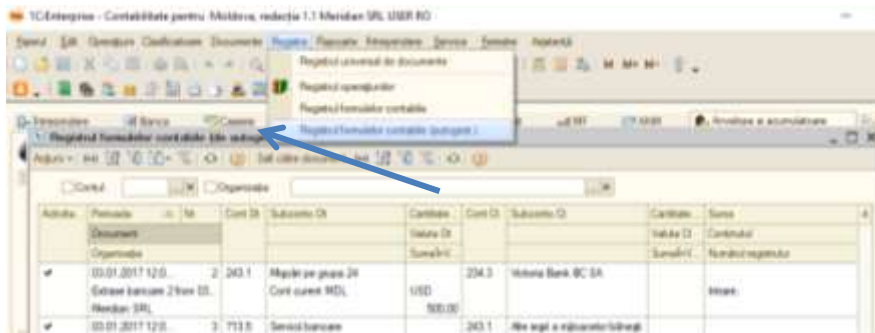

Fig. 10. Registrului formulelor contabile, 1C versiunea 8.3

Structura rapoartelor și situațiilor financiare în format electronic:

- a) Rapoarte standard:
 - Cartea mare;
 - Balanța de verificare;
 - Borderoul de rulaj al soldurilor;
 - Analiza contului;
 - Fișa contului, etc
- b) Situații financiare și statistice, declarații fiscal:
 - Situația de profit și pierdere;
 - Bilanțul;
 - Situația fluxurilor de numerar;
 - Formularul VEN12;

Formularele electronice ale rapoartelor în cauză sunt prezentate în figura de mai jos.

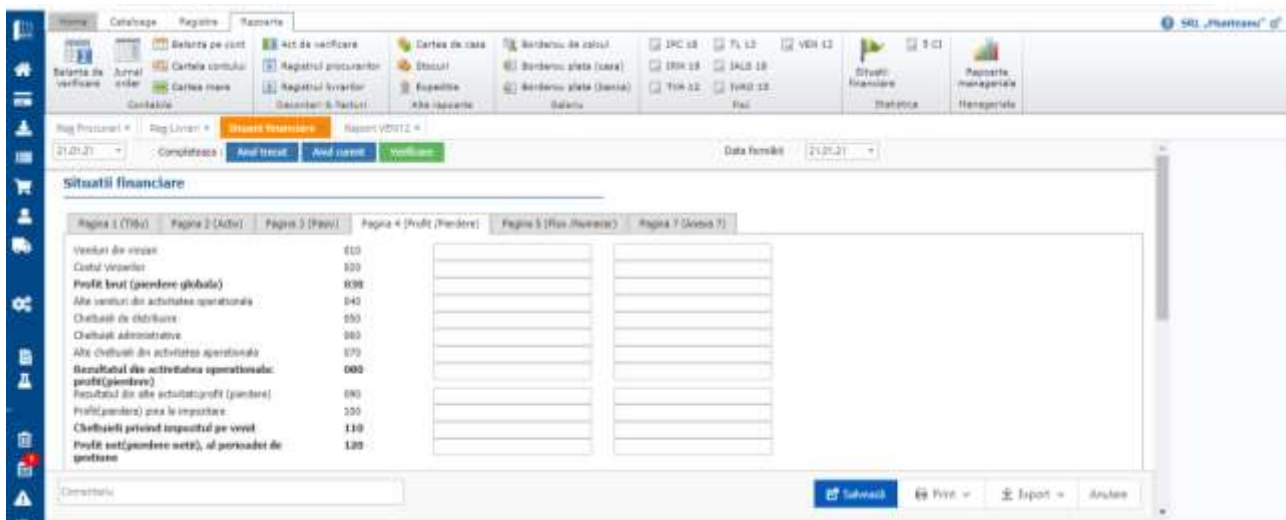

Fig. 11. Situațiile financiare în format electronic ale programei automatizate „Elemento”

Suplimentar, se recomandă să se țină cont și de anumite cerințe și caracteristici specifice ale sistemelor automatizate: protecția fizică adecvată a echipamentelor și programelor informatice; stocarea evidențelor-sursă pe suport electronic în fișiere centralizate; accesul în timp real la datele

fișierelor sistematice și alte evidențe stocate pe suporturi electronice; angajarea de personal calificat cu experiență în domeniul tehnologiilor informaționale.

Concluzii.

Ținând cont de cele expuse mai sus, se recomandă o atenție sporită la următorii factori care țin de riscurile mediului informațional computerizat: programe aplicative complicate la procesarea computerizată a datelor contabile; structură organizațională complexă a sistemului informațional computerizat; lipsa confirmărilor documentare complete, care pot exista doar pentru o scurtă perioadă de timp sau doar într-o formă electronică; forma standardizată de procesare a tranzacțiilor, prelucrarea în mod standardizat a tranzacțiilor similare cu ajutorul instrucțiunilor de procesare identice; lipsa divizării unor funcții; caracteristici specifice tehnologiilor informaționale computerizate; diminuarea implicării umane în prelucrarea tranzacțiilor; inițierea efectuării anumitor tipuri de tranzacții în mod automat; dependența altor tipuri de control de procesarea computerizată. Factorilor nominalizați le sunt inerente următoarele situații de risc.

Referințe bibliografice:

1. Manual de Reglementări Internaționale de Audit, Asigurare și Etică [online]. Disponibil: [http // www.minfin.md](http://www.minfin.md).
2. Ghid privind auditul calității. București: Irecson, 2010. ISBN 978-973-7694- 69-0
3. Information Systems Audit and Control Association // IS Standards, Guide-lines and Procedures for Auditing and Control Professionals, 7th of September, 2006. [online]. Disponibil: [http // www.theiia.org/itaudit](http://www.theiia.org/itaudit).
4. HAN J., KAMBER M. Data Mining – Concepts and Tehniques [online]. Disponibil: [http // www.cs.sfu.ca](http://www.cs.sfu.ca).
5. Programe de contabilitate din R. Moldova [online]. Disponibil: <https://noi.md/md/business>

EXAMINAREA RISCURILOR DENATURĂRII INFORMAȚIILOR PRIVIND STOCURILE LA EXERCITAREA AUDITULUI SITUAȚIILOR FINANCIARE

EXAMINATION OF THE RISKS OF DISTORTION OF INFORMATION ON STOCKS IN THE AUDIT OF FINANCIAL STATEMENTS

Autor: **Anatolia ROTARU, Masteranda,**

e-mail: zabulica.antonela@gmail.com

Coordonator științific: **conf. univ., dr. Anatolie IACHIMOVSKI**
Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract. *The purpose of auditing financial information on inventories is to ensure that balances and turnovers of inventory accounts are presented correctly in accordance with the applicable financial reporting framework. This article sets out the audit procedures in order to obtain sufficient and adequate audit evidence, detailed tests on the transactions carried out, tests to go through and redo the controls on the flow related to stocks and the application of various analytical procedures.*

Key words: financial audit, accounting information technologies, automated environment, authenticity of financial statements, application control, audit evidence.

JEL : M42

Introducere

Lucrările de auditare a informației financiare privind stocurile are ca obiectiv asigurarea faptului că soldurile și rulajele conturilor de stocuri sunt prezentate corect în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil. În acest scop se vor desfășura proceduri de audit în vederea obținerii de probe de audit suficiente și adecvate, vor fi efectuate teste de detaliu privind tranzacțiile desfășurate, teste de parcurgere și refacere a controalelor pe fluxul aferent stocurilor și vor fi aplicate diverse proceduri analitice.

Metode de cercetare

Suportul cercetării reprezintă metoda universală de investigare a faptelor, datelor, sistemelor; metoda dialectică bazată pe analiză, sinteză, deducție, precum și metodele specifice disciplinelor economice: observarea, raționamentul, selectarea, compararea.

Conținutul de bază

Demararea unei misiuni de audit are la bază strategia de audit și elaborarea unui plan de audit. Planificarea misiunii, deși pare o activitate simplă, impune parcurgerea mai multor pași, cum ar fi: cunoașterea generală a entității, identificarea domeniilor și sistemelor semnificative, analiza prealabilă a riscurilor și întocmirea planului misiunii de audit.

În acest scop trebuie să se înțeleagă entitatea și mediul său de afacere, ceea ce presupune obținerea înțelegerii sectorului de activitate, cunoașterea reglementărilor specifice, politicilor contabile și controlul intern al entității. În vederea formulării de concluzii rezonabile pe care să se bazeze opinia auditorului, conform ISA 315 „Identificarea și evaluarea riscurilor de denaturare semnificativă prin înțelegerea entității și a mediului său”, ISA 330 „Răspunsul auditorului la riscurile evaluate”, ISA 500 „Probe de audit” probele de audit sunt obținute în contextul următoarelor categorii de lucrări de audit:

- evaluarea riscurilor;
- teste ale controalelor;
- proceduri de fond.

Identificarea și evaluarea riscurilor de denaturare semnificativă a stocurilor entității (ISA 315)

Testele de parcurgere și refacere a controalelor pe fluxul operațional aferent livrărilor sunt efectuate pentru a verifica dacă există un mediu de control și dacă acesta funcționează. Totodată, se va analiza dacă în cadrul acestui flux există controale și dacă acestea se respectă. Prin urmare, concluziile auditorului se vor utiliza în vederea stabilirii riscului de control și respectiv a minimizării riscului de audit.

Mai jos sunt sintetizat riscurile identificate și evaluarea acestora:

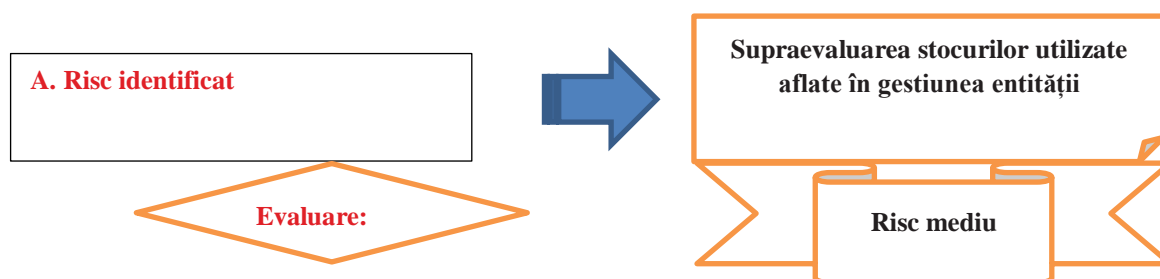

Figura 1. Evaluarea riscului supraevaluării stocurilor entității auditate

Sursa: elaborat de autor în baza ISA 315 [1]

Răspunsul auditorului în cazul riscului supraevaluării stocurilor va fi tratat în felul următor. Luând în considerare sursele planificate de a fi atrase inclusiv contractarea unui credit, există riscul supraevaluării performanței financiare pentru o imagine mai bună. Auditorul va califica *riscul de control ca fiind unul ridicat* dacă nu se planifică efectuarea testelor de control pe fluxul aferent vânzărilor și încasărilor. Pentru a se asigura auditorul va desfășura proceduri de reconciliere a unor eşantioane de tranzacții cu documentația justificativă.

Teste ale controalelor stocurilor (ISA 500, ISA 501, ISA 505, ISA 520)

Însă, cea mai frecventă întâlnită procedură de testare a riscului de supraevaluare a stocurilor constituie Procedurile de observare a inventarierii stocurilor, identificare a litigiilor și revendicărilor sunt descrise de ISA 501 „Probe de audit – considerații specifice pentru elementele selectate”, procedurile de confirmare externă sunt tratate de ISA 505 „Confirmări externe”, procedurile analitice – ISA 520 „Proceduri analitice”.

Dacă stocurile sunt semnificative pentru situațiile financiare, auditorul trebuie să obțină suficiente probe de audit adecvate cu privire la existența și condiția stocurilor. De exemplu, conform calculelor efectuate în tabelul 5.3.2 eroarea tolerabilă pentru stocuri în valoare de 195 mii lei depășește 60% din limita inferioară a pragului de semnificație. Prin urmare, stocurile entității în cauză sunt semnificative pentru situațiile financiare și conform ISA 501 auditorul va efectua următoarele lucrări:

- evaluarea instrucțiunilor și procedurilor conducerii de înregistrare și control al rezultatelor inventarierii fizice a stocurilor entității;
- observarea efectuării procedurilor de inventariere;
- examinarea listelor finale de inventariere ale entității.

Participând la inventariere, auditorul va inspecta stocurile, va observa cum sunt efectuate procedurile de inventariere, va evalua instrucțiunile și procedurile conducerii de înregistrare și control a rezultatelor inventarierii fizice. Rezultatele obținute de auditor ca urmare a participării la inventariere sunt documentate cu ajutorul testului inventarierii stocurilor (tabelul 1).

Tabelul 1. Testul asupra inventarierii stocurilor

<i>Criteriile de evaluare</i>	<i>Calificative de evaluare</i>		
<i>I. Evaluarea instrucțiunilor și procedurilor conducerii de înregistrare și control al rezultatelor inventarierii fizice a stocurilor entității</i>			
1.1. Listele folosite la inventarierea fizică a stocurilor	A.Nu sunt colectate	B.Sunt colectate parțial	C.Sunt colectate toate listele
1.2. Identificarea exactă a stadiului finalizării producției în curs de execuție	A.Nu se identifică	B.Se identifică doar pentru unele produse	C.Se identifică pentru toate produsele
1.3. Identificarea elementelor stocurilor	A.Cu mișcare lentă	B.Uzate moral	C.Deteriorate D.Deținute de o parte terță
1.4. Proceduri utilizate în estimarea cantităților fizice, cum ar fi estimarea cantității fizice a materialelor de construcție (nisip, pietriș, ciment)	A.Lipsește	B.Există dar nu se aplică	C. Există și se aplică
1.5. Controlul asupra mișcării stocurilor nu se efectuează	A. Între locații	B. În procesul de livrare	C. La recepția stocurilor
<i>II. Observarea efectuării procedurilor de inventariere</i>			
2.1. Controlul asupra mișcării stocurilor nu se efectuează	A. Control înaintea inventarierii	B. Controlul în timpul efectuării inventarierii	C. Controlul ulterior inventarierii
2.2. La inspectarea stocurilor nu se efectuează	A.Stabilirea existenței	B. Stabilirea proprietăților	C. Stabilirea condițiilor de păstrare
<i>III. Examinarea listelor finale de inventariere ale entității</i>			
3.1. Urmărirea elementelor selectate din listele de inventariere ale conducerii	A. Sunt abateri considerabile	B. Sunt unele abateri	C. Elementele selectate există în stoc
3.2. Urmărirea elementelor selectate din stocul fizic în listele de inventariere ale conducerii	A. Sunt abateri considerabile	B. Sunt unele abateri	C. Elementele selectate sunt în liste
3.3. Examinarea listelor finale de inventariere fizică ale conducerii pentru a stabili dacă reflectă exact rezultatele reale ale inventarierii	A. Nu reflectă realitatea	B. Sunt abateri de la realitate	C. Reflectă exact rezultatele reale

Sursa: elaborat în baza Ghidului privind auditul calității [2]

Testul oferă răspunsul la următoarele întrebări:

- 🚩 se colectează listele folosite la inventarierea fizică a stocurilor pentru înregistrarea și controlul rezultatelor inventarierii;
- 🚩 în ce măsură se aplică instrucțiunile și procedurile privind identificarea stadiului finalizării producției în curs de execuție, precum și identificarea elementelor cu mișcare lentă, uzate moral, deteriorate și deținute de o parte terță;
- 🚩 există și dacă se aplică proceduri în estimarea cantităților fizice;

- ✚ este control asupra mișcării stocurilor între locații, în procesul de livrare, precum și la recepția stocurilor;
- ✚ la efectuarea procedurilor de inventariere se efectuează controlul mișcării stocurilor înaintea inventarierii, în procesul inventarierii și ulterior efectuării acesteia;
- ✚ în cadrul inspectării stocurilor a fost stabilită existența reală a acestora, proprietățile fiecărui stoc și condițiile de păstrare;
- ✚ sunt abateri dintre datele din listele finale de inventariere cu cele ale stocului fizic, dacă reflectă exact rezultatele reale ale inventarierii.

Dacă inventarierea fizică a stocurilor este efectuată la o dată diferită de data situațiilor financiare, auditorul trebuie, pe lângă procedurile menționate în tabelul de mai sus, să desfășoare proceduri de audit în vederea obținerii de probe cu privire la măsura în care modificările stocurilor între data inventarierii și data situațiilor financiare sunt înregistrate corespunzător. Astfel, următorul risc identificat în această etapă se referă la separarea exercițiilor financiare, care este evaluat ca fiind un risc de nivel mediu.

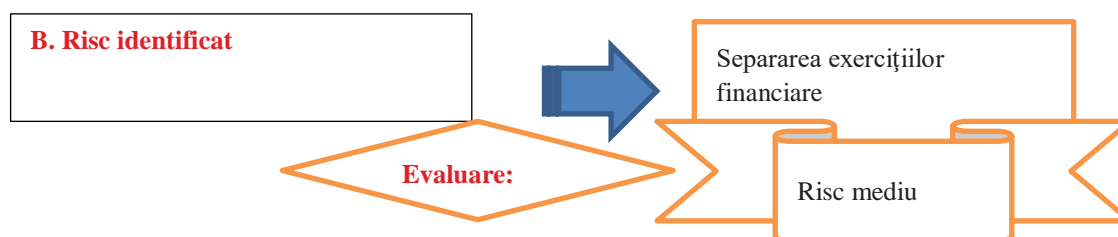

Figura 2. Evaluarea riscului separării exercițiilor financiare

Sursa: elaborat de autor în baza ISA 501 [1]

Ținând cont de faptul că, auditorul planifică efectuarea testelor de control pe fluxul aferent vânzărilor și încasărilor, riscul aferent separării exercițiilor financiare, ca și în cazul riscului precedent deseori este evaluat la nivel mediu.

Răspunsul auditorului, la acest risc, va fi următorul: se va inspecta un eșantion format din facturi de vânzare și de achiziție atât din cursul anului curent, cât și din anul precedent pentru a verifica respectarea principiului separării exercițiilor.

În acest caz, de regulă se aplică procedurile de fond, combinate cu teste ale controalelor, precum: examinarea documentelor de aprovizionare și de vânzare a stocurilor care au fost cuprinse în listele de inventariere și să efectueze teste ale tranzacțiilor. Pentru stocurile aflate sub custodia și controlul unei părți terțe se desfășoară proceduri de confirmare externă.

Conform ISA 501 auditorul trebuie să solicite entității să furnizeze declarații scrise potrivit cărora toate litigiile și revendicările cunoscute existente sau posibile ale căror efecte trebuie luate în considerare în întocmirea situațiilor financiare iau fost prezentate auditorului și prezentate în conformitate cu cadrul general de raportare financiar aplicabil. În funcție de rezultatele obținute, auditorul va acționa în modul următor:

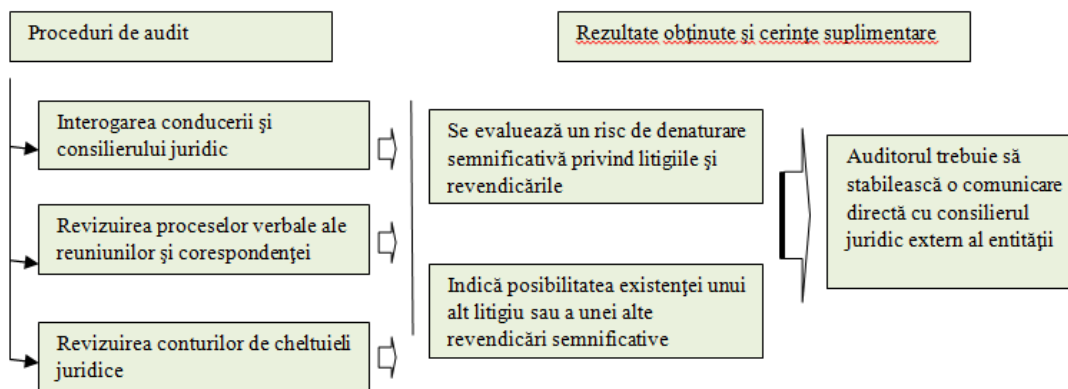

Figura 3. Identificarea litigiilor și revendicărilor în procesul exercitării unei misiuni de audit

Sursa: elaborat în baza ISA 501 [1]

Totodată, în vederea identificării litigiilor și revendicărilor care implică entitatea și care pot genera un risc de denaturare semnificativă, auditorul aplică următoarele proceduri:

- interogarea conducerii și a altor persoane din cadrul entității, inclusiv consilierul juridic intern;
- revizuirea proceselor verbale ale reuniunilor persoanelor însărcinate cu guvernanta, corespondenței dintre entitate și consilierul său juridic extern;
- revizuirea conturilor de cheltuieli juridice.

O atenție deosebită la examinarea acestui risc se acordă litigiilor și revendicărilor. Pentru operațiunile de livrări este caracteristic și *riscul de înregistrare eronată a stornărilor*. În cazul misiunii de audit a situațiilor financiare acest risc este evaluat de obicei ca fiind unul scăzut întrucât se întâmplă mai puține cazuri de efectuare a înregistrărilor în storno.

Concluzii.

În scopul documentării rezultatelor obținute de auditor la examinarea informațiilor privind stocurile, se recomandă următoarele modele de concluzii:

- *Listele folosite la inventarierea fizică a stocurilor sunt colectate parțial prin urmare entitatea nu respectă întocmai instrucțiunile și procedurile conducerii de înregistrare și control al rezultatelor inventarierii ceea ce va conduce la denaturări semnificative privind exhaustivitatea soldurilor stocurilor prezentate în situațiile financiare;*
- *Auditorul a observat că controlul stocurilor înaintea efectuării inventarierii nu se efectuează, prin urmare pot exista lipsuri sau plusuri de stocuri în lista de inventariere;*
- *Elementelor selectate din listele de inventariere există în stoc prin urmare afirmația privind existența stocurilor nu este denaturată.*

Referințe bibliografice:

1. Manual de Reglementări Internaționale de Audit, Asigurare și Etică [online]. Disponibil: [http // www.minfin.md](http://www.minfin.md).
2. Ghid privind auditul calității. București: Irecson, 2010. ISBN 978-973-7694- 69-0
3. Iachimovschi A. Organizarea activității de audit. Editura „Tipogr. Reclama”, Chișinău 2011.
4. Laurențu Dobroțeanu și Camelia - Liliana Dobroțeanu - Audit, concepte și practică, Edit. Economică, 2002, 640 p., ISBN 978-9975-9546-4-8.
5. Tiron Tudor, Adriana. Fundamentele auditului financiar. Cluj-Napoca: Editura Accent, 2013. 321 p. ISBN 978-973-8915-82-4.

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ШТРАФНЫЕ САНКЦИИ В РЕСПУБЛИКЕ МОЛДОВА

ECONOMIC SANCTIONS IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Эмма ГЕРГИ,

e-mail: emma.gherghi00@mail.ru

Ирина ВЛАХ,

e-mail: ira_vlah@mail.ru

Михаил ГЕРАСИМОВ, доктор, конференциар

e-mail: maiklgheri@mail.ru

Молдавская Экономическая Академия, Молдова

Abstract. *The article provides information about Economic sanctions in the Republic of Moldova. The article describes the main aspects of Economic fines in the Republic of Moldova, their basis, the purpose and form of tax sanctions, persons held accountable, as well as responsibility for their commission. This article is necessary for study in order for enterprises to avoid possible fines, in order for enterprises to conduct business correctly and to become familiar with the basic requirements of the Tax Code. This article will also help not only to avoid possible punishments, but also help you to protect yourself.*

Keywords: economic sanctions, grounds, persons, types, crimes, responsibility.

JEL classification: M41

Введение

В современном мире существуют множество предпринимателей, но не каждый из них является грамотным и успешным. Желание учиться и понимать, что происходит вокруг тебя, помогает не только развивать свой бизнес, но и избежать множество наказаний, предусмотренных Налоговым Законодательством. В связи с этим, мы можем сделать вывод, что данная тема является актуальной, как для студентов, так и предпринимателей, которые только начали свой бизнес или которые уже давно в данной сфере.

Методы исследования

- a) Анализ нормативно-правового документа по теме исследования;
- b) Изучение и обобщение сведений.

Налоговая система Республики Молдова представляет собой совокупность налогов, пошлин и сборов, принципов, форм и методов их установления, изменения и отмены, а также мер по обеспечению их уплаты.

Налоговые санкции - меры ответственности, чаще всего денежные штрафы, направленные на предотвращение повторного совершения налогового правонарушения налогоплательщиком.

Штраф является налоговой санкцией, заключающейся в обязывании лица, совершившего налоговое нарушение, к уплате денежной суммы. Штраф применяется независимо от применения других налоговых санкций и уплаты налогов (пошлин), сборов, пеней, начисленных дополнительно сверх декларированных или недекларированных. [1]

Цель и форма налоговых санкций. Налоговая санкция является мерой наказания и применяется с целью предупреждения совершения правонарушителем или иными лицами

новых нарушений, а также воспитания уважения к закону. Предупреждение применения незначительного налогового нарушения.

За совершение налогового нарушения может быть применена налоговая санкция в форме предупреждения или штрафа. [2]

Лица, подлежащие привлечению к ответственности за совершение налогового нарушения.

а) налогоплательщик – юридическое лицо, должностное лицо которого совершило налоговое нарушение;

б) налогоплательщик – физическое лицо, не занимающееся предпринимательской деятельностью, которое совершило налоговое нарушение. В случае, когда указанное лицо недееспособно или ограничено дееспособно, ответственность за совершение им налогового нарушения несет его законный представитель (родители, усыновители, опекун, попечитель) соразмерно объекту налогообложения, налоговому обязательству и имуществу налогоплательщика;

в) налогоплательщик – физическое лицо, занимающееся предпринимательской деятельностью, которое совершило налоговое нарушение или должностное лицо которого совершило налоговое нарушение. [3]

Налоговые нарушения квалифицируются следующим образом:

а) незначительное налоговое нарушение;

б) значительное налоговое нарушение.

Налоговое нарушение считается незначительным, если сумма налога или сбора составляет до 100 леев для физических лиц, не осуществляющих предпринимательскую деятельность, и до 1000 леев для физических лиц, осуществляющих предпринимательскую деятельность, и юридических лиц, в том числе по каждому налоговому периоду в отдельности, в случае недекларирования, несвоевременного декларирования или занижения налога или сбора. Налоговое нарушение, не подпадающее под действие части выше изложенной, считается значительным. [4]

Виды налоговых нарушений и ответственность за их совершение.

Воспрепятствование осуществлению налогового контроля путем необеспечения доступа в производственные, складские, торговые и другие помещения и места для хранения имущества, непредставления необходимых Государственной налоговой службе объяснений, данных, информации и документов по вопросам, возникающим во время контроля, либо путем иного рода действий или бездействия влечет наложение штрафа в размере 5000 леев.

Прием наличных денежных средств при отсутствии контрольно-кассовых машин в случае, когда действующими нормативными актами предусмотрено их использование, влечет наложение штрафа в размере 7000 леев.

Необеспечение выдачи контрольно-кассовой машиной кассового чека на реально принятую/полученную сумму влечет наложение штрафа в размере 5000 леев.

Использование неисправной контрольно-кассовой машины, проявляющееся в неактивации фискальной памяти или в невозможности идентификации установленной программы, влечет наложение штрафа в размере 7000 леев.

Использование контрольно-кассовой машины, не опломбированной в установленном порядке Государственной налоговой службой, влечет наложение штрафа в размере 7000 леев.

Использование контрольно-кассовой машины, не зарегистрированной в установленном порядке в Государственной налоговой службе, влечет наложение штрафа в размере 7000 леев.

Использование терминала наличной оплаты/валютнообменного аппарата, не зарегистрированного в установленном порядке в Государственной налоговой службе, влечет наложение штрафа в размере 7000 леев.

Непредставление, несвоевременное представление или представление Государственной налоговой службе недостоверных сведений о местонахождении или изменении местонахождения налогоплательщика, его подразделений влечет наложение штрафа в размере 4000 леев.

Невыдача залогодателем, зарегистрированным в качестве плательщика НДС, налоговой накладной при реализации от его имени заложенного имущества влечет наложение штрафа в размере 50 процентов суммы сделки.

Представление налогового отчета, содержащего недостоверную информацию, влечет наложение штрафа в размере 1000 леев за каждый налоговый отчет, представленный с недостоверной информацией, но не более 7000 леев за все представленные с недостоверной информацией налоговые отчеты.

Нерегистрация налоговой накладной в Генеральном электронном регистре налоговых накладных влечет наложение штрафа в размере 3600 леев за каждую незарегистрированную налоговую накладную, но не более 72000 леев за все незарегистрированные в установленные сроки налоговые накладные.

Непредставление или несвоевременное, несоответствующее, недостоверное представление резидентами информационно-технологических парков информации, указанной в статье 374, получателю платежа влечет наложение штрафа в размере 200 леев за каждую информацию, но не более 5000 леев.

Нерегистрация или несвоевременная регистрация в качестве плательщика НДС или авторизованного владельца налогового склада влечет наложение штрафа в размере 10 процентов от объема налогооблагаемых поставок.

Непредставление или несвоевременное представление налогоплательщиком Государственной налоговой службе информации об открытии за рубежом банковского счета влечет наложение штрафа в размере 5000 леев за каждый банковский счет.

Неисполнение или неверное исполнение финансовым учреждением (его отделением или филиалом) и другими поставщиками платежных услуг платежных поручений об уплате налоговых обязательств перед национальным публичным бюджетом в соответствии с реквизитами, указанными налогоплательщиком, влечет наложение штрафа в размере 200 леев за каждый случай неисполненного или неверно исполненного платежного поручения.

Отказ финансового учреждения (его отделения или филиала) или других поставщиков платежных услуг принять от физических лиц наличные денежные средства, причитающиеся в бюджет, влечет наложение штрафа в размере 200 леев за каждый случай отказа.

Занижение налогов (пошлин), сборов путем представления в Государственную налоговую службу налогового отчета, содержащего недостоверную информацию, влечет наложение штрафа в размере 30 процентов суммы занижения.

Уклонение от исчисления и уплаты налогов (пошлин), сборов влечет наложение штрафа в размере незадекларированного налога (пошлины), сбора.

Отсутствие "Акцизных марок" на подакцизных товарах, подлежащих обязательной маркировке, либо использование фальсифицированных или недействительных "Акцизных марок" влечет наложение штрафа в размере 30000 леев в случае реализации, перевозки или хранения налогоплательщиком товаров без "Акцизных марок" либо с фальсифицированными или недействительными "Акцизными марками".

Непринятие налогоплательщиком (его представителем), должностным лицом налогоплательщика арестованного имущества на хранение влечет наложение штрафа на физическое лицо в размере 5000 леев, а на юридическое лицо – 10000 леев.

Хищение, отчуждение, замена или сокрытие арестованного имущества, совершенные лицом, которому оно было вверено для хранения, или лицом, обязанным обеспечить его сохранность в силу закона, влекут наложение штрафа в размере стоимости арестованного имущества, которое было расхищено, отчуждено, заменено или сокрыто.

Осуществление операций с арестованными ценными бумагами после приостановления осуществления операций влечет наложение штрафа на налогоплательщика и регистратора в размере 20 процентов суммы операции на каждого из них.

Срыв или повреждение, умышленно или по небрежности, законно наложенной пломбы влечет наложение штрафа в размере 40000 леев. [5]

Освобождение от ответственности за совершение налогового нарушения.

Налоговая санкция не применяется полностью или частично, в случае, если уже назначена, отменяется полностью или частично при предъявлении доказательств, подтверждающих законность всех действий (бездействия) или отдельных действий (бездействия), считавшихся ранее противоправными.

Достоверность и подлинность представленных доказательств могут быть проверены Государственной налоговой службой у источника их происхождения или у других лиц. Документы, представленные с нарушением установленных Государственной налоговой службой сроков или после осуществления налогового контроля, проверяются в обязательном порядке. [6]

Выводы.

На основании вышеизложенной информации, можно сделать вывод, что экономическими санкциями в Республике Молдова занимается Государственная Налоговая служба при Министерстве Финансов.

Главной задачей налоговых органов/ инспекций при установлении данных санкций является систематизация и воздействие на предприятия в результате нарушения ими действующего законодательства финансово-хозяйственной деятельности.

Поэтому экономические штрафные санкции, являются мерой ответственности за совершение правонарушения, служат стимулом к надлежащему выполнению обязательств, соблюдению государственной и договорной дисциплины и, тем самым, способствуют предупреждению правонарушений в сфере предпринимательской и другой экономической деятельности.

Библиография

1. Налоговый Кодекс Республики Молдова № 1163-ХІІІ. Статья 236. Штраф [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://lex.md/fisc/codfiscaltxttru.htm>
2. Налоговый Кодекс Республики Молдова № 1163-ХІІІ. Статья 235. Цель и форма налоговых санкций [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://lex.md/fisc/codfiscaltxttru.htm>
3. Налоговый Кодекс Республики Молдова № 1163-ХІІІ. Статья 232. Лица, подлежащие привлечению к ответственности за совершение налогового нарушения [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://lex.md/fisc/codfiscaltxttru.htm>
4. Налоговый Кодекс Республики Молдова № 1163-ХІІІ. Статья 231. Понятие и основания привлечения к ответственности за совершение налогового нарушения [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://lex.md/fisc/codfiscaltxttru.htm>

5. Налоговый Кодекс Республики Молдова № 1163-ХІІІ. Глава 15. Виды налоговых нарушений и ответственность за их совершение [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://lex.md/fisc/codfiscaltxtru.htm>
6. Налоговый Кодекс Республики Молдова № 1163-ХІІІ. Статья 234. Освобождение от ответственности за совершение налогового нарушения [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://lex.md/fisc/codfiscaltxtru.htm>

ПРОБЛЕМНЫЕ АСПЕКТЫ УЧЕТА В НЕБАНКОВСКИХ КРЕДИТНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ

ISSUES OF ACCOUNTING IN NON-BANK CREDIT ORGANIZATIONS

Autor: **Anna DIMOVA**

anna-dimova@mail.ru

Coordonator științific: **Ludmila GRABAROVSKI, dr., conf. univ.**

grabarovski.ludmila@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei, Republica Moldova

Abstract. *The non-bank lending, being a part of the financial-credit system, has a positive effect on the competitiveness of the business environment, as well as on the dynamism of socio-economic processes. The activity of the non-bank credit organizations is becoming increasingly important for the national economy, business development, as well as for the improvement of the citizens' living standards. The article deals with the actual issues of accounting in the non-bank credit organizations, which are typical for the Republic of Moldova. The existing problems of accounting are analyzed and debate solutions are proposed, such as the development of specific accounting rules, consideration of alternative forms of insurance against non-bank credit organizations' risks and others.*

Keywords: financial services, non-bank credit organizations, accounting, loan insurance, loans, accounting policies

JEL Classification: M41

Введение.

Небанковские кредитные организации (далее – НКО) развиваются как альтернатива банковскому сектору. Они призваны расширить доступ физических и юридических лиц к финансовым ресурсам, используемым как для развития предпринимательской деятельности, так и для повышения уровня жизни населения. Актуальность темы данного исследования предопределена необходимостью дальнейшего развития НКО и их ролью в современной национальной экономике.

Небанковское кредитование (микрофинансирование), как понятие и явление, появилось относительно недавно благодаря исследованиям Мухаммада Юнуса, профессора экономики из Бангладеш, пионера микрофинансирования и микрокредитования. Изучив финансовые инструменты борьбы с бедностью и нищетой, он обосновал необходимость создания банков для бедных, в противовес имеющейся банковской системе, состоящей из банков для богатых. В 2006 году Мухаммаду Юнусу и Grameen Bank, основателем которого он является, была присуждена Нобелевская премия мира «за попытки инициировать экономическое и социальное развитие снизу» [10, с.216]. Зарубежные исследователи доказали, что с точки зрения взаимодействия предпринимательского и социального начал небанковское кредитование является жизнеспособной моделью бизнеса, позволяет снизить уровень бедности и способствует экономическому росту.

Основополагающий принцип микрофинансирования на глобальном уровне предполагает предоставление займов с целью удовлетворения финансовых потребностей предпринимателей, создания новых рабочих мест, поддержки новых бизнес-идей и стартапов. Небанковское кредитование, как альтернативный источник поддержки предпринимательской среды, предоставляет бизнесу доступ к кредитам, позволяющим управлять и развивать хозяйственную деятельность, приобретать необходимые активы и, таким образом, решать проблемы срочного характера или погашать социальные обязательства.

Учитывая проблемы, существующие в обеспечении финансовой стабильности банковского сектора, приходим к выводу, что значение и роль небанковского сектора в Республике Молдова должны возрасти. Важность данного сектора определяется тем, что банки не расположены предоставлять кредиты микро- и малым предприятиям из-за рисков и соображений предусмотрительности, что в конечном итоге замедляет распространение кредитования. Другими словами, уменьшение посреднической роли банков должно способствовать перемещению спроса на кредиты и займы в сторону НКО, обеспечивая доступ к адекватному финансированию малых предприятий. Следует отметить, что в нашей стране развитие небанковского кредитования является одним из направлений, предусмотренных в Стратегии развития небанковского финансового рынка на 2018–2022 гг. и Плана действий по ее реализации. **Цель стратегии** состоит в обеспечении небанковского финансового рынка программами, соответствующими евростандартам, для повышения доверия к рынку, защиты интересов инвесторов и предоставления гражданам и участникам рынка доступа к новым услугам и дополнительным финансовым инструментам [3].

Интерес к небанковскому кредитованию обусловлен рядом преимуществ данного сегмента финансового рынка: оперативность обработки заявок на получение займов; доступность услуг за счет минимизации требуемой документации; предоставление займов лицам, которые только начинают осуществлять предпринимательскую деятельность, а также населению с низким уровнем доходов. Несмотря на очевидность преимуществ микрофинансирования для экономики в целом и малого предпринимательства в частности, существуют некоторые ограничения в развитии НКО: несовершенство законодательной базы; недостаточная диверсификация продуктов по сравнению с продуктами, предоставляемыми ссудо-сберегательными ассоциациями; завышенные процентные ставки; риски невозмещения при отсутствии залога по краткосрочным займам и др.

Вышеизложенное предопределяет необходимость рассмотрения правовых и учетных аспектов регулирования деятельности НКО с целью выявления ограничивающих факторов развития данного сектора. Обращаем внимание на то, что существующие проблемы в данной области рассматривались в работах молдавских исследователей Vumbac D. [6], Ciobu S. [7], Doga-Mîrzac M. [8], Şaptelici V. [9] и др., которые внесли существенный вклад в развитие небанковского кредитования. Вместе с тем, проблема обеспечения системного подхода к исследованию правовых и бухгалтерских аспектов деятельности организаций, занимающихся микрофинансированием и лизингом, остается актуальной.

Использованные методы исследования. В рамках проведенного исследования были использованы такие методы, как анализ и синтез, индукция и дедукция, историко-логический метод, а также систематизация изучаемого теоретического и практического материала.

Основное содержание. В Республике Молдова сектор небанковского кредитования является частью финансовой системы и, в соответствии со своей основной целью, призван обеспечить финансовое посредничество и прозрачность. Как следует из данных, представленных Национальной комиссией по финансовому рынку (далее – НКФР), по состоянию на 31.12.2020 г. функционировали 163 НКО. Небанковским финансированием воспользовалось около 461,7 тыс. лиц, которым было выдано 9,57 млрд леев. Большая часть этой суммы (около 85%) предоставлена в виде небанковских кредитов (более 8 млрд леев) и 15% – в виде финансового лизинга (более 1 млрд леев). При этом совокупный объем предоставленных небанковских кредитов и финансового лизинга вырос на 2,4% по сравнению с 2019 годом [12; 13]. Таким образом, на протяжении нескольких лет, объем финансирования, предоставленный НКО, возрос и подтверждает, что большая часть спроса на кредиты ориентируется на небанковский финансовый рынок за счет привлекательности сектора для потребителей кредитов и преимуществ процедуры кредитования.

Однако, необходимо подчеркнуть, что сегодня, в условиях сложной экономической обстановки, под воздействием внутренних и внешних факторов (слабая диверсификация предоставляемых продуктов, недостаточно гибкая система годовых процентных ставок, риски, связанные с невозмещением в условиях отсутствия залога для краткосрочных займов, сложная эпидемиологическая обстановка), сектор небанковского кредитования требует особого внимания как со стороны самих организаций, так и со стороны контролирующих органов. По данным НКФР на 2020 год общий **объем активов НКО** сократился на 1,9% в сравнении с 2019 годом и составил 10,56 млрд леев. На создание резервов НКО направили 1,29 млрд леев, что почти вдвое больше, чем годом ранее. Более трети НКО в 2020 году понесли убытки, а **чистая прибыль НКО сократилась более чем вдвое** по сравнению с предыдущим годом и составила 481,94 млн леев [12; 13].

Следует отметить, что деятельность сектора микрофинансирования не является чем-то новым для финансового рынка Республики Молдова. В 2004 году в целях расширения доступа населения и предприятий малого бизнеса к финансовым источникам был принят Закон о микрофинансовых организациях, установивший формы, цели и принципы деятельности таких организаций. Как эффективный инструмент государственной политики, для возникновения которого сформировались объективные предпосылки, микрофинансирование в Молдове стало привлекательным для бизнес-среды. По мере создания у предприятий рыночно ориентированного поведения – гибкости, способности к решению новых задач, формам и методам управления, менялись приоритетные направления развития предпринимательской среды, и на эти запросы должен быть ответить финансовый рынок. С 2010 года органом надзора небанковского финансового рынка является НКФР, которая устанавливает политику и разрабатывает нормативные акты, регулирующие деятельность участников данного рынка, санкционируя их и осуществляя надзор за соблюдением законодательства.

Начиная с 2018 года деятельность микрофинансовых организаций и лизинговых компаний регламентируется Законом о небанковских кредитных организациях №1/2018 (далее – Закон № 1/2018). Согласно данному Закону, в качестве НКО могут выступать акционерные общества или общества с ограниченной ответственностью, которые осуществляют на профессиональной основе следующие виды деятельности: выдача небанковских кредитов и финансовый лизинг [1].

Статус НКО требует строгого соблюдения критериев правового регулирования деятельности, установленных в Законе № 1/2018. Речь идет об обязательной регистрации в

Регистре авторизованных небанковских организаций, ограничении разрешенных видов деятельности, минимальном размере капитала в размере не менее 1 млн леев, поддержания регламентированного капитала в соотношении со стоимостью активов в размере не менее 5 процентов, разработке внутренних регламентов, надлежащем ведении бухгалтерского учета и др. Так, для осуществления своей деятельности НКО должны разработать и утвердить, как минимум, внутренние регламенты о предоставлении услуг, об основах управления деятельностью и о механизмах разрешения претензий клиентов. Несоблюдение НКО требований относительно разработки и утверждения установленных законом внутренних регламентов осуществления деятельности влечет наложение штрафа в размере от 100 до 300 условных единиц [4].

В части ведения бухгалтерского учета и составления финансовой отчетности основным внутренним регламентом являются учетные политики. При их разработке и применении должны соблюдаться общие принципы и качественные характеристики информации финансовых отчетов, предусмотренные в Законе о бухгалтерском учете и финансовой отчетности № 287/2017 [2]. Здесь следует отметить, что небанковские кредитные организации, стоимость активов которых на конец отчетного периода превышает 50 млн леев, должны проводить аудит годовой финансовой отчетности. Данное требование прямо не обязывает НКО вести учет в соответствии с Международными стандартами финансовой отчетности (далее – МСФО), но в налоговых целях организациям, которые соответствуют этим установленным критериям, разрешается вычит резервов для покрытия убытков по активам, рассчитанным согласно МСФО [5]. Таким образом, НКО самостоятельно принимают решение на основании каких стандартов вести учет и составлять отчетность, прописав это в своих учетных политиках. Право такого выбора дает им возможность развиваться и конкурировать, но вызывает определенные трудности в процессе реализации функционального бенчмаркинга. Это обусловлено некоторыми различиями в трактовке положений национальных стандартов бухгалтерского учета (далее – НСБУ) и МСФО.

В учетных политиках НКО, кроме стандартных положений, отражаются аспекты, касающиеся специфики их деятельности. В частности, речь идет о порядке погашения займов, начисления доходов по процентам и комиссии по выданным займам, покупки или продажи договора займа через контракт цессии, осуществления и периодичности лизинговых платежей, начисления пени и др.

НКО предоставляют займы из собственных или заемных средств. Они вправе получать денежные средства в виде займов, кредитов, пожертвований (грантов), вкладов в уставный капитал организации, но им запрещено привлекать депозиты или иные возвратные средства от общественности. Другими словами, в отличие от ссудо-сберегательных ассоциаций, которые также кредитуют население и юридические лица, НКО осуществляют свою предпринимательскую деятельность – предоставление финансовых услуг на профессиональной основе и с целью получения прибыли.

Тот факт, что начиная с 2018 года НКО и ссудо-сберегательные ассоциации являются разными субъектами правового поля, а в области бухгалтерского учета не произошло никаких изменений, доказывает необходимость применения положений статьи 8 части (3) Закона №287/2017. В частности, НКФР вправе разрабатывать в соответствии с НСБУ и другими

нормативными актами специфические для определенных секторов деятельности правила бухгалтерского учета с их последующим утверждением Министерством финансов [1]. Более того, поскольку НКО выделены в обособленную группу экономических субъектов считаем, что для них должны быть разработаны Методические указания, регламентирующие порядок **ведения бухгалтерского учета и составления финансовых отчетов по аналогии с ссудо-сберегательными ассоциациями.**

Применительно к особенностям ведения бухгалтерского учета в НКО, обращаем внимание, в первую очередь на то, что выдаваемые займы отражаются в учете как финансовые инвестиции, а доходы начисляются в те периоды, когда по графику предусмотрен очередной платеж. Поскольку не все программные продукты наделены функциональной возможностью отражать доходы в день, указанный в графике платежей, иногда возникает временной лаг, когда к моменту внесения платежа дебиторская задолженность и доходы не начислены. Это создает определенные сложности в осуществлении оперативного анализа информации по управлению кредитными рисками.

НКО, деятельностью которых является выдача небанковских кредитов, для учета операций по предоставлению займов и начислению процентов и других обязательных платежей, руководствуются Методическими указаниями **об особенностях бухгалтерского учета и представления информации в финансовых отчетах ссудо-сберегательных ассоциаций** [11]. Предоставление займов и начисление процентов по ним отражается следующим образом:

- предоставление займов учитывается как увеличение долгосрочных и/или текущих финансовых инвестиций и уменьшение денежных средств:

Дебет счетов 1414 «Предоставленные займы», 2514 «Выданные займы»

Кредит счетов 241 «Касса», 242 «Текущие счета в национальной валюте»;

- начисление процентов по предоставленному займу и других обязательных регулярных платежей учитывается как одновременное увеличение дебиторской задолженности и доходов:

Дебет счета 231 «Дебиторская задолженность по доходам от использования третьими лицами активов субъекта»

Кредит счета 611 «Доходы от продаж».

Возврат предоставленного займа, а также оплата процентов и прочих регулярных платежей осуществляется согласно графику платежей, предусмотренному в договоре займа и отражается в учете следующим образом:

- возврат предоставленного займа или его части учитывается как увеличение денежных средств и уменьшение предоставленного займа:

Дебет счетов 241 «Касса», 242 «Текущие счета в национальной валюте»

Кредит счета 2514 «Выданные займы»;

- оплата процентов и прочих регулярных платежей отражается как увеличение денежных средств и уменьшение дебиторской задолженности:

Дебет счетов 241 «Касса», 242 «Текущие счета в национальной валюте»

Кредит счета 231 «Дебиторская задолженность по доходам от использования

третьими лицами активов субъекта».

В случаях несоблюдения дебиторами сроков оплаты, оговоренных в договорах займа или финансового лизинга, НКО начисляют не только штрафы и пени, но также формируют оценочные резервы для покрытия убытков в целях надзора. Резервы создаются, например, для покрытия возможных убытков по предоставленным займам, срок возвращения которых не истек, по невозвращенным займам с истекшим сроком возврата, по не уплаченным в срок процентам, а также по другим причитающимся затратам, являются обязательными и формируются в соответствии с Регламентом о классификации активов небанковскими кредитными организациями, утвержденным НКФР (далее – Регламент).

Размер резервов устанавливается в зависимости от категории займа, неуплаченных в срок процентов, других причитающихся затрат, с разной степенью риска понести убытки [5]. Классификация активов и проценты для определения резерва приведены в Таблице 1.

Таблица 1. Классификация активов для определения оценочного резерва

Категория займа	Характеристика	% резерва
Стандартный	Актив, по которому соблюдаются все договорные обязательства, который не имеет просроченных платежей и который не был пролонгирован и/или ренегоцирован;	2
Под надзором	Актив, по которому поступление платежей осуществляется с опозданием от 31 до 90 дней включительно	5
Субстандартный	Актив, по которому поступление платежей осуществляется с опозданием от 91 до 180 дней включительно	30
Сомнительный	Актив, по которому поступление платежей осуществляется с опозданием от 181 до 360 дней включительно	60
Безнадежный	Актив, по которому платежи просрочены более чем на 361 день	100

Создание резервов учитывается как одновременное увеличение расходов и текущих резервов и отражается бухгалтерской записью:

Дебет счета 714 «Другие расходы операционной деятельности»

Кредит счета 253 «Оценочные резервы для убытков по ссудам/займам, неоплаченным в срок».

Согласно учетным политикам НКО, резервы формируются в конце каждого месяца и их размер зависит от непогашенной части актива на конец отчетного периода. Так, если в отчетном периоде часть актива была оплачена клиентом, размер резерва подлежит корректировке. Порядок отражения корректировки в бухгалтерском учете зависит от того, когда резерв был сформирован. В случае формирования резерва в 2021 году и его корректировки в этом же году, будет составлена следующая сторнировочная бухгалтерская запись (со знаком минус):

Дебет счета 714 «Другие расходы операционной деятельности»

Кредит счета 253 «Оценочные резервы для убытков по ссудам/займам, неоплаченным в срок».

При корректировке резерва, часть которого была сформирована в предыдущем отчетном периоде, а часть – в текущем, составляются следующие бухгалтерские записи:

- в случае, когда зарегистрированные расходы больше корректировки (со знаком минус):

Дебет счета 714 «Другие расходы операционной деятельности»

Кредит счета 253 «Оценочные резервы для убытков по ссудам/займам, неоплаченным в срок»;

- в случае, когда зарегистрированные расходы меньше корректировки:

Дебет счета 253 «Оценочные резервы для убытков по ссудам/займам, неоплаченным в срок»

Кредит счета 612 «Другие доходы от операционной деятельности».

Резервы формируются для покрытия возможных убытков, причиненных невозвращением небанковского кредита, неуплатой процентов и других платежей, для которых он формировался. Соответственно, когда срок кредита истек, НКО использует сформированный резерв для списания неоплаченного займа и неоплаченных процентов по нему, что отражается следующей бухгалтерской записью:

Дебет счета 253 «Оценочные резервы для убытков по ссудам/займам, неоплаченным в срок»

Кредит счетов 2514 «Выданные займы», 231 «Дебиторская задолженность по доходам от использования третьими лицами активов субъекта»

Необходимо иметь в виду, что списание просроченного актива не ведет к полному их аннулированию и не влияет на право НКО требовать осуществления соответствующих платежей или выполнения других требований, связанных с активом. Поэтому одновременно с использованием резерва, списанная сумма неоплаченного займа и процентных платежей, отражается на забалансовом счете 919 «Списанная безнадежная дебиторская задолженность». Это необходимо в целях контроля возможности взыскания списанных сумм при изменении финансового положения должника. Согласно Регламенту НКО представляет отчет о классификации активов и расчете резервов для покрытия убытков по ним в соответствии с требованиями НКФР, относящимися к отчетности.

Следует также отметить, что расходы, по обязательным резервам, сформированным в соответствии с Регламентом, признаются как в финансовом учете, так и в целях налогообложения согласно ст.31 Налогового Кодекса. Однако в Регламенте установлены ограничения для НКО, у которых общая стоимость активов на конец отчетного периода превышает 50 млн леев. Этим организациям, как было отмечено выше, разрешается вычет резервов для покрытия убытков по активам, рассчитанным согласно МСФО.

Формирование резервов, предназначенных для покрытия долговых обязательств, связанных с невозвратом платежей и неуплатой лизинговых процентов НКО, является процедурой по управлению кредитными рисками, что несомненно важно в условиях экономической и политической нестабильности в Республике Молдова. Вместе с тем, формирование резервов, влияет на величину прибыли НКО и, соответственно, доходов собственников в текущем периоде. Поэтому для покрытия убытков, связанных с неисполнением заемщиками договорных обязательств, рекомендуется страхование выдаваемых займов, что позволяет минимизировать кредитные риски и избежать

дополнительных расходов по созданию резервов. Уменьшат свои риски и получатели займов в случае их участия в процедуре страхования. Важно, чтобы все страховые случаи были четко прописаны в договоре, который заключается со страховой компанией.

Данный вид страхования не распространен в Республике Молдова, однако успешно применяется в ряде стран, таких как Российская Федерация, Казахстан и др.[14]. При этом отношения между НКО, страховым агентом и получателем кредита строятся таким образом, что НКО выступает в качестве посредника между страховой компанией и получателем кредита. В данном случае процесс кредитования включает некоторые промежуточные процессы, например, оформление и оплата получателем кредита страхового полиса.

Далее рассмотрим один из возможных вариантов отражения в бухгалтерском учете операций, связанных со страхованием займов:

- в момент оформления страхового полиса, в зависимости от суммы выдаваемого займа, отражается одновременное увеличение дебиторской задолженности (получатель кредита) и кредиторской задолженности (страховая компания):

*Дебет счета 2347 «Дебиторская задолженность по другим операциям»
Кредит счета 542 «Обязательства по имущественному и личному страхованию»;*

- в момент оплаты получателем кредита страхового полиса отражается поступление денежных средств и уменьшение дебиторской задолженности:

*Дебет счетов 241 «Касса», 242 «Текущие счета в национальной валюте»
Кредит счета 2347 «Дебиторская задолженность по другим операциям»;*

- в момент перечисления НКО денежных средств страховой компании отражается погашение кредиторской задолженности и списание денежных средств:

*Дебет счета 542 «Обязательства по имущественному и личному страхованию»
Кредит счета 241 «Касса», 242 «Текущие счета в национальной валюте»;*

- при наступлении страхового случая отражается обязательство страховой компании по внесению очередного платежа клиента и погашение задолженности получателя кредита по займу, процентам и другим платежам:

*Дебет счета 2347 «Дебиторская задолженность по другим операциям»
Кредит счетов 2514 «Выданные займы», 231 «Дебиторская задолженность по доходам от использования третьими лицами активов субъекта»;*

- при перечислении страховой компанией возмещения отражается поступление денежных средств и уменьшение дебиторской задолженности:

*Дебет счета 242 «Текущие счета в национальной валюте»
Кредит счета 2347 «Дебиторская задолженность по другим операциям».*

Результаты и выводы. Небанковское кредитование является относительно молодым и развивающимся сектором, которому отводится важная роль в социально-экономическом развитии страны. Как составная часть небанковской финансовой системы, микрофинансирование является катализатором экономического роста, важным финансовым ресурсом и в последнее десятилетие получило широкое распространение во всем мире.

Для развития НКО в Республике Молдова государственными институтами были предприняты меры, направленные как на регламентацию деятельности таких организаций, так

и на обеспечение защиты прав потребителей финансовых услуг. Вместе с тем, недостаточное эффективное корпоративное управление НКО и отсутствие общепринятых подходов к организации и ведению бухгалтерского учета займов и лизинговых операций повлияли на финансовое благополучие некоторых НКО. В связи с этим считаем необходимым реализацию дополнительных мер, направленных на:

- совершенствование действующего законодательства;
- повышение качества и диверсификацию небанковских кредитных услуг, оказываемых НКО;
- совершенствование управления кредитными рисками за счет использования альтернативных методов их минимизации, в том числе страхования выдаваемых займов;
- улучшение используемых в НКО программных продуктов для достоверного отражения в учете операций по микрофинансированию и лизинговой деятельности.

Поскольку НКО выделены в особую группу хозяйствующих субъектов, должны быть разработаны специальные Методические указания, которые соответствовали бы особенностям ведения бухгалтерского учета и составления финансовых отчетов небанковскими кредитными организациями. Кроме надлежащей организации бухгалтерского учета и достоверности финансовых отчетов, это создаст предпосылки для формирования эффективной системы управленческого контроля и проведения оперативного анализа финансовых и пруденциальных показателей деятельности НКО.

Библиография

1. Закон о небанковских кредитных организациях № 1 от 16.03.2018 г. Monitorul Oficial al Republicii Moldova № 108-112 от 16.03.2018 г.
2. Закон о бухгалтерском учете и финансовой отчетности №287 от 15.12.2017 г. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, №1-6, от 05.01.2018 г.
3. Закон об утверждении Стратегии развития небанковского финансового рынка на 2018-2022 годы и Плана действий по ее реализации № 129 от 13-07-2018 г. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, №321-332, от 24.08.2018 г.
4. Закон о внесении изменений в некоторые законодательные акты № 23 от 27-02-2020. Monitorul Oficial № 87-93 от 20.03.2020 г.
5. Постановление Национальной комиссии по финансовому рынку Республики Молдова Об утверждении Регламента о классификации активов небанковскими кредитными организациями № 60/4 от 16.12.2019 г. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, № 7-13 от 17.01.2020 г.
6. BUMBAC D. Sectorul financiar-nebancar al Republicii Moldova: realități și soluții de reformare // Moldoscopie 2019 nr.3(86), p.150-162 p. ISSN 1812-2566
7. CIOBU S. Avantajele și limitele dezvoltării instituțiilor de microfinanțare în Republica Moldova // Rolul investițiilor în asigurarea dezvoltării economice durabile în contextul integrării europene: conferința științifică internațională, 29-30 octombrie 2015. Ediția a II-a. – Chișinău, 2016, p. 242-246. ISBN 978-9975-75-798-0.
8. DOGA-MÎRZAC M. Mecanismul de funcționare a organizațiilor de microfinanțare

orientate spre mediul de afaceri // Studia Universitatis Moldaviae 2019 nr.2 (122), p.48-51. ISSN 1857-2073.

9. SAPTELCI, V. Dezvoltarea instituțiilor de microfinanțare din R.Moldova prin implementarea celor mai bune practici de activitate an organizațiilor de microfinanțare din Uniunea Europeană. În: Materialele Conferinței „Creșterea economică în condițiile globalizării”, Chișinău, 2017, ed.12, vol.2, p.153-156.
10. ВИШНЯКОВ И.П. К вопросу о сущности микрофинансирования и перспективах развития микрофинансового сектора // Государственное и муниципальное управление. Ученые записки № 2, p. 215-219, ISSN: 2079-1690.
11. Методические указания об особенностях бухгалтерского учета и представления информации в финансовых отчетах ссудо-сберегательных ассоциаций. [Электронный ресурс] - Режим доступа: <https://www.contabilsef.md>
(дата обращения 10.03.2021)
12. Небанковское финансирование в 2020 г. [Электронный ресурс] - Режим доступа: <https://monitorul.fisc.md/editorial/nebankovskoe-finansirovanie-v-2020-g.html>
(дата обращения 22.03.2021).
13. Основные показатели деятельности небанковских кредитных организаций. [Электронный ресурс] // Национальная комиссия по финансовому рынку 2020 – Режим доступа: <https://www.cnpf.md/ro/organizatii-de-creditare-ne-bankara-6456.html>
(дата обращения 22.03.2021).
14. Страхование займов [Электронный ресурс] - Режим доступа: <https://www.vbr.ru/mfo/help/zaim/strahovanie-zayma/> (дата обращения 22.03.2021)

PERCEPȚIA TINERILOR PRACTICIENI DIN DOMENIUL CONTABIL ASUPRA PRACTICII PROFESIEI CONTABILE ÎN CONTEXTUL GLOBALIZĂRII ȘI AL DIGITALIZĂRII LA NIVEL INTERNAȚIONAL

THE PERCEPTION OF YOUNG ACCOUNTING PRACTITIONERS ON THE PRACTICES OF THE ACCOUNTING PROFESSION IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION AND DIGITALIZATION AT INTERNATIONAL LEVEL

Maria GHERMAN (BURSUC)

email: bursuc.maria@usm.ro

Veronica GROSU

email: veronica.grosu@usm.ro

Universitatea Ștefan cel Mare, Suceava, România

***Abstract.** In the current context of the overspecialization of the accounting profession through adherence to international standards and the specialization of professional bodies, both in the internal and external market segment, the professional accountant is under pressure to optimize the accounting activity both from the extremely strong competitive environment. Romania being a top one with over 10,000 professionals registered in the registers of professional bodies as well as due to the more and more extensive and complex requirements of the beneficiaries of accounting services.*

In this context, we believe that our approach is timely and meets a well-established goal, namely to determine effective ways to optimize the work of professional accountants by using new techniques offered by technological progress, namely by using ICT technologies and adherence to digitization.

In order to meet the stated purpose of the article, we aim to achieve several specific objectives, namely, assessing the development dimension of the profession in the context of digitization, the feasibility of digitization for the Romanian professional accountant and his need for training in the new challenges of ICT and digitization.

In order to achieve these objectives, we will use analytical methods and prospective analysis methods, including by using a questionnaire applied to professional accountants and future professional accounting students in Romania in the segment of adherence to new information technologies and adherence to digitization.

The results of the study consist both in assessing the level of adherence to digitization and in highlighting effective possibilities for optimizing the activity of professional accountants in Romania through digitization and ICT

Keywords: digitalizare, sistem de educație, profesia contabilă, softuri contabile, tehnologii, chestionar

JEL classification: M41

Introducere

Pornind de la faptul că, în ultimul timp societatea și implicit domeniile de activitate au suportat o dezvoltare accentuată, când ne uităm la instituțiile de învățământ, acestea încă se confruntă cu o serie de probleme care necesită schimbări majore în ceea ce privește calitatea actului educational cu precădere în profilul contabilitate și modul de redare a performanțelor atât la nivel național cât și internațional. În vederea înregistrării unui progres, instituțiile de învățământ trebuie să identifice posibilitățile de perfecționare și să se perfecționeze contunuu astfel încât să poată face față tendințelor actuale.

În contextual dezvoltării durabile, instituțiile de învățământ trebuie să facă față schimbărilor cu privire la tehnologie ce facilitează accesul rapid la informație și să identifice instrumente și metode de îmbunătățire a activității didactice.

Malcom consideră că „*educația este pașaportul nostru pentru viitor, căci ziua de mâine aparține celor care se pregătesc pentru ea de astăzi*”.

Albert Einstein consideră că “*școala este cea care servește vieții și dezvoltă calități și capacități care oferă valoare pentru bunăstarea societății*”.

Noi considerăm că, *atunci când vrei altceva, nu trebuie să ceri ce vrei, trebuie să te implici să faci cum vrei.*

Motivația alegerii acestei teme o reprezintă nevoia de actualizare / adaptare / perfecționare a sistemului de educație – profilul contabilitate din învățământul preuniversitar la cerințele actuale ale societății, respectiv angajatorilor.

Scopul lucrării este de a demonstra necesitatea digitalizării procesului de predare – învățare – evaluare a disciplinelor de contabilitate, astfel încât cunoștințele, abilitățile și atitudinile dobândite în școală să fie corelate cu cerințele angajatorilor, rezultând facilitarea inserției absolvenților pe piața muncii.

Obiectivul general al acestui studiu este de a identifica nevoia de formare și implementare a digitalizării în sistemului de educație – profilul contabilitate, la nivelul instituțiilor de învățământ preuniversitar la nivel internațional.

Abordări teoretice privind digitalizarea

Principalul factor care contribuie la eficientizarea activității contabile este, digitalizarea. Digitalizarea este reprezentată de noile tehnologii, servicii cloud, sisteme inteligente, robotizare și Big Data. Când spunem digitalizare ne ducem cu gândul la Tehnologia Informației și Comunicațiilor / Informatică

Termenul de Tehnologia Informației și Comunicațiilor (TIC sau în engleză ICT = Information and Communications Technology) se referă la colectarea, prelucrarea, memorarea și transmiterea informației electronice, în formă digitală, cu ajutorul computerului.

Digitalizarea reprezintă folosirea tehnologiei de stocare și procesare, căutare și regăsire a informațiilor între utilizatorii on-line.

Sistemul informational contabil este format dintr-un ansamblu de elemente interdependente, orientate spre culegerea, stocarea, prelucrarea, analiza și transmiterea informațiilor privind stocarea și mișcarea patrimoniului.

Apariția și evoluția digitalizării în domeniul contabil

Profesia contabilă se desfășoară într-o zonă în care 97% dintre activități sunt pretabile digitalizării, fiind nevoie de adaptare la noua realitate și de reconfigurarea activității contabilului.

De-a lungul timpului contabilitatea a suportat modificări produse de tehnologie, astfel programele informatice devenind parte din profesia contabilă, iar profesionistul fiind obligat să se perfecționeze continuu, învățând să-și dezvolte o gândire analitică și să interpreteze datele furnizate de soft-uri.

Digitalizarea este percepută ca fiind un fenomen profund, cu puternice implicații în toate domeniile. Cert este faptul că, de mai mulți ani digitalizarea face parte din viața noastră cotidiană și are o evoluție extrem de rapidă. Dacă primele computere au apărut în 1952 care puteau efectua doar

câteva operații de bază, astăzi vorbim de programe de contabilitate ca “QuickBooks”. International Business Machines – IBM, au fost cei care au lansat primele computere, iar contabilii s-au numărat printre primele categorii de profesioniști care le-au utilizat.

Putem spune că digitalizarea e un „steroid” al schimbărilor întrucât potențează, amplifică, supraîncarcă ceilalți factori ai dezvoltării.

Sisteme DECE.

Având în vedere faptul că suntem în era digitalizării, considerăm că este imperios necesară o îmbunătățire a procesului de predare – învățare – evaluare prin introducerea metodei digitalizate deoarece, s-a demonstrat că pe lângă utilizarea programelor de contabilitate, eficientizarea unei afaceri este dată de utilizarea cele patru categorii de sisteme “DECE” .

1. *Digital Technology Advancements* – acest sistem este accesibil, raportarea datelor se face în mod real, permite recuperarea de date și se caracterizează printr-o dezvoltare continuă.
2. *E-Business* – acest sistem permite ca informațiile să fie distribuite printr-un singur punct de acces cu un nivel de securitate ridicat.
3. *Cloud – Computing* – se referă la crearea de platforme care au rolul de a facilita accesul la informații de oriunde și în orice moment, cu ajutorul dispozitivelor mobile
4. *Enterprise Resource Planning (ERP)* – acest sistem software este folosit de companiile mari, deoarece au rolul de a interconecta departamentele dintr-o organizație, astfel facilitând accesul la informațiile companiei.

Principalele programe de contabilitate folosite în România de către profesioniștii contabili sunt: SAGA, Win MENTOR, CIEL, Facturis, NEXUS, Smart Bill iar la nivel internațional confirm chestionarului aplicat se folosesc alte softuri contabile.

Importanța implementării metodei digitalizate în procesul de predare – învățare – evaluare a disciplinelor de contabilitate.

În contextul pandemiei, domeniul educației a atins cote maxime în utilizarea tehnologiei, fapt ce ne-a convins că în mod general sistemul de educație și formare trebuie adaptat la era digitală iar în mod particular, procesul de învățare din domeniul contabilitate trebuie să fie corelat cu cerințele de pe piața muncii, astfel să se treacă de la învățarea contabilității cu creta pe tablă la învățarea contabilității cu ajutorul programelor contabile.

Cercetarea percepției tinerilor profesioniști privind necesitatea implementării digitalizării în sistemul educațional – profilul contabili

Chestionarul - instrument de identificare a necesității implementării metodei digitalizate

Chestionarul reprezintă instrumentul unic pentru culegerea informațiilor în prospectarea extensivă a pieței care presupune un grad ridicat de reprezentativitate, iar metoda folosită este de anchetă prin sondaj.

În general un chestionar se construiește ținând cont de două obiective principale:

- Maximizarea ponderii persoanelor care acceptă să fie chestionate
- Obținerea de informații relevante pentru cercetare.

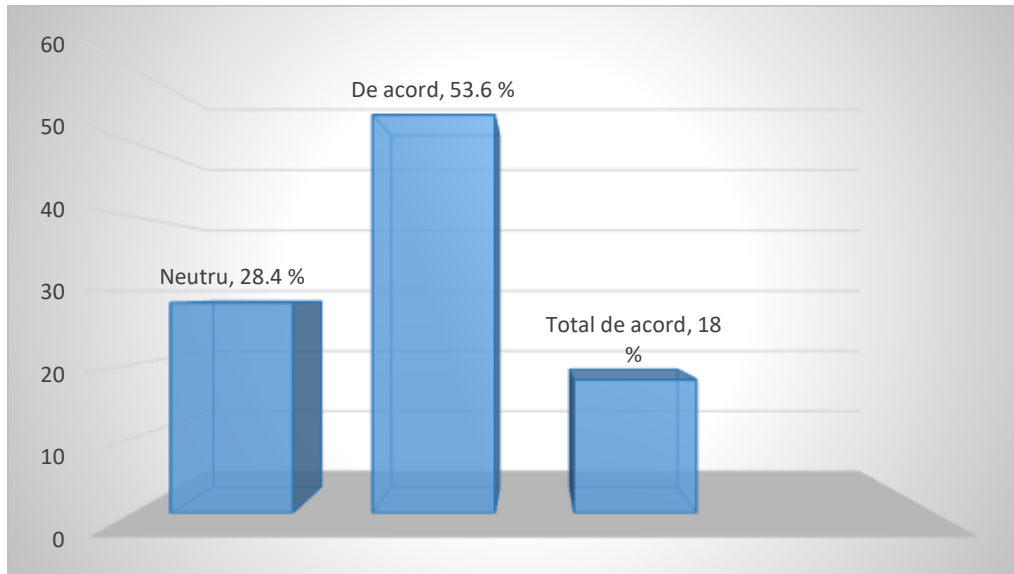
În cazul cercetării noastre, obiectivul principal în aplicarea acestui chestionar este de a *evidenția percepția tinerilor profesioniști privind necesitatea implementării metodei digitalizate din domeniul – contabilitate în sistemul de educație.*

Chestionarul cuprinde 22 de întrebări și a fost distribuit unui număr de 582 persoane din următoarele categorii: studenți și elevi din domeniul economic, profesori economiști și agenți economici.

În continuare relatăm aspectele ce au fost supuse analizei în vederea atingerii obiectivului propus.

Întrebările studiului sunt:

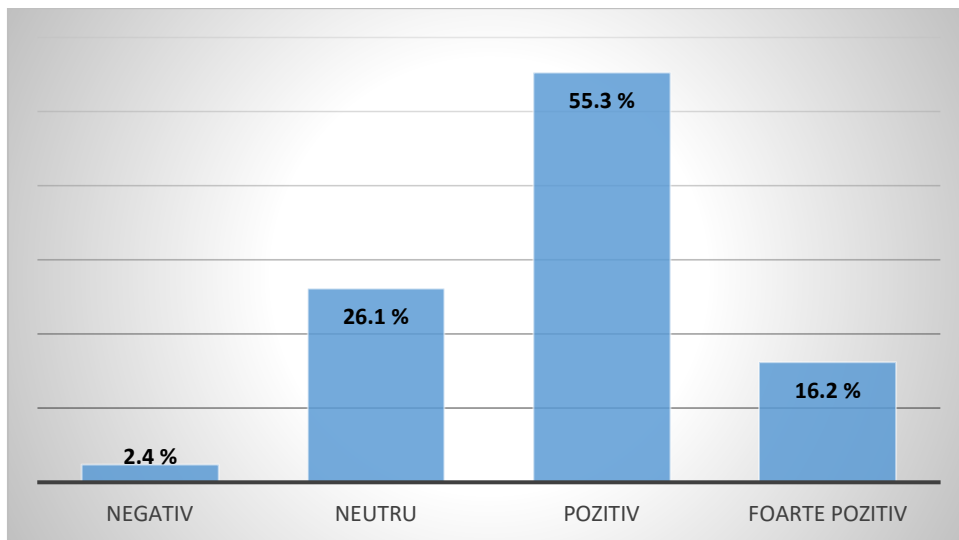
✓ **Considerați că educația în domeniul contabilității ar trebui să sufere o serie de modificări astfel încât să răspundă schimbărilor care au loc în actualul context al domeniului IT?**

Sursa: Elaborare proprie pe baza răspunsurilor din chestiona

Peste 70% dintre cei intervievați consideră că educația în domeniul contabilității trebuie să sufere o serie de modificări astfel încât să răspundă schimbărilor care au loc în contextul actual al domeniului IT. (53,6% sunt de acord și 18% sunt total de acord cu aceasta).

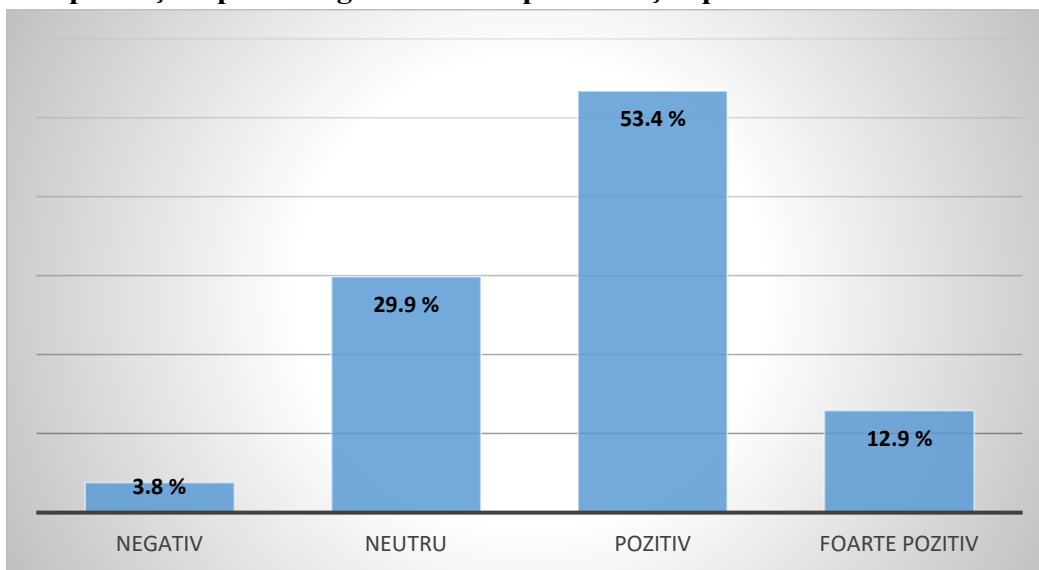
✓ **Cum apreciați implementarea noilor tehnologii informaționale în cadrul sistemului educațional din domeniul contabil?**

Sursa: Elaborare proprie pe baza răspunsurilor din chestiona

Peste 70 % dintre respondenți apreciază pozitiv și foarte pozitiv implementarea noilor tehnologii informaționale în cadrul sistemului educațional din domeniul contabil (55,3% răspund pozitiv și 16,2% foarte pozitiv cu aceasta)

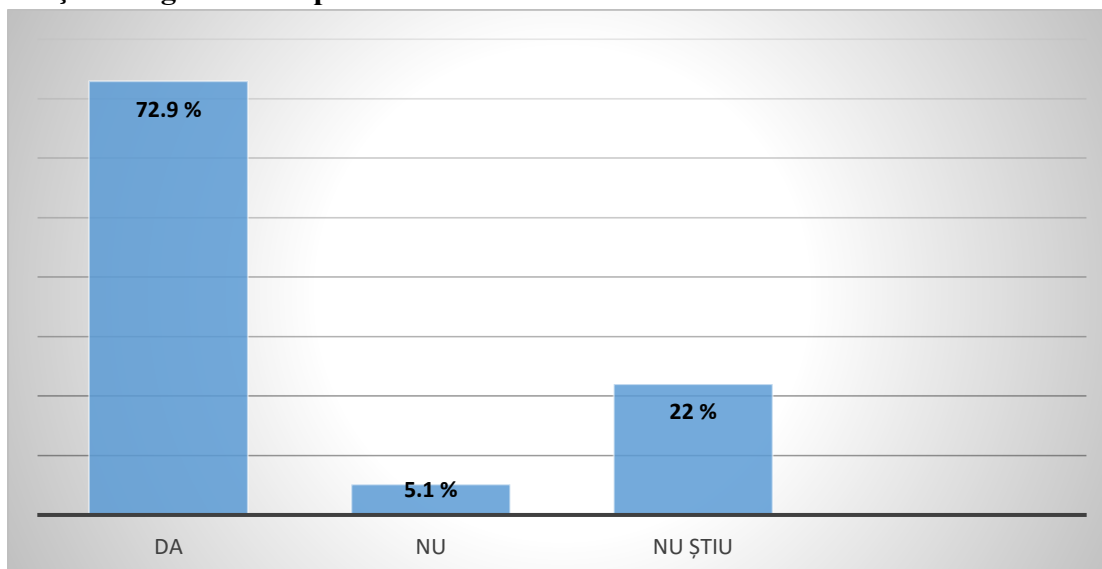
✓ **Cum apreciați impactul digitalizării asupra evoluției profesiei contabile din România?**

Sursa: Elaborare proprie pe baza răspunsurilor din chestiona

Într-un procent de 66,3% din respondenți apreciază pozitiv impactul digitalizării asupra evoluției profesiei contabile din România, în timp ce aproximativ 30% au o atitudine neutră cu privire la acest aspect.

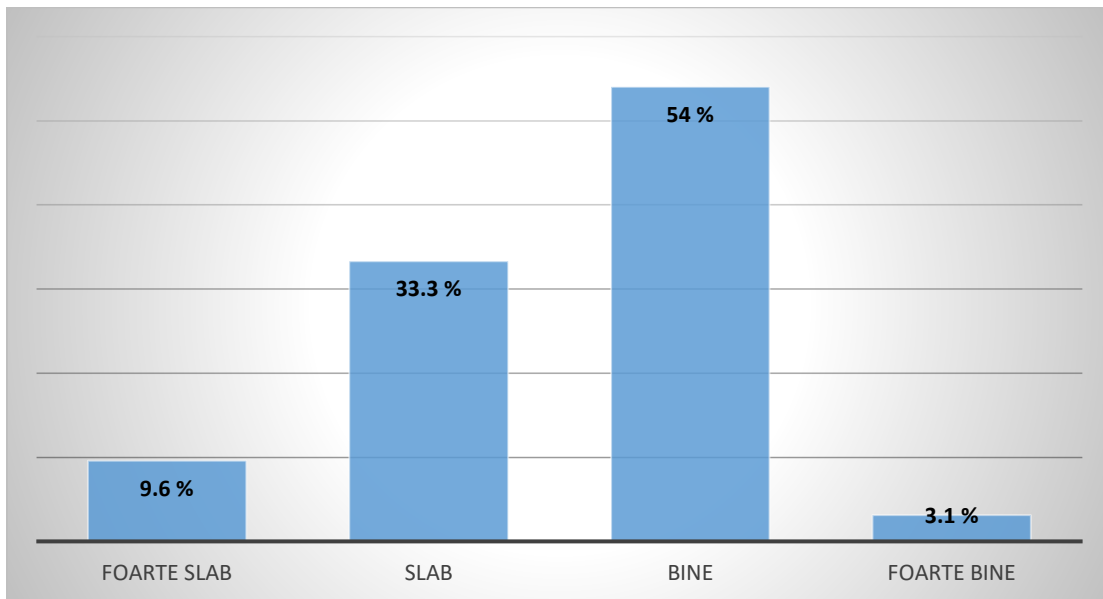
✓ **Considerați ca fiind recomandată conectarea sistemului educațional în domeniul contabilității cu digitalizarea profesiei contabile?**

Sursa: Elaborare proprie pe baza răspunsurilor din chestiona

Aproximativ 73 % dintre respondenți consideră ca fiind un lucru bun conectarea sistemului educațional în domeniul contabilității cu digitalizarea profesiei contabile.

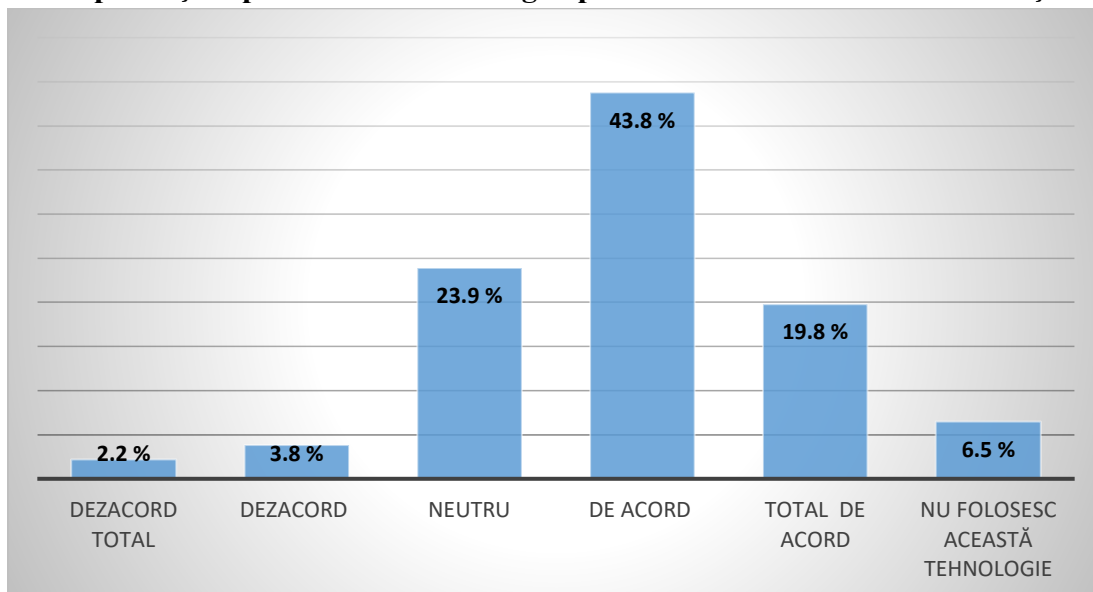
✓ **Cum apreciați că răspunde sistemul de educație la provocările și oportunitățile generate de revoluția digitală?**

Sursa: Elaborare proprie pe baza răspunsurilor din chestiona

Putem observa faptul că aproximativ jumătate din respondenți apreciază că sistemul de educație nu răspunde la provocările generate de revoluția digitală. (9,6 % foarte slab și 33,3% slab), iar cealaltă jumătate (studenții), consideră că sistemul de educație răspunde bine la revoluția digitală.

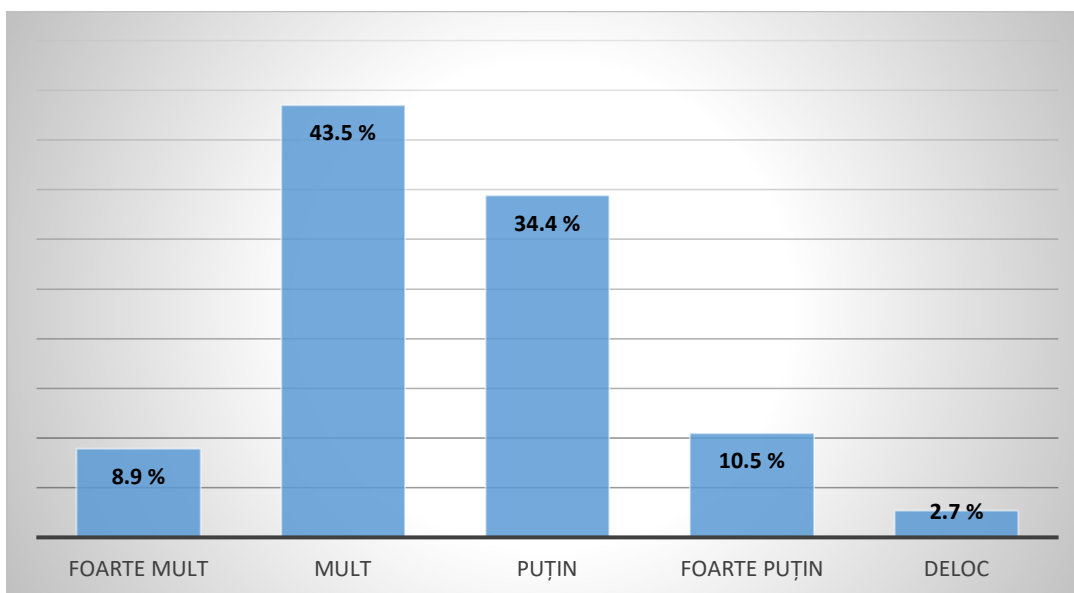
✓ **Cum apreciați implementarea tehnologiei platformelor în sistemul de educație**

Sursa: Elaborare proprie pe baza răspunsurilor din chestiona

Peste 60 % dintre cei chestionați sunt de acord cu implementarea tehnologiei platformelor în sistemul de educație (23,9% sunt de acord iar 19,8 % sunt total de acord cu aceasta). Aproximativ 30 % declară a fi neutri și că nu folosesc tehnologii informatice iar un procent foarte redus, de numai 6 % nu ar fi de acord cu implementarea tehnologiei platformelor în sistemul de educație.

✓ **În viziunea dumneavoastră, sistemul de educație în domeniul contabil răspunde cerințelor profesionale astfel încât să faciliteze inserția pe piața muncii a tinerilor absolvenți în domeniu?**

Sursa: Elaborare proprie pe baza răspunsurilor din chestiona

Aproximativ jumătate din respondenți 47,6% consideră că sistemul de educație din domeniul contabil nu răspunde cerințelor profesionale astfel încât să faciliteze inserția pe piața muncii a absolvenților.

Facilitarea inserției pe piața muncii în domeniul contabil al absolvenților

Calitatea educației este definită ca un set de caracteristici ale unui program de studiu și ale furnizorului acestuia, care satisface așteptările beneficiarilor, precum și standardele de calitate. Cu alte cuvinte, în conformitate cu noua abordare, calitatea este direct legată de rezultatele învățării (nivelul de cunoștințe, competențe și aptitudini generice, valori, convingeri, atitudini). În sistemul de educație sunt practici care *perpetuează discrepanțele* specifice dintre calificarea profesională studiată în preuniversitar și cerințele locului de muncă, deasemenea, există bune practici bazate pe dialogul dintre universități și mediul de afaceri prin care *discrepanțele sunt eliminate*.

Discrepanțele rezultă, fie din *supra-calificarea* sau *supra-specializarea* absolventului (piața muncii nu are nevoie de astfel de specialiști), fie în *pregătirea insuficientă* a absolventului (absolvenții nu pot interacționa cu specialiștii de pe piața muncii pentru realizarea sarcinilor de la locul de muncă).

“Schimbările în natura cererii de calificări sunt adesea dictate de constrângerile pieței muncii sau de presiunea pieței.”

În general, putem aprecia faptul că, programa școlară este prea puțin legată activ de planificarea forței de muncă pe termen mediu sau lung. Pe de altă parte, furnizorii de educație, în special, preuniversitarul ar trebui să fie mai deschis față de nevoile pieței muncii aflate într-o permanent schimbare. Acest lucru presupune:

- Pe de o parte, o mai bună comunicare atât cu angajatorii cât și cu celelalte grupări de interese în procesul de elaborare a noului curriculum și la realizarea programelor de studiu, precum și îmbunătățirea comunicării cu restul societății pentru a face mai bine înțelese reformele ce au loc în învățământ;

- Pentru a spori rolul mediului academic și pentru a dezvolta abilitățile profesionale ale economiștilor absolvenți, este necesar să se coreleze competențele și cerințele cu privire la rezultatele educaționale. În ceea ce privește relevanța subiectelor contabile în formarea profesională a

specialiștilor economici non-contabili, având în vedere interesele concurente ale universităților, studenților și angajatorilor în domeniul educației, am propus o dezbatere în vederea conceperii strategiilor educației contabile în învățământul economic superior din România (Bădicu, Mihaila, 2016).

- Iar pe de altă parte, de schimbarea culturii instituționale a calității în sistemul de educație, astfel ca angajabilitatea absolvenților să devină pentru fiecare membru al comunității academice (cadru didactic, cercetător, student, alumnus, personal administrativ) o problemă-cheie a educației/instruirii. Altfel spus, în noua cultură a calității educației universitare, responsabilitatea pentru inserția absolventului pe piața muncii este o cauză comună a patru actori (universitatea, profesorul, studentul și angajatorul), chemați să interacționeze pentru un obiectiv final comun.

Concluzii.

Contabilitatea și profesia contabilă este într-o continuă schimbare iar profesioniștii contabili pentru a obține, a analiza și prelucra informațiile utilizatorilor interni și externi, trebuie să-și perfecționeze metoda de lucru adecvată tehnologiilor informaționale. Odată cu digitalizarea profesiei contabile și adaptarea profesioniștilor la tehnologie și noi metode de lucru, evident s-au schimbat și cerințele angajatorilor pe piața muncii, astfel considerăm că a fost necesară aplicarea unui chestionar pentru a vedea care este situația actuală și perspectivele în domeniul profesiei contabile.

În studiul de față ne-am propus să aducem în prim-plan viitorul educației în domeniul contabil și importanța pregătirii elevilor în sensul dezvoltării unei gândiri analitice, a inovării și a abordării unor noi metode de învățare a contabilității astfel încât să fie în concordanță cu cerințele angajatorilor, facilitând inserția absolvenților pe piața muncii.

Chestionarul este instrumental de lucru care stă la baza unei metode de cercetare, considerându-se că, un număr cât mai mare de opinii cu privire la un subiect dat atestă relevanța datelor dorite.

This paper received financial support through the project entitled DECIDE - Development through entrepreneurial education and innovative doctoral and postdoctoral research, project code POCU / 380/6/13/125031, project co-financed from the European Social Fund through the Operational Program Human Capital 2014 – 2020.

Referințe bibliografice:

1. Constantinescu R., Dănilă I., *ECDL Utilizarea Computerului Window 7*, Ed. ECDL România, București, 2017, p.7
2. Băcanu G., revista CAPITAL, 2015, <http://www.capital.ro/digitalizarea-un-steroid-al-schimbarilor.html>
3. Gheorghe M., Roșca I. Ioan, *Auditul informației contabile în condițiile utilizării sistemelor informatice*, Teză de doctorat, Academia de Studii Economice, București 2004, p.21
4. Botea, R., Profesia de contabil este cea mai în pericol de a fi înlocuită de digitalizare. Contabilul care se adaptează schimbării va rămâne, în timp ce contabilul care nu ține pasul va ieși din piață, 2018, disponibil la <http://bit.ly/2MR1mwE>
5. Băcanu G., revista CAPITAL, 2015, <http://www.capital.ro/digitalizarea-un-steroid-al-schimbarilor.html>

6. Badicu, G., & Mihaila, S. (2016). Study regarding the relevance of the accounting subjects in the economic vocational training of non-accountant specialists. *The Audit Financiar journal*, 14(140), 897-897.
7. Beneficiarii educației sunt uzual abordați în două categorii distincte: beneficiari direcți (absolvenții programelor/ciclurilor de studii) și indirecti (părinții sau finanțatorii studiilor, între finanțatori numărându-se statul, angajatorii basolvenților, asociațiile profesionale, întreaga societate civilă)
8. În realizarea acestui paragraf, au fost preluate unele pasaje din studiul Implementarea conceptului modern de asigurare a calității în învățământul superior din România realizat de Mihai Korca și publicat în volumul „Creștere economică și convergență”, coordonator Valentin Lazea. București, Editura Mustang, 2008, pp. 76-106.
9. Bevan St. and Cowling M. (2007) *Job Matching in the UK and Europe*. The Work Foundation, Londra;
10. Mihaila, S., & Bădicu, G. (2016). Necesitatea intercorelării mediului universitar cu cel profesional. <http://www.toknowpress.net/ISBN/978-9975-3069-5-9/81-87.pdf>

PROBLEMATICA CRIPTOMONEDELOR ÎN CONTABILITATE

THE PROBLEMS OF CRYPTOMONES IN ACCOUNTING

Camelia MIHALCIUC,

e-mail: cameliamihalciuc@yahoo.com,

Alexandru-Petrică OBREJA,

e-mail: petrica.alex2003@gmail.com,

Stefan cel Mare University of Suceava, Romania

Maria GROSU

e-mail: maria_lia24@yahoo.com,

Al. I. Cuza Iași, University of Iași, Romania

Abstract. *Nowadays, technology is evolving more and more and it is a gratifying fact for economists. The work is much easier than in previous years because computer programs have appeared that help to achieve the current problems faster. Society is evolving from day to day and it is necessary to adapt to contemporary needs, every new problem needs a new solution. The realization of this paper aims to present theoretical information on the introduction of cryptocurrencies in accounting, of course only as a theoretical ideology. Through the scientific approach of this paper, the authors have tried to look at cryptocurrencies from a legal and accounting point of view, the aim being to achieve a relevant picture of the handling of cryptocurrencies in accounting and their management as a treasury element.*

Key words: cryptocurrencies, Bitcoin, cryptocurrencies in accounting,

JEL Classification: E 30, E 40, E 51, M 16, M 48

Introducere

Tehnologia avansează într-un ritm alert, iar oamenii au nevoie de soluții noi pentru probleme noi. Societatea de astăzi este într-o continuă schimbare în ceea ce privește domeniul financiar.

În momentul de față ideea revoluționară care va putea schimba lumea financiară este reprezentată de către criptomonede, care reprezintă o formă de bani digitali, ce se regăsesc doar în mediul online și nu sunt susținute de bănci sau de guvern.”¹ Conform afirmației de mai sus această monedă digitală are o piață descentralizată și pot fi utilizate de orice persoană din mediul online. Criptomonedele sunt o nouă invenție a nevoilor umane în societatea de astăzi având ca scop digitalizarea banilor înlăturând banii de hârtie.

Una dintre cele mai importante criptomonede este Bitcoin-ul, acesta este lider de piață având cea mai mare valoare per criptomonedă.²

Bitcoin-ul se poate prezenta ca fiind o criptomonedă digitală descentralizată având prescurtarea BTC, spre deosebire de lei, moneda noastră națională, nu există o entitate centrală care să aibă control asupra criptomonedei.³ Controlul suprem este deținut de către persoanele care au în posesia lor aceste criptomonede, iar valoarea acestora este dată de către piața liberă unde se desfășoară achiziții și vânzări de criptomonede.

Pentru a putea înțelege acest element nou în lumea financiară, criptomonedele sunt monede digitale, adică stocate într-un portofel electronic și pot fi deținute de orice persoană de pe glob.

Terminologia cuvântului Bitcoin provine din limba engleză în care ”Bit” reprezintă o unitate de informație binară, iar ”coin” înseamnă monedă. Bitcoin a fost prima criptomonedă apărută pe piața,

¹<https://mrfinance.ro/criptomonede/> [accesat la data de 14.05.2020]

²<https://coinmarketcap.com/> [accesat la data de 14.05.2020]

³<https://coinmarketcap.com/currencies/bitcoin/> [accesat la data de 14.05.2020]

acest lucru a fost datorat creatorului având ca pseudonim "Satoshi Nakamoto". Prima monedă Bitcoin a apărut în anul 2009 având în spate un sistem complex de criptografie.

"Bitcoin (BTC) a fost creat pentru a asigura protecția investițiilor și finanțarea liberă a afacerilor, fără a face apel la instituții financiare și în afara oricărei constrângeri și reglementări. Numele Bitcoin se referă de asemenea și la programul open-source pentru folosirea acestor monede, cât și la rețeaua peer-to-peer (de la egal la egal) pe care acesta o formează."⁴

Ideea care a stat la baza creației acestei criptomonede a fost un mic joc de imaginație. Să presupunem că avem o bucată de hârtie cu o semnătură distinctă care valorează 10 lei, dacă am oferi această bucată de hârtie unei persoane și comunitatea ar avea încredere în această bucată de hârtie ea își va păstra valoarea și va putea fi comercializată. Dacă vom reda pe piață mai multe bucăți de hârtie, dar într-un număr limitat acestea vor avea valoarea aferentă pieței. Oamenii vor cumpăra și vor vinde hârtia având prețul pieței. De aici a pornit ideea de criptomonedă, fiind o monedă care își are valoarea în funcție de piață, singurul lucru care face această monedă scumpă este faptul că este limitată numeric adică doar un anumit număr de criptomonede de același fel, pot fi pe piață.⁵

Cei mai importanți beneficiari sunt contabilii de pretutindeni și antreprenorii. Această introducere nouă în contabilitate ar putea ușura expunerea tranzacțiilor online în contabilitate și ar aduce un plus valoare la ceea ce avem astăzi. Dacă se va reuși introducerea criptomonedelor ca formă bănească în întreprinderi fraudele online ar fi aproape de 0, iar multe persoane pot realiza venituri substanțiale din acest segment.

1. Digitalizarea pieței cu ajutorul criptomonedelor

Percepția publică a unui concept nou este deseori una negativă, publicul larg este reticent cu privire la noile metode de investiție și folosirea tehnologiei noi. Ca primă etapă a investiției publicul are nevoie de dovezi cuantificabile ale succesului sau eșecului în orice domeniu, dar dacă domeniul este unul de actualitate nu se pot regăsi o multitudine de dovezi reale, scheme sau schițe, cu toate acestea în industria criptomonedelor sunt trei indicatori care prezintă succesul unei criptomonede aparte. Primul indicator este capitalizarea de piață, care prezintă în timp real valoarea totală a tuturor criptomonedelor într-o anumită perioadă. Un alt indicator este volumul zilnic al tranzacțiilor, care oferă o imagine fidelă asupra numărului total de tranzacții efectuate într-o zi. Ca un ultim indicator avem numărul total de utilizatori, acesta este unul important deoarece se știe exact câți utilizatori activi are o anumită criptomonedă.⁶

Criptomonedele pot fi obținute prin trei căi și anume: achiziția de criptomonede, minarea de criptomonede și comercializarea bunurilor sau prestarea de servicii în schimbul criptomonedelor.

Această nouă eră a schimbat cu totul utilitatea componentelor de stocare internă a unui calculator obișnuit. De la persoanele care își achiziționau un calculator personal pentru a juca jocuri în timpul liber sau vizionarea de filme s-a ajuns la achiziția unui calculator mai puternic pentru a stoca aceste criptomonede pe dispozitivul hardware.⁷

Criptomonedele necesită un dispozitiv decent având componente noi pentru a elimina riscul da a se defecta, deoarece criptomonedele pot fi stocate doar într-un portofel electronic în interiorul unui PC.

În lumea de azi a finanțării și a gestionării banilor personali, comoditatea și timpul sunt lucruri extrem de valoroase. Sistemele contemporane de finanțare îmbunătățesc în mod semnificativ accesibilitatea la informațiile financiare și facilitează substanțial tranzacțiile financiare. Cu toate

⁴ Ion SAMOIL "BITCOIN. O NOUĂ REVOLUȚIE ÎN LUMEA VIRTUALĂ ȘI FINANCIARĂ",

http://repository.utm.md/bitstream/handle/5014/170/Conf_UTM_2017_1_pg23-25.pdf?sequence=1&isAllowed=y [accesat la data de 18.06.2020]

⁵Narayann Arvind, "BITCOIN AND CRYPTOCURRENCY TECHNOLOGIES", PRINCETON UNIVERSITY PRESS, New Jersey

⁶Ryan FARELL "An Analysis of the Cryptocurrency Industry", University of Pennsylvania, Pennsylvania

⁷Kashmir HILL "LIVING ON BITCOIN IN THE REAL WORLD"

<https://www.forbes.com/sites/kashmirhill/2014/01/16/of-course-a-book-about-bitcoin-should-be-sold-for-bitcoin/#4278b918645f> [accesat la data de 24.06.2020]

acestea, o serie de limitări nefericite reduc potențialul confort și eficiența timpului pentru un utilizator al acestor sisteme de comunicare financiară. Sistemele de comunicare financiară convenționale primesc în mod obișnuit informații financiare de la o persoană care folosește un dispozitiv terminal dedicat, spre exemplu un ATM sau un POS. Aceste dispozitive comunică o cerere pentru o tranzacție financiară prin intermediul unei linii directe de comunicații sau modem. În plus, utilizatorul este în mod normal solicitat să fie prezent fizic la dispozitivul terminal pentru a iniția o tranzacție financiară. Din păcate, dispozitivul terminal este localizat în mod normal pe un site fix, cum ar fi o facilități bancară. De asemenea, informațiile financiare sunt, de obicei, menținute electronic în cadrul sistemului de comunicare financiară și, de obicei, doar o hârtie printată este furnizată utilizatorului.⁸

Așadar portofelul electronic este o revoluție în tehnologie, absolut toți banii sunt stocați digital în interiorul unui dispozitiv de lucru sau mai bine zis un HDD.

„Portofelul electronic este o platformă digitală inovatoare care permite diverse plăți și transferuri rapide, fără să fie nevoie ca informații personale să fie dezvăluite, instrumentul începând să fie folosit tot mai mult, ca o metodă sigură de plată, inclusiv pentru cazinouri online în România. Utilizatorul își introduce datele cardului în portofel o singură dată, iar când dorește o plată online este suficient să introducă numai codul PIN.”⁹

În Figura nr. 1 putem observa faptul că România are un procent de 27% în ceea ce privește plata cu ajutorul portofelului digital, procentul majoritar este deținut de către plata prin ramburs având un procent de 60%, acest lucru este datorat faptului că românii nu au încredere deplină în ceea ce privește comerțul online. Europeanii preferă în principiu portofelul digital, deoarece pentru ei siguranța informațiilor personale este cea mai importantă.

Portofelul electronic predomină în occident și este folosit de foarte multă lume în țările europene, astfel introducerea acestui nou mod de stocare a banilor digitali este o oportunitate pentru orice persoană.

„Bitcoin nu poate fi depus într-o bancă și în schimb trebuie să fie posedat printr-un sistem de portofele digitale”¹⁰

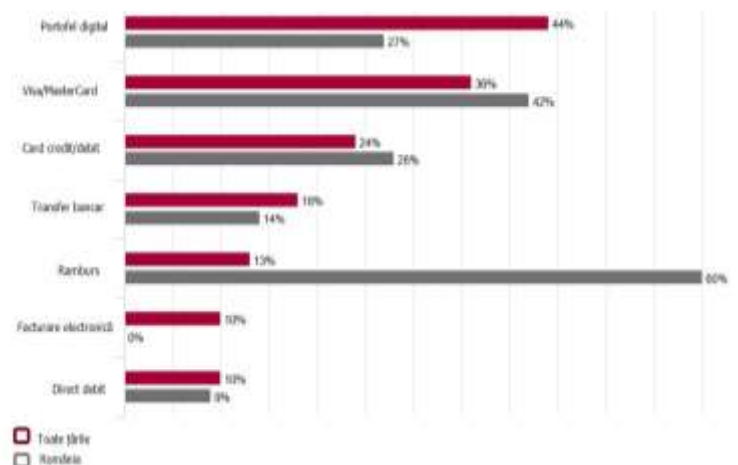

Figura 1. Metodele preferate de europeni privind tranzacțiile online
sursa: <https://i0.1616.ro/media/2/2621/33209/18908772/3/platidigitale.jpg>

„Bitcoin nu poate fi depus într-o bancă și în schimb trebuie să fie posedat printr-un sistem de portofele digitale”¹¹

⁸<https://patents.google.com/patent/US5221838A/en> [accesat la data de 24.06.2020]

⁹<https://www.profit.ro/povesti-cu-profit/portofelul-electronic-o-modalitate-de-plata-tot-mai-populara-inclusiv-in-romania-18908772> [accesat la data de 24.06.2020]

¹⁰David YERMACK, “Is Bitcoin a real currency?” An economic appraisal, National Bureau of Economic Research, 2013

¹¹David YERMACK, “Is Bitcoin a real currency?” An economic appraisal, National Bureau of Economic Research, 2013

Criptomonedele funcționează doar pe bază de portofel electronic, acestea nu pot fi stocate în altă parte în afară de acesta. După cum putem observa lumea tinde spre o tranziție a banilor fizici în bani virtuali, monede digitale, motivul fiind securitatea ridicată și accesibilitatea, în realitate este mult mai ușor a manevra banii într-un portofel electronic decât într-un portofel fizic. Bancnotele se pot deteriora foarte ușor, chiar și la scoaterea banilor din portofel se pot rupe și nu mai sunt valabile. Această nouă metodă previne astfel de întâmplări și absolut toți banii pot fi gestionați prin intermediul aplicațiilor, singurul lucru necesar este un click.

2. Problematika introducerii criptomonedelor în contabilitate

Scopul realizării acestei părți din lucrare este de a ne oferi anumite rezolvări cu privire la posibilitatea introducerii criptomonedelor în contabilitatea contemporană.

Criptomonedele sunt utilizate în prezent pentru a efectua tranzacții comerciale în lumea comerțului electronic și sunt de asemenea considerate ca opțiuni de investiții. Prin urmare, va trebui într-un final ca acestea să fie contabilizate și va trebui să existe o bază pentru a valorifica criptomonedele în scopul raportării lor în situațiile financiare. Contabilitatea actuală este reprezentată ca fiind un cadru dublu de intrare, adică un aranjament de înregistrare care le permite firmelor și organizațiilor să țină evidența a ceea ce datorează și ceea ce este deținut într-un anumit interval de timp. Sistemul de contabilitate cu intrare triplă face aluzie la posibilitatea ca schimburile de pe blockchain să fie regăsite ca intrări și ieșiri contabile, acestea fiind securizate prin utilizarea tehnologiei criptografice, care împiedică alterarea informației contabile și redă rezultate în timp real segmentului de audit.¹²

Ca o primă parte a introducerii criptomonedelor în contabilitate trebuie să se țină cont de IAS 21, referindu-se la „Efectele modificărilor cursului de schimb valutar”, adică criptomonedele se vor înregistra ca o valută. Entitățile sunt obligate să determine o monedă funcțională, la noi fiind LEI, pentru fiecare operațiune înregistrată în cadrul firmei, iar pe baza mediului economic în care operează se înregistrează ca fiind o tranzacție în valută străină utilizând rata de conversie a criptomonedei utilizate și se vor analiza diferențele de curs valutar.¹³

Problematika care poate împiedica introducerea acestora este faptul că tranzacțiile cu criptomonede ar putea crea probleme pentru auditori. Complexitatea tehnologică poate afecta controlul intern care pot conduce la declarații greșite în situațiile financiare anuale. Astfel, Greg Maxwell a creat o tehnică nouă numită “Merkel Tree Technique” privind valoarea tranzacțiilor cu Bitcoin.¹⁴ Această tehnică afirmă că „Auditorii pot cumpăra soldurile valutilor digitale pe care le deține o companie ca rezerve la soldul real al clienților”.

Datorită complexității și volatilității criptomonedelor, entitățile ar trebui să ia în considerare adăugări suplimentare privind înregistrarea criptomonedelor și exploatarea lor conform “IFRS: Accounting for crypto-assets”¹⁵ Acest IFRS este un concept nou, un început de contabilizare a criptomonedelor.

IFRS cu privire la contabilitatea criptomonedelor sub formă de active le prezintă ca fiind Cripto-Active, acestea reprezintă o investiție și nu o sumă de bani. Ele se pot înregistra ca investiții pe termen scurt sau mai bine spus ca un activ financiar.

“IFRS: Accounting for crypto-assets” sugerează un anumit mod prin care pot fi identificate criptomonedele în contabilitate.

Pentru integrarea criptomonedelor în contabilitate trebuie să se țină cont și de diverse politici contabile și diverse moduri de recunoaștere inclusiv scopul utilizării acestora, așadar le vom enumera

¹²Nikhita V. RAMRAKHIANI, “An Introductory Outlook: What Are The Prospective And Current Issues With Regards To Accounting For Cryptocurrency?”, Dublin Business School, Dublin, 2018

¹³IAS 21, disponibil la adresa <https://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias21> [accesat la data de 30.06.2020]

¹⁴Kevin WERBACH, “ THE BLOCKCHAIN AND THE NEW ARCHITECTURE OF TRUST”, The MIT Press Cambridge, London, 2018.

¹⁵ IFRS: Accounting for crypto-assets , disponibil la adresa <https://eyfinancialservicesthoughtgallery.ie/ifrs-accounting-crypto-assets/> [accesat la data de 30.06.2020]

pe următoarele: recunoașterea după cost al criptomonedelor (presupune înregistrarea criptomonedei în contabilitate la un cost real, dar care nu reflectă o substanță economică și nu reușește să furnizeze informații materiale utilizatorilor financiari); valoarea justă (criptomonedele trebuie să fie contabilizate la valoare justă pentru a deservi cu scopul de a oferi o imagine pertinentă în situațiile financiare anuale¹⁶); recunoașterea criptomonedelor după destinația lor (pot fi recunoscute ca un fel de valută și se vor realiza diferențe din cursul valutar pentru a se observa dacă realizează un venit propriu zis sau o cheltuială, situațiile financiare trebuind să prezinte explicit modul și cu ce scop sunt utilizate criptomonedele¹⁷); contabilitatea modificării prețului de piață (dacă este o criptomonedă recunoscută ca o immobilizare intangibilă, în cadrul reevaluării se va ține cont dacă criptomonedele vor reflecta o valoare de câștig sau pierdere cu ajutorul acestei metode¹⁸); alegerea unui segment specific prin care sunt obținute criptomonedele (dacă acestea vor fi minate se vor înregistra ca un stoc de criptomonede și dacă sunt achiziționate au două căi, ori sunt disponibili bănești ori sunt active intangibile cu caracter investițional¹⁹); volatilitatea (poate fi elementul cheie în ceea ce privește realizarea de profit în cadrul unei companii²⁰).

3. Inițierea implementării criptomonedelor în contabilitate

Pentru a iniția implementarea criptomonedelor în contabilitate, primul pas este acela de a crea un cont nou aferent acestora. Astfel, în acest studiu de caz ne-am gândit să introducem criptomonedele ca fiind un cont de Activ și anume să facă parte din cadrul Activelor circulante, deoarece îndeplinesc condițiile acestuia și anume: „sunt bunuri și valori care participă la un singur circuit economic; sunt deținute pe termen scurt (<1 an)”²¹.

„Trezoreria prin noțiunea ei, cuprinde totalitatea lichidităților monetare și a echivalentelor de numerar de care dispune o societate pentru a putea sustine plățile scadente, iar fluxurile de trezorerie reprezintă ansamblul operațiilor monetare și financiare pe care le efectuează o entitate economică pentru asigurarea mijloacelor bănești și efectuarea decontărilor curente.”²²

Așadar prin includerea criptomonedelor în planul de conturi vom avea următoarele:

5 – reprezintă clasa 5 și anume „Conturi de trezorerie”

55 – reprezintă grupa, iar aici vom avea o grupă nouă numită „Criptomonede”

551- reprezintă contul de gradul I, adică „Criptomonede”

5511 – reprezintă contul de gradul II și anume „Criptomonede deținute în portofelul electronic” , acest cont oferă informații cu privire la câte unități de criptomonede sunt deținute de către companie.

5512 – reprezintă contul de gradul II și anume „Criptomonede deținute în portofelul electronic în lei”, acest cont ne ajută să aflăm valoarea efectivă în lei al criptomonedelor deținute de către entitate, se ține cont de faptul că acest cont este calculat automat de către aplicație la valoarea justă al criptomonedelor.

5514 – cont de gradul II, „Criptomonede deținute în portofelul electronic în valută”, acest cont ne oferă o imagine asupra valorii în valută al criptomonedelor.

Datorită faptului că pe piața sunt extrem de multe tipuri de criptomonede vom crea și conturi analitice pentru acestea, deoarece fiecare criptomonedă este diferită ca mărime, valoare și capitalizare de piață.

¹⁶ Asheer Jaywant RAM, Warren MAROUN, “Accounting for the Bitcoin: Accountability, neoliberalism and a correspondence analysis, 2016 disponibil la https://www.researchgate.net/publication/299391517_Accounting_for_the_Bitcoin_Accountability_neoliberalism_and_a_correspondence_analysis [accesat la data de 01.07.2020]

¹⁷ Asheer Jaywant RAM, “Accounting for the Bitcoin: An initial perspective”, University of the Witwatersrand, Johannesburg, 2015

¹⁸ IFRS: Accounting for crypto-assets , disponibil la adresa <https://eyfinancialservicesthoughtgallery.ie/ifrs-accounting-crypto-assets/> [accesat la data de 01.07.2020]

¹⁹ IFRS: Accounting for crypto-assets , disponibil la adresa <https://eyfinancialservicesthoughtgallery.ie/ifrs-accounting-crypto-assets/> [accesat la data de 01.07.2020]

²⁰ Asheer Jaywant RAM, “Accounting for the Bitcoin: An initial perspective”, University of the Witwatersrand, Johannesburg, 2015

²¹ <https://www.tradeville.eu/tradepedia/active-circulante-imbilizate> [accesat la data de 01.07.2020]

²² <http://accountantsgroup.ro/Articole/Contabilitatea-trezoreriei-/31> [accesat la data de 01.07.2020]

Conturile analitice vor fi de felul acesta (exemplu societate care lucrează cu Bitcoin/Ethereum și Monero:

5511.1 – „Bitcoin”

5511.2 – „Ethereum”

5511.3 – „Monero”

Toate aceste conturi sub formă analitică reprezintă câte unități specifice unei criptomonede deține o întreprindere, adică dacă o întreprindere achiziționează 10 Bitcoin vom avea o majorare în contul 5511.1 „Bitcoin”.

Contul 551 „Criptomonede” (A) va fi un cont de activ înregistrând în debit o majorare și în credit o micșorare.

Din cauza volatilității criptomonedelor vom avea nevoie și de două conturi specifice de Venituri și Cheltuieli. „Veniturile și cheltuielile constituie elemente contabile legate direct de determinarea rezultatului activității entității.[...] În cadrul contabilității acestor elemente trebuie soluționate problemele privind recunoașterea și utilizarea conturilor contabile privind evidența veniturilor și cheltuielilor.”²³

Această volatilitate poate fi privit din două perspective, poate fi înțeles ca o metodă realizatoare de profit sau o metodă ce duce la pierdere, deoarece valorile criptomonedelor fluctuează extrem de mult de la o zi la alta și pot induce în eroare persoanele care au un interes asupra unei entități. Din această cauză se caută o cale prin care criptomonedele sunt reevaluate la o valoare justă constant.

Conturile specifice tranzacționării criptomonedelor și reevaluării lor vor fi:

769 „Venituri din diferențe de curs al criptomonedelor”

669 „Cheltuieli privind cursul criptomonedelor”

Contul 551 „Criptomonede”, poate intra în corespondență, atât în debit, cât și în credit, cu o serie de conturi din Planul Contabil General, doar în cazul în care toată compania rulează acest tip de monedă virtuală.

Concluzii

Prin intermediul acestei lucrări, autorii au încercat pe cât posibil să ofere o înțelegere cât mai bună asupra acestui nou element și bineînțeles să creeze posibilitatea inițierii unui demers teoretic al implementării criptomonedelor în Planul de Conturi General din România. Așa cum am văzut în partea de început, criptomonede pot fi acceptate sub mai multe forme, care ar putea fi introduse ca un element nou de trezorerie.

În concluzie șansa criptomonedelor de a fi acceptate de către stat și de către contabilii de pretutindeni sunt destul de mari, dacă s-ar face acest nou pas, ar revoluționa cu totul comerțul online și ar facilita cu mult unele tranzacții. La nivel mondial nu ar mai exista bariere, taxele aferente transferelor de bani virtuali ar fi 0 și securitatea informației cu privire la tranzacție ar fi impenetrabilă.

Cei mai importanți beneficiari sunt contabilii de pretutindeni și antreprenorii. Această introducere nouă în contabilitate ar putea ușura expunerea tranzacțiilor online în contabilitate și ar aduce un plus valoare la ceea ce avem astăzi. Dacă se va reuși introducerea criptomonedelor ca formă bănească în întreprinderi fraudele online ar fi aproape de 0, iar multe persoane pot realiza venituri substanțiale din acest segment.

Referințe bibliografice:

1. Asheer Jaywant RAM, “Accounting for the Bitcoin: An initial perspective”, University of the Witwatersrand, Johannesburg, 2015
2. Cristina GUDUMAC, Radu VERSTIUC, Academia de Studii Economice a Republicii Moldova, Chișinău, 2018

²³Cristina GUDUMAC, Radu VERSTIUC, Academia de Studii Economice a Republicii Moldova, Chișinău, 2018

3. David YERMACK, "Is Bitcoin a real currency?" An economic appraisal, National Bureau of Economic Research, 2013
4. Kevin WERBACH, "THE BLOCKCHAIN AND THE NEW ARCHITECTURE OF TRUST", The MIT Press Cambridge, London, 2018
5. Narayann Arvind, "BITCOIN AND CRYPTOCURRENCY TECHNOLOGIES" , PRINCETON UNIVERSITY PRESS, New Jersey, 2016
6. Nikhita V. RAMRAKHIANI, "An Introductory Outlook: What Are The Prospective And Current Issues With Regards To Accounting For Cryptocurrency?", Dublin Business School, Dublin, 2018
7. Ryan FARELL "An Analysis of the Cryptocurrency Industry", University of Pennsylvania, Pennsylvania (carte/articol)

Articole

1. Asheer Jaywant RAM, Warren MAROUN, "Accounting for the Bitcoin: Accountability, neoliberalism and a correspondence analysis, 2016 disponibil la adresa https://www.researchgate.net/publication/299391517_Accounting_for_the_Bitcoin_Accountability_neoliberalism_and_a_correspondence_analysis [accesat la data de 01.07.2020]
3. Kashmir HILL "LIVING ON BITCOIN IN THE REAL WORLD" disponibil la adresa <https://www.forbes.com/sites/kashmirhill/2014/01/16/of-course-a-book-about-bitcoin-should-be-sold-for-bitcoin/#4278b918645f> [accesat la data de 24.06.2020]
4. IAS 21, disponibil la adresa <https://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias21> [accesat la data de 30.06.2020]
5. IFRS: Accounting for crypto-assets , disponibil la adresa <https://eyfinancialservicesthoughtgallery.ie/ifrs-accounting-crypto-assets/> [accesat la data de 01.07.2020]
6. Ion SAMOIL "BITCOIN. O NOUĂ REVOLUȚIE ÎN LUMEA VIRTUALĂ ȘI FINANCIARĂ", http://repository.utm.md/bitstream/handle/5014/170/Conf_UTM_2017_I_pg23-25.pdf?sequence=1&isAllowed=y [accesat la data de 18.06.2020]

Resurse web

1. <https://mrfinance.ro/cryptomonede/> [accesat la data de 14.05.2020]
2. <https://coinmarketcap.com/> [accesat la data de 14.05.2020]
3. <https://www.forbes.com/sites/kashmirhill/2014/01/16/of-course-a-book-about-bitcoin-should-be-sold-for-bitcoin/#4278b918645f> [accesat la data de 24.06.2020]
4. <https://patents.google.com/patent/US5221838A/en> [accesat la data de 24.06.2020]
5. <https://www.profit.ro/povesti-cu-profit/portofelul-electronic-o-modalitate-de-plata-tot-mai-populara-inclusiv-in-romania-18908772> [accesat la data de 24.06.2020]
6. <https://www.tradeville.eu/tradepedia/active-circulante-imobilizate> [accesat la data de 01.07.2020]
7. <http://accountantsgroup.ro/Articole/Contabilitatea-trezoreriei-/31> [accesat la data de 01.07.2020]
8. <https://i0.1616.ro/media/2/2621/33209/18908772/3/platidigitale.jpg>

SPECIFICUL ORGANIZĂRII CONTABILITĂȚII ENTITĂȚILOR DIN SECTORUL AGRICOL

THE SPECIFICITY OF THE ACCOUNTING ORGANIZATION IN AGRICULTURAL ENTITIES

Camelia MIHALCIUC

e-mail: cameliamihalciuc@yahoo.com

Stefan cel Mare University of Suceava, Romania

Maria GROSU

e-mail: botnarmaria3@gmail.com

Maria BOTNAR

e-mail: maria_lia24@yahoo.com

Al. I. Cuza Iași, University of Iași, Romania

Abstract. *Agriculture is the only branch of the national economy, which provides us with most of the food and raw material for industry, having as object of activity the cultivation of the land and the raising of animals to obtain food and other products that can be used as raw material for production. other products. This, along with industry, are the leading branches of material production in Romania. The common characteristics of agricultural activity presented in the national accounting framework include the following: ability to change: living animals and plants are capable of biological transformation; change management: the maner of administration facilitates biological transformation by improving or at least stabilizing the conditions necessary for carrying out the process; assessment of change: change in quality or quantitative determined by biological transformation or harvest is measured and monitored as a routine management function. The approach we have proposed in this paper focuses on how to organize accounting in entities with an agricultural profile, the authors trying to capture the most important aspects of the flow of operations and documents specific to entities in the agricultural sector, an important part of the paper being allocated to the determination of the cost of production in these types of activities.*

Key words: agriculture, agricultural activity, productive biological assets, biological assets of the nature of stocks, agricultural products, biological transformation.

JEL Classification: M 41, Q19

Introducere

Agricultura reprezintă în cadrul economiei naționale una din ramurile de mare importanță, astfel încât contribuie în măsură foarte mare la lansarea din nou a creșterii economice a țării noastre. Din acest punct de vedere, agricultura reprezintă elementul esențial în stabilitatea socială și susținerea echilibrului ecologic, această ramură a economiei furnizează hrană pentru populație și contribuind la dezvoltarea industriei aliimentare și a celorlate industrii prin materie primă.

Termenul agricol provine din cuvintele latine *agrodomeiniu* și *cultură-de lucru* în sensul de prelucrare a solului pentru cultivarea plantelor.

În general, agricultura desemnează științe și ocupații distincte, cum ar fi: acvacultură (creșterea plantelor și animalelor acvatice), agrofitehnice (culturi de câmp, furajeși culturi industriale), apicultură (creșterea albinelor), păsări (creșterea păsărilor), horticultură (cultivarea legumelor, fructelorcopaci, viță de vie, copaci și arbuști decorativi, flori, plante ornamentale, plante tropicale și plante cu efect de seră), creștere de moluște, piscicultură (piscicultură), sericultură (creșterea viermilor de mătase), silvicultură (studiu, creștere, exploatare și protecția arborilor forestieri, controlul și protecția florei și faunei pădurilor), a animalelor (animalelor de fermă) [1].

Agricultura ocupă un loc considerabil în structura economiei românești fiindcă este un sector cu capacitați de dezvoltare, iar din acest punct de vedere, agricultura reprezintă elementul esențial în stabilitatea socială și susținerea echilibrului ecologic [2, p. 244].

Atât la nivel internațional cât și în Uniunea Europeană se inițiază și se susține o varietate de exemple alternative de agricultură și se deduce că în perioada următoare, aceste exemple vor substitui sistemul de producție agricolă din momentul de față.

În Uniunea Europeană și la nivel internațional se promovează o diversitate de modele alternative de agricultură și se prevede că în viitor acestea vor înlocui, în proporții diferite, actualul sistem de producție agricolă intensivă. Extinderea acestora contribuind la variația agriculturii și la exploatarea resurselor proprii din diverse zone geografice și totodată, pe această cale se asigură restructurarea zonelor rurale și a exploatațiilor agricole. Modelele de agricultură amintite mai sus sunt reprezentate în Figura nr. 1 [3, p.23].

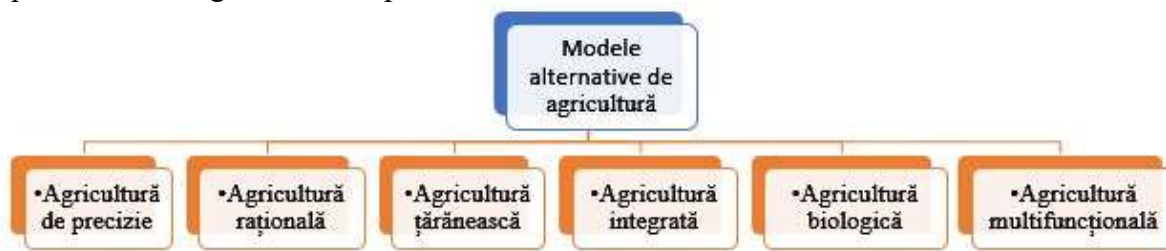

Figura nr. 1 Modele alternative de agricultură

Sursă: prelucrare după [3]

1. Modul de organizare a contabilității în cadrul entităților cu profil agricol

Dacă cei din vechime utilizau diverse metode pentru a înregistra sau nota diferite lucruri, cum ar fi: numărul de ore/zile lucrate, banii datorati unor persoane și altele, în prezent avem nevoie de un sistem de organizare a contabilității în agricultură. Astfel, entitățile din domeniul agricol sunt obligate să-și organizeze și să-și conducă contabilitatea conform Ordinului ministerului finanțelor publice 1802/2014. Agricultură se încadrează în codul CAEN „grupa 01 „Agricultură, vânătoare și servicii anexe” cu următoarele subgrupe, evidențiate distinct în figura nr. 2 [4]:

Subgrupe - cod CAEN 01	
+	011 Cultivarea plantelor nepermanente
+	012 Cultivarea plantelor din culturi permanente
+	013 Cultivarea plantelor pentru înmulțire
+	014 Creșterea animalelor
+	015 Activități în ferme mixte (cultură vegetală combinată cu creșterea animalelor)
+	017 Vânătoare, capturarea cu capcane a vânatului și activități de servicii anexe vânătorii
+	031 Pescuitul

Figura nr. 2 Activitățile specifice domeniului agricol din grupa 01 CAEN

Deasemenea tot în categoria agricultură se încadrează și silvicultura, cod CAEN 02 „Silvicultura și exploatare forestieră”.

Conform Standardelor Internaționale de Contabilitate IAS 41, “activitatea agricolă reprezintă conducerea de către orice societate a transformării biologice și a recoltării activelor biologice pentru a le vinde sau a le converti în produse agricole.” [5]

Un activ biologic este un animal sau o plantă vie [6].

Activele biologice sunt clasificate în funcție de durata obținerii beneficiilor economice și de pregătire spre utilizare, avându-se astfel în vedere criteriul destinației [7].

O prezentare a acestora poate fi realizată în tabelul nr. 1.

Tabel nr.1 Clasificarea activelor biologice

<i>active biologice productive</i>	<i>active biologice de natura stocurilor</i>
<i>activele biologice mature</i> care asigură obținerea multiplă a produselor agricole și/sau a activelor biologice adiționale pe parcursul unei perioade ce depășește un an (de exemplu, viile, livezile, plantațiile de pomi roditori, culturi multianuale de flori, de furaje, legumicole, vacile, ovinele, porcinele, cabalinele adulte)	<i>animale la creștere și îngrășat</i> care includ unele grupe de active biologice mature (de exemplu, iepuri de casă, animalele cu blană, păsările adulte)
<i>activele biologice imature</i> care se află în perioada de pregătire spre utilizare după destinație (de exemplu, viile și livezile plantate, pînă la transferarea lor în categoria pe rod);	<i>imature</i> , cum ar fi animalele tinere (de exemplu, vițeii, purceii, miei) și animalele rebutate din cireada (turma) de bază și trecute la îngrășat

Sursă: prelucrare după [8]

Documentele specifice domeniului agricol sunt prevăzute în tabelul nr. 2 [9].”

Tabel nr. 2 Documente justificative specifice sectorului agricol

Nr crt.	Societate cu profil vegetal	Societate cu profil zootehnic
1	Fișa tehnologică a culturii	Bon de recoltare zilnică
2	Bon de recoltare zilnică	Jurnal de mulsori
3	Bon de cântar	Actul de fătare
4	Registrul de evidență al zilierilor	Actul de mutație
5	Pontajul lucrărilor manuale	Actul de cântărire al animalelor
6		Fișa aferentă consumului de furaje

Sursa: prelucrare după [9]

Conform cu OMFP 1802/2014, un activ biologic sau un produs agricol trebuie să îndeplinească anumite condiții ca acesta să fie recunoscut în situațiile financiare ale unei entități economice. Astfel, aceste condiții se pot desprinde și din figura nr. 3.

În activitatea agricolă, controlul poate fi evidențiat, de exemplu, prin dreptul de proprietate asupra animalelor sau prin însemnarea ori marcarea acestora în alt mod în momentul achiziției, nașterii sau înțărării [10, p. 43].

Beneficiile viitoare sunt estimate, în mod normal, prin evaluarea caracteristicilor fizice semnificative aferente acestora [6].

Figura nr. 3. Condiții pentru a recunoaște un activ

Produsele agricole rezultă în momentul recoltării de la activele biologice ale entității economice (ex: copaci tăiați, bumbac, lână, fructe culese, lapte) [6]. În urma prelucrării rezultă produse finite de exemplu, fire, îmbrăcăminte, covoare, cherestea, brânză, zahăr, fructe prelucrate etc. În tabelul nr. 3 sunt exemplificate categoriile de active biologice alături de produsele agricole cât și produsele rezultate în urma prelucrării acestora.

Tabel 3 Exemple de active biologice

Active biologice (reflectare în conturile 217 sau 361)	Produs agricol (reflectate în contul 347)	Produse rezultate prin prelucrarea după recoltare (reflectate în contul 345)
Găini	Ouă	Maioneză
Oi	Lână	Fire toarse, covoare
Porci	Carcase	Mezeluri
Vaci de lapte	Lapte	Brânză, unt, cașcaval
Culturile de cereale	cereale, paie	Faină, crupe, diverse furaje
Culturi legumicile	Legume	Conserve de legume, murături
Vița de vie	Stuguri	Vin brut, materie primă pentru sucuri
Plante de bumbac	Bumbac	Fire, îmbrăcăminte
Plante de tutun	Frunze culese	Tutun uscat
Arbuști de ceai	Frunze culese	Ceai
Arbori de cauciuc	Latex recoltat	Produse din cauciuc
Pomii fructiferi(livezile)	Fructe culese	Fructe prelucrate, fructe uscate, compot
Copacii dintr-o plantație sau din pădure	Copaci tăiați	Bușteni, cherestea
Piscicultură	Pește marfă, puiet	Produse din pește

Sursă: prelucrare după [11]

Înregistrările specifice sectorului agricol, în special pentru cel vegetal sunt prezentate în tabelul nr. 4.:

Tabel nr.4 Înregistrări specifice sectorului vegetal

Nr. Crt	Explicații	Simbol conturi	
		Debit	Credit
1.	Se achiziționează semințe	%	401 "Furnizori"
		3025 "Semințe de plantat"	
		4426 "TVA deductibilă"	
2.	Se achiziționează motorină	%	401 "Furnizori"
		3022 "Combustibil"	
		4426 "TVA deductibilă"	
3.	Se face plata către furnizori	401 "Furnizori"	5121 "Conturi la bănci în lei"
4.	Se achiziționează îngrășăminte chimice	%	401 "Furnizori"
		3028 "Alte materiale consumabile"	
		4426 "TVA deductibilă"	

Nr. Crt	Explicații	Simbol conturi	
		Debit	Credit
5.	Se dau în consum îngrășămintele chimice (pe bază de bon consum)	6028"Cheltuieli privind alte materiale consumabile"	3028"Alte materiale consumabile"
6.	Se dau în consum semințele prin însămânțare pe baza Bonului de consum	6025,,Cheltuieli privind semințele și materialele de plantat"	3025"Seminte și material de plantat"
7.	Se achiziționează un tractor	%	404,,Furnizori de imobilizări"
		2131 „Echipamente tehnologice (mașini, utilaje și instalații de lucru)"	
		4426" TVA deductibilă"	
8.	Se achită tractorul achiziționat	404,,Furnizori de imobilizări"	5121 "Conturi la bănci în lei"
9.	Se înregistrează producția neterminată la finalul lunii	331 „Produce în curs de execuție"	711 „Venituri aferente costurilor stocurilor de produse"
10	Se înregistrează cheltuielile cu fondul de salarii	641"Cheltuieli cu salariile personalului"	421 „Personal – salarii datorate"
11.	Se înregistrează cheltuielile privind contribuțiile(23%*fondul brut de salarizare)	64XX	43XX
12.	Se înregistrează amortizarea tractorului	6811 „Cheltuieli de exploatare privind amortizarea imobilizărilor"	281 „Amortizări privind imobilizările corporale"
13.	Se înregistrează factura cu utilități	%	401 „Furnizori"
		605 „Cheltuieli privind energia și apa"	
		4426 „TVA deductibilă"	
14.	Se înregistrează diferite servicii	628 „Alte cheltuieli cu serviciile executate de terți"	401 „Furnizori"
15.	Se înregistrează recoltarea grâului	347" Produse agricole"	711" Venituri aferente costurilor stocurilor de produse"

Nr. Crt	Explicații	Simbol conturi	
		Debit	Credit
16.	Se înregistrează depozitarea la terți a ½ din producție	356” Active biologice de natura stocurilor aflate la terți”	347”Produse agricole”
17.	Se înregistrează cheltuielile aferente depozitării	% 628”Alte cheltuieli executate de terți” 4426,,TVA deductibilă”	401”Furnizori”
18.	Se înregistrează vânzarea produsului agricol	4111,,Clienți”	% 7017,,Venituri din vânzarea produselor agricole” 4427,,TVA colectată”
19.	Se înregistrează descărcarea de gestiune pentru produsul agricol vândut	711”Venituri aferente costurilor stocurilor de produse”	347,,Produse agricole”

Sursă: Preluare din [12]

Cheltuielile de producție și de calculație a costurilor sunt reflectate în contabilitatea de gestiune cu ajutorul conturilor din clasei 9 "Conturi de gestiune", având următoarele grupe de conturi în structura sa: 90 "Conturi de decontări interne", 92 "Conturi de calculație", 93 "Costul producției".

Costul reprezintă un consum de resurse în cadrul procesului de producție, adică toate cheltuielile însumate în cadrul procesului de producție dar specifice producerii respectivului produs. Pentru a realiza această legătură este nevoie ca să fie o evidență a costurilor pe baza sectoarelor generatoare de costuri [13]. Pe baza costului, putem calcula prețul de vânzare al produselor deci există o legătură între cost și rentabilitatea activității desfășurate. Costurile produselor includ cheltuieli directe și indirecte, cheltuielile directe putând fi cheltuielile cu materia prima, materia consumabilă, consumuri de valori materiale și bănești care pot fi centralizate pe centre de calculație (cultură, categorii de naimale etc) [3], iar cele indirecte sunt acele consumuri de muncă vie și materie care nu pot fi centralizate pe obiecte de calculație, acestea fiind înregistrate pe activități cu caracter comun, respectiv activitatea cu tractoarele, autocombinele, activitatea de administrare a îngrășămintelor naturale etc. [3].

Pentru a calcula costul de producție sunt utilizate diferite metode de calculație în funcție de tipul producției, cel mai des folosite fiind metodele absorbante, care încorporează cheltuielile totale de producție. Acestea sunt reprezentate în figura nr. 4. [3].

Figura nr.1 Metode de calculație a costurilor
Sursă: prelucrare proprie după [3]

În România, societățile își organizează contabilitatea conform legii nr. 82/1991, în sistem dualist, adică furnizează informații pe o parte tuturor utilizatorilor interni cât și externi, iar pe de altă parte furnizează informații managerului societății.

Informațiile furnizate de contabilitatea financiară dar și cea managerială trebuie să permită posibilitatea managerului de a lua decizii cu privire la dezvoltarea activității, renunțarea la o anumită activitate, casarea sau modernizarea unor utilaje sau echipamente tehnologice astfel încât unitatea să fie profitabilă.

2. Studiu practic privind organizarea contabilității în cadrul entității AGRICOM

Obiectul de activitate al societății Agricom îl reprezintă cultivarea terenurilor agricole în special a grâului, soia, floarea soarelui, cânepă.

La intrarea în gestiune semințele de grâu, floarea soarelui, soia etc. sunt evaluate la costul producției, iar în urma recoltării, produsele agricole se evaluează la costul de producție. Cheltuielile care se includ în costul de producție sunt: cheltuieli directe (sămânța, tratamente, îngrășăminte), cheltuieli indirecte (combustibil, piesele de schimb, serviciile externe, contribuțiile).

Calculația costurilor se realizează cu ajutorul documentelor specifice sectorului vegetal: deviz tehnologic (fișa culturii), bon de recoltare zilnică și bon de cântar.

În vederea determinării costului de producție, trebuie respectate următoarele etape:

1. În primul rând se delimitează cheltuielile pe cele două categorii: cheltuieli directe, care cuprind cheltuielile cu semințele, tratamente și îngrășămintele, și cheltuielile indirecte (salariul, combustibil, piese de schimb etc). Aceste cheltuieli sunt prezentate în deviz-ul tehnologic.
2. În al doilea rând, se alocă cheltuielile indirecte în funcție de suprafața recoltată.
 - a. Cheltuiala cu combustibilul se determină astfel: se ia în considerare motorina dată în consum și se împarte la volumul total al lucrărilor (arat, discuit, fertilizat, recoltat etc). Se obține deci consumul mediu de combustibil la ha. Pentru a afla costul motorinei pentru cultura respectivă se înmulțește nr. de ha cu consumul mediu și cu prețul motorinei de pe factură / bon fiscal.
 - b. Cheltuiala cu forța de muncă se alocă în funcție de suprafața cultivată. Se împarte astfel cheltuiala la suprafața cultivată iar apoi pentru a stabili pentru fiecare cultură, se înmulțește cu nr de ha deținute de respectiva cultură.
3. În ultimul rând se calculează costul unitar de producție. Acesta se calculează însumând toate cheltuielile pentru producția culturii respective și se împarte la producția obținută.

Pe baza documentelor justificative, se cunosc următoarele informații legate cheltuieli cu motorina: 45.035 și cheltuielile cu serviciile externe: 26.760, precum și alte cheltuieli centralizate în tabelul nr. 5.:

Tabel nr.5. Centralizatorul cheltuielilor

Elemente	Total	Cultura de grâu	Cultura de soia	Cultura de floarea-soarelui	Cultura de cânepă
a.Cheltuieli cu sămânța , îngrășăminte, tratamente	44.500	25.000	1.500		18.000
b.Cantitatea obținută	455.395	40.000	13.000		30.000
c.Suprafața cultiha)	115,89	55,89	5		20

Sursă: preluare date datele firmei Agricom

Cheltuielile entității Agricom sunt cheltuielile cu motorina, serviciile externe, cheltuielile cu sămânța pentru fiecare cultură, îngrășămintele și tratamentele. Astfel, cheltuielile directe sunt cheltuielile strict legate de cultura respectivă, care o influențează, cum ar fi sămânța, tratamentele și îngrășămintele care afcetează costul de producție. Acestea sunt ușor de delimitat deoarece fiecare cultură are nevoile proprii, nu poți să pui sămânță de grâu la cânepă, sau nu toate tratamentele specifice pentru grâu se potrivesc și pentru cânepă. Cheltuelile indirecte sunt acele cheltuieli care contribuie la obținerea mai multor produse, acestea nu pot fi repartizate imediat pe fiecare cultură, iar în cazul societății Agricom aceste cheltuieli sunt cu motorina și cu serviciile externe, aceste cheltuieli fiind alocate conform procedeu diviziunii simple.

A. Cheltuiala cu motorina

$$\text{Cheltuiala cu motorina/hantru} = \frac{\text{Cheltuiala cu motorina}}{\text{volumul lucrărilor totale}} = \frac{45035}{115,89} = 388,60 \text{ lei/hantri}$$

$$\text{Cheltuiala cu motorina pentru grâu} = 388,60 * 55,89 = 21.718,85 \text{ lei}$$

$$\text{Cheltuiala cu motorina pentru soia} = 388,60 * 5 = 1943 \text{ lei}$$

$$\text{Cheltuiala cu motorina pentru floarea – soarelui} = 388,60 * 35 = 13601 \text{ lei}$$

$$\text{Cheltuiala cu motorina pentru cânepă} = 388,60 * 20 = 7772 \text{ lei}$$

B. Cheltuiala cu serviciile externe

$$\text{Cheltuiala cu serviciile externe/hectar} = \frac{\text{Cheltuiala cu salariile}}{\text{Suprafața totală}} = \frac{26760}{115,89} = 230,90 \text{ lei/ha}$$

$$\text{Cheltuiala cu serviciile externe pentru cultura de grâu} = 230,90 * 55,89 = 12.905 \text{ lei}$$

$$\text{Cheltuiala cu serviciile externe pentru cultura de soia} = 230,9 * 5 = 1154,5 \text{ lei}$$

$$\text{Cheltuiala cu serviciile externe pentru floarea-soarelui} = 230,9 * 35 = 8081,5 \text{ lei}$$

$$\text{Cheltuiala cu serviciile externe pentru cânepă} = 230,9 * 20 = 4618$$

Se calculează astfel, costul unitar pentru fiecare cultură în parte deoarece rezultă un singur produs, posibilele produse secundare (paie etc.) se toacă în momentul recoltării.

În Tabelul nr. 6 sunt prezentate informații din contabilitatea de gestiune pentru perioada 2018-2019 cu privire la culturile de grâu, soia, floarea- soarelui și cânepă a societății AGRICOM.

Tabel nr.6 Formarea costului unitar pentru fiecare cultură în parte

Nr. crt.	Elemente	Cultura de grâu	Cultura de soia	Cultura de floarea-soarelui	Cultura de cânepă
1	Cheltuieli directe	25.000	1.500	37.000	18.000
2	Cheltuieli cu motorina	21.718,85	1.943	13.601	7.772
3	Cheltuieli cu serviciile externe	12.905	1.154,50	8.081,50	4.618
4	Cheltuieli indirecte totale	34.623,85	3.097,50	21.682,50	12.390,00
5	Costul total de producție(1+4)	59.623,85	4.597,50	58.682,50	30.390,00
6	Cantitatea recoltată (kg)	40.000	13000	105000	30.000
7	Costul unitar de producție	1,49	0,35	0,56	1,01

Sursă: prelucrare proprie după datele societății AGRICOM SRL

$$C_u \text{ grâu} = \frac{\sum CH \text{ grâu}}{Q \text{ grâu recoltată}} = \frac{25.000+21.718,85+12.905}{40.000} = 1,49 \text{ lei/kg}$$

$$C_u \text{ soia} = \frac{\sum CH \text{ soia}}{Q \text{ soia recoltat}} = \frac{1.500+1.943+1.154,5}{13000} = 0,35 \text{ lei/kg}$$

$$C_u \text{ floarea- soarelui} = \frac{\sum CH \text{ floarea-soarelui}}{Q \text{ floarea-soarelui recoltată}} = \frac{37.000+13.601+8081,5}{105000} = 0,56 \text{ lei/kg}$$

$$C_u \text{ cânepă} = \frac{\sum CH \text{ cânepă}}{Q \text{ cânepă recoltată}} = \frac{18.000+7.772+4.618}{30000} = 1,013 \text{ lei/kg}$$

În tabelul nr. 7 sunt prezentate fluxurile de operațiuni economico-financiare desfășurate în cadrul societății Agricom.

Tabel nr.7 Registrul Jurnal

Nr. Crt	Explicații	Simbol conturi		Sume	
		Debit	Credit	Debit	Credit
1.	Conform facturii nr. 289 se achiziționează de la furnizori semințe de grâu în valoare de 34.200 lei, TVA 9% și plata acestora.	%	401" Furnizori"		
		3025" Semințe de plantat"		18.459,08	20.120,4
		4426" TVA deductibilă"		1.661,32	
		401" Furnizori"	5121" Conturi la bănci în lei"	20120,4	20120,4
2.	Conform facturii nr 290 se achiziționează motorină în valoare de 21.718,85 lei, inclusiv TVA 19%, ce va fi platită ulterior.	%	401" Furnizori"		
		3022" Combustibil"		18.250,63	21.718,25
		4426" TVA deductibilă"		3.467,62	

3.	Conform facturii nr. 292 Se achiziționează tratamente în valoare de , TVA 9%	% 3028,,Alte materiale consumabile” 4426”TVA deductibilă”	401”Furnizori”	4.476,7 402,9	4.879,6
4.	Conform extrasului de cont nr. 250 se achită facturi privind achiziția tratamentele(ingrasaminte+ierbicide)	401”Furnizori”	5121 “Conturi la bănci în lei”	4.879,6	4.879,6
5.	Se dau în consum semințele prin însămânțare pe baza BC nr. 190	6025 ”Cheltuieli privind semințele și materialele de plantat”	3025 ”Semințe și material de plantat”	18.459,08	18.459,08
6.	Se înregistrează consumul de motorină conform BC nr. 191	6022 ”Cheltuieli privind combustibilul”	3022 ”Combustibil”	18.250,63	18250,63
7.	Se înregistrează plata motorinei conform extrasului de cont nr. 251	401 ”Furnizori”	5121 “Conturi la bănci în lei”	21.718,25	21.718,25
8.	Conform statului de plata nr. 8 Se înregistrează cheltuielile cu fondul de salarii Se înregistrează cheltuielile privind contribuțiile(53%*fondul brut de salarizare)	641”Cheltuieli cu salariile personalului” 64XX	421 ”Personal-salarii datorate” 43XX	2.000 500	2.000 500
9.	Se înregistrează darea în consum a îngrășămintelor pe baza BC nr. 192	6028”Cheltuieli privind alte materiale” consumabile”	302”Alte materiale consumabile”	4.476.,7	4.476,7
10	Se înregistrează producția în curs de execuție <i>P.N.= 18.459,08+18.250,63+2.000 +500+4.476,7=</i>	331”Produse în curs de execuție”	712”Venituri aferentecosturilor or serviciilor în cursde execuție”	43.686,41	43686,41
11	Anularea producției neterminate înregistrată la sfârșitul anului precedent.	712” Venituri aferente costurilor serviciilor în curs de execuție”	331” Produse în curs de execuție”	43.686,41	43.686,41
12	Se înregistrează factura cu serviciile executate de terți	628 ”Alte servicii executate de terți”	401 ”Furnizori”	12.905	12.905
13	Se înregistrează recoltarea grâului	347” Produse agricole”	711” Venituri aferente costurilor stocurilor de produse”	59.623,85	59.623,85
14	Se înregistrează depozitarea la terți a ½ din producție	356” Active biologice de natura stocurilor aflate la terți”	347”Produse agricole”	29.811,93	29.811,93

15	Se înregistrează cheltuielile aferente depozitării <i>Cheltuielile=10%*producția depozitată la terți</i>	% 628”Alte cheltuieli executate de terți” 4426,,TVA deductibilă”	401”Furnizori”	2.981,19 566,43	3.547,62
16	Se înregistrează vânzarea celeilalte jumătăți din grâul produs, TVA 9%	4111,,Clienți”	% 7017,,Venituri din vânzarea produselor agricole” 4427,,TVA colectată”	52.541,43	50.680,21 1861,22
17	Se înregistrează descărcarea de gestiune pentru grâul vândut	711”Venituri aferente costurilor stocurilorde produse”	347,,Produse agricole”	44.419,77	44.419,77

Sursă: prelucrare proprie după datele societății AGRICOM SRL

Concluzii

În structura lucrării de față, autorii au avut în vedere o prezentare cu privire la tratamentul contabil și informațiile referitoare la activitatea agricolă, care trebuie furnizate de către entitățile care activează în sectorul agricol. Concluzionând asupra aspectelor prezentate, putem aprecia faptul că în vederea unei evidențe contabile corecte a activităților din sectorul agricol este nevoie de o viziune completă și analitică asupra cerințelor legislative actuale aplicabile entităților din domeniul agricol, în funcție de particularitățile domeniului, precum și de stabilirea riguroasă a politicilor contabile care să conducă la fundamentarea potrivită a metodelor de calculație a costurilor, cu rol determinant în procesul de luare al deciziilor în cadrul entităților din sectorul agricol.

Referințe bibliografice

1. Apostol, C. Performance analysis of agricultural activities in romania in the Register of sustainable development, Annals of the „Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu, Economy Series, Issue 2/2015.
2. GULEĂȚ, O. I., Csoz, I. R., Ciolac, R., Martin, S. C. Agriculture-esential element in the romanian and european structure of the rural economy, *Lucrări Științifice Management Agricol*, vol. 16, nr. 2, mai 2014.
3. Bavita., I., Dumitru., M., Calu, D., Pitulice, I., Popa, A. *Contabilitate în Agricultură, Abordări teoretice și practice*. București: CONTAPLUS, 2008
4. Coduri CAEN, disponibile la adresa: <http://www.rocaen.ro/codul-caen/agricultura-silvicultura-si-pescuit/>
5. IAS 41, Standardele Internaționale de Contabilitate și Raportare Financiară IAS/IFRS, IASB (2015), *Standardele Internaționale de Raportare Financiară (IFRS). Norme oficiale emise la 1 ianuarie 2015*, traducere, Editura CECCAR, București.
6. Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 1802/2014 cu modificările și completările ulterioare.
7. Mihalciuc, C. Reflection on the agricultural activity in accounting, *European Journal of Accounting, Finance & Business*, issue 12, year 2017.
8. Roșca, E., coordonator, *Aplicarea statisticii în cunoașterea fenomenelor economico-sociale la nivel internațional și regional*, Camelia Cătălina Mihalciuc, studiu intitulat Particularități contabile specifice activității agricole în România, pp. 29-35, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2016.

9. Mateș, D. Particularități privind organizarea contabilității în agricultură”, revista CECCAR, nr. 45-46, 2017, disponibil la adresa:
<https://www.ceccarbusinessmagazine.ro/particularitati-privind-organizarea-contabilitatii-in-agricultura-a2839/>
10. Boulescu M., Tratatul contabil și informațiile cu privire la activitatea agricolă, Revista Gestiunea si contabilitatea firmei, nr. 9, 2010.
11. Ghid practic de aplicare a Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate, aprobate prin OMFP 1802/2014, Editura CECCAR, București.
12. Rentrop & Straton, Cartea verde a Contabilității, Ed. Rentrop Straton, 2020.
13. David, D., Mateș, D. Modul de organizare a contabilității de gestiune și calculul costului de producție specifice activităților agricole, revista CECCAR, nr. 1, 2018, disponibil la adresa <https://www.ceccarbusinessmagazine.ro/modul-de-organizare-a-contabilitatii-de-gestiune-si-calculul-costului-de-productie-specifice-activitatilor-agricole-a2959/>.

DINAMICA EFICIENȚEI ECONOMICE A FURNIZORILOR DE ENERGIE ÎN CONTEXTUL LIBERALIZĂRII PIETEI DE ENERGIE DIN ROMÂNIA

THE DYNAMICS OF THE ECONOMIC EFFICIENCY OF ENERGY SUPPLIERS IN THE CONTEXT OF THE LIBERALIZATION OF THE ROMANIAN ENERGY MARKET

Estera PAMPARĂU (OROȘANU),
email estera.pamparau@student.usv.ro

Monica Laura ZLATI,
email sorici.monica@usm.ro

Anamaria-Geanina MACOVEI
email anamaria.macovei@usm.ro

Stefan cel Mare University, Suceava 720229, Romania,

***Abstract.** The liberalization of the energy market, respectively of the supply of electricity and natural gas, offers opportunities for energy suppliers consisting in the possibility of negotiating flexible and advantageous contracts. In this context, energy suppliers have a real and effective opportunity to improve their market share and increase their business efficiency. Considering this opportune moment, we chose to evaluate the economic efficiency and performance of S.C. OMV PETROM S.A. company as one of the main energy suppliers, listed on the Bucharest Stock Exchange. The company specializes in the production and refining of crude oil and gas, as well as the production of electricity. OMV PETROM has a double advantage, both from the perspective of the assets held that allow it to obtain a higher market share, and from the perspective of market expertise and membership in a multinational chain, namely the OMV Aktiengesellschaft group. Based on the proposed goal, we defined several objectives, namely the dynamic evaluation of the company's financial performance, the identification of critical points in its dynamics, including during periods of economic recession and the realization of projections to evaluate the advantage of Romania's new policy on the energy market of economic operators.*

Keywords: energy, energy policy, liberalization of energy market, financial performance

JEL Classification: O12, M40

Introducere

La modul general, piața reprezintă locul de întâlnire dintre oferta vânzătorilor și cererea cumpărătorilor; piața „însușește (integrează) într-un tot actele de vânzare și de cumpărare, împreună cu fenomenele legate de manifestarea obiectului ofertei și cererii, toate acestea în conexiune cu spațiul și timpul unde/în care se desfășoară” (Năstase,2020). Putem spune așadar că piața de energie este locul de întâlnire a ofertei furnizorilor de energie și a cererii consumatorilor de energie. Din perspectiva pieței de energie din România, anul 2020 a fost marcat de liberalizarea pieței de gaze naturale, iar anul 2021 a venit cu o nouă schimbare, respectiv liberalizarea pieței de energie electrică. Liberalizarea are loc în condiții reglementate de Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei (ANRE)(2). ANRE este autoritatea administrativă autonomă ce are ca obiect elaborarea, aprobarea și monitorizarea aplicării reglementărilor obligatorii la nivel național ce sunt necesare bunei funcționări a sectorului și pieței de energie electrică, termică și gaze naturale (3). Prin liberalizarea pieței de energie, prețurile pentru furnizarea de energie nu mai sunt reglementate de ANRE, în aceste condiții clienții casnici având posibilitatea să identifice o ofertă de furnizare în regim concurențial corespunzătoare nevoilor acestora și să încheie un contract de furnizare a energiei în regim concurențial (4). În acest context, companiile care vor să intre pe piață cu scopul de a presta consumatorilor servicii de furnizare a energiei electrice și a gazelor naturale au acces liber la intrarea pe această piață, fără bariere legale sau administrative. Totodată furnizorii au posibilitatea de a oferi consumatorilor pachete cu servicii multiple sau abonamente personalizate (5). Liberalizarea pieței de energie din România este în acord cu obiectivele Uniunii Europene (UE) de a crește competitivitatea, orientarea către client,

flexibilitatea și nediscriminarea pe piața energiei electrice a UE, prețurile de aprovizionare fiind bazate pe piață, obiective stabilite prin articolele 114 și 194 a Tratatului privind funcționarea UE (6).

Furnizorii ce activează pe piața de energie se împart în trei categorii. Cele trei tipuri de categorii precum și numărul furnizorilor aferenți fiecărei categorii sunt reprezentate grafic în Figura 1. Conform ANRE, furnizorii de ultimă instanță se referă la acei furnizori titulari ai unei licențe de furnizare desemnați sau selectați în condițiile stabilite prin reglementările ANRE, ce sunt parte într-un contract negociat de furnizare a energiei (7), OMV PETROM făcând parte din cea de-a doua categorie.

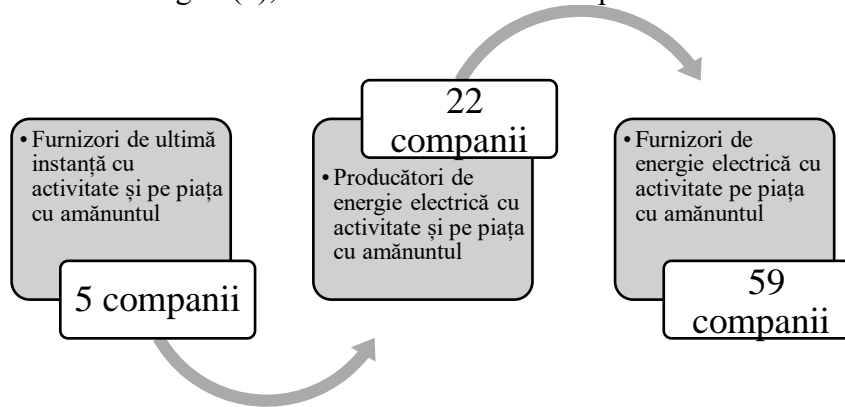

Figura 1. Categoriile de furnizori activi pe piața de energie electrică

Sursa: Prelucrarea proprie

Având în vedere aceste aspecte, scopul demersului nostru științific îl reprezintă analiza performanței financiare a companiei S.C. OMV PETROM S.A pe parcursul anilor 2005-2019 în vederea determinării factorilor de influență și măsura în care fiecare dintre factorii analizați contribuie la obținerea performanței companiei, dar și identificarea punctelor critice în dinamica performanței financiare, inclusiv în perioadele de criză economică.

Studiul literaturii de specialitate

Analiza performanței financiare trebuie să aibă la bază o definiție clară și complexă a conceptului de performanță financiară. În acest sens vom prezenta mai întâi principalele abordări existente în literatura de specialitate cu privire la semnificația conceptului de performanță financiară. Din punct de vedere etimologic cuvântul „performanță” provine din limba latină, „performare” și se referă la finalizarea unei acțiuni propuse (Dănilă,2014). La modul general performanța face referire la rezultatul pozitiv al unei acțiuni, reușită sau succes într-un anumit domeniu sau o acțiune care duce la succes (Mihuț,2015). În ceea ce privește performanța unei companii, aceasta reprezintă starea de competitivitate, stare ce poate fi atinsă printr-un nivel de productivitate și eficacitate care să asigure companiei respective o prezență durabilă pe piață (Niculescu&Lavalette,1999). În literatura de specialitate se regăsește și sintagma „performanța globală a întreprinderii” ce reprezintă un „ansamblu de performanțe”, luând în calcul pe lângă performanța economică sau financiară a companiei și performanțele obținute de o companie ca urmare a acțiunilor sale referitoare la protejarea angajaților și a propriilor angajați. Expresia performanței globale a întreprinderii este reprezentată grafic în Figura 2.

Figura 2. Performanța globală a întreprinderii

Sursa: Adaptare după Reynaud E. (2003), apud. Dănilă A., Performanța financiară a întreprinderii, Editura Universitaria, Craiova și Pro Universitaria, București, 2014, p.16

Performanța globală are la bază conceptul de responsabilitate socială corporatistă ce face referire la preocupările față de problemele de ordin social și de mediu ale întreprinderii, atât în operațiunile de afaceri, cât și în interacțiunea cu partenerii de interes. Companiile nu trebuie așadar să se focuseze doar pe latura strict financiară, urmărind cu orice preț maximizarea profitului sau performanța financiară. Fiecare întreprindere trebuie să dea dovadă de un comportament responsabil, iar acesta trebuie să se manifeste la nivelul a patru componente majore și anume: economic, legal, etic și filantropic (Scutaru,2020).

Performanța financiară reprezintă de asemenea măsura generală a stării de sănătate financiară a unei companii într-un anumit moment fiind utilizată pentru a compara companii similare din aceeași ramură industrială sau chiar industrii și sectoare în ansamblu (Kenton, 2020). Din perspectiva obiectivelor unei companii, performanța financiară evidențiază gradul în care obiectivele financiare sunt atinse de către companie, din acest punct de vedere reprezentând un aspect fundamental al managementului riscului financiar. Ca proces, performanța financiară măsoară rezultatele politicilor și operațiunilor unei companii sub formă valorică, monetară (Verma,2020).

Din abordările prezentate anterior, relevantă pentru studiul de față este abordarea conform căreia performanța financiară a unei companii reprezintă acel nivel de productivitate și eficacitate ce este în măsură să asigure prezența durabilă pe piață, precum și atingerea stării de competitivitate a companiei. Starea de competitivitate poate fi atinsă de către o companie prin dobândirea avantajului competitiv, respectiv acel „factor diferențiator, financiar sau calitativ, perceput de către audiența țintă ca fiind superior competiției” (Ursache,2017). În contextul actual în care mediul de afaceri prezintă un puternic caracter concurențial, dobândirea de avantaje competitive sustenabile a devenit din ce în ce mai mult o preocupare majoră pentru companii. Pentru ca o companie să aibă parte de toate beneficiile oferite de identificarea și dobândirea de avantaje competitive ce constau în imposibilitatea companiilor concurente de a-i imita comportamentul pe o perioadă semnificativă de timp, avantajele competitive trebuie să prezinte câteva caracteristici (Vele,2013). Caracteristicile unor avantaje competitive sustenabile sunt prezentate grafic în Figura 3.

Putem astfel concluziona că o companie își poate fructifica avantajele competitive în măsura în care acestea prezintă caracteristicile menționate. Însă, pentru ca aceste deziderate să poată fi atinse de o companie este necesar ca mediul în care aceasta își desfășoară activitatea să fie un mediu concurențial. Crearea și asigurarea unui mediu concurențial reprezintă o politică de bază a UE, în vederea consolidării unei piețe interne care să funcționeze în mod corespunzător astfel încât să fie garantată bunăstarea cetățenilor, a întreprinderilor și a întregii societăți din cadrul UE.

Tratatul privind funcționarea UE conține norme speciale în acest sens, care urmăresc să prevină restrângerea și denaturarea concurenței pe piața internă, prin interzicerea acordurilor anticoncurențiale

între companii și abuzul de poziție pe piață al companiilor dominante, ce ar putea afecta într-un fel sau altul comerțul dintre statele membre ale UE.

Figura 3. Caracteristicile avantajelor competitive sustenabile

Sursa: Prelucrare proprie după: Vele, C.,L., Strategii competitive ale firmelor din industria construcțiilor (rezumat teză de doctorat), Universitatea Babeș Bolyai, Cluj Napoca, 2013, p.14

Tot în acest scop sunt monitorizate de către Comisia Europeană fuziunile și achizițiile cu impact la nivel comunitar. În cazul în care acestea ar avea ca rezultat reducerea semnificativă a concurenței pot fi interzise (15). Liberalizarea pieței de energie din România este așadar în acord cu politica UE în domeniul concurenței și urmărește atât binele furnizorilor de energie care au astfel acces liber la intrarea pe această piață, cât și al consumatorilor care beneficiază în acest mod de cele mai avantajoase oferte.

În vederea analizei performanței financiare a companiei OMV Petrom am ales ca indicator de măsurare rata rentabilității financiare (ROE) care măsoară profitul net obținut pe baza capitalurilor proprii. ROE este un indicator relevant și important utilizat în măsurarea performanței unei financiare și se bazează pe informații din bilanț, deși prezintă și unele limite. Pe de o parte acesta poate fi manipulat prin reducerea capitalului propriu, dând impresia unei bune performanțe financiare, pe de altă parte trebuie ținut cont că acest indicator nu ia în calcul structura și riscul de finanțare (Vasilescu,2011). Cu toate acestea acest indicator oferă informații relevante, în special acționarilor, întrucât arată gradul de eficiență al utilizării investițiilor acestora. O valoare mare a acestui indicator este de dorit, întrucât reflectă faptul că o investiție mică a acționarilor generează un profit mare (17), iar acest lucru se va reflecta în cotația bursieră a companiei, prin creșterea prețului acțiunilor (18). Studiile efectuate în domeniu au arătat că există o strânsă legătură între valoarea de piață a unei companii și rentabilitatea financiară sau indicatorii economico-financiară în ansamblu (Siminică, Cîrciumaru, Cârștina and Sichigea, 2017).

Având în vedere aspectele expuse anterior se impune necesitatea unei noi abordări care să motiveze, atât din punct de vedere al evaluării critice, cât și din punct de vedere al evaluării prospective fructificarea avantajului competitiv.

Metode de cercetare utilizate

În cadrul acestui studiu sunt utilizate metode de cercetare empirice și analitice. Metodele empirice vizează studiul literaturii de specialitate pentru încadrarea în context a eficienței în vederea identificării unor oportunități de piață majore, iar metodele analitice cuprind evaluarea statistică,

respectiv proiecția unui model econometric și evaluare prospectivă pe baza unor studii previzionale. Din perspectiva rezultatelor, considerăm că atât evaluarea ex-ante cât și ex-post dau posibilitatea organizației și nu numai de a identifica oportunități viabile de dezvoltare economică în contextul dat.

În cazul studiului de față am ales să efectuăm analiza performanței financiare a companiei S.C. OMV PETROM S.A pe parcursul anilor 2005-2019. Performanța financiară a companiei va fi măsurată prin intermediul indicatorului ROE, rentabilitatea financiară, analiza efectuată va fi una de tip regresional, având ca scop determinarea relației de dependență a dinamicii rentabilității financiare în raport cu dinamica mai multor factori de influență. Pentru a obține o validare din punct de vedere statistic am utilizat programul IBM SPSS Statistics 26. Principalele obiective ce se doresc a fi atinse în urma acestui studiu sunt:

- rescrierea rentabilității financiare sub forma unei regresii liniare multiple,
- determinarea proporției dintre variația rentabilității financiare explicată de variația factorilor de influență,
- estimarea coeficienților de regresie α , β_1 , β_2 , β_3 , β_4 și β_5 pe baza datelor experimentale,
- identificarea factorilor determinanți de influență a rentabilității financiare,
- efectuarea unor proiecții pentru evaluarea fructificării avantajului competitiv oferit de noua politică de liberalizare a pieței energiei.

Tabelul 1. Indicatorii utilizați în analiză

Denumire indicator	Simbol	Modalitate de calcul	Semnificație
Variabila dependentă			
Rentabilitatea financiară	ROE	Profit net/Capital propriu	- modul și eficiența cu care acționarii și-au investit banii - permite estimarea câștigurilor pe o unitate de capital investit în acțiuni sau profitul care revine proprietarilor pentru investițiile făcute
Variabile independente			
Grad de îndatorare	Levier	Datorii totale/Capital propriu	- reflectă capacitatea managerilor financiari de a atrage resurse externe pentru a dinamiza eficiența capitalurilor proprii.
Rata marjei nete	NPM	Profit net/Cifra de afaceri	- exprimă eficiența globală a întreprinderii, respectiv capacitatea sa de a realiza profit și de a rezista concurenței.
Rata efectivă de impozitare	ETR	Cheltuieli cu impozitul pe profit/Profit brut	- măsoară ponderea taxelor și contribuțiilor suportate de o firmă ca procent din profit.
Câștigul pe acțiune	EPS	Profit net/Număr de acțiuni	- venitul per acțiune raportată, pe care o companie îl poate plăti parțial sau integral sub formă de dividende sau pe care îl poate reinvesti.
Raportul preț/câștig pe acțiune	PER	Preț curent acțiune/(Profit net/Număr acțiuni)	- măsoară prețul curent al unei acțiuni în raport cu câștigul pe acțiune.

Surse: Prelucrare proprie după: <https://www.financialmarket.ro/terms/efect-de-levier/>, http://www.fin.ase.ro/ABC/fisiere/ABC5_2017/14.pdf, <https://www.zf.ro/eveniment/rata-totala-de-impozitare-suportata-de-o-firma-din-romania-este-sub-media-ue-16004913>, http://www.euroavocatura.ro/dictionar/335367/Castig_per_actiune, https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Aspectul%20analizei%20levierului%20financiar%20ca%20indicator%20de%20evaluare%20a%20riscului%20C3%AEntreprinderii.pdf, Gănescu Elena-Andreea, „Analiza factorilor determinanți ai performanțelor financiare ale companiilor”, *Colecția de working papers ABC-UL LUMII FINANCIARE*, nr. 4, 2016, (accesate la 1.03.2021)

Indicatorii utilizați în cadrul analizei sunt prezentați grafic în tabelul 1. Astfel vom utiliza indicatorul ROE ca variabilă dependentă, iar Levier, NPM, ETR, EPS și PER sunt utilizate ca variabile independente. Așadar, conform modelului de regresie liniară multiplă (Macovei,2020), rentabilitatea financiară se poate rescrie sub forma următoare:

$$ROE = \alpha + \beta_1 * Levier + \beta_2 * NPM + \beta_3 * ETR + \beta_4 * EPS + \beta_5 * PER + \varepsilon$$

unde:

- ROE – conform tabelului 1 este variabila dependentă a modelului,
- Levier, NPM, ETR, EPS, PER – conform tabelului 1 sunt variabilele independente,
- α , β_1 , β_2 , β_3 , β_4 și β_5 reprezintă parametrii modelului de regresie,
- ε este variabila aleatoare eroare, ce cuantifică influența factorilor cu acțiune aleatoare.

Conținutul de bază

În tabelul 2 sunt reprezentate valorile indicatorilor obținute pentru perioada cuprinsă între anii 2005 și 2019.

Tabelul 2. Evoluția indicatorilor financiari pe parcursul perioadei analizate

Anul	ROE	Levier	NPM	ETR	EPS	PER
2005	0,13	0,21	0,1316	0,154115	0,025293	18,85895
2006	0,19	0,18	0,1748	0,092544	0,040348	14,00309
2007	0,13	0,20	0,1447	0,139098	0,03139	15,83321
2008	0,08	0,36	0,0610	0,145293	0,018049	10,02808
2009	0,10	0,45	0,1065	0,19802	0,024153	10,30926
2010	0,11	0,52	0,1289	0,187975	0,031762	10,54705
2011	0,20	0,37	0,2225	0,17707	0,065066	4,457011
2012	0,17	0,10	0,1974	0,159892	0,067979	6,297515
2013	0,18	0,06	0,2678	0,146064	0,085434	5,498988
2014	0,07	0,05	0,1113	0,277558	0,032433	11,40806
2015	-0,03	0,04	-0,0461	-0,09499	-0,01113	-26,0475
2016	0,03	0,04	0,0725	0,136786	0,016027	16,28469
2017	0,09	0,03	0,1625	0,118628	0,042369	6,750236
2018	0,13	0,01	0,2177	0,157477	0,068492	4,365494
2019	0,11	0,01	0,1800	0,127563	0,062912	7,105173

Sursa: Prelucrare proprie

Baza de date reprezentată în tabelul anterior cuprinde indicatorii calculați de autor pe baza informațiilor furnizate de situațiile financiare ale companiei S.C. OMV PETROM S.A, elaborate pentru anii 2005-2019 și publicate pe site-ul www.bvb.ro și pe site-ul societății www.omvpetrom.com în secțiunea dedicată investitorilor.

Statistici descriptive

În vederea asigurării unor rezultate relevante mai întâi s-a efectuat analiza descriptivă a variabilelor ce este prezentată în tabelul 3, pentru estimarea rezultatelor utilizându-se aplicația SPSS 26.

Tabelul 3. Statistici descriptive

Variabila	N	Interval	Minim	Maxim	Sumă	Medie	Abatere Standard
ROE	15	,23	-,03	,20	1,69	,1127	,06158
Levier	15	,51	,01	,52	2,63	,1753	,17221
NPM	15	,31	-,05	,27	2,13	,1422	,07714
ETR	15	,37	-,09	,28	2,12	,1415	,07791
EPS	15	,10	-,01	,09	,60	,0400	,02557

PER	15	44,91	-26,05	18,86	115,70	7,7133	10,37433
-----	----	-------	--------	-------	--------	--------	----------

Sursa: Prelucrare în SPSS 26

Analiza efectuată relevă faptul că valoarea medie a rentabilității financiare (ROE) pentru perioada analizată este de 0,1127, cu o valoare minimă de -0,03 aferentă anului 2015 și o valoare maximă de 0,20 în anul 2011, ceea ce corespunde unei deviații standard de 0,06158.

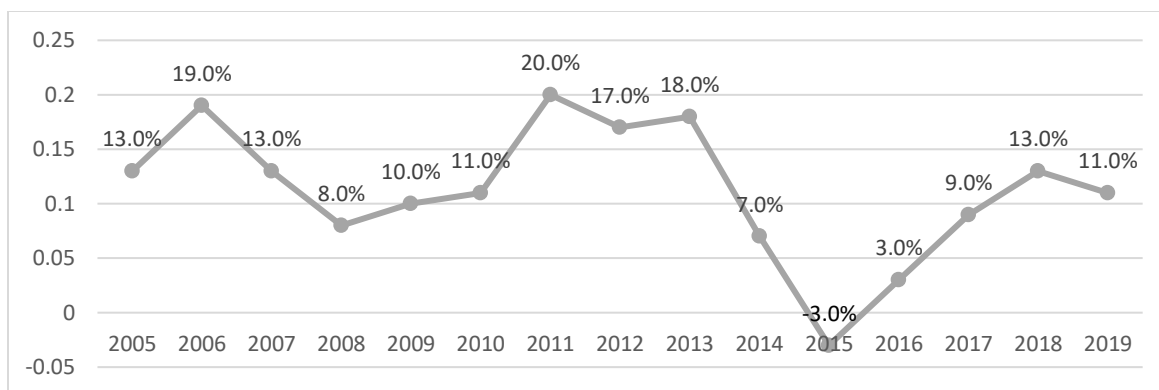

Figura 4. Evoluția rentabilității financiare

Sursa: Prelucrare proprie

Așa cum putem observa și din Figura 4 evoluția rentabilității financiare la nivelul companiei S.C. OMV PETROM S.A în perioada anilor 2005-2019 este una fluctuantă. Valori mai mari a rentabilității financiare au fost înregistrate și în anii 2006, 2011 și 2013. De asemenea, o valoare scăzută s-a înregistrat în anul 2008, precum și în anul 2015, unde valoarea rentabilității financiare este negativă. Anul 2005 este primul an în care compania Petrom a activat în calitate de companie privată și s-a dovedit a fi un an oarecum satisfăcător pentru companie cu o rentabilitate financiară de 0,13, respectiv 13%. Acest lucru se datorează în parte prețului ridicat la petrol de la vremea respectivă, precum și progreselor realizate în scopul reducerii costurilor. Factorul principal care a contribuit la obținerea unei rentabilități financiare de 20% în anul 2011 îl constituie prețul ridicat al petrolului de la vremea respectivă, însă nu trebuie de neglijat și alți factori precum managementul eficient al costurilor și operațiunilor și investiții semnificative susținute. Observăm influența crizei mondiale din anul 2008 care a afectat rentabilitatea financiară, însă nu într-o măsură așa de mare precum criza petrolului, materializată printr-o scădere semnificativă a prețului la gaze naturale și țiței, ce a început în anul 2014 și a condus astfel la obținerea unei valori negative a rentabilității financiare în anul 2015. Acest lucru ne este confirmat și de modul în care compania și-a revenit ulterior după cele două crize semnificative, dar de natură diferită. Cu toate că s-a înregistrat o creștere a rentabilității financiare după anul 2015 aceasta nu a mai atins nivelul din 2011.

Gradul de îndatorare al firmei reprezentat prin intermediul levierului are o medie de 0,1753 mai mare decât media rentabilității financiare, cu un minim de 0,01 în anul 2018 și un maxim de 0,52 în anul 2010, ceea ce corespunde unei deviații standard de 0,17.

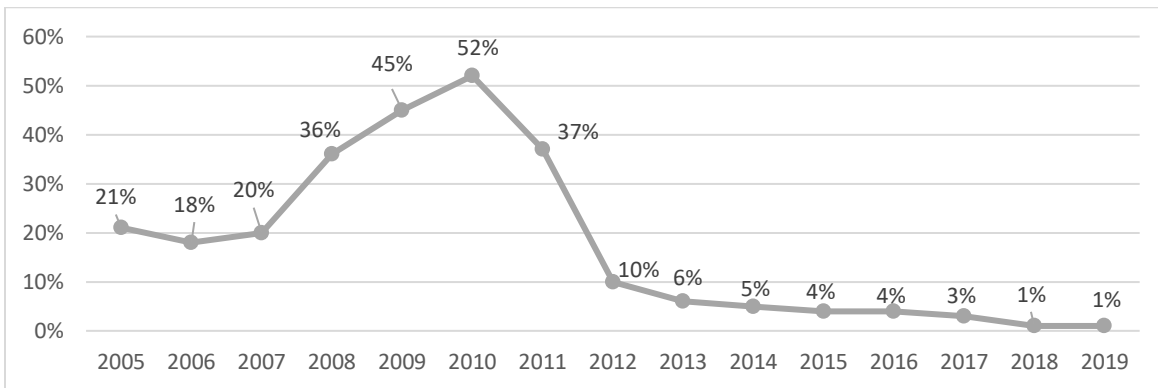

Figura 5. Evoluția gradului de îndatorare al companiei S.C. OMV Petrom S.A. între anii 2005-2019

Sursa: Prelucrare proprie

Comparând situația gradului de îndatorare cu situația rentabilității financiare analizate anterior, observăm o evoluție radical diferită a celor doi indicatori, iar acest lucru este evidențiat și în Figura 5. O primă observație ar fi cea legată de valorile atinse de către cei doi indicatori. În ceea ce privește gradul de îndatorare observăm valori mult mai mari decât cele aferente rentabilității financiare. Anul 2010 a fost un an în care s-au realizat investiții importante și așa se poate explica valoarea mare a gradului de îndatorare înregistrată în acest an. Corelat cu situația rentabilității financiare din anul următor, 2011 când avem o rată a rentabilității financiare mare, putem spune că investițiile s-au dovedit profitabile, deci capitalul împrumutat a adus beneficii, prin utilizarea acestuia în mod eficient. Începând cu anul 2011 observăm o scădere susținută a gradului de îndatorare, ajungând în anul 2019 la o rată de doar 1%.

Rata marjei nete (NPM) a înregistrat o medie de 0,14 aferentă perioadei analizate, cu o valoare maximă de 0,27 în anul 2013 și un minim de -0,05 în anul 2015 și o distribuție standard aferentă de 0,077.

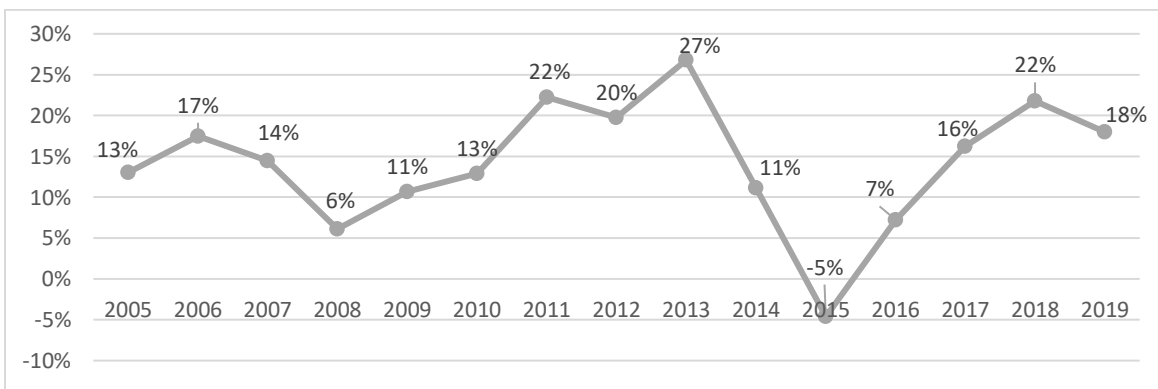

Figura 6. Evoluția ratei marjei nete

Sursa: Prelucrare proprie

Evoluția ratei marjei nete este evidențiată grafic în Figura 6. În evoluția acestui indicator observăm anumite similarități cu evoluția rentabilității financiare și este firesc ținând cont în primul rând că ambele conțin în formula de calcul profitul net. Valoarea minimă este înregistrată de asemenea

în anul 2015 anul scăderii prețului petrolului, cum am menționat anterior. O scădere a ratei marjei nete se regăsește și în anul 2008, cum era de așteptat de altfel ținând cont de situația de criză de la momentul respectiv. După acea scădere drastică din 2015 înregistrăm creșteri susținute până în 2018 și o ușoară scădere în anul 2019.

Rata de efectivă de impozitare reprezentată în Figura 7 prezintă o valoare medie de 0,14 aferentă perioadei analizate, cu un minim de -0,09 în 2015 și un maxim de 0,28 în anul 2014.

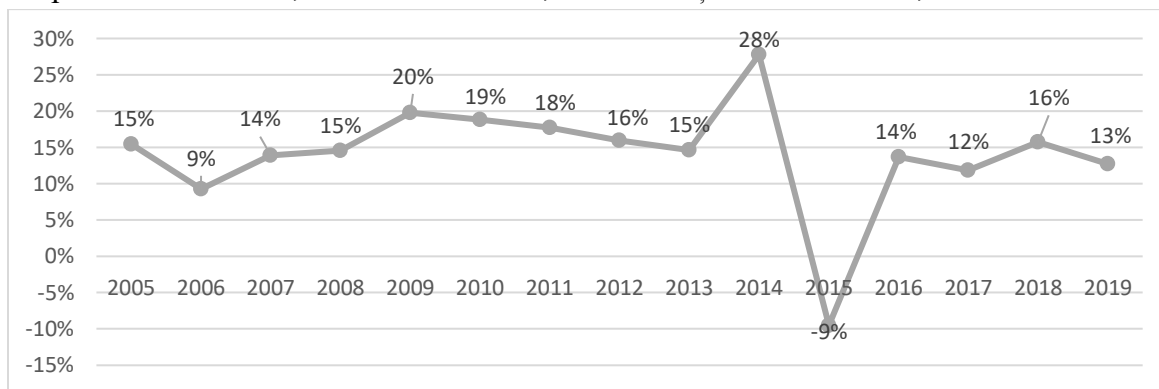

Figura 7. Evoluția ratei efective de impozitare

Sursa: Prelucrare proprie

Evoluția ETR ce măsoară ponderea cheltuielilor cu impozitul pe profit în profitul brut este una ce prezintă fluctuații semnificative. Valoarea maximă este înregistrată cu un an înainte de criza petrolieră, respectiv 2014. După acel moment de criză valoarea acestuia a crescut până la jumătatea valorii atinse înainte criză, iar în 2018 a atins o valoare de 0,16.

Media câștigului pe acțiune a înregistrat o valoare de 0,04 în perioada cuprinsă între anii 2005 și 2019 la compania analizată, cu un minim de -0,01 în anul 2015 și un maxim de 0,09 în anul 2013.

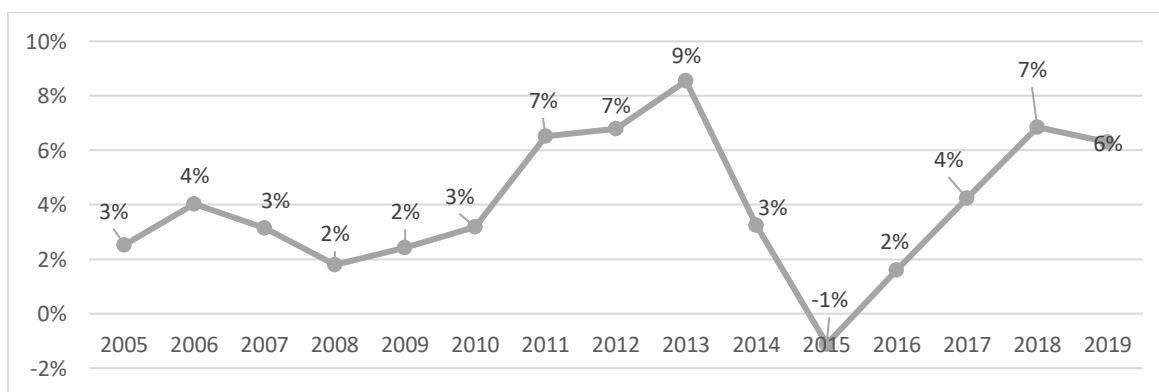

Figura 8. Evoluția câștigului pe acțiune între anii 2005-2019

Sursa: Prelucrare proprie

Evoluția câștigului pe acțiune obținut la nivelul companiei S.C. OMV PETROM S.A între anii 2005-2019 cunoaște un trend fluctuant, asemănător cu cel al indicatorului ETR, după cum se poate observa din Figura 8.

Cel din urmă indicator inclus în analiză, PER ce măsoară prețul curent pe acțiuni în raport cu câștigul pe acțiune, reprezentat în Figura 9 are o medie de 7,713 aferentă perioadei analizate, cu un minim de -26,05 în anul 2015 și un maxim de 18,86 în anul 2005.

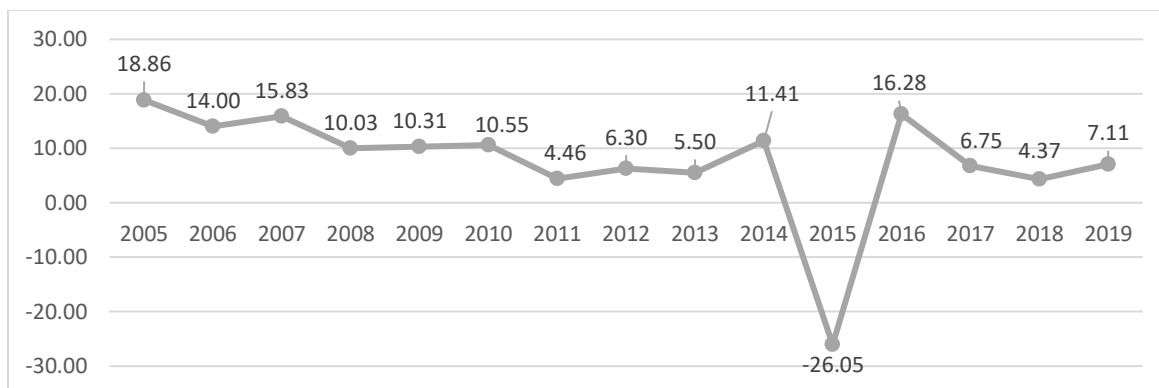

Figura 9. Evoluția PER între anii 2005-2019 la S.C. OMV Petrom S.A.

Sursa: Prelucrare proprie

La nivelul acestui indicator observăm valori mult mai mari comparativ cu restul indicatorilor, evoluția acestuia fiind de asemenea fluctuantă, cu o scădere semnificativă în ultimul an 2019 față de primul an analizat, 2005.

Rezultatele econometrice

Pentru analiza corelației dintre variabile am analizat matricea de corelație evidențiată în tabelul 4. Conform valorii coeficientului de corelația Pearson, în valoare de 0,885, observăm că există corelație puternică între rentabilitatea financiară și rata marjei nete și cu o valoare sig. mai mică de 0,05, dar și între rentabilitatea financiară și EPS, unde valoarea coeficientului de corelația Pearson este de 0,789 și cu un sig. aferent mai mic de 0,05. Corelații slabe observăm între rentabilitatea financiară și levier, ETR sau PER.

Tabelul 4. Corelații

		ROE	Levier	NPM	ETR	EPS	PER
Pearson Correlation	ROE	1,000	,219	,885	,432	,789	,459
	Levier	,219	1,000	-,083	,298	-,197	,248
	NPM	,885	-,083	1,000	,483	,958	,404
	ETR	,432	,298	,483	1,000	,406	,740
	EPS	,789	-,197	,958	,406	1,000	,219
	PER	,459	,248	,404	,740	,219	1,000
Sig. (1-tailed)	ROE	.	,216	,000	,054	,000	,043
	Levier	,216	.	,384	,140	,240	,186
	NPM	,000	,384	.	,034	,000	,068
	ETR	,054	,140	,034	.	,067	,001
	EPS	,000	,240	,000	,067	.	,217
	PER	,043	,186	,068	,001	,217	.
N	ROE	15	15	15	15	15	15

	Levier	15	15	15	15	15	15
	NPM	15	15	15	15	15	15
	ETR	15	15	15	15	15	15
	EPS	15	15	15	15	15	15
	PER	15	15	15	15	15	15

Sursa: Prelucrare proprie în SPSS 26

Din tabelul 5 constatăm că valoarea raportului de corelație pentru modelul analizat este de 0,948 ceea ce indică faptul că între variabilele modelului, ROE, Levier, NPM, ETR, EPS și PER, există o corelație înaltă sau puternică. Pentru a interpreta modelul folosim raportul de determinare R^2 ce are o valoare de 0,899. Valoarea ne arată că variația rentabilității financiare este explicată în proporție de 89,9 % de variația variabilelor Levier, PER, EPS, ETR și NPM. În acest tabel regăsim și coeficientul Durbin – Watson cu o valoare de 1,518, apropiat de 2 care susține inexistența autocorelării erorilor.

Tabelul 5. Rezumatul modelului

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics					Durbin - Watson
					R Square Change	F Change	df 1	df 2	Sig. F Change	
1	,948 _a	,899	,843	,02438	,899	16,069	5	9	,000	1,518
a. Predictors: (Constant), PER, EPS, Levier, ETR, NPM										
b. Dependent Variable: ROE										

Sursa: Prelucrare proprie în SPSS 26

În baza informațiilor din tabel Anova putem valida sau invalida modelul ales.

Tabelul 6. Anova

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	,048	5	,010	16,069	,000 ^b
	Residual	,005	9	,001		
	Total	,053	14			
a. Dependent Variable: ROE						
b. Predictors: (Constant), PER, EPS, Levier, ETR, NPM						

Sursa: Prelucrare proprie în SPSS 26

În coloana a doua ale tabelului 6 sunt prezentate componentele variației. Variația explicată estimată are o valoare de 0,48, variația reziduală este de 0,005; variația totală are o valoare de 0,053. Valoarea mai mare a regresorilor față de cea a reziduurilor ne confirmă faptul ca modelul ales este valid și omogen. Pentru eșantionul analizat, N=15, avem gradele de libertate corespunzătoare pe coloana 3 a acestui tabel. Valoarea coeficientului Fischer este de 16,069, iar valoarea sig. pentru testul F este mai mică decât 0,05. Modelul construit explică dependența dintre variabile printr-o legătură liniară semnificativă. Modelul este astfel validat din punct de vedere statistic.

Histograma, reprezentată în Figura nr. 10 ne arată o distribuție asimetrică cu acumulare spre dreapta (pe panta descrescătoare a curbei lui Gauss) ceea ce înseamnă că rentabilitatea financiară a avut o evoluție preponderent favorabilă, de creștere a eficienței utilizării capitalului investit, dar foarte volatilă, ceea ce înseamnă o expunere mare la factorii exogeni și endogeni care pot influența profitabilitatea companiei.

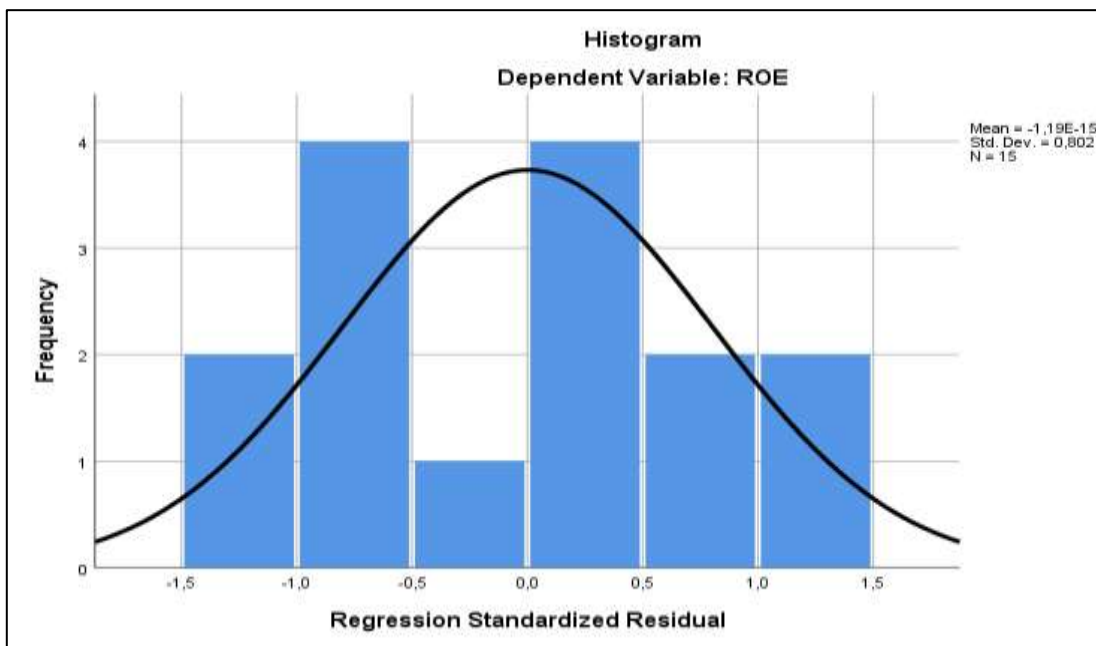

Figura nr. 10, Histograma modelului

Sursa: Prelucrare proprie în SPSS 26

Parametrii modelului de regresie sunt evidențiați în tabelul 7 și pe baza acestora vom putea construi ecuația estimată.

Tabelul 7. Coeficienți

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	
	B	Std. Error	Beta			
1	(Constant)	,002	,019		,108	,916
	Levier	,116	,046	,325	2,534	,032
	NPM	,858	,465	1,075	1,847	,098
	ETR	-,203	,154	-,257	-1,317	,220
	EPS	-,259	1,393	-,107	-,186	,857
	PER	,001	,001	,158	,705	,499

a. Dependent Variable: ROE

Sursa: Prelucrare proprie în SPSS

Determinarea parametrilor modelului de regresie liniară multiplă ce stă la baza determinării ecuației estimate ne ajută să rescriem rentabilitatea financiară în funcție de factorii de influență, astfel:

$$ROE = 0,002 + 0,116 * Levier + 0,858 * NPM - 0,203 * ETR - 0,259 * EPS + 0,001 * PER$$

Interpretarea din punct de vedere econometric a modelului obținut ne oferă următoarele informații cu privire la modul în care este influențată variația rentabilității financiare la nivelul companiei S.C. OMV Petrom S.A. în funcție de factorii de influență considerați:

- Dacă Levierul crește cu 1 unitate și celelalte variabile rămân constante, atunci rentabilitatea financiară crește în medie cu 0,116 unități. Observăm deci o legătură directă, pozitivă, creșterea Levierului ducând la creșterea rentabilității financiare.
- Dacă rata marjei nete crește cu o 1 unitate și celelalte variabile rămân constante, atunci rentabilitatea financiară crește în medie cu 0,858 unități. O influență puternică asupra rentabilității financiare a companiei identificăm în cazul ratei marjei nete. Capacitatea companiei de a genera profit și de a rezista concurenței influențează în mare măsură rentabilitatea financiară a acesteia.
- Dacă rata efectivă de impozitare crește cu o 1 unitate și celelalte variabile rămân constante, atunci rentabilitatea financiară scade în medie cu 0,203 unități.
- Dacă câștigul pe acțiune crește cu o 1 unitate și celelalte variabile rămân constante, atunci rentabilitatea financiară scade în medie cu 0,259 unități.
- Dacă rata prețului curent al acțiunilor în raport cu câștigul pe acțiune crește cu o 1 unitate și celelalte variabile rămân constante, atunci rentabilitatea financiară crește în medie cu 0,001 unități. Influența acestui indicator asupra rentabilității financiare companie este nesemnificativă.

Ca urmare a analizei econometrice și a modelului obținut am ajuns la concluzia că la nivelul companiei OMV Petrom creșterea rentabilității financiare este influențată în mod direct proporțional de creșterea gradului de îndatorare și a ratei marjei nete; în schimb o creștere a ratei efective de impozitare sau a câștigului pe acțiune duc la o scădere a rentabilității financiare a companiei. De asemenea este de semnalat faptul că rata prețului curent al acțiunilor în raport cu câștigul pe acțiune are o influență directă dar nesemnificativă asupra creșterii rentabilității financiare.

Concluzii

Prin lucrarea de față am urmărit evaluarea în dinamică a performanței financiare a companiei S.C. OMV Petrom S.A., cuantificată prin intermediul indicatorului ROE în vederea determinării impactului a diverși factori de influență, respectiv levierul, rata marjei nete, rata efectivă de impozitare, câștigul pe acțiune și raportul preț/câștig pe acțiune.

Putem concluziona că fructificarea avantajului competitiv în contextul actual este importantă pentru compania S.C. OMV Petrom S.A., ținând cont de faptul că în urma analizei am constat că influența câștigului pe acțiune este invers proporțională în raport cu rentabilitatea financiară ceea ce nu reprezintă un avantaj pentru companie. De asemenea și influența nesemnificativă a PER asupra rentabilității financiare reprezintă o vulnerabilitate identificată ca urmare a testării modelului de regresie liniară multiplă. În aceste condiții compania nu este capabilă să își optimizeze oferta. O soluție în acest sens ar fi aplicarea unor politici de îmbunătățire a transparenței și de creștere a PER, astfel încât să fie capabilă să intre în cota de piață pe care ar putea să o atingă cu expertiza și cu vechimea pe

care o are pe piață. Dacă S.C. OMV Petrom S.A. ar reuși să îmbunătățească aspectele amintite ar fi mai performant și ar putea câștiga mai mult, fructificându-și mai eficient avantajul competitiv.

Referințe bibliografice:

1. Năstase, C. (2020) Microeconomie, Curs pentru învățământ la distanță, Universitatea Ștefan cel Mare, Suceava, pg.42;
2. <https://www.mediafax.ro/economic/p-stiai-de-liberalizarea-pietei-de-energie-electrica-afla-mai-multe-19758594>, accesat la (27.02.2021);
3. <https://www.anre.ro/ro/despre-anre/misiunea-anre>, accesat la (27.02.2021);
4. <https://www.anre.ro/files/Liberalizarea%20pietei%20de%20energie%20electrica%20%20recomandari%20pentru%20clientul%20casnic.pdf>, accesat la (27.02.2021);
5. <https://www.mediafax.ro/economic/p-stiai-de-liberalizarea-pietei-de-energie-electrica-afla-mai-multe-19758594>, accesat la (27.02.2021);
6. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/45/piata-interna-a-energiei>, accesat la (27.02.2021);
7. <http://www.anre.ro/download.php?f=gKiA&t=vdeyut7dlcecrLbbvbY%3D>, accesat la (27.02.2021);
8. Dănilă, A. (2014), Performanța financiară a întreprinderii, Editura Universitaria, Craiova și Pro Universitaria, București, pg.12;
9. Mihuț (Vasiu), D. E. (2015), Analiza performanței financiare la societățile listate și tranzacționate la Bursa de Valori București (rezumat teză de doctorat), Universitatea Lucian Blaga din Sibiu, pg.8;
10. Niculescu, M., Lavalette, G. (1999), apud. Gruian C. M., „Ce înțelegem prin performanța companiei?”, *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, Seria Economie*, Nr. 4: 243-255, 2010, disponibil la https://www.utgjiu.ro/revista/ec/pdf/2010-04.I/24_CLAUDIU_MARIAN_GRUIAN.pdf, (accesat la 25.01.2021);
11. Kenton, W. (2020), Financial Performance, 13 martie 2020, disponibil la <https://www.investopedia.com/terms/f/financialperformance.asp>, (accesat la 27.01.2021);
12. Verma, E. (2020), Financial performance – Understanding its Concepts and Importance, 3 august 2020, disponibil la <https://www.simplilearn.com/financial-performance-rar21-article>, (accesat la 27.01.2021);
13. Ursache, M. (2017), Identificarea avantajului competitiv și impactul în business, Wall-Street, 6 decembrie 2017, <https://www.wall-street.ro/articol/Start-Up/216399/identificarea-avantajului-competitiv-impactul-in-business.html>, (accesat la 28.02.2021);
14. Vele, C.L. (2013), *Strategii competitive ale firmelor din industria construcțiilor* (rezumat teză de doctorat), Universitatea Babeș Bolyai, Cluj Napoca, pg.14;
15. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/82/politica-in-domeniul-concurentei>, (accesat la 1.03.2021);
16. Vasilescu, L. (2011), „Evaluarea performanței firmei pe baza indicatorilor financiari”, *Analele Universității Constantin Brâncuși Târgu Jiu, Seria Economie*, Nr.3/2011, pg.159-166;
17. <https://www.tradeville.eu/tradepedia/indicatori-de-rentabilitate-companii>, (accesat la 3.03.2021);

18. <https://admiralmarkets.com/ro/education/articles/forex-basics/cotatii-bursiere>, (accesat la 3.03.2021);
19. Siminică, M., Cîrciumaru, D., Cârstina, S., Sichigea, M. (2017), „Impactul performanțelor economico-financiare asupra performanțelor bursiere ale companiilor din industria prelucrătoare listate la BVB”, *Revista Economica*, Nr.2 (100)/2017, pg.108-115;
20. Scutaru, L. (2020), *Etica în afaceri*, Note de curs, Universitatea Ștefan cel Mare Suceava, pg.28,29;
21. Macovei, A.G. (2020), *Econometrie*, Note de curs, Universitatea Ștefan cel Mare Suceava, pg.68.
22. Iacoban, C., Mihaila, S., & Hlaciuc, E. (2020). The Need To Improve Performance Indicators Used In The Global Evaluation Of The Company. *LUMEN Proceedings*, 13, 130-138.

IMPACTUL CHELTUIELILOR CU EDUCAȚIA ASUPRA CREȘTERII ECONOMICE: EXEMPLUL ROMÂNIEI

THE IMPACT OF EDUCATION EXPENDITURE ON ECONOMIC GROWTH: THE CASE OF ROMANIA

Autor: **Alina CRÎȘMARIU (căs. ȘOMÎTCĂ)**

e-mail: somitca.alina@usm.ro

Coordonator științific: **Prof. univ. dr. Elena HLACIUC**

e-mail: elena.hlaciuc@usm.ro

Universitatea Ștefan cel Mare Suceava, România

***Abstract.** Education is considered one of the main factors of economic growth. This paper analyzes the relationship between education expenditure and economic growth in Romania for the period between 2000 to 2019. In our investigation we used GPD per capita for economic growth and public expenditure on education per capita. Data series were obtained from UNESCO database and processed using Eviews. First of all, I determined whether the data series are stationary, using Augmented Dickey-Fuller (ADF) and Phillips-Perron test. Then we checked with Johansen method the cointegration relationship between education expenditure and GDP. The cointegration equation obtained from the Johansen test indicates that, on average, in the long run the variable L_EDU has a positive impact on L_PIB, caeteris paribus. In the end using the Wald test we showed the short term relationship between the two variables.*

Keywords: education expenditure, GDP, economic growth, cointegration, ADF, unit roots

JEL classification: I25, C01, C51, H52, P44

Introducere

Importanța educației este surprinsă de către filozoful german, Immanuel Kant în cartea “Despre Pedagogie” (1904): ”*Omul poate deveni om numai prin educație. El nu e nimic decât ceea ce face educația din el.*” Cu alte cuvinte, acesta consideră educația ca fiind condiția principală pentru a deveni om. Extrapolând, putem spune că sistemul educațional al unei țări stă la baza societății respective. Sistemul de învățământ poate decide soarta unei națiuni, contribuie la formarea viitoarelor generații, trasează standarde și direcții pentru acestea. Din aceste motive, sistemul de învățământ ar trebuie să constituie o prioritate.

Rolul educației în dezvoltarea economică a unei țări este foarte important și în unanimitate acceptat. Putem afirma că educația are un dublu rol, manifestat pe de o parte prin furnizarea forței de muncă necesară economiei și pe de altă parte, prin rezultatele muncii de cercetare contribuie la dezvoltarea și implementarea noilor tehnologii. Legătura dintre educație și creșterea economică a fost subiectul preocupărilor marilor economiști, încă de la Adam Smith, care a studiat relația dintre investițiile în educație și avuția națiunilor. Astăzi, putem afirma că există un cadru teoretic solid al legăturii dintre sistemul educațional și creșterea economică a unei țări.

Lucas (1998) susține faptul că creșterea economică a unei țări se datorează acumulării de capital uman, iar educația este principalul instrument de realizare. Barro (2002, 2013) a analizat relația de cauzalitate între creșterea economică și educație și a ajuns la concluzia că educația are o influență semnificativă asupra creșterii economice. Mercan (2014) a demonstrat relația dintre cheltuielile cu educația și creșterea economică din Turcia pentru perioada 1970-2012.

În ceea ce privește cazul României, sunt puține studii care analizează relația dintre cele două variabile. În 2011, Dănăicică, în urma unei analize empirice arată impactul semnificativ pe care capitalul uman îl are asupra creșterii pe termen lung în România, în perioada 1985 – 2009. Drăgoescu (2015), pe baza datelor din perioada 1980 – 2012 și folosind modelarea econometrică, demonstrează influența învățământului superior asupra creșterii economice.

În această cercetare vom analiza existența unei legături de lungă durată între creșterea economică și valoarea cheltuielilor cu educația din România, bazată pe serii de date din perioada 2000 – 2019 și cu ajutorul Eviews, vom estima un model VECM (Vector Error Correction Model).

Metodele de cercetare utilizate

Scopul cercetării este de a reliefa relația de lungă durată care există între cheltuielile cu educația și creșterea economică din România, în perioada 2000 -2019. Cercetarea noastră este de tip cantitativ și intenționează să demonstreze și să accentueze importanța educației în asigurarea creșterii economice. De asemenea, putem afirma că se încadrează în teoria pozitivă, iar instrumentul folosit este studiul de caz.

Conținutul de bază

În analiza noastră am utilizat serii de timp anuale pentru două variabile - valoarea produsului intern brut pe cap de locuitor (PIB) și valoarea cheltuielilor cu educația ca procent din PIB (EDU) pentru perioada 2000 -2019. Perioada menționată a fost deteminată de disponibilitatea datelor accesate. Acestea au fost obținute de pe site-ul Institutului de Statistică al UNESCO (<http://data.uis.unesco.org>). Primul pas în analiza noastră a fost logaritmarea seriilor, în scopul facilitării interpretării informațiilor, iar seriile obținute au fost notate cu L_PIB și L_EDU. Evoluția acestor variabile în perioada menționată este prezentată în figurile de mai jos.

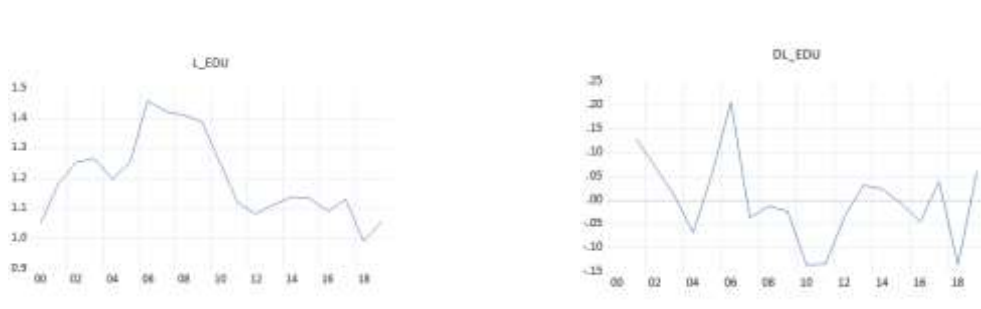

Figura nr. 2 - Evoluția cheltuielilor cu educația ca procent din PIB în perioada 2000-2018 – serii de nivel și cu diferențe de ordinul 1

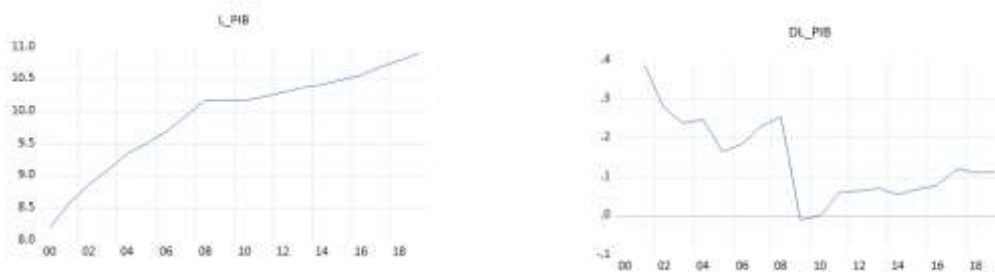

Figura nr.3 - Evoluția PIB/locuitor în perioada 2000-2018 – serii de nivel și cu diferențe de ordinul 1

În această cercetare voi folosi modelul nerestricționat de corectare a erorilor al lui Pesaran aplicat în Eviews în cadrul unui ARDL bound test. Forma generică a acestui model este:

$$\Delta Y_t = \alpha_0 + \sum_{n=1}^N \beta_1 \Delta y_{t-i} + \sum_{n=1}^N \beta_2 \Delta x_{t-i} + \gamma_1 y_{t-1} + \gamma_2 x_{t-1}.$$

Primul pas în demersul propus este ca pentru seriile utilizate să stabilim dacă acestea sunt staționare. Pentru aceasta vom aplica testul rădăcină unitate Augmented Dickey-Fuller (ADF) și Phillips-Perron în Eviews pentru seriile de nivel și pentru diferențele de ordinul 1. Notăm cu M1 modelul pentru seriile de nivel și cu constantă, iar M2 este modelul pentru diferențele de ordinul întâi și constantă.

Rezultatele ambelor teste sunt similare pentru variabila L_EDU și arată că aceasta este nonstaționară la nivel de serie. Probabilitatea asociată lui t-statistic (0.0151) pentru diferențele de ordinul 1 indică o respingere a ipotezei de nonstaționaritate pentru seria de timp. Astfel putem spune că seria L_EDU este staționară integrată de ordinul întâi I(1).

L_EDU	M1				M2			
	Test statistics	1% critical value	5% critical value	Prob.	Test statistics	1% critical value	5% critical value	Prob.
ADF	-1.430646	-3.831511	-3.029970	0.5455	-3.653093	-3.857386	-3.040391	0.0151
PP	-1.586467	-3.831511	-3.029970	0.4698	-3.639280	-3.857386	-3.040391	0.0155

Tabelul nr. 1- Rezultatele testului rădăcină unitate pentru seriile nivel și pentru primele diferențe pentru variabila EDU

În ceea ce privește variabila L_PIB, conform testelor aplicate, acesta este staționară la nivel de serie, probabilitatea asociată lui t-statistic fiind sub valoarea critică de 5%.

L_PIB	M1			
	Test statistics	1% critical value	5% critical value	Prob.
ADF	-5.879133	-3.831511	-3.029970	0.001
PP	-5.879133	-3.831511	-3.029970	0.0001

Tabelul nr.2 - Rezultatele testului rădăcină unitate pentru seriile nivel pentru variabila PIB

În următoarea etapă vom stabili existența unei relații de cointegrare între variabilele L_PIB și L_EDU prin metoda Johansen. Rezultatele testului de cointegrare Johansen arată existența a cel puțin unei conexiuni și a cel mult două conexiuni pe termen lung între cele două variabile (figura nr. 3).

Series: L_EDU L_PIB
Lags interval: 1 to 2

Selected (0.05 level*) Number of Cointegrating Relations by Model

Data Trend:	None	None	Linear	Linear	Quadratic
Test Type	No Intercept No Trend	Intercept No Trend	Intercept No Trend	Intercept Trend	Intercept Trend
Trace	1	1	0	1	2
Max-Eig	1	1	0	0	0

Figura nr. 4 - Rezultatele testului de cointegrare Johansen pentru variabilele staționare

Ecuția de cointegrare obținută în urma testului Johansen (figura nr. 4) indică faptul că în medie, pe termen lung variabila L_EDU are un impact pozitiv asupra L_PIB, *caeteris paribus*.

1 Cointegrating Equation(s):	Log likelihood	47.12355
Normalized cointegrating coefficients (standard error in parentheses)		
L_PIB	L_EDU	
1.000000	-20.49611 (3.41325)	
Adjustment coefficients (standard error in parentheses)		
D(L_PIB)	-0.004866 (0.00244)	
D(L_EDU)	0.006292 (0.00315)	

Figura nr. 5 - Ecuția de cointegrare Johansen între variabilele L_PIB și L_EDU

Premisa cointegrării o vom testa și cu bound test în Eviews. Pentru a testa ipoteza Ho, și anume faptul că nu există o relație de cointegrare între seriile analizate, valoarea lui F statistic trebuie comparată cu valorile critice calculate conform modelului Pesaran la un nivel de semnificație de 10%. După cum se poate observa din figura de mai jos, valoarea lui F-statistic (16.37474) este mai mare decât valoarea critică superioară I(1), ceea ce conduce la negarea ipotezei. Concluzia testul Bound este că cele două serii de valori sunt cointegrate și între acestea există o corelare pe termen lung.

F-Bounds Test	Null Hypothesis: No levels relationship			
Test Statistic	Value	Signif.	I(0)	I(1)
Asymptotic: n=1000				
F-statistic	16.37474	10%	4.04	4.78
k	1	5%	4.94	5.73
		2.5%	5.77	6.68
		1%	6.84	7.84
Finite Sample: n=35				
Actual Sample Size	19	10%	4.225	5.05
		5%	5.29	6.175
		1%	7.87	8.96
Finite Sample: n=30				
		10%	4.29	5.08
		5%	5.395	6.35
		1%	8.17	9.285

Figura nr. 6 – Rezultatele testului Bound

Având în vedere relația pe termen lung existentă între seriile de timp implicate în analiză, vom efectua modelul VECM (Vector Error Correction Model). Relația obținută în Eviews este:

$$D(L_PIB) = C(1)*(L_PIB(-1) + 1.57704030348*L_EDU(-1) - 11.9667664247) + C(2)*D(L_PIB(-1)) + C(3)*D(L_PIB(-2)) + C(4)*D(L_EDU(-1)) + C(5)*D(L_EDU(-2)) + C(6)$$

Valoarea estimativă a coeficienților este prezentată în figura de mai jos.

Included observations: 17 after adjustments

$$D(L_PIB) = C(1)*(L_PIB(-1) + 1.57704030348*L_EDU(-1) - 11.9667664247) + C(2)*D(L_PIB(-1)) + C(3)*D(L_PIB(-2)) + C(4)*D(L_EDU(-1)) + C(5)*D(L_EDU(-2)) + C(6)$$

	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C(1)	-0.101421	0.033353	-3.040857	0.0112
C(2)	0.262563	0.204033	1.286867	0.2246
C(3)	-0.340071	0.178972	-1.900135	0.0839
C(4)	0.222264	0.152464	1.457810	0.1728
C(5)	0.511039	0.167869	3.044279	0.0112
C(6)	0.136794	0.031264	4.375407	0.0011

Figura nr. 7 – Valoarea estimată a coeficienților modelului VECM

Coeficientul C(1) reprezintă termenul de corecție a erorilor sau viteza de ajustare către echilibru. Conform rezultatelor, coeficientul C(1) este negativ, ceea ce implică un impact pozitiv de lungă durată din partea cheltuielilor cu educația către PIB.

Cauzalitatea de scurtă durată se verifică prin aplicarea în Eviews a testul Wald, a cărui ipoteză nulă constă în: C(4)=C(5)=0. Având în vedere că probabilitatea obținută de 1,86% este inferioară procentului de 5%, putem respinge ipoteza nulă și putem concluziona ca există o cauzalitate de scurtă durată din partea cheltuielilor cu educația către PIB.

Wald Test
Equation: Untitled

Test Statistic	Value	df	Probability
F-statistic	5.847877	(2, 11)	0.0186
Chi-square	11.69575	2	0.0029

Null Hypothesis: C(4)=C(5)=0
Null Hypothesis Summary:

Normalized Restriction (= 0)	Value	Std. Err.
C(4)	0.222264	0.152464
C(5)	0.511039	0.167869

Restrictions are linear in coefficients.

Figura nr. 8 – Rezultatele testului Wald

Concluzii

Lucrarea analizează relația de lungă durată dintre cheltuielile cu educația și creșterea economică din România, folosind serii de date din perioada 2000-2019. Perioada a fost impusă de datele disponibile, preluate de pe site-ul UNESCO.

Prin modelarea econometrică și prin aplicarea pașilor specifici, am obținut un model modelul VECM (Vector Error Correction Model), precum și relația pe termen lung dintre variabilele implicate. Mai exact, am reușit să demonstrăm impactul pozitiv și pe termen lung pe care cheltuielile cu educația îl au asupra creșterii economice, exprimată prin PIB pe cap de locuitor. De asemenea, prin aplicarea

testului Wald am arătat relația de cauzalitate directă dintre cheltuielile cu educația și creșterea economică.

Referințe bibliografice:

1. Barro, Robert J. (2002), Education as a Determinant of Economic Growth, Edward P. Lazear (ed.) Education in the Twenty-first Century, Palo Alto, The Hoover Institution, 9-24.
2. Barro, Robert J., (2013). Education and Economic Growth, Annals of Economics and Finance, Society for AEF, vol. 14(2), 3301-328, November.
3. Dananica, D., E., and Belasku L. (2008), The Interactive Causality Between Higher Education and Economic Growth in Romania, Economics of Education Review, 17:1, 361--372.
4. Dănăciță, D.E., (2011), Causality between school education and economic growth in Romania, Argumenta Oeconomica, 1(26), 57-72.
5. Dickey, D. A. and Fuller, W. A. (1981), Likelihood Ratio Statistics for Autoregressive Time Series with a Unit Root, Econometrica, 49 (4) 1057– 1070.
6. Dragoescu, R.M., (2014), The long-run relationship between education and economic growth. Evidence from Romania, The 8th International Conference on Applied Statistics, Bucharest, Romania.
7. Dragoescu, R.M., (2015), Education as a determinant of The Economic Growth. The case of Romania, 7th World Conference on Educational Science, Athens, Greece, Procedia-Social and Behavioral Science 404-412
8. Johansen, S., Juselius, K., (1990), Maximum Likelihood Estimation and Inferences on Cointegration with Application to The Demand for Money, Oxford Bulletin of Economics and Statistics 52, 169-210.

PARTICULARITĂȚI ALE CONTABILITĂȚII SOCIALE ÎN PERIOADA PANDEMIEI DE CORONAVIRUS

PARTICULARS OF SOCIAL ACCOUNTING DURING THE CORONAVIRUS PANDEMIC

Autori: **Delia Andreea FLOREA**,

e-mail: delia.florea.sicad@uab.ro

Diana Iulia OPRIS

e-mail: diana.opris.sicadm@uab.ro

Coordonator științific: **Iuliana CENAR**

e-mail: cenar_iuliana@uab.ro

Universitatea “1 Decembrie 1918” din Alba- Iulia, România

***Abstract.** The coronavirus pandemic has disrupted organizations and caused human resources managers to think differently about their role as they adjust to social distancing practices and a new work environment that they may take the poll ever have imagined. Benefits are a crucial and expensive part of an employee’s compensation package. The value that employees are now placing on their workplace benefits is similar to the value that employers are now placing on their ability to operate virtually. In this article we want to focus on the situations on which employees are going through during the COVID-19 pandemic. COVID-19 is forcing people around the world to live and work in radically different ways. Shopping frenzies, barren shelves, shuttered restaurants, empty streets, whiplashing markets, rising case counts—this is the new reality for the near future.*

Keywords: employees, manager, organizations, benefits, value, virtual, pandemic.

JEL classification: M41

Introducere.

Epidemia cauzată de coronavirus reprezintă o amenințare pentru economia europeană și pentru nivelul de trai al cetățenilor. În timpul acestei crize sanitare, este vital să protejăm nu numai sectoarele critice ale economiei, ci și activele, tehnologia și infrastructura noastră. Însă, înainte de toate, trebuie să protejăm locurile de muncă și lucrătorii.

Pentru a veni în sprijinul angajatorilor și a angajaților în timpul acestor perioade dificile ale pandemiei, Ordonanța de urgență nr. 192 din 5 noiembrie 2020 pentru modificarea și completarea Legii nr. 55/2020 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea efectelor pandemiei de COVID-19, precum și pentru modificarea lit. a) a art. 7 din Legea nr. 81/2018 privind reglementarea activității de telemuncă, prevede modificarea art. 17 cu următoarea mențiune „, pe durata stării de alertă, angajatorii dispun munca la domiciliu sau în regim de telemuncă, acolo unde specificul activității permite, cu respectarea prevederilor Legii nr. 53/2003 - Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și ale Legii nr. 81/2018 privind reglementarea activității de telemuncă”. [7] Așadar noile modificări prevăd că organizarea activității în regim de telemuncă nu mai este doar o recomandare, ci o obligație.

Obligația se aplică în egală măsură și pentru autoritățile și instituțiile publice centrale și locale, indiferent de modul de finanțare și subordonare și regiile autonome, societățile naționale, companiile

naționale și societățile la care capitalul social este deținut integral sau majoritar de stat ori de o unitate administrativ-teritorială, cu condiția ca oricare dintre acestea să treacă de pragul de 50 de salariați.

Telemunca este forma de organizare a muncii prin care salariatul, în mod regulat și voluntar, își îndeplinește atribuțiile specifice funcției, ocupației sau meseriei pe care o deține, în alt loc decât locul de muncă organizat de angajator, cel puțin o zi pe lună, folosind tehnologia informației și comunicațiilor.

Metodele de cercetare utilizate.

Cercetarea acestei lucrări s-a efectuat analizând diferite surse, majoritatea disponibile în format online: articole publicate în analele universităților – departamentul economico-financiar, fragmente din cărți, articole de pe diferite site-uri cu specialitate economico-financiară.

Analiza este un procedeu general al metodei contabilității care constă în descompunerea fenomenelor, proceselor și operațiunilor în părțile lor componente pentru a studia detaliile acestora; analiza mai este utilizată pentru a identifica cauzele care au determinat o anumită situație economico-financiară a întreprinderii.[1, p. 34]

Conform lui Topor et al. [2, p. 317-318], cercetarea științifică ar putea fi definită ca un proces de extindere a cunoștințelor, realizat printr-o observare atentă și obiectivă, investigare,

Pentru atingerea acestui scop am efectuat un studiu de caz în care am preluat informațiile prezentate în legislația în vigoare cu aplicabilitate în desfășurarea activității entității privind decontarea concediilor medicale în condiții de carantinare COVID – 19, precum și decontarea diurnei în perioada actuală.

Conținutul de bază.

Concediile și indemnizațiile de carantină

Concediul și indemnizația pentru carantină se acordă asiguraților cărora li se interzice continuarea activității din cauza unei suspiciuni asupra unei boli contagioase, pe durata stabilită prin certificatul eliberat de direcția de sănătate publică.[12]

În scopul prevenirii îmbolnăvirilor și recuperării capacității de muncă, asigurații pot beneficia de concediu și indemnizație pentru carantină, conform reglementărilor cuprinse în Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 158/2005 privind concediile și indemnizațiile de asigurări sociale de sănătate, cu modificările și completările ulterioare, precum și în Normele de aplicare a prevederilor acesteia, aprobate prin Ordinul ministrului sănătății și al președintelui CNAS nr. 15/1.311/2018, cu modificările și completările ulterioare. Concediul de carantină (cod 07) se acordă fără îndeplinirea stagiului minim de cotizare.

„Cuantumul brut lunar al indemnizației pentru carantină sau izolare reprezintă 100% din baza de calcul stabilită potrivit legii și se suportă integral din bugetul Fondului național unic de asigurări sociale de sănătate.”[9, art.20, alin. 7]

Exemplu

Un angajat care are contract de muncă în cadrul unei instituții publice finanțată integral din venituri proprii prezintă un certificat de concediu medical cu codul 07 – carantină pentru perioada 17-30 noiembrie 2020. Angajatul are salariu brut de 3.809 lei/lună.

În vederea determinării bazei de calcul se are în vedere salariul aferent lunii lucrate, existența stagiului de cotizare nefiind obligatorie.

Baza de calcul: Salariile brute din ultimele 6 luni obținute de către angajat (mai 3.098 lei, iunie 3.809 lei, iulie 3.809 lei, august 3.809 lei, septembrie 3.815 lei, octombrie 3.809 lei), total = 22.149 lei.

Total zile lucrătoare pentru care s-a cotizat (mai - octombrie 2020) 128 zile lucrate.

- $Media\ zilnică = \frac{22.149}{128} = 173,04$
- $Indemnizația\ pentru\ 1\ zi = 173,04 \times 100\% = 173,04$
- $Indemnizația\ de\ concediu = 173,04 \times 10 = 1.730$

Înregistrările contabile ale indemnizației de carantină suportată integral de FNUASS:

→ Înregistrarea indemnizației de carantină

428 01 02 „Alte creanțe în legătură cu personalul sub 1 an”	=	423 00 00 „Personal – ajutoare și indemnizații datorate”	1.730
---	---	--	-------

→ Rețineri

423 00 00 „Personal – ajutoare și indemnizații datorate”	=	%	563
		431 01 00 „Contribuțiile angajatorilor pentru asigurări sociale”	433
		444 00 00 „Impozit pe venitul din salarii și din alte drepturi”	130

$$CAS = 1.730 \times 25\% = 433\ lei$$

Se suportă impozit, întrucât legea prevede scutire doar pentru indemnizațiile pentru: risc maternal, maternitate, creșterea copilului și îngrijirea copilului bolnav.

$$Impozit\ datorat = 1.297 \times 10\% = 130\ lei$$

În schimb nu se suportă:

- ✓ *cota de 10 % CASS*, care nu se datorează în baza art 154 alin. (1) lit. i) care arată că sunt exceptate de la plata contribuției la sănătate persoanele fizice care se află în concedii medicale pentru incapacitate temporară de muncă, acordate în urma unor accidente de muncă sau a unor boli profesionale, precum și cele care se află în concedii medicale acordate potrivit OUG nr. 158/2005, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 399/2006, cu modificările și completările ulterioare, pentru indemnizațiile aferente certificatelor medicale;[8]
- ✓ *CAM 2.25%*, care nu se datorează. Art. 220.4 Codul fiscal prevede ca prin excepție CAM nu se datorează pentru prestațiile suportate din bugetul asigurărilor sociale de stat, bugetul asigurărilor pentru șomaj, precum și din Fondul național unic de asigurări sociale de sănătate.[5]

→ Plata indemnizației de carantină (net) către salariat

423 00 00 „Personal – ajutoare și indemnizații datorate”	=	512 01 01 „Conturi la trezorerii în lei”	1.167
→ Recuperare sume de la FNUASS			
512 01 01 „Conturi la trezorerii în lei”	=	4382 „Alte creanțe sociale”	1.730

Diurna

Potrivit Codului Muncii, cu privire la ceea ce privește salariații delegați pentru a desfășura activitate în afara locului de reședință a angajatorului au dreptul de a primi zilnic o anumită sumă de bani numită diurnă.

Diurna, deși este asociată de foarte multe ori cu meserii ce implică deplasări regulate, cum ar fi de exemplu meseria de șofer, în ceea ce privește plata diurnei aceasta se extinde pe o scară mult mai largă. Conform legilor din România, acordarea indemnizațiilor de detașare sau delegare, precum și a altor sume de aceeași natură, excepție făcând sumele care sunt acordate pentru a acoperii cheltuielile de cazare și transport, este acordată următoarelor tipuri de salariați: personalul entității; directorii desemnați în baza unui mandat; administratorii care își desfășoară activitatea prin actul constitutiv, prin contractul de administrare sau prin mandat; managerii, numiți în baza contractului prevăzut de lege. Diurna este acordată dacă durata deplasării este de cel puțin 12 ore.

Ordinul de deplasare este un formular de tip cod 14-5-4, el trebuind să fie aprobat, semnat și ștampilat de conducerea instituției înainte de plecarea salariatului în deplasare și de către angajat la întoarcerea în instituție.

Delegare VS detașare

Delegarea reprezintă exercitarea temporară, din dispoziția angajatorilor, de către salariați, a unor sarcini corespunzătoare atribuțiilor prevăzute în fișa postului înafara locului său de muncă. Perioada de delegare ce poate fi dispusă pentru angajat este de cel mult 60 de zile calendaristice în 12 luni și se poate prelungi pentru perioade succesive de maximum 60 de zile calendaristice, numai cu acordul salariatului, dacă angajatul refuză prelungirea perioadei de delegare acesta nu constituie un motiv pentru sancționarea disciplinară a acestuia.[13]

Detașarea este actul prin care se dispune schimbarea temporară a locului de muncă, din dispoziția angajatorului, la un alt angajator, în scopul executării unor lucrări în interesul acestuia. În mod excepțional, prin detașare se poate modifica și felul muncii, dar numai cu consimțământul scris al salariatului. Detașarea poate fi dispusă pe o perioadă de cel mult un an. În mod excepțional, perioada detașării poate fi prelungită pentru motive obiective ce impun prezența salariatului la angajatorul la care s-a dispus detașarea, cu acordul ambelor părți, din 6 în 6 luni. Salariatul poate refuza detașarea dispusă de angajatorul său numai în mod excepțional și pentru motive personale temeinice. Salariatul detașat are dreptul la plata cheltuielilor de transport și cazare, precum și la o indemnizație de detașare, în condițiile prevăzute de lege sau de contractul colectiv de muncă aplicabil.[4, art. 44]

„Numărul de zile calendaristice pentru care se plătește indemnizația zilnică de delegare sau de detașare se calculează de la data și ora plecării până la data și ora înapoierii mijlocului de transport din și în localitatea unde salariatul își are locul permanent de muncă. O zi de delegare sau de detașare se consideră egală cu 24 de ore. Pentru delegarea de o zi sau pentru ultima zi în cazul delegării de mai

multe zile se acordă indemnizație numai dacă durata delegării este de cel puțin 12 ore. Mai precis, conform art. 7¹ alin. (2) din Capitolul II „Indemnizația de deplasare” Secțiunea I „Diurna” a HG nr. 518/1995, „pentru fracțiunile de timp care nu însumează 24 de ore, diurna se acordă astfel: 50% până la 12 ore și 100% pentru perioada care depășește 12 ore.”[3]

În ceea ce privește diurna în România există două tipuri: diurna internă care este acordată pentru deplasările din interiorul țării și diurna externă, acordată pentru deplasările realizate în exteriorul țării.

Diurna internă

Valoarea diurnei interne pentru personalul instituțiilor publice este de 20 lei/zi, condiția fiind ca deplasarea să fie efectuată la o distanță mai mare de 5 km față de locul permanent de muncă.[10, art. 1, alin. 2]

În ceea ce privește valoarea diurnei pentru personalul din sistemul privat, diurna neimpozabilă este maxim 50 de lei/ zi, adică de 2,5 ori * 20 lei/ zi sau alfel calculat $2,5 * \text{valoarea diurnei pentru persoanele din instituțiile publice}$. Dacă valoarea de 50 lei/ zi este depășită, această diferență este încadrată la venituri asimilate salariilor fiind supusă impozitării, apărând și în Statele de Salarii.[5, art. 76, alin. 1]

Exemplu calcul nivel diurnă:

Se presupune că salariatul X este delegat într-o localitate la o distanță de 20 km față de locul de muncă. Trebuie să plece la ora 08:00, 01.10.2020 și să se întoarcă în data de 03.10.2020 la ora 19:00. I se acordă o diurnă de 3 zile x 20 lei/zi = 60 lei.

Calcul diurnă neimpozabilă:

01.10.2020 08:00 – 02.10.2020 08:00 – 24 ore

02.10.2020 08:00 – 03.10.2020 08:00 – 24 ore

03.10.2020 08:00 – 03.10.2020 19:00 – 11 ore < 12 ore

Diurnă neimpozabilă = 2 zile x 20 lei/zi = 40 lei

Diurnă impozabilă = 60 lei – 40 lei = 20 lei

În ipoteza în care salariatul s-ar fi întors din delegație după ora 20:00, diurna era integral neimpozabilă, deoarece cumula minimul de 12 ore prevăzut de cadrul legal.

Diurna externă

Valoarea diurnei externe este reglementată de Hotărârea Guvernului nr. 518/1995 actualizată, nivelul acesteia se stabilește în funcție de țara de destinație a personalului unde își desfășoară activitatea. Ca și în cazul diurnei interne, valoarea acesteia care se poate acorda angajatului fără a se considera venit impozabil este de 2,5 ori ori nivelul stabilit de lege pentru personalul autorităților și instituțiilor publice.[3]

De menționat în acest caz este că diurna externă pentru deplasarea în țările din UE are același nivel de 35 EUR/zi și se poate acorda până la nivelul de $2,5 \times 35 \text{ EUR/zi} = 87,5 \text{ EUR/zi}$, diferența acordată în plus peste acest nivel se va supune impozitării și va apărea în Statul de Salarii.[6]

Exemplu practic:

O entitate acordă un avans de trezorerie unui salariat ce urmează să plece într-o delegație suma de 750 lei.

- Acordare avans

542 01 00 „Avansuri de trezorerie în lei”	=	531 01 01 „Casa în lei”	700
---	---	-------------------------	-----

Angajatul se reîntorce din delegație și depune în contabilitate decontul în care se regăsesc următoarele cheltuieli: cazare 300 lei plus Tva, cheltuieli cu diurna 40 lei.

- Cazarea:			
%	=	542 01 01 „Avansuri de trezorerie	357
646 00 00 „Cheltuieli cu indemnizațiile de delegare, detașare și alte drepturi salariale”		în lei”	300
4426 06 00 „Taxa pe valoare adăugată deductibilă”			57
- Diurna			
646 00 00 „Cheltuieli cu indemnizațiile de delegare, detașare și alte drepturi salariale”	=	542 01 01 „Avansuri de trezorerie	40
		în lei	
- Restituire avans neutilizat			
- 531 01 01 „Casa în lei”	=	542 01 01 „Avansuri de trezorerie	303
-		în lei	

Concluzii.

Recompensa angajatului reprezintă totalitatea veniturilor materiale și bănești, a înlesnirilor și avantajelor prezente și viitoare, determinate direct sau indirect de calitatea de angajat și de activitatea desfășurată de acesta,

Concediul și indemnizația pentru carantină se acordă asiguraților cărora li se interzice continuarea activității, care nu poate fi realizată la domiciliu, din cauza unei suspiciuni asupra unei boli contagioase, pe durata stabilită prin certificatul eliberat de direcția de sănătate publică.

În ceea ce privește diurna nu se poate acorda o diurna mai mică decât valoarea minimă stabilită de lege. De fiecare dată trebuie verificat în conținutul Hotărârii Guvernului nr. 518/1995 valoarea minimă a diurnei pentru fiecare țară în parte. Angajatorul poate acorda o diurna neimpozabilă în limita a 2,5 ori nivelul minim stabilit de lege. Pentru țările în care nivelul minim al diurnei este de 35 euro/zi, nivelul maxim neimpozabil al diurnei este în cuantum de 87,5 euro.

Referințe bibliografice.

1. Cenar I, Bazele contabilității, Seria Didactica, Alba Iulia, 2017.
2. Topor D., Dorin I., Puțan A., 2011. The role of cost information in decision – making. Case study, Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica, 2011, p. 315-324.
3. Hotărârea Guvernului nr. 518/1995 privind unele drepturi și obligații ale personalului român trimis în străinătate pentru îndeplinirea unor misiuni cu caracter temporar, publicată în Monitorul Oficial nr. 154/19.07.1995, cu modificările și completările ulterioare.

4. Legea nr. 53/2003 – Codul muncii, republicată în Monitorul Oficial nr. 345/18.05.2011, cu modificările și completările ulterioare.
5. Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, publicată în Monitorul Oficial nr. 688/10.09.2015, cu modificările și completările ulterioare.
6. Legea nr. 16/2017 privind detașarea salariaților în cadrul prestării de servicii transnaționale, publicată în Monitorul Oficial nr. 196/21.03.2017.
7. Ordonanță de Urgență nr. 192 din 5 noiembrie 2020 pentru modificarea și completarea Legii nr. 55/2020 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea efectelor pandemiei de COVID-19, precum și pentru modificarea lit. a) a art. 7 din Legea nr. 81/2018 privind reglementarea activității de telemuncă, Publicat în Monitorul Oficial nr. 1042 din 6 noiembrie 2020
8. Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 158 din 17 noiembrie 2005 privind concediile și indemnizațiile de asigurări sociale de sănătate, Monitorul oficial nr. 1074/29.11.2005 cu modificările și completările ulterioare.
9. LEGEA nr. 136 din 18 iulie 2020 (*republicată*) privind instituirea unor măsuri în domeniul sănătății publice în situații de risc epidemiologic și biologic, publicată în Monitorul Oficial nr. 884 din 28 septembrie 2020
10. Hotărârea Guvernului nr. 714/2018 privind drepturile și obligațiile personalului autorităților și instituțiilor publice pe perioada delegării și detașării în altă localitate, precum și în cazul deplasării în interesul serviciului, Monitorul oficial nr. 797/18.09.2018
11. <https://www.contzilla.ro/concedii-de-carantina-monografii-contabile/?fbclid=IwAR30Th01KJrtqie3tBDc2dZlu5dhQXtrbZ9ORUQV0eTwCVwN74j8dxVxfkk>
12. <https://www.bursa.ro/noi-reglementari-privind-organizarea-activitatilor-in-regim-de-telemunca-04191140>
13. <https://www.ceccarbusinessmagazine.ro/aspecte-contabile-si-fiscale-privind-diurna-a3231/>

ANALIZA STATICĂ A RISCULUI DE FALIMENT

STATIC ANALYSIS OF BANKRUPTCY RISK

Autor: Mădălina - Simona RODEAN

e-mail: madarodean@gmail.com

Coordonator științific: Dan TOPOR, Conf. univ. dr.
Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia, România

Abstract. *Economic and financial activity can be carried out in several ways. There are concerns to analyze the perspective the risk effect of a company. This analysis involves a combination linear profitability and financial balance that can help you identifying and calculating an indicator on the basis of which it is possible appreciate the risk of company bankruptcy.*

Static analysis of bankruptcy risk plays an important role in preventing bankruptcy and, also, it is very important, because it aims at financial balance, which cannot be omitted, constituting the financial condition for the survival of an economic-financial entity. In economic theory, this analysis has long been, the only way to assess risk. Risk of bankruptcy is determined by a number of risks (commercial risk, guarantee risk, risk managerial, sensitivity risk) which can lead to a situation from which the company can no longer get out.

Two very important operational tools are analyzed to investigate the risk of bankruptcy: working capital and solvency ratios. Working capital is a safety margin of the undertaking, imposed by the differences between the amounts receivable and those payable, as well as the gap that may occur between the term of converting assets into cash and the average duration in which the debts become due. None of these risks is insignificant or negligible in performing calculations. The exact analysis of the working capital makes more easy to understand the content of this phenomenon of static analysis of the risk of bankruptcy at which can be exposed a company.

Keywords: bankruptcy, working capital, solvency, risk, balance sheet, analyze, balance.

JEL classification: G33

Introducere

În cadrul acestui articol am prezentat *Analiza statică a riscului de faliment* care cuprinde două tipuri de operațiuni: analiza fondului de rulment patrimonial și analiza ratelor de solvabilitate. În urma efectuării calculelor aferente indicatorilor constatăm posibilitatea riscului de faliment.

În conținutul acestui articol, se analizează mediul economico-financiar, se pune problema analizei unei entități în contextul falimentului, axându-se pe solvabilitate și lichiditate. Se utilizează date, se prezintă formule de calcul pentru o serie de indicatori și se prezintă aspecte teoretice privind riscul de faliment a unei entități. Principalele două întrebări de cercetare sunt direct corelate cu obiectivele cercetării: 1. Ce reprezintă o analiză static a riscului de faliment? și 2. Care sunt elementele prin care se realizează acest tip de analiză?

În literatură de specialitate avem o serie de autori care au ajutat la definirea conceptului de „analiză”, „faliment”, „solvabilitate”, „lichiditate” și „performanță”: Bărbulescu (1999); Miles (2000); Țândăreanu (2003); Vintilă (2006), Stancu (2007). Anghelache (2008) a prezentat indicatori statistici utilizați în analizele economice și a studiat principalele modele de analiză a performanțelor.

Pentru prevenirea riscului de faliment atât la nivelul întreprinderii, cât și celor care se află în relație cu acestea (instituțiile financiare, investitorii, furnizorii, clienții) trebuie adoptate și urmate

metode de efectuare a analizelor financiare. Amenințările la adresa întreprinderilor impun cunoașterea de către manageri, a situațiilor economico-financiare și a zonelor vulnerabile. Managerii trebuie să dețină abilități pentru identificarea și gestionarea amenințărilor care ar împiedica atingerea obiectivelor stabilite. Pe parcursul articolului se utilizează date, se prezintă formule de calcul pentru o serie de indicatori și se prezintă aspecte teoretice privind riscul de faliment a unei entități.[2] Pentru evaluarea riscului de insolvență, analiza patrimonială studiază, în vederea confruntării gradului de exigibilitate al elementelor de pasiv și cel de lichiditate al elementelor de activ. În acest context, riscul de insolvență presupune imposibilitatea întreprinderii de a face față pasivului exigibil cu activul său disponibil.

În a doua concepție, bilanțul este ansamblul alocărilor de fonduri și al surselor de procurare a lor pe diferite cicluri de finanțare.

În continuare, analiza riscului de insolvență se va realiza în funcție de prima concepție, cea patrimonială. Expresia cea mai simplă a valorii patrimoniale a unei întreprinderi o reprezintă activul net contabil.[3]

Metodele de cercetare utilizate

Ceea ce mi se pare important în analiza pe care o voi prezenta reprezintă efectele acesteia în viața unei societăți comerciale. Este extrem de necesar să înțelegem cum funcționează elementele dintr-un bilanț, importanța fiecăruia și stânsa legătură dintre acestea.

Procedura de prezentare a analizei cuprinde cele două etape care definesc întreg procesul de analiză. Prezentarea unor calcule, de tip model, ajută la înțelegerea clară a componenței patrimoniale.

Conținutul de bază

Cele două tipuri de operațiuni pentru *Analiza statică a riscului de faliment* urmăresc și analizează situațiile financiare pentru asigurarea echilibrului financiar prin:

1. ANALIZA FONDULUI DE RULMENT PATRIMONIAL

În componența patrimonială, activul și pasivul sunt formate din două categorii:[6]

-o categorie relativ permanentă (cu o durată >1 an), formată din activul imobilizat (A_i) și capitalul permanent (CP);

-o categorie mobilă (cu o durată < 1 an), alcătuită din activul circulant (A_c) și obligațiile pe termen scurt (OTS).

Întreprinderea este solvabilă dacă asigură echilibrul categoriei cu aceeași durată și respectă următoarele reguli financiare:

Activ imobilizat (A_i) = Capital permanent (CP)

Activ circulant (A_c) = Obligații pe termen scurt (OTS)

Fondul de rulment se definește:[4]

a) privind elementele cuprinse în partea superioară a bilanțului: $FR = CP - A_i$

Fondul de rulment este partea din capitalul permanent care depășește valoarea imobilizărilor nete.

b) privind elementele de la baza bilanțului: $FR = A_c - OTS$

Fondul de rulment reprezintă surplusul activelor circulante peste valoarea obligațiilor pe termen scurt.

Fondul de rulment (FR) este un mijloc de finanțare și, în același timp un indicator de lichiditate. Cu cât fondul de rulment este mai mare, cu atât mai mici vor fi datoriile pe termen scurt pentru finanțarea activelor circulante.

Un nivel mare al acestui indicator nu este de dorit, deoarece ar presupune resurse pe termen lung atrase în exces pentru finanțarea unor nevoi curente, deci o gestiune defectuoasă la nivelul managementului financiar.

Între activele circulante, ca lichidități potențiale și exigibilitatea potențială pot exista, următoarele situații:

$A_c = OTS \text{ FR} = 0$	Echilibru fragil între solvabilitate și realizarea creanțelor.
$A_c > OTS \text{ FR} > 0$	Situație favorabilă de solvabilitate, dispunând de un stoc tampon de lichidități potențiale.
$A_c < OTS \text{ FR} < 0$	Întreprinderea are dificultăți privind echilibrul financiar.

Fig.1 – Situația echilibrului

Dacă activele circulante devin lichide mai repede decât obligațiile, înseamnă că întreprinderea poate să-și asigure echilibrul financiar.

Dacă activele circulante devin lichide mai lent decât obligațiile pe termen scurt menținerea echilibrului financiar necesită un fond de rulment pozitiv și de valoare ridicată.

Astfel, nu există o relație simplă și clară între fondul de rulment și riscul de faliment al unei firme.

Mai jos am prezentat un exemplu ilustrat al calculului fondului de rulment:[5]

- lei -

Active	Sume	Capitaluri	Sume
Alocări permanente	2.100.000	Resurse permanente	2.580.000
Active imobilizate > 1 an (2.120.000 – 100.000 x 20%)	2.100.000	1. Capitaluri proprii	1.500.000
		2. Datorii financiare cu scadența > 1 an (1.200.000 – 1.200.000 x 10%)	1.080.000
Alocări temporare	1.320.000	Resurse temporare	840.000
1. Active circulante < 1 an (Stocuri + Creanțe)	1.100.000	1. Datorii din exploatare cu scadența < 1 an (Furnizori + Alte datorii din exploatare)	400.000
2. Imobilizări financiare < 1 an (100.000 x 20%)	20.000	2. Credite bancare curente	320.000
3. Disponibilități	200.000	3. Datorii financiare cu scadența < 1 an (1.200.000 x 10%)	120.000
Total activ (alocări financiare)	3.420.000	Total capitaluri (resurse financiare)	3.420.000

Figura 2 - Ilustrare CECCAR a elementelor din bilanț

Pe baza datelor din bilanțul financiar se determină indicatorii de poziție financiară a companiei:

$FR = \text{Capitaluri permanente} - \text{Alocări permanente} = \text{Capital propriu} + \text{Datorii pe termen lung} - \text{Active imobilizate nete} = 1.500.000 \text{ lei} + 1.080.000 \text{ lei} - 2.100.000 \text{ lei} = 480.000 \text{ lei}$

În cazul acesta, fondul de rulment are o valoare pozitivă, ceea ce arată că sursele financiare atrase pe termen lung acoperă nevoile investiționale ale societății, rezultând un surplus de resurse pe termen lung care poate fi utilizat pentru finanțarea altor necesități ale acesteia.[5]

2. ANALIZA RATELOR DE SOLVABILITATE

Ratele de solvabilitate realizează o raportare a activelor realizabile la obligațiilor exigibile în vederea evaluării riscului de faliment. Raportul trebuie să aibă o valoare minimă cuprinsă între 0,3-0,5

pentru a indica o situație optimă. O valoare sub 0,3 constituie un semnal de prudență deosebită ce impune o alertă crescută din partea băncii finanțatoare.[3]

- Rata solvabilitatii generale (R_{SG})

$$R_{SG} = (\text{Activ circulant}) / (\text{Obligatii pe termen scurt})$$

- Rata a fondului de rulment (R_{FR})

$$R_{FR} = (\text{Capitalul permanent}) / (\text{Activ imobilizat})$$

- Rata solvabilitatii partiale (R_{SP})

$$R_{SP} = (\text{Activ circulant} - \text{Stocuri}) / (\text{Obligatii pe termen scurt})$$

- Rata solvabilitatii imediate (R_{SI})

$$R_{SI} = (\text{Plasamente} + \text{Disponibilitati}) / (\text{Obligatii pe termen scurt})$$

Exemplu ilustrat in cadrul CECCAR:

Contul de profit și pierdere pe scurt al companiei este următorul:[5]

- lei -

Elementul	Exercițiul financiar N
Cifra de afaceri (producția vândută)	6.000.000
Cheltuieli materiale	4.000.000
Cheltuieli cu personalul	800.000
Cheltuieli cu amortizările	200.000
Cheltuieli cu dobânzile	100.000
Cheltuieli cu impozitul pe profit	120.000
Profit net	780.000

Fig. 3 - *Ilustrare CECCAR a contului de profit și pierdere*

Calcularea ratelor de rentabilitate a capitalurilor:

- Rata marjei nete (rentabilitatea comercială):

$$R_{PN} = \frac{PN}{CA} = \frac{780.000 \text{ lei}}{6.000.000 \text{ lei}} = 13\%$$

Rata marjei nete este de 13%, ceea ce arată că la fiecare 1.000 lei obținuți din vânzarea produselor sau prestarea serviciilor 130 lei se vor regăsi în profitul net al societății și vor fi disponibili pentru remunerarea acționarilor.

- Rentabilitatea financiară:

$$ROE = \frac{PN_1}{CPR_0} = \frac{780.000 \text{ lei}}{3.000.000 \text{ lei}} = 26\%$$

Rentabilitatea financiară are un nivel destul de ridicat, cu mult peste rata inflației din acest moment sau rata dobânzii la depozite. Este important de discutat și riscul asumat pentru a putea avea o analiză completă.

- Rentabilitatea capitalurilor investite:

$$ROIC = \frac{PN + \text{Dobânzi}}{AE} = \frac{780.000 \text{ lei} + 100.000 \text{ lei}}{3.000.000 \text{ lei} + 1.000.000 \text{ lei}} = 22\%$$

Rentabilitatea capitalurilor investite este de 22%, ceea ce arată că la fiecare 1.000 lei investiți în afacere investitorii au obținut un câștig de 220 lei.

- Rata dobânzii:

$$R_{dob} = \frac{\text{Dobânda}}{\text{Datoriile purtătoare de dobândă}} = \frac{100.000 \text{ lei}}{1.000.000 \text{ lei}} = 10\%$$

Riscul de faliment poate fi definit ca fiind imposibilitatea firmelor de a face față unei tranzacții financiar – bancare, respectiv incapacitatea sa de a rambursa la timp sumele împrumutate în condițiile stabilite de comun acord cu terții, în baza unui contract de creditare.[4] El poate fi rezultatul apariției unor dificultăți care inițial, la efectuarea analizei și în etapa evaluării și aprobării creditului, nu au putut fi identificate, dar care pe parcursul derulării contractului și-au făcut apariția.

Riscul de faliment este determinat de mai multe cauze:[4]

cauze externe:

- pierderea unui client important sau falimentul acestuia;
- falimentarea unui furnizor de bază;
- falimentarea băncii la care întreprinderea își are contul de bază;
- politica agresivă a concurenței care conduce la eliminarea întreprinderii de pe piață;
- lipsa cererii pe piață a produselor fabricate;
- costul ridicat al materiilor prime;

cauze interne:

- management defectuos în politica de investiții,
- dotarea tehnică neperformantă; menținerea în exploatare a unor utilaje și echipamente cu productivitate redusă ce produc încărcarea gestiunii calității producției;
- pierderi repetate din activitatea de exploatare;
- deteriorarea rotației activelor circulante;
- politica eronată în domeniul creditului comercial.

Concluzii.

După prezentarea analizei statice a falimentului, observăm că întreprinderea trebuie să aibă o situație bună, sovabilă cu riscul de faliment redus. Toți coeficienții să se încadrează în limitele admisibile. Managementul mai eficient al activelor totale prin mărirea vitezei de rotație a activelor circulante ar fi o soluție pentru menținerea situației favorabile. [1] Studiul care a stat la baza acestui articol evidențiază condițiile în care poate să apară riscul economic al unei societăți comerciale.

Gestionarea corectă a datoriilor comerciale va duce la micșorarea datoriilor totale. Pentru o situație favorabilă ar fi bine de majorat capitalul propriu prin găsirea noilor pieți de desfacere.[7] În practică este foarte dificilă realizarea acestor cerințe, deoarece datoriile sunt certe, iar transformarea activelor în disponibilități este aleatoare. Cu cât sunt mai mici diferențele dintre cele două părți ale bilanțului, cu atât firma analizată se supune la un risc financiar mai mic.

În concluzie, analiza static a riscului de faliment este concepută ca o etapă în vederea îmbunătățirii, consolidării sau salvării situației financiare. Asigurarea echilibrului financiar necesită o sincronizare între ritmul costurilor și cheltuielilor operaționale pe de o parte și cel al încasărilor și veniturilor din vânzări pe de altă parte.

Referințe bibliografice:

1. Bătrâncea I. Raportări financiare. Evoluții. Conținut. Analize, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2006
2. Cristea H. – Evaluarea firmei, Editura Marineasa, Timișoara, 2000

3. Duran V. – Gestiunea financiară a firmei. teorie și practică, Editura Eurostampa, Timișoara, 2000
4. Mihalciuc C.- Aspecte teoretice și aplicative de contabilitate și analiză financiară, Editura Universității Suceava, 2006
5. <https://www.ceccarbusinessmagazine.ro/> (07.03.2021)
6. <https://www.revistadestatistica.ro/> (06.03.2021)
7. <https://www.scribub.com/economie/ANALIZA-SITUATIEI-FINANCIAR-PE82912224.php> (07.03.2021)

DIMENSIUNI FINANCIAR CONTABILE PRIVIND EXECUTAREA SILITĂ A IMPOZITELOR ȘI TAXELOR LOCALE

FINANCIAL ACCOUNTING DIMENSIONS REGARDING THE ENFORCEMENT OF LOCAL TAXES AND FEES

Autor: **Emanuela-Larisa LITAN**

e-mail: litanlarisa@yahoo.com

Coordonator științific: **Conf. Univ. Dr. Dan TOPOR**

e-mail: dan.topor@uab.ro

Universitatea „1 DECEMBRIE 1918” din Alba-Iulia, România

Abstract. *Even if we like it or not, taxes are part of our lives, causing frequently discontent. Most of the people are "terrified" hearing that they have to pay taxes. But public institutions function on the basis of what we pay to the state, as natural person or legal person: the educational system, health, national defense, etc.*

For this research article I chose to debate the subject of enforcement, seeing that it is not a process that is well known by everyone and detailed especially about its implementation. So, enforcement takes place when local taxes and fees are not paid on time, both in the case of individuals and in the case of legal entities. It is a complex process that has several stages in its completion, this process ends when the taxpayer is subject to enforcement proceedings, makes the payment of the debt, thus not moving forward with the rest of the procedures. Enforcement begins by summoning the taxpayer and implementing precautionary measures, enforcement itself with its stages: foreclosure, foreclosure of movable property and foreclosure of real estate; as well as the capitalization of the seized goods and the distribution of the sums.

Keywords: enforcement, the due date, summon, deduction/ foreclosure, movable property, real estate, seized goods.

JEL classification: H27, H83.

Introducere

Instituția este o organizație (de stat) care desfășoară activități cu caracter social, cultural, administrativ; o formă de organizare a raporturilor sociale, potrivit normelor juridice stabilite pe domeniul de activitate. [1, p.496]

Statul are un rol limitat în promovarea măsurilor necesare protejării economiei de piață, valorificând factorii de producție, apărarea, etc.; crescând astfel calitatea vieții în interesul publicului.

Astfel, bunurile publice (bunurile și serviciile asigurate de către stat sau de către autoritățile administrației publice locale) utilizate de către public, impun colectarea de impozite de la populație pentru a fi asigurată funcționarea instituțiilor publice cum ar fi: sănătatea, sistemul educațional, apărarea națională, autorități publice, etc. conform articolului 53 din Constituția României. Deoarece, cheltuielile publice efectuate de către stat ne privesc în mod direct sau indirect pe fiecare dintre noi cetățeni ai țării, contribuția noastră este obligatorie, atât persoanelor fizice cât și celor juridice. Contribuția cetățenilor la cheltuielile publice se poate stabili doar prin lege, cât despre impozitele și taxele locale se stabilesc de către consiliile locale și județene dar prin respectarea legii.

Cât despre impozitele și taxele care nu au fost achitate la termenul scadent se face procedura de executare silită, atât în cazul persoanelor fizice cât și a persoanelor juridice. Procedura de executare silită se începe prin somarea contribuabilului, dacă acesta tot nu achită datoriile se trec la următoarele

proceduri de executare silită propriu zisă care se vor efectua până în momentul în care contribuabilul va efectua plățile restante, aceste proceduri sunt executarea silită prin poprire, executarea silită a bunurilor mobile, executarea silită a bunurilor imobile apoi valorificarea bunurilor sechestrate și distribuirea sumelor.

Metodele de cercetare utilizate

În prezenta lucrare voi aborda următoarea temă: executarea silită a impozitelor și taxelor locale. Ea descrie procesul pe care Primăria Hopârta îl efectuează atunci când o persoană fizică sau juridică nu achită la termenul scadent datoria către bugetul local.

Este un proces complex care are mai multe etape în parcurgerea lui, acest proces se încheie în momentul în care contribuabilul supus procedurii de executare silită, efectuează plata datoriei, neînaintându-se astfel cu restul proceduri.

Executarea silită cuprinde următoarele 3 proceduri: somarea contribuabilului, executarea silită propriu-zisă și respectiv valorificarea bunurilor sechestrate și distribuirea sumelor.

Am descris ce presupune executarea silită, ea începe prin somarea contribuabilului și implementarea unor măsuri asiguratorii, executarea silită propriu-zisă cu etapele ei: executarea silită prin poprire, executarea silită a bunurilor mobile și executarea silită a bunurilor imobile; precum și valorificarea bunurilor sechestrate și distribuirea sumelor.

Folosind programul de impozite și taxe a primăriei Hopârta am exemplificat procesul de executare silită în cadrul unei societăți comerciale până la sechestrul, deoarece prin achitarea datoriei în aceasta situație, primăria nu a fost nevoită să meargă mai departe cu executarea silită, anexând documentele utilizate.

I. Aspecte teoretice privind executarea silită a impozitelor și taxelor locale.

Executarea silită.

Plata impozitului trebuie efectuată până la data scadentă, altfel titlul de creanță devine titlu executoriu și se vor pune în aplicare metodele și etapele de executare silită, pentru colectarea impozitelor și taxelor de la contribuabili.

Executarea silită reprezintă „procedura prin intermediul căreia titularul unui drept subiectiv civil recunoscut printr-un titlu executoriu constrânge, cu ajutorul organelor competente, pe cel care îi încălcă dreptul de a executa prestația specificată în titlu, asigurându-se în felul acesta respectarea dreptului îi restabilirea ordinii de drept încălcate”. [2, p.511]

Conformul dicționarului juridic, executarea silită „reprezintă o procedură reglementată de lege prin care se asigură, cu ajutorul forței de constrângere a statului, realizarea drepturilor creditorului în cazul neîndeplinirii de bună voie a obligațiilor correlative în sarcina debitorului”. [4]

Procesul de executare silită, începe din momentul în care organul de executare silită sesizează că debitorul nu execută de bunăvoie obligația sa. Odată pornit procesul de executare silită, acesta continuă până când are loc realizarea dreptului recunoscut prin titlu executoriu, achitarea penalizațiilor, dobânzilor sau a altor sume acordate, conform legii date prin titlu, precum și a cheltuielilor impuse de procesul de executare. [5, art.622]

Executorii fiscali sunt aceia prin intermediul cărora se face executarea silită, în momentul derulării activității, aceștia trebuie să prezinte legitimația de serviciu. El este imputernicit prin legitimația de executor fiscal și prin delegația emisă de către organul de executare silită. [6, art. 223]

Organul de executare silită emite un titlu executoriu pe baza căruia se efectuează executarea silită.

Executarea silită a creanțelor fiscale se derulează în trei etape:

1. Somarea contribuabilului;
2. Executarea silită propriu-zisă;
3. Valorificarea bunurilor sechestrate și distribuirea sumelor.

1. Somarea contribuabilului și implementarea unor măsuri asiguratorii.

Procesul de executare silită începe prin comunicarea somației, somația reprezentând „act procedural care, potrivit legii, trebuie îndeplinit de executorul judecătoresc înaintea începerii executării propriu-zise și care constă în invitația adresată în scris de către acesta debitorului de a plăti creditorului suma datorată. Somația trebuie să cuprindă invitația formală ca debitorul să execute obligația sa față de creditor și, totodată, avertizarea că, în caz contrar, se va proceda la executarea silită.” [7]

Dacă a fost încuviințată cererea de executare silită, executorul judecătoresc trebuie să comunice/trimită debitorului copii de la încheierea data și de la titlul executoriu. [4, art.666]

Modul în care acestea sunt comunicate este un mod comun cu celelalte acte fiscal administrative, doar că în plus față de elementele descrise în cadrul general, somația are în plus câteva elemente: numărul dosarului de executare; suma pentru care se începe executarea silită; termenul de plată până la care suma care face obiectivul principal al executării silite trebuie să fie achitată; care vor fi consecințe în urma nechitării la termen a sumelor care sunt executate silit. Dacă în timp de cinsprezece zile debitul nu va fi stins, atunci se va continua procesul de executare silită.[4, p. 61]

În cazul în care, creanța ajunge la termenul de scadență fără achitarea acesteia, dacă există măsuri asiguratorii, ele se transformă în titluri executorii.

Măsurile asiguratorii, în majoritatea cazurilor, ele se pot extinde și peste bunurile care sunt urmărite a fi deținute în comun de către debitor și o terță persoană, dacă bunurile supuse proprii nu acoperă creanța fiscală, aceste măsuri constau în [3, p.61-62]:

- popriri asiguratorii asupra disponibilităților;
- sechestru și ipotecă asiguratorii asupra bunurilor mobile;

2. Executarea silită propriu-zisă

Actele pentru efectuarea executării silite se pot întocmi doar după ce expiră termenul scadență din somație, dacă acesta nu este specificat în somație se ia termenul prevăzut în încheierea privind încuviințarea executării. Dacă pe titlul executoriu a fost stabilită o dată până la care se poate face plata, executarea trebuie să aștepte până la împlinirea termenului. [5, art. 672-673]

Se supun valorificării și sechestrării bunurile aflate în proprietatea debitorului care fie au fost identificate de către organul fiscal, fie de către debitor, aceste bunuri pot fi [6, art. 277]:

- produse finite;
- utilaje, materii prime, materiale, mașini-unelte, alte bunuri mobile, bunuri imobile care au ca destinație derularea de activități care aduc principala sursă de venit;
- bunuri mobile și/sau imobile care se afla în deținerea altor persoane (prin închiriere, leasing, împrumut, etc.);
- bunuri mobile și/sau imobile ce nu sunt folosite direct sau predestinate în derularea activității care fac principala sursă de venit.

Executarea silită presupune mai multe metode de aplicare, depinzând de natura bunurilor și a veniturilor identificabile ale debitorului. Există deci 3 metode, ele pot fi aplicate fie combinat fie doar una:

- Executarea silită prin poprire;
- Executarea silită a bunurilor mobile;
- Executarea silită a bunurilor imobile.

3. Valorificarea bunurilor sechestrate și distribuirea sumelor

Dacă în termen de 15 zile după încheierea procesului-verbal de sechestru, creanța nu a fost stinsă, fără alte formalități se procedează valorificarea bunurilor sechestrate și distribuirea sumelor aferente.

3.1. Valorificarea bunurilor sechestrate [6, cap.8, secțiunea 6]

Valorificarea bunurilor sechestrate se poate realiza prin mai multe metode:

- Părțile ajung de comun acord la o înțelegere;
- Vânzarea directă;
- Vânzare tip consignație a bunurilor mobile;
- Vânzare la licitație chiar și prin mijloace electronice;
- Valorificarea bunurilor mobile prin intermediul agențiilor imobiliare sau case de licitații;
- Alte modalități conform legislației în vigoare.

3.2. Distribuirea sumelor [6, cap. 10]

Sumele care au fost realizate din procedura de executare silită sunt sumele acumulate în total după ce a avut loc comunicarea somației.

Creanțele fiscale sunt stinse de aceste sume în ordinea titlurilor executorii și a vechimii acestora, aici nu se includ sumele care au fost realizate prin poprire, prima dată se sting creanțele fiscale principale iar apoi creanțele fiscale accesorii, ambele efectuate în ordinea vechimii acestora. Cât despre sumele realizate prin efectuarea popririi sting creanțele fiscale pentru care a avut loc înființarea popririi în ordinea vechimii titlurilor executorii.

II. Aspecte practice privind executarea silită a impozitelor și taxelor locale.

Pentru o mai buna gestionare a impozitelor și a taxelor locale, precum și a executării silite din cadrul Primăriei Hopârta, aceasta utilizează un program informatic de la furnizorul *Indeco-Soft* iar denumirea programului pentru impozite și taxe utilizat este *IMPOTAX*.

Aplicația se adresează primăriilor, și este un sistem complet de gestionare a debitelor și încasărilor impozitelor și taxelor locale, precum și multe alte.

Pentru a lucra la executarea silită a persoanelor fizice/juridice, în program se ajunge din meniul principal > executare silită > procese verbale, acte de control- persoane fizice/juridice.

Prin intermediul formularului Procese Verbale - Acte de Control Persoane Fizice/Juridice se pot opera sumele găsite ca și diferență, în urma inspecției fiscale. Aceste sume pot fi operate pe fiecare tip de venit verificat. În momentul în care sumele din actele de control ajung în sold ele au un regim special la încasare, fiind urmărite și raportate periodic.

The screenshot shows a software interface for managing tax control records for individuals. It features a search bar for tax payers, a table for recording control processes, and buttons for adding or deleting records and exiting the application.

Fig.1. Procese verbale- Acte de control- Persoane fizice

Selecția unui contribuabil este prima operațiune care se efectuează în acest formular. Selecția propriu-zisă se face la acționarea butonului *contribuabil* care duce la deschiderea formularului de căutare de persoane. În momentul în care a fost selectat un contribuabil, căsuța de text alăturată butonului *contribuabil* se va completa cu datele contribuabilului pe care l-am selectat. Formularul conține un tabel în care sunt afișate procesele verbale pentru actele de control și niște butoane cu ajutorul cărora se poate face adăuga sau anula procesele verbale. În urma acționării butonului de *adăugare proces verbal* se deschide o nouă fereastră unde se introduc detaliile procesului verbal :

- Tip venit: se alege tipul venitului;
- Debit: diferența calculată pentru debitul generat în anul curent;
- Dobânda: diferența calculată pentru dobândă generată pentru debitul generat în anul curent;
- Penalitate: același lucru ca și pentru dobândă;
- Rămășița: diferența calculată pentru debitul generat în anii trecuți;
- Dobânda Rămășiță: diferența calculată pentru dobânda generată pentru debitul generat în anii trecuți;
- Penalitate: același lucru ca și pentru dobânda de mai sus;
- Data până la care au fost calculate dobânzile și penalitățile: este aleasă implicit data din ziua operării, dar aceasta poate să difere;
- Număr PV și dată PV: fac referire la numărul, respectiv la data procesului verbal întocmit pe teren;
- Explicație: aici se trec informații suplimentare pentru procesul verbal.

Introducere Proces Verbal - Act de Control - Persoane Fizice

Tip venit: IPOZIT/TAXA CLADIRI

Debit: 10.00

Dobânda: 1.00

Penalitate: 1.00

Total suma: 12.00

Data până la care: 08/09/2011

Numar PV: 1

Data PV: 08/09/2011 12:1

Explicatie: Test PV

Buttons: Confirmare, Renuntare

Fig.2. Introducere proces verbal pentru persoane fizice

1. Somarea contribuabilului

Prin intermediul formularului Titlu Executoriu - Somație se pot lista rapoartele de somație și titlu executoriu pentru contribuabilii care au sumă restantă. Reprezintă primul pas al dosarului de executare silită, iar sumele prinse aici sunt sumele restante (sumele care au depășită scadență).

Parametrii - Date intrare - Somații

Pentru ce persoane doriți să se realizeze tipărirea ?

Contribuabil: 4322823

Pentru ce tipuri de venituri doriți să se realizeze tipărirea ?

Toate tipurile de venit

- Impozit Auto.....1
- Impozit Cladiri.....2
- Impozit Teren Intravilan.....3
- TAXA TEREN PROPRIETATE DE STAT.....4
- Vehicule Lente.....7
- Impozit Spectacole.....6
- Impozit Auto Cu Masa Peste 12 Tone.....5
- Impozit Teren Extravilan.....8

Suma restanta minima: 0.00

Suma restanta maxima: 999,999,999.99

Data de referinta: 22/08/2012

Se vor afisa doar contribuabilii care au rest ramasite

Ramasita minima: 0.00

Pers. Venituri: [dropdown]

Pers. Venituri: [dropdown]

A doua semnatura

Buttons: Confirmare, Renuntare

Fig.3. Formularul pentru somație

Ca și criteriile, avem aici în primul rând, setul de contribuabili returnați de motorul de căutare, apoi avem setul de tipuri de venituri, suma restantă minimă și suma restantă maximă, se exclud persoanele care nu au rămășițe de anul trecut și persoanele care vor semna pe documente. Există și posibilitatea listării somațiilor pe diferență, adică se vor lista acele sume restante care nu au mai fost prinse în somațiile anterioare. Pentru asta, există bifa de *somație parțială*, care dacă se bifează va scoate în raport doar diferența de la ultima somație.

După ce s-a ales contribuabilul sau mulțimea de contribuabili pentru care se dorește listarea rapoartelor de somație și titlu executoriu se execută următorii pași:

1. Se alege tipul/tipurile de venit;
2. Se introduc pe rând suma restantă minimă și maximă pentru care se dorește să se facă listarea;
3. Se introduce data de referință;
4. Se poate alege să se afișeze doar contribuabilii care au rest rămășițe prin bifarea opțiunii cu același nume și introducerea unei rămășițe minime în funcție, după care se efectuează listarea;
5. Se aleg persoanele din cadrul direcției de venituri, responsabile de semnături.

Societatea este înștiințată, în somație, că dacă în termen de 15 zile de la primirea somației nu va achita sumele menționate pentru care termenul legal de plată a expirat sau nu va face dovada stingerii acestora, pe baza legi, se va proceda la continuarea măsurilor de executare silită, inclusive suportarea cheltuielilor ocazionate de stingerea sumelor de mai sus și cheltuielile generate de comunicarea acestei somații prin poștă. Societatea mai este înștiințată și despre faptul că, conform legii, are dreptul de a face contestație la instant judecătorească competentă în termen de 15 zile de la comunicare sau luare la cunoștință.

Somația se emite odată cu titlul executoriu, unde sunt menționate următoarele: în temeiul art. 226 din Legea nr. 207/2015 privind Codul de Procedură Fiscală, cu modificările și completările ulterioare, întrucât a expirat scadența/termenul de plată a obligațiilor fiscale înscrise în documentul/documentele prin care s-a stabilit suma de plată, a fost emis prezentul titlu executoriu.

Prin intermediul formularului *borderou poștă* se pot genera și lista borderourile de poștă pentru somațiile și titlurile executorii emise.

Fig.4. Formular borderou poștă

Executarea silită este începută în momentul în care somațiile și titlurile executorii sunt incluse într-un *borderou de poștă*. În acest moment documentele se presupun a fi expediate, iar împreună cu borderoul de poștă se pot lista (opțional) și *confirmările de primire*. De asemenea în momentul includerii în borderou se poate genera (opțional) debite, reprezentând cheltuiala de executare silită

pentru fiecare contribuabil pentru care s-a emis titlu executoriu.

Numerele de înregistrare ale documentelor, dar și numărul dosarului de executare, sunt gestionate automat de aplicație, într-un nomenclator în care se poate da numărul de pornire. Borderoul de poștă are la rândul lui număr de înregistrare, iar documentele din borderou pot fi vizualizate, anulate, relistate în orice moment, cum la fel poate fi relistat și borderoul în sine.

În cazul societății analizate mai sus, prin borderoul de poștă a fost trimisă corespondența. Acest borderou conține denumirea societății, destinația unde vor ajunge somația și titlul executoriu precum și alte date. Apoi se primește confirmare de primire.

Prin intermediul formularului de urmărire documente persoane fizice se poate lista și verifica istoricul documentelor listate pentru o anumită persoană.

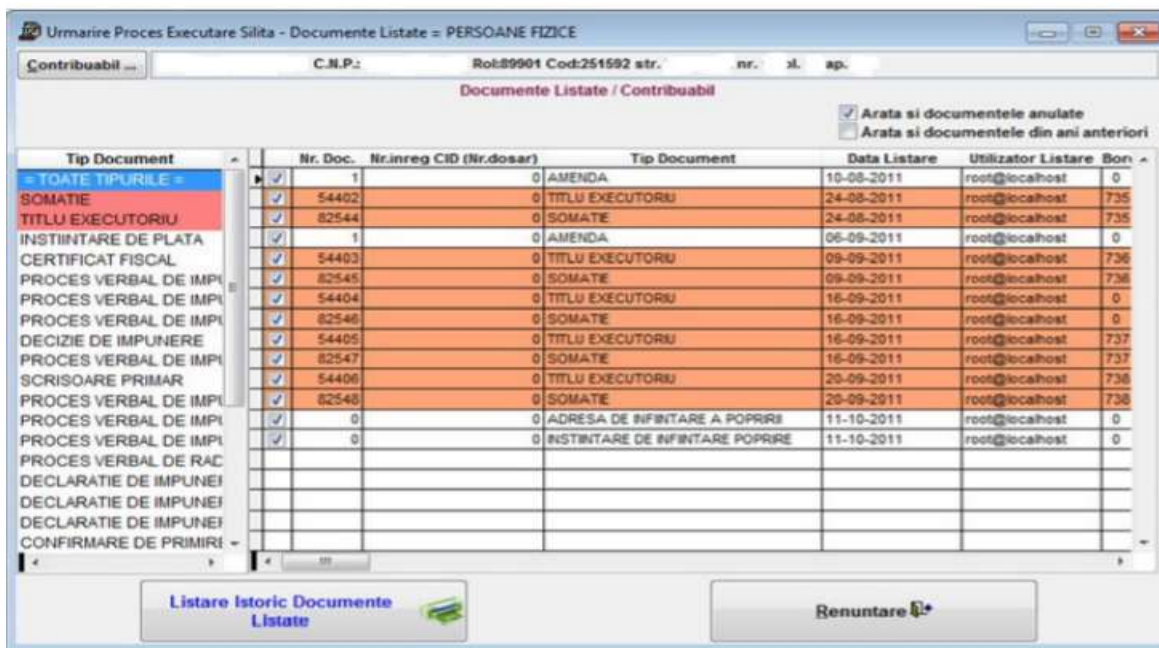

Fig.5. Formular de urmărire a procesului de executare silită

2. Executarea silită propriu-zisă.

Executarea silită prin poprire

După trimiterea somației, dacă debitorul nu achită datoria, se trece la următorul pas, acesta fiind numit executarea silită prin poprire.

Poprirea este starea în care poate ajunge contribuabilul dacă în urma titlului executoriu nu s-au efectuat plăți. Aplicația verifică acest lucru și propune ca sumele poprite să fie sumele rămase neplătite din titlu executoriu, dar lasă și posibilitatea de a se popri un contribuabil la care nu se găsește în program somația și titlu, se mai lasă și posibilitatea de a se modifica sumele pe care se începe poprirea.

Prin intermediul formularului popririi persoane fizice/juridice se pot genera și lista procesele verbale de intrare, respectiv de ieșire din starea de poprire.

În momentul în care documentul este salvat, pe baza unui nomenclator de terți, se poate lista adresa de înființare a popririi. Acest document se poate lista pentru un terț sau pentru mai mulți terți, în calup, existând, de asemenea, posibilitatea de a lista două modele de adresă de înființare. Se mai poate lista de aici și o înștiințare debitor care să fie trimisă contribuabilului. Ieșirea din starea poprire

se poate face operand, tot de aici, un document de ieșire sau prin ștergerea documentului de intrare.

Fig.6. Formularul pentru poprire persoane fizice

În acest formular sunt afișate, în partea de sus, două tabele, respectiv obligațiile contribuabilului și procesele verbale de popriri. În primul tabel sunt afișate detaliat toate obligațiile contribuabilului selectat. În tabelul de mai jos sunt afișate toate procesele verbale de intrare/ieșire din starea de poprire.

În partea dreapta este situat butonul sume. Prin acționarea acestui buton se deschide o nouă fereastră în care putem să alegem sumele, pentru fiecare tip de venit în parte, care vor apare în procesul verbal de poprire, după cum se observă din formularul de mai jos.

Sume Titlu Executoriu						
Titul nr. 54406 din borderoul nr. 738 din data 20/09/2011						
NR.	TIP VENIT	Explicatie	DEBIT	RAMASITA	DOBANDA	PENALITATE
1	IMPOZIT/TAXA TEREN INTRAVILAN		390.480	780.960	293.260	0.000
2	VEHICULE LENTE		300.000	0.000	36.000	0.000
3	AMENZI CONTRAVENTIONALE		180.000	0.000	0.000	0.000
4	AMENZI DE CIRCULATIE		120.000	150.000	0.000	0.000
5	TAXA PENTRU AFISAJ IN SCOP DE		21.000	0.000	1.680	0.000
6	TAXA PENTRU AFISAJ IN SCOP DE		30.000	0.000	2.400	0.000
7	DIFERENTA REGULARIZARE TAXA		0.000	10.000	11.800	10.000

Fig.7. Formularul pentru sume ale titlului executoriu

Se înființează documentul de adresare de înființare a popririi unde societatea este informată despre înființarea de îndată a popririi asupra veniturilor și a disponibilităților bănești, titluri de valoare sau alte bunuri mobile necorporale, prezente și viitoare deținute și/sau datorate.

Se trimite apoi înștiințare privind înființarea popririi prin care se comunică societății că s-a luat măsura indisponibilizării sumelor existente și a celor viitoare provenite din încasările zilnice. Enumeră și băncile unde societatea are deschise conturile pe care se face poprirea.

Prin intermediul formularului de factură operațiuni executare silită se pot genera facturi speciale pentru operațiunile de executare silită.

The screenshot shows a software window titled 'Lista Facturi' on the left and a main form titled 'FACTURA PENTRU OPERATIUNI DE EXECUTARE SILITA'. The form contains the following elements:

- Fields for 'Nr. facturii', 'Data', and 'Nr. aviz însoțire a bunurilor / nr. procesul verbal de licitație'.
- Fields for 'Furnizor (debitor/garant)' and 'Cumparator (adjudecata)'.

Cod de inregistrare fiscala	Cod de inregistrare fiscala
Sediu (localitatea, str., nr.)	Sediu/adresa (localitatea, str., nr.)
Judetul/Sectorul	Judetul/Sectorul
Contul	Contul
Banca	Banca
- A table with columns: 'Nr. crt.', 'Denumire Bunuri', 'U/M', 'Cantitatea', 'Pretul unitar (fara TVA) - lei -', 'Valoare -lei-', and 'Valoare TVA -lei-'. The table is currently empty.
- Fields for 'Semnatura si stampa emitentului' and 'Date privind expeditia (numele delegatului)'.

Buletinul / cartea de identitate nr / seria eliberata	Semnatura de primire	TOTAL	TOTAL
Mijlocul de transport nr		0.00	0.00
Expedierea s-a efectuat in prezenta noastra la data de / / ora	Total de plata		0.00
Semnatura			
- 'MODALITATI SI TERMENE DE PLATA' section with 'Plata integrala' and 'Avans' fields.

Achitat:

 - executare cu scrisoare de garantie bancara la data de :

- la casierie
- prin virament nr./data o.p.

- 'Termene de plata' field.
- Buttons at the bottom: 'Document nou', 'Anulare document', 'Salvare', 'Listare', and 'Renuntare'.

Fig.8. Factura pentru operațiunile de executare silită

Cu ajutorul acestui modul și pe baza datelor oferite programului, vor fi stocate, în format electronic și va lista factura specială pentru astfel de operațiuni, factura, în care pe lângă furnizor și cumpărător, va interveni ca mediator și instituția publică deoarece vânzarea se face în urma unei licitații susținute de primărie.

Prin intermediul formularului sechestre persoane fizice/juridice se pot genera și lista procese de intrare, respectiv ieșire din starea de sechestrare.

Secheste = PERSOANE FIZICE

Contribuabil ... Cnp: -rot Cod.2: -1 Loc. MUN BAJA MARE Str. Nr. Bl. Ap.

Obligatii ale contribuabilului

Tip venit	Total de plata	Restant	Scadent	Total incasat	Debit	Ramasa
[IMPOZIT/TAXA MUL TRANSPORT] - OP	216.47	188.47	188.47	0.00	56.00	112.00
[IMPOZIT/TAXA CLADIR] - 1 IUNE 1 1 1	407.12	354.46	354.46	0.00	105.32	210.64
[IMPOZIT/TAXA TEREN INTRAVILAN] - 1	3.018.80	2.628.32	2.628.32	0.00	780.96	1.561.92
[VEHICULE LENTE] - LENTE	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
[AMENZI DE CIRCULATIE] - MM 123123	900.00	900.00	900.00	0.00	900.00	0.00
[CHELTUELI DE EXECUTARE] - Act Contri	50.00	50.00	50.00	0.00	50.00	0.00
[TAXA PENTRU AFISAJ IN SCOP DE REC]	147.00	77.00	77.00	0.00	140.00	0.00
[Taxa Salubritate] -	105.00	55.00	55.00	0.00	100.00	0.00

Procese Verbale de Sechestr

Numar Proces Verbal	Data Proces Verbal	Explicatie
125	01/07/2012	Test

P.V. Nr. 125 P.V. de P.V. Intraire Explicatie Test

Data P.V. 01/07/2012 P.V. iesire

Listare proces verbal sechestr bunuri mobile Listare proces verbal sechestr asiguratoriu bunuri mobile

Listare proces verbal sechestr bunuri imobile Listare proces verbal sechestr asiguratoriu bunuri imobile

Proces Verbal Nou Salveaza Proces Verbal Iesire

Fig.9. Formularul de sechestr persoane fizice

Aici se va opera starea specială în care bunurile unui contribuabil sunt sechestrate pentru a se putea stinge datoriile. Intrarea în starea de sechestr se face tot pe baza unui document de intrare cu datele aferente, iar ieșirea se face prin anularea documentului de intrare sau prin operarea documentului de ieșire.

Contribuabilul primește un proces verbal de identificare a bunurilor imobile pentru sechestr pentru realizarea creanțelor bugetare, apoi procesul verbal de sechestr asupra bunurilor imobile și procesul verbal de sechestrul asiguratoriu pentru bunurile imobile.

În cazul Primăriei Hopârta, în procesul de executare silită, nu s-a ajuns mai departe de procedura de sechestr deoarece datoriile au fost achitate, nefiind astfel nevoie de a se parcurge următorii pași ai procedurii de executare silită.

Concluzii

În economia dezvoltată a societății, piața, ca loc de întâlnire a cererii cu oferta, asigură o distribuție eficientă a resurselor financiare, umane, materiale etc., de care dispune o societate. Statul are un rol limitat în promovarea măsurilor necesare protejării economiei de piață, valorificând factorii de producție, apărarea, etc.; crescând astfel calitatea vieții în interesul publicului.

Astfel, bunurile publice (bunurile și serviciile asigurate de către stat sau de către autoritățile administrației publice locale) utilizate de către public, impun colectarea de impozite de la populație pentru a fi asigurată funcționarea instituțiilor publice cum ar fi: sănătatea, sistemul educațional, apărarea națională, autorități publice etc.

Deoarece, cheltuielile publice efectuate de către stat ne privesc în mod direct sau indirect pe fiecare dintre noi cetățeni ai țării, contribuția noastră este obligatorie, atât persoanelor fizice cât și celor juridice.

Contribuția cetățenilor la cheltuielile publice se poate stabili doar prin lege, cât despre impozitele și taxele locale se stabilesc de către consiliile locale și județene dar prin respectarea legii.

Așa dar, pentru impozitele și taxele care nu au fost achitate la termenul scadent se face procedura de executare silită, atât în cazul persoanelor fizice cât și a persoanelor juridice. Această procedură se începe prin soomarea contribuabilului, dacă acesta tot nu achită datoriile se trec la următoarele proceduri de executare silită propriu zisă care se vor efectua până în momentul în care contribuabilul va efectua plățile restante.

Aceste proceduri sunt executarea silită prin poprire, executarea silită a bunurilor mobile, executarea silită a bunurilor imobile apoi valorificarea bunurilor sechestrate și distribuirea sumelor.

Somația reprezintă acel act procedural care, potrivit legii, trebuie îndeplinit de executorul judecătoresc înaintea începerii executării propriu-zise și care constă în invitația adresată în scris de către acesta debitorului de a plăti creditorului suma datorată. Somația trebuie să cuprindă invitația formală ca debitorul să execute obligația sa față de creditor și, totodată, avertizarea că, în caz contrar, se va proceda la executarea silită.

Actele pentru efectuarea executării silite se pot întocmi doar după ce expiră termenul scadență din somație, dacă acesta nu este specificat în somație se ia termenul prevăzut în încheierea privind încuviințarea executării. Dacă pe titlul executoriu a fost stabilită o dată până la care se poate face plata, executarea trebuie să aștepte până la împlinirea termenului.

Dacă în termen de 15 zile după încheierea procesului-verbal de sechestru, creanța nu a fost stinsă, fără alte formalități se procedează valorificarea bunurilor sechestrate și distribuirea sumelor aferente.

Referințe bibliografice

1. INSTITUTUL DE LINGVISTICĂ „IORGU IORDAN”, Dicționarul explicativ al limbii române, Editura Univers Enciclopedic, p. 496.
2. CIOBANU V.M./BRICIU T.C./DINU C.C., Drept procesual civil. Drept execuțional civil. Arbitraj. Drept notarial, Editura Național, București, 2013, p.511.
3. IVAN RALUCA, Control financiar, Editura Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba-Iulia, 2019, p.61-62.
4. https://www.advocate.ro/definitie_juridica_Executarea_silita , accesat la data de 03.06.2020.
5. Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată în Monitorul Oficial nr. 545 din 7 august 2012, cartea a V-a, titlul 1, capitolul 1.
6. Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, Ordonanța de urgență a Guvernului nr.50 din 27 octombrie 2015, capitolul 8, secțiunea 1.
7. <https://legeaz.net/dictionar-juridic/somatie>, accesat la data de 05/06/2020.

INVESTIȚIILE STRĂINE DIRECTE ÎN ȚĂRILE DIN EUROPA CENTRALĂ ȘI DE EST – ANALIZĂ COMPARATIVĂ

FOREIGN DIRECT INVESTMENTS IN CENTRAL AND EASTERN EUROPEAN COUNTRIES - COMPARATIVE ANALYSIS

Autor: **Nadia Marcela PAȘCA**

e-mail: nadiamarcelapasca@gmail.com

Coordonator științific: **Iulia Cristina IUGA, Conf. univ. dr.**
Universitatea 1 Decembrie 1918 din Alba Iulia, Romania

Abstract. *Direct investments involve long-term investment relationships between resident entities of a country and non-resident entities, as a rule, investors have a significant managerial influence in the companies in which they have invested. Investments play an important role in the development and growth of the national economy. These are considered those connecting points between the present and the future, because the investments made today may be the only solution to tomorrow's problems. Foreign direct investment in each of the countries analyzed had both positive values, which means that foreign investors make a contribution to the investment market, and negative values meaning that investors withdrew capital from the market.*

Keywords: FDI, investment, capital market, investor, economic crisis, pandemic.

JEL classification: E22; P45

1. Introducere

Scopul acestui articol este acela de a realiza o analiză comparativă asupra investițiilor străine directe, această analiză va fi realizată asupra perioadei 2013-2020 în unele țări din Europa centrală și de est, atât din Uniunea Europeană cât și din afara Uniunii Europene.

Într-un prim plan trebuie bine definit conceptul de investiție și rolul acestuia. Conceptul de investiție, într-un sens larg, reprezintă o cheltuială facultativă realizată de către un agent economic pentru obținerea de bunuri cu o valoare mai mare și durată mai îndelungată.

O a doua abordare a investițiilor poate fi aceea că investițiile reprezintă partea de venit destinată creșterii capitalului unei entități.²⁴

Alegerea temei este motivată prin faptul că investițiile joacă un rol important în dezvoltarea și creșterea economiei naționale. Acestea sunt considerate acele puncte de legătură între prezent și viitor, deoarece investițiile făcute astăzi pot fi singura soluție pentru problemele de mâine.

Astfel cum bine este definit de către Banca Națională a României investițiile directe presupun relații investiționale de lungă durată între entități rezidente a unei țări și entități nerezidente, de regulă, investitorii au o influență managerială semnificativă în întreprinderile în care au investit. Componentele investițiilor străine directe (ISD) sunt: participațiile la capital ce revin investitorilor nerezidenți care dețin cel puțin 10 la sută din capitalul social subscris al unor întreprinderi rezidente, profitul reinvestit de către aceștia, precum și instrumentele de natura datoriei (împrumuturi, credite

²⁴ <https://www.scritub.com/economie/Investitiile-si-rolul-lor-in-e51167212.php>

comerciale și avansuri, alte creanțe/angajamente externe) dintre investitori sau grupul din care aceștia fac parte și întreprinderile în care au investit.²⁵

Pe parcursul acestui articol de asemenea se va realiza o analiză comparativă a unor grafice, iar în aceste grafice vor fi reprezentate evoluțiile investițiilor străine directe la nivelul fiecărei țări analizate. Investițiile străine directe în cadrul fiecărei țări analizate a avut atât valori pozitive, aceasta însemnând faptul că investitori străini aduc un aport pe piața investițională, cât și valori negative însemnând faptul că investitori au retras capital de pe piață.

2. ISD-abordare teoretică

Investițiile străine directe sunt relații între o entitate rezidentă și o entitate nerezidentă cu caracter investițional.

Un investitor poate fi o persoană juridică, persoană fizică sau grup de persoane ce acționează împreună, de asemenea aceștia trebuie să dețină cel puțin 10% din capitalul social subscris (respectiv din capitalul de dotare al entităților fără personalitate juridică) sau cel puțin 10% din voturi, într-o entitate situată înafara propriei țări de rezidență.

Investiția străină directă se caracterizează prin transferul către investitor a posibilităților de control și decizie, și este ceea ce o diferențiază de investițiile de portofoliu.

O alta caracteristică a investițiilor directe străine, este faptul că investitorul străin are posibilitatea de a controla și de a exercita un grad înalt de influență managerială în entitatea în care s-a realizat investiția. Investiția străină directă implică pe de o parte tranzacția inițială între cele două entități, iar pe de alta parte implică și toate celelalte tranzacții ulterioare dintre ele și dintre întreprinderile afiliate, fie ele încorporate sau nu.

Diferența dintre investițiile străine directe și investițiile de portofoliu este că, scopul investițiilor străine directe este de a crea valoare pentru firma investitoare pe termen cât mai lung, iar scopul investițiilor de portofoliu este că deținătorii de acest tip de investiții urmăresc câștigul generat de rentabilitatea titlurilor deținute și de tranzacțiile efectuate cu acestea.

Investițiile străine directe sunt compuse pe de o parte din capitaluri proprii, acestea cuprind capitalul social subscris și vărsat, atât în numerar cât și contribuții în natura, acestea fiind deținute de nerezidenți în companii rezidente, precum și cota aferentă din rezerve; în mod corespunzător, în cazul sucursalelor, se ia în considerare capitalul de dotare aflat la dispoziția acestora, iar pe de alta parte investițiile străine directe sunt compuse din creditul net, respectiv creditele primite de către întreprinderea investiție directă de la investitorul străin direct sau din cadrul grupului de firme nerezidente din care face parte acesta.

Există 4 tipuri de investiții străine directe, aceste tipuri se diferențiază după contribuția fluxului de participării străine la capital în întreprinderile investiție străină directă:

- Greenfield: acest tip de investiție presupune înființarea de întreprinderi de către sau împreună cu investitori străini (adică investiții pornite de la zero);
- Fuziuni și achiziții: aceasta presupune ca investitori străini preiau integral sau parțial întreprinderi de la rezidenți;
- Dezvoltare de firme: de asemenea acest tip de investiție presupune majorarea deținerilor de capital ale investitorilor străini în întreprinderile din țara rezidentă;

²⁵ <https://www.bnr.ro/Investitii-directe---principiul-direcțional-12332-Mobile.aspx>

- Restructurare de firme: iar în ultimul rând acest tip de investiție presupune că investitorii străini să finanțeze, prin aport de capital, a întreprinderilor cu pierderi, în vederea rentabilizării lor.

Pentru elaborarea strategiilor și politicile economice a unei țări sunt utilizate statisticile care cuprind investițiile străine directe, de asemenea acestea sunt utilizate și în compilarea altor indicatori macroeconomici. Astfel, fluxurile de investiții străine directe și veniturile obținute de către nerezidenți din investiții străine directe intră în componența contului financiar, precum și al contului curent al balanței de plăți, iar o componentă importantă a poziției investiționale internaționale o reprezintă stocul de investiții străine directe.

Creșterea economică a unei țări se poate baza pe investițiile străine directe chiar și în perioadele în care stabilitatea economică este în pericol iar creșterea economică este sub presiune deoarece acestea sunt o sursă sănătoasă pentru economia unei țări. De asemenea investițiile străine directe sunt caracterizate prin următoarele aspecte:

- investițiile străine directe furnizează capitalul necesar pentru dezvoltarea unei economii, astfel sunt complementare surselor publice de finanțare.

- de asemenea ISD creează noi locuri de muncă nu numai în compania în care investesc, ci stimulează și dezvoltarea celorlalte firme;

- Investițiile străine directe sunt de asemenea un flux de tehnologie, de cunoștințe și practice organizatorice, și nu numai un flux de capital, astfel, acestea stimulează și generează o creștere economică într-o țară. De asemenea o dată cu investiția realizată de către un investitor străin, acesta impune propria modalitate de lucru companiei pe care o dezvoltă și aduce noi tehnologii, iar acestea din urma contribuie la creșterea eficienței angajaților și competitivitatea companiei. Aceste aspecte benefice au efect asupra întregului lanț de întreprinderi implicate în realizarea unui produs sau serviciu, care se adaptează pentru a supraviețui pe piață;

- Perioada de durabilitate a investițiilor străine directe este o caracteristică a acestora, deoarece investițiile străine directe sunt realizate pe un termen îndelungat. Ceea ce definește ISD este tocmai interesul durabil al investitorului în compania în care investește. Prin urmare, un investitor străin care a pus bazele într-o companie nouă, acesta nu va renunța atât de ușor la investiția sa, chiar și în perioade economice turbulente.²⁶

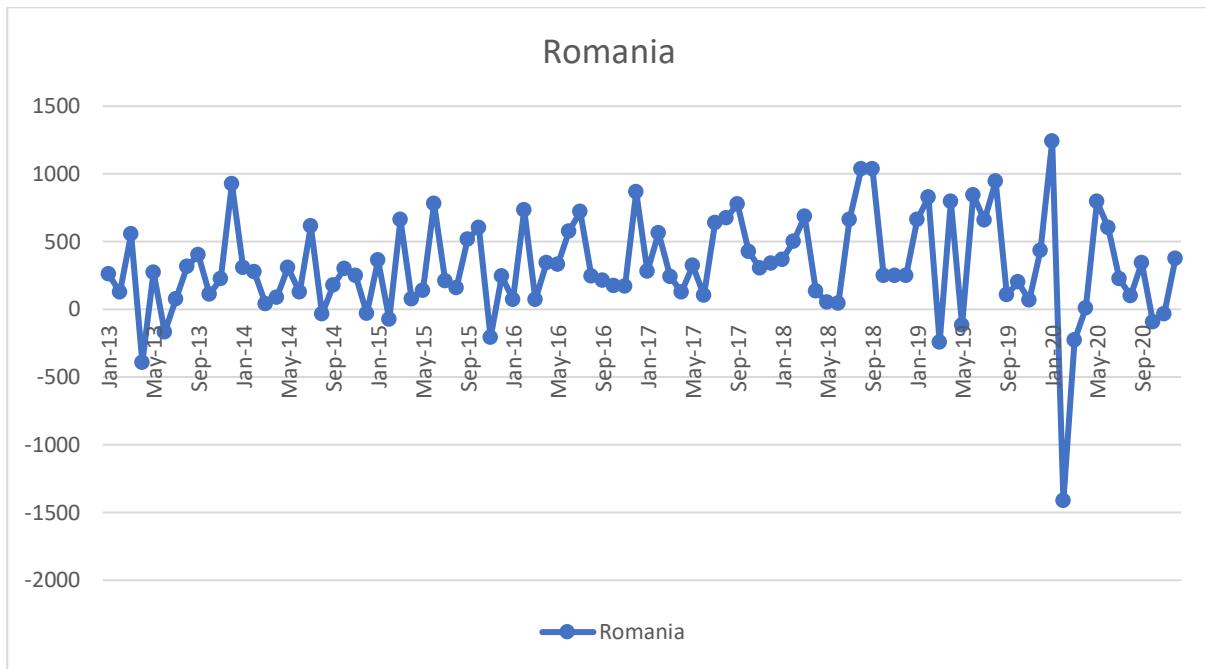
Astfel rolul investițiilor străine directe (ISD) este de aduce beneficii importante țărilor gazdă, iar acestea să fie sub forma fluxurilor de capital, a transferului de tehnologie, a întăririi puterii de cumpărare, și nu în ultimul rând, de adâncire a legăturilor cu mediul economic mondial, în curs de globalizare.²⁷

3. ISD din Țările din Europa Centrală și de Est – analiză comparativă

În cele ce urmează se va realiza un studiu comparativ a evoluției investițiilor străine directe în unele țări din Europa centrală și de est, acest studiu va fi realizat pe perioada 2013-2020.

²⁶ <https://fic.ro/Documents/view/Studiu-Investitiile-straine-directe-evolutia-si-importanta-lor-in-Romania>

²⁷ <https://www.creeaza.com/afaceri/afaceri/Aspecte-teoretice-privind-inve646.php>

Grafic 1. ISD realizate in Romania.

Sursa: <https://www.theglobaleconomy.com/Romania/fdi/>

Așa cum se poate observa în graficul 1, acesta reprezintă investițiile străine directe realizate pe teritoriul României, aceste valori fiind reprezentate în milioane de euro.

În anul 2013 piața investițiilor străine directe din România a fost fluctuantă deoarece în unele luni au avut creșteri, iar pe de altă parte au fost și luni în care investitorii străini au retras bani de pe piața investițională a României. În primele trei luni a anului 2013 s-au realizat investiții pe teritoriul României de către investitorii străini în valoare de 260,52, 126,3 și 556,93 de milioane de euro. De astfel în luna aprilie în același an investitorii au retras de pe piața investițională a României suma de 393,83 milioane de euro. În luna următoare au urmat investiții cu o valoare de 271,92 de milioane de euro, dar în luna Iunie din nou investitorii au retras investiții în valoare de -170,12 milioane de euro. După luna Iunie tendința a fost una crescătoare până la sfârșitul anului 2013 cu mica scădere în luna octombrie, astfel în luna decembrie valoarea investițiilor străine directe a fost de 927,87 de milioane de euro.

Începutul anului 2014 din punct de vedere a valorii investițiilor a fost mai mare decât în anul precedent acesta fiind de 307,42 de milioane de euro. Până în luna August investitorii străini direcți au continuat să introducă capital pe piața investițională Română, iar în August aceștia au retras investiții în valoare de -33,94 de milioane de euro. De asemenea în lunile următoare investițiile au crescut ajungând la o valoare a investițiilor străine directe de 300,36 de milioane de euro în luna Octombrie. Anul 2014 s-a încheiat cu o scădere a capitalului pe piața investițională română, deoarece investitorii străini au retras suma de -30,2 milioane de euro.

Deși anul 2014 s-a încheiat cu o retragere de capital, în luna ianuarie 2015 investitorii străini au adus pe piața investițională 362,01 de milioane de euro. În luna februarie a urmat o scădere a investițiilor de -74,71 de milioane de euro, dar în lunile următoare piața s-a menținut la un nivel de creștere, deoarece s-au realizat din luna martie inclusiv până în luna octombrie un aport de capital străin pe piața investițională străină de 3139,95 de milioane de euro. În luna noiembrie a urmat o

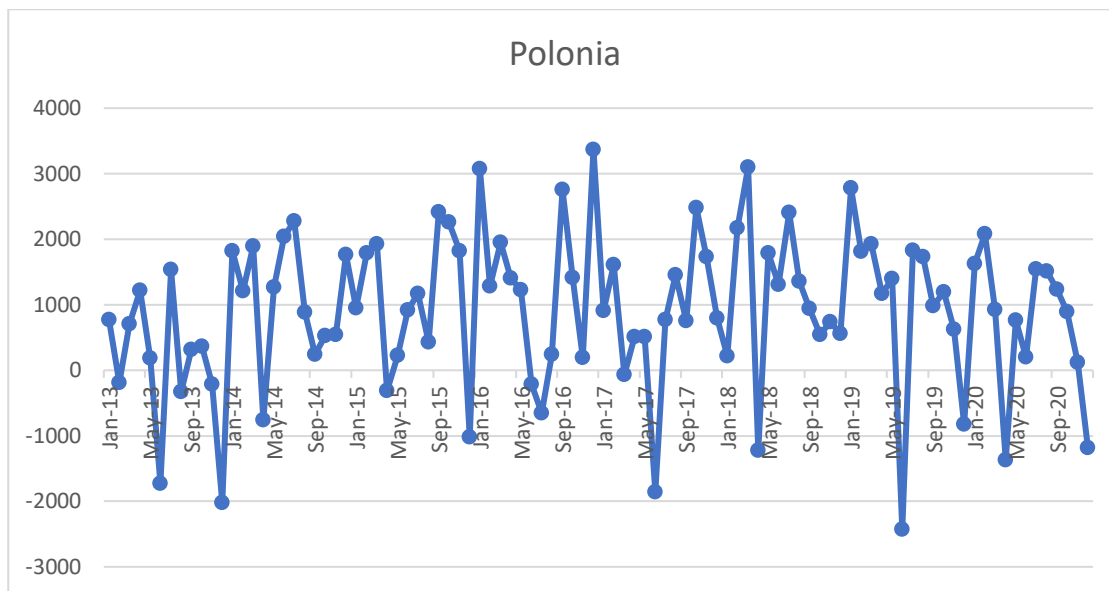
scădere, deoarece investitori au retras de pe piața investițională -209,31 milioane de euro, dar anul s-a încheiat cu o valoare pozitivă a investițiilor străine directe realizate în România.

Anul 2016 a fost unul foarte bun din punct de vedere investițional, deoarece investitorii străini direcți au realizat investiții în toate lunile anului, iar acest lucru a contribuit ca valorile să fie în fiecare lună pozitive. De asemenea cea mai mică valoare a fost înregistrată în luna martie cu o valoare de 71,29 milioane de euro investiții, iar de astfel cea mai mare valoare a fost înregistrată în luna decembrie 2016 cu suma de 866,78 milioane de euro investiții.

La fel ca în anul 2016, și anii 2017 și 2018 au avut numai valori pozitive așa cum se poate observa în graficul 1. Iunie 2017 a fost luna în care s-au realizat investiții cu o valoare cea mai mică din acel an, aceasta fiind 103,5 milioane de euro, pe de altă parte luna în care s-a realizat investiții pe teritoriul României cu cea mai mare valoare în anul 2017 a fost luna septembrie cu 775,71 de milioane de euro investiții. La fel ca în 2017, și în anul 2018 cea mai mare valoare de investiții a fost în luna septembrie cu 1037,73 de milioane de euro.

Ianuarie și februarie au fost două luni care din punct de vedere al investițiilor au avut un aport considerabil de capital pe piața investițională română, astfel valoare aceasta a investițiilor în cele două luni a fost de 1487,98 de milioane de euro. După aceste două luni de valori pozitive, a urmat în luna martie o scădere, astfel în luna martie s-a înregistrat o scădere a investițiilor străine în România de -245,25 milioane de euro. În luna următoare s-a înregistrat o valoare pozitivă a investițiilor străine directe pe piața din România, dar a urmat încă o luna cu o valoare negativă, și anume în luna Mai, aceasta fiind -119,05 milioane de euro. În următoarele luni până la sfârșitul anului 2019 valoare investițiilor străine române au fost pozitive.

Începutul anului 2020 a fost unul foarte favorabil pentru piața investițiilor străine directe din România deoarece s-a înregistrat cea mai mare valoare a investițiilor din 2013 până în 2020, aceasta fiind de 1240,51 milioane de euro. Impactul apariției noului coronavirus în întreaga lume a avut un impact asupra întregii economii mondiale, iar acest lucru s-a văzut reflectat și la nivelul investițiilor străine directe, astfel în luna februarie investitorii străini au retras de pe piața investițională din România -1412,32 milioane de euro, aceasta fiind cea mai mare valoare de investiții retrasă de pe piața din 2013 până în anul 2020. La fel ca în luna februarie și în luna martie s-a înregistrat o valoare negativă aceasta fiind de -229,42 de milioane de euro. Impactul pandemiei s-a resimțit și în lunile următoare, deoarece nesiguranța și criza economică creată de coronavirus a creat o nesiguranță și o incertitudine la nivel mondial pentru că orice previziune nu mai era valabilă. Astfel în luna Aprilie valoare investițiilor străine directe a fost de doar 9,27 milioane de euro, aceasta fiind cea mai mică valoare pozitivă din 2013 până în 2020. În următoarele luni când numărul de cazuri de covid-19 au mai scăzut și unele restricții au fost scoase, și valoare investițiilor străine directe în România a înregistrat valori pozitive, înregistrând astfel o valoare totală din luna mai până în luna septembrie de 2065,11 milioane de euro. În luna noiembrie o dată cu apariția al doilea val de pandemie, și investițiile străine directe au înregistrat valori negative, aceste valori negative fiind date în lunile octombrie și noiembrie cu o valoare totală de -127,96 de milioane de euro. Sfârșitul anului totuși a fost unul pozitiv înregistrând astfel o valoare a investițiilor străine directe pe piața investițională din România de 375,37 de milioane de euro.

Grafic 2. ISD realizate in Polonia.

Sursa: <https://www.theglobaleconomy.com/Poland/fdi/>

Investițiile străine directe realizate pe teritoriul Poloniei au un curs foarte fluctuant așa cum se poate observa și în graficul 2, cu valori atât pozitive cât și negative a investițiilor.

În anul 2013 au fost înregistrate atât valori pozitive cât și valori negative, de asemenea începutul anului a fost unul pozitiv deoarece valoarea investițiilor a fost de 773,89 de milioane de euro. În luna februarie a avut loc o scădere și anume valoarea negativă a investițiilor a fost de -187,89 milioane de euro. Următoarele trei luni și anume martie, aprilie și mai au înregistrat o valoare pozitivă, suma totală a acestuia a fost de 2107,69 milioane de euro. O valoare negativă a fost înregistrată și în luna iunie, aceasta fiind -1727,04 milioane de euro. În luna iunie a urmat o creștere a investițiilor, iar această valoare pozitivă a fost de 1539,37 milioane de euro. În lunile septembrie și octombrie valorile au fost pozitive, acestea fiind de 311,9, respectiv 360,09 milioane de euro. Sfârșitul anului 2013 nu a fost unul pozitiv, deoarece valoarea investițiilor străine directe în lunile noiembrie și decembrie au fost -211,1 respectiv -2017,72 milioane de euro.

În primele trei luni a anului 2014 valoarea investițiilor străine directe au fost pozitive, urmând de o scădere în luna aprilie, iar această valoare negativă a fost de -756,42 de milioane de euro. După această scădere în lunile următoare până la sfârșitul anului 2014 valoarea investită de către investitorii străini a fost una pozitivă, această valoare însumând 9544,14 milioane de euro investiții.

Investițiile străine directe în anul 2015 în Polonia au început cu valori pozitive ajungând la o valoare maximă de 1927,53 de milioane de euro în luna martie. În luna aprilie investitorii străini au retras de pe piața investițională din Polonia -309,34 milioane de euro investiți. Până în luna noiembrie piața investițională străină s-a menținut la valori pozitive, urmând ca în luna decembrie investitorii străini să retragă de pe piața investițiilor suma de -1016,59 milioane de euro.

În ianuarie 2016 s-a înregistrat una dintre cea mai mare valoare aceasta fiind de 3069,9 milioane de euro introduși pe piața investițională din Polonia. Apoi până în luna iunie valoarea investițiilor străine directe au fost pozitive, iar în luna iunie acestea au trecut să fie cu o valoare negativă, deoarece investitorii străini au retras de pe piața investițională suma de -211,32 milioane de euro, nici în luna următoare valoare nu a fost una pozitivă, ci din contra a fost o valoare negativă și mai mare decât în luna

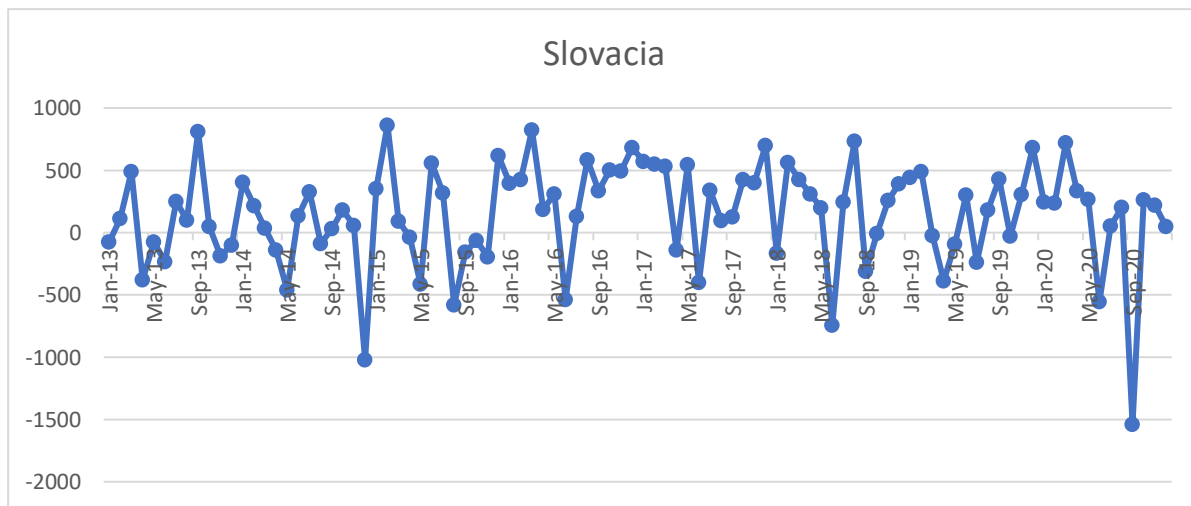
precedenta, aceasta fiind -651,65 milioane de euro înregistrat în luna iulie. Pana la sfârșitul anului 2016 valoarea investițiilor au continuat sa fie pozitive, astfel în luna decembrie s-a înregistrat cea mai mare valoare în perioada analizata, si anume 2013-2020, aceasta fiind de 3365 milioane de euro.

Valoarea investițiilor străine directe în ianuarie 2017 a fost de 904,75 de milioane de euro, în luna următoare valoarea acestor investiții a fost mai mare decât luna precedenta, aceasta fiind 1608,12 milioane de euro. Luna martie a fost una negative deoarece investitori au retras de pe piața -66,76 de milioane de euro. La fel sa întâmplat și în luna iunie 2017, aceasta valoare negativă a fost -1856,13 milioane de euro. Din aceea luna si până la sfârșitul anului 2017 valorile au fost numai pozitive, înregistrând astfel o valoare maxima de 2475,95 milioane de euro în luna octombrie.

Totalul investițiilor străine realizate în primele trei luni a le anului 2018 a fost de 2788,15 milioane de euro, iar aceasta valoare a fost una pozitiva. În luna aprilie aceasta valoare a devenit una negative, astfel s-a înregistrat suma de -1220,18 milioane de euro. De asemenea în lunile următoare pana la sfârșitul anului 2018 a menținut tendința de creștere, iar aceste valori au fost unele pozitive. Anul 2018 s-a încheiat cu o valoare a investițiilor străine directe de 556,6 milioane de euro.

Anul 2019 a început cu o valoare destul de mare a investițiilor străine directe, aceasta a fost de 2782,32 de milioane de euro. Tendința de valori pozitive s-a menținut pana în luna mai 2019, iar în luna iunie tendința a devenit una negative, deoarece valoarea înregistrată în aceasta luna a fost de -2432,18 milioane de euro, de asemenea aceasta valoare a fost si cea mai mare valoare negativă înregistrată în perioada 2013-2020. Au urmat valori pozitive în următoarele luni până în luna decembrie când valoare a fost una negativă, aceasta fiind -824,51 milioane de euro.

Realizând o comparativă cu evoluția investițiilor străine directe în România, si în cazul Poloniei tendința în anul 2020 a fost similar, acest lucru dat de faptul apariției pandemiei care a afectat într-un mod similar economiile din întreaga lume. Astfel în lunile ianuarie, februarie si martie valorile au fost unele pozitive, dar în luna aprilie atunci când pandemia a atins cote mai înalte în Europa, valoare investițiilor străine directe a avut o valoare negativă, aceasta a fost de -1372,26 milioane de euro. Apoi în cazul Poloniei piața investițiilor străine directe a revenit la valori pozitive, pana când al doilea val a pandemiei si-a făcut prezenta, iar în luna decembrie s-a înregistrat o valoare negativă de -1183,93 milioane de euro.

Grafic 3. ISD realizate în Slovacia

Sursa: <https://www.theglobaleconomy.com/Slovakia/fdi/>

La fel ca și în celelalte țări deja analizate, și în cazul Slovaciei investițiile străine directe așa cum se poate observa în graficul 3 au avut valori pozitive cât și negative, aceasta însemnând că investitori străini au și realizat aporturi pe piața investițională, iar pe de altă parte au și retras de pe piața astfel încât s-au înregistrat acele valori negative.

Începând cu anul 2013, valoarea investițiilor a fost una negativă pentru luna ianuarie, suma aceasta a fost de -74,78 de milioane de euro. De asemenea în anul 2013 valorile negative înregistrate au fost în lunile aprilie, mai, iunie, noiembrie și decembrie, valoare totală a acestor investiții retrase de pe piața Slovaciei a fost de -1060,59 de milioane de euro. Pe de altă parte valorile pozitive, acestea însemnând un aport pe piața investițională, au fost în lunile februarie, martie, iulie, august, septembrie și octombrie, iar valoarea totală a fost de 1808,51 de milioane de euro.

Anul 2014 a început cu o valoare de 403,3 milioane de euro investiți pe piața, comparativ cu anul precedent a fost un aport și nu o retragere. În următoarele luni tendința a fost una descrescătoare, astfel în lunile aprilie și mai s-au înregistrat valori negative, adică investitori străini au retras de pe piața suma de -601,86 milioane de euro. Au urmat două luni de creștere în care valorile înregistrate au fost pozitive, iar acestea au fost 135,8 respectiv, 325,14 milioane de euro. În luna august valoare a fost -89,11 milioane de euro, ce a însemnat că investitori a realizat o retragere cu acea valoare de pe piața investițională. Septembrie, octombrie și noiembrie au fost luni în care valoarea investițiilor străine directe au fost pozitive. Dar în luna decembrie valoare a fost din nou una negativă, adică -1023,23 milioane de euro.

Anul 2015 începe cu o valoare pozitivă de 353,31 înregistrată în luna ianuarie, aceste valori pozitive și-au menținut tendința pozitivă până în luna aprilie, astfel în aceasta luna valoare a fost una negativă, adică -35,23 milioane de euro. Valori negative au fost înregistrate și în lunile mai, august, septembrie, octombrie și noiembrie. În decembrie valoarea investițiilor străine directe a fost de 617,92 milioane de euro.

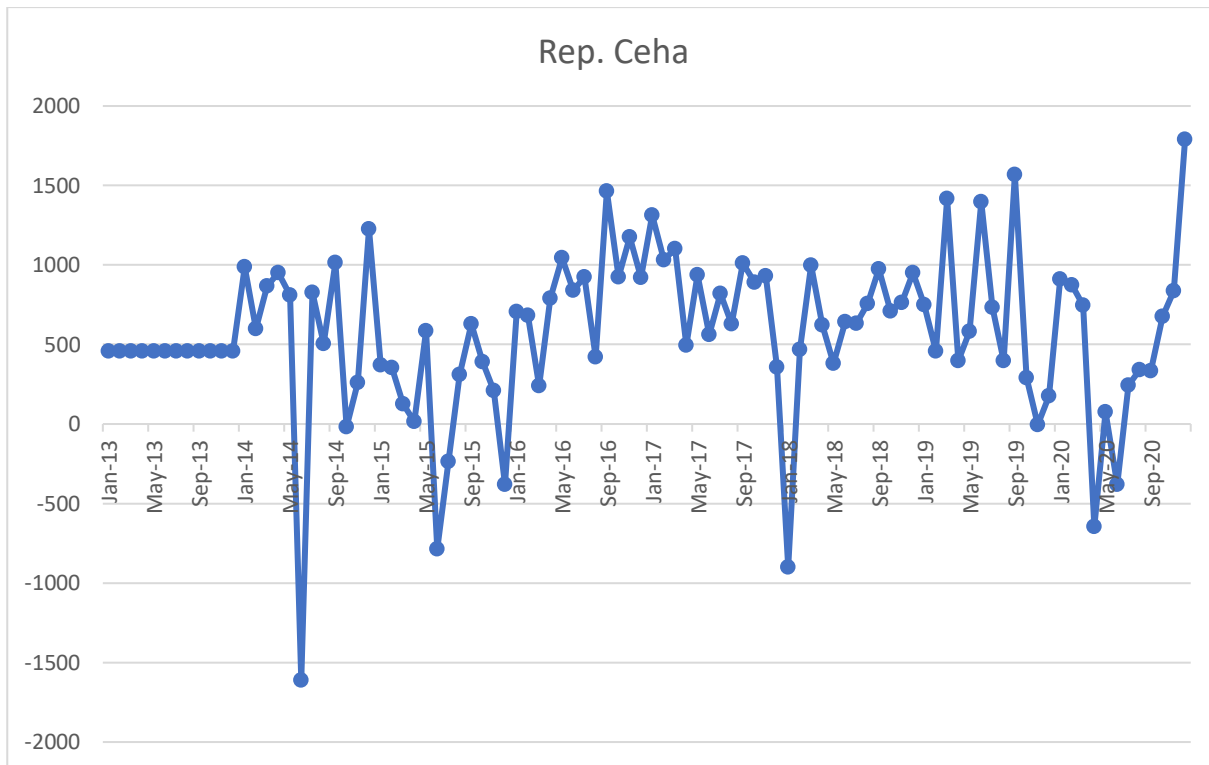
În anul 2016 în majoritatea lunilor valorile au fost pozitive, dar au unele luni în care aceste valori au fost și unele negative, deoarece investitori au retras capital de pe piața investițională. Lunile cu valori pozitive au fost ianuarie, februarie, martie, aprilie, mai, iulie, august, septembrie, octombrie, noiembrie și decembrie, iar valoarea totală a investițiilor a fost de 4862,53 milioane de euro. Pe de altă parte luna în care s-a înregistrat o valoare negativă a fost iunie, iar această valoare a fost de -536,39 milioane de euro.

Cea mai mare valoare a investițiilor străine directe în anul 2017 a fost înregistrată în luna decembrie iar suma a fost de 699,84 de milioane de euro. Iar luna în care s-a retras suma cea mai mare de pe piața investițională a fost în luna iunie cu o valoare de -398,6 milioane de euro.

Din luna ianuarie 2018 până în luna februarie valoarea investițiilor a trecut de la o valoare negativă, adică -166,7 milioane de euro, la o valoare pozitivă, adică 563,43 milioane de euro. Valori pozitive au fost înregistrate până în luna mai, iar apoi în luna iunie valoarea a fost una negativă -741,93 milioane de euro. A urmat o tendință crescătoare cu valori pozitive până în luna august, iar apoi valoarea investițiilor a scăzut până la o valoare de -308,77 milioane de euro în luna septembrie. Până la sfârșitul anului tendința a fost una crescătoare, astfel că s-a înregistrat o valoare de 392,75 milioane de euro în luna decembrie.

În 2019 s-au înregistrat valori negative în lunile martie, aprilie, mai, iulie, și octombrie, iar valoarea cea mai scăzută a fost în luna aprilie cu suma de -386,13 milioane de euro. Iar valoare totală de investiții a fost înregistrată în luna decembrie cu o valoare de 684,48 de milioane de euro.

În anul 2020 deși impactul a pandemiei s-a făcut resimțită de economia globală, în cazul Slovaciei în primele luni a anului s-au înregistrat valori a investițiilor pozitive, până în luna iunie când valoare investițiilor a fost una negativă -553,85 de milioane de euro. O altă valoare negativă a fost înregistrată în luna septembrie când deja se făcea resimțit al doilea val al pandemiei, iar această valoare a fost de -1538,47 de milioane de euro. La sfârșitul anului 2020 valoarea investițiilor străine directe a fost de 48,14 milioane de euro.

Grafic 4. ISD realizate în Republica Ceha

Sursa: <https://www.theglobaleconomy.com/Czech-Republic/fdi/>

Investițiile străine directe realizate pe teritoriul Republicii Ceha expuse în milioane de euro, sunt reprezentate în graficul 4.

În anul 2013, conform grafitul anterior piața investițiilor străine directe din Republica Cehă s-a menținut constantă în jurul sumei de 458,43 mil. de euro.

Anul 2014 față de anul 2013 vine cu o creștere de la 458,43 mil. euro în decembrie 2013 la 989,64 mil. Euro în luna ianuarie 2014 urmată de o descreștere în valoare de 389,30 mil. Euro în luna februarie 2014 față de luna ianuarie 2014. Lunile martie și aprilie 2014 au fost marcate de tendințe de creștere a investițiilor pe teritoriul Republicii Cehă de către investitorii străini în sumă de 266,68 mil. Euro în luna martie și respectiv 83,63 mil. Euro în aprilie în comparație cu lunile precedente. Perioada formată din lunile mai și iunie ale anului 2014 sunt reprezentate de o descreștere semnificativă în valoare de 2562,99 mil. euro cumulată, aceasta reprezintă descreșterea cu valoarea cea mai mare a investițiilor străine în Republica Cehă din perioada anilor 2013-2020. Luna iulie 2014 ilustrează o îmbunătățire a indicatorului privind investițiile străine prin creșterea acestora față de luna precedentă

și de asemenea reprezentând cea mai mare creștere a indicatorului din perioada analizată în valoare de 2439,35 mil. euro. August 2014 suportă o descreștere de la 827,01 mil. euro din iulie 2014 la 505,01 mil. euro. Luna septembrie este urmată de o descreștere care urmată de o creștere continuă ajungând în luna decembrie 2014 la o valoare de 1226,64 mil. euro.

Anul 2015 începe cu o valoare de 372,23 mil. euro, reprezentată de o descreștere în comparație cu sfârșitul anului 2014. Aceasta este urmată tot de descreșteri a investițiilor străine până la valoarea de 16,37 mil. euro în luna aprilie 2015. În mai 2015 are loc o creștere față de luna aprilie 2015 ajungând la o valoare de 584,95 mil. euro. Intervalul lunilor mai 2015-iunie 2015 ilustrează o scădere a investițiilor străine până la valoarea de -786,70 mil. euro. Creșterea în valoare de 1414,22 mil. euro are loc în intervalul lunilor iunie 2015 – septembrie 2015, după care din nou o descreștere până la valoarea de -381,93 mil. euro în luna decembrie 2015.

Anul 2016 este marcat de diferite tendințe de creștere și descreștere a valorii investițiilor străine pe teritoriul Republicii Cehă. Trecerea de la o valoare negativă în sumă de -381,93 mil. euro din decembrie 2015, la valoarea pozitivă în sumă de 704,86 mil. euro în prima lună din anul 2016. Din contra, următoarele două luni sunt afectate de scăderi până la valoarea în sumă de 238,94 mil. euro aferentă lunii martie 2016. În lunile următoare tendințe de creștere și descreștere au loca supra valorilor indicatorului privind investițiile străine ajungând în luna decembrie 2016 la valoarea de 922,19 mil. euro.

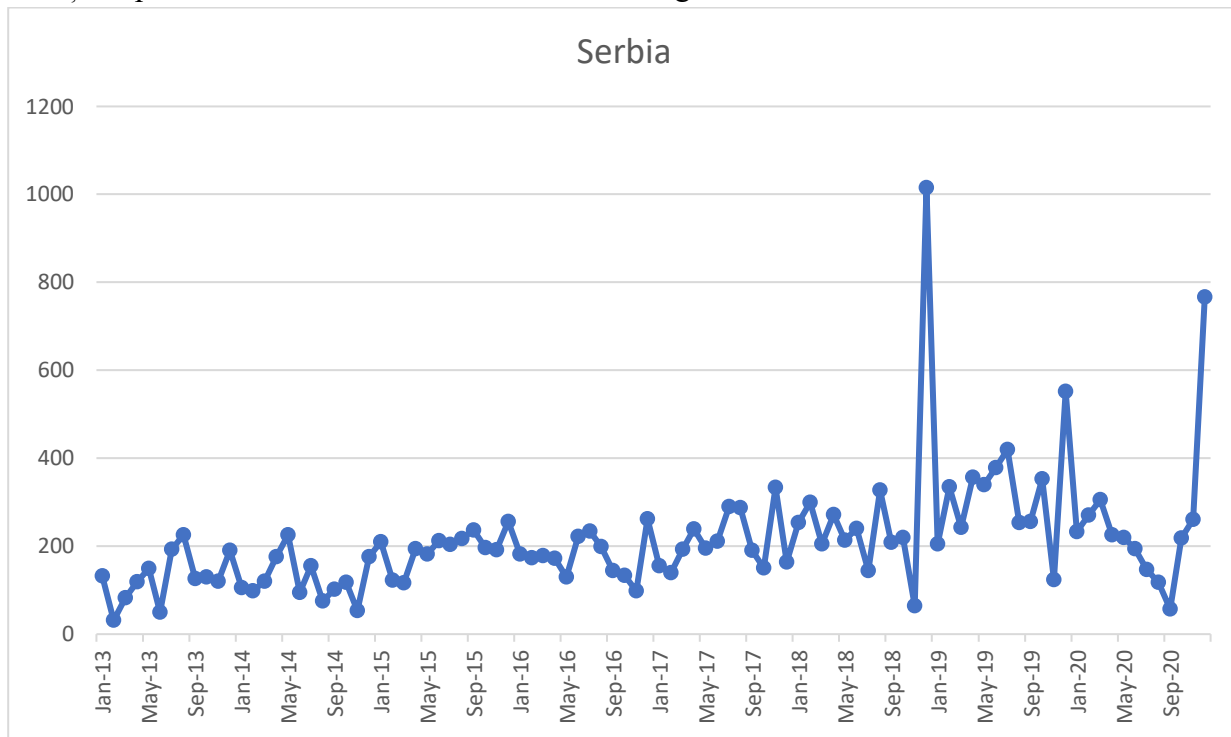
Anul 2017, asemenea anilor precedenți, este marcat de diverse creșteri și descreșteri a investițiilor străine, indicatorul fiind reprezentat în medie prin valori mai mari de 500 mil. euro. Acestea ating valori cuprinse între 358,09 mil. euro drept valoarea cea mai mică aferentă anului 2017 reprezentată de valoarea lunii decembrie 2017 și 1312,74 mil. euro drept valoarea cea mai mare fiind reprezentată prin valoarea lunii ianuarie 2017.

În continuarea descreșterii sfârșitului anului 2017, anul 2018 începe cu o descreștere până la valoarea de -900,46 mil. euro reprezentată în prima luna al anului 2018. Această valoare a investițiilor reprezintă cea mai mică valoare aferentă anului 2018 iar urmată de o creștere până la valoarea de 998,03 mil. euro în luna martie reprezentată de valoarea cea mai mare aferentă anului 2018. Intervalul reprezentat între lunile martie 2018 – mai 2018 este reprezentat printr-o descreștere a investițiilor până la valoarea de 381,34 mil. euro în luna mai 2018. Urmate în medie de creșteri care ajung să înregistreze în luna decembrie 2018 investițiile suma de 949,90 mil. euro.

Anul 2019 este reprezentat de fluctuații între valorile cuprinse între 97,01 mil. euro și 1568,97 mil. euro. Valoarea investițiilor în luna ianuarie 2019 atinge valoarea de 750,31 mil. euro iar acestea cresc până la valoarea de 456,80 mil. euro în luna februarie 2019. Aceasta este urmată de o creștere până la valoarea de 1416,97 mil. euro în luna martie 2019. Din contră luna aprilie 2019 este marcată de o descreștere față de luna anterioare, iar apoi din nou creștere până la luna iunie 2019 până la valoarea de 1397,34 mil. euro. Până în luna august 2019 au loc descreșteri în valoare de 1000,23 mil. euro urmate de creștere până la valoarea de 1568,97 mil. euro aferentă lunii septembrie 2019. Perioada următoare este marcată de creșteri până la valoarea de -6,05 mil. euro aferentă lunii noiembrie 2019.

Anul 2020 este marcat de creșteri și descreșteri și descreșteri mai accentuate în comparație cu anii precedenți. Intervalul valorilor investițiilor este limitat de sumele cuprinse între -646,37 mil. euro și 1789,92 mil. euro, aceasta reprezentând suma cea mai mare aferentă perioadei anilor 2013-2020. Anul 2020 începe cu descreșteri a valorilor investițiilor străine de la suma de 909,96 mil. euro din ianuarie 2020 până la suma de -646,37 mil. euro din aprilie 2020. Această valoare sub valorile pozitive

ale indicatorului este urmată de o creștere până la valoarea de 74,57 mil. euro în luna mai 2020 după care din nou o descreștere care înregistrează o valoare de -381,56 mil. euro în luna iunie 2020. Lunile următoarele aferente ultimei jumătăți aferente anului 2020 sunt reprezentate de tendința preponderentă de creștere până la valoarea de 1789,92 mil. euro înregistrată în luna decembrie 2020.

Grafic 5. ISD realizate in Serbia.

Sursa: <https://www.theglobaleconomy.com/Serbia/fdi/>

Investițiile străine directe realizate pe teritoriul Serbiei sunt expuse în milioane de euro reprezentate în graficul 6. Valoarea investițiilor străine directe realizate pe teritoriul Serbiei fluctuează între valorile 31,28 mil. euro și 1015,46 mil. euro. Intervalul cuprins între anii 2013 și 2018 fluctuează valori ale investițiilor care înregistrează sume pozitive sub valoarea de 350 mil. euro. Acesta este urmat de o creștere semnificativă de 950,79 mil. euro din noiembrie 2018 până în decembrie 2018. Perioada care urmează este afectată de creșteri și descreșteri a cărei valori se încadrează în intervalul 57,52 mil. euro - 766,03 mil. euro.

Anul 2013 înregistrează cu valoarea 131,71 mil. euro în luna ianuarie urmată de o descreștere până la valoarea de 31,28 mil. euro în luna februarie 2013. Lunile următoare sunt marcate de creșteri care ajung să înregistreze o valoare a investițiilor directe realizate în luna mai 2013 de 149,66 mil. euro. În luna iunie valoarea acestora scade cu 100,18 mil. euro față de luna anterioară urmând ca următoarele luni până în august 2013 suma investițiilor să înregistreze o valoare de 225,34 mil. euro. Sfârșitul anului 2013 este urmat de creșteri și descreșteri care determină înregistrarea în luna decembrie 2013 investiții în valoare de 189,92 mil. euro.

Anul 2014 prezintă creșteri și descreșteri a valorii investițiilor. Principalele creșteri sunt evidențiate între lunile februarie 2014 până în mai 2014, iunie 2014 față de iulie 2014, august 2014 până în octombrie 2014 și noiembrie 2014 față de luna decembrie 2014. Anul 2014 începe prin

înregistrarea în luna ianuarie 106 mil. euro drept valoarea investițiilor directe străine realizate și termină cu o valoare a acestora de 176,06 mil. euro în luna decembrie 2014.

Anul 2015 începe prin înregistrarea în luna ianuarie a 210,13 mil. euro drept valoarea investițiilor directe străine realizate și termină cu o valoare a acestora de 255,79 mil. euro în luna decembrie 2015.

Anul 2016 asemenea anilor precedenți, este afectat de diferite fluctuații de creștere și descreștere. Suma cea mai mare înregistrată în acest an este 261,56 mil. euro în luna dec 2016, iar cea mai mică valoare este 98,08 mil. euro în luna noiembrie 2016.

Anul 2017 este reprezentat de diferite modificări a căror valoare mai mica este 139,58 mil. euro aferentă lunii februarie 2017, iar cea mai mare este 333,74 mil. euro aferentă lunii noiembrie 2017.

Anul 2018 reflectă în luna decembrie 2018 valoarea 1015,46 mil. euro reprezentând cea mai mare valoare a investițiilor pe toată perioada analizată. Acest an prezintă creșteri a indicatorului în luna februarie față de ianuarie, martie față de aprilie, iunie față de mai, august față de iulie, octombrie față de septembrie și noiembrie față de decembrie. Anul 2018 per total prezintă o tendință mai majoră de creștere în comparație cu descreșterile realizate.

Anul 2019 înregistrează investiții cele mai mari în luna decembrie 2019 în valoare de 552,44 mil. euro, iar cele mai scăzute în noiembrie 2019 în valoare de 124,25 mil.euro. Acest an este reprezentat printr-o tendință predominantă de creștere a valorii investițiilor străine.

În ceea ce privește anul 2020 valoarea cea mai mare este înregistrată în luna decembrie 2020 cu o valoare de 766,03 mil. euro, iar cea mai mică în luna septembrie 2020 cu o valoare de 57,52 mil. euro. Din ianuarie 2020 până în luna martie 2020 tendința a fost de creștere a investițiilor cu 73,09 mil. euro. Aceasta este urmată de o descreștere din luna martie până în luna septembrie de la 305,48 mil. euro la 57,52 mil. euro. Iar în ultimele luni ale anului 2020 s-a înregistrat o tendință de creștere de la 57,52 mil. euro în luna septembrie 2020 la 766,03 mil. euro în luna decembrie 2020, aceasta este reprezentată de o creștere în valoare de 708,51 milioane euro.

Grafic 6. ISD realizate in Grecia.

Sursa: <https://www.theglobaleconomy.com/Greece/fdi/>

În graficul 6 este reprezentat evoluția investițiilor străine directe realizate în Grecia, unitatea de măsură este milioane de euro, iar graficul este pe perioada 2013-2020.

Valoarea investițiilor care s-au realizat în luna ianuarie a fost de 572,14 milioane de euro, după luna ianuarie tendința a fost una descrescătoare, astfel în luna martie valoarea înregistrată a fost una negativă -502,41 milioane de euro. A urmat o creștere semnificativă, astfel în luna aprilie investitori străini au realizat un aport pe piața investițională de 373,06 milioane de euro. Cea mai mare valoare înregistrată în anul 2013 a fost în luna decembrie cu o valoare de 1212,51 de milioane de euro, aceasta valoare fiind și cea mai mare realizată pe perioada analizată, adică 2013-2020.

În anul 2014 valoare investițiilor străine directe a fost de 4,3 milioane de euro, a urmat o serie de valori pozitive până în luna aprilie unde valoare a trecut la una negativă fiind -11,43 de milioane de euro, aceasta fiind și ultima lună în care s-a înregistrat o valoare negativă pe toată perioada analizată. Valoare cea mai mare înregistrată în anul 2014 a fost în luna mai, iar această valoare fiind 700,45 de milioane de euro.

În anul 2015 cea mai mare valoare a investițiilor străine realizate pe teritoriul Greciei a fost în luna decembrie, iar această sumă a fost de 270,78 de milioane de euro. De asemenea cea mai mică valoare a investițiilor înregistrată în acest an a fost în luna septembrie cu o valoare de 12,87 de milioane de euro.

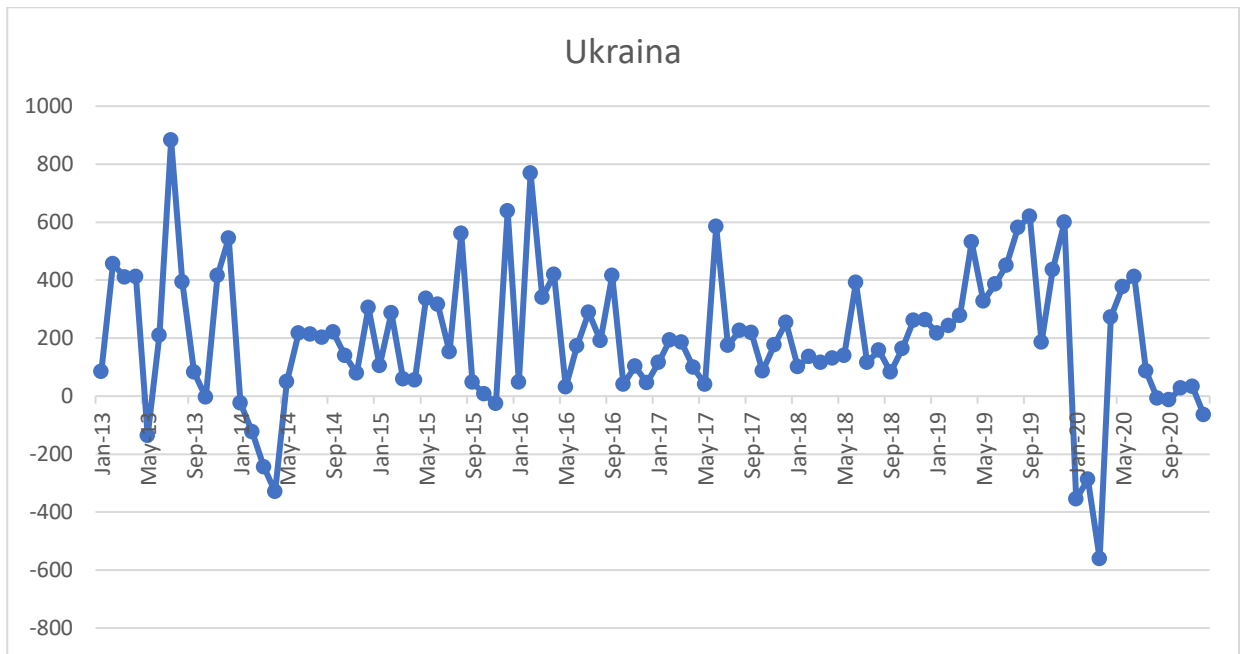
Anul 2016 a avut valori aproape constante în primele luni, valoarea totală a investițiilor în perioada ianuarie-iulie a fost 632,28 de milioane de euro. A urmat o creștere mai semnificativă înregistrând astfel o valoare de 507,79 milioane de euro în luna octombrie. Anul 2016 s-a încheiat cu o valoare a investițiilor străine directe de 330,12 milioane de euro.

Valoare cea mai mare înregistrată în anul 2017 a fost în luna martie, aceasta fiind 703,28 milioane de euro, iar cea mai mică valoare a fost în luna iulie cu o valoare a investițiilor străine directe realizate pe piața investițională din Grecia de 45,09 milioane de euro.

174,34 milioane de euro a fost valoarea investițiilor străine realizate de către investitori nerezidenți pe teritoriul Greciei în luna ianuarie 2018. Tendința a fost una crescătoare până în luna mai, înregistrând în această luna o valoare de 510,96 de milioane de euro, aceasta fiind și cea mai mare valoare înregistrată în anul 2018. Iar cea mai mică valoare a fost în luna august cu suma de 106,61 milioane de euro.

În 2019 valoarea cea mai mare a fost înregistrată în luna decembrie cu suma de 707,79 milioane de euro, iar valoarea cea mai mică investită în acest an a fost în luna septembrie cu suma de 129,56 milioane de euro.

În anul 2020 valorile au fost numai pozitive, deși pandemia a afectat economia mondială, la nivelul Greciei investițiile străine au avut scăderi dar nu așa de mari încât să fie o valoare negativă. De asemenea valoarea cea mai mare înregistrată în acest an a fost în luna februarie cu o valoare de 528,29 milioane de euro, iar valoarea cea mai mică a fost înregistrată în luna martie cu o valoare de 111,1 milioane de lei.

Grafic 7. ISD realizate in Ucraina.

Sursa: <https://www.theglobaleconomy.com/Ukraine/fdi/>

În graficul 7 este reprezentată evoluția investițiilor străine directe pe perioada 2013-2020, iar aceste valori sunt măsurate în milioane de euro.

În anul 2013 valorile au fost pozitive în lunile ianuarie, februarie, martie și aprilie, acestea însumând 1364,04 milioane de euro. În luna mai valoarea a fost una negativă deoarece investitorii au retras suma de -136,4 milioane de euro de pe piața investițională. O altă valoare negativă a fost înregistrată în luna octombrie cu suma de -4,15 milioane de euro. De asemenea, cea mai mare valoare pozitivă a fost înregistrată în luna iulie cu o valoare de 882,46 de milioane de euro.

Anul 2014 a început cu o retragere de capital de pe piața investițională din Ucraina, aceasta fiind -23,29 de milioane de euro. Această tendință descrescătoare s-a menținut până în luna aprilie ajungând la o valoare a investițiilor retrase de -330,19 milioane de euro în această lună. În lunile următoare tendința a fost una crescătoare, astfel la sfârșitul anului 2014 valoarea investițiilor a fost de 304,41 de milioane de euro în luna decembrie.

Valoarea cea mai mare înregistrată în anul 2015 a fost în luna decembrie cu suma de 637,1 milioane de euro. Pe de altă parte valoarea cea mai mică, aceasta fiind și una negativă a fost înregistrată în luna noiembrie cu o valoare de -25,78 milioane de euro.

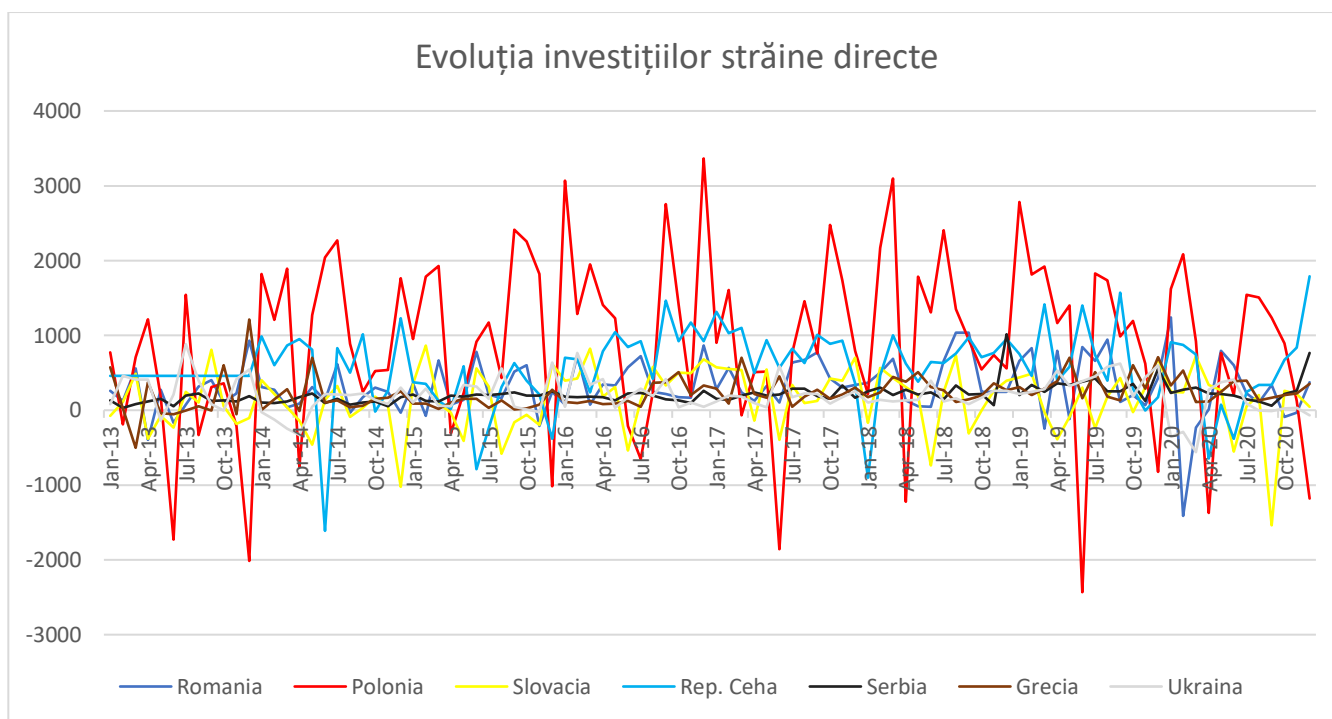
În anul 2016, 767,68 a fost valoarea cea mai mare realizată de către investitori străini pe teritoriul Ucrainei, aceasta a fost realizată în luna februarie. În următoarea perioadă tendința a fost descrescătoare, astfel în luna mai valoarea acestora a fost de 31,61 milioane de euro, aceasta fiind și cea mai mică valoare înregistrată în acest an. Sfârșitul acestui an a fost tot unul pozitiv, astfel valoarea înregistrată în luna decembrie a fost de 45,74 de milioane de euro.

Investitorii străini în anul 2017 au realizat doar aporturi pe piața investițională din Ucraina, astfel valoarea cea mai mare a fost înregistrată în luna iunie cu o valoare de 584,7 milioane de euro, iar valoarea cea mai mică investită în acest an a fost înregistrată în luna mai cu o valoare de 39,92 de milioane de euro.

Valorile investițiilor străine directe în anul 2018 au fost destul de constante pe parcursul a celor 12 luni, o abatere mai semnificativă a fost dată în luna iunie, astfel valoarea în această lună a fost de 391,74 milioane de euro.

În anul 2019 tendința a fost una crescătoare de la începutul anului, astfel în luna septembrie s-a înregistrat cea mai mare valoare, aceasta fiind de 619,64 milioane de euro. O mică scădere s-a produs în luna octombrie, iar valoarea înregistrată în această lună a fost de 184,64 milioane de euro.

Apariția covid-19 a afectat și investițiile străine directe din Ucraina, efectul acestui fapt se poate observa și în grafic deoarece în lunile ianuarie, februarie și martie investitori străini au retras suma de 1203,51 de milioane de euro. Valoarea investițiilor realizate pe teritoriul Ucrainei s-a mai stabilizat puțin în următoarele luni, astfel a înregistrat un maxim de 411,7 milioane de euro în luna iunie. Dar anul s-a încheiat cu o valoare negativă ca urmare apariției a cel de al doilea val al pandemiei.

Grafic 8. ISD realizate în România, Polonia, Slovacia, Republica Ceha, Serbia, Grecia și Ucraina.

Sursa: <https://www.theglobaleconomy.com/rankings/fdi/>

Graficul 7 reprezintă evoluția investițiilor străine directe în 7 țări din Europa centrală și de est, acestea fiind România, Polonia, Slovacia, Republica Ceha, Serbia și Ucraina. De asemenea se poate observa în grafic faptul că valoarea cea mai mare de investiții străine a fost în Polonia în decembrie anului 2016, iar valoarea acestora a fost de 3365 milioane de euro. Tot pe teritoriul Polonez s-a înregistrat și cea mai mare valoare de retragere a capitalului investit străin, acesta fiind în luna iunie 2019 cu suma de 2432,18 milioane de euro.

Investițiile în condiții de crize economice și pandemii²⁸

²⁸ Hada Teodor, Iuga Iulia, Deaconu Luminița, Vicol Diana, Căruț Mihai, Investiții. Evaluarea Investițiilor. Teorie. Studii de caz. Monografie contabilă. Editura Pro Universitaria, București, 2020; ISBN: 978-606-26-1220-7; pag. 40-47.

Natura mediului de afaceri al companiilor este foarte importantă de luat în considerare atunci când analizăm modul de finanțare a investițiilor.

Se vor lua în considerare următoarele două tipuri de mediu de afaceri:

Mediu de afaceri stabil. Companiile într-un mediu de afaceri stabil se confruntă, în general, cu o cerere stabilă pentru produsele lor. Produsele sunt mature și la fel și tehnologia care le produce. Din cauza mediului de afaceri foarte stabil, profitul și fluxul de numerar din aceste activități sunt, de obicei, foarte stabile. Companiile din medii de afaceri stabile includ producători de ex. mașini de tuns iarba, companii de utilități (apă, încălzire, electricitate)²⁹ etc.

Mediu de afaceri dinamic. Companiile într-un mediu de afaceri dinamic se confruntă, în general, cu o cerere mai volatilă pentru produsele lor. Produsele sunt noi și sunt în continuă dezvoltare și modificare, datorită concurenței acerbe pe piață. Ratele de creștere în aceste medii de afaceri sunt de obicei mari. Tehnologia folosită pentru realizarea produselor se află în continuă dezvoltare. Din cauza mediului de afaceri dinamic, profitul și fluxul de numerar din aceste activități sunt de obicei mai volatile. În astfel de medii, trebuie luat în considerare un grad relativ ridicat de finanțare a capitalurilor proprii. Dar, investițiile pe termen lung în medii de afaceri dinamice au o probabilitate mai mare de a produce pierderi în timpul vieții investiției. Refinanțarea finanțării datoriei în timpul unei perioade de pierderi pentru o investiție angajată poate fi extrem de grea. Criza financiară (2007–2008) a arătat că sursele de finanțare pot fi restrictive, chiar și atunci când refuzul refinanțării înseamnă implicit falimentul unei companii. Unele instituții financiare resping refinanțarea atunci când compania înregistrează pierderi care nu mai pot fi recuperate. De asemenea, noul capital poate fi greu de găsit atunci când o investiție înregistrează pierderi. Prin urmare, este esențial pentru companiile dintr-o afacere dinamică să-și finanțeze investițiile pe angajamente de finanțare pe termen lung, cum ar fi capitalurile proprii. Companiile din medii de afaceri dinamice includ producători de ex. telefoane inteligente și software.

Jargonul financiar conține numeroase expresii colorate pentru a denota un preț al activelor determinat de piață, în contradicție cu orice explicație economică rezonabilă. Cuvinte precum „manie”, „bule”, „panică”, „prăbușire” și „criză” evocă imediat imagini cu o activitate speculativă frenetică și probabil irațională. Mulți dintre acești termeni au apărut din episoade istorice speculative specifice, care au fost suficient de frecvente și importante, încât susțin o puternică credință actuală în rândul economiștilor că piețele cheie de capital uneori generează rezultate iraționale și ineficiente de stabilire a prețurilor și de alocare (Garber, 1990).

Se spune că o bulă (sau o bulă speculativă) există atunci când prețurile mari par a fi generate mai mult de entuziasmul comercianților decât de fundamentele economice. O bulă trebuie definită expost, adică la un moment dat explozia bulei și prețurile se reglează în jos, uneori foarte rapid. Interesant este faptul că prejudecățile posterioare încep adesea să intre. Mulți investitori pot fi auziți spunând că

²⁹ Lars Wøldike Petersen, Introduction to investment and finance, 1st edition, 2017, p. 95, ISBN 978-87-403-1646-9

au știut-o tot timpul, dar dacă da, de ce au participat și, în unele cazuri, au pierdut sume mari de bani? (Ackert & Deaves, 2010). Vom analiza unele dintre cele mai interesante bule din istoria financiară și, atunci când este posibil, vom include câteva comentarii de finanțare comportamentală la evenimente.

1. Tulipmania

Tulipmania, o creștere a cererii de bulbi de lalele din Olanda în 1637. Episodul a servit de mult timp ca epitom al bulei financiare. În cartea sa, Shiller (2005) o numește „cea mai faimoasă bulă dintre toate. Nici o bulă de activ nu este prea mică sau prea mare sau explozia lui va fi comparată cu nebunia olandeză a lalelelor”.

Prin anii 1620 și 1630, cultivatorii profesioniști de flori au creat o piață pentru soiurile rare, în care bulbii de lalele erau vânduți la prețuri ridicate. Până în 1636, creșterea rapidă a prețurilor a atras speculanți, iar prețurile multor soiuri au crescut în sus din noiembrie 1636 până în ianuarie 1637. În februarie 1637, prețurile s-au prăbușit brusc, iar bulbii nu au putut fi vânduți nici la 10% din valoarea lor maximă. Având în vedere absența recunoscută a șocurilor economice de bază în acest interval de timp scurt, modelul de bule inconfundabil pare să vorbească de la sine. Povestea concluzionează afirmând că prăbușirea a dus la o criză economică în Olanda timp de ani de zile (Thompson, 2006).

2. Bula Mării de Sud

Bula Mării de Sud în 1720 a fost o mare bulă economică condusă de speculațiile stocurilor din cadrul companiei South Sea Company. În timpul războiului de succesiune spaniolă, o mare parte din datoria guvernului britanic a fost emisă, iar guvernul a dorit să reducă rata dobânzii datoriei pentru a-i scuti presiunea financiară. În același timp, acțiunile companiei South Sea Company au fost foarte populare, deoarece i s-a acordat monopol pentru comerțul în coloniile spaniole din America de Sud. Compania a dorit să-și acopere riscul cumpărându-și datoriile cu acțiunile sale extrem de evaluate și să aducă venituri stabile pentru guvern. Publicul a început să cumpere acțiunile companiei South Sea Company. Prețul acțiunii a crescut: de la 128 GBP în ianuarie 1720 la 1.000 lire sterline la începutul lunii august, urmată de o scădere dramatică până la aproximativ 100 lire sterline în câteva luni. Sute de oameni au pierdut o sumă imensă de bani, inclusiv Sir Issac Newton. Când a fost întrebat despre continuarea creșterii acțiunilor companiei South Sea Company, el a răspuns: „Pot calcula mișcarea stelelor, dar nu și nebunia oamenilor” (Taylor, 2004).

3. Prăbușirea bursei din 1929

Creșterea accentuată și prăbușirea ulterioară a prețurilor acțiunilor la sfârșitul anilor 1920 este poate cel mai izbitor episod din istoria piețelor financiare americane (De Long & Shleifer, 1990). Cunoscut drept „Marea Depresiune”, acest episod a fost precedat de boom-urile bursiere care s-au prăbușit în SUA și U.K. la sfârșitul anilor 1920. „Marea Depresiune” a fost transmisă în întreaga lume prin legăturile de schimb fix ale standardului de schimb de aur și numeroase măsuri protecționiste. Multe țări din întreaga lume au fost lovite în cele din urmă de criza datoriilor și a valutei (Yan, 2011). Înainte de prăbușire, sute de mii de americani au investit foarte mult pe piața de valori, cu convingerea că dezvoltarea acesteia va duce la o economie „nouă”, iar un număr semnificativ dintre ei împrumuta bani pentru a cumpăra mai multe acțiuni. Creșterea prețurilor acțiunilor a încurajat mai multe persoane să investească, ceea ce a creat o buclă de feedback pozitiv. O bulă masivă a fost generată de astfel de speculații. Bula a început să se dezumfle, iar 24 octombrie 1929, care a devenit cunoscută sub numele de „Joia Neagră”, a marcat începutul „Marelui Crash”. Această prăbușire este una dintre cele mai devastatoare prăbușiri ale pieței bursiere din istoria Statelor Unite. A declanșat Marea Depresiune de

12 ani, care a afectat toate țările industrializate occidentale și care nu s-a încheiat în Statele Unite până la debutul mobilizării americane pentru al doilea război mondial la sfârșitul anului 1941 (Yan, 2011).

4. *Boom-ul locuințelor din SUA*

Puține piețe au avut o astfel de creștere puternică, urmată imediat de o scădere la fel de abruptă, așa cum a avut piața locuințelor din SUA în primii ani ai secolului XXI. Prețurile locuințelor din SUA au crescut din 1997 până în 2006 cu aproximativ 85%, favorizând cel mai mare boom național al locuințelor din istoria națiunii. Numai din 2000 până în 2005, prețul mediu de vânzare al caselor unifamiliale americane a crescut cu o treime. În unele locuri, creșterea a fost și mai accentuată. În aceiași ani, prețul mediu al locuinței în New York a crescut cu 79%, în Los Angeles 110% și în San Diego cu 127%³⁰. Costul deținerii caselor în raport cu închirierea acestora a crescut dramatic din 2003 până în 2006, ceea ce sugerează existența unei bule, unde prețurile locuinței au depășit cu mult valorile lor intrinseci. Ulterior, prețurile pentru locuințe au scăzut cu peste 30 la sută (Shiller, 2007). În urma crizei financiare globale, cercetătorii au căutat să înțeleagă comportamentul prețurilor locuințelor. Înainte de 2007, țările cu cele mai mari creșteri ale datoriei gospodăriilor în raport cu veniturile acestora au experimentat cele mai rapide creșteri ale prețurilor locuințelor (Glick & Lansing 2010). Multe studii au atribuit criza financiară din 2007-2009 unei bule alimentate de creditul de pe piața locuințelor. În schimb, pentru a explica boom-ul, alții au folosit teorii în care prețurile locuințelor au fost determinate în principal de elemente fundamentale, cum ar fi ratele dobânzilor scăzute, oferta restricționată, demografia sau scăderea percepțiilor asupra riscului. Un document recent (Favilukis și colab., 2012) susține că respectiva creștere a prețurilor locuințelor din SUA în raport cu chiriile s-a datorat în mare măsură liberalizării pieței financiare, care a redus percepția cumpărătorilor asupra riscului de locuință. Autorii dezvoltă un model teoretic, în care standardele mai ușoare de creditare și costurile mai mici ale tranzacțiilor ipotecare contribuie la o creștere substanțială a prețurilor locuințelor în raport cu chiriile. Un număr mare de autori au susținut factori psihologici, mai degrabă decât fundamentele care joacă rolul cheie în dinamica prețurilor locuințelor.

5. *Criza financiară din 2008*

Criza financiară din 2008, care a început cu un epicentru inițial bine definit, axat pe titluri garantate de credite ipotecare (mortgage backed securities), a căzut într-o recesiune economică globală, a cărei severitate crescândă și durată incertă au dus și a condus la pierderi masive și pagube pentru miliarde de oameni. Intervenții grele ale băncilor centrale și programe de cheltuieli guvernamentale au fost lansate la nivel mondial, în special în Statele Unite și Europa. O concluzie generală cu privire la cauza fundamentală a declanșării crizei financiare și economice este acumularea mai multor bule și interacțiunea și întărirea reciprocă, ce duc la iluzia unei „mașini perpetue de bani” care să permită instituțiilor financiare să extragă averea dintr-un proces artificial nesustenabil (Sornette & Woodard, 2008).

³⁰ Peter Dybdahl Hede, *Financial Decision-making & Investor Behaviour*, 2012, p. 75, ISBN 978-87-403-0285-1

După un vârf timid 2006, piața imobiliară în multe state a ajuns pe un platou și a început să scadă. O serie de studii au arătat într-adevăr o legătură puternică între deprecierea prețurilor la locuințe și nerambursarea creditelor ipotecare rezidențiale (Demyanyk, 2009).

6. Criza pandemică din 2020

Pandemia din perioada 2019 - 2020 a determinat angajarea țărilor în luptă pe trei planuri esențiale: în primul rând, în planul sistemului sanitar, căruia îi sunt alocate fonduri masive pentru a lupta împotriva răspândirii virusului și pentru a trata bolnavii. În prezent, toate țările pun accentul pe măsuri de natură epidemiologică, cu scopul încetinerii propagării virusului. În al doilea rând, în plan economic. Țările se vor confrunta cu probleme grave de ordin economic, cu mare impact social. Vor crește deficitele bugetare pentru că vor trebui injectate sume importante pentru a evita un colaps economic. În majoritatea țărilor occidentale economia se bazează primordial pe consumul intern. Izolarea oamenilor prin „distanțare socială”, va avea un impact catastrofal asupra economiilor acelor țări, dacă se prelungește destul de mult timp această situație de izolare. Țările fac eforturi pentru a-și proteja cetățenii aflați în carantină sau izolare la domiciliu prin creșterea capacității de menținere a lanțurilor de aprovizionare esențiale, cum sunt cele din domeniile produselor alimentare, energiei și medicamentelor. Impactul economic negativ generat de pandemie, deja existent, este impresionant. Ce e sigur este că la fel ca în 2008, se va intra într-o recesiune economică. Mai puțin clară este amploarea acesteia. Au avut loc căderi masive pe burse, unele chiar dramatice, așa cum a fost cazul cu cotațiile liniilor aeriene americane. Unele țări au luat măsuri de protecție pentru prevenirea căderilor pe burse. De exemplu, Franța, Germania, Italia au luat măsuri de oprire la tranzacționare a tranzacțiilor în lipsă. Scăderile pe burse s-au datorat crizei COVID. Turismul, care are o pondere importantă în PIB (în Franța, Spania, Portugalia, Italia, Grecia), este sever afectat. Companiile s-au închis temporar, angajații au fost introduși în sistemul de „șomaj tehnic”, iar producția este zero în unele sectoare. Criza va fi provocată nu doar de o cădere a cererii, ci și de una a ofertei din cauza scăderii producției, urmările fiind o penurie generalizată de produse și o creștere rapidă a prețurilor. Volumul exporturilor a scăzut deoarece piețele de export s-au prăbușit, țările stabilindu-și alte priorități în această perioadă. Va fi afectată masiv și România, ai cărei parteneri principali la exporturi sunt Italia și Germania. Dacă Italia va intra într-o recesiune severă, vor fi afectate exporturile României. Dar asta este doar una dintre dimensiunile provocării. Va fi o cădere economică severă provocată de panică și de renunțarea la investiții mai substanțiale de către companii, cel puțin pe termen scurt și mediu, datorită nesigurății. În al treilea rând, în planul felului în care se va munci în viitor („*tele-munca*” sau munca de acasă). Unele companii (bănci, societăți de asigurări etc.), forțate de această împrejurare, au lăsat angajații să muncească de acasă, acolo unde profilul muncii permite acest lucru. Astfel, se configurează trei mari tendințe în domeniul gestiunii afacerilor:

1. felul în care se va munci în viitor („*tele-munca*” sau munca de acasă). Prin această muncă la domiciliu impactul economic va fi unul important, în ambele sensuri: în sens pozitiv (mai puțină aglomerație în trafic, mai puțină poluare); în sens negativ (scăderea vânzărilor restaurantelor în care corporatiștii mănâncă la prânz, scăderea încasărilor pentru chirii deoarece nu mai este nevoie de spațiu pentru angajați, aceștia lucrând de acasă - va fi afectată mai ales zona imobiliară nerezidențială);

2. evoluția lanțurilor de producție: se va renunța la produsele „made in China”. O parte dintre aceste produse se vor realiza chiar de către țările care au nevoie, prin stimularea companiilor pentru producție;
3. creșterea gradului de robotizare pentru a compensa o parte din costul suplimentar cu forța de muncă.

6.1. România - Măsuri legislative

Guvernul României a adoptat măsuri de natură economică în vederea susținerii economiei naționale, ca urmare a efectelor negative produse de răspândirea virusului COVID-19. Pentru asigurarea lichidității IMM-urilor pe perioada în care se manifestă efectele COVID-19, Guvernul României a adoptat Ordonanța de urgență nr. 42 din 2 aprilie 2020 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 110/2017 privind Programul de susținere a întreprinderilor mici și mijlocii - IMM INVEST ROMÂNIA, precum și pentru aprobarea Schemei de ajutor de stat pentru susținerea activității IMM-urilor în contextul crizei economice generate de pandemia COVID-19. Programul de susținere a întreprinderilor mici și mijlocii – IMM INVEST ROMÂNIA este un program multianual de încurajare și de stimulare a dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii, care constă în acordarea de garanții de stat pentru anumite categorii de credite.

Deoarece IMM-urile sunt în imposibilitatea de a accesa finanțare de la bănci în condiții preferențiale, care să le asigure continuarea activității și plata personalului angajat pe perioada pandemiei până la 31 decembrie 2020, a fost adoptată în acest sens OUG nr. 42/2020. Această ordonanță stipulează acordarea de garanții de stat în favoarea fiecărui beneficiar participant în program pentru:

1. unul sau mai multe credite pentru realizarea de investiții și/sau unul sau mai multe credite/linii de credit pentru capital de lucru, garantate de către stat, prin Ministerul Finanțelor Publice, în procent de maximum 80% din valoarea finanțării, exclusiv dobânzile, comisioanele și spezele bancare aferente creditului garantat. Valoarea maximă cumulată a finanțărilor garantate de stat care pot fi acordate unui beneficiar în cadrul acestei facilități este de 10.000.000 lei. Valoarea maximă a creditelor/liniilor de credit pentru finanțarea capitalului de lucru este de 5.000.000 lei, iar pentru creditele de investiții este de 10.000.000 lei;
2. unul sau mai multe credite/linii de credit pentru finanțarea capitalului de lucru, exclusiv dobânzile, comisioanele și spezele bancare aferente creditului garantat de stat în procent de maximum 90% acordat unei microîntreprinderi sau întreprindere mică, în valoare maximă de 500.000 lei pentru microîntreprinderi, respectiv maximum 1.000.000 lei pentru întreprinderile mici.

Procentul de subvenționare a dobânzii de 100% rămâne nemodificat, dar se modifica perioada de subvenționare, de la momentul acordării creditelor/liniilor de credit contractate după intrarea în vigoare a OUG nr. 42 și până la 31 decembrie 2020. Durata maximă a finanțărilor este de 72 de luni în cazul creditelor pentru investiții și de 36 de luni în cazul creditelor/liniilor de credit pentru capital de lucru.

Ordonanța de urgență nr. 42 din 2 aprilie 2020 a aprobat SCHEMA DE AJUTOR DE STAT din 2 aprilie 2020 pentru susținerea activității IMM-urilor în contextul crizei economice generate de pandemia COVID-19. Obiectivul acestei scheme de ajutor îl reprezintă susținerea IMM-urilor în contextul crizei economice generate de pandemia COVID-19. Tipuri de ajutoare acordate:

- ajutor de stat sub formă de garanții pentru împrumuturi;

- ajutor de stat sub formă de grant.

IMM-urile care au contractat credite/linii de credit garantate conform OUG nr. 110/2017 beneficiază de un grant în limita cumulului rezultat din valoarea comisionului de risc, a comisionului de administrare, aferente garanției acordate, și a dobânzilor aferente creditelor/liniilor de credite, dar nu mai mult de echivalentul în lei a 800.000 euro per întreprindere. Schema de ajutor conține prevederi speciale pentru sectorul agriculturii, prelucrării și comercializării produselor agricole, pisciculturii și acvaculturii.

Perioada de valabilitate a schemei de ajutor se încheie la data de 31.12.2020, iar perioada în care se poate efectua plata grantului este de până la 31.03.2021, cu posibilitatea prelungirii. Toate aceste măsuri au în vedere repornirea motoarelor economiei după încetarea pandemiei.

6.2. România - piața de capital

Criza economică are influențe negative și pe piața de capital. Indicele BET, al Bursei de Valori București (BVB), a încheiat primul trimestru al anului 2020 cu o scădere de 23,6%, în ton cu deprecierea din principalele burse europene, după ce pandemia de Covid-19 a condus la sistarea activității în mai multe sectoare economice.³¹

7. Concluzii

În cadrul acestui articol a fost abordată o temă importantă la nivelul economiei naționale a unei țări, deoarece investițiile străine directe au un rol important în cadrul întreprinderilor în care aceștia decid să realizeze o investiție într-o companie, investitorul aduce un aport de capital, acest fapt contribuie atât la dezvoltarea tehnologiei cât și la rentabilitatea entității respective.

De asemenea în cadrul articolului au fost selectate 7 țări pe criteriile geografice din Europa centrală și de est, aceste țări au fost România, Polonia, Slovacia, Republica Cehă, Serbia, Grecia și Ucraina.

Aceste investiții la rândul lor au și o serie de avantaje pentru țara gazdă, adică pentru țara la care investitori străini investesc în entitățile rezidente, aceste avantaje putem spune că sunt pe de o parte contribuția la PIB, un alt avantaj este crearea de locuri de muncă și concurența mai mare.

În urma analizei realizate asupra graficelor care reprezintă evoluția investițiilor străine directe realizate pe teritoriul fiecărei țări analizate, putem spune că în toate țările această evoluția a avut atât tendințe crescătoare cât și tendințe descrescătoare în care investitori a decis retragerea de capital de pe piața investițională a țării respective.

Anul 2020 a început într-un mod negativ aproape pentru toate țările analizate, acest lucru a fost consecința apariției noului coronavirus. Covid-19 a creat o criză economică la nivel mondial, această criză nu a fost numai economică ci și una sanitară care a impus autorităților fiecărei stat să implementeze o serie de restricții, iar aceste restricții a afectat atât entitățile cât și societate.

Astfel cum s-a putut observa în graficele prezentate mai sus în primele luni ale anului 2020 investițiile străine au suferit o scădere, în unele țări valoare investită a fost mai mică, iar în alte țări investitori au decis retragerea capitalului de pe piață. În lunile de vară când cazurile de covid-19 au scăzut iar autoritățile au putut anula unele restricții și în piața investițională s-a putut observa o mică creștere față de începutul anului. Dar sfârșitul anului a fost din nou unul negativ deoarece al doilea val de pandemie și-a făcut prezența, iar investițiile străine directe au suferit o scădere.

³¹ <https://www.bursa.ro>

Apariția pandemiei putem spune că a rupt orice previziune s-a făcut din punct de vedere economic și investițional, acest lucru s-a întâmplat deoarece multe sectoare din economie au fost afectate, unele într-un mod mai grav, iar altele într-un mod mai puțin grav. Acest lucru s-a putu observa și la nivelul țărilor analizate. În cazul României începutul anului a fost unul bun, investitori străini au fost realizat un aport de capital destul de semnificativ, dar după ce pandemia și-a făcut prezența, această tendință s-a prăbușit iar investitori străini au retras de pe piața României cea mai mare sumă din 2013 până în 2020, acesta fiind 1412,32 milioane de euro.

La fel ca și în cazul României și alte țări precum Polonia, Slovacia, Republica Ceha și Ucraina au avut de suferit la nivelul investițiilor străine directe din cauza pandemiei de coronavirus, astfel investitori au retras de pe piața investițională din aceste state Europene.

În Grecia și în Serbia valorile înregistrate nu au fost unele negative, adică investitori nu au retras bani de pe piața investițională, ci din contră, au realizat investiții în aceste state. Dar pandemia a afectat și aceste state deoarece se poate observa o scădere considerabilă a valori investițiilor în lunile în care pandemia a creat cele mai multe cazuri de infecțiuni.

Referințe bibliografice.

Cărți de specialitate

1. HADA TEODOR, IUGA IULIA, DEACONU LUMINIȚA, VICOL DIANA, CĂRUȚ MIHAI, Investiții. Evaluarea Investițiilor. Teorie. Studii de caz. Monografie contabilă. Editura Pro Universitaria, București, 2020; ISBN: 978-606-26-1220-7; pag. 40-47.
2. LARS WØLDIKE PETERSEN, Introduction to investment and finance, 1st edition, 2017, p. 95, ISBN 978-87-403-1646-9
3. PETER DYBDAHL HEDE, Financial Decision-making & Investor Behaviour, 2012, p. 75, ISBN 978-87-403-0285-1

Acte normative

1. Ordonanța de urgență nr. 42 din 2 aprilie 2020
2. Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 110/2017

Resurse în format electronic

1. <https://www.scribub.com/economie/Investitiile-si-rolul-lor-in-e51167212.php>
2. <https://www.bnr.ro/Investitii-directe---principiul-direcțional-12332-Mobile.aspx>
3. <https://fic.ro/Documents/view/Studiu-Investitiile-straine-directe-evolutia-si-importanta-lor-in-Romania>
4. <https://www.creeaza.com/afaceri/afaceri/Aspecte-teoretice-privind-inve646.php>
5. <https://www.bursa.ro>

Anexa 1

România

	Ian	Feb	Mar	Apr	Mai	Iun	Iul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
2013	260,52	126,2	556,93	-393,83	271,92	-170,12	77,11	317,27	403,26	112,14	223,25	927,87
2014	307,42	274,56	40,09	85,8	306,35	127,79	616,11	-33,94	177,5	300,36	248,62	-30,12
2015	362,01	-74,71	663,65	73,65	139,44	781,25	207,92	157,59	515,21	601,24	-209,31	243,41
2016	71,9	732,2	71,29	344,35	332,34	574,52	721,32	244,21	214,54	174,81	169,17	866,78
2017	280,57	563,83	239,24	126,99	325,11	103,5	640,11	675,83	775,71	425,35	303,74	337,38
2018	366,33	502,62	686,21	132,93	50,24	44,87	661,71	1036,92	1037,73	248,76	248,73	248,85
2019	661,46	826,52	-245,25	795,71	-119,05	843,33	656,71	944,38	107,09	201,98	66,71	433,35
2020	1240,51	-1412,32	-229,42	9,27	797,52	603,17	223,39	99,45	341,58	-92,4	-35,56	375,37

Tabel 1. ISD realizate în România

Ucraina

	Ian	Feb	Mar	Apr	Mai	Iun	Iul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
2013	84,84	456,62	410,04	412,54	-136,4	208,76	882,46	394,24	82,34	-4,15	415,03	543,95
2014	-23,29	-123,1	-244,53	-330,19	49,07	216,25	212,92	202,94	221,24	139,73	79,01	304,41
2015	104,8	286,11	58,22	55,73	336,02	316,89	152,21	560,58	48,24	6,65	-25,78	637,1
2016	47,41	767,68	339,34	419,19	31,61	173	288,61	190,47	415,03	40,75	103,13	45,74
2017	116,44	192,96	184,64	98,98	39,92	584,7	174,66	225,4	217,91	85,67	176,33	253,68
2018	101,47	136,4	114,78	130,58	139,73	391,74	116,44	158,03	83,17	163,85	261,16	261,99
2019	217,08	242,86	277,8	530,64	326,87	385,92	450,8	580,54	619,64	184,64	435,82	598,84
2020	-355,98	-286,95	-560,58	271,97	376,77	411,7	86,1	-7,49	-12,48	26,62	33,27	-64,87

Tabel 7. ISD realizate în Ucraina.

Sursa: <https://www.theglobaleconomy.com/Ukraine/fdi/>

РИСКИ ОПЕРАЦИЙ СЕКЬЮРИТИЗАЦИИ В СИСТЕМЕ ВНУТРЕННЕГО КОНТРОЛЯ ОРГАНИЗАЦИИ

RISKS OF SECURITIZATION OPERATIONS IN THE ORGANIZATION'S INTERNAL CONTROL

Ludmila MASKO, PhD in economics, Associate Professor

ludamasko@mail.ru

Egor ZAHAR, кандидат экономических наук,

Polotsk State University, Belarus

egorik51zahar@gmail.com

Annotation. *The article deals with the concept of risks of securitization operations in the organization's internal control system in various classifications with division into categories and groups, as well as risk protection systems and mechanisms for their reduction.*

Key words: securitization, assets, risk management, securitization operation, special financial institution, initiator, losses, Internal control, risk of the control system.

CZU: 657

Введение. Эффективность функционирования хозяйствующих субъектов во многом зависит от качества организованного контроля, поскольку он призван не только выявлять недостатки и нарушения, но и предупреждать их, а также способствовать своевременному устранению. Внутренний контроль - это важнейшая часть современной системы управления, позволяющая достигать целей, поставленных собственниками, с минимальными затратами. Актуальность темы исследования рисков операций секьюритизации с точки зрения внутреннего контроля обусловлена тем, что риски оказывают непосредственное влияние на финансовый результат операции, на полноту и точность отражения результатов секьюритизации в системе бухгалтерского учета. Сделки секьюритизации обязательно влекут за собой риски. В связи с этим, при организации бухгалтерского учета операций секьюритизации не всегда можно воспользоваться имеющимися классификациями рисков, так как они не универсальны и не учитывают специфику операций. Поэтому разработка классификации рисков секьюритизации в системе внутреннего контроля организации имеет особую актуальность и практическую значимость.

Достоверный учет операций секьюритизации требует специальных знаний и опыта, в том числе понимания "особенностей и рисков отрасли, в которой работает клиент" [1]. В ходе исследования были изучены 42 литературных источника отечественных и зарубежных экономистов. В том числе 5 учебных пособий.

В экономической среде активно ведётся дискуссия вокруг понятия «риск». Он определяется как опасность, как волатильность (изменчивость) или как неопределенность. Существует позиция, согласно которой риск — это самостоятельная категория. По определению Дональдсона риск, в общем, является вероятным убытком. Доунс и Гудман уточняют это определение, добавляя категорию измеримости, и определяют риск как измеримые вероятные реальный ущерб и/или упущенную выгоду.

Целью данного исследования является изучение рисков, присущих операциям секьюритизации и разработка их классификации для целей системы внутреннего контроля

организации, благодаря которой будет возможно минимизировать их, что в свою очередь позволит избежать искажений в бухгалтерском учете и отчётности при отражении операций секьюритизации.

Методы исследования. Методами исследования выступают: синтез, анализ, сравнение, логическое обобщение, умозаключение по аналогии, классификация и группировка.

Основная часть. Сложность сделки секьюритизации, а также недостаточная разработанность нормативно-правовых документов обуславливают необходимость привлечения большого числа участников. На практике присутствие представителей различных сторон сделки необходимо, помимо прочего, для снижения рисков, о которых пойдет речь ниже.

Отличительной особенностью секьюритизации является ее зависимость от системы управления рисками. Операционные риски присутствуют на протяжении всего цикла сделки секьюритизации. Эти риски определяются отсутствием значительного опыта проведения подобных операций и текущим этапом оптимизации бизнес-процессов и отладки информационных систем.

Как, мы уже отмечали, на данный момент единого определения риска не выработано. Например, Е. С. Стоянова и М. Г. Штерн определяют риск как "вероятность потерь или неполучения дохода по сравнению с прогнозируемым вариантом". Л. Н. Тепман утверждает, что риск-это "угроза, риск ущерба". Более подробное определение выдвинул В. В. Ковалев, который считает, что риск-это " уровень финансовых потерь, выраженный:

- возможность не достижения цели;
- в неопределенности прогнозируемого результата;
- в субъективности оценки прогнозируемого результата [2].

На наш взгляд, наиболее точное определение дает Р. Коппс, который рассматривает риск как "возможность потерь вследствие наступления определенного события" [3].

Таким образом, по результатам проведенного исследования считаем, что риски операций секьюритизации - это вероятность наступления события, которое может повлиять на достижение поставленных целей, в том числе на финансовый результат сделки. Новизна данного определения заключается в том, что в нем учтено, что риск необходимо отличать от потерь, которые являются свершившимся фактом и могут быть рассчитаны, тогда как риск — это вероятность, которую можно лишь оценить экспертно. Иными словами, риск — это вероятность потерь.

Для того чтобы оценить и эффективно управлять уровнем риска, необходимо уметь правильно группировать риски. Наиболее известная классификация рисков секьюритизации была предложена Х. П. Бэрром, который выделил риски покрытия, то есть риски самого выделяемого актива, а также риски секьюритизации, или риски, непосредственно зависящие от выбранного способа структурирования, который определяется юридической сложностью секьюритизации, использованием большого количества финансовых инструментов и разнообразием участников.

Рассмотрим классификацию рисков секьюритизации по Х. П. Бэру в таблице 1.

Таблица 1. Классификация рисков секьюритизации по Х. П. Бэру

Классификационный признак	Класс/ Группа
<i>1. Риски покрытия</i>	- Кредитный риск – риск несвоевременного исполнения обязательств по уплате основного долга и начисленного процента; - Риск досрочного погашения;

	- Риск реинвестирования – риск снижения процентных ставок при реинвестировании капитала в случае досрочного возврата денежных средств.
2. Правовые риски и риски регулирования	- Риск государственного вмешательства – установление прямых или косвенных барьеров для сделок секьюритизации со стороны органа государственной власти; - Риск непризнания сделки надзорным органом, в т. ч. непризнания списания активов с баланса оригинатора; - Риск документации – неполнота предоставляемой документации.
3. Риски структуры и потока платежей	- Операционный риск – сбой компьютерных программ, ошибок расчетов и переводов денежных средств; - Риск мошенничества – риск продажи несуществующих требований.

Примечание: собственная разработка на основании изученной экономической литературы.

Основным недостатком данной классификации, на наш взгляд, является отсутствие разделения финансовых и юридических рисков. Последнее имеет большое значение, так как юридические риски варьируются в зависимости от юрисдикции.

С точки зрения бухгалтерского учета риски, связанные с секьюритизацией, в основном классифицируются так, как это предусмотрено в (IFRS) 7 „Финансовые инструменты: раскрытие информации”. Рассмотрим их на рисунке 1.

Рис. 1. Классификация рисков в соответствии с (IFRS) 7 “Финансовые инструменты: раскрытие информации”

С точки зрения своей сущности кредитный риск, риск ликвидности, рыночный риск и его составляющие характеризуют экономические причины возникновения неопределенных ситуаций, которые могут привести к искажению бухгалтерских данных.

Правовой риск представляет собой возможность изменений в законодательстве, ущемляющих или ограничивающих права и интересы сторон сделки. Пожалуй, операции секьюритизации наиболее подвержены правовому риску по сравнению с иными финансовыми инструментами, поскольку нередко срок обращения ценных бумаг при секьюритизации

составляет десять и более лет. Длительность обращения и сложность структуры сделки выводят правовые риски в основную группу рисков, угрожающих сделке.

Налоговые риски, частично являясь правовыми (связанными с пробелами в налоговом законодательстве), с точки зрения последствий наступления рисков событий оказывают влияние на финансовый результат. Неправильно рассчитанные суммы налогов могут повлечь за собой штрафные санкции, которые снизят финансовый результат.

Учитывая важность юридических и налоговых рисков в учете секьюритизированных активов, предлагается усовершенствовать классификацию путём дополнения правовыми и налоговыми рисками.

Рассмотрим их на рисунке 2.

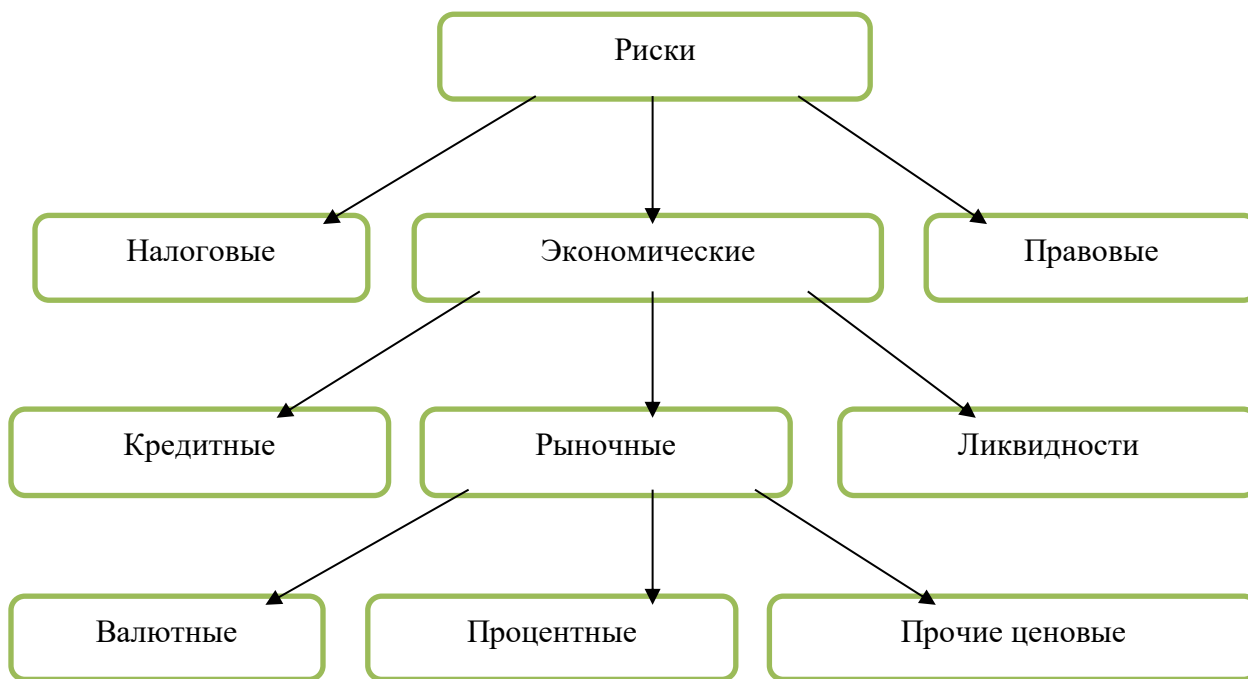

Рис. 2. Предлагаемый состав рисков в системе внутреннего контроля организации

Таким образом, предлагаемый состав позволит получить более точную оценку связанных с операциями секьюритизации рисков и, соответственно, разработать методы их минимизации.

Для формирования достоверной бухгалтерской отчетности или любой другой финансовой информации важно понимать, что именно может быть искажено.

Искажения в бухгалтерском учете и отчетности предприятия в части отражения операций секьюритизации могут быть связаны со следующими рисками:

- риски, связанные с признанием, полнотой и точностью учета активов и обязательств, связанных с операциями секьюритизации;
- риски, связанные с оценкой стоимости объектов сделок секьюритизации;
- риски, связанные с оценкой стоимости объектов сделок секьюритизации;
- риски, связанные с признанием доходов и расходов (прибылей и убытков), связанных с операциями секьюритизации;
- риски, связанные с правильным представлением денежных потоков, связанных с операциями секьюритизации;

- риски, связанные с раскрытием информации о секьюритизации.

Чтобы понять, какие содержательные процедуры могут быть разработаны в дальнейшем при ведении учета операций секьюритизации, целесообразно построить классификационную таблицу, в которой строки будут соответствовать видам рисков, столбцы - составу рисков, обусловленным их причинами, отметки на пересечении строк и столбцов будут определять необходимость разработки и включения в программу действий, направленных на подтверждение рисков, влияющих на потенциальные искажения.

Рассмотрим результат исследований в таблице 2.

Таблица 2. Классификационная таблица видов рисков операций секьюритизации.

Риски с точки зрения искажения финансовой информации	Риски с точки зрения причин их возникновения						
	Правовые	Налоговые	Кредитные	Ликвидности	Рыночные		
					Валютные	Процентные	Прочие ценовые
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Риски, связанные с признанием, полнотой и точностью отражения в учете активов и обязательств, относящихся к операциям секьюритизации	+						
2. Риски, связанные с оценкой объектов сделок по секьюритизации		+					
3. Риски, связанные с признанием доходов и расходов (прибылей и убытков), относящихся к операциям секьюритизации			+				+
4. Риски, связанные с корректным отражением денежных потоков, относящихся к сделкам по секьюритизации				+		+	
5. Риски, связанные с раскрытием информации о секьюритизации					+		

Примечание: собственная разработка на основании изученной экономической литературы.

Заполнение классификационной таблицы позволяет организации определить приоритетность разработки собственных процедур минимизации рисков при секьюритизации сделок, для дальнейшего отражения в бухгалтерском учете и отчетности. Рассмотрим, как структурирование способствует обосновать метод минимизации различных видов рисков в таблице 3.

Таблица 3. Виды рисков и методы их минимизации в сделках секьюритизации

Виды рисков	Методы минимизации
1	2
Правовые риски	Идентифицируются и минимизируются с помощью юридических консультантов

Налоговые риски		Идентифицируются и минимизируются с помощью налоговых консультантов
Кредитные риски		Кредитное усиление, критерии отбора кредитов Требования к параметрам портфеля Высокое качество обеспечения Высокое качество обслуживающей компании
Риски ликвидности		Риск минимизируется посредством грамотной ценовой политики. При этом исходят из базового правила: чем выше спред (разница в цене), который держит дилер между ценой продажи и ценой покупки бумаги, тем выше риск ликвидности.
Рыночные	Валютный риск	
	Риск процентной ставки	риск общего изменения процентных ставок
		риск того, что изменение процентных ставок повлечет досрочное погашение заемщиками обязательств, права требования, по которым переданы в SPV
	Использование процентных свопов	
	Рейтингование Надлежащая экспертиза сделки Субординация инвесторов Запрет на досрочное погашение Введение санкций за досрочное погашение	
Риск досрочного погашения / риск реинвестиций		Рейтингование Надлежащая экспертиза сделки Субординация инвесторов Запрет на досрочное погашение Введение санкций за досрочное погашение
Риск задержки платежей		Провайдеры ликвидности Резервные фонды
Риски взаимозачета требований		Кредиты лицам, имеющим депозиты в банке, не попадают в портфель Создание специальных резервов

Примечание: собственная разработка на основании изучения экономической литературы

По результатам проведенного исследования можно сделать вывод о том, что понимание рисков возможных негативных последствий необходимо на всех стадиях внутреннего контроля организации: планирование; оценка системы бухгалтерского учета. Проведение аналитических и детальных процедур поможет наилучшим способом оценить риски и минимизировать их.

Вывод. В условиях применения риск-ориентированной секьюритизации, мы считаем важным организацию внутреннего контроля, которая основана на риск-ориентированном подходе.

При проведении операций секьюритизации, необходимо учитывать общие правила риск-менеджмента, в том числе два базовых условия эффективного управления:

1) оценка риска должна быть максимально точной. Нельзя допускать переоценку или недооценку тех или иных факторов;

2) необходимо учитывать разницу между риском и потерями.

Проведенное исследование рисков операций секьюритизации позволило предложить:

- авторское определение рисков секьюритизации;
- авторскую классификацию рисков секьюритизации в системе внутреннего контроля организации;
- авторскую разработку состава рисков и методы их минимизации по операциям секьюритизации.

Практическая значимость проведенного исследования заключается в том, что данные предложения позволят идентифицировать риски, влияющие на возникновения неопределенных ситуаций, которые могут стать причиной искажений учетных данных, минимизировать их, что в свою очередь даст возможность избежать искажений в бухгалтерском учете и отчетности при отражении операций секьюритизации.

Библиография:

1. Федеральное правило (стандарт) № 8 “Понимание деятельности аудируемого лица, среды, в которой она осуществляется, и оценка рисков существенного искажения аудируемой финансовой (бухгалтерской) отчетности” (ред. от 19.11.2008 № 863, от 27.01.2011 № 30)
2. КОВАЛЕВ, В.В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности– Москва: Финансы и статистика, 1997. - 512 с
3. КОППС, Р. С. Кредитный и рыночный риск: анализ требований к капиталу банковских учреждений, Докторская диссертация, Rijksuniversiteit Groningen, 1997. - стр. 13
4. **Об установлении общих требований к правилам внутреннего контроля** [Электронный ресурс]: [постановление](#) Совета Министров Республики Беларусь от 24.12.2014 № 1249 // Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь от 31.12.2014г. № 5/39931

РАЗВИТИЕ ЦИФРОВОЙ ЭКОСИСТЕМЫ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECOSYSTEM OF THE REPUBLIC OF BELARUS

Юлия БАШКИРОВА

Email: 17fk.bashkirava.y@pdu.by,

Научный координатор: Ирина СТРОГАНОВА

i.stroganova@psu.by

Учреждение образования «Полоцкий государственный университет»

Новополоцк, Республика Беларусь

Abstract. *The article systematizes the main technologies of the financial and banking sector, analyzes their use in the financial market of the Republic of Belarus, and identifies trends in the development of digitalization of the financial and banking sector in the Republic of Belarus and their compliance with global trends and customer requests*

Keywords: digital transformation, banking system, contactless technology, digital banking.

JEL classification (УДК): 0330

Введение

Актуальность данной темы обусловлена тем, что сегодня мировой банковский сектор находится в самом эпицентре цифровой трансформации и для повышения своей конкурентоспособности традиционные банки прилагают огромные усилия в поисках новых технологий цифровой трансформации.

Становление цифрового банкинга является ответом на изменение потребностей клиентов: новый клиент требует к себе персонализированного подхода, желает получать от банка интересные предложения не только, когда придет в его отделение, но и в процессе своей повседневной жизни. Персонализированное взаимодействие с клиентами обеспечивает банку неограниченные возможности по их привлечению независимо от демографической ситуации или уровня использования информационно-коммуникационных технологий в государстве.

Методы исследования

Статистические методы исследования, общенаучные методы исследования, а также методы функционального анализа.

Основное содержание

Цифровая трансформация банковской системы Республики Беларусь с учетом глобальных трендов развивается по таким приоритетным направлениям, как развитие расчетного и платежного пространства, удаленная идентификация, развитие Open API, технологии распределенного реестра, большие данные, искусственный интеллект, машинное обучение и кибербезопасность. Данные направления включены в Стратегию развития цифрового банкинга Республики Беларусь.

В результате реализации Стратегии цифрового банкинга в Республике Беларусь создана и функционирует Цифровая экосистема, которая представляет собой партнерство организаций, обеспечивающее постоянное взаимодействие принадлежащих им технологических платформ, прикладных интернет-сервисов, аналитических систем, информационных систем органов государственной власти Республики Беларусь и граждан.

В связи с ситуацией, связанной с пандемией, банки тем не менее обеспечили бесперебойную работу, не снижая качества предоставляемых услуг. На современном этапе становления цифровой экономики в финансово-банковском секторе Республики Беларусь действуют технологии, приведенные в следующей таблице.

Таблица 1 - Действующие технологии в финансово- банковском секторе

Технология	Определение
Цифровой банкинг	реализация финансовых услуг посредством мобильных и онлайн-платформ, которые улучшают качество работы банка с клиентом, экономят время и издержки, повышают безопасность личных данных и увеличивают скорость и качество работы сервисов
Электронные платежные системы (наиболее известные в мире PayPal, Alipay, Klarna и др.)	моментальное онлайн-кредитование – предоставление клиентам ссуд на период до получения зарплаты, которые не практикуются традиционными банками из-за высокого риска
Пиринговое кредитование или P2P-кредитование	альтернатива банковскому розничному кредитованию, предоставляющая возможность производить заимствования населением у других физических лиц
Краудсорсинг	мобилизация ресурсов людей посредством информационно-коммуникационных технологий с целью инвестирования финансовых средств в решение задач, стоящих перед бизнесом, государством и обществом в целом
Удаленная идентификация клиентов по биометрическим данным	идентификация клиентов по отпечаткам пальцев, голосу, сетчатке или радужке глаза, распознаванию лица, ДНК и др
Обработка естественной речи человека	распознавание, понимание и генерация речи
Технологии искусственного интеллекта	для анализа кредитоспособности, привлечения новых клиентов, для оценки и управления ликвидностью банка, выявления случаев мошенничества с кредитными картами, оценки рисков финансово-кредитной деятельности, прогнозирования волатильности, наступления кризисной ситуации, ее развития и др.
Робоэдвайзинг	подбор инвестиционных активов и управление ими с использованием роботов-советников

Источник: составлено автором на основе [1].

Национальный банк Республики Беларусь выступает проводником системных мер, направленных на ускорение цифровой трансформации банковского обслуживания и платежной системы. Под руководством Национального банка созданы и функционируют следующие инновационные продукты (таблица 2):

Таблица 2. Инновационные продукты, действующие в финансово-банковской сфере Республики Беларусь

Инновационные продукты РБ	Описание
Платежная система БЕЛКАРТ	национальная платежная система Республики Беларусь на основе использования банковских платежных карточек.
Система BISS (Belarus Interbank Settlement System)	система межбанковских расчетов Национального банка, в которой в режиме реального времени осуществляются межбанковские расчеты по срочным и несрочным денежным переводам, а также по результатам клиринга в смежных системах.
ЕРИП	единое расчетное и информационное пространство на базе автоматизированной информационной системы «Расчет».

Источник: составлено автором на основе [2]

Однако цифровая трансформация несет в себе не только потенциальные возможности и преимущества, но и значительные риски и угрозы. Для их устранения необходимо гармонизировать нормативно-правовую базу в области регулирования финансовых технологий, особенно в части кибербезопасности и сохранности данных.

Нами выявлены и систематизированы некоторые существенные типы рисков, которые широко распространены среди финансовых учреждений.

Таблица 3- Распространенные типы цифровых рисков

Тип риска	Краткая характеристика
Риск кибербезопасности	степень, в которой субъекту угрожает компромат конфиденциальности, целостности или доступности цифровой информации
Экосистемный риск	Нестабильность благ, которые люди бесплатно получают из окружающей среды и правильно функционирующих экосистем (агроэкосистемы, лесные экосистемы, пастбищные экосистемы, водные экосистемы)
Технологический риск	все виды пагубного влияния результатов или самого процесса производства на здоровье человека и на природную среду, связанные с качественными изменениями социальной и экологической среды
Риск мошенничества	угроза финансовых потерь из-за намеренного введения в заблуждение, обмана, злоупотребления доверием, подлога
Риск конфиденциальности	риск потери или недоступности важных данных, использования неполной или искаженной информации
Правовой и нормативный риск	риск в связи с нарушениями или несоответствием внутренним и внешним правовым нормам
Бренд и репутационный риск	риск потери прибыли или поставщиков, вследствие неблагоприятного восприятия имиджа компании
Стратегический риск	риск для поступлений и капитала, который возникает из-за неправильных управленческих решений, ненадлежащей реализации принятых решений и неадекватного реагирования на изменения в бизнес-среде

Источник: составлено автором на основе [3]

Следовательно, негативные последствия цифровых информационно-коммуникационных технологий экономики необходимо предвидеть, к ним следует готовиться, их нужно минимизировать и по возможности избегать. Факторы, повышающие уровень воздействия кибератак, представлены на слайде (рисунок 1). В дальнейшем нашем исследовании предполагается оценить степень воздействия данных факторов.

Рисунок 1 - Факторы, повышающие уровень воздействия кибератак

Источник: составлено автором на основе [4]

В последнее время распространенными видами мошенничества стали такие виды кибератак, как фишинг (массовые рассылки от имени популярных брендов) и вишинг (использование телефонной коммуникации) для выманивания конфиденциальной информации такой, как логины, пароли, а также данные держателей банковских платежных карточек.

В настоящее время наиболее востребованным цифровым продуктом является мобильный банкинг, ведь он является масштабным каналом связи в сфере обслуживания населения банками, и поэтому ему следует уделить пристальное внимание в вопросе кибербезопасности.

Системы мобильного банкинга предлагаются всеми крупными банками Беларуси и приобретают все большую популярность. Это общая и долговременная тенденция, все больше обладателей банковских карт и счетов покупают себе смартфоны и получают возможность устанавливать мобильные приложения для удаленной работы со средствами карт-счета.

Мобильный банк во многом похож на интернет-банкинг, но удобно дополняет его, с ним удобнее работать без компьютера. Интерфейс мобильного банка обычно проще, чем в интернет-приложениях. Все делается так, чтобы системой было легче управлять с небольшого экрана мобильного телефона. Мобильный банкинг отличается от интернет-банкинга более простой и быстрой процедурой авторизации, здесь помогают идентификационные данные телефона, на который установлена программа. Приложения мобильного банка предлагаются бесплатно и легко устанавливаются на телефоны.

Востребованность мобильных приложений является свидетельством высокого уровня цифровизации банков. Но без качественного цифрового обслуживания ни один банк не может быть конкурентоспособен по-настоящему.

И поэтому следующий шаг в эволюции мобильного банкинга является расширение возможностей приложений мобильного банкинга, а именно:

- установка нового пин-кода, блокировка карты, перевыпуск с доставкой, электронная справка или выписка о доступном остатке, оформление страхового полиса и хранение его в приложении;
- заказ еды на дом, запись к врачу, вызов такси, бронирование столика в ресторане и т.д.;
- аналитика расходов, переводы внутри банка по номеру телефона, поиск налогов.
- представление информации об условиях обслуживания и возможность настройки лимитов, формы платежей и переводов.
- неавторизованный пользователь может заказать кредитную и дебетовую карты, оформить заявку на кредит, а клиент банка практически сразу видит решение по заявке и может получить деньги на карту другого банка. В случае одобрения можно сразу пользоваться виртуальной картой через Apple Pay/Google Pay и не ждать доставки пластика.
- адаптация мобильного банкинга для пожилых людей, и для пользователей с нарушениями слуха, зрения, речи и т.д.. Например, создать опцию «персонального финансового менеджера», который бы одновременно напоминал о платежах, планировал траты, помогал экономить и в нужный момент предлагал банковские продукты.
- для повышения своей конкурентоспособности цифровые банки могут отказаться от универсальных мобильных операторов и создать собственные (например, как «Тинькофф Мобайл»). Интерес здесь в том, чтобы забрать себе не только оплату банковских услуг, но и мобильных, что существенно увеличивает процентные доходы банка.

Потенциал развития мобильного банкинга в Республике Беларусь огромен. Этому способствует все больший охват регионов высокоскоростным «мобильным» доступом в интернет, да и мобильный телефон стал для всех устройством, без которого уже невозможно вести современный образ жизни.

Сегодня время ставит перед белорусскими банками новые задачи, которые кардинально отличаются от задач в прошлом. Самое главное – отвечать постоянно меняющимся требованиям клиентов. Невозможно продолжить конкурентную борьбу и быть востребованными среди клиентов, если не трансформировать организацию работы и оставить клиентское обслуживание на старом уровне, когда предлагаемые банком услуги, качество и скорость обслуживания остаются прежними.

Выводы

Цифровой банк представляет собой целую Экосистему, включающую в себя набор сервисов, который совершенно бесшовно, очень удобно для клиентов с минимальными потерями времени, в очень высоком качестве и за маленькие деньги может оказывать одна компания. Это система, где клиент является главным лицом.

Основными целями цифровой трансформации являются:

- Повышение качества клиентского сервиса;
- Сокращение Time-to-Market;
- Сокращение расходов за счет автоматизации.

Библиографические ссылки

1. Выступление заместителя Председателя Правления Национального банка Республики Беларусь Д.Л. Калечицакак на открытии Международного форума по банковским информационным технологиям «БанкИТ'2019» Банкаўскі веснік, КАСТРЫЧНІК 2019 - О приоритетных направлениях цифровой трансформации и планах Национального банка Республики Беларусь [Электронный ресурс]. - Режим доступа: [/https://www.nbrb.by/bv/articles/10668.pdf](https://www.nbrb.by/bv/articles/10668.pdf) //. - Дата доступа 09.10.2020.
2. Стратегия развития цифрового банкинга в Республике Беларусь [Электрон. Ресурс]: постановление Правления Национального банка Республики Беларусь, 02 марта 2016 г., № 108 / Платежная система и цифровые технологии. – Национальный банк Республики Беларусь, 2000–2019. – Режим доступа: www.nbrb.by/Legislation/documents/DigitalBankingStrategy2016.pdf. – Дата доступа: 09.10.2020.
3. Технологии финансовых услуг в 2020 году и в дальнейшем: революционные перемены [Электронный ресурс] // PricewaterhouseCoopers. – Режим доступа: https://www.pwc.ru/ru/banking/publications/_FinTech2020_Rus.pdf. – Дата доступа: 08.10.2020.
4. Перцева С.Ю. Финтех: механизм функционирования / С.Ю. Перцева // Инновации в менеджменте. 2017. №12. — С. 50–53.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КИБЕРБЕЗОПАСНОСТИ В УСЛОВИЯХ РАЗВИТИЯ ЭЛЕКТРОННОГО БАНКИНГА

IMPROVING CYBERSECURITY IN THE CONTEXT OF THE DEVELOPMENT OF ELECTRONIC BANKING

Юлия БАШКИРОВА

Email: 17fk.bashkirava.y@pdu.by,

Научный координатор: Ирина СТРОГАНОВА

i.stroganova@psu.by

Учреждение образования «Полоцкий государственный университет»
Новополоцк, Республика Беларусь

Abstract. *This article reveals the relevance of the concept of cybersecurity in the Internet space, and especially in the credit and financial sphere, also presents the factors that increase the impact of cyber-attacks, suggests ways to improve cybersecurity in the context of using the Electronic Banking System and the Internet of Things.*

Keywords: information security, cybersecurity, cyberspace, cybercrime.

JEL classification: 0330

Введение

Финансовые технологии за последние годы значительно трансформировали финансовую сферу. В настоящее время наблюдается резкий рост инцидентов в области информационной безопасности, которые имеют широкое распространение и приобретают угрожающий характер. Многие из подобных атак затрагивают широкий круг частных, корпоративных, а также государственных интересов.

Методы исследования

Статистические методы исследования, общенаучные методы исследования, а также методы функционального анализа.

Основное содержание

Развитие информационного общества предполагает внедрение информационных технологий во все сферы жизни, но это означает и появление новых угроз безопасности – от утечек информации до кибертерроризма. На ранних стадиях развития сетей связи вопросы безопасности не были главными из-за небольшого количества пользователей и наличия в основном локальных сетей, в которых подразумевается доверие всех пользователей друг другу. С развитием технологий и разрастанием сетей связи выросло и значение обеспечения безопасности.

Производители средств защиты вынуждены постоянно обороняться, то есть искать защиту в условиях жесткого лимита времени, поскольку самый большой вред исходит именно от атак «нулевого дня». В некоторых случаях защищаться приходится то того, о чем есть крайне поверхностное представление: отсутствуют данные о количестве подобных атак, которые уже направлялись на банки, о том, каким способом непосредственно производилось заражение программного обеспечения, как действовали злоумышленники в определенных ситуациях и т.п. [1].

Кибербезопасность организаций кредитно-финансовой сферы должна базироваться на готовности подразделений безопасности противостоять новым кибератакам, пониманию всего спектра угроз в отношении организации в целом и распределения приоритетов между активами организации и их защитой.

К факторам, повышающим уровень воздействия кибератак, относятся [2]:

- отсутствие отлаженного правового и организационно-технического обеспечения законных интересов граждан, государства и общества в области кибербезопасности (в том числе в условиях применения Системы электронного банкинга);
- высокая латентность киберпреступлений и недостаточное осознание органами государственной власти возможных политических, экономических, моральных и юридических последствий компьютерных преступлений;
- слабая координация действий правоохранительных органов, суда и прокуратуры в борьбе с киберпреступлениями, неподготовленность их кадрового состава к эффективному предупреждению, выявлению и расследованию таких действий;
- несовершенство системы единого учета правонарушений, совершаемых с использованием средств информатизации;
- существенное отставание отечественной индустрии средств и технологий информатизации и кибербезопасности от мирового уровня;
- ограниченные возможности бюджетного финансирования научно-исследовательских, опытно-конструкторских работ по созданию правовой, организационной и технической баз кибербезопасности.

Безопасность всего пространства Интернета вещей должна задаваться на уровне создания архитектуры (тем более для организаций кредитно-финансовой сферы). Иными словами, необходимо обеспечить защиту от любых вредоносных действий еще при разработке протоколов и устройств Интернета вещей. Поэтому эффективные решения по безопасности должны быть найдены на этапе развертывания всей инфраструктуры банковских сервисов.

Учитывая тот факт, что кредитно-финансовая сфера становится одной из самых привлекательных зон интересов киберпреступников (о чем свидетельствует значительный рост числа киберпреступлений и целевых атак на банки), а также оптимизацию финансовых решений в условиях Интернета вещей, необходимо оперативно принять меры по обеспечению повышенного уровня кибербезопасности (особое внимание должно быть обращено на Систему электронного банкинга) [3].

Пожалуй, единственный способ защитить все устройства, объединенные Интернет-сетью, - это надежная защита единого центра управления Интернетом вещей.

Учитывая, что финансовый и банковский сектора наиболее восприимчивы к внедрению новейших достижений в области ИКТ, приведем три основных направления совершенствования кибербезопасности в условиях применения Системы электронного банкинга и Интернета вещей:

Таблица 1. Направления совершенствования кибербезопасности в условиях применения Системы электронного банкинга и Интернета вещей

Направления совершенствования кибербезопасности в условиях применения Системы электронного банкинга и Интернета вещей			
	Цель	Что надо сделать регулятору	Что должны сделать банки
Нормативно-правовое регулирование в области кибербезопасности	Повысить роль регулятора в вопросах кибербезопасности и Системы электронного банкинга и Интернета вещей	Создать орган (отдельное подразделение в структуре Национального Банка Республики Беларусь), в функции которого будет входить постоянный мониторинг кибератак на банки и оперативное реагирование на них (в том числе совместно с правоохранительными органами). Для этого необходимо разработать и внедрить регламенты взаимодействия при передаче сведений о кибератаках. Подготовить и выпустить рекомендации для банков по обеспечению кибербезопасности в применении Системы электронного банкинга и Интернета вещей	Организовать выполнение регламентов взаимодействия при оперативной передаче сведений о кибератаках регулятору. Выполнять рекомендации регулятора по обеспечению кибербезопасности
Надежность аппаратно-программного обеспечения Системы электронного банкинга	Повысить надежность аппаратно-программного обеспечения, в том числе их защищенность от кибератак	Установить требования по надежности и защищенности аппаратно-программного обеспечения Системы электронного банкинга и организовать взаимодействие по данному вопросу с разработчиками Системы электронного банкинга и провайдерами услуг	Внедрять аппаратно-программное обеспечение Системы электронного банкинга, соответствующее требованиям по надежности и защищенности. Повысить качество заключаемых договоров с разработчиками аппаратно-программного обеспечения и провайдерами услуг

Финансовая грамотность населения и уровень профессиональной подготовки персонала банков в условиях применения Системы электронного банкинга и Интернета вещей	Повысить уровень финансовой грамотности населения и персонала банков по вопросам обеспечения кибербезопасности и в условиях применения Системы электронного банкинга	Разработать и довести до банков рекомендации по повышению уровня финансовой грамотности клиентов и персонала по вопросам обеспечения кибербезопасности. Разработать программу и методику проведения киберучений для Национального банка Республики Беларусь и для коммерческих банков	Организовать доведение информации до клиентов банков (через web-сайт, смс-сообщения) о различных мошеннических схемах с использованием Системы электронного банкинга. Постоянно проводить переподготовку персонала по вопросам кибербезопасности
---	--	---	--

Источник: составлено автором на основе [4]

Перечисленные направления представляют далеко не полный перечень мероприятий, которые необходимо выполнить в рамках обеспечения кибербезопасности в условиях применения Интернета вещей. Ведь в реальной практике каждое направление будет содержать гораздо больше задач, направленных на достижение цели.

Также стоит отметить, что одними из наиболее опасных кибератак, на которые бесспорно реагировать и пытаться их предотвратить, работая на опережение, являются инсайдерские угрозы.

Инсайдерские угрозы — это вредоносные для организации угрозы, которые исходят от людей внутри организации, таких как работники, бывшие работники, подрядчики или деловые партнеры, у которых есть информация о методах безопасности внутри организации, данных и компьютерных системах.

За последние два года количество инсайдерских угроз выросло на 47%, указывая на все возрастающую важность данной проблемы. Это опасность, от которой не застрахована ни одна организация, а руководители прекрасно знают, что 2/3 компаний считают внутренние угрозы более серьезной проблемой, чем внешние.

В данном контексте финансовые организации особенно уязвимы — они являются естественной целью, в первую очередь из-за того, что типы данных, которые они собирают — финансовые и личные — дорого ценятся на рынке при перепродаже. Учитывая это, неудивительно, что в финансовых компаниях фиксируется больше нарушений безопасности, исходящих изнутри, чем в организациях из любого другого сектора рынка,

Почти каждый сотрудник может нести угрозу — все, что для этого требуется, это доступ к конфиденциальной информации или просто доступ к офису компании, независимо от того, работает ли человек в данной организации или нет. Например, бывшие сотрудники, внешние консультанты, члены совета директоров или текущие сотрудники.

В зависимости от намерений субъекта и обстоятельств происшествия, можно выделить 3 основных типа таких угроз (таблица 2):

Таблица 2. Типы инсайдерских угроз в зависимости от намерений субъекта и обстоятельств происшествия

Тип угрозы	Описание
Ненамеренная инсайдерская угроза	Случайные внутренние угрозы появляются в результате небрежного, а иногда и безрассудного поведения, помогая злоумышленникам достигать своих целей. Например: сотрудник, который кликает на фишинговое электронное письмо, неосознанно помогая распространить вредоносный код по сети. Или менеджер, который устанавливает несанкционированное ПО или использует Shadow IT. Это может быть человек, который использует <u>дату своего рождения</u> в качестве пароля, или тот, кто записывает свои данные для аутентификации в корпоративной сети на клочке бумаги под клавиатурой.
Намеренный взлом	Сотрудники, имеющие злой умысел, с другой стороны, не являются безрассудными, небрежными или недостаточно информированными. Они точно знают, что делают, и у них есть мотив для взлома сети и кражи данных. Например, недовольный специалист или тот, кому платят за использование своего служебного положения для предоставления доступа к сети. Некоторые могут находиться в трудной финансовой ситуации, или работать на конкурентов, ожидая больше вознаграждения и карьерных перспектив.
Угрозы, исходящие от удаленных сотрудников	Это более свежая категория инсайдерских угроз. Уже несколько десятилетий у многих людей есть возможность <u>работать из дома</u> , но вместе с резким ростом количества удаленных сотрудников растут и риски для безопасности. Помимо подключения к корпоративной сети через потенциально небезопасную домашнюю или общедоступную сеть, эти работники могут также использовать личные устройства, которые не были приобретены, настроены и защищены ИТ-специалистами компании, тем самым еще сильнее усугубляя проблему. Также существует опасность, что люди, имеющие доступ к дому такого сотрудника или его сожители, могут получить доступ и к рабочим устройствам.

Источник составлено автором на основе [5]

Удаленные пользователи, работающие изолированно, с большей вероятностью станут жертвами атак с применением методов социальной инженерии, ведь они не могут просто подойти к коллеге и спросить легитимны ли запросы злоумышленников. В условиях домашнего офиса меньше контроля и ограничений, что, к сожалению, ведет к ослаблению бдительности.

В штаб-квартире компании, ИТ специалисты также сталкиваются с проблемами, вызванными удаленными сотрудниками. Внешние соединения создают больше логов трафика и данных о событиях, которые необходимо анализировать, в то время как ресурсы отнюдь не бесконечны. Атака может просто затеряться в информационном шуме.

Управление традиционными внутренними рисками, вероятно, уже является частью IT-стратегии любой финансовой организации. Поэтому для эффективности мер, обеспечивающих кибербезопасность, предлагаются направления по минимизации инсайдерских угроз для финансово-банковской сферы (таблица 3):

Таблица 3 – Рекомендации по управлению рисками инсайдерских угроз

Рекомендации	Описание
Обезопасьте удаленные соединения	Шифрование данных в реальном времени имеет важное значение, поэтому следует использовать SSL и IPSec <u>VPN</u> вместе со строгой аутентификацией при подключении удаленных пользователей к сети и предоставлении им доступа к данным. Сюда также входит проверка зашифрованного трафика, поскольку туннели VPN могут быть так же легко, как и легальный трафик, использованы для передачи вредоносных программ и финансовых данных без обнаружения. Это потребует развертывания межсетевое экрана, производительность которого соответствует масштабу организации.
Шифруйте хранимые данные.	Все конфиденциальные данные, в том числе те, которые хранятся на устройствах сотрудников, должны быть зашифрованы. Если это невозможно, удаленным сотрудникам следует запретить хранить данные на личных устройствах.
Применяйте технологии контроля доступа.	IT-командам нужны все возможные ресурсы, способные обеспечивать видимость пользователей, устройств и приложений в сети, чтобы контролировать, кто и к каким приложениям имеет доступ. <u>Автоматический контроль доступа</u> – важный инструмент, который необходимо взять на вооружение.
Считайте безопасность конечных точек приоритетной	Атаки на конечные точки весьма распространены, что обуславливает необходимость регулярной оценки устройств на предмет наличия уязвимостей и сложных угроз. Важно использовать передовые решения безопасности, такие как EDR (<u>endpoint detection and response</u> – система обнаружения и реагирования на угрозы конечным точкам), обеспечивающая защиту от вредоносных программ и взломов в реальном времени. Эти решения также следует сочетать с целостной структурой безопасности, которая может автоматически обнаруживать, реагировать и управлять угрозами, тем самым защищая данные, сокращая время простоя системы и обеспечивая непрерывность бизнеса.
Отслеживайте необычную активность	Используйте технологии <u>SIEM</u> и <u>SOAR</u> для предупреждения об аномальных попытках входа в систему, необоснованной передаче больших объемов данных или других необычных сетевых событиях.
Обучайте удаленных сотрудников	Сотрудники должны знать и соблюдать политики безопасности, относящиеся к удаленной работе.

Источник: составлено автором на основе [5]

Таким образом, борьба с инсайдерскими угрозами жизненно важна для обеспечения непрерывности бизнес-процессов. Сегодня внутренние угрозы представляют беспрецедентную опасность для финансового сектора, особенно для тех организаций, которые перешли на удаленную работу для обеспечения непрерывности бизнеса. Хотя для защиты от внешних киберпреступников введены различные меры безопасности, традиционные методы не всегда учитывают угрозы, которые уже существуют внутри компании. Понимание специфики существующих внутренних угроз и выполнение рекомендаций, изложенных выше, поможет лучше защитить вашу сеть, клиентов и сотрудников от новых рисков, обусловленных стратегией удаленной работы.

В перспективе нужно стремиться создать не только систему надзора в виртуальном пространстве, но и поднять культуру поведения в нем всех участников информационного обмена. Финансовые институты должны использовать защищенные программные продукты, иметь квалифицированный обслуживающий персонал, способный оперативно и грамотно реагировать на кибератаки, а также всегда готовый прийти на помощь своим клиентам, оказавшимся в трудной ситуации.

Библиографические ссылки

1. Грень, И.В. Компьютерная преступность. – Минск: Новое знание, 2007. – 413 с.
2. Конявский, В.А., Лопаткин, С.В. Компьютерная преступность. В 2-х т. Т. 1. – М.: РФК-Имидж Лаб, 2006. – 560с.
3. Ревенков, П.В., Дудка, А.Б., Сычев, А.М., Пеленицын А.М. Электронный банкинг: сопутствующие риски и особенности безопасного функционирования: Практик. Пособие. – М.: ИД «Регламент», 2009. – 248с.
4. Фролов, Д.В., Поспелов, А.Л., Ревенков, П.В. Обеспечение информационной безопасности в условиях ДБО // Аналитический банковский журнал. 2014. № 6 (219). С. 76-81.
5. Как устранить внутренние угрозы в финансовых организациях в условиях удаленной работы [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.klerk.ru/buh/articles/505467/>. – Дата доступа: 10.10.2020

НАПРАВЛЕНИЯ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ БАНКОВСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

DIRECTIONS OF DIGITAL TRANSFORMATION OF BANKING ACTIVITY

Юлия БАШКИРОВА

Email: 17fk.bashkirava.y@pdu.by,

Научный координатор: Ирина СТРОГАНОВА

i.stroganova@psu.by

Учреждение образования «Полоцкий государственный университет»
Новополоцк, Республика Беларусь

Abstract. *This article describes the essence of the concept of digitalization, discloses its relevance for credit and financial institutions, identifies trends in the development of commercial banks, taking into account the preferences of customers and considers the directions of the bank's activities for its digital transformation.*

Keywords: digitalization, digital banking, digital transformation.

JEL classification: 0330

Введение

Развитие информационных технологий оказывает большое влияние на экономику, поведение людей и общество в целом. Именно мировой банковский сектор за несколько лет претерпел существенные изменения, в большинстве своем за счет цифровизации как среды, так и бизнеса.

Разнообразие доступных технологий позволяет людям переходить на новые способы взаимодействия друг с другом и с бизнесом. Клиенты используют все больше каналов получения банковских услуг, пользуясь новыми платформами для взаимодействия с банками. Параллельно происходит адаптация технологий к изменениям в поведении людей, в результате чего появляются все более эффективные и низкокзатратные решения для развития бизнеса. В результате цифровизации банковских процессов расширяется клиентский опыт.

Методы исследования

Статистические методы исследования, общенаучные методы исследования, а также методы функционального анализа.

Основное содержание

Цифровая революция меняет нашу жизнь и общество с беспрецедентной быстротой и небывалым размахом, создавая при этом как огромные возможности, так и колоссальные трудности. Новые технологии могут внести значительный вклад в достижение целей в области устойчивого развития, однако получение положительных результатов отнюдь не гарантировано [1].

Цифровизация – процесс перехода предприятия или целой экономической отрасли на новые модели бизнес-процессов, менеджмента и способов производства, основанных на информационных технологиях [2].

Иными словами, можно сказать, что цифровизация – это процесс внедрения компьютерных и информационных технологий в различные сферы жизни человека.

Внедрение цифровых технологий требует кардинального изменения бизнес-стратегий всех отраслей экономики. Высокая эффективность применения инновационных решений заставляет финансовый сектор трансформироваться как для усиления своих позиций на рынке, так и для повышения уровня взаимодействия с клиентами и участниками рынка.

Традиционно с момента зарождения банковского дела обслуживание клиентов осуществлялось посредством физического контакта в отделениях банка. В период зарождения и активного развития дистанционного банковского обслуживания появились такие каналы обслуживания, как телефонный банкинг, терминальный банкинг, интернет-банкинг, ТВ-банкинг, мобильный банкинг, включающий платежи и переводы с помощью смартфона одного физического лица другому.

Банкам необходимо научиться реагировать на ожидания клиентов разных поколений, поэтому ему необходимо соответствовать нынешним цифровым ожиданиям клиентов и развивать банковские и финансовые услуги с учетом их предпочтений.

Становление цифрового банкинга является ответом на изменение потребностей клиентов: новый клиент требует к себе персонализированного подхода, желает получать от банка интересные предложения не только, когда придет в его отделение, но и в процессе своей повседневной жизни. Персонализированное взаимодействие с клиентами обеспечивает банку неограниченные возможности по их привлечению независимо от демографической ситуации или уровня использования информационно-коммуникационных технологий в государстве.

Цифровой банкинг представляет собой реализацию финансовых услуг с помощью мобильных и онлайн-платформ, что совершенствует качество работы банка с клиентом, экономит время и издержки, повышает безопасность личных данных, увеличивает скорость и качество работы сервисов [3].

Кредитные организации стремятся трансформироваться в финансовые высокотехнологические корпорации, удовлетворяющие следующим требованиям [4]:

- предоставление клиентам комплексного набора услуг в рамках экосистемы финтеха;
- повышение прозрачности информации, способствующей устранению посредничества на финансовом рынке;
- постоянное совершенствование внедряемых цифровых решений в целях обеспечения функционирования в режиме реального времени и обеспечения безопасности и пр.
- Интернет превращается в единую транспортную систему цифрового контента. Со временем он заменяет различные сети передачи данных (телефонные, кабельные телевизионные сети, радио). Реализуются новые сетевые протоколы и веб-сервисы.

Изменение традиционной бизнес-модели банков реализуется посредством трансформации значительной части информационных технологий, концентрирующих в себе все направления деятельности банка. Данный процесс включает в себя (рис. 1):

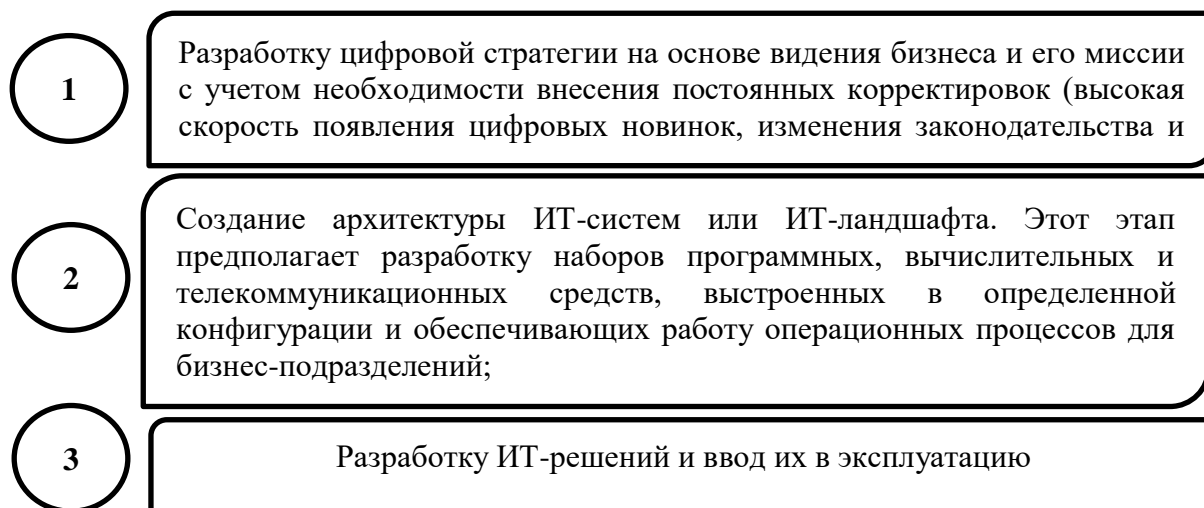

Рисунок 1 – Направления деятельности по цифровой трансформации банка

Источник: составлено автором на основе [4]

В основе разработки цифровой стратегии банка лежит определение ключевых сегментов устойчивого развития: создание цифрового продукта, в том числе, персонифицированных банковских услуг; обеспечение сквозного взаимодействия с клиентами, регулятором и партнерами; разработка финансовой экосистемы партнеров, создание бизнес – инкубаторов и т.п. (табл. 1):

Таблица 1 - Основные сегменты цифровой стратегии банка

Направление	Описание
Создание цифрового продукта	Необходимость соответствия клиентским потребностям и ожиданиям позволит увеличить клиентскую базу и количество продуктов на одного клиента
Осуществление сквозного взаимодействия с клиентом	Применение дистанционного банковского обслуживания, в том числе, предложение персонифицированных продуктов и услуг в режиме реального времени, позволит активизировать клиентскую базу и повысить коэффициент удержания клиентов.
Разработка финансовой экосистемы партнеров	Создание возможностей продаж банковских продуктов через партнерские площадки, что повысит уровень клиентской базы и увеличит показатель количества продуктов на клиента
Дистанционное взаимодействие с регулятором	Обеспечение автоматизации и безбумажности внутренних процессов позволит сократить стоимость транзакций, время и снизит операционные риски.
Применение бизнес-инкубаторов	Разработка экосистемы идей и ресурсов обусловит быстроту принятия решения и их имплементацию, что сократит стоимость процессов и повысит удовлетворенность клиентов.

Источник: составлено автором на основе [4]

Следующий этап - создание дорожной карты реализации цифровой стратегии с помощью ИТ-ландшафта - предусматривает выделение отдельных бизнес-областей: мультиканальная дистрибуция и маркетинг, интеграция сервисов и процессов, обработка операций, сопровождение, фабрика данных, стратегия и управление.

Для эффективного развития данных бизнес-областей банкам необходимо внедрять единую многоканальную цифровую платформу, которая позволит управлять мультиканальным обслуживанием.

В целях обеспечения эффективной интеграции сервисов и процессов следует применять технологию API7 для мобильного предоставления открытых данных участникам выстроенной партнерской схемы.

В сфере обработки операций, в том числе, для кросс-продуктовых функций (управление операциями по контрактам, платежам, лимитам, оценка заемщика, комплаенс и т.п.), а также все операции, связанные с банковскими продуктами (текущие счета и депозиты, кредитование, операции на фондовом рынке, межбанковские операции и т.п.), целесообразно усилить автоматизацию процессов и процедур.

Сбор, хранение и управление транзакционными клиентскими данными – важнейшая часть банковского бизнеса. Для повышения ее эффективности следует усилить автоматизированность, в том числе, в рамках тиражирования мастер-данных по системам ИТландшафта, что позволит избежать дублирования процессов для бизнес-блоков и сократит издержки. Также целесообразно применять аналитические инструменты для оценки удовлетворенности клиента, выделения микро-сегментов и их поведенческих моделей.

В отношении стратегии и управления кредитной организацией в целом следует внедрять автоматизированные системы, поддерживающие общекорпоративные функции (стратегическое планирование, управление слияниями и поглощениями, управление бизнес-процессами, методологическое сопровождение), а также кроссфункции по управлению инновациями, краудсорсингом и электронным документооборотом. Важно обеспечить возможность обмена документами с клиентами при помощи электронной цифровой подписи в отношении не только юридических, но и физических лиц, а также наличие единого хранилища оцифрованных печатных документов (договоров, клиентской документации).

В рамках комплексной цифровой трансформации необходимо подвергнуть корректировке операционную модель информационных технологий (ИТ), которая является абстрактным инструментом для отображения уровня стандартизации и интеграции бизнес-процессов, необходимых для создания потребительской ценности для клиента. Ключевыми элементами операционной модели являются бизнес-процессы, организационная структура бизнеса, технологии и цифровые инструменты, а также люди, являющиеся исполнителями данных процессов [4].

Выводы

Таким образом, под цифровизацией финансово-банковской деятельности автором понимается и применяется в рамках данного исследования усовершенствование банковской структуры, продуктов и способов взаимодействия с клиентами с использованием цифровых технологий, ведущая к росту прибыли. Эволюция цифровизации финансовой сферы демонстрирует высокую интенсивность и динамичность развития. Данный процесс

обуславливает появление качественно новых требований к экономической системе, ее институтам и к социуму в целом. Под понятием финансовых технологий автор понимает применение последних технологий и организационных инноваций, которое позволяет предоставить финансовую услугу на другом, более высоком уровне полезности, или простыми словами, быстрее, дешевле и качественнее.

Библиографические ссылки

1. Жусипова, М.Ш. Журнал НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ
Издательство: Международный университет инновационных технологий (Бишкек)
[Электронный ресурс]. – Режим доступа:<https://www.elibrary.ru/item.asp?id=42817028>. – Дата доступа: 05.10.2020.
2. Цифровизация [Электронный ресурс]. – Режим доступа:
<https://www.bigdataschool.ru/wiki/%D1%86%D0%B8%D1%84%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F>. – Дата доступа: 05.10.2020.
3. Ковалев, М.М. От финтех-компаний – к цифровым банкам / М.М. Ковалев, Г.Г. Головенчик // Вестник Ассоциации белорусских банков. – 2018. – № 8. – С. 13–24.
4. Перцева С.Ю. Финтех: механизм функционирования / С.Ю. Перцева // Инновации в менеджменте. 2017. №12. — С. 50–53.

ПРОЦЕСС УПРАВЛЕНИЯ КРЕДИТНЫМ РИСКОМ КОММЕРЧЕСКОГО БАНКА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

CREDIT RISK MANAGEMENT PROCESS OF THE COMMERCIAL BANK OF THE REPUBLIC OF BELARUS

Автор: Ксения БЕКИШ

17fk.bekish.k@pdu.by

Научный координатор Ирина СТРОГАНОВА

i.stroganova@psu.by

Полоцкий государственный университет, Республика Беларусь

Abstract. *Credit risk is the most essential and widespread in the banking sector. It has a negative impact on the stability of the banking sector. Therefore, the process of careful identification and management of credit risk deserves special attention.*

The purpose of the study is to form the concept of "credit risk management", to determine the methodology for identifying credit risk, methods for assessing credit risk, as well as tools for limiting credit risk.

As a result of the study, it can be concluded that credit risk is inherent in every credit institution and it is impossible to completely prevent it. However, it is possible to prevent and reduce negative consequences, and for this it is necessary to correctly identify and manage credit risk.

Keywords: credit risk, credit risk management, risk assessment, risk minimization, credit risk factors, credit risk assessment methods, risk monitoring, credit risk level.

JEL G000

Введение.

Деятельность современных банков и предприятий невозможна без рисков. Эффективность работы банка определяется качеством кредитных и депозитных портфелей. Обострение конкуренции между банками в настоящее время влечет за собой необходимость познания и применения на практике позитивного опыта управления банковскими рисками. Кредитный риск является наиболее значимым и распространенным в банковском секторе Республики Беларусь, поэтому так важно уметь выявлять и управлять им. Процесс управления кредитным риском актуальная тема по сей день, так как не каждая кредитно-финансовая организация грамотно может справиться с данным видом риска.

Кредитный риск – риск возникновения у банка потерь (убытков), неполучения запланированных доходов вследствие неисполнения, несвоевременного либо неполного исполнения должником финансовых и иных имущественных обязательств перед банком в соответствии с условиями договора или законодательством.

В статье будет сформировано понятие «управление кредитным риском» и описаны этапы процесса управления, определены методики идентификации кредитного риска, методы оценки кредитного риска, а также инструменты ограничения кредитного риска.

Методы исследования:

В данной работе были использованы теоретические методы исследования, для решения поставленных задач.

Основная часть.

Управление кредитным риском – это процесс, поэтому оно должно осуществляться в рамках созданной в коммерческом банке системы управления рисками. В целях формирования необходимых элементов минимизации кредитного риска, образующих механизм управления риском и доходностью, предлагается разделить процесс управления кредитным риском на четыре этапа [1]:

- I этап – выявление риска;
- II этап – оценка присущего риска;
- III этап – минимизация присущего риска до приемлемого уровня;
- IV этап – контроль соблюдения приемлемого уровня риска.

Методика идентификации кредитного риска основана на выявлении внешних и внутренних факторов реализации кредитного риска, как для индивидуального кредитополучателя, так и для портфеля банка, в целом. Методикой идентификации кредитного риска определены внутренние и внешние факторы кредитного риска, возможность их выявления и значимость влияния на финансовый результат банка (таблица 1).

Таблица 1 – Внутренние и внешние факторы кредитного риска

Вид кредитного риска	Внутренние и внешние факторы кредитного риска	Возможность выявления внутренних и внешних факторов кредитного риска	Значимость влияния реализации внутренних и внешних факторов кредитного риска на эффективность
Кредитный риск портфеля банка	<i>Внутренние факторы кредитного риска портфеля банка</i>		
	Удельный вес кредитного портфеля в активах банка	известные	измеримые: - значительные
	Совокупный размер крупных рисков (более 10% от нормативного капитала) в кредитном портфеле	известные	измеримые: - значительные
	Качество кредитного портфеля (доля проблемной задолженности в кредитном портфеле)	известные	измеримые: - значительные
	Динамика проблемной кредитной задолженности, отраженной на внебалансовых счетах	известные	измеримые: - значительные
	Диверсификация кредитного портфеля по: - суммам, срокам и валютам; - бизнесам банка (корпоративный, розничный, малый и средний бизнес, финансовый и т.д.); - отраслям народного хозяйства; - по видам обеспечения (недвижимость, транспорт, товары в обороте, гарантия, поручительство и т.д.)	известные	измеримые: - значительные
	<i>Внешние факторы кредитного риска портфеля банка</i>		
Макроэкономические факторы (уровень развития экономики)	предвидимые	неизмеримые	

	страны, темп инфляции, динамика занятости, темп роста ВВП, сальдо текущего счета и т.д.)		
	Правовые факторы	известные	неизмеримые
	Политические факторы	непредвидимые	неизмеримые
	Форс-мажорные обстоятельства	непредвидимые	неизмеримые
Кредитный риск индивидуального кредитополучателя	<i>Внутренние факторы кредитного риска индивидуального кредитополучателя</i>		
	Наличие локальных нормативно-правовых актов, определяющих порядок осуществления кредитных операций, разграничения прав и определения ответственности сотрудников	известные	измеримые: - значительные
	Наличие и функционирование коллегиального органа, наделенного правом принятия решения о предоставлении кредитов и классификации их по группам риска	известные	измеримые: - значительные
	<i>Внешние факторы кредитного риска индивидуального кредитополучателя</i>		
	Финансовое состояние кредитополучателя	предвидимые	измеримые: - значительные; - незначительны
	Ликвидность залога	предвидимые	измеримые: - значительные - незначительные

Источник: составлено автором на основе [1]

После окончания процесса идентификации и выявления внешних и внутренних факторов риска банку необходимо оценить уровень кредитного риска.

Методы оценки кредитного риска можно разделить на два вида, которые отличаются подходами к моделированию характеристик кредитного портфеля [1]:

- коллективный («сверху вниз») и индивидуальный («снизу вверх»);
- прогнозный и исторический.

Коллективный подход приемлем для большинства однородных групп кредитополучателей, например, держателей кредитных карт. Индивидуальный метод применяется, если кредитный портфель имеет разнородную структуру. Моделирование кредитного риска «снизу вверх» позволяет оценить влияние каждого элемента портфеля на совокупный риск и управлять риском портфеля на уровне отдельных кредитополучателей или факторов риска. Для крупных и средних кредитополучателей, а также инструментов финансового рынка данный метод является основным способом оценки кредитных рисков.

Прогнозный метод предполагает прогнозирование вероятности дефолта в зависимости от рейтинга кредитополучателя и объема его задолженности, которую не удастся взыскать в случае дефолта. Исторический метод предполагает расчет величины потенциально проблемной кредитной задолженности на основе величины просроченной задолженности и объема потерь в прошлом, но с учетом возможных изменений в системе принятия решений [2].

Метод минимизации присущего риска как способ воздействия на объект управления предназначен для снижения выявленного риска до приемлемого уровня – остаточного риска.

Целью является организованное воздействие субъекта управления на объект управления с целью снижения и поддержания на допустимом уровне кредитного риска для достижения запланированной эффективности. Банк сам выбирает направление воздействия данного элемента. Это либо уменьшение вероятности реализации кредитного риска, либо снижение размера потерь в случае его наступления. В любом случае банку следует определить необходимые инструменты для снижения ожидаемых убытков до приемлемого уровня (таблица 2).

Таблица 2 – Инструменты ограничения кредитного риска

	Инструменты снижения вероятности наступления кредитного риска	Инструменты снижения потерь при реализации кредитного риска
Активные инструменты ограничения кредитного риска	<p><i>Изменение банком условий по запрашиваемому клиентом кредиту:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - изменение сроков кредитования с учетом платежеспособности кредитополучателя; - изменение сроков кредитования с учетом цели использования кредитополучателем ресурсов; - изменение валюты кредитования с учетом валюты, в которой поступает выручка для погашения кредита. 	<p><i>Изменение банком условий по запрашиваемому клиентом кредиту:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - уменьшение суммы кредита, исходя из платежеспособности кредитополучателя; - уменьшение суммы кредита, исходя из стоимости залогового обеспечения.
	<p><i>Распределение риска:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - поэтапное кредитование; - построение графика погашения кредита с учетом фактора сезонности в деятельности кредитополучателя 	<p><i>Снижение потерь при реализации риска:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - повышение дисконта, снижающего стоимость залогового обеспечения; - установление процентной ставки за пользование кредитными ресурсами с учетом степени кредитного риска
Пассивные инструменты ограничения кредитного риска	<p><i>Передача риска:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - страхование кредита; - хеджирование отдельных условий кредита; 	<p><i>Ограничение риска:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - установление минимальных лимитов различных;

	- секьюритизация; - страхование залогового обеспечения.	- установление максимальных лимитов. <i>Снижение потерь при реализации риска:</i> - создание резервов для покрытия возможных убытков
--	--	--

Источник: составлено автором на основе [1]

Целью осуществления банком мониторинга допустимого уровня кредитного риска портфеля банка является - поддержание на запланированных уровнях показателей, характеризующих эффективность организации кредитных операций банка. А целью мониторинга риска индивидуального кредитополучателя - снижение вероятности неисполнения или ненадлежащего исполнения им своих обязательств по кредитному договору и минимизация потерь банка в случае реализации факторов риска.

Инструменты по осуществлению банком мониторинга допустимого уровня риска, образующие элемент механизма управления риском и доходностью представлены в таблице 3.

Таблица 3 – Инструменты мониторинга допустимого уровня риска (индивидуального кредитополучателя и кредитного портфеля банка)

<i>Инструменты мониторинга допустимого уровня риска</i>	
<i>Индивидуального кредитополучателя</i>	<i>Кредитного портфеля банка</i>
Анализ текущего финансового состояния кредитополучателя (на отчетную дату). Сравнительный анализ финансового состояния кредитополучателя на отчетную дату и даты предыдущих отчетностей.	Анализ диверсификации структуры кредитного портфеля банка по: - рисковым классам; - суммам, валютам и срокам; - видам обеспечения; - отраслям народного хозяйства и т.д.
Проверка наличия и физического состояния залогового обеспечения. Оценка рыночной стоимости и ликвидности залогового обеспечения.	Контроль соблюдения банком допустимого уровня риска в соответствии с методикой агрегированной оценки риска кредитного портфеля.
Анализ деловой активности и репутации кредитополучателя.	Контроль качества кредитного портфеля.
Анализ негативной информации о кредитополучателе, свидетельствующей о возможном неисполнении кредитополучателем своих обязательств перед банком.	Контроль создания резерва на покрытие возможных убытков по проблемным кредитам в размере, требуемом законодательства и локальными актами банка.
Присвоение кредитополучателю кредитного рейтинга. Сравнительный анализ на предмет соответствия ранее присвоенному кредитному рейтингу.	Контроль соблюдения требований локальных актов банка по управлению кредитным риском, кредитной политикой и др.

Классификация кредитов по группам риска для создания резервов на покрытие возможных убытков.	Контроль соблюдения полномочий подразделениями банка и коллегиальными органами по управлению кредитным риском.
--	--

Источник: составлено автором на основе [1]

В целях соблюдения банком допустимого уровня риска следует использовать методику агрегированной оценки риска кредитного портфеля.

Методика агрегированной оценки риска кредитного портфеля предполагает использование следующих показателей:

- показатель доли проблемной задолженности в кредитном портфеле банка;
- показатель доли просроченных (недополученных) процентных доходов на балансе в общем объеме наращенных процентных доходов по кредитному портфелю на балансе банка;
- показатель отношения объема проблемной кредитной задолженности, отраженной на внебалансовых счетах, к размеру кредитного портфеля банка;
- показатель концентрации крупных рисков в кредитном портфеле банка;
- показатель доли кредитов в иностранной валюте в кредитном портфеле банка;
- показатель доли пролонгированной кредитной задолженности в кредитном портфеле банка.

Для каждого показателя определяется уровень риска: низкий, средний, повышенный, высокий, исходя из его фактического значения. Значение показателя и определение его уровня устанавливается на основе обработки статистических данных финансовой отчетности за несколько прошедших лет, например, за пять и более лет. Кроме того, для каждого показателя, на основе мотивированного суждения, устанавливается удельный вес или значимость каждого показателя среди их общего количества (таблица 4).

Таблица 4 – Показатели для агрегированной оценки риска кредитного портфеля

Показатель кредитного риска портфеля и его удельный вес	Значение показателя, %	Уровень риска
Показатель доли проблемной задолженности в кредитном портфеле банка	Менее 3	низкий
	От 3 до 5	средний
	От 5 до 8	повышенный
	От 8 и выше	высокий
Удельный вес (значимость) оценки уровня риска данного показателя среди всех показателей, %	25	
Показатель доли просроченных процентных доходов на балансе в общем объеме наращенных процентных доходов по кредитному портфелю на балансе банка;	Менее 5	низкий
	От 5 до 10	средний
	От 10 до 30	повышенный
	От 30 и выше	высокий
Удельный вес (значимость) оценки уровня риска данного показателя среди всех показателей, %	15	
Показатель отношения объема проблемной кредитной задолженности, отраженной на	Менее 1	низкий
	От 1 до 2	средний
	От 3 до 5	повышенный

внебалансовых счетах, к размеру кредитного портфеля банка	От 5 и выше	высокий
Удельный вес (значимость) оценки уровня риска данного показателя среди всех показателей, %	15	
Показатель концентрации крупных рисков в кредитном портфеле банка	Менее 20	низкий
	От 20 до 40	средний
	От 40 до 60	повышенный
	От 60 и выше	высокий
Удельный вес (значимость) оценки уровня риска данного показателя среди всех показателей, %	15	
Показатель доли кредитов в иностранной валюте в кредитном портфеле банка	Менее 30	низкий
	От 30 до 60	средний
	От 60 до 70	повышенный
	От 70 и выше	высокий
Удельный вес (значимость) оценки уровня риска данного показателя среди всех показателей, %	15	
Показатель доли пролонгированной кредитной задолженности в кредитном портфеле банка	Менее 1	низкий
	От 1 до 3	средний
	От 3 до 8	повышенный
	От 8 и выше	высокий
Удельный вес (значимость) оценки уровня риска данного показателя среди всех показателей, %	15	

Источник: составлено автором на основе [1]

Выводы.

Таким образом, рассмотрение процесса формирования и функционирования механизма управления риском и доходностью на примере кредитного риска позволило выявить необходимые элементы минимизации риска, образующие механизм, отразить особенности их содержания, определить методы воздействия на объект управления (кредитный риск) и инструменты реализации методов для повышения эффективности деятельности банка.

В данной статье автор определил четыре этапа процесса управления кредитным риском. Автором установлено, что методика идентификации кредитного риска основана на выявлении внешних и внутренних факторов реализации кредитного риска, как для индивидуального кредитополучателя, так и для портфеля банка, в целом. Далее после окончания процесса идентификации и выявления внешних и внутренних факторов риска банку необходимо оценить уровень кредитного риска. Метод минимизации присущего риска как способ воздействия на объект управления предназначен для снижения выявленного риска до приемлемого уровня. Здесь банку следует определить необходимые инструменты для снижения ожидаемых убытков. Это могут быть как активные инструменты, так и пассивные инструменты. И на последнем этапе производится контроль за соблюдением приемлемого уровня риска.

Библиографические ссылки:

1. Машнина, Е. Н. Формирование механизма управления риском и доходностью для повышения эффективности деятельности коммерческого банка: дис. канд. экон. наук: 08.00.10 / Е. Н. Машнина; БГЭУ. – Минск, 2014. – 58 с.

2. Дубков С. В. Основы структурного анализа и оценки кредитного риска // Банкаўскі веснік [Электронный ресурс]. – 2012 – Режим доступа: <https://www.nbrb.by/bv/articles/9172.pdf>. Дата доступа: 17.03.2021.
3. Леонович, Т. И. Анализ деятельности банков и управление рисками: краткое учебное пособие по разделу «Управление рисками» / Т. И, Леонович. – Минск: БГЭУ, 2011. – 55 с.
4. Демчук, И. Н. Управление кредитными рисками как средство предупреждения банкротства, рейдерства, мошенничества и обеспечения качества кредитного дела / И.Н. Демчук // АВАЛЬ. – 2007. – № 6. С. 56-70
5. Веренич, Н. К. Анализ деятельности банков и управление рисками: учеб.-метод. пособие / Н. К. Веренич, Н. Г. Петрукович, А. И. Синкевич. 2-е изд., переаб. и доп. – Минск: Мисента, 2015. – 20 с.

АНАЛИЗ КРЕДИТНОГО РИСКА НА ПРИМЕРЕ «ПРИОРБАНК» ОАО

CREDIT RISK ANALYSIS ON THE EXAMPLE OF PRIORBANK JSC

Автор: **Ксения БЕКИШ**

17fk.bekish.k@pdu.by,

Научный координатор: **Ирина СТРОГАНОВА**

i.stroganova@psu.by

Полоцкий государственный университет, Республика Беларусь

Abstract. *Credit risk is inherent in every credit institution and remains the main type of bank risk, so it is necessary to identify, evaluate, analyze, monitor its condition and take timely measures to minimize it.*

Within the framework of this article, the author accepts that credit risk is the possibility of a credit institution's losses (losses), non-receipt of planned income due to non-fulfillment, untimely, incomplete fulfillment by the debtor of financial or other property obligations to the credit institution in accordance with the terms of the agreement or the legislation of the Republic of Belarus, as well as as a result of the fulfillment of conditional obligations.

The purpose of the study is to determine the classification of credit risk, the methodology for assessing credit risk, as well as to conduct a credit risk analysis on the example of one of the Belarusian commercial banks.

As a result of the study, it can be concluded that credit risk is inherent in every credit institution and it is impossible to completely prevent it. However, it is possible to prevent and reduce negative consequences, and for this it is necessary to correctly identify and manage credit risk.

Keywords: credit risk, credit risk assessment, scoring, risk concentration, assessment methodology.

JEL G000

Введение.

Любая коммерческая деятельность (особенно в банковской сфере) подвержена определенным рискам, т.е. вероятности наступления убытков (потерь). Эффективность работы банка определяется качеством кредитных и депозитных портфелей. Несмотря на развитую интуицию у высших руководителей банков, зачастую ее недостаточно для качественного управления финансовыми потоками на десятках рынков в различных странах с быстро меняющимися внешними условиями.

Кредитный риск является наиболее значимым и распространенным в банковской сфере. Он оказывает негативное влияние на устойчивость банковского сектора. Поэтому особого внимания заслуживает процесс тщательного выявления кредитного риска и управление им

В статье будет озвучена классификация кредитного риска по направлениям, методика оценки кредитного риска, сущность кредитного скоринга, наиболее распространенные скоринговые системы, а также проведен анализ кредитного риска на примере одного из ведущих коммерческих банков Республики Беларусь.

Методы исследования:

В данной работе были использованы теоретические и практические методы исследования для решения поставленных задач.

Основная часть.

На основе изученной литературы автор определяет следующую классификацию кредитного риска по направлениям [1, 2]:

- по источнику возникновения разделяют внешние и внутренние риски;

- в зависимости от сферы возникновения существуют риск кредитополучателя и риск кредитодателя;

- по уровню риска различают умеренный риск (0-25%), повышенный риск (25-50%), высокий риск (50-75%), критический риск (75-100%);

- по масштабу возникновения можно выделить риски на микроуровне и риски на макроуровне.

Что касается методики оценки кредитного риска, то применение кредитно-скоринговых систем значительно ускоряет процесс удовлетворения либо отклонения кредитных заявок клиентов. И если у банка имеются статистические данные показателей заемщиков за длительный период времени, то на основе этих данных можно выделить группы клиентов, построить собственную статистическую модель, способную с определенной долей вероятности определять кредитоспособность потенциальных заемщиков.

Сущность кредитного скоринга заключается в определении совокупного кредитного балла заемщика в результате его оценки по ряду критериев, а в его основе лежит математический аппарат. Критерии, применяемые при оценке, имеют различные удельные веса и впоследствии агрегируются в интегральный показатель – совокупный кредитный балл. Величина кредитного лимита в скоринговых системах носит второстепенный характер и определяется исходя из уровня доходов заемщика. Интегральный показатель сравнивается с определенным числовым порогом, который представляет собой так называемую линию безубыточности для банка. Кредит выдается тем клиентам, интегральный показатель которых выше этой линии [3, с. 38].

Кредитный скоринг представляет собой систему присвоения баллов кредитополучателю на основании его способности и потенциала погасить долг. Баллы рассчитываются на основании имеющейся кредитной информации о прошлых периодах с использованием статистической модели или математического алгоритма.

Основным преимуществом кредитного скоринга является способность установить количественно измеримую степень риска, что способствует:

- снижению издержек за счет автоматизации принятия решения о выдаче кредита;
- сокращению времени обработки заявлений и принятия решения о выдаче или отказе в кредите;

- снижению влияния человеческого фактора при принятии кредитного решения [3, с. 38].

Наиболее используемые в мире кредитные скоринговые системы следующие:

- скоринг заявлений (англ. Application – scoring);
- поведенческий скоринг (англ. Behavioral scoring);
- коллекторский скоринг (англ. Collection scoring);
- противомошеннический скоринг (англ. Fraud scoring).

Банк осуществляет управление кредитными рисками на постоянной основе, включая выявление, оценку, разработку мер по их минимизации и контроль как в рамках конкретных сделок, так и в целом на уровне портфеля.

Особое внимание уделяется концентрации риска, возникающей в результате неравномерного распределения задолженности. Банк контролирует кредитный риск, риск концентрации путем установления лимитов на одного клиента и группу взаимосвязанных клиентов, а также путем установления лимитов отраслевой, валютной и прочей концентрации.

Проанализируем динамику динамика максимального кредитного риска «Приорбанк» ОАО по главным статьям баланса за 2018-2019 гг.

Таблица 1 – Динамика максимального кредитного риска по статьям баланса за 2018-2019 гг.

Наименование статей	Общая сумма максимального размера риска 2019 г.	Общая сумма максимального размера риска 2018 г.	Отклонение (тыс. бел. руб.)	Темп роста, %
Средства в Национальном банке	619 456	341 219	585 327	181,5
Средства в бумагах	645 107	720 934	-75 827	89,5
Ценные бумаги	286 328	259 362	26 996	110,4
Кредиты клиентам	2 613 809	2 268 884	344 925	115,2
Производные финансовые активы	172	45	127	382,2
Прочие активы	8 830	2 061	6 769	428,4
Всего	4 173 711	3 592 505	581 206	116,2
Условные обязательства	1 218 768	1 173 572	45 196	103,9
Общий размер кредитного риска	5 392 479	4 766 077	626 402	113,1

Источник: собственная разработка

Статьи кредитного риска включают средства в Национальном банке, средства в бумагах, ценные бумаги, кредиты клиентам, производные финансовые активы и прочие активы.

2018-2019 годы были отмечены благоприятной для активизации бизнеса стабильной макроэкономической ситуацией, что положительным образом отразилось на динамике и индикаторах качества кредитных портфелей банков Республики Беларусь.

На фоне этих позитивных изменений «Приорбанк» ОАО» в 2018-2019 гг. продолжил совершенствование систем управления кредитным риском по следующим направлениям:

- обеспечение улучшения и постоянный анализ качества кредитного портфеля, оперативное реагирование на изменение ситуации в совокупности с совершенствованием системы раннего выявления потенциально проблемных кредитов в сегменте юридических лиц и более активной работой с проблемной задолженностью на ранних стадиях просроченной задолженности, в т.ч. реструктуризации;
- применение новых инструментов в работе с проблемной задолженностью на более поздних этапах работы;
- дальнейшая оптимизация кредитного процесса с фокусом на повышение эффективности (в том числе дальнейшая стандартизация продуктов, сокращение документооборота, автоматизация отдельных бизнеспроцессов и т.д.);

- пересмотр/обновление целевых уровней принятия риска в отраслях, прочие портфельные цели;
- обеспечение соблюдения требований кредитных политик, регулярный анализ кредитополучателей и надлежащее реагирование в части пересмотра лимитов финансирования, адаптации условий финансирования. Особое внимание – заемщикам из циклических отраслей, кредитованию в иностранной валюте с мониторингом клиентов с повышенным валютным риском;
- дальнейшее совершенствование системы по предотвращению неправомерных действий по кредитным сделкам для юридических лиц с основным фокусом на предотвращение и идентификацию неправомерных действий;
- развитие ИТ-поддержки реализации задач управления рисками.

Далее мы рассмотрим три основных показателя оценки кредитного риска в «Приорбанк» ОАО за 2017-2019 гг.

Таблица 2 – Основные показатели оценки кредитного риска за 2017-2019 гг.

Показатель	На 01.01.2018	На 01.01.2019	На 01.01.2020	Экономическое содержание
Коэффициент кредитного риска	0,931	0,947	0,946	Отражает меру кредитного риска, принятого банком, характеризует качество кредитного портфеля банка. Чем ближе значение показателя к 1, тем лучше качество кредитного портфеля с точки зрения возвратности.
Коэффициент покрытия убытков по ссудам	34,308	2,560	2,469	Характеризует уровень защищенности финансовых результатов банка от потерь в связи с невозвратом ссуд. Оптимальное значение показателя – более 1.
Максимальный размер крупных кредитных рисков (%)	-	11,71	7,63	Характеризует зависимость банка от кредитоспособности крупных заемщиков. Максимально допустимое значение норматива – 800%. Может пересматриваться.

Источник: собственная разработка

Более наглядно динамику показателей оценки кредитного риска можно представить на следующих графиках.

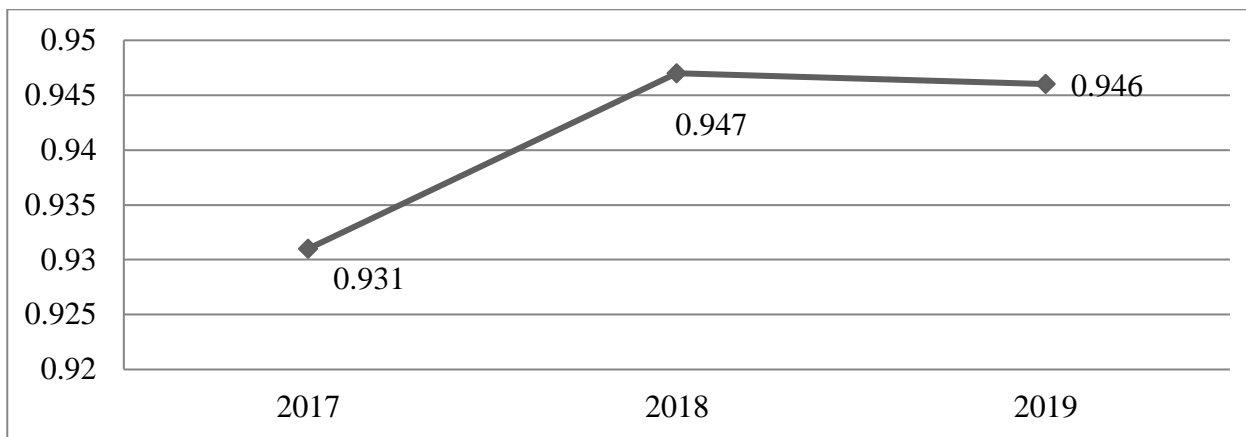

Рисунок 1 – Динамика коэффициента кредитного риска за 2017-2019 гг.
Источник: собственная разработка

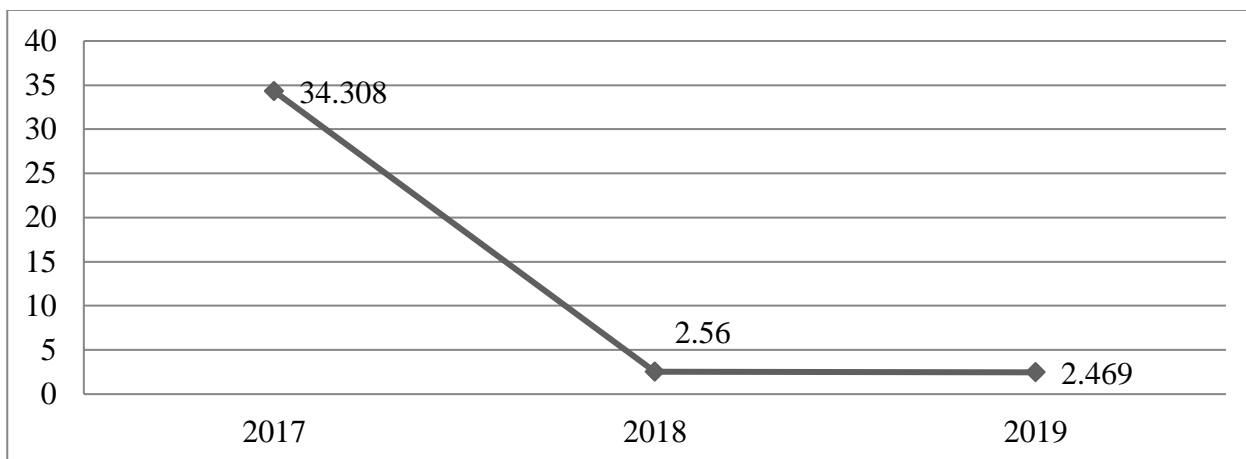

Рисунок 2 – Динамика коэффициента покрытия убытков по ссудам за 2017-2019 гг.
Источник: собственная разработка

На рисунке 1 можно заметить, возрастание к концу 2018 года данного коэффициента. За исследуемый период показатели близки к 1, следовательно, качество кредитного портфеля можно оценить как оптимальное.

На рисунке 2 норматив данного коэффициента больше 1, так как это характеризует уровень защищенности финансовых результатов банка от потерь. Здесь виден значительный рост показателя в 2017 году, который в 34 раза больше нормативного значения. Наиболее близко к рекомендуемому показателю находятся значения за 2018-2019 годы. В 2019 году анализируемое значение оказалось ниже остальных. Однако стоит сказать, что показатель в 2019 году не дошел до критической точки и данное значение вполне допустимо для банка.

Из рисунка 3 следует отметить, что показатель к 2020 году снизился на 4,08 п.п., а это значит, что зависимость банка от кредитоспособности крупных заемщиков уменьшилась. Это является положительным результатом и показатели за данный временной период очень далеки от критической точки.

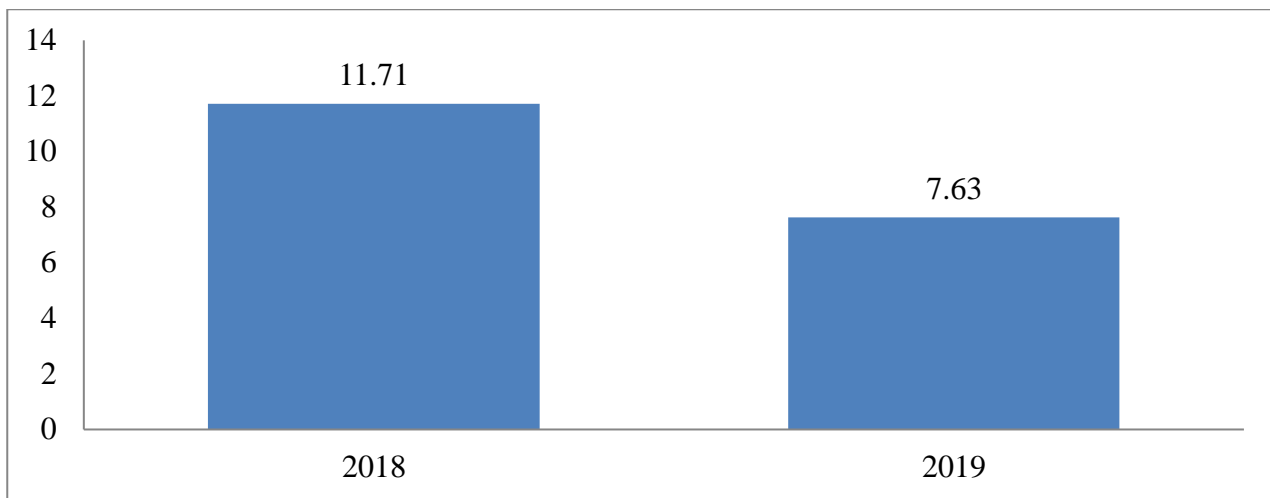

Рисунок 3 – Динамика максимального размера крупных кредитных рисков за 2018-2019 гг.

Источник: собственная разработка

Из вышеизложенного анализа можно сделать вывод, что у «Приорбанк» ОАО высоко развита система управления кредитным риском, банк справляется с данным видом риска, что доказывают рассчитанные показатели.

Выводы.

Таким образом, в статье автором предложена следующая классификация кредитного риска по направлениям: по источнику возникновения, в зависимости от сферы возникновения, по уровню риска, по масштабу возникновения.

Что касается методики оценки кредитного риска, то применение кредитно-скоринговых систем значительно ускоряет процесс удовлетворения либо отклонения кредитных заявок клиентов. Также было выявлено, что кредитный скоринг представляет собой систему присвоения баллов кредитополучателю на основании его способности и потенциала погасить долг.

Далее был проведен анализ кредитного риска на примере «Приорбанк» ОАО, где была проанализирована динамика максимального кредитного риска по статьям баланса за 2018-2019 гг., а также рассчитаны основные показатели оценки кредитного риска за 2017-2019 гг.

Из проведенного анализа автор определил, что анализируемый банк умело управляет кредитным риском и у него высоко развита система управления.

Библиографические ссылки:

1. Денежное обращение и кредит: [учебное пособие]: в 4 частях / под редакцией Г. И. Кравцовой. – Минск: БГЭУ, 2018.
2. Банковские риски: [учебное пособие] / под редакцией О. И. Лаврушина, Н. И. Валенцевой – М.: КНОРУС, 2007.
3. Ткачев, А., Шипунов, А. Системы кредитного скоринга. Матричный подход / А. Ткачев, А. Шипунов // Банкаўскі веснік. – 2019. – 12 кас. – С. 38.
4. Консолидированная финансовая отчетность за 2018 год «Приорбанк» Открытого акционерного общества // Официальный сайт «Приорбанк» ОАО [Электронный ресурс]. – Минск 2018. Режим доступа:

<https://www.priorbank.by/documents/20143/225914/%D0%93%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%8F+%D1%84%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%8F+%D0%BE%D1%82%D1%87%D0%B5%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%8C+%D0%BF%D0%BE+%D0%9C%D0%A1%D0%A4%D0%9E+2018.pdf/fd7d46dc-06ea-7eb4-7f28-028fd7c33047?t=1558004853773> – Дата доступа: 28.03.2021.

5. Консолидированная финансовая отчетность за 2019 год «Приорбанк» Открытого акционерного общества // Официальный сайт «Приорбанк» ОАО [Электронный ресурс]. – Минск 2019. Режим доступа: https://www.priorbank.by/documents/20143/225914/%D0%9E%D1%82%D1%87%D1%91%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%8C_IFRS+Conso_%D0%9F%D1%80%D0%B8%D0%BE%D1%80%D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%BA_2019.pdf/32ce2a56-0092-dbc2-d82e-b983516987bc?t=1588250741430 – Дата доступа: 28.03.2021.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ПОНЯТИЮ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КОММЕРЧЕСКОГО БАНКА

THEORETICAL APPROACHES TO THE CONCEPT OF EFFICIENCY OF A COMMERCIAL BANK

Роман ДОНЦОВ

e-mail: 17fk.dantsou.r@pdu.by,

Научный координатор: Ирина СТРОГАНОВА

e-mail: i.stroganova@psu.by

Полоцкий государственный университет, Беларусь

Abstract. *The banking system is one of the most important and inseparable components of a market economy. In the mechanism of the country's banking system, commercial banks are of great importance. Commercial banks are the oldest and most widespread type of credit institutions that perform a variety of financial services and operations.*

Currently, not all the issues of financial management in the bank have been worked out by domestic authors in sufficient depth, which is due to the specifics of the commercial bank as the only economic entity that systematically manages all the functions of money.

As a result of the study, it was concluded that efficiency reflects the relationship of various aspects of the activity: result and costs, result and goals, result and needs, result and values.

Keywords: efficiency, commercial banks, management.

JEL classification: G000

Введение

Исследование эффективности деятельности коммерческих банков не только актуально, но и необходимо в условиях современной реальности. Банки представляют собой институты, аккумулирующие денежные ресурсы клиентов, стимулирования роста экономики, увеличения общего благосостояния нации. Эффективность функционирования банка и в целом банковской системы во многом определяет потенциал для экономического роста страны.

Целью данного научного исследования является изучение подходов разных авторов к определению понятия «эффективность» и последующий синтез собственного понятия «эффективность».

Основная часть

В механизме функционирования кредитной системы огромная роль принадлежит коммерческим банкам. Они аккумулируют основную долю кредитных ресурсов, предоставляют клиентам полный комплекс финансового обслуживания, включая выдачу ссуд, прием депозитов, расчеты, покупку-продажу и хранение ценных бумаг, иностранной валюты и так далее [1].

Современные коммерческие банки – это кредитные организации, которые имеют исключительное право осуществлять в совокупности привлечение во вклады средств юридических и физических лиц, проведение расчетов и размещение денежных средств от своего имени и за свой счет на условиях возвратности, платности, срочности [2].

Коммерческие банки находятся под постоянным надзором центрального банка и других финансовых ведомств. Банковский надзор основан на системе лицензирования и служит средством проверки соблюдения коммерческими банками законов и нормативов. Финансовые отчеты коммерческих банков подвергаются проверкам внешних аудиторов, заключение которых придает достоверность отчетности и укрепляет доверие к банковской системе [3].

Коммерческие банки уделяют большое внимание анализу своей деятельности. В банковском бизнесе получила распространение концепция «высокорентабельной банковской деятельности», основные принципы которой [4, с. 41]:

✓ максимизация доходов – предполагает максимизацию доходов от предоставления кредита и доходов по ценным бумагам и др., поддержание гибкой структуры активов, приспособленных к изменениям процентной ставки;

✓ минимизация расходов – предполагает оптимизацию структуры пассивов, минимизацию потерь по кредитам, контроль за текущими расходами и т.п.;

✓ эффективный банковский менеджмент – рассматривается как система управления отношениями, связанными со стратегическим и тактическим планированием, анализом, регулированием, контролем деятельности банка, управлением финансами, маркетинговой деятельностью, а также персоналом, призванная обеспечить эффективную деятельность коммерческого банка.

По мнению западных экономистов, стабильное развитие коммерческого банка в долгосрочной перспективе должно обеспечить формулирование глобальной стратегии банка и установление на ее основе стратегических целей и задач для всех направлений деятельности и структурных подразделений банка.

В современной научной литературе существует множество трактовок понятия «эффективность» (см. Таблица 1).

Таблица 1. Подходы авторов к определению понятия «эффективность»

С. Моисеев, Ю. Буйнов [5]	Максимизация предоставления услуг при заданных ресурса
С. Моисеев, Ю. Буйнов [5]	Минимальное использование комбинации ресурсов при заданном объеме услуг
К.В. Толчин [6]	Соотношение затрат и ресурсов с результатами, полученными от их использования, а также социально-экономическая категория, отражающая влияние способов организации труда участников процесса на уровень достигнутых ими результатов
Р. Баширов [7]	Разделяет понятие эффективности коммерческих банков относительно доходов, затрат и прибыли.
О.И. Лаврушин [8]	Эффективность банковской деятельности – это способность кредитной организации достигать своей цели в соответствии с экономическими и социально-культурными нормами общества
И.В. Ключев [9]	Полисемантическое понятие, отражающее различные аспекты деятельности коммерческого банка: соотношение результата с затратами, целями, потребностями и ценностями
М.Н. Андрущенко [10]	Мера возможности с точки зрения ее близости к наиболее целесообразному, необходимому (нужному) человеку (результату)

Я. Зеленовский [11]	Отношение суммарной ценности фактических результатов деятельности к ожидаемой суммарной ценности соответствующих целей
Современный экономический словарь [12]	Экономическая категория, характеризующая результативность производства в сопоставлении с производственными ресурсами и общественными потребностями

Источник: собственные разработки на основании [5], [6], [7], [8], [9], [10], [11], [12].

В результате анализа подходов, изложенных в таблице 1, эти понятия в итоге можно привести к двум основным определениям:

- Эффективность есть соотношение затрат ресурсов и результатов, полученных от их использования;
- Эффективность есть социально-экономическая категория, показывающая влияние способов организации труда участников процесса на уровень достигнутых ими результатов.

Оценку эффективности банковской деятельности чаще всего приводят, используя первое положение, согласно которому эффективность банка или банковской системы рассчитывается исходя из близости значений показателей деятельности каждого банка (например: издержек, прибыли и т.д.) к некой, заранее определенной границе эффективности.

Таким образом, автор делает заключение о том, что эффективность деятельности коммерческого банка – это не только результаты его деятельности, но и эффективная система управления, построенная на формировании научно обоснованной стратегии деятельности банка (системы целей деятельности банка, ранжированных по значимости и ценности) и контроле за процессом ее реализации.

Максимизация прибыли при минимизации расходов является основной целью деятельности коммерческого банка. Прибыль или убытки, полученные банком, — показатели, концентрирующие результат разнообразных пассивных и активных операций банка и отражающие влияние всех факторов, воздействующих на деятельность банка [13, с. 570].

Прибыль коммерческого банка — это основной финансовый результат деятельности банка, определяемый как разница между всеми доходами и расходами. Формирование и распределение прибыли коммерческого банка обусловлено спецификой банковской деятельности, кругооборотом доходов и расходов банка, представленной на рисунке

В практике функционирования банка используется несколько показателей прибыли. Разница между суммой валового дохода и суммой затрат, относимых в соответствии с действующим положением на расходы банка, называется балансовой или валовой прибылью (убытком).

Балансовая прибыль банка подразделяется следующим образом:

- 1) операционная прибыль, определяемая как разница между суммой операционных доходов и расходов;
- 2) процентная прибыль, определяемая как превышение полученных банком процентных доходов над процентными расходами;

3) комиссионная прибыль, определяемая как превышение комиссионных доходов над комиссионными расходами;

4) прибыль от операций на финансовых рынках, определяемая как разница между доходами и расходами от этих операций;

5) другие виды прибыли, получаемые от остальных видов деятельности.

Наибольшую долю в составе прибыли составляет операционная прибыль, а в ней - процентная прибыль [14].

Иными словами, как экономическая категория, эффективность дает качественно-количественную характеристику результативности деятельности. В настоящее время наблюдается тенденция отождествления понятия эффективности с прибыльностью или рентабельностью. Хотя показатели прибыльности и рентабельности являются важными индикаторами деятельности банка, которые позволяют оценивать качество работы банка, однако они не всегда достаточно объективно отображают информацию об уровне эффективности деятельности и о возможности инвестированных банком ресурсов приносить доход.

Заключение

Таким образом, эффективность отражает отношение различных аспектов деятельности: результата и затрат, результата и целей, результата и потребностей, результата и ценностей. Поэтому в качестве критериев эффективности банка можно рассматривать как сами финансовые результаты его деятельности, так и результативность, а также всю совокупность показателей финансового состояния, достигнутых банком в процессе его деятельности.

Библиографические ссылки

1. Функции коммерческих банков их организационная и управленческая структура [Электронный ресурс]. – 2014. – Режим доступа: http://uchebnik-online.com/soderzhanie/textbook_139.html. – Дата доступа: 25.03.2021.
2. Коммерческие банки России [Электронный ресурс]. – 2014. – Режим доступа: <http://www.finekon.ru/komm%20banki.php>. – Дата доступа: 25.03.2021.
3. КОРОБОВА Г.Г. Банковское дело: учебник/ Г.Г. Коробова. – М.: Экономист, 2006 – 766 с.
4. КИСЕЛЕВА И.А. Модели банковских рисков: учебное пособие / И.А. Киселева. – М. : МЭСИ, 2001. – 155 с.
5. МОИСЕЕВ С., БУЙНОВ Ю. Эффективность российских банков //аналитический отчет/[С. Р Моисеев, Д. А Круглов, М.М. Кузьмин и др.]. – 2008.
6. ТОЛЧИН К.В. Об оценке эффективности деятельности банков // Деньги и кредит. 2007. № 9.
7. БАШИРОВ Р. Оценка эффективности деятельности коммерческих банков в регионах // РИСК: Ресурсы, информация, снабжение, конкуренция. 2011. № 4
8. ЛАВРУШИН О.И. Деньги. Кредит. Банки – учебное пособие: КНОРУС, 2014. 448 с.
9. КЛЮЕВ И.В. Эффективность деятельности коммерческого банка и экономические интересы пользователей информации // Инновационное развитие экономики. 2012. № 6.

10. АНДРЮЩЕНКО М. Н. Понятие эффективности и его философский смысл / М. Н. Андрющенко // Философские и социологические исследования: Учен. зап. каф. общ. наук г. Ленинграда. - Философия. - Вып. 12. - Л., 1971. - С. 42 - 53.
11. ЗЕЛЕНЕВСКИЙ Я. Организация трудовых коллективов / Я. Зеленевский. – М., 1976. – 157 с.
12. РАЙЗБЕРГ Б. А., Лозовский Л. Ш., Стародубцева Е. Б. Современный экономический словарь. М., 2006. С. 192; Лопатников Л. И. Экономико-математический словарь. М., 2003. С. 167.
13. КОРОБОВА Г.Г. Банковское дело: учебник Г.Г. Коробова. М.: Экономистъ, 2006, 766.
14. Формирование и использование прибыли банка [Электронный ресурс]. – 2015. – Режим доступа: <http://banki-uchebnik.ru/finansovyj-analiz/21-pribyl-kommercheskogo-banka>. – Дата доступа: 30.03.2021.

СБАЛАНСИРОВАННАЯ СИСТЕМА ПОКАЗАТЕЛЕЙ КАК ИННОВАЦИОННАЯ МОДЕЛЬ ОЦЕНКИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ

BALANCED SCORECARD AS AN INNOVATIVE MODEL FOR EVALUATING THE ORGANIZATION'S PERFORMANCE

Роман ДОНЦОВ

e-mail: 17fk.dantsou.r@pdu.by

Научный координатор: Ирина СТРОГАНОВА

e-mail: i.stroganova@psu.by

Полоцкий государственный университет, Беларусь

***Abstract.** The traditional measurement of the efficiency of an enterprise, focused only on financial indicators obtained from accounting systems, is quickly outdated and does not give a complete picture of the state of the enterprise, does not allow you to build an accurate forecast of its development. There is a need for better and more effective ways to assess the global performance of the entire enterprise. Modern approaches to strategic management call for paying attention to such non-financial components as personnel, business processes, innovations, and customer relations. To this end, Robert Kaplan and David Norton developed a balanced scorecard that combines the financial, customer, internal processes, and training and development components.*

As a result of the study, a conclusion was made about the practical effectiveness of the Balanced Scorecard.

Keywords: efficiency, management, company activity, business.

JEL classification: M19

Введение

Актуальность темы заключается в том, что для эффективного управления организацией необходимо грамотно ставить цели, формировать стратегии организации, проводить мониторинг деятельности предприятия с целью выявления проблем. Для этого была разработана сбалансированная система показателей – наиболее популярная, признанная в мире концепция управления реализацией стратегии, разработанная профессорами Гарвардского университета Д. Нортоном и Р. Капланом (США).

Целью данного исследования является определение практической ценности сбалансированной системы показателей как системы измерения эффективности деятельности всего предприятия.

Основная часть

Сбалансированная система показателей (далее - ССП) обеспечивает целенаправленный мониторинг деятельности предприятия, позволяет прогнозировать и упреждать появление проблем, органично сочетает уровни стратегического и оперативного управления, контролирует наиболее существенные финансовые и нефинансовые показатели деятельности (KPI) предприятия. Степень достижения стратегических целей, эффективность бизнес-

процессов и работы всего предприятия в целом, каждого его подразделения и каждого сотрудника определяется значениями так называемых ключевых показателей эффективности (KPI), которые тесно связаны с системой мотивации сотрудников. Показатели с их целевыми и граничными значениями определяются таким образом, чтобы максимально охватить все критические области, влияющие на реализацию стратегии.

Основное преимущество Сбалансированной Системы Показателей (ССП) состоит в том, что она пронизывает всю структуру предприятия и инициирует согласованные оперативные действия персонала, направленные на реализацию Стратегии. Вся информация, связанная со стратегическими целями, доступна сотрудникам всех уровней. Обработанная и проанализированная информация, согласованная с тактическими и стратегическими аспектами деятельности, становится знанием. Наличие такого корпоративного знания — главная ценность предприятия, важнейший элемент принятия обоснованных эффективных решений.

Сбалансированная система показателей включает в себя четыре основные взаимосвязанные составляющие [1]:

- финансовую составляющую;
- клиентскую составляющую;
- составляющую внутренних бизнес-процессов;
- составляющую обучения и развития персонала.

Рассмотрим каждую из составляющих сбалансированной системы показателей более подробно.

Финансовая составляющая. Финансовые показатели сохранены в СПП, поскольку они оценивают экономические последствия предпринятых действий и являются индикаторами соответствия стратегии организации и ее реализации общему плану усовершенствования деятельности организации в целом. Как правило, финансовые стратегические цели относятся к прибыльности и измеряются, например, прибылью от текущей деятельности (операционной прибылью), экономической добавленной стоимостью, рентабельностью активов (всего капитала) или рентабельностью инвестиций. Альтернативными финансовыми стратегическими целями могут быть быстрый рост объема продаж или генерирование потока денежных средств.

Клиентская составляющая применительно к СПП обычно рассматривается как потребительская база и сегмент рынка, в которых конкурирует данная организация, а также как показатели результатов ее деятельности в целевом сегменте рынка. Как правило, эта составляющая включает в себя несколько основных, или базовых, показателей результатов успешного претворения в жизнь правильно сформулированной и хорошо выполняемой стратегии. Сюда входят удовлетворение потребностей клиентов, сохранение потребительской базы, привлечение новых клиентов, доходность, а также объем и доля целевого сегмента рынка. Однако клиентская составляющая должна также включать специфические показатели ценности предложений, получаемых потребителем целевого сегмента от данной организации. Речь идет о тех факторах, которые являются важнейшими для потребителя в вопросе сохранения лояльности. Например, для него чрезвычайно важны факторы своевременной доставки или доставки в короткие сроки; постоянного потока новых видов продуктов или услуг; способности поставщика не только предвосхищать новые потребности клиента, но и возможности удовлетворить их. Клиентская составляющая позволяет сформулировать стратегию,

ориентированную на потребителя и целевой сегмент рынка таким образом, чтобы в будущем она обеспечила исключительную доходность.

Составляющая внутренних бизнес-процессов определяет те главнейшие внутренние бизнес-процессы, которые необходимо довести до совершенства. Это позволит организации разработать такие бизнес-предложения потребителям, которые помогут создать и сохранить клиентскую базу в целевом сегменте рынка, а также удовлетворить ожидания собственников (акционеров) относительно высокой финансовой доходности. Показатели данной составляющей сосредоточены на оценке внутренних процессов, от которых в огромной степени зависит удовлетворение потребностей клиентов и достижение финансовых стратегических целей в целом.

Составляющая обучения и развития персонала сбалансированной системы показателей определяет инфраструктуру, которую надлежит создать, чтобы обеспечить долговременные рост и совершенствование. Стратегические цели данной составляющей ССП являются факторами выполнения планов, поставленных первыми тремя [2].

Сбалансированная система показателей дополняет систему финансовых параметров уже свершившегося прошлого системой оценок перспектив. Цели и показатели данной системы формируются в зависимости от мировоззрения и стратегии каждой конкретной компании и рассматривают ее деятельность по четырем критериям: финансовому, взаимоотношениям с клиентами, внутренним бизнес-процессам, а также обучению и развитию персонала.

Сбалансированная система показателей раздвигает горизонт целей каждой компании далеко за рамки финансовых показателей. Теперь руководитель имеет возможность определить, как организация работает над созданием стоимости для сегодняшних и будущих клиентов, с одной стороны, и что следует предпринять, для того чтобы расширить внутренние возможности и увеличить инвестиции в персонал, бизнес-системы и процедуры с целью совершенствования своей деятельности в будущем, — с другой. ССП сочетает в себе оценочную характеристику деятельности опытных и заинтересованных участников процесса создания стоимости с финансовыми перспективами как краткосрочных проектов, так и успешной долговременной деятельности в условиях жесточайшей конкуренции [3].

Правильно построенная Сбалансированная Система Показателей (ССП), поддерживаемая удобными программными средствами, позволяет предприятию [1]:

- Сосредоточить все свои ресурсы (финансовые, кадровые, технологические, информационные) на реализации стратегии и добиться неуклонного движения предприятия к поставленным целям.
- Обеспечить связь между стратегическими целями и ежедневной работой коммерческих, производственных и административных структур (за счет введения измеримых показателей, связанных с целями).
- Повысить управляемость и эффективность деятельности предприятия, а также снизить риски.

ССП дает возможность руководителям предприятия оперативно получать важную общую информацию о деятельности всего предприятия, что позволяет повысить качество принимаемых решений. Концепция ССП позволяет представить все стратегические цели

предприятия на стратегической карте в виде составляющих цели. Стратегическая карта представляет собой описание стратегий с помощью причинно-следственных связей на каждом уровне управления предприятия. Такая система удобна в использовании и упрощает контроль достижения и модификации целей.

Таким образом, Сбалансированная Система Показателей (ССП) — это система измерения эффективности деятельности всего предприятия (система стратегического планирования), основанная на видении и стратегии, которая отражает наиболее важные аспекты бизнеса. Концепция Сбалансированной Системы Показателей (ССП) поддерживает стратегическое планирование, реализацию и дальнейшую корректировку стратегии, путём объединения усилий всех подразделений предприятия.

Библиографические ссылки

1. Сбалансированная система показателей - Логистика [Электронный ресурс]. – 2020. – Режим доступа: <https://logists.by/library/logistics-management/sbalansirovannaya-sistema-pokazateley>. – Дата доступа: 09.12.2020.
2. Крылов С.И. Сбалансированная система показателей как аналитический инструмент стратегического управления в условиях современной рыночной экономики // Экономический анализ: теория и практика. 2007. №24.
3. Kaplan R. S., Norton D. P. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию. – 2003.

ОСНОВНЫЕ ПОКАЗАТЕЛИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КОММЕРЧЕСКОГО БАНКА

THE MAIN INDICATORS OF THE EFFECTIVENESS OF THE FINANCIAL AND ECONOMIC ACTIVITIES OF A COMMERCIAL BANK

Автор: Роман ДОНЦОВ

e-mail: 17fk.dantsou.r@pdu.by,

Научный координатор: Ирина СТРОГАНОВА

e-mail: i.stroganova@psu.by

Полоцкий государственный университет, Беларусь

***Abstract.** For most banks, the main income is interest income, so when managing the income base of a commercial bank, the most attention should be paid to the process of obtaining interest income. The difference between the interest charged by the bank on active transactions and paid on borrowed funds serves as the basis of the bank's profit. The main indicators for evaluating the effectiveness of most banks are the indicators of profitability and profitability.*

The article is aimed at studying the indicators of profitability and profitability of a commercial bank. For a visual study of these indicators, an analysis of "Priorbank" JSC's financial statements will be carried out..

Keywords: эффективность, доходность, рентабельность, анализ.

Введение

Курс на формирование в нашей стране сильного и динамично развивающегося банковского сектора повышает значимость вопросов управления эффективностью деятельности каждого конкретного коммерческого банка для банковской системы в целом.

Актуальность темы заключается в том, что оценка финансового состояния и эффективности деятельности коммерческого банка требует подробного изучения и выработки научной концепции для улучшения ценовой и процентной политики Банка.

Основная часть

Банковская деятельность – это набор операций, осуществляемых банками и небанковскими кредитно-финансовыми организациями, которые направлены на извлечение прибыли.

В национальной экономике государства место и роль банковской системы может определяться через комплекс функций, которые эта система выполняет: аккумуляция временно свободных денежных средств; развитая банковская система успешно управляет системой платежей; банковская система регулирует количество денег, находящихся в рыночной экономике; банковская система трансформирует сбережения в инвестиции; предоставление кредита.

Удержание финансовой устойчивости и стабильности банковского сектора в определенных параметрах, траектории, которая позволяет обеспечить безотказное осуществление функций коммерческими банками и обеспечения вклада в экономический рост – основная цель регулирования банковской сферы. Банковской системе необходимо быть эффективной (то есть позволять успешно реализовывать возложенные функции) для того,

чтобы система успешно выполняла свою роль в экономике государства. На основе выделенных критериев эффективности, с помощью набора определенных показателей, возможно измерить эффективность работы банковской системы [1].

Основными показателями эффективности деятельности банка традиционно считаются показатели доходности и прибыльности (рентабельности).

Доходность различных банковских операций определяется через показатели:

- чистой процентной маржи;
- операционной маржи.

У большинства банков основными доходами являются процентные доходы, поэтому при управлении доходной базой коммерческого банка наибольшее внимание необходимо уделять именно процессу получения процентных доходов. Непроцентные доходы, как правило, связаны с имиджем банка на рынке. Операции, приносящие подобные доходы, привлекают клиентов, но не приносят достаточную прибыль.

Разница между процентами, взимаемыми банком по активным операциям и уплачиваемыми по привлеченным средствам, служит основой банковской прибыли. Это так называемая процентная маржа — разница между процентным доходом и расходом коммерческого банка. За счет процентной маржи покрывается большинство расходов коммерческого банка. Поэтому банк стремится приобрести ресурсы как можно дешевле, а продать ресурсы и услуги по рентабельной ставке. В связи с этим актуальным становится правильное ценообразование на банковские услуги.

При установлении процентной ставки по кредиту банк должен принимать в расчет стоимость привлекаемых средств и операционные расходы банка.

Простейшая модель установления ставки по кредиту предполагает, что процентная ставка по любому кредиту устанавливается на основе следующих компонентов:

- предельной стоимости привлеченных для кредитования средств;
- других операционных расходов банка, отличных от расходов по привлечению средств;
- надбавки для защиты банка от риска неисполнения обязательств;
- желаемой прибыли.

Каждый из указанных компонентов может быть выражен в форме годовых процентов относительно суммы кредита, т.е. выдачу кредитов банк должен осуществлять с учетом процентной маржи, показывающей, насколько доходы от активных операций способны покрывать расходы по пассивным операциям. Коэффициенты процентной маржи могут показывать ее фактический и достаточный уровень для банка [2, с.576].

Чистая процентная маржа рассчитывается по формуле (1) [3]:

$$\text{ЧПМ} = \frac{Дп - Рп}{Ад} * 100\%, \quad (1)$$

где Дп — процентные доходы за период;

Рп — процентные расходы за период;

Ад — активы, приносящие доход.

Операционная маржа — прибыльность основных операций банка. Она рассчитывается по формуле (2):

$$OM = \frac{Дчосн}{Ад}, \quad (2)$$

где Дчосн — чистые доходы от основных банковских операций;
Ад — активы, приносящие доход.

Чистые доходы от основных банковских операций рассчитываются путем суммирования [3]:

- чистых процентных доходов;
- чистых доходов от валютных операций;
- чистых доходов от операций с ценными бумагами;
- чистых доходов от проведения лизинговых операций;
- чистых доходов от операций с драгоценными металлами.

Коэффициенты маржи операционной прибыли и чистой процентной и непроцентной маржи являются показателями эффективности работы банка. Они отражают, насколько успешно банк обеспечивает сохранение опережающего темпа роста доходов (прежде всего, процентов по банковским кредитам, инвестициям и комиссий за услуги) по сравнению с темпами роста расходов (в основном процентов по депозитам и займам на денежном рынке).

Показатели доходности «Приорбанк» ОАО представлены в таблице 1.

Таблица 1 – показатели доходности «Приорбанк» ОАО за 2017-2019 гг.

Показатели	Рекомендуемое значение	2017	2018	2019	Относительное отклонение показателя п.п. (+;-)	
					2013/ 2012	2014/ 2013
Чистая процентная маржа, %	Не менее 4,5	9,42	6,99	6,86	-2,44	-0,13
Операционная маржа	-	11,56	8,99	8,83	-2,58	-0,16

Источник: собственная разработка на основе данных годовой отчетности «Приорбанк» ОАО [4], [5], [6].

По таблице 1 наблюдается снижение чистой процентной маржи в период с 2017 по 2018 г. на 2,44 процентных пункта, что вызвано появлением более конкурентоспособных кредитных ставок других банков. С 2018 по 2019 года подобная ситуация повторилась, и значение показателя уменьшилось на 0,13 процентных пунктов. Это говорит о необходимости снижения процентных ставок по кредитным операциям и повышения ставок при привлечении средств.

Операционная маржа за 2017-2019 года также уменьшилась на 2,58 и 0,16 пунктов соответственно. Эти изменения говорят о том, что Банк не сокращает расходы и не оптимизирует свою деятельность. Это приводит к снижению конкурентоспособности Банка.

Одним из основных показателей эффективности банковской деятельности является рентабельность. Рентабельность представляет собой относительное измерение прибыли банка. Рентабельность характеризует уровень отдачи текущих затрат банка и показывает, сколько прибыли приходится на единицу расходов, то есть какими затратами банка обеспечено получение прибыли. Динамика уровня рентабельности позволяет делать выводы об изменении эффективности деятельности банка, что не представляется возможным сделать по динамике суммы прибыли [7, с. 409].

Рентабельность (доходность) коммерческого банка принято определять как отношение балансовой прибыли к совокупному доходу, формула (3):

$$P_{\text{общ}} = \frac{\Pi}{Д} * 100\%, \quad (3)$$

где $P_{\text{общ}}$ — рентабельность банка;

Π — прибыль;

$Д$ - доходы банка.

Общий уровень рентабельности позволяет оценить общую прибыльность банка, а также прибыль, приходящуюся на 1 руб. дохода (доля прибыли в доходах). Это основной показатель, определяющий эффективность банковской деятельности.

Показатель рентабельности капитала (R_k) является обобщающим показателем эффективности и результативности работы коммерческого банка, определяемый по формуле (4):

$$R_k = \frac{\Pi}{К} * 100\%, \quad (4)$$

где Π – прибыль;

$К$ – капитал банка.

Этот показатель характеризует, насколько эффективно использовались средства собственников в течение года, т.е. это измеритель доходности для акционеров банка. Он устанавливает приблизительный размер чистой прибыли, получаемой акционерами от инвестирования своего капитала.

Доходности всех активов (ROA) рассчитывается следующим образом по формуле (5):

$$ROA = \frac{\text{ЧП}}{\text{СА}} * 100\% \quad (5)$$

где ЧП – чистая прибыль;

СА – средние активы банка.

Прибыльность активов характеризует способность активов банка приносить прибыль и косвенно отражает их качество, а также эффективность управления банка своими активами и пассивами.

Показатели прибыльности активов и прибыльности капитала являются основополагающими в системе финансовых коэффициентов рентабельности банка. Однако высокая прибыль сопряжена, как правило, с большим риском, поэтому необходимо одновременно принимать во внимание степень защиты банка от риска.

Прибыльность уставного фонда ($P_{\text{уф}}$) определяют наряду с этим по формуле (6):

$$P_{\text{уф}} = \frac{\Pi}{\text{Уф}} * 100\%, \quad (6)$$

где Π – прибыль банка;

Уф – сумма уставного фонда банка.

Следовательно, исходя из проанализированных показателей, результативность работы финансово-кредитного учреждения напрямую зависит

от его возможности приносить прибыль и чистый доход.

Рентабельность «Приорбанк» ОАО характеризуется данными таблицы 2.

Таблица 2 – Данные о динамике показателей рентабельности работы «Приорбанк» ОАО за 2017-2019 гг.

Показатели	Рекомендуемое значение	2017	2018	2019	Относительное отклонение п.п. (+; -)	
					2017/ 2018	2018/2019
Рентабельность капитала, %	Не менее 8	33,6%	21,4%	18,5%	-12,2%	-2,9%
Рентабельность уставного фонда, %	Не менее 15	215,0%	158,8%	162,0%	-56,2%	3,2%
Рентабельность активов, %	Не менее 1	6,2%	3,8%	3,0%	-2,4%	-0,7%
Рентабельность общая, %	-	40,5%	28,2%	23,1%	-12,4%	-5,1%

Источник: собственные разработки на основе данных годовой отчетности «Приорбанк» ОАО [4], [5], [6].

Данные таблицы 2 свидетельствуют о том, что рентабельность капитала с 2017 по 2019 год уменьшалась на 12,2 и 2,9 пунктов соответственно и упала с 33,6% до 21,4%. Это свидетельствует о том, что эффективность использования капитала, инвестированного акционерами, снизилась, как и снизились выплаты на одну акцию.

Рентабельность активов с 2017 по 2019 года уменьшилась с 6,2% до 3,0%. Это говорит о снижении эффективности использования активов Банка.

Рентабельность уставного фонда в 2018 году в сравнении с 2017 годом уменьшилась с 215,0% до 158,8%. В 2019 году этот показатель увеличился на 3,2% и составил 162,0%. Уменьшение этого показателя в 2018 году и увеличение в 2019 году связаны с изменением прибыли банка. В 2018 году произошло резкое уменьшение, а в 2019 – небольшое увеличение. Данный показатель характеризует прибыль на 1 рубль акционерного капитала. Общее снижение с 2017 года по 2019 год свидетельствует о снижении этого показателя.

Таким образом, эффективность в разрезе банковской системы – это комплексное понятие, которое раскрывает все разнообразие сферы функционирования банка в конкретной среде и связано не только с выполнением определенных свойственных функций, достижением положительных финансовых результатов, но и с соответствием его деятельности потребностям более высокого порядка, достигаемые через анализ показателей и формирование правильных выводов.

Библиографические ссылки

1. Головчанская, Е.Э. Эффективность и направления развития банковской деятельности в Республике Беларусь / Е. Э. Головчанская // Тенденции экономического развития в XXI веке : мат. II Межд. науч. конф. (28 февраля 2020 г., г. Минск) / Белорусский государственный университет. – Минск, 2020. – С. 228-231.
2. Коробова, Г.Г. Банковское дело: учебник/ Г.Г. Коробова. – М.: Экономист, 2006 – 766 с
3. Прибыльность и доходность банка [Электронный ресурс]. – 2012. – Режим доступа: <http://www.grandars.ru/student/bankovskoe-del/pribylnost-banka.html>. – Дата доступа: 31.03.2021.

4. Примечания к годовой индивидуальной бухгалтерской (финансовой) отчетности за 2017 год // Приорбанк ОАО [Электронный ресурс]. – 2018. – Режим доступа: <https://www.priorbank.by/documents/20143/225920/%D0%9F%D1%80%D0%B8%D0%BC%D0%B5%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%8F+2017.pdf/d7390b80-ff95-0e98-5af8-68339de7893c?t=1524614140563>. – Дата доступа: 31.03.2021.
5. Аудиторское заключение независимой Аудиторской организации ООО «Эрнст энд Янг» по годовой индивидуальной бухгалтерской (финансовой) отчетности «Приорбанк» ОАО, подготовленной по итогам деятельности за период с 1 января по 31 декабря 2018 года // [Электронный ресурс] – Февраль 2019 года – Режим доступа: https://www.priorbank.by/documents/20143/225920/%D0%90%D1%83%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B5+%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5_%D0%9F%D1%80%D0%B8%D0%BE%D1%80%D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%BA_2018.pdf/1384fa7f-cd06-39c7-e2d8-f448d35cfc07?t=1554381180632. Дата доступа: 31.03.2021.
6. Аудиторское заключение независимой Аудиторской организации ООО «Эрнст энд Янг» по годовой индивидуальной бухгалтерской (финансовой) отчетности «Приорбанк» ОАО, подготовленной по итогам деятельности за период с 1 января 2019 года по 31 декабря 2019 года // [Электронный ресурс] – Февраль 2020 года – Режим доступа: <https://www.priorbank.by/documents/20143/225920/%D0%90%D1%83%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B5+%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5+%D0%BF%D0%BE+%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B9+%D1%84%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B9+%D0%BE%D1%82%D1%87%D1%91%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8+2019.pdf/7c49d826-1ca2-4858-986a-97e07975cd7e?t=1585747789421>. Дата доступа: 31.03.2021.
7. Жарковская, Е.П. Банковское дело : учебник для студентов вузов, обучающихся по специальности «Финансы и кредит» / Е. П. Жарковская. – 7-е изд., испр. и доп. — М. : Издательство «Омега-Л», 2010. — 479 с.

МОДЕЛЬ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ «1С:БУХГАЛТЕРИЯ» И КРЕДИТОВАНИЯ БАНКАМИ МАЛОГО БИЗНЕСА

THE MODEL OF INTERACTION BETWEEN 1С: ACCOUNTING AND SMALL BUSINESS LENDING BY BANKS

Наталья ЖЕРНОСЕК

email: 17fk.zharnasek.n@pdu.by,

Научный координатор: Ирина СТРОГАНОВА

email: i.stroganova@psu.by

Полоцкий государственный университет, Республика Беларусь

Abstract. Since the development of small businesses is the most important element of the market economy, the issues of financing and ensuring the smooth operation of small enterprises remain relevant. This article is devoted to the development of a mechanism that simplifies the lending of small businesses by commercial banks

Keywords: small business, integration model, lending, scoring, stop factors.

JEL classification (УДК): G200

Введение

Актуальность данной темы обусловлена тем, что малый бизнес является одним из важнейшим элементом рыночной экономики, без которого не может гармонично развиваться государство. Среди основных проблем, препятствующих развитию малого бизнеса, особенно остро выделяется проблема финансирования предприятий малых форм. Отметим, что она является актуальной на протяжении всего жизненного цикла компании. Дополнительное финансирование дает возможность развития малого предпринимательства, позволяет решить проблему дефицита ресурсной базы предприятий.

Высокая значимость малого бизнеса в экономическом развитии государства свидетельствует о необходимости формирования механизма, обеспечивающего их доступ к кредитным ресурсам.

Методы исследования

Общенаучные методы исследования, систематизация, а также моделирование.

Основное содержание

Для банков кредитование малого бизнеса всегда сопряжено с высокими рисками, поэтому кредитору крайне необходим эффективный механизм сегментации малого бизнеса на этапе рассмотрения кредитной анкеты, чтобы избежать рисков. На принятие решения оказывает влияние полнота и достоверность информации. В связи с чем, необходима систематизация сведений о малом бизнесе.

Автором предлагается к использованию интеграционная модель, включающая взаимодействие программы «1С: Бухгалтерия» и программного комплекса «операционный день банка» (далее – ОДБ), где будет проводится процедуры кредитования коммерческими банками малого и среднего бизнеса. Предлагаемая модель основана на интеграции данных бухгалтерской отчетности клиентов (предприятий малого бизнеса) и программного обеспечения коммерческого банка, использующегося данную информацию при построении скоринговой модели, данные представлены на рисунке 1.

Рисунок 1 – Интеграционная модель кредитования малого бизнеса

Источник: собственная разработка.

Программа «1С: Бухгалтерия» полностью автоматизирует ведение бухгалтерского и налогового учета на предприятии. Позволяет работать с различными системами налогообложения. Решает полный комплекс задач бухгалтерской службы [1].

«1С: Бухгалтерия» для Беларуси может использоваться в организациях, осуществляющих любые виды коммерческой деятельности: оптовую и розничную торговлю, комиссионную торговлю (включая субкомиссию), оказание услуг, производство и т.д.

Бухгалтерский и налоговый учет реализованы в соответствии с действующим законодательством Республики Беларусь:

- метод определения выручки - по отгрузке и по оплате;
- операции по банку и кассе;
- учет валютных операций;
- учет товарно-материальных ценностей по средней себестоимости, методами ФИФО и ЛИФО;
- учет товаров, услуг и производства продукции;
- взаиморасчеты с работниками,
- взаиморасчеты с организациями, дебиторами, кредиторами;
- расчеты с бюджетом;
- расчет себестоимости;
- количественно-суммовой и партионный учет по складам.

Можем заметить, что программный продукт «1С: Бухгалтерия» для Республики Беларусь разработан в соответствии всем требованиям законодательства страны по организации бухгалтерского учета на предприятиях всех форм собственности.

Методика бухгалтерского учета обеспечивает одновременную регистрацию каждой записи хозяйственной операции как по счетам бухгалтерского учета, так и по необходимым разрезам аналитического учета, количественного и валютного учета. Пользователи могут самостоятельно управлять методикой учета в рамках настройки учетной политики, создавать новые субсчета и разрезы аналитического учета.

«1С: Бухгалтерия» позволяет решать все задачи, стоящие перед бухгалтерской службой предприятия, включая, например, выписку первичных документов, учет продаж и так далее. В данной программе включены также обязательные (регламентированные) отчеты, предназначенные для предоставления собственникам организации и контролирующим государственным органам, включая формы бухгалтерской отчетности, налоговые декларации, отчеты для государственных фондов. Кроме того, информацию об отдельных видах деятельности, торговых и производственных операциях, могут вводить сотрудники смежных служб предприятия, не являющиеся бухгалтерами. В этом случае за бухгалтерской службой остается методическое руководство и контроль за настройками информационной базы, обеспечивающими автоматическое отражение документов в бухгалтерском и налоговом учете.

В настоящее время в Республике Беларусь последняя версия данной программы является интерфейс «1С: Бухгалтерии 8». Современный эргономичный интерфейс «1С: Бухгалтерии 8» делает доступными сервисные возможности даже для небольших организаций в Республике Беларусь.

Скоринг производится исключительно коммерческим банком, по утвержденной в каждом конкретном коммерческом банке специальной процедуре, на основе утвержденных банком факторов и стоп-факторов, использующихся в скоринге. Для формирования качественной скоринговой модели в коммерческом банке должна быть большая база данных о клиентах, которую достаточно сложно получить в полном объеме, а интеграционная модель способствует получения полного объема данных о клиентах.

Предполагается, что использование интеграционной модели позволит проводить online-кредитование на небольшие (по усмотрению банка) суммы. Предложения по использованию данных программы «1С: Бухгалтерия» обусловлен тем фактом, что с данной программой работает большинство предприятий, также там ведется вся отчетность: бухгалтерская и налоговая. Условием использования интеграционной модели является наличие договорных (партнерских) соглашений между разработчиком «1С: Бухгалтерия» и конкретным коммерческим банком партнером.

Алгоритм кредитования малого бизнеса на основе предлагаемой модели, представлен на рисунке 2.

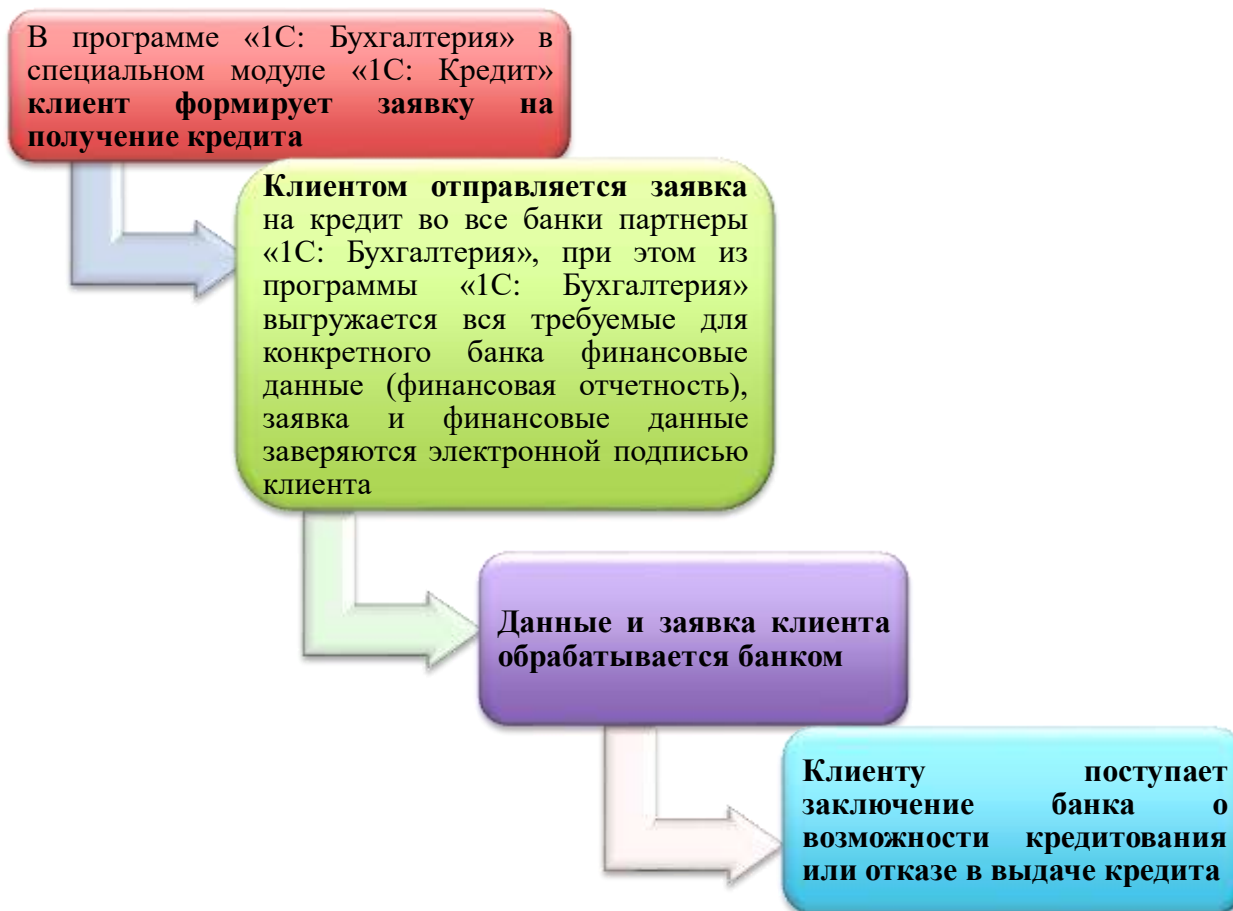

Рисунок 2. Алгоритм кредитования малого бизнеса на основе интеграционной модели

Источник: собственная разработка.

Преимущества использования интеграционной модели для коммерческих банков будет являться:

1. Расчет будущих лимитов;
2. Расчет стоп-факторов;
3. Получение потенциальных заемщиков;
4. Возможность расширения клиентской базы.

На первом этапе в программе «1С: Бухгалтерия» в специальном модуле «1С: Кредит» клиент формирует заявку на получение кредита. В программе «1С: Бухгалтерия» следует включить систему банирования специальных сообщений – уведомлений клиента, с запросом, следующего содержания: «Хотите получить кредит на развитие бизнеса?», в случае положительного ответа клиенту предоставляется форма заявки для ее оформления. Следует отметить, что подача заявки включает минимальное количество действий – четыре действия описанные и представленные нами выше на рисунке 2. В заявке клиент указывает организационно-правовую форму и название предприятия, в сведения, выгружаемые в банк из программы «1С: Бухгалтерия» вытягивается вся требуемая информация.

Вторым этапом клиентом отправляется заявка на кредит во все банки партнеры «1С: Бухгалтерия», при этом из программы «1С: Бухгалтерия» выгружаются все требуемые для конкретного банка финансовые данные (финансовая отчетность), заявка и финансовые данные заверяются электронной подписью клиента. Количество банков партнеров естественно

изменяется в зависимости от наличия договорных отношений (партнерских) соглашений между разработчиком «1С: Бухгалтерия» и конкретным коммерческим банком партнером. Могут изменяться условия и требования в зависимости от требуемых сумм и сроков кредита. Заявка выгружается автоматически по каналам дистанционного банковского обслуживания (далее – ДБО) всем коммерческим банкам партнерам параллельно. На третьем этапе данные и заявка клиента обрабатывается банком. По требованию конкретного банка финансовой отчетности могут предоставляться сведения из модуля «1С: Отчетность»: регламентируемая, нерегламентированная, налоговая. Также предоставляется реквизиты руководителя организации. Явным преимуществом является тот факт, что предоставляемая информация генерируется и выгружается программой «1С: Бухгалтерия» автоматически.

На последнем этапе клиенту поступает заключение банка о возможности кредитования или отказе в выдаче кредита. Ответ от банков поступает посредством программы «1С: Бухгалтерия» клиенту с указанием условий выдачи кредита: сумма, срок, проценты за пользование кредитом, в случае необходимого предоставления залога. В решении банка клиенту предлагается уточнить сумму кредита и срок получения в пределах возможных значений, предложенных банком. Некоторые банки могут указывать дополнительные условия в зависимости от результатов их оценки заемщика. Если клиентом принимаются условия кредитования, то только в этом случае клиент посещает банк с целью открытия счета и подписи документов.

Важно отметить банк самостоятельно не может входить в программу «1С: Бухгалтерия» и получать отчетность клиента.

Банки оплачивают разработчику «1С: Бухгалтерия»:

- агентское вознаграждение от количества открытых счетов в банке либо от количества обработанных заявок;
- арендная плата за использования сервиса в год;
- процент от суммы выданных кредитов по этому сервису.

Для клиентов данной платформы, особенно субъектов малого предпринимательства, оказания данных услуг должно быть бесплатно.

Выводы

Данная интегрированная модель, создаваемая в партнерстве программы «1С: Бухгалтерия» с коммерческими банками, позволит предпринимателю уделять больше времени развитию бизнеса, так как он освобождается от лишних операционных затрат и личного посещения различных инспекций, банков. Ключевая задача интеграционной модели – предложить небольшим предприятиям и индивидуальным предпринимателям новые удобные сервисы, позволяющие повысить эффективность бизнеса. Для коммерческих банков данная модель также является выгодной, так как сервис «1С: Бухгалтерия» имеет достаточную информацию о потенциальных клиентах, что позволит коммерческим банкам партнерам достаточно точно определить кредитоспособность потенциальных клиентов, а также формировать свою базу о клиентах на основе предоставляемой отчетности из сервиса «1С: Бухгалтерия». Интеграционная модель поможет предприятиям и индивидуальным предпринимателям оптимизировать и ускорить процедуру обмена с банком данными.

Библиографические ссылки

1. Официальный сайт Группа компаний «Главбух» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://1cbuh.by/>. - Дата доступа: 29.03.2021.

РАЗВИТИЕ БАНКОВСКОГО КРЕДИТОВАНИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

DEVELOPMENT OF BANK LENDING TO SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESSES IN THE REPUBLIC OF BELARUS

Наталья ЖЕРНОСЕК

Научный координатор: Ирина СТРОГАНОВА

Полоцкий государственный университет, Республика Беларусь

Email: 17fk.zharnasek.n@pdu.by, i.stroganova@psu.by

***Abstract.** Entrepreneurship is the most important element of the market economy, which contributes significantly to the intensive development of the state. This paper examines the current trends in the financing of small and medium-sized businesses.*

Keywords: small and medium-sized business, lending conditions, bank lending.

JEL classification (УДК): G200

Введение

Малый и средний бизнес во многом определяет темпы экономического роста, структуру и качество валового национального продукта, участвует в формировании бюджетов всех уровней. В связи с этим главным фактором является создание благоприятных условий для развития предпринимательской инициативы в Республике Беларусь.

Как показывает мировой опыт, чем больше возможностей у малого и среднего предпринимательства для расширения своей деятельности, тем более высокими являются темпы развития национальной экономики, а банковский кредит является самым очевидным и распространенным заемным источником изыскания финансовых средств на запуск или развитие бизнеса, применяемый в Беларуси.

Методы исследования

Сравнительный и структурный анализ, систематизация, а также обобщение.

Основное содержание

Малый и средний бизнес в Республике Беларусь охватывает практически все отрасли и сферы деятельности. Следует отметить, что на протяжении последних нескольких лет наблюдается положительная динамика развития субъектов малого и среднего предпринимательства в стране. Малое и среднее предпринимательство в Республике Беларусь представляет собой перспективно развивающийся сектор экономики, постепенно увеличивающий свой вклад в обеспечение общего экономического роста. Но ограниченный доступ к финансовым ресурсам является одним из препятствий, стоящих на пути развития малого бизнеса в Республике Беларусь.

Преимущество кредитования сегмента рынка малого и среднего бизнеса для коммерческих банков – это перспективный высокодоходный бизнес и возможность диверсификации кредитного портфеля. Учитывая это преимущество, в целом по Республике Беларусь объемы выданных кредитов малому и среднему предпринимательству за 2017-2019 года наблюдается рост (табл. 1)

Таблица 1. Динамика выдачи кредитов банками субъектам малого и среднего предпринимательства в Республике Беларусь за 2017-2019 год (в миллионах белорусских рублей)

Выдано кредитов	2017 г.	2018 г.	2019 г.	Абсолютное Отклонение 2018/2017 +/-	Абсолютное Отклонение 2019/2018 +/-
Краткосрочные кредиты	14 467,5	20 855,5	21 549,5	6 388	694
Долгосрочные кредиты	5 857,8	7 226,1	8 013,1	1 368,3	787
Всего выдано кредитов	20 325,3	28 081,6	29 562,6	756,3	1 481
Доля выданных кредитов МСП в общем кредитном портфеле юр. лиц (%)	30,5	34,1	34,1	3,6	0

Источник: собственная разработка на основании данных [1]

Преимущественное предоставляются в 2017-2019 годах субъектам малого и среднего предпринимательства краткосрочные кредиты. Также можем заметить, что доля кредитов малого и среднего предпринимательства в кредитном портфеле юридических лиц за анализируемый период составляет более 30%.

Основными критериями финансирования бизнеса банками выступают:

1. Экономическая эффективность работающего бизнеса или проекта. Для получения финансирования необходим подробный бизнес-план с оценкой перспектив развития проекта, возможных рисков и сроков окупаемости.
2. Готовность проекта к практической реализации.
3. Финансовая реализуемость проекта. Достаточный для реализации проекта в планируемые сроки объем средств (собственных и привлеченных).
4. Удовлетворительное финансовое состояние компании. Если бизнес находится на грани банкротства, получить кредит будет практически невозможно.
5. Положительная кредитная история заемщика.
6. Наличие форм обеспечения кредита (залог, поручительство, гарантия, страхование возврата кредита и проч.).

В рамках осуществления Национальным банком анализа кредитного рынка проводится экспертный опрос (анкетирование) руководителей банков об условиях банковского кредитования. Целью обследования является отражение изменений в условиях кредитования. Предметом исследования является доступность кредитов. Объектом исследования являются банки Республики Беларусь. На основе данных Мониторинга условий банковского кредитования Национального банка Республики Беларусь за 2019 год проведем анализ изменения условий кредитования малого и среднего бизнеса.

Рассмотрим изменения условий кредитования в белорусских рублях малого и среднего бизнеса за 2019 год по данным Мониторинга условий банковского кредитования Национального банка Республики Беларусь (рис. 1).

Изменение условий кредитования в белорусских рублях отдельных категорий кредитополучателей

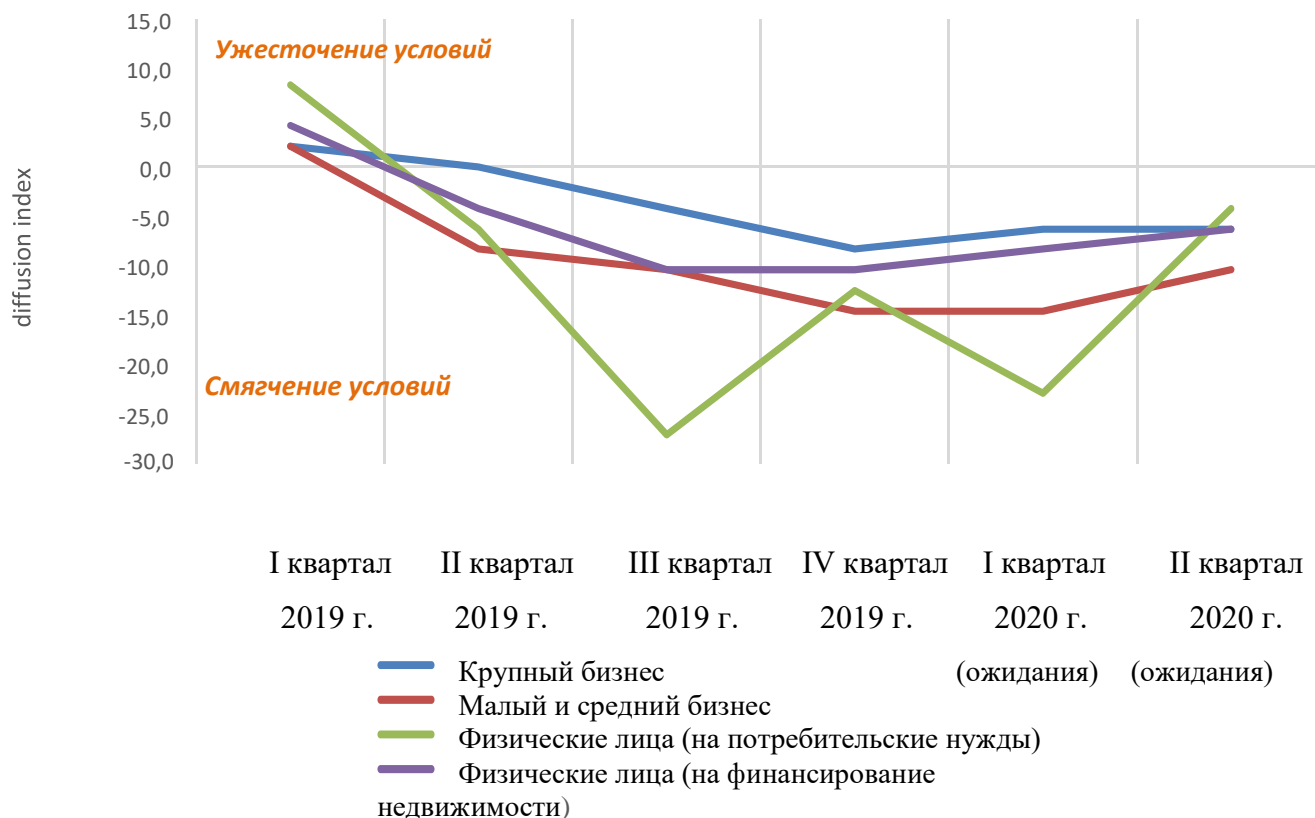

Рисунок 1. Изменение условий кредитования в белорусских рублях отдельных категорий кредитополучателей за 2019 год

Источник: [2].

По данным Мониторинга условий банковского кредитования за 2019 г. наблюдается смягчение условий кредитования субъектов малого и среднего бизнеса в Республике Беларусь. На конец 2019 года произошло смягчение условий банковского кредитования малого и среднего бизнеса, за счет смягчения уровня процентной ставки на кредиты малого и среднего предпринимательства, улучшения параметра – максимальный размер кредита, а также о незначительном смягчении условий по максимальному сроку кредитования.

Согласно прогнозу, I и II квартал 2020 г. характеризуется дальнейшим смягчением условий кредитования для малого и среднего бизнеса.

Далее рассмотрим изменения условий кредитования в иностранной валюте малого и среднего бизнеса в Республике Беларусь за 2019 год (рис. 2).

Изменение условий кредитования в иностранной валюте отдельных категорий кредитополучателей

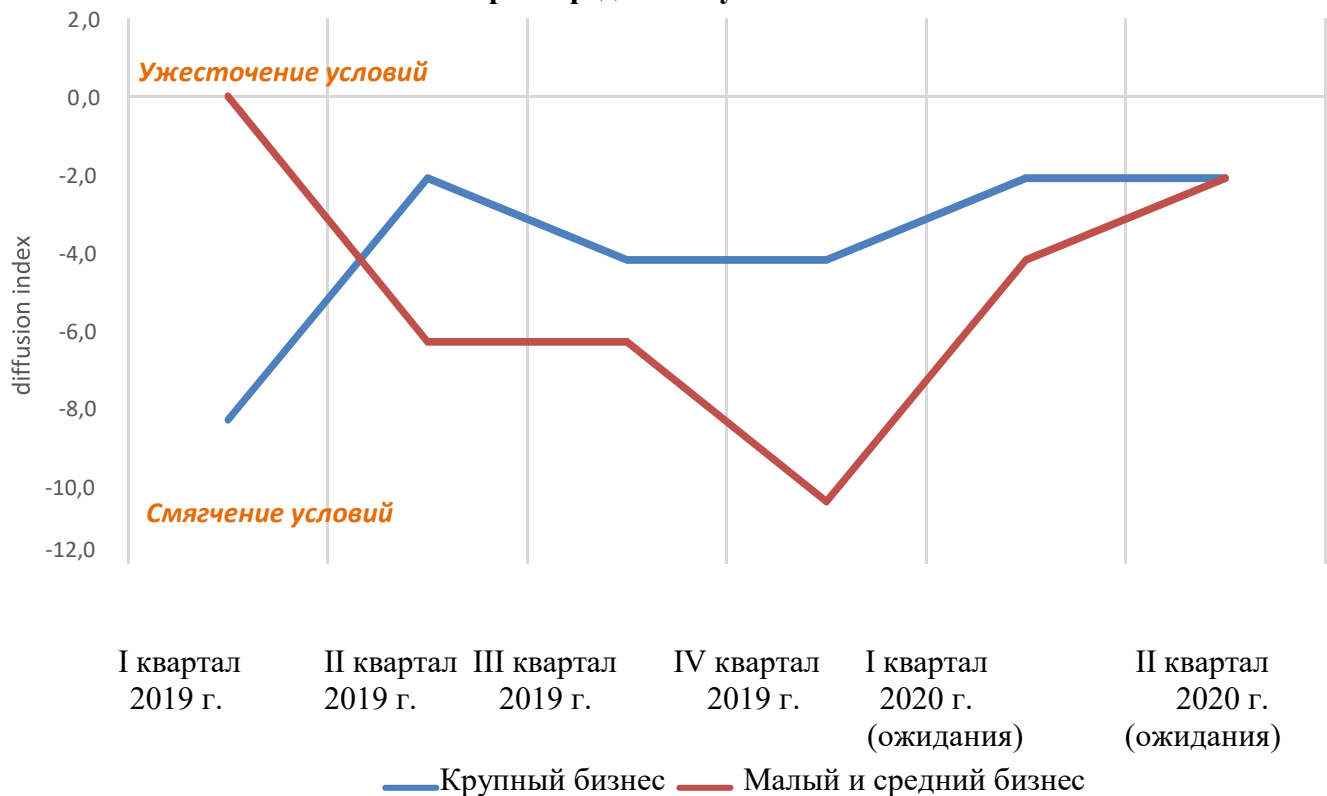

Рисунок 2. Изменение условий кредитования в иностранной валюте отдельных категорий кредитополучателей за 2019 год

Источник: [2].

По данным Мониторинга условий банковского кредитования к концу 2019 года наблюдается также смягчение условий кредитования в иностранной валюте для малого и среднего бизнеса. Смягчение условий кредитования в иностранной валюте для малого и среднего бизнеса происходит в связи со снижением уровня процентной ставки, так как максимальный срок и размер кредита остались на прежнем уровне

Согласно прогнозам, ожидается дальнейшее смягчение условий кредитования в иностранной валюте для малого и среднего бизнеса в I и II кварталах 2020 г. Для представителей малого и среднего бизнеса смягчение в II квартале 2020 г. будет проходить в меньшей степени, чем в предыдущем квартале.

В настоящее время не менее важным при кредитовании для субъектов малого предпринимательства является изменение требований при кредитовании к финансовому положению кредитополучателя, а также к обеспечению исполнения обязательств по кредиту. Оценим изменение требований при кредитовании к финансовому положению кредитополучателя и к обеспечению исполнения обязательств по кредиту малого и среднего бизнеса в Республике Беларусь за 2019 год по данным Мониторинга условий банковского кредитования Национального банка Республики Беларусь (рис. 3 и 4).

Требования к финансовому положению (кредитоспособности) кредитополучателя

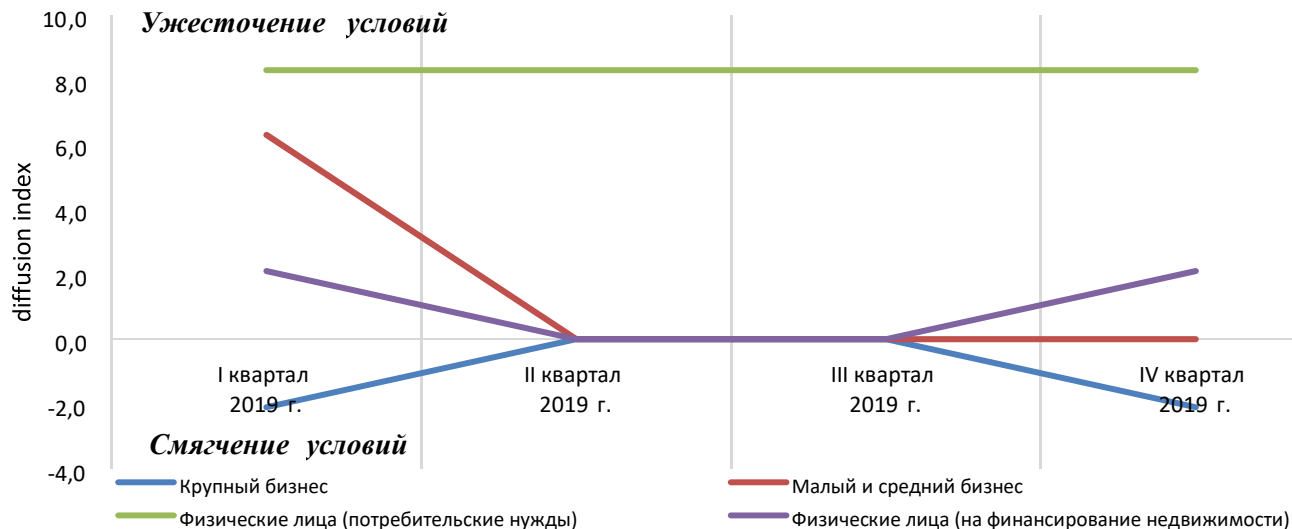

Рисунок 3. Изменение требования к финансовому положению (кредитоспособности) кредитополучателя за 2019 год

Источник: [2].

Требования к обеспечению исполнения обязательств по кредиту

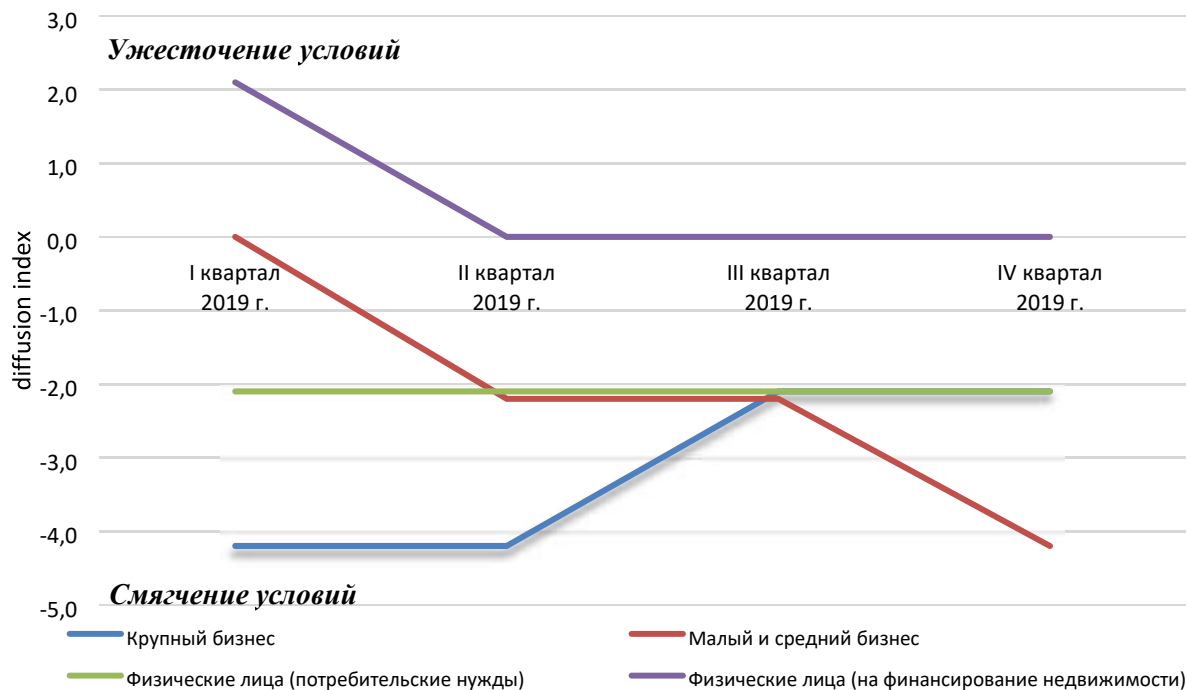

Рисунок 4. Изменение требования к обеспечению исполнения обязательств по кредиту за 2019 год

Источник: [2].

Для представителей малого и среднего бизнеса на конец 2019 г. требования к финансовому положению кредитополучателей не изменились, а требования к обеспечению исполнения обязательств по кредитам – смягчились.

Выводы

Проведенная оценка изменения условий кредитования банками для малого и среднего бизнеса за 2019 год говорит о доступности кредитов для малого и среднего бизнеса, т.к. в целом все условия кредитования банком малого и среднего бизнеса смягчились или остались неизменными. Но для банков кредитование малого предпринимательства всегда сопряжено с высокими рисками, поэтому кредитору крайне необходим эффективный механизм сегментации малого и среднего бизнеса на этапе рассмотрения кредитной анкеты, чтобы избежать рисков.

Библиографические ссылки

1. Статистический бюллетень №12 (246) [Электрон. Ресурс], Нац. банк Респ. Беларусь, – Режим доступа: https://www.nbrb.by/publications/bulletin/stat_bulletin_2019_12.pdf– Дата доступа: 29.03.2021
2. Мониторинг условий банковского кредитования 2019 г. [Электрон. Ресурс], Нац. банк Респ. Беларусь, – Режим доступа: https://www.nbrb.by/publications/creditsmonitoring/cm_2019_4.pdf– Дата доступа: 29.03.2021

СОСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ ДОЛГОВОГО РЫНКА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

STATE AND TRENDS OF THE DEBT MARKET OF THE REPUBLIC OF BELARUS

Елена ЗАЙКОВИЧ

E-mail: 19fk1.zaykovich.e@pdu.by,

Научный координатор: Ирина СТРОГАНОВА

i.stroganova@psu.by

Учреждение образования «Полоцкий государственный университет», Беларусь

Annotation. The relevance of the study of the state of the debt market is predetermined by the development of alternative forms of financing to bank lending. By placing bonds, the issuer actually borrows money from investors.

Unlike stocks, the risks on bonds are significantly lower. The amount of income, as a rule, is known in advance, and you can lose the invested money only if the issuer of the paper goes bankrupt. Research methods: the method of a systematic approach, deduction, analysis and synthesis, general scientific research methods, as well as methods of functional analysis. Results: Analysis of the state of the market in the Republic of Belarus showed that there is an active expansion of the debt market. The bond market is the most developed segment of the domestic stock market.

Keywords: management of securities markets, capital market, creation of securities markets, emergence of securities markets, measurement and data, securities markets, stock market data.

JEL Classification: G100

Введение

Актуальность исследования состояния долгового рынка предопределена развитием альтернативных банковскому кредитованию форм финансирования. Размещая облигации, эмитент фактически берет у инвесторов деньги в долг.

В отличие от акций, риски по облигациям значительно ниже. Размер дохода, как правило, заранее известен, а потерять вложенные деньги можно только в том случае, если эмитент бумаги обанкротится.

Методы исследования

Методы системного подхода, дедукции, анализа и синтеза, общенаучные методы исследования, а также методы функционального анализа.

Основная часть

Рынок долговых финансовых инструментов играет важную роль в экономике любой страны. Посредством использования механизма эмиссии облигаций и других ценных бумаг осуществляется перераспределение финансовых ресурсов в экономике [1, с.2015]. Облигация называется долговой бумагой потому, что для эмитента она является инструментом заимствования, своеобразной альтернативой банковскому кредиту. Размещая облигации, эмитент фактически берет у инвесторов деньги в долг.

В отличие от акций, риски по облигациям значительно ниже. Размер дохода, как правило, заранее известен, а потерять вложенные деньги можно только в том случае, если эмитент бумаги обанкротится. Поэтому эмитента нужно выбирать надежного. Эмитенты

облигаций – это многочисленные субъекты хозяйствования, банки, государственные структуры.

Долговой рынок - это рынок, на котором осуществляются сделки, связанные с передачей денежных средств в долг, во временное пользование, с условием их возврата в оговоренные сроки, как правило, с приращением (процентами) [2, с. 12]. Долговой рынок как экономическая категория представляет собой отношения, отражающие процесс взаимодействия собственников денежных средств и должников, временно использующих данные средства, в целях установления конкурентного равновесия между спросом на долговые деньги и их предложением [2, с.12]. К субъектам долгового рынка относятся инвесторы - собственники денежных средств, должники и финансовые посредники. Объектами отношений выступают долговые услуги, в основе которых лежит движение денежных средств на условиях возвратности или отсрочка платежа [2, с.12].

Участники фондового рынка облигаций классифицируются по количеству сделок и по сумме сделок. Топ 10 участников биржевого фондового рынка облигаций за период с 01.01.2020 по 31.12.2020 представлены в таблице 1.

Таблица 1. Участники биржевого фондового рынка облигаций за период с 01.01.2020 по 31.12.2020

	Рейтинг по количеству сделок	Рейтинг по сумме сделок
1	ОАО "АСБ Беларусбанк"	ОАО "АСБ Беларусбанк"
2	"Приорбанк" ОАО	ОАО "Банк развития Республики Беларусь"
3	ОАО "Паритетбанк"	ОАО "Паритетбанк"
4	Унитарное предприятие "АСБ БРОКЕР"	ОАО "Белинвестбанк"
5	ЗАО "БСБ Банк"	ОАО "Белагропромбанк"
6	ЗАО "Айгенис"	"Приорбанк" ОАО
7	ЗАО "МТБанк"	ОАО "Белгазпромбанк"
8	ОАО "Банк БелВЭБ"	ЗАО "МТБанк"
9	Министерство финансов Республики Беларусь	ЗАО "БСБ Банк"
10	ОАО "Белинвестбанк"	Унитарное предприятие "АСБ БРОКЕР"

Источник: собственная разработка на основе [3]

В основной массе выпуск облигаций осуществляется с целью привлечения дополнительного инвестирования. Вместе с тем ряд эмитентов проводит выпуск для формирования положительной кредитной истории эмитента. Сведения о количестве эмитентов представлены в таблице 2.

Таблица 2 - Эмитенты и выпуски облигаций в обращении

	на 01.01.2018	на 01.01.2019	на 01.01.2020
Количество эмитентов	247	273	255
Количество выпусков	751	894	988

Источник: собственная разработка автора на основе [4]

Для большей наглядности представим данные на рисунке 1.

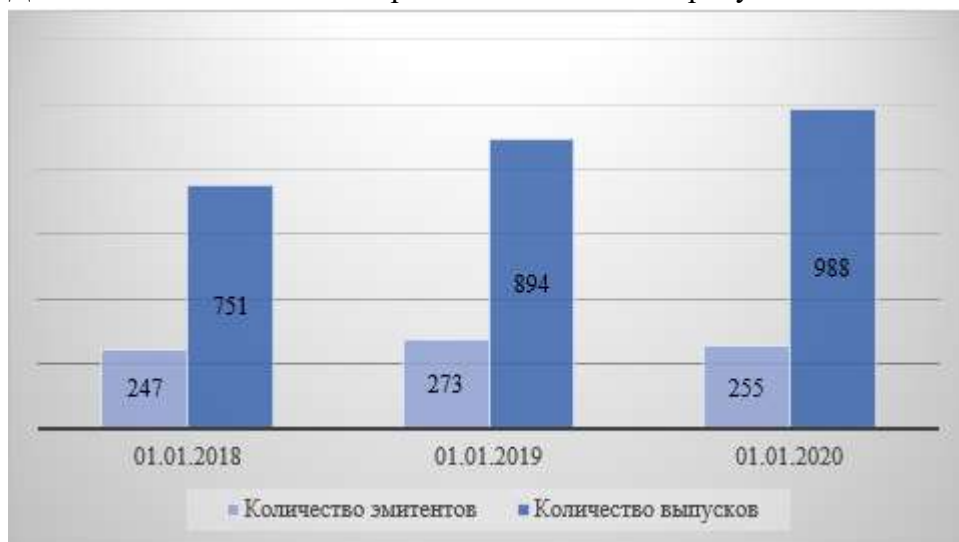

Рисунок 1 - Эмитенты и выпуски облигаций в обращении

Источник: собственная разработка автора на основе [4]

На рисунке 1 заметно, что количество эмитентов с 01.01.2018 по 01.01.2019 увеличилось на 26 шт (10,5%), а к 01.01.2020 уменьшилось на 18 шт.(6,6%). Вместе с этим выпуск ценных бумаг увеличился с 01.01.2018 по 01.01.2019 на 143 шт. (19,0%), а с 01.01.2019 по 01.01.2020 на (10,5%) Что свидетельствует о расширении рынка и увеличивается количество участников ценных бумаг.

Объем эмиссии облигаций по видам эмитентов 2018-2020 гг. Представим на рисунке 2.

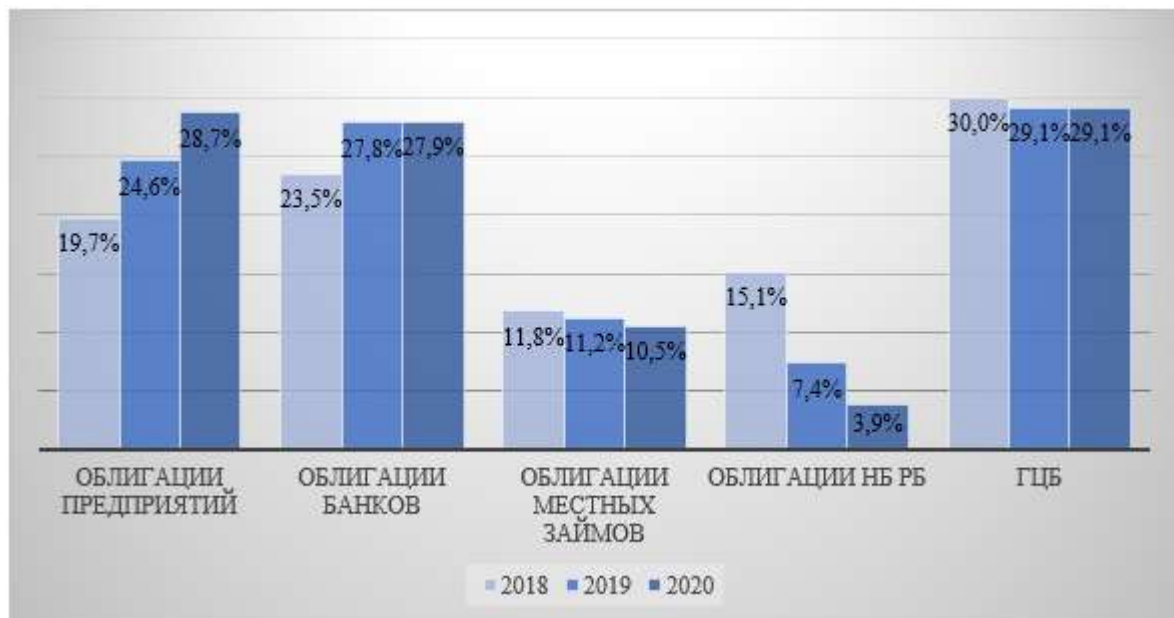

Рисунок 2 - Анализ динамики и структуры объема эмиссии облигаций по видам эмитентов 2018-2020 гг.

Источник: собственная разработка автора на основе [4]

На 01.01.2020 в Беларуси инвестировано во все виды облигаций 48305, 4 млн р., что составляет 36,6 % к ВВП. В структуре рынка преобладают облигации юридических лиц, в том числе, банков (67,4 %), государственные облигации оставляют 15,4 %, облигации местных займов – 17,2 %. За последние 4 года наблюдается рост объема находящихся в обращении корпоративных облигаций – более, чем в 2 раза с 19,7 до 40, 8 млрд р. [5].

Также представим анализ динамики состава и структуры долгового рынка Республики Беларусь за период 2018-2020 гг. на Рисунке 3.

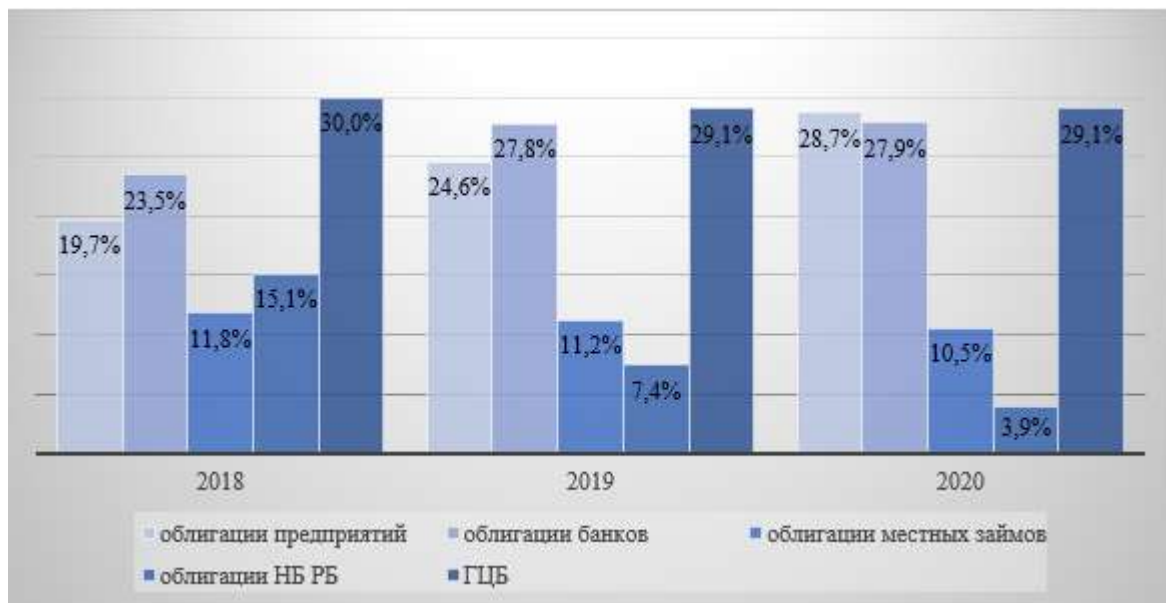

Рисунок 3 - Анализ динамики состава и структуры долгового рынка Республики Беларусь за период 2018-2020 гг.

Источник: собственная разработка автора на основе [4]

Исходя из данных, представленных на рисунках 2 и 3 можно сказать, что с 2018 года по 2020 год наблюдается рост таких показателей как «облигации предприятий» с 19,7% до 28,7% (на 9 п.п.) и «облигации банков» с 23,5% до 23,5% (на 4,4 п.п.). Также отметим, что произошло снижение таких показателей как «облигации местных займов» с 11,8% до 10,5% на (1,3 п.п.), «облигации Национального банка» с 15,1% до 3,9% (на 11,2 п.п.), и «ГЦБ» с 30% до 29,1% (на 0,9 п.п.).

Выводы

Анализ состояния долгового рынка Республики Беларусь показал, что идет активно идет оживление и расширение долгового рынка.

Рынок облигаций – самый развитый сегмент отечественного фондового рынка. Вместе с тем, на нем обращаются только лишь классические облигации, которые представляются нам достаточно консервативным инструментом, не дающим возможности инвестору реализовать более сложные инвестиционные стратегии, которые предусматривали бы зависимость получения (или неполучения) дохода от каких-либо внешних факторов, событий или изменения

цены базисной переменной. Белорусское законодательство не позволяет выпускать облигации, к примеру, с возможностью частичного возврата номинала или без определенного срока погашения, также на отечественном рынке не практикуются облигации в форме структурированного продукта со встроенным деривативом, которые в последнее время набирают популярность на мировом финансовом рынке.

Библиографические ссылки

1. Берзинь, Е. В. Структурированные финансовые продукты и перспективы их использования на рынке ценных бумаг в Республике Беларусь/ Е. В. Берзинь //Тенденции экономического развития в XXI веке : материалы II Междунар. науч. конф., Минск, 28 февр. 2020 г. / Беларус. гос. ун-т ; редкол.: А. А. Королёва (гл. ред.) [и др.]. – Минск : БГУ, 2020. – с.215-217
2. Финансы, денежное обращение и кредит: теория и практика. Сборник материалов международной научной конференции. Россия, г. Москва, 27-28 февраля 2014 г. [Электронный ресурс] / под ред. Б.В. Васильева. - Электрон, текст, дан. (1 файл 1,5 Мб). - Киров: МЦНИП, 2014. - 95 с. - 1 электрон, опт. диск (СО КОМ). - 15ВМ 978-5-906223-97-5. - Загл. с этикетки диска.
3. Рейтинги участников биржевого рынка облигаций/ Белорусская Валютно-Фондовая Биржа [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.bcse.by/ru/home/ads?adsId=11989> . – Дата доступа: 29.03.2021.
4. Отчет о работе Департамента по ценным бумагам Министерства финансов Республики Беларусь [Электронный ресурс]. –Режим доступа: http://minfin.gov.by/special/securities_department/reports/doc/2f232de1d1834076.html - Дата доступа: 29.03.2021.
5. Выпуски облигаций, находящиеся в обращении [Электронный ресурс] // Министерство финансов Республики Беларусь. – Режим доступа : http://www.minfin.gov.by/ru/securities_department/bond_issues/. – Дата доступа : 30.03.2021
6. Алексеев, М.Ю. Рынок ценных бумаг./ М.Ю. Алексеев – М.: Финансы и статистика, 2017. – 255 с.
7. Кравцова, Г. И. Фондовый рынок/ Г. И. Кравцова [и др.] ; под общ ред. проф. Г. И. Кравцовой. — Минск : БГЭУ, 2016. — 494 с.
8. Чижик, В. П. Рынок ценных бумаг : учебное пособие / В.П. Чижик. ФОРУМ: ИНФРА-М, 2018. - 448 с.
9. Галанов, В. А. Рынок ценных бумаг: учебник/ В.А. Галанов. - 2-е изд., перераб. и доп. - м.: ИНФРА-М, 2017. - 414 с.
10. Закон Республики Беларусь от 05.01.2015 №231-З «О рынке ценных бумаг» [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.pravo.by/document/?guid=3871&p0=H11500231>. Дата доступа: 22.06.2020

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ ПОНЯТИЯ «ЦЕННЫЕ БУМАГИ»

THEORETICAL APPROACHES TO THE DEFINITION OF THE CONCEPT OF « SECURITIES »

Елена ЗАЙКОВИЧ

E-mail: 19fk1.zaykovich.e@pdu.by,

Научный координатор: Людмила МАСЬКО

l.masko@psu.by

Полоцкий государственный университет, Республика Беларусь

***Annotation.** Today, securities in the Republic of Belarus are one of the priority areas for integrating the country's economy into the world community. Securities contribute to both the growth of social production and the development of high-tech industry, and the timely adaptation of the national economy to changing development conditions. However, methods for auditing financial investments in securities have not yet been developed, which can lead to a deterioration in the quality of the audit organization's work, the inability to fully reliably assess the impact on financial*

organization reporting. The effect on the annual financial statements does not contribute to the expression of assurance in the auditor's report. Research methods: the method of a systematic approach, deduction, analysis and synthesis, general scientific research methods, as well as methods of functional analysis. Results: the analysis of various points of view, stated in the special economic literature and regulatory documents, made it possible to substantiate the economic content of the concept of "securities" and propose a different interpretation of this concept.

Keywords: management of securities markets, capital market, creation of securities markets, emergence of securities markets, measurement and data, securities markets, stock market data.

JEL Classification: G100

Введение

На сегодняшний день ценные бумаги в Республике Беларусь являются одним из приоритетных направлений интеграции экономики страны в мировое сообщество. Ценные бумаги содействуют как росту общественного производства и развитию высокотехнологичных производств, так и своевременной адаптации национальной экономики к меняющимся условиям развития. Однако на данный момент не разработаны методики аудита финансовых вложений в ценные бумаги, что может привести к снижению качества работы аудиторской организации, невозможности полностью достоверно оценить влияние на финансовую отчетность организации. влияние на финансовую отчетность не способствует выражению уверенности в аудиторском заключении.

Методы исследования

Методы системного подхода, дедукции, анализа и синтеза, общенаучные методы исследования, а также методы функционального анализа.

Основная часть

Рынок ценных бумаг Республики Беларусь возник в начале 90-х г. XX века и в настоящее время находится в развивающемся состоянии.

В рамках исследования сущности понятия «ценные бумаги» рассмотрены подходы различных авторов к данному определению, результаты представлены в таблице 1.

Таблица 1 – Подходы к сущности понятия «ценные бумаги» в литературных источниках

№	Название литературного источника / автор	Определение
1	2	3
Республика Беларусь		
1	Гражданский кодекс Республики Беларусь	«Ценной бумагой является документ, удостоверяющий с соблюдением установленной формы и (или) обязательных реквизитов имущественные права, осуществление или передача которых возможны только при его предъявлении» [1, с.90].
2	Закон Республики Беларусь «О ценных бумагах и фондовых биржах»	«Ценные бумаги (акции, облигации) – документы, удостоверяющие выраженные в них и реализуемые посредством предъявления или передачи имущественные права или отношения займа владельца ценной бумаги по отношению к эмитенту»[2].
3	В.Н. Шимов, А.Н. Тур, Н.В. Стах [и др.]	«...термин, охватывающий широкий диапазон финансовых активов...», «...как правило, этот термин обозначает долгосрочные активы» [3, с.686].
4	П.А. Маманович	«Ценная бумага – это денежный документ, удостоверяющий имущественные права, осуществление или передача которых возможны только при его предъявлении или если доказано закрепление этих прав в специальном реестре» [4, с.6].
5	Л.Г. Колпина, Г.И. Кравцова, В.Л. Тарасевич	«Ценная бумага – это форма существования капитала, отличная от его товарной, производительной и денежной форм, которая может передаваться вместо него самого, обращаться на рынке как товар и приносить доход» [5, с.229].
6	В.Н. Шимов [и др.]	«Ценные бумаги (акции и облигации) – денежные документы, удостоверяющие выраженные в них и реализуемые посредством предъявления или передачи имущественные права или отношения займа владельца ценной бумаги по отношению к эмитенту» [6, с.476].
7	А.Н. Азрилян, О.М. Азрилян, Е.В. Калашникова, О.В. Мещерякова, Е.В. Шашкина	«Ценные бумаги – документы имущественного содержания, с которыми какое-либо право связано так, что оно без этих документов не может быть ни осуществлено, ни передано другому лицу» [7, с.1182].
Российская Федерация		
8	В.И. Колесников, В.С. Торкановский	«...ценные бумаги – это большое разнообразие документов для использования в хозяйственной деятельности. Вместе с тем они объединяются одним общим для них признаком – необходимостью их предъявления для реализации выраженного в них имущественного права» [8, с.9].
9	Г.А. Маховикова, А.С. Селищев, С.К. Мирзажанов	«Ценные бумаги – это документ, полученный инвестором от того, кому он представил свои активы (чаще всего деньги) во временное или постоянное пользование. Как и деньги, ценные бумаги являются финансовым активом» [9, с.13].
10	Т.Я. Натепрова	«...ценная бумага – это форма существования капитала, отличная от его товарной, производительной и денежной форм, которая может передаваться вместо него самого, обращаться на рынке как товар и приносить доход» [10, с.24].

Окончание Таблицы 1

11	О. Н. Левшина	«Ценные бумаги являются специфической экономической категорией: особая фиктивная форма существования капитала, специфический товар с конкретным набором товарных характеристик, своеобразный инструмент экономического управления, имеющий определенную денежную характеристику» [11, с.3].
Украина		
12	М.П. Войнаренко, С.З. Мошенский, Н.А. Пономарева	«...под термином «ценные бумаги» понимают денежные документы, которые свидетельствуют о наличии явных взаимных прав и обязанностей между лицом, которое выпустило (эмитентом) и лицом, которое владеет (инвестором)» [12, с.16].

Источник: собственная разработка автора на основе [1, 2, 3, 4, 5, 5, 7, 8, 9, 10, 11,12].

В результате проведенного анализа подходов к определению дефиниции «ценные бумаги» таблицы 1 автором установлено, что понятие «ценные бумаги» авторами трактуется по-разному.

Таким образом на основе данных таблицы 1 были выделены следующие подходы к дефиниции «ценные бумаги»: *юридический подход, экономический подход, финансовый подход.*

Самым распространённым, то есть встречающийся у большего числа авторов, является *юридический* подход. При данном подходе во главу определения ценной бумаги ставит наличие документа, удостоверяющего с соблюдением установленной формы и (или) обязательных реквизитов имущественные права, осуществление или передача которых возможны только при его предъявлении (Гражданский кодекс Республики Беларусь, Закон Республики Беларусь «О ценных бумагах и фондовых биржах», П.А. Маманович, В.Н. Шимов [и др.], В.И. Колесников, В.С. Торкановский, А.Н. Азрилиян, О.М. Азрилиян, Е.В. Калашникова, О.В. Мещерякова, и Е.В. Шашкина, М.П. Войнаренко, С.З. Мошенский, Н.А. Пономарева);

Следующий по распространённости является *экономический подход, который* предполагает трактовку ценной бумаги как формы существования капитала, отличной от его товарной, производительной и денежной форм, которая может передаваться вместо него самого, обращаться на рынке как товар и приносить доход (Л.Г. Колпина, Г.И. Кравцова, В.Л. Тарасевич, Т.Я Натепрова, О. Н. Левшина);

Финансовый подход является самым малочисленным кругу авторов, рассмотренных в данной работе. *Он* основывается на определении ценных бумаг как финансовых инструментов, отражающих движение активов (чаще всего имущества или денег) во временное или постоянное пользование (В.Н. Шимов, А.Н. Тур, Н.В. Стах, Г.А. Маховикова, А.С. Селищев, С.К Мирзажанов).

Для наибольшей наглядности изобразим Структуру подходов трактовки понятия «ценные бумаги» на рисунке 1.

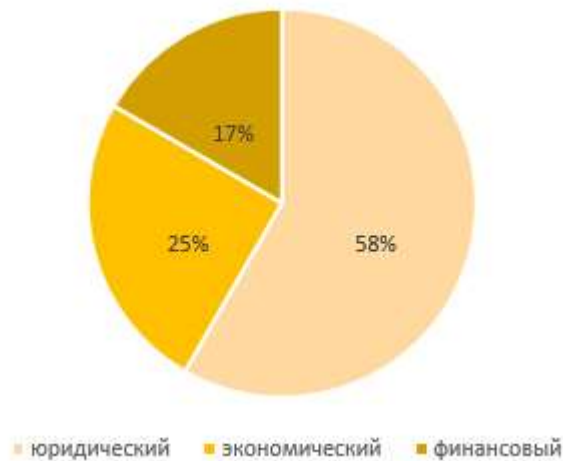

Рисунок 1. Структура подходов трактовки понятия «ценные бумаги».

Источник: собственная разработка на основе таблицы 1.

На основании проведенного исследования можно сделать вывод, что общим для всех авторов является отсутствие исчерпывающего определения экономической сущности ценных бумаг как объекта бухгалтерского учета, включающего в себя все определяющие признаки, поскольку существующие трактовки либо узко направленного характера (например, *юридический* подход, так как термин «документ» по мнению многих ученых, не может быть применен к понятию «бездокументарные ценные бумаги»), либо не выделяют четких критериев ценных бумаг (это касается авторов придерживающихся *экономического* подхода, так как не все ценные бумаги могут полноценно обращаться на рынке, а также приносить владельцу доход и авторов *финансового* подхода, которые характеризуют ценные бумаги как инструмент процесса инвестирования, но не раскрывают сущности определения). Таким образом, сущность ценных бумаг определяется различными подходами, что в свою очередь приводит к неясности термина, затрудняет его понимание, является одной из актуальных и сложных проблем в настоящее время не только в Республике Беларусь, но и за рубежом.

Необходимо также отметить, что и в настоящее время остается своевременным и справедливым замечание российского профессора Г.Ф. Шершеневича в публикации 1914 года: «Понятие о ценных бумагах не успело до сих пор проясниться ни в жизни, ни в науке... Очевидно, бумага становится ценной не сама по себе, а потому, что выражает право на что-то, имеющее ценность. С другой стороны, если бы право могло быть осуществлено беспрепятственно без бумаги, то ему незачем было искать воплощение в бумаге. Поэтому ценной бумагой следует признавать не каждый документ, свидетельствующий о праве на ценность, а только документ, который право на ценность ставит в тесную связь с бумагой» [13, с.173].

Выводы

Проведенный анализ различных точек зрения изложенных в специальной экономической литературе, нормативных правовых документах, позволил обосновать экономическое содержание понятия «ценные бумаги» и предложить авторскую трактовку вышеуказанного понятия - под ценными бумагами следует понимать, как денежные документы,

которые удостоверяют выраженные в них и реализуемые денежные документы, удостоверяющие выраженные и реализуемые в них имущественные права посредством представления или передачи имущественных прав или ссудные отношения владельца ценной бумаги с эмитентом.

Библиографические ссылки

1. Гражданский кодекс Республики Беларусь. – Мн.: Ураджай, 2001. – 517с.
2. О ценных бумагах и фондовых биржах» Закон Республики Беларусь
3. Словарь современных экономических терминов / Авт. – сост. В.Н. Шимов, А.Н. Тур, Н.В. Стах и др.; Под ред. В.Н. Шимова и В.С. Каменкова. – Мн.: Амалфея, 2002. – 816 с.
4. Маманович, П.А. Рынок ценных бумаг: учеб. пособие./П.А. Маманович. – Минск: Современ. шк., 2006. – 320с.
5. Финансы и кредит: Учеб. пособие / Л.Г Колпина, Г.И. Кравцова, В.Л. Тарасевич и др.; Под ред. М.И. Плотницкого. Мн.: Книжный Дом; мисанта, 2005. – 336с.
6. Национальная экономика Беларуси: учебник / В.Н. Шимов [и др.] ; под ред. В.Н. Шимова. – 3-е изд. Минск: БГЭУ, 2009. – 751с
7. Большой экономический словарь/ Под ред. А.Н. Азрилияна. - 4-е изд. доп. и перераб. - М.: Институт новой экономики, 1999г. - 1248с.
8. Ценные бумаги: Учебник /под ред. В.И.Колесникова, В.С Торкановского – М.: Финансы и статистика, 1998. – 416 с.:ил.
9. Маховикова Г.А. Рынок ценных бумаг: учеб. пособие / Г.А. Маховикова, А.С. Селищев, С.К Мирзажанов. – М.: Эксмо. 2010. 208с. - (Учебный курс: кратко и доступно).
10. Натепрова Т.Я. Учет ценных бумаг и финансовых вложений: Учебное пособие. – 3-е изд., перераб. И доп. – М.: Издательско – торговая корпорация «Дашков и К°», 2008. – 224с.
11. Левшина, О.Н. Учет ценных бумаг организацией – эмитентом. автореферат. дис. канд. экон. наук : 08.00.12 / О. Н. Левшина, Москва Российская экономическая академия им. Г.В. Плеханова. – Москва, 2004. – 23с.
12. Войнаренко М.П., Мошенский С.З., Пономарева Н.А. Корпоративные ценные бумаги: учетно – финансовый аспект. Монография. – Житомир: ЖДГУ, - 260с.
13. Габриэль Феликсович Шершеневич // Г.Ф. Шершеневич. Учебник торгового права / по изданию 1914г. / - М.: Фирма Спарк, 1994. – 335с.

АНАЛИЗ СОСТОЯНИЯ РЫНКА ЦЕННЫХ БУМАГ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

ANALYSIS OF THE SECURITIES MARKET OF THE REPUBLIC OF BELARUS

Елена ЗАЙКОВИЧ

E-mail: 19fk1.zaykovich.e@pdu.by,

Научный координатор Ирина СТРОГАНОВА

i.stroganova@psu.by

Полоцкий государственный университет, Республика Беларусь

***Annotation.** The relevance of the problems presented for the review of the article is beyond doubt, since the stock market plays an important role in the development of the national economy of the country, in the system of redistribution of financial resources of the state. An actively functioning stock market is necessary for the normal functioning of the market economy, since the attractiveness of the investment climate of the state depends on the state of development of the stock market. At the present stage, the further development of the stock market of the Republic of Belarus is one of the priority tasks facing the government. Research methods: the method of a systematic approach, deduction, analysis and synthesis, general scientific research methods, as well as methods of functional analysis. Results: As a result of the study, the author identified a number of problems with the stock market: the actual absence of a secondary stock market, a lack of foreign investment.*

Keywords: management of securities markets, capital market, creation of securities markets, emergence of securities markets, measurement and data, securities markets, stock market data.

JEL Classification: G100

Введение

Актуальность проблематики, представленной статьи не вызывает сомнений, поскольку фондовый рынок и входящий в его состав рынок ценных бумаг играют важную роль в развитии национальной экономики страны, в системе перераспределения финансовых ресурсов государства. Активно функционирующий фондовый рынок необходим для нормального функционирования рыночной экономики, поскольку от состояния развития фондового рынка зависит привлекательность инвестиционного климата государства. На современном этапе дальнейшего развития фондового рынка Республики Беларусь является одной из первоочередных задач, стоящих перед правительством.

Методы исследования

Методы системного подхода, дедукции, анализа и синтеза, общенаучные методы исследования, а также методы функционального анализа.

Основная часть

Рынок ценных бумаг – система отношений между юридическими и (или) физическими лицами, а также иными субъектами гражданского права в ходе эмиссии (выдачи), обращения и погашения ценных бумаг, осуществления профессиональной и биржевой деятельности по ценным бумагам [1].

Рынок ценных бумаг является составной частью фондового рынка - рынка финансовых инструментов [2]. На сегодняшний день наиболее распространенными объектами вложений на биржевом фондовом рынке Республики Беларусь являются акции и облигации.

Акция выпускается акционерным обществом при своем учреждении и представляет собой свидетельство о внесении определенной доли в уставный капитал общества. Облигация представляет собой долговое обязательство, по которому эмитент должен в оговоренный срок вернуть указанную сумму на облигации ее держателю.

Первое отличие: держатель акции является совладельцем акционерного общества, в то время как держатель облигации – кредитором.

Второе отличие: акция является бессрочной ценной бумагой, то есть она существует, пока работает акционерное общество. Облигация является срочной ценной бумагой и выпускается на строго фиксированный период.

Третье отличие: доходы по акциям не являются фиксированными и зависят от прибыли акционерного общества.

Четвертое отличие: проценты по акциям выплачиваются после выплат процентов по облигациям.

Пятое отличие: владелец акции имеет право голоса на общем собрании акционеров, в то время как у владельца облигации это право отсутствует.

Таким образом, акции являются одним из наиболее рискованных и доходных инвестиционных продуктов. Их приобретение не гарантирует стабильного дохода. При этом инвестиции в облигации являются наиболее надежным вложением средств на рынке ценных бумаг. Эти ценные бумаги дают держателю одно право: право на получение в установленный срок номинальной стоимости облигации и в некоторых случаях – дополнительного дохода.

Облигация называется долговой бумагой потому, что для эмитента она является инструментом заимствования, своеобразной альтернативой банковскому кредиту. Размещая облигации, эмитент фактически берет у инвесторов деньги в долг.

В отличие от акций, риски по облигациям значительно ниже. Размер дохода, как правило, заранее известен, а потерять вложенные деньги можно только в том случае, если эмитент бумаги обанкротится. Поэтому эмитента нужно выбирать надежного. Эмитенты облигаций – это многочисленные субъекты хозяйствования, банки, государственные структуры.

Общая характеристика рынка ценных бумаг по состоянию на 01.01.2020.

Облигации [3]:

- 255 эмитентов облигаций (22 банка, 181 предприятие, 50 облигации местных исполнительных и распорядительных органов (далее -ОМЗ);
- 988 выпусков (153 банка, 594 предприятия, 146 ОМЗ);
- 30,1 млрд руб. – общий объем эмиссии облигаций всех видов по номинальной стоимости;
- 20,2 млрд руб. объем эмиссии облигаций банков, предприятий, местных займов;
- 29,0 млрд руб. – общий объем операций с облигациями на всех сегментах рынка;
- 10,6 млрд руб. – объем операций с облигациями на организованном рынке;

Акции [3]:

- 4258 эмитентов акций - (2289 – ОАО, 1969 – ЗАО);
- 4327 выпусков(2324 – ОАО, 2003 – ЗАО);
- 33,6 млрд руб. – общий объем эмиссии акций по номинальной стоимости;
- 766,6 млн руб. – общий объем операций с акциями на всех сегментах рынка, включая акции ЗАО;
- 179,7 млн руб.– объем сделок купли-продажи акций ОАО (из них 34,5 млн руб. – на бирже).

С каждым годом более востребованным становится внебиржевой рынок. К примеру, в 2018 г. на внебиржевом рынке объем операций с ценными бумагами составлял 16,9 млрд руб., на биржевом – 13,0 млрд руб., но в 2019 году на внебиржевом рынке объем операций увеличился до 19,1 млрд руб., а на биржевом рынке объем уменьшился и составил 10,6 млрд руб.

Обобщим приведенные данные по рынку ценных бумаг в разрезе профучастников на рынке 2014 - 2020 гг в таблице 1.

Таблица 1 – Количество профучастников на рынке 2014 - 2020 гг

Показатели	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Количество профучастников, в т.ч.:							
банки и НКФО	30	29	27	26	26	25	25
небанковские организации	46	43	38	34	36	36	34

Источник: собственная разработка на основе [3]

Для более наглядного представления динамики ёмкости долгового рынка представим данные на Рисунке 1.

Рисунок 1 - Количество профучастников на рынке 2014 - 2020 гг.

Источник: собственная разработка на основе данных таблицы 1

Как можно видеть на рисунке 1, по состоянию на 01.01.2020 количество профессиональных участников рынка ценных бумаг составило 59, в том числе 25 банков и НКФО (по состоянию на 01.01.2019 количество профучастников составляло 61, в том числе 25 банков и НКФО). По состоянию на 01.01.2020 число профучастников, осуществляющих брокерскую деятельность, составило 56, дилерскую деятельность – 56, депозитарную деятельность – 30, деятельность по доверительному управлению ценными бумагами – 22, деятельность по организации торговли ценными бумагами – 1, клиринговую деятельность – 1.

Также отметим, что с 01.01.2014 по 01.01.2020 «количество профучастников» снизилось на 17 штук, в том числе «банки и НФО» на 5 штук, а «небанковские организации» на 12 штук.

Комплексная эмиссионная структура рынка ценных бумаг представлена на рисунке 2.

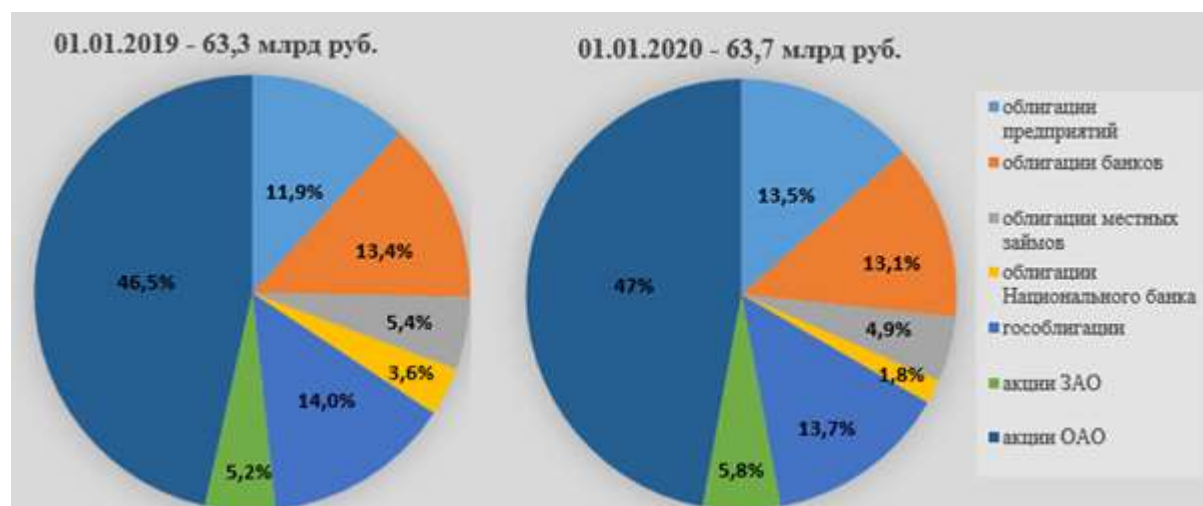

Рисунок 2 - Комплексная эмиссионная структура рынка ценных бумаг на 01.01.2019-01.01.2020 гг.

Источник: собственная разработка автора на основе [3]

На рисунке 2 заметно, что наибольший удельный вес в комплексной структуре рынка ценных бумаг как в 2019, так и в 2020 году занимают «акции ОАО» в (отчетном периоде 47%, в базисном 46,5%). Наименьший удельный вес занимают «облигации Национального банка» (в 2020 году -1,8%, в 2019 году – 3,6%). С 01.01.2019 по 01.01.2020 произошел рост таких показателей как «акции ОАО» на 0,5 п. п., «акции ЗАО» на 0,4 п. п., и «облигации предприятий» на 1,6 п. п. Также отметим, что произошло снижение таких показателей как «гособлигации» на 0,3 п. п., «облигации Национального банка» на 1,8 п. п., «облигации местных займов» на 0,5 п. п., и «облигации банков» на 0,3 п. п.

Выводы

Анализ состояния рынка ценных бумаг Республики Беларусь за период 2018-2019 гг. показал, что рынок акций сохраняет тенденцию преобладания над рынком облигаций. В результате проведенного исследования автором выявлен ряд проблем в сфере фондового рынка: фактическое отсутствие вторичного рынка акций, недостаток иностранных инвестиций.

Библиографические ссылки

1. Закон Республики Беларусь от 05.01.2015 №231-3 «О рынке ценных бумаг» [Электронный ресурс – Режим доступа : <http://www.pravo.by/document/?guid=3871&p0=Н11500231> - Дата доступа: 29.03.2021.
2. Кравцова, Г. И. Фондовый рынок/ Г. И. Кравцова [и др.] ; под общ ред. проф. Г. И. Кравцовой. — Минск : БГЭУ, 2016. — 494 с.
3. Отчет о работе Департамента по ценным бумагам Министерства финансов Республики Беларусь [Электронный ресурс]. –Режим доступа: http://minfin.gov.by/special/securities_department/reports/doc/2f232de1d1834076.html - Дата доступа: 29.03.2021.
4. Алексеев, М.Ю. Рынок ценных бумаг./ М.Ю. Алексеев – М.: Финансы и статистика, 2017. – 255 с.
5. Чижик, В. П. Рынок ценных бумаг : учебное пособие / В.П. Чижик. ФОРУМ: ИНФРА-М, 2018. - 448 с.
6. Фельдман, А. Б. Производные финансовые и товарные инструменты : учебник / А. Б. Фельдман. – М. : Экономика, 2012. – 479 с.
7. Галанов, В. А. Рынок ценных бумаг: учебник/ В.А. Галанов. - 2-е изд., перераб. и доп. - м.: ИНФРА-М, 2017. - 414 с.

КЛАССИФИКАЦИЯ БАНКОВСКИХ РИСКОВ

CLASSIFICATION OF BANK RISKS

Ольга КАСЕВИЧ

E-mail: olyakasevich8@gmail.com,

Научный координатор: Ирина СТРОГАНОВА

i.stroganova@bps.by

Полоцкий государственный университет, Новополоцк, Республика Беларусь

Annotation. *Despite the fact that risk management is one of the most relevant areas of management in commercial banks, there are no unambiguous approaches to the concept and content of risks of credit institutions in the theoretical literature. One of the controversial issues is the classification of banking risks. The existing approaches to the classification of banking risks, formulated by scientists, regulatory authorities and commercial structures, give reason to believe that to date the banking community is not on the same and scientifically sound positions on this issue.*

Keywords: bank risks, the amount of risk, the level of risk, the classification of bank risks

JEL classification: G320

Введение

Несмотря на то, что управление рисками является одним из наиболее актуальных направлений менеджмента в коммерческих банках, в теоретической литературе отсутствуют однозначные подходы к понятию и содержанию рисков кредитных учреждений. Одним из дискуссионных вопросов является классификация банковских рисков.

Существующие подходы к классификации банковских рисков, сформулированные учеными, регулирующими органами и коммерческими структурами, дают основание полагать, что к настоящему времени банковское сообщество не находится в этом вопросе на единых и обоснованных в научном отношении позициях.

Методы исследования

Методы системного подхода, дедукции, анализа и синтеза, общенаучные методы исследования, а также методы функционального анализа.

Основная часть

В процессе своей деятельности предприниматели сталкиваются с совокупностью различных видов риска, которые отличаются между собой по месту и времени возникновения, совокупности внешних и внутренних факторов, влияющих на их уровень и, следовательно, по способу их анализа и методам описания.

Классификация рисков означает систематизацию множества рисков на основании каких-то признаков и критериев, позволяющих объединить подмножества рисков в более общие понятия.

В условиях широты сферы банковской деятельности и многообразия банковских продуктов и услуг важно осуществить их классификацию. В зависимости от определенных критериев ее можно представить следующим образом:

Таблица 1 - Классификация банковских рисков

Критерии классификации	Виды банковских рисков
Уровень риска	Риски на макроуровне отношений Риски на микроуровне отношений
Характер банковского продукта, услуг и операций	Риск по забалансовым операциям Кредитный риск Валютный риск Операционный риск и др.
Степень обеспечения устойчивого развития банка	Риск несбалансированной ликвидности Процентный риск Риск потери доходности Риск потери конкурентоспособности Риск капитальной базы Риск-менеджмент
Факторы, образующие риск	Внешние (политические, экономические, демографические, социальные) Внутренние (связанные с активами и пассивами банка, с качеством управления и реализацией банковских услуг)
Величина риска	Низкие риски Умеренные риски Полные риски
Характер учёта операций	Риск по балансовым операциям Риск по внебалансовым операциям

Источник: собственная разработка на основе изучения специальной литературы [1, 2].

Существенное значение для повышения эффективности деятельности банка имеет классификация рисков в зависимости от степени обеспечения его устойчивого развития. От того, как банки управляют своей ликвидностью, формированием капитальной базы, согласуют процентную политику по активным и пассивным операциям, умеют организовывать свою работу и обеспечить высокую конкурентоспособность на рынке банковских продуктов и услуг, зависит сбалансированное, стабильное и устойчивое функционирование кредитного учреждения в экономике страны. К сожалению, на данный момент управлению основными параметрами банковской деятельности руководство банков уделяет не столь большое значение, как этого требует экономика. Поэтому белорусские коммерческие банки в своём большинстве не являются конкурентоспособными, и требуют значительные усилия по совершенствованию управления рисками по этим основополагающим направлениям деятельности [2].

Характеризуя классификацию банковских рисков, обратимся, прежде всего, к нормам действующего законодательства. Согласно Постановлению правления Национального банка Республики Беларусь от 29.10.2012 г. №550, к основным видам банковских рисков относят: кредитный риск, страновой риск, рыночный риск, процентный риск банковского портфеля, риск ликвидности, операционный риск, стратегический риск, риск потери деловой репутации, риск концентрации [3]. При этом, в указанном документе дано определение каждому из них. Таким образом, на базе институциональных основ белорусской банковской системы (ее структуры, банковского законодательства и т.д.) сформирован нормативный подход к классификации банковских рисков и управлению ими посредством функционирования механизмов внешнего и внутреннего нормативно-правового регулирования, направленного на минимизацию типичных банковских рисков.

По мнению автора, к основным видам банковских рисков можно отнести:

1. Кредитный риск – риск возникновения у банка потерь (убытков), неполучения запланированных доходов вследствие неисполнения, несвоевременного либо неполного

исполнения должником финансовых и иных имущественных обязательств перед банком в соответствии с условиями договора или законодательством.

2. Страновой риск и риск не перевода средств – риск возникновения у банка потерь (убытков), неполучения запланированных доходов в результате неисполнения иностранным контрагентами (юридическими, физическими лицами) обязательств из-за экономических, политических, социальных изменений, а также вследствие того, что валюта денежного обязательства может быть недоступна контрагенту из-за особенностей законодательства (независимо от финансового положения самого контрагента).

3. Рыночный риск – риск возникновения у банка потерь (убытков), неполучения запланированных доходов от изменения стоимости балансовых и внебалансовых позиций, относящихся к торговому портфелю, а также позиций, номинированных в иностранной валюте, и товаров вследствие изменения рыночных цен на финансовые инструменты и товары, вызванного изменениями курсов иностранных валют, рыночных процентных ставок и другими факторами.

- процентный риск торгового портфеля
- фондовый риск, валютный риск
- товарный риск
- процентный риск банковского портфеля

4. Риск ликвидности – вероятность возникновения у банка потерь (убытков), неполучения запланированных доходов вследствие неспособности обеспечить исполнение своих обязательств своевременно и в полном объеме. Риск ликвидности возникает в результате несбалансированности финансовых активов и финансовых обязательств банка (в том числе вследствие несвоевременного исполнения финансовых обязательств контрагентами банка) и (или) возникновения непредвиденной необходимости немедленного и единовременного исполнения банком своих финансовых обязательств.

- риск фондирования ликвидности
- рыночный риск ликвидности

5. Операционный риск – риск возникновения у банка потерь (убытков) и (или) дополнительных затрат в результате несоответствия установленных банком порядков и процедур совершения банковских операций и других сделок законодательству или их нарушения сотрудниками банка, некомпетентности или ошибок сотрудников банка, несоответствия или отказа используемых банком систем, в том числе информационных, а также в результате действия внешних факторов.

- риск технологический и технический
- методологический риск
- риск операционной деятельности
- учетный риск
- риск операции
- правовой риск
- риск персонала и др.

Выводы

Таким образом, экономическая классификация банковских рисков очень многообразна в своей сути, глубине проникновения в деятельность банковского учреждения. Исходя из характеристики элементов, положенных в основу классификации банковских рисков, можно сделать вывод, что в банковском учреждении должна быть выработана система оценки всех

видов рисков, причин их вызывающих и возможности управления в совокупности всеми рисками.

Библиографические ссылки

1. Веренич Н.К. Анализ деятельности банков и управления рисками : учеб.-метод. пособие. Минск: Мисанта, 2015. 142 с.
2. Семенова К.А. Банковские риски: сущность и классификация // Молодой ученый. 2019. № 38 (276). 125-127 с. URL: <https://moluch.ru/archive/276/62543/> (дата обращения: 14.03.2021).
3. Общее положение [Электронный ресурс]: Постановление правления Национального Банка Республики Беларусь от 29 Октября 2012 Г. № 550. URL: https://pravo.by/upload/docs/op/B21226605_1354914000.pdf (дата обращения: 14.03.2021).

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ ПОНЯТИЯ «БАНКОВСКИЙ РИСК»

THEORETICAL APPROACHES TO THE DEFINITION OF THE CONCEPT OF «BANK RISK»

Ольга КАСЕВИЧ

E-mail: olyakasevich8@gmail.com,

Научный координатор Ирина СТРОГАНОВА

i.stroganova@bps.by

Полоцкий государственный университет, Новополоцк, Республика Беларусь

Annotation. Any commercial activity is subject to certain risks, i.e. the probability of losses (losses). The bank's performance is determined by the quality of its loan and deposit portfolios. Despite the well-developed intuition of senior bank managers, it is often not enough for high-quality management of financial flows in dozens of markets in various countries with rapidly changing external conditions. The increased competition between banks currently entails the need to learn and apply in practice the positive experience of bank risk management. Research methods: the method of a systematic approach, deduction, analysis and synthesis, general scientific research methods, as well as methods of functional analysis. Results: the analysis of various points of view set out in the special economic literature and regulatory legal documents allowed us to substantiate the economic content of the concept of "bank risk" and offer a different interpretation of the above concept.

Keywords: bank risk, financial transactions, liquidity, bank resources, financial result

JEL classification: G320

Введение

Любая коммерческая деятельность подвержена определенным рискам, т.е. вероятности наступления убытков (потерь). Эффективность работы банка определяется качеством кредитных и депозитных портфелей. Несмотря на развитую интуицию у высших руководителей банков, зачастую ее недостаточно для качественного управления финансовыми потоками на десятках рынков в различных странах с быстро меняющимися внешними условиями. Обострение конкуренции между банками в настоящее время влечет за собой необходимость познания и применения на практике позитивного опыта управления банковскими рисками.

Методы исследования

Методы системного подхода, дедукции, анализа и синтеза, общенаучные методы исследования, а также методы функционального анализа.

Основная часть

Условием стабильного функционирования денежно-кредитной системы является устойчивая работа банковской системы. В современных условиях увеличивается количество факторов риска, приводящих к неопределенности результатов деятельности банков. Среди самых значимых можно выделить: последствия пандемии Covid-19, высокую волатильность курсов иностранных валют, цен на нефть, энергоресурсы, а также политическую нестабильность на мировом уровне.

Проблемам теории и практики управления банковскими рисками в монографической литературе, учебниках, периодической печати, диссертациях уделяется большое внимание,

однако целый ряд вопросов остаются дискуссионными. К их числу можно отнести неоднозначную трактовку сущности банковских рисков.

В рамках исследования сущности понятия «банковский риск» рассмотрены подходы различных авторов к данному определению, результаты представлены в Таблице.

Таблица 1 – Определение термина «банковский риск» в литературных источниках

№	Название литературного источника / автор	Определение
1	2	3
Книги, учебные пособия		
1	Менеджмент риска и страхования, Титович А.А.	«Банковский риск – вероятность (угроза) потери банком части своих ресурсов, недополучения доходов или произведения дополнительных расходов в результате осуществления определенных финансовых операций» [1, с. 160].
2	Деньги, кредит, банки, Тарасов В.И.	«Вероятность (угроза) потери банком части своих ресурсов, недополучения доходов или произведения дополнительных расходов в результате осуществления определенных банковских операций» [2, с. 370].
3	Организация деятельности коммерческих банков Кравцова Г.И., Василенко Н.К., Козлова И.К. и др.	«Таким образом, риски в банковской практике представляют собой возможность потерь банков при наступлении определенных событий» [3, с. 79].
4	Анализ кредитных рисков, Костюченко Н.С.	«Банковский риск — это вероятность возникновения потерь в виде утраты активов, недополучения запланированных доходов или появления дополнительных расходов в результате осуществления банком финансовых операций» [4, с. 9].
5	Управление рисками в банковской деятельности, Леонович Т.И., Петрушина В.М.	«Под риском понимается угроза потери части своих ресурсов, недополучение доходов или произведение дополнительных расходов в результате проведения финансовых операций» [5, с. 4].
6	Банковские риски: учебное пособие, Лаврушин О.И.	«Банковский риск – это не имманентно присущее банку свойство, не столько неизбежность отрицательного хода событий, сколько деятельность, которая может привести к достижению отрицательного результата» [6, с.8].
Нормативно-правовые акты		
7	Постановление правления Национального банка Республики Беларусь от 29.10.2012 г. №550	«Риск – объективно существующая в присущих банковской деятельности условиях неопределенности потенциальная возможность (вероятность) понесения банком потерь (убытков), неполучения запланированных доходов и (или) ухудшения ликвидности и (или) наступления иных неблагоприятных последствий для банка вследствие возникновения различных событий, связанных с внутренними и (или) внешними факторами деятельности банка» [7].
8	Письмо Банка России от 23.06.2004 N 70-Т «О типичных банковских рисках»	«Под банковским риском понимается присущая банковской деятельности возможность (вероятность) понесения кредитной организацией потерь и (или) ухудшения ликвидности вследствие наступления неблагоприятных событий, связанных с внутренними факторами (сложность организационной структуры, уровень квалификации служащих, организационные изменения, текучесть кадров и т.д.) и (или) внешними факторами (изменение экономических условий деятельности кредитной организации, применяемые технологии и т.д.)» [8].

1	2	3
Научные статьи		
9	Молодой учёный №38 (276) сентябрь 2019 г., Семенова К.А.	«Банковский риск — это деятельность, осуществляемая в условиях неопределенности, направленная на получение высокого положительного финансового результата и преодоление возможных неблагоприятных событий» [9].
10	Банковские риски: сущность и основные подходы к определению, Пенюгалова А.В., Старосельская Е.А.	«Банковский риск — это субъективно-объективная категория, отражающая возникновение в деятельности банка ситуации вероятного развития событий вследствие неопределенного воздействия внешних и внутренних факторов и требующая принятия решения о необходимости осуществления действия» [10, с. 4].
11	Экономическая сущность банковских рисков и их классификация, Коваленко О.Г.	«Банковский риск — это вероятность возникновения потерь в виде утраты активов, недополучения запланированных доходов или появления дополнительных расходов в результате осуществления банком финансовых операций» [11, с. 11]

Источник: собственная разработка на основе изучения экономической, юридической литературы и нормативных документов [1, 2, 3, 4, 5, 5, 7, 8, 9, 10, 11].

Проанализируем подходы к определению категории «банковский риск», представленные в Таблице 1. Анализ позволяет выделить три основных подхода: «угроза потери в результате финансовых операций», «вероятность потерь и ухудшение ликвидности, связанные с внутренними и внешними факторами», «вероятность возникновения потерь в виде утраты активов».

Отообразим структуру анализируемых подходов к определению понятия «банковский риск» на Рисунке 1.

Рисунок 1 – Анализ сущности понятия «банковский риск»

Источник: собственная разработка на основе Таблицы 1.

На основании данных Рисунка 1 можно сделать вывод о преобладании компонента «угроза потери части своих ресурсов, недополучение доходов или произведение дополнительных расходов в результате проведения финансовых операций» в определении рассматриваемой категории. Также значительное число рассматриваемых авторских подходов к определению придерживается следующего понятия «банковский риск» — вероятность потерь и (или) ухудшения ликвидности вследствие наступления неблагоприятных событий, связанных с внутренними факторами и (или) внешними факторами.

Вместе с тем, подход к определению понятия “банковский риск” российского учёного в области банковских рисков - Лаврушина О.И.: «не имманентно присущее банку свойство, не столько неизбежность отрицательного хода событий, сколько деятельность, которая может привести к достижению отрицательного результата» по мнению автора статьи недостаточно полно отражает суть дефиниции «банковский риск» [6]. Поскольку не подчеркивается влияние внешних и внутренних факторов на деятельность банка в условиях неопределенности.

Выводы

Проведенный анализ различных точек зрения, изложенных в специальной экономической литературе, нормативных правовых документах позволил обосновать экономическое содержание понятия «банковский риск» и предложить иную трактовку вышеуказанного понятия. Под банковским риском, по мнению автора, следует понимать присущую банковской деятельности возможность (вероятность) понесения банком потерь (убытков) и (или) ухудшения ликвидности вследствие наступления неблагоприятных событий, связанных с внутренними и (или) внешними факторами деятельности банка.

Библиографические ссылки

1. Титович А.А. Менеджмент риска и страхования : учеб. пособие. Минск : Выш. шк., 2011. 287 с.
2. Тарасов В.И. Денежное обращение и кредит : учеб. пособие. Мн.: БГУ, 2015. 512 с.
3. Кравцова Г.И., Василенко Н.К., Козлова И.К. и др. Организация деятельности коммерческих банков. Учебник; под ред. Кавцовой Г.И. Мн.: БГЭУ, 2002. 504 с.
4. Костюченко Н.С. Анализ кредитных рисков. СПб.: ИТД «Скифия», 2010. 440 с.
5. Леонович Т.И., Петрушина В.М. Управление рисками в банковской деятельности : учеб. комплекс. Минск : Дикта : Мисанта, 2012. 136 с.
6. Лаврушин О.И. Банковские риски : учеб. пособие; под ред. д-ра экон. наук, О.И. Лаврушин и Н.И. Валенцевой. М.: КНОРУС, 2007. 232 с.
7. Общее положение [Электронный ресурс]: Постановление правления Национального Банка Республики Беларусь от 29 Октября 2012 Г. № 550. URL: https://pravo.by/upload/docs/op/B21226605_1354914000.pdf (дата обращения: 14.03.2021).
8. О типичных банковских рисках [Электронный ресурс]: Письмо Банка России от 23.06.2004 N 70-Т «О типичных банковских рисках». URL: <https://legalacts.ru/doc/pismo-banka-rossii-ot-23062004-n-70-t/> (дата обращения: 14.03.2021).
9. Семенова К.А. Банковские риски: сущность и классификация // Молодой ученый. 2019. № 38 (276). 125-127 с. URL: <https://moluch.ru/archive/276/62543/> (дата обращения: 14.03.2021).
10. Пенюгалова А.В., Старосельская Е.А. Банковские риски: сущность и основные подходы к определению [Электронный ресурс]. 2013. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/bankovskie-riski-suschnost-i-osnovnye-podhody-k-opredeleniyu/viewer> (дата обращения: 14.03.2021).

11. Коваленко О.Г. Экономическая сущность банковских рисков и их классификация [Электронный ресурс]. 2013. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ekonomicheskaya-suschnost-bankovskih-riskov-i-ih-klassifikatsiya/viewer> (дата обращения: 14.03.2021).

ПОДХОДЫ СТАНДАРТИЗАЦИИ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ РИСКАМИ БАНКА

APPROACHES TO STANDARDIZING THE BANK'S RISK MANAGEMENT SYSTEM

Ольга КАСЕВИЧ

E-mail: olyakasevich8@gmail.com,

Научный координатор: Ирина СТРОГАНОВА

i.stroganova@bps.by

Полоцкий государственный университет, Новополоцк, Республика Беларусь

Annotation. *Effective management of banking risks is based on the relevant fundamental studies of the formation of an effective mechanism for regulating financial relations in the banking sector. For this reason, the problem of developing theoretical, methodological foundations and practical recommendations for effective bank risk management is relevant and attracts more and more attention of economists of our time.*

In an unstable environment, the theoretical foundations and standards of the banking risk management system will help to avoid a significant negative deviation from the planned performance indicators of the bank as a result of the "implementation" of risks, and in a crisis – to avoid bankruptcy, to overcome the crisis situation with minimal losses.

Keywords: hedging, risk management, bank risk, capital

JEL classification: G320

Введение

В настоящее время одним из важнейших направлений является управление рисками в банковской системе как область стандартизации и средство повышения эффективности деятельности банка.

Уровень процессов управления банковскими рисками оказывает огромное влияние на его качественное функционирование. С одной стороны, неопределенность в процессах принятия решений становится источником риска, а с другой – предоставляет для банка огромный спектр возможностей, и может, как снизить, так и увеличить стоимость банковского бизнеса. В данных условиях благодаря управлению рисками мы можем найти баланс между двумя этими полюсами.

Методы исследования

Методы системного подхода, дедукции, анализа и синтеза, общенаучные методы исследования, а также методы функционального анализа.

Основная часть

На сегодняшний день в Республике Беларусь для регулирования системы управления рисками в банках используются требования Постановления правления Национального банка Республики Беларусь от 29.10.2012 г. №550 [1].

На данный момент известны основные международные акты, которые регулируют управление рисками:

1. Модель COSO-ERM – интегрированная модель управления рисками, принятая Комитетом спонсорских организаций Комиссии Тредвея [2].

2. Модель RMS – стандарт управления рисками, который был разработан совместно с Институтом управления рисками (IRM), Ассоциацией риск-менеджмента и страхования

(AIRMIC) при участии Национального форума риск-менеджмента в Общественном секторе Великобритании [3].

3. Basel II – международная конвергенция измерения достаточности капитала и его стандартов, которые приняты Банком международных расчетов [4].

Таблица 1 – Параметры стандартов качества управления рисками

Стандарт	Цель	Виды учитываемых рисков
COSO-ERM	Баланс доходности и риска	Максимальный набор
RMS	Максимизация доходности	Средний набор
Basel II	Обеспечение минимального регуляторного капитала	Минимальный набор

Источник: собственная разработка на основе изучения специальной литературы [2, 3, 4].

Все вышеперечисленные в таблице 1 документы направлены на достижение определенной цели. Так, если Модель RMS стремится достичь максимальной доходности, то требования Basel II устанавливают четкое ограничение на минимальный размер регуляторного капитала, и только стандарт COSO-ERM отражает стремление к балансу между доходностью и риском. Исходя из этого можем отметить, что каждый рассматриваемый стандарт имеет свои типы рисков: Максимальный набор у COSO-ERM, средний – в модели RMS и минимальный – в стандарте Basel II.

Трудности проработки методов управления рисками при стремлении к балансу доходности и риска привели к тому, что такой стандарт как COSO-ERM в качестве главного способа управления рисками предлагает непрерывный мониторинг и контроль рискованных процессов. Т.е. методологию управления рисками, связанную с необходимостью дополнительной разработки ее практической реализации и, в конечном счете, с дополнительными большими затратами.

Согласно требованиям COSO, руководство компании должно гарантировать 3 первичные цели системы менеджмента организации:

- обеспечение эффективности и продуктивности деятельности компании;
- гарантия формирования достоверной отчетности;
- соблюдение норм действующего законодательства.

Стандарт также очерчивает пять существенных компонентов эффективной системы менеджмента компании.

1. Управление финансовой средой, которая устанавливает бюджет для системы менеджмента.

2. Оценка риска, которая включает идентификацию и анализ руководством – не внутренним аудитором – важных рисков в процессе достижения заданных целей.

3. Управляющая деятельность, или политики, процедуры и методы, позволяющие гарантировать, что цели управления достигнуты и риски, обозначенные в стратегии, преодолены.

4. Процессы внутренних коммуникаций, которые поддерживают все другие управляющие компоненты, передавая управляющие обязанности служащим и обеспечивая информацию в той форме и в те временные рамки, которые необходимы, чтобы работники выполняли их обязанности.

5. Мониторинг, который вскрывает состояние управления внутри процесса для руководства или для других сторон за пределами процесса или показывает сотрудникам, задействованным в процессе, приложение независимой методологии, такой как модифицированные по заказу пользователя процедуры или стандартные чек-листы.

Базовые соглашения вводятся Базельским комитетом по банковскому надзору (BCBS), комитетом органов банковского надзора, который был создан управляющими центральными банками стран Группы десяти (G-10) в 1975 году. Основная цель этого комитета – предоставить руководящие принципы банковского регулирования. BCBS выпустил 3 соглашения, названных Basel I, Basel II и Basel III, с намерением повысить доверие к банкам за счет усиления банковского надзора во всем мире.

Проведём сравнительный анализ трёх вышеперечисленных стандартов и отобразим данные в Таблице 2.

Таблица 2 – Сравнительный анализ стандартов Basel I, Basel II и Basel III

Стандарт	Цель	Фокус на риск	Рассматриваемые риски	Предсказуемость будущих рисков
Basel I	Определение минимального требования к капиталу для банков	Имеет минимальный риск из трех соглашений	Только кредитный риск	Ретроспективный, т.к. учитывает только активы в текущем портфеле банков
Basel II	Введение надзорных функций и дальнейшее повышение требований к минимальному размеру капитала	Представляет трехкомпонентный подход к управлению рисками	Широкий спектр рисков, включая операционные, стратегические и репутационные риски	Ориентирован на будущее по сравнению с Basel I, т.к. расчет капитала чувствителен к риску
Basel III	Определение дополнительных резервов капитала, которые должны поддерживать банки	Оценка риска ликвидности в дополнение к рискам Basel II	Риски ликвидности в дополнение к рискам Basel II	Перспективный, т.к. макроэкономические факторы окружающей среды учитываются в дополнение к критериям отдельных банков

Источник: собственная разработка на основе изучения специальной литературы [4,5].

Ключевое различие между этими стандартами заключается в том, что Basel I устанавливается для определения минимального отношения капитала к активам, взвешенным с учетом риска, для банков, в то время как Basel II устанавливается для введения надзорных функций и дальнейшего усиления минимальных требований к капиталу, а Basel III - для удовлетворения потребности для буферов ликвидности (дополнительный уровень капитала).

По мнению автора, самым перспективным стандартом среди вышеперечисленных является Basel III, поскольку макроэкономические факторы окружающей среды учитываются в дополнение к критериям отдельных банков.

Каждый стандарт утверждает необходимость непрерывности процессов мониторинга и контроля рисков, несмотря на различия в целях и методах управления рисками.

Выводы

Чаще всего выбрать тот или иной стандарт банковских услуг в качестве основного – задача непростая. Банк часто использует несколько стандартов одновременно, что приводит к неопределенности в процессе управления рисками. Выбор стандарта управления рисками или его сбалансированное расширение требует, во-первых, полного понимания требований каждого стандарта и методов его практического применения (внедрения), а во-вторых,

существенно зависит от степени зрелости как процессов управления рисками, так и процессов управления информационными технологиями в банке.

Библиографические ссылки

1. Общее положение [Электронный ресурс]: Постановление правления Национального Банка Республики Беларусь от 29 Октября 2012 г. № 550. URL: https://pravo.by/upload/docs/op/B21226605_1354914000.pdf (дата обращения: 14.03.2021).
2. Управление рисками организаций. Интегрированная модель, сентябрь 2004 COSO ERM The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission // URL: <https://www.aosk.ru/about/vnutrenniy-kontrol-upravlenie-riskami/D%20COSO%20UR.pdf> (дата обращения: 28.03.2021).
3. Стандарты управления рисками. Федерация европейских ассоциаций риск-менеджеров. Русское общество управления рисками // URL: http://rrms.ru/upload/common/doc/Doc-pdf_RU_2005.pdf (дата обращения: 28.03.2021).
4. Basel Committee on Banking Supervision. [Electronic resource]: An Internal Model-Based Approach to Market Risk Capital Requirements. Bank for International Settlements. April 1995. URL: <https://www.bis.org/publ/bcbs17.pdf> (дата обращения: 28.03.2021).
5. Basel Committee on Banking Supervision [Electronic resource]: Minimum capital requirements for market risk. Bank for International Settlements. January 2019. URL: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d457.pdf> (дата обращения: 28.03.2021).
6. Ковалев М.М. Банковская аналитика: учеб. пособие. Минск: Изд. Центр БГУ, 2020. 458 с.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ ПОНЯТИЯ «ИНВЕСТИЦИИ»

THEORETICAL APPROACHES TO THE DEFINITION OF THE CONCEPT OF «INVESTMENT FUND»

Маргарита МОРОЗ

E-mail: 19fk1.moroz.m@pdu.by

Научный координатор: Ирина СТРОГАНОВА

i.stroganova@psu.by

Полоцкий государственный университет, Новополоцк, Республика Беларусь

Annotation. *Importance of the topic: define the concept of "investment fund" and describe it.*

The relevance of the work is that the modern economy in many countries relies on the potential of the stock market, which contributes to the growth of investment and the expanded reproduction of savings of the population. The main problems of the stock market are that it is usually little focused on solving the priority economic and social problems of society.

Investment is one of the most scarce and important components of any national economy, including the economy of the Republic of Belarus. The main goal of the investment policy for is to overcome the investment crisis, stimulate investment in the real sector and activate investment activity on this basis as the most important condition for achieving macroeconomic stabilization and sustainable economic growth of the country.

Keywords: investments, activities, cash, shares, deposits, investor, capital.

JEL classification: E2

Введение.

Актуальность работы состоит в том, что современная экономика во многих странах опирается на потенциал фондового рынка, способствующего росту инвестиций и расширенному воспроизводству сбережений населения. Основные проблемы фондового рынка заключаются в том, что он, как правило, мало ориентирован на решение приоритетных экономических и социальных проблем общества.

Инвестиции являются одной из самых дефицитных и важных составляющих любой национальной экономики, в том числе и экономики Республики Беларусь. Главной целью инвестиционной политики является преодоление инвестиционного кризиса, стимулирование инвестиций в реальный сектор и активизация на этой основе инвестиционной деятельности как важнейшее условие достижения макроэкономической стабилизации и устойчивого экономического роста страны.

Методы исследования.

Метод системного подхода, анализа и синтеза, единства исторического и логического подходов.

Основная часть.

Инвестиция - одно из наиболее часто используемых понятий в экономике. Термин «инвестиция» подразумевает долгосрочное вложение капитала. Данный термин берет свою историю с эпохи феодализма. Инвеститурой назывался ввод вассала во владение феодалом или епископа в управление церковными землями. Это давало возможность инвеститору не только приобщать к себе новые территории для получения доступа к их ресурсам, но и участвовать в управлении ими через уполномоченных ставников с целью насаждения своей идеологии. Последнее, способствовало

увеличению получаемых выгод с данных территорий, а также выступало в качестве развивающего фактора.

Таблица 1 – Представлены подходы к понятию «инвестиции»

№ п/п	Автор	Дефиниция
1	2	3
1	Английские ученые У. Шарп, Г. Александер, Дж. Бейли	Трактуют инвестиции как - «в наиболее широком смысле слово «инвестировать» означает: «расставаться с деньгами сегодня, чтобы получить большую их сумму в будущем» [1, с. 130]
2	Машкин В. Национальная академия наук РБ	Раскрывает понятие инвестиций как «долгосрочное вложение капитала в какое-либо предприятие», «вложение инвестора в объект инвестиций, делающее его участником этого объекта, при этом предметная наполненность вложения определяет характер связи инвестора с объектом инвестиций и возможные способы воздействия на этот объект» [2, с. 50].
3	И.А. Бланк Инвестиционный менеджмент	Инвестиции - «инвестиции представляют собой вложения во всех его формах с целью обеспечения его роста в предстоящем периоде, получения текущего дохода или решения определенных социальных задач» [3, с. 125].
4	Н.Г.Мэнкью Принципы Экономикс	Инвестиции - расходы на приобретение капитального оборудования, машин, недвижимости; приобретение товаров, которые должны в будущем произвести больше товаров и услуг» [4, с. 145].
5	Теоретические основы и экономическая природа основных категорий инвестиционного анализа. Болдырев Д.С.	Экономическая природа категория инвестиции состоит в опосредование отношений возникающих между участниками инвестиционного процесса по поводу формирования и использования инвестиционных ресурсов в целях расширения и совершенствования производства. На макроуровне инвестиции являются основой для ускорения научно-технического прогресса, улучшения качества и обеспечения конкурентоспособности отечественной продукции, структурной перестройки экономики и сбалансированного развития всех и отрасли, создание необходимой сырьевой базы промышленности, развитие социальной сферы, охраны окружающей среды [5, с. 225].
6	Понятие и сущность инвестиций: проблема определения термина. Харсеева А.В.	Совокупность средств, реализуемых в форме долгосрочных вложений капитала в различные отрасли экономики. [6, с. 165].
7	Методологические аспекты анализа понятия «Инвестиции». Буздоров И. Н., Афонина В. Е.	Инвестиции – это долгосрочные вложения средств в активы предприятия с целью увеличения прибыли и наращивания собственного капитала [7, с. 75].
Словари и энциклопедии		

8	Словарь финансовых терминов	Инвестиции - денежные средства, целевые банковские вклады, паи, акции и другие ценные бумаги, технологии, машины, оборудование, лицензии, в т.ч. и на товарные знаки, кредиты, любое другое имущество или имущественные права, интеллектуальные ценности, вкладываемые в объекты предпринимательской и других видов деятельности в целях получения прибыли (дохода) и достижения положительного социального эффекта [8, с. 115]
9	Толковый словарь Ефремовой. 2012	Инвестиции - вложение капитала в какое-либо дело путем приобретения ценных бумаг или непосредственно предприятия (предприятий) с целью получения дополнительной прибыли или влияния на дела предприятия, компании [9, с. 165].
10	Толковый словарь Ожегова	Инвестиции – это долгосрочные вложения капитала в определенные отрасли экономики внутри страны и за рубежом [10, с. 130].

Источник: собственная разработка на основе [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10]

Анализ различных авторских подходов к определению «инвестиции», представленных в таблице 1, выявил несколько основных подходов к определению рассматриваемой дефиниции: экономический и финансовый.

Экономический подход, который предполагает трактовку *инвестиции* как формы существования капитала, отличной от его товарной, производительной и денежной форм, которая может передаваться вместо него самого, обращаться на рынке как товар и приносить доход.

Финансовый подход основывается на определении ценных бумаг как финансовых инструментов, отражающих движение активов (чаще всего имущества или денег) во временное или постоянное пользование.

Проведенный анализ позволил сформулировать авторское определение понятия «инвестиции» - это денежные средства, ценные бумаги, иное имущество, в том числе имущественные права, иные права, имеющие денежную оценку, вкладываемые в объекты предпринимательской и (или) иной деятельности в целях получения прибыли и (или) достижения иного полезного эффекта.

Вывод.

В результате проведенного анализа подходов различных авторов к определению понятия «инвестиции» было выявлено, что понятие инвестиции включает основные подходы экономический и финансовый.

Сформулировано авторское определение: «инвестиции - денежные средства, ценные бумаги, иное имущество, в том числе имущественные права, иные права, имеющие денежную оценку,

вкладываемые в объекты предпринимательской и (или) иной деятельности в целях получения прибыли и (или) достижения иного полезного эффекта». Инвестиции являются одним из ключевых объектов государственного регулирования экономики. Понятие «инвестиция» относится к числу фундаментальных.

Библиографические ссылки:

1. Долженко, Р. А. Инновации в управлении персоналом в коммерческом банке : [электронный ресурс] – Режим доступа: http://irbiscorp.spsl.nsc.ru/webirbis-cgi-cnb-new/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=CAT&P21DBN=CAT&S21STN=1&S21REF=&S21FMT=fullweb&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=1&S21P03=A=&S21STR=Долженко,%20Пуслан%20Алексеевич – Дата доступа 26.02.2021
2. Разработка и принятие решения в управлении инновациями / И. Л. Туккель. – СПб. : БХВ-Петербург, 2011. – 342 с. [электронный ресурс] – Режим доступа: <https://mirlib.ru/knigi/biznes/219005-razrabotka-i-prinyatie-resheniya-v-upravlenii-innovaciyami.html> – Дата доступа 26.02.2021
3. Балашевич, М.И. Малый бизнес: отечественный и зарубежный опыт / М.И. Балашевич. – Мн. 2014. – 410 с. [электронный ресурс] – Режим доступа: <https://mirlib.ru/knigi/biznes/219005-razrabotka-i-prinyatie-resheniya-v-upravlenii-innovaciyami.htm> – Дата доступа 26.02.2021 – Дата доступа 26.02.2021
4. Вольский, А. Инновационный фактор обеспечения устойчивого экономического развития / А. Вольский. — М., 2014, №1. с.4-12. [электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.bibliofond.ru/detail.aspx?id=488565> – Дата доступа 26.02.2021
5. Дагаев, А. Рычаги инновационного роста / А. Дагаев // Проблемы теории и практики управления. — М., № 5 2015. с. 55. [электронный ресурс] – Режим доступа: http://vasilieva.narod.ru/12_5_00.htm – Дата доступа 26.02.2021
6. Инновационная экономика. – М.: Наука, 2016. – 294 с. [электронный ресурс] – Режим доступа: <https://search.rsl.ru/ru/record/01002449490> – Дата доступа 26.02.2021
7. Нехорошева, Л.Н. Инновационная составляющая устойчивого развития / Л.Н. Нехорошева // Устойчивое развитие: проблемы и перспективы: материалы междунар. науч. – практ. конф., Минск, 27-28 мая 2015г. – Минск, 2015. [электронный ресурс] – Режим доступа: <https://scholar.google.ru/citations?user=QEunAC0AAAAJ&hl=ru> – Дата доступа 26.02.2021

ПЕРВИЧНЫЕ ДОКУМЕНТЫ ПОЛОЦКОГО ВОЕВОДСТВА В XVI ВЕКЕ

PRIMARY ACCOUNTING DOCUMENTS OF THE POLOTSK VOIVODSHIP IN THE XVI CENTURY

Виктория ЯЦЕНКО

e-mail: 18bk.yatsenko.v@pdu.by

Игорь МАТЮШ

Полоцкий государственный университет, Республика Беларусь

***Abstract.** This article discusses primary accounting documents of the Polotsk voivodship in the XVI century. The Polotsk voivodship, which was part of the Grand Duchy of Lithuania, had its own system of state records management. The main document was the Statute of the Grand Duchy of 1588, which regulated the entire accounting process and also set its own rules and regulations. All documents in Polotsk voivodship recorded various legal relations. All economy operations in the Grand Duchy of Lithuania were noticed in special books. Information was noticed into books without any grouping according to certain signs. Documents on the territory of the Polotsk voivodship were called "sheets".*

Keywords: primary accounting documents, transaction, document, informative documents, complained documents, legal relations.

JEL classification: B19

Введение.

Условием появления правового документа, непосредственно, является возникновение различного рода правоотношений. На территории Полоцкого воеводства, возникший правовой документ утверждал договор, однако его функция заключалась не только в том, чтобы он служил частью акта договора, но и в том, что данный документ фиксировал разного рода изменение правоотношений, и должен был существовать столько, сколько длились рассматриваемые правоотношения. Целью данного исследования является, непосредственно, изучение первичной документации Полоцкого воеводства в XVI веке.

Методы исследования.

При написании работы применялись общенаучные методы исследования, такие как анализ, синтез, сравнение и умозаключение по аналогии.

Основная часть.

В современном мире все процессы хозяйственной деятельности требуют своего документального отражения. Исходя из этого, можно говорить о том, что история развития бухгалтерского учёта непосредственно связана именно со становлением как регистров учёта, так и с формированием первичных учётных документов.

Под документом понимается зафиксированная на материальном носителе информация в виде текста, звукозаписи или изображения с реквизитами, позволяющими её идентифицировать. [1]

В XVI веке, на территории Великого княжества Литовского существовала сформировавшаяся классификация информационных документов, согласно которой документы делились на известительные и жалованные листы. Данного рода разделение происходила независимо от того, к какому предмету составлялся документ.

Стоит отметить то, что известительные документы создавались целенаправленно, для передачи информации о пожаловании на расстоянии местным властям. При получении данного

документа, власти могли отказать получателю во владении, при условии, что пожалование «шкодное» или же получатель или адресат пребывает на службе. За счёт того, что в известительных документах прописывался дополнительный приказ введения получателя во владение имуществом, такие документы назывались «увяжчими» листами.

Также стоит сказать о том, что известительные документы транслировали информацию в пространстве и времени, стимулировали память о составе получателей и получаемых объектах.

Жалованные документы, в свою очередь, лишь сообщали информация великому князю. И, именно с помощью данного вида документов, великий князь подтверждал различного рода сделки: купли, обмены, разделы имущества, а также «выдачи вена».

Правовые документы во времена средневековья назывались «листы», каждая запись о «листах» вносилась в актовые книги [2]. Основной состав актовых книг – различные разновидности документов, вышедшие в результате судебной деятельности как местных властей, так и судей, назначенных великим князем. Среди документов, вписанных в указанные книги, есть и небольшое количество записей, отражающих и некоторые другие должностные обязанности этих лиц. Каждый из документов, которые вносились в актовые книги, имеет своё собственное название. К документам такого вида относятся:

1. Квитанции на выдачу «отправ», то есть квитанции на выдачу денежных или же материальных средств.
2. «Листы выволаные» - это документы, на основании которых определенное лицо лишалось всех гражданских прав и подлежало изгнанию из страны, в которой проживает.
3. «Листы заставные» – это документы о передаче господарских доходных мест в залог.
4. «Листы железные» – это документы, устанавливавшие обязательность отсрочки платежа или возврата кредита).
5. «Листы арендные» - это документы, которые регистрировали операции о сдаче или же взятии в аренду доходных и других мест.
6. «Листы заставные» - документы о передаче господарских доходных мест в залог.
7. «Листы заручные» – документы, выдававшиеся жителям ВКЛ для обеспечения их личной безопасности.
8. «Лист-данина» представляет собой документ передачи информации о пожаловании на расстоянии.

Весь процесс документооборота в Великом княжестве Литовском проходил, непосредственно, через центральный аппарат управления. Документация центрального аппарата делила документацию княжества на четыре группы. Первая группа включала законодательную документацию, к которой относились всякого привилеи, а также статуты ВКЛ, поправки к ним, сеймовые законы и уставы. Ко второй группе относили распорядительные документы. Примером распорядительных документов времён ВКЛ являются земские, областные и волостные уставы, инструкции, а также распорядительные «листы»;

Третья группа – акты различного характера. Актовые книги Великого княжества Литовского представляют собой специальные книги в судах ВКЛ, которые делились на 3 группы: поточные, записовые, а также декретовые.

Поточные книги, в которые записывались различные жалобы, возражения и протесты, ответы, а также сведения, которые относились к обеспечению. В записовые книги вносились акты нотариального характера, например, различные тестаменты, договоры о купле-продаже имений, а также договора о дарении, привелии и грамоты великих князей. И в «сказанья», то есть в декретовые книги, записывались лишь судебные постановления.

И четвёртая группа – различные переписки, сообщения и доклады должностных лиц.

Все хозяйственные операции в Великом княжестве Литовском регистрировались в судебных книгах. В свою очередь эти книги можно разделить на две категории. Первая - это книги высших судов государства, которые хранились в архиве канцелярии, вошедшие в состав Литовской Метрики. Ко второй категории относятся книги высших судов, хранившиеся на местах. Основу всей судебной документации на местах составляли книги земского и замкового судов, которые носили название земские и замковые.

В судебные книги также вносились различные соглашения. Такие документы составлялись в присутствии свидетелей и с исполнением определённых символических действий. Соглашение о земле составлялось в письменной форме, а затем заносилось в судовые книги. Письменная форма предусматривалась Статутом ВКЛ и договорами займов, на сумму больше 10 копеек [3].

Книги Метрики содержали как вторичные, так и первичные документы. К первичным документам книг Метрики необходимо отнести, в частности, группу записей, сделанных «про память» - это документы, которые составлялись через некоторое время после совершения действия – по памяти. Вторичные же документы Метрики были представлены исходящими от великого князя документами и листами [4].

Каждый документ в ВКЛ должен быть с печатью, и именно канцлер в ВКЛ являлся хранителем печати, без которой нормативный акт не будет признан. Получателем оригиналов документов являлись подданные великого князя, а не сам великий князь

Во времена средневековья на землях Великого княжества Литовского делопроизводство имело свои реестры учёта. Были представлены следующие регистры: суммарный регистр, ординарный регистр, тактовый регистр, регистр арестованных, скарбовый регистр, а также специализированные книги под названием «книги чорныя». Каждый из данных регистров представляет собой некоторые записи на бумажном носителе, имеющие различные данные: информация о крестьянах, о различных криминальных делах, преступлениях и других дел, которые происходят на территории княжества [3].

Выводы.

Вся информация о деятельности организации, которая находится в первичных учетных документах, подлежит своевременной регистрации в регистрах бухгалтерского учёта. Каждый из регистров составляется в соответствии с применяемой организацией формой бухгалтерского учёта с соблюдением всех требований, установленных статьёй.

Процесс развития документального делопроизводства Великого княжества Литовского в некоторых чертах повлиял на формирование законодательства о бухгалтерском учёте и отчётности в современных странах, которые находятся на территории ранее существовавшего

княжества. Зная различные аспекты, нормы и правила учёта и отчётности средневековья, можно более детально разработать и улучшить систему законодательства.

Bibliographic references:

1. Азрилияна А. Н. Большой экономический словарь. М.: Институт новой экономики, 2002. 469 с.
2. Рыбаков А.Е. Делопроизводство в Великом княжестве Литовском в XVI в. Делопроизводство, 2001, №1. с.109-114
3. Лицкевич О. Статут Вялікага княства Літоўскага 1588. Тэксты. Даведнік. Каментарыі. Мн., 2002-2003.
4. Литовська Метрика. Книга 561: Ревізії українських замків 1545 року. К: Інститут української археографії та жерелознавства ім. М. С. Грушевського, 2005. с. 93-255 с.
5. Пташицкий С.Л. Описание книг и актов Литовской Метрики. Санкт-Петербург, 1887. с.162.

РЕЕСТРЫ УЧЁТА НА ТЕРРИТОРИИ ПОЛОЦКОГО ВОЕВОДСТВА В XVI ВЕКЕ

ACCOUNTING REGISTERS OF THE POLOTSK VOIVODSHIP IN THE XVI CENTURY

Виктория ЯЦЕНКО

e-mail: 18bk.yatsenko.v@pdu.by

Игорь МАТЮШ

Полоцкий государственный университет, Республика Беларусь

***Abstract.** This article discusses accounting registers of the Polotsk voivodship in the XVI century. Since ancient times, accounting documentation had its own characteristics. The Polotsk voivodship, which was part of the Grand Duchy of Lithuania, had its own system of state records management. The main document was the Statute of the Grand Duchy of 1588, which regulated the entire accounting process and also set its own rules and regulations.*

Keywords: register, accounting, sheets, general books, transaction, recording.

JEL classification: B19

Введение.

В Республике Беларусь, как и во всём мире, бухгалтерский учёт является неотъемлемой частью большой экономической системы. Процесс документального отражения информации о хозяйственной деятельности организации формировался с давних времён. Испанский писатель Мигель Сервантес отмечал, что «...история — сокровищница наших деяний, свидетельница прошлого, поучение для настоящего и предостережение для будущего». Также и с историей развития бухгалтерского учёта, которая играет немало важную роль в представлении системы учёта на современном этапе. Во времена средневековья модель бухгалтерского учёта имела свои особенности.

Методы исследования.

При написании работы применялись общенаучные методы исследования, такие как анализ, синтез, сравнение и умозаключение по аналогии.

Основная часть.

Система бухгалтерского учёта во времена средневековья представляла собой систему судебной документации, основу которой составляли книги земских и замковых судов. Информация вносилась в книги без какой-либо группировки по определенным признакам. Книги же в этот период заполнялись документами двух видов – листами и записями, из которых, в дальнейшем, формировались итоговые документы.

Под реестром бухгалтерского учета понимается документ, в котором производится регистрация, накопление и систематизация учетной информации, содержащейся в первичных учетных документах, в натуральных и стоимостных показателях или в стоимостных показателях [1]. В данный момент все процессы хозяйственной деятельности требуют своего документального отражения, ведь без регистрации документ будет признан недействительным. Именно поэтому, история развития бухгалтерского учёта непосредственно связана со становлением реестров. В XVI веке на землях Полоцкого княжества делопроизводство имело свои реестры учёта, представленные в таблице 1.

Таблица 1. Реестры учёта на территории Полоцкого воеводства

Как назывался?	Что собой представляет?	Где хранилась запись?
Суммарный реестр	В замковых судах заносили краткое содержание дел по долговым обязательствам, беглым крестьянам. В земских судах – о закладных сделках ("заставах") или освобождении от них.	Замковые и земские книги.
Ординарный реестр	В замковых судах заносили криминальные дела о наиболее тяжких преступлениях (разбоях, грабежах и др.). В земских судах – все гражданские дела.	Замковые и земские книги.
Тактовый реестр	Велась запись о преступлениях, совершенных на месте или поблизости от того места, где заседал суд.	Замковые и земские книги.
Реестр арестованных	Учёт преступников, задержанных на месте преступления и отданных под суд.	Замковые книги
Скарбовые реестр	В замковых судах заносились дела, связанные со злоупотреблением мер и весов, и другие дела, которые имели отношение к государственному скарбу.	Замковые книги
«Книги черныя»*	Записывались "поволанья злодейские", т.е. оговоры в воровстве.	Замковые книги

Примечание: подготовлено на основании Статута ВКЛ 1588 года [3].

*«Книги черныя» – узко специализированные книги, закон предписывал содержать их отдельно от других дел.

Изучив раздел 7 «О записях и продажах» в Статуте ВКЛ 1588 года, можно выделить несколько видов записей о способах приобретения имений отцовских, материнских и других.

Классификация записей о способах приобретения имений отцовских, материнских и других:

1. Записи о продаже, составленные со своей печатью и собственноручной подписью, с печатями людей добрых, трёх или четырех лиц народа шляхетского.

2. Записи о дарении, составленные со своей печатью и собственноручной подписью, с печатями людей добрых, трёх или четырех лиц народа шляхетского.

Данный тип записей о продаже и дарении отражен в первом артикуле «О записехъ именеи отчизныхъ, матерыхъ и всякимъ обычаемъ набытыхъ.», который регламентировал порядок продажи и дарении имений следующим образом:

«...А вед же кождый таковой продажу або даръ свой тотъ, хто продаетъ або даруетъ, справившы перъвей на то запись под печатью своею и с подыписомъ руки, хто писати умеет, и под печатми людей добрыхъ трехъ албо чотырехъ особъ народу шляхетского, веры годныхъ, въ великомъ князьстве литовском оселыхъ, очевисте от того, хто продаетъ, на то упрошоныхъ. А где бы тотъ, хто продаетъ албо записуетъ, самъ писати не умель, тогды печатниковъ таковыхъ до запису своего упросити маеть, которые бы пры печатехъ своихъ и руками власътными тотъ листъ подыписали. А потом самъ очевисте перед нами, господаремъ, або передъ врядомъ нашымъ земскимъ, где в которомъ повете тое именье лежить або до которого суду прислухаеть, сознати маеть. А пакли бы до того повету было далеко, в которомъ тое именье лежить або до которого суду прислухаеть, тогды будетъ волно ему на инъшомъ вряде судовомъ, где наближей будетъ, таковой запись свой оповедати и до книгъ записати. А тотъ, кому то продано або якимъ же кольвекъ обычаемъ записано, с тымъ листом, записомъ своимъ и тежъ з

выписомъ врядовымъ маеть ехати або слати до того вряду земского поветового, где а в которомъ повете тое именье лежати будеть. А то оповедавъшы и оказавшы, маеть до книгъ земскихъ тотъ запись свой увести, а вряду вряду в томъ верыти маеть. А што передь нами, господаремъ, албо судомъ головнымъ будеть сознано, тое без переносенья до инъшыхъ книгъ поветовыхъ важно быти маеть» [подг. О.Лицкевич] [3].

3. Записи о осёдлости навечно вне сроков судебных сессий.

4. Записи на какое-либо имущество, под собственной печатью и под печатями людей народа шляхетского, достойных доверия, не менее трёх или четырёх лиц и с собственной подписью, если кто умеет писать.

5. Записи на аренду пошлин, корчем, мельниц, лесных работ и других доходных мест.

6. Записи о залогах и займах.

Выводы.

Государственное делопроизводство на территории Полоцкого воеводства представляло собой систему документации, в соответствии с которой составлялись, так называемые книги земских и замковых судов. Итоговые документы формировались из «листов» и «записей», которые содержали всю основную информацию. Статут ВКЛ 1588 г. был главным государственным документом, в котором представлены основные хозяйственные операции, реквизиеты, а также требования к составлению «листов» и «записей».

Стоит отметить то, что на территории Полоцкого воеводства существовала система учётных регистров, которые, в свою очередь, сформировались за счёт характерных в XVI веке хозяйственных операций, а также территориальных особенностей рассматриваемого воеводства. Весь процесс делопроизводства регулировался Статутом ВКЛ 1588 года, в котором были охвачены необходимые для рассматриваемого периода аспекты, регламентировавшие не только порядок продажи, дарения, но и другие операции, происходившие на то время.

Bibliographic references:

1. Азрилияна А. Н. Большой экономический словарь. М.: Институт новой экономики, 2002. 469 с.
2. Рыбаков А.Е. Делопроизводство в Великом княжестве Литовском в XVI в. Делопроизводство, 2001, №1. с.109-114
3. Лицкевич О. Статут Вялікага княства Літоўскага 1588. Тэксты. Даведнік. Каментарыі. Мн., 2002-2003.
4. Соколов Я.В. Бухгалтерский учёт: от истоков до наших дней. М.: Аудит, ЮНИТИ, 1996. с. 638.

МОНЕТАРНЫЕ АКТИВЫ ОРГАНИЗАЦИИ

MONETARY ASSETS OF THE ORGANIZATION

Inna SAPEGO,

Ivan GAISENOK

E-mails: golden135@yandex.by, ivan.gaisenok@mail.ru

Polotsk state University, Belarus

Annotation. Monetary assets occupy a significant part of the accounting balance's asset. The essence of monetary assets contains the problem of their assessment and reflection in accounting. The most significant issues of monetary assets for accounting purposes are considered in article.

Keywords: monetary assets, cash flow, monetary unit

Введение

Основным и необходимым условием устойчивого развития и стабильного функционирования организации является ее платежеспособность. В настоящей статье предлагается рассмотреть понятие и состав «монетарных активов». В современной рыночной экономике монетарные активы играют важную роль в работе экономического механизма, для его улучшения стоит разобраться какой следует принимать состав и понятия к монетарным активам.

Методы исследования

Анализ, классификация, сравнение, обобщение, умозаключения по аналогии.

Основная часть

Термин "монетарные активы", используются для описания определенных обменных операций в отношении только трех видов активов (нематериальные активы, основные средства, инвестиционное имущество). В данных операциях организация приобретает эти три вида активов в обмен на активы (монетарные или немонетарные).

Монетарные активы учитываются по статьям баланса денежных средств и других активов, которые получают в фиксированной сумме денег или их эквивалентов. Для более полного представления об монетарных активах необходимо изучить этимологию этого понятия, их сущность, классификационные подходы, учетные процедуры и методы управления ими.

Отнесение того или иного актива к монетарным иногда может быть достаточно условным, субъективным. В процессе исследования изучены такие понятия как, «активы», «денежные активы», «денежные потоки», «монетарные активы». Исходя из чего, авторы считают, что под монетарными активами следует понимать, активы, имеющие фиксированную денежную ценность, не зависящую от изменения цен.

Важной предпосылкой организации бухгалтерского учета является научно обоснованная классификация, которая представлена на рисунке 1.

Для правильной организации бухгалтерского учета монетарных активов необходимо определить основные задачи учета монетарных активов:

-своевременное и правильное документальное оформление движения монетарных активов;

- правильная оценка монетарных активов;
- обеспечение сохранности денежных средств в кассе и других местах их хранения и выдачи;
- своевременное выявление результатов инвентаризации монетарных активов и отражения их на счетах бухгалтерского учета;
- изыскание возможностей наиболее рационального вложения свободных денежных средств в краткосрочные финансовые вложения в монетарном направлении;
- своевременное и правильное выявление курсовых разниц и отражения их на счетах бухгалтерского учета.

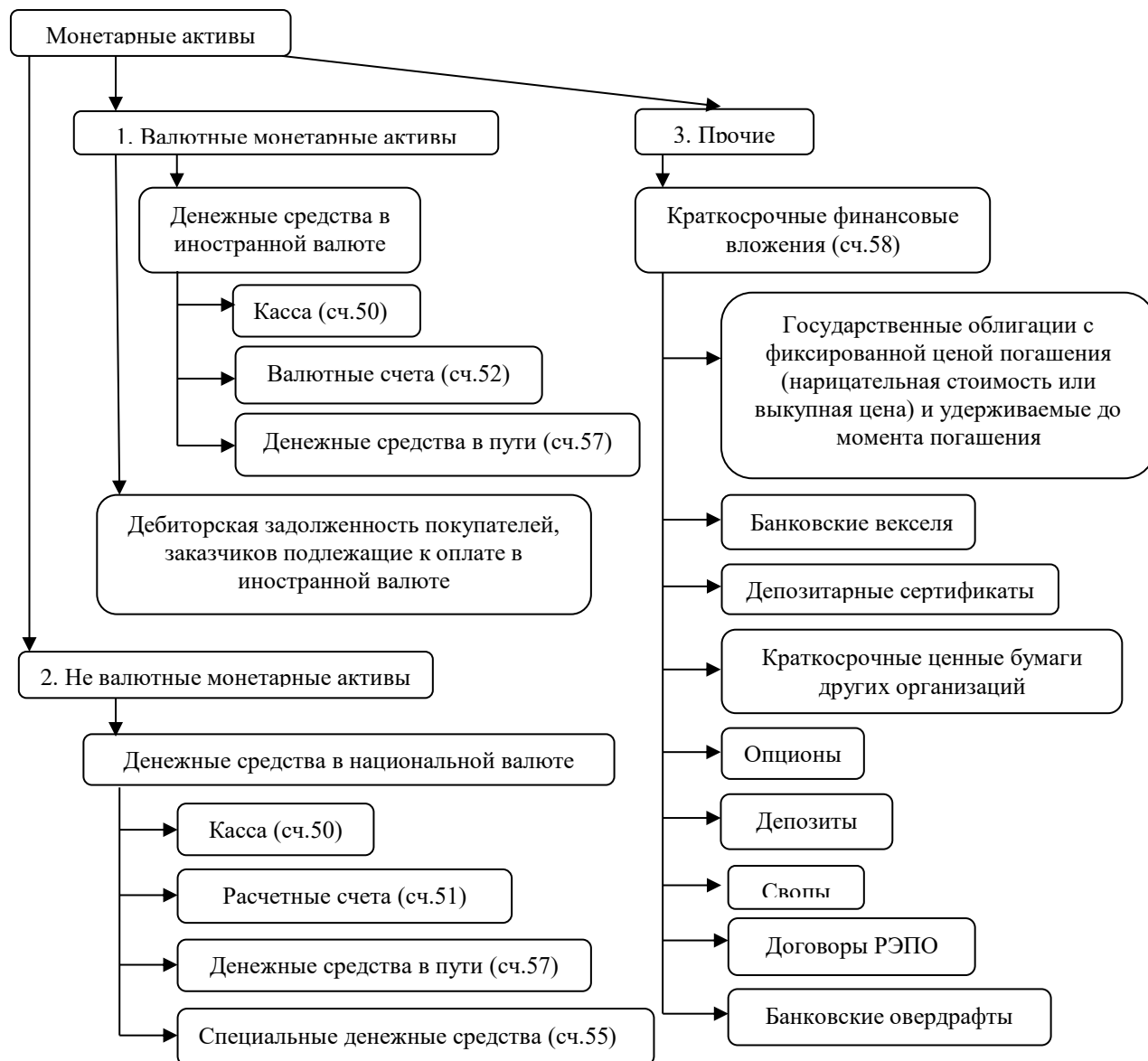

Рисунок 1- Состав и классификация монетарных активов

В настоящее время не по всем направлениям движения монетарных активов разработаны унифицированные первичные учетные документы. В соответствии со статьей 10 Закона Республики Беларусь «О бухгалтерском учете и отчетности» № 57-3 от 26.07.2013г. каждая хозяйственная операция должна быть подтверждена первичным учетным документом [1]. Вместе с тем, постановление Совета Министров Республики Беларусь от 24.03.2011 г. № 360 «Об утверждении перечня первичных учетных документов» регламентирует, что каждая организация вправе разрабатывать самостоятельно первичные учетные документы и прилагать их к учетной политике в альбоме первичных учетных документов[2]. На рисунке 2 отражены первичные учетные документы по движению монетарных активов в соответствии с правовыми нормативными документами.

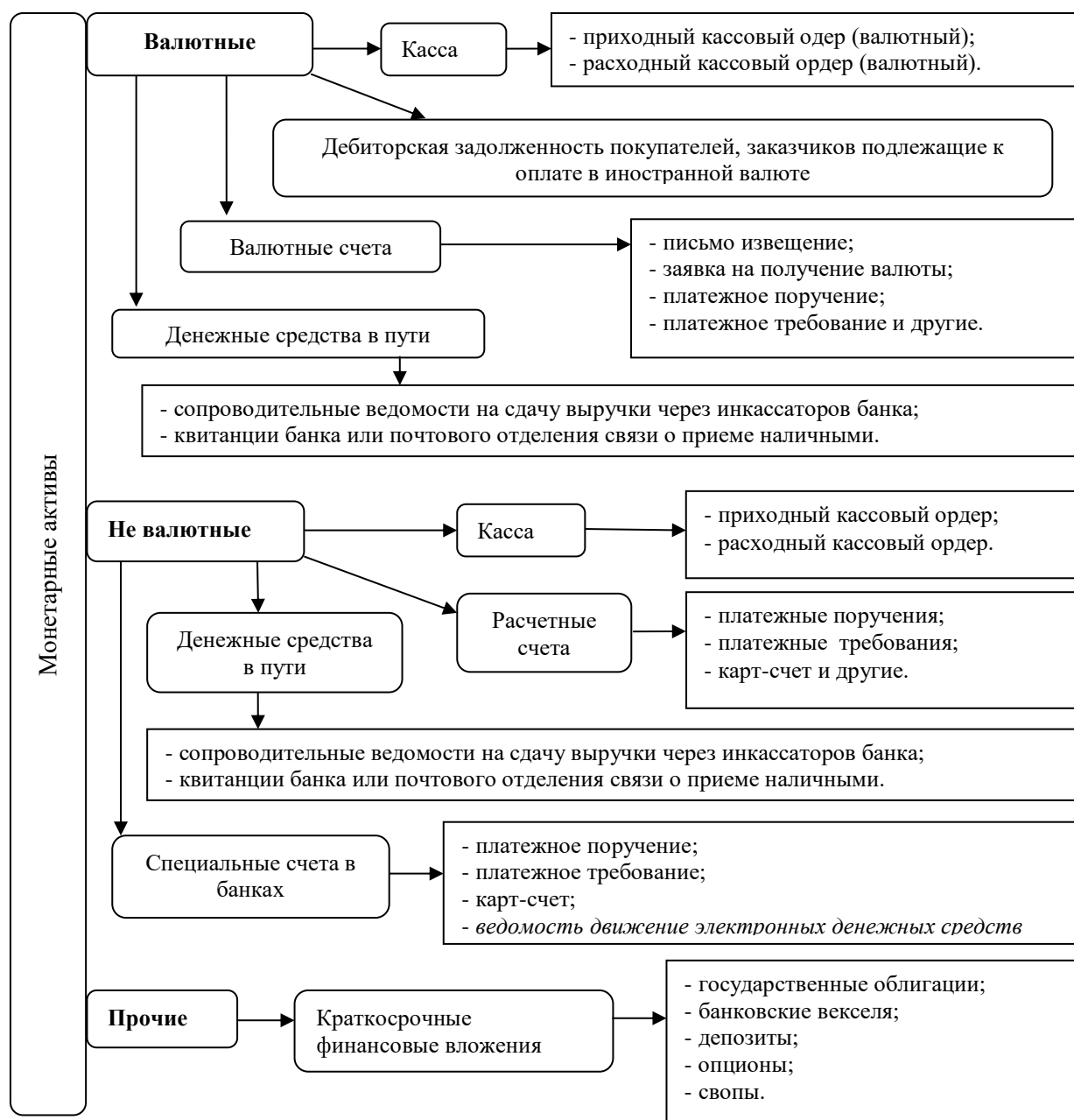

Рисунок 2 - Первичные учетные документы по движению монетарных активов

Из рисунка видно, что авторами предложена «Ведомость движения электронных денежных средств» для отражения движения электронных денег, что позволит получить необходимую информацию о наличии и движении электронных денег в электронном кошельке, установление права, а так же осуществлять контроль эффективности их использования.

Кратко рассмотрим направления учета монетарных активов.

1) Валютные монетарные активы в части кассовых операций.

Для получения наличной иностранной валюты с текущих (расчетных) и иных банковских счетов организации в банк представляется заявление на получение наличной иностранной валюты. Форма «Заявления на получение наличной иностранной валюты», форма которого разрабатывается обслуживающим банком.

При сдаче наличной иностранной валюты в банк для ее зачисления (перечисления) на текущие (расчетные) и иные банковские счета организации представляется «Заявление на взнос наличной иностранной валюты».

При приеме наличной иностранной валюты кассиры организации проверяют ее подлинность и платежность.

Выдача наличной иностранной валюты осуществляется кассиром только лицам, указанным в расходном кассовом ордере (валютный), платежной ведомости, в доверенности при предъявлении документа. На практике нередко возникают ситуации, когда по тем или иным причинам организация не имеет возможности взыскать долги с контрагентов. В этом случае возникает дебиторская задолженность. Как правило, причиной возникновения дебиторской задолженности является неплатежеспособность должника.

2) Бухгалтерский учет валютных счетов.

Для ведения расчетов с зарубежными партнерами организация открывает в банке текущие валютные счета. Для хранения средств в иностранной валюте и операций, связанных с расчетами организации в учреждениях банков, открывают валютный счет. Для открытия валютных счетов банке необходимо представить пакет документов.

Иностранная валюта в бухгалтерском учете учитывается на активном денежном счете 52 «Валютные счета». Для осуществления внешнеэкономической деятельности организации организуют учет валютных операций.

3) Денежные средства в пути.

Выручка в процессе реализации товаров на лицевой счет предприятия зачисляется банком не в день ее сдачи, а в последующие дни. От момента сдачи в банк до ее зачисления на счет она находится в пути. Такую выручку и другие денежные суммы (депонированная зарплата, неиспользованные подотчетные суммы, сумма обязательной продажи валюты) предприятия учитывают на активном счете 57 «Денежные средства в пути».

Основанием для записей на этом счете служат сопроводительные ведомости на сдачу выручки через инкассаторов банка, квитанции банка или почтового отделения связи о приеме наличными.

По дебету счёта отражают выручку от реализации товаров организациями, осуществляющими торговую деятельность, внесённую в кассу банка или кассы почтовых отделений для зачисления на расчётный или другие счета организации, но ещё не зачисленную

по назначению, т.е. находящуюся в пути, по кредиту зачисляются сданные суммы на счета в банке.

4) Учет кассовых операций на территории Республики Беларусь

Все приходные и расходные кассовые ордера до передачи кассиру заполняются бухгалтером и регистрируются в журнале регистрации приходных и расходных кассовых ордеров.

На основании первичных документов кассир отражает поступление и выбытие наличных денег в кассовой книге, в которой организован аналитический учет кассовых операций. Кассовая книга может вестись в электронном виде.

5) Бухгалтерский учет на расчетных счетах.

Для учета движение денежных средств на расчетных счетах предназначен активный счет 51 «Расчетные счета». По дебету отражаются поступления денежных средств на расчетный счет, а по кредиту – списание денежных средств со счета.

Основанием для открытия счета в банке является заключенный с банком договор банковского счета, в котором устанавливается режим его функционирования. Все операции по текущему (расчетному) счету организации банк производит по поручению владельца счета.

На текущий (расчетный) счет зачисляются: выручка от реализации товаров, продукции, работ, услуг; авансовые платежи от покупателей и разных дебиторов; вклады учредителей в уставный капитал организации; государственная финансовая (спонсорская) помощь; суммы наличных денег, сданных кассой организации; другие поступления денег от юридических и физических лиц.

6) Учет электронных денежных средств

Порядок открытия и закрытия электронных кошельков устанавливается локальными нормативными правовыми актами банков, где эти кошельки открывают.

Поскольку электронный кошелек представляет собой особый (специальный) счет, операции по движению электронных денег можно отразить на счете 55 «Специальные счета в банке».

Для того чтобы вести учет электронных денежных средств автор предлагает к счету 55 «Специальные счета в банке» открыть дополнительный субсчет под названием «Специальный счет для расчетов электронными деньгами». При этом наличие и движение иностранной валюты нужно учитывать обособленно.

Для стабильного функционирования организации основным условием является ее платежеспособность, для поддержания платежеспособности необходимо сформировать значительный запас монетарных активов, в составе которых большую долю составляют денежные средства. Вместе с тем в организации необходимо поддерживать равновесие между уровнем платежеспособности и доходности. Следует отметить, что денежные средства сами по себе доход не приносят, но позволяют обеспечить необходимый уровень платежеспособности, тогда как, используя денежные эквиваленты, проблема уровня доходности может быть частично решена.

В процессе управления монетарными активами основной целью анализа является формирование основных этапов управления. Можно выделить следующие:

1) Анализ монетарных активов организации за предшествующий период;

- 2) Оптимизация среднего остатка монетарных активов в организации;
- 3) Дифференциация среднего остатка монетарных активов;
- 4) Выбор эффективных методов регулирования среднего остатка;
- 5) Обеспечение рентабельного использования временно свободного остатка монетарных активов.

В управлении монетарными активами ключевым моментом является расчет минимально свободной суммы денежных активов как части монетарных. Такой расчет можно строить, планируя денежный поток по текущим хозяйственным операциям на объеме расходования денежных активов в предстоящем периоде.

Для расчета среднего остатка денежных средств можно использовать модели Баумоля и Миллера-Орра. Модель Баумоля предполагает что организация начинает работать имея максимальный для нее уровень денежных средств, а затем в течение определенного промежутка времени постоянно их расходует. Все поступающие в течение отчетного периода средства организация вкладывает в краткосрочные финансовые вложения, как только запас денежных средств равен нулю организация продает часть ценных бумаг и пополняет запас денежных средств до первоначальной величины.

Модель Баумоля может быть использована, когда в организации денежные расходы стабильны и прогнозируемы.

Модель Миллера-Орра используется, когда невозможно предсказать каждодневный приток или отток денежных средств. В этой модели используется процесс Бернулли (стохастический процесс), в котором поступление и расходование денежных средств от периода к периоду является случайным событием.

По мнению некоторых экономистов, эффективное управление денежными средствами можно достигнуть, объединив в общую систему, которая будет состоять из 4 этапов (рис. 3)

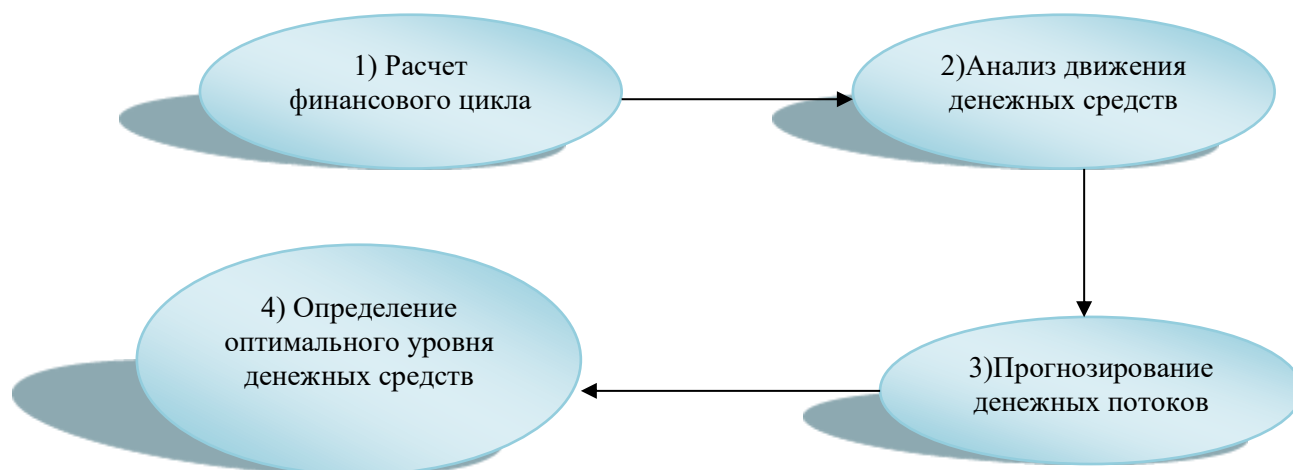

Рисунок 3 – Этапы эффективного управления денежными средствами

На первом этапе «Расчет финансового цикла» для оценки эффективности определяем продолжительность финансового цикла численно равную длине временного интервала между оттоком и притоком денежных средств, в текущей и других видов деятельности.

На втором этапе «Анализ движения денежных средств» определяем сальдо денежного потока в результате текущей, инвестиционной и финансовой деятельности, при этом анализ движения денежных средств проводят прямым или косвенным методом. Следует отметить, что анализ прямым методом наиболее распространен и предполагает идентификацию всех операций затрагивающих приток денежных средств (дебет) и отток денежных средств (кредит).

На третьем этапе «Прогнозирование денежных потоков» отражается последовательность процедур методики прогнозирования потоков следующим образом:

- прогнозирование денежных поступлений;
- прогнозирование оттоков денежных средств;
- расчет чистого денежного потока, определение совокупной потребности в долгосрочном или краткосрочном финансировании.

На четвертом этапе «Определение оптимального уровня денежных средств» с помощью различных методов определяется оптимизация остатка денежных средств. Наиболее распространены модель Баумоля и Миллера-Орра, суть этих моделей состоит в рекомендациях о диапазоне остатка денежных средств. Выход за пределы рекомендованного диапазона предполагает либо конвертацию денежных средств в ценные бумаги либо обратную процедуру.

Одним из этапов управления монетарными активами является этап планирования, который позволяет определить источники денежных средств и оценить их использование.

Основная задача составления плана движения денежных средств – проверить реальность источников поступления средств и обоснованность расходов, синхронность их возникновения, определить возможную потребность в заемных средствах. План движения денежных средств может быть составлен прямым либо косвенным способом.

Таблица 1-Притоки и оттоки денежных средств по видам деятельности

ПРИТОКИ	ОТТОКИ
Текущая деятельность	
Выручка от реализации продукции	Платежи поставщикам
Поступление дебиторской задолженности	Выплата зарплаты
Поступления от продажи материальных ценностей, бартера	Платежи в бюджет и внебюджетные фонды
Авансы покупателей	Платежи % за кредит
	Выплаты по фонду потребления
	Погашение кредиторской задолженности
Инвестиционная деятельность	
Продажа основных средств, нематериальных активов, незавершенного строительства	Капитальные вложения на развитие производства
Поступления средств от продажи долгосрочных финансовых вложений	Долгосрочные финансовые вложения
Окончание таблицы 1	
Дивиденды, % от финансовых вложений	
Финансовая деятельность	
Краткосрочные кредиты и займы	Погашение краткосрочных кредитов, займов

Долгосрочные кредиты и займы	Погашение долгосрочных кредитов, займов
Поступления от продажи и оплаты векселей	Выплата дивидендов
Поступления от эмиссии акций	Оплата векселей
Целевое финансирование	

Источник: собственная разработка на основании изученных нормативных документов

Необходимость деления денежных потоков на три вида объясняется ролью каждого и их взаимосвязью. Если текущая деятельность призвана обеспечивать необходимыми денежными средствами все три вида деятельности и является основным источником прибыли, тогда как инвестиционная и финансовая призваны способствовать развитию текущей деятельности и обеспечению ее дополнительными денежными средствами.

Результатом разработки плана денежных потоков может быть как дефицит, так и избыток денежных средств, которые оказывают отрицательное влияние на деятельность организации.

В процессе оптимизации денежных потоков во времени используются два основных метода – выравнивание и синхронизация. Выравнивание денежных потоков направлено на сглаживание их объемов в разрезе отдельных интервалов рассматриваемого периода времени, а синхронизация денежных потоков основана на ковариации положительного и отрицательного их видов.

Одно из главных направлений анализа денежных потоков – обоснование степени достаточности (недостаточности) формирования объема денежной массы в целом, а также по видам деятельности, сбалансированности положительного и отрицательного денежных потоков по объему и во времени. Этому способствует проведение анализа денежных потоков прямым методом, т.е. исходя из данных отчета о движении денежных средств.

Заключение

Исследование теории и практики, классификации монетарных активов на основе анализа различных точек зрения изложенных в специальной экономической литературе, нормативных документах, учетно-аналитической практике предприятий Республики Беларусь, правил Международных стандартов финансовой отчетности позволило обосновать экономическое содержание понятия «монетарные активы», разработать классификационную модель состава монетарных активов в основу которой положен трехмерный классификационный признак включающий деление монетарных активов на валютные, не валютные и прочие монетарные активы, организовать их бухгалтерский учет, уточнить и систематизировать методику управления монетарными активами.

Библиография

1. Закон Республики Беларусь «О бухгалтерском учете и отчетности» №57-З от 26.07.2013(в редакции Закона Республики Беларусь от 17 июля 2017 г. № 52-З)/ <https://pravo.by/document/?guid=3871&p0=h11300057>
2. Постановление Совета Министров Республики Беларусь от 24.03.2011 г. № 360 «Об утверждении перечня первичных учетных документов»/ <https://www.pravo.by/document/?guid=3871&p0=c21100360>